B 10
5
436
BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

R. BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

LIBRI
DONATI DAL
DOTTOR ANNIBALE GIULIONI
GIURISTA

Nato a Firenze il 7 Febbraio 1807
e morto il 1º Dicembre 1895 in Firenze.

16 Maggio 1896

Digitized by Google

Digitized by Google

SPECIMEN
JURIS PUBLICI
ROMANO-GER-
MANICI,

à

CONSVETA ORDINIS
MATERIARUMQVE CON-
FUSIOIONE, VARIISQVE SCRI-
PTORUM PRÆJUDICIIS
ADÆQVATA BREVITATE

RESTITUTI

AC

Poſt primam Editionem, multis Rerum acceſſionibus, Vindiciis Vitriarii caſtigatis, Diſſertatione de Habitu Territoriorum Germanicorum & totius Reipublicæ forma, Summariis Capitum ac Rerum Indice

A U C T I.

AUTORE

D. GOTTLIEB GERH. TITIO.

EDITIO TERTIA.

LIPSIÆ,
Sumptibus Hæred. LANCKISIANORUM
Anno M DCC XVII.

Digitized by Google

B. 10. 5. 436

Digitized by Google

LectURIS Salutem!

DUm Speciminis hujus novam parat Editionem, Bibliopola ſolertiſſimum, nolui, ut antiquo plane habitu idem recuderetur, ſed, ut auctius, ac, in nonnullis, forte magis comtum prodiret, potius decrevi, de quo Lectores paucis admonere viſum eſt, Et primo quidem Ordinem totius Operis quod attinet, nondum quidem ejus me vel pudet, vel pœnitet, hoc

tamen, in ſecundis curis, deprehendi, utile non tantum, ſed &, ad doctrinæ ſoliditatem, neceſſarium eſſe, ſi, poſt prolegomena, de indole Diſciplinæ, Scriptoribusque eo pertinentibus, ea, quæ Germaniæ originem, habitum antiqvum & mutationes reſpiciunt, præmitterentur, ac tum præſens Reipublicæ ſtatus, cum ſuis juribus, exhiberetur, ſic factum eſt, ut nonnulla Capita, quæ, in prima Editione, ſecundus Liber complectebatur, ad Primum fuerint relata, atque, cæteris, quæ neceſſaria videbantur,

ad-

adjectis, integro Libro Specimen hoc adductum: In reliqua tractatione, priſtinus Ordo retentus eſt, niſi quod nonnulla Capita, prout ſeries magis naturalis fuit viſa, nonnunquam tranſpoſita ſint. Quoad rem ipſam, non exigua ſane, novæ huic Editioni, acceſſerunt incrementa; Nam, ut leviores emendationes & acceſſiones, quæ in ſingulis ferè Capitibus occurrunt, taceam, in Libro Primo, de indole Diſciplinæ noſtræ, ac Scriptoribus eò pertinentibus, plenius, quam antea factum erat, diſſerui: Ac-

ceſſit etiam novum Caput, de Habitu Reipublicæ germanicæ antiquo, ejusque mutatione in genere, cumque, triplicem Germaniæ mutationem accidiſſe, putem, dum ſcilicet ejus Proceres, ſunt facti Coimperantes, Jus Sacrorum, per Pontificem Romanum, ei ereptum, ac fines illius, per exemtionem, quam vocant, turbati hinc iis, quæ de origine Statuum imperii, & Jure finium, in prima Editione, jam dixeram, adjecta ſunt duo Capita de Papatu, in quibus politicum ejus habitum, ex genuinis principiis,

piis, perſpicue repræſentare conatus ſum. Non eſt ſane Papatus Scriptoribus Proteſtantibus incognitus, ſed, data occaſione, in ejus iniquitatem animadvertere illi ſolent, hactenus tamen, quod ego ſciam, nemo illum, adæquate excultum, Scriptis Juris publici, loco proprio, inſeruit, & tamen non tantum totius Diſciplinæ contextus, iſtam tractationem requirit, ſed & multa alia Juris, tam Publici quam Eccleſiaſtici, Capita, eam, velut fundamentum præſupponunt, ut adeò de ejus utilitate & neceſſitate

dubitari non poſſit. De cætero ſicut, in explicatione Papatûs, quoad ea, quæ rationibus & conjecturis conſtant, autoritates vel teſtimonia fruſtra requiruntur, ita ea, quæ ad hiſtoriam pertinent, ex Scriptoribus propriis, operoſe repetere ſuperſedi, ſed compendium laboris facturus, Scriptores recentiores, ac ſæpe perſonati Gibellini Cæſareopapiam, eum in finem, allegavi, quæ admonitio eò pertinet, ne quis calumnietur, ac ſi Scriptoribus minus idoneis hic fuerim uſus, nam, quoad hiſtoriam Papatûs, res ab

aliis fere confecta, aut hæc minimùm ita certa eſt, ut illius iniquitas & turpitudo inde facile demonſtrari queat: Meo igitur inſtituto ſufficere exiſtimavi, ſi, in uſum lectionis prolixioris, Scriptorem quendam recentiorem allegarem, id quod eo facilius me facere poſſe credidi, quo minus prolixæ demonſtrationes hiſtoricæ, Scriptis Juris Publici elementaribus conveniunt, aut hæc ambitioſas plurium Scriptorum, ſæpe non viſorum aut evolutorum, allegationes requirunt, hinc, ut hoc adjiciam, in aliis etiam

partibus, quoad hiſtoriam, Scriptoribus recentioribus, qvi ex fontibus eam ſatis deduxerunt, ac facile haberi poſſunt, tantum uſus ſum. In Libro Secundo, indolem legum fundamentalium germanicarum expoſui, ubi inprimis conventionum religioſarum natura & moralitas plenius tradita, ac, inter alia, probatum eſt, Reſervatum Eccleſiaſticum, per pacem Weſtphalicam, neutiquam eſſe confirmatum, utut, magno conſenſu, Scriptores hoc aſſerere ſoleant. In Libro tertio, propriam meam hypotheſin, de Stati-

bus imperii, ut & de Matriculis, in prima Editione jam exhibitam, magis explanare & ad liqvidum deducere ſuſtinui. In Libro quarto, Succeſſionem, in immediata Germaniæ Territoria, quam parcè nimis, in prima Editione, tradideram, plenius, cum obligatione Succeſſoris illuſtris, exhibui, ac modos etiam amittendi & extingvendi Superioritatem territorialem, longe explicatius, quam antea factum erat, propoſui Conditionem Statuum imperii privatam, in prima Editione, ſaltem delineavi, jam vero

etiam

etiam jura privata adjeci atque ita, de his quoque diſſerendi materiam, ſuppeditavi, denique acceſſit peculiare Caput, de Statuum Imperii Legationibus & Bellis, cujus argumentum antea vel plane omiſſum, vel loco non ſatis congruo propoſitum erat. In Libro quinto Auguſtæ ſive Imperatrici peculiare Caput datum eſt, non, quod Eam ad Jus Publicum pertinere exiſtimem, ſed qvo, Illam vulgò non recte ad Illud referri, oſtenderem. In Libro ſexto, de Jure totius Imperii, novo Capite egi, ac nexum totius

totius Reipublicæ plenius apertiusque, quam antea feceram exhibui. Denique in Libro ſeptimo, poſt adducta principia generalia, quæ ſola olim propoſueram, de indole Superioritatis Territorialis, de habitu Territoriorum Germanicorum ac Forma totius Reipublicæ, diſerte & plene ſatis pronunciavi, atque ita calumniam Vindicis Vitriariani, qua, me vel neſcire, vel ad minimum non audere dicere, quæ ſit forma imperii noſtri, contendit in Vindic. Vitriar. caſtigat. §. 19. re ipſa diſcuſſi. Hiſce alisique in-

incrementis, acceſſere tandem Summaria, ſingulis Capitibus præmiſſa, hæc enim Legentibus inſignem afferre commoditatem, & res ipſa loquitur, & ipſe, proprio exemplo, ſatis didici, hinc, iis etiam novem hanc Editionem inſtruere, viſum eſt. Hæc igitur omnia ſi Lectores æqua mente expendant, non difficulter, ſpero, fatebuntur, mutationem factam, non eſſe jejunam, macilentam, coactam ac, lucelli cujusdam ſpe, ſolùm ſuſceptam, ſed, ex regulis artis, & jaciendis Juris Publici fundamentis, neceſ-

ſariam & utilem, atque adeo non tantum excuſandam, quam probandam. Cum porro nonnullas Controverſias, in Specimine hoc recuſo, occurrentes, Vindiciæ Vitriarii, annotationibus meis caſtigatæ, amplius illuſtrent, adeoque frequenter hæ, in illo, allegatæ ſint, ideo novo huic Editioni illas conjungi volui, quoque allegationi & evolutioni magis eſſent aptæ, non tantum eas, in certos paragraphos, digeſſi, ſed & allegationi, in iis, juxta primam Editionem factæ, ac nunc ſæpe, ſi non ſemper, fallenti,

novæ Editionis loca, eorumque numeros adſcripſi, atque ita omne evolvendi tædium ſuſtuli. Sunt aliàs Vindiciæ illæ, in me, valde acerbæ, dum Vindex ſæpe durioribus, & forte injurioſis verbis, quæ aliàs honeſtos non decent, fuit uſus, prout Ipſe in fine fatetur, ea tamen, ſed ratione minus idoneâ, excuſanda putat: Nec ego dixerim, reſponſiones meas ſemper valde eſſe moderatas, ſed, dum bonitati meæ cauſæ confido, pati poſſum, ut illa, cum convitiis in me ſparſis, meisque reſponſionibus, quandam

animi

animi intemperiem, apud nonnullos, mihi forſitan impacturis, legantur. Sciant tamen illi, quibus Vitriarium durè nimis tractaſſe videor, me illum aliquando ſat liberaliter etiam laudaſſe, ut liberioris cenſuræ amaritudinem, elogiorum cumulatè collatorum dulcedine facile penſare queam, quale quid Vitriarius, temperandæ, quâ in me uſus eſt, acerbitati, allegare haut poterit, ut, veritate & humanitate, ipſum viciſſe fortaſſe dicendus ſim: Nimirum eodem tempore, quo ſub prelo erant Annotationes meæ in

Vitriarii Vindicias, recenſum quoque (liceat enim hoc memorare, cum nihil vetet) de Inſtitutionibus Vitriarii, cura Pfeffingeri auctis, ad Acta Eruditorum Lipſienſia, confeci, qui etiam, ſub menſe Auguſto, anni 1699. p. 361. continetur; in eo tot titulis encomiisque Vitriarium ipſiusque Inſtitutiones exornavi, ut nec ipſe plus requirere, nec alius, quem amiciſſimum ſibi putat, præſtare queat. Quod ſi adeo quis iniquiorem affectum, ob dictionem paulo acrem, mihi imputare velit, is, eodem argumen-
tandi

tandi genere, exiſtimare debet, me magna veneratione Vitriarium proſequi: Malim tamen, ut neutrum inde concludat, ego potius eodem, i.e. nullo in Perſonam directo, affectu Vitriariana laudo & reprehendo pro diverſa, quam ſuſtineo, διαθέσει. Sed valeat Vitriarius, qui, ſi ſapuiſſet, liberiorem meam Philoſophiam ſilentio transmittere, atque ita, minori cum Exiſtimationis ſuæ diſpendio, mecum tranſigere potuiſſet, ego poſthac Ejus non temere iterum faciam mentionem. Vindiciis Vitriarii adjunxi Diſſertatio-

nem, de Habitu Territoriorum Germanicorum & inde veniente totius Reipublicæ Forma, quæ, anno proxime elapſo, ſub meo moderamine habita eſt, quod conſilium, ſpero, harum literarum amantibus non diſplicebit. Tandem novæ huic Editioni acceſſit etiam Index rerum, in quo præcipua, quæ vel in ipſo Specimine, vel in Vindiciis aut Diſſertatione modo memorata occurrunt, conſignata reperiuntur. Scrib. Lipſiæ d. 26. Septembr. 1705.

PRÆFATIO PRIMÆ EDITIONIS.

Lectori Benevolo S.

Libellus hic genuina Juris Publici Romano-germanici principia, juſto ordine, ac ſine admixtis aliarum diſciplinarum placitis, breviter, adæquate tamen, ſtudii hujus cultoribus tradere, præcipue ſatagit. Non novus iſte ſcopus eſt, ſed is potius, quem omnes hujus generis libri, præ ſe ferunt; quem tamen vulgo haut eſſe obtentum, plane

hactenus, citra veritatis tamen præjudicium, exiſtimo. Nihil nunc dicam de ſcriptoribus antiquioribus, nam uti horum doctrinam plerumque corrumpit, nimia Juris Juſtinianei veneratio, ac hiſtoriæ germanicæ ignorantia, ita tractandi ratio, doctrinæ ut plurimum conſentit, iis interim, velut primis autoribus, multa condonanda eſſe, nemo cordatus negaverit. Ex recentioribus, eximium quid præſtare potuiſſe videtur MONZAMBANO, niſi ſatyram potius, quam juris publici compendium, concinnare maluiſſet,

ſſet, nunc, ex inſtituti ſui
hypotheſi, longius ſæpe excurrit, quam leges ſcipionis elementaris permittunt, ſicut, è contrario, in materiis, acrioris ſtili non adeo capacibus, non raro plane deficit, hinc licet, ob acre judicium, inſignemque parrheſiam, incomparabili facundia explicatam, merito cuivis, qui ultra vulgus ſapere heic capit, Scriptor hic debeat eſſe commendatiſſimus, jaciendis tamen fundamentis, non ſatis idoneus cenſeri poteſt, cum multis egeat ſupplementis, non, niſi magno tironum incom-

modo, inſerendis. In aliorum introductionib⁹ vel inſtitutionibus, quib⁹ hodie utimur, methodum diſciplinæ convenientem, merito fortaſſis deſiderare licet, ſicut etiam, limites hujus ſtudii, ſæpe & interdum ſatis enormiter turbari, probatu non adeo videtur difficile. Ordinem quod attinet, id quidem valde ineptum fuerit, ſi omnem negare velis, recte ſane pleriq; tractatus, à tractatione Jurisprudentiæ, legum publicarum, origine imperii german. incipiunt, ſed in diſtributione ſpecialiori imperii germanici civilis, jurium-
que

queImperatoriProceribusq; competentium, defectus boni ordinis ſatis comparet. Nempe vulgaris eſt velut hæreſis, omne imperium civile, in reſervatis&communicatis, ſeu juribus comitiorum, conſiſtere. Hæc igitur poſtqvam recenſuerunt Scriptores, reliqua Statuum jura, velut levem quandam appendicem, deinceps explicant, quæ certe tractandi ratio, objecto penitus repugnat, ceu præjudiciis vacui facile intelligunt. Ipſa porro jurium recenſio plerumq; juxta Statuum varietatem, inſtituitur, ita ut I. Electorum,
de-

deinde Principium Eccleſiaſticorum & Seculorum, tandem reliquorum Procerum Jura conjunctim tradantur, quo fine etiam ſæpe ſchedæ B. B. quoad Jura Electorum, exſcribi ſolent. Enimverò ille ordo, valde eſt incongruus, nam tautologias, vel otioſas repetitiones cauſatur, quando enim, v. gr. inter Jura electorum, refertur poteſtas eligendi Cæſarem, ſtatim addi ſolet: actum eſſe ea de re circa electionem Cæſaream; aut quandò Jus Territoriale adducitur, hujus propria tractatio, alio loco inſtituenda, mox promittitur

tur. Quid igitur opus erat, alibi vel propoſita, vel proponenda, repetere aut occupare? Deinde etiam illa tractandi ratio, jura diverſæ indolis permiſcet, quæ, juxta objecta ſua diſtributa, lectoribus demum ſe, & vim ſuam, erant exhibitura, quo ipſo commentationes iſtæ, non abſimiles ſunt locis communibus, quos quis, juxta nomina Autorum, conficeret, quorum inconcinnitatem nemo non intelligit. Taceo nunc alias confuſiones, rebus tractandis vim facientes. v. gr. quando, occaſione reſervati Cæſarei,

univerſa judiciorum tractatio inſtituitur, cum tamen hæc, ad communem totius Reipublicæ contextum, pertineant, atque adeo aliam omnino ſedem poſtulent; aut quando, in explicatione Statuum imperii, de origine Electorum, disquiritur, cum tamen qualitas & munus Electorale, eſſe Status, non contingat, ſed unice electionem Cæſaream reſpiciat. Alii Jus publicum, methodo Tribonianea, tradendum eſſe exiſtimant, cujus etiam actu, ad ſtudium noſtrum, applicatæ, laudem ſibi tribuere voluit VITRIARIUS, in
In-

Inſtitutionum ſuarum præ-
fatione, ſed mihi conſilium
iſtud penitus inconſultum
videtur. Nihil nunc dicam,
quam ingloriam ſit Germa-
nis, imitari Tribonian. quaſi
Jcil. non antea intellexerint,
quo contextu, Reipublicæ
ſuæ diſciplina cohæreat, aut
quo ordine eadem tradenda
ſit, niſi poſtquam græculus
ille Thraſo, hoc eos docuerit;
ſicut nec id urgebo, metho-
dum iſtam, in se, ſatis incon-
gruam eſſe, cum nulla fere,
in Inſtitutionibus Triboniа-
neis, ſit connexio, niſi ex
falſis conceptibus, quod
alias oſtendi poteſt, id
ſolum

ſolum contendo, omnem methodum, objecto ſuo antiquiorem, ſeu priorem, eſſe ineptam, nam ſicut conceptus, ex rei conſideratione, oriuntur, ita illorum ordo, ex hujus quoque connexione, oriri debet, quod ſi autem, citra objecti conſiderationem, methodum aliquam fingas, eique deinceps objectum, & hinc ortas meditationes, attemperes, non poteſt non talis ordo, in quandam rei tractandæ torturam, degenerare. Atqui, illo præpoſteræ prioritatis vitio, laborat memoratum imitationis Tribonia-

neæ

neæ conſilium, nam juxta il-
ud, non ordinem rei appli-
cari, ſed rem potius, juxta
præconceptam methodum
torqueri, manifeſtum eſt!
Sed eamus in rem præſen-
tem, & perſpicuis aliquot
ſpeciminibus, ex VITRIARII
tractatu, deſumtis, oſtenda-
mus, quam infeliciter me-
thodi Tribonianeæ, ad jus
publicum, applicatio cedere
ſoleat. Primum incommo-
dum non immerito illud ha-
betur, quod materiæ, cogni-
tu valde neceſſariæ, ſed qua-
rum, illa trium vocabulo-
rum methodus, capax non
eſt, vel omnino omitti, vel

obiter ſaltem tractari ſoleant: v. gr. diſquiſitio, de imperii Romano-germanici origine, merito fundamentalis pars exiſtimatur, ſine qua, ſpecialior Imperatoris Germaniæque jurium tractatio, rite inſtitui nequit. Porro tractatio, de forma imperii Romano-Germanici, inter principales, jure ſuo refertur, nam in ea, velut in centro, univerſum jus publicum confluit, ac, ejus ope, jurium germanicorum, ad normam generalem relatorum, indoles ſolidè demum intelligitur, ſed cum neutri, methodus Tribonianea locum ali-
quem

qvem relinqveret, illam, occaſione tituli Imperatorii l. 1. tit. 4. §. 4. 5. hanc, in tractatu de ſubditis imperii l. 1. tit. 19. §. 2. 3. incidenter & frigidiſſime inſtituit VITRIARIUS, mirum tamen eſt, qvare Imperio Romano-germanico, velut perſonæ morali compoſitæ, primum locum, in tractatione perſonarum, non aſſignaverit IDEM, ſed forte, in verba Magiſtri ſui, juravit, qui nullas, niſi perſonas ſingulares, intellexit. Alterum vitium, in ordine præpoſtero, recte conſtitueris; quo imitaretur VITRIARIUS diviſionem Tribonianeam,

in liberos & ſervos, perſonas ſtatim diſtinxit l. 1. tit. 3. in Imperantes & Parentes; Sed hæc diviſio perinde temeraria eſt, ac ſi, homines eminus conſpectos, &, extra ſphæram oculorum, conſtitutos, in mares & fœminas velis diſpeſcere, nam quis, in Germania, ſubditus dicendus ſit, illud valde dubium eſt, nec poterit, ea de re, judicari, niſi jura Imperatoris Procerumque, ex univerſa juris publici diſciplina, accurate cognoveris. Ulterius non omittenda videbatur diviſio in res mobiles & immobiles, in harum exem-

lum, feuda imperii produ-
untur, & ne nimis arida eſ-
et tractatio, modus inveſti-
uræ ejusque renovatio ex-
onitur l. 2. tit. 1. Sed cum in-
eſtitura, acquiſitionem ſu-
erioritatis territorialis con-
ummet, ac adeo ſemper e-
ectionem vel ſucceſſio-
em, aliamve collationem
ræſupponat, de his modis
utem acquirendi, demum
gatur l. 3. tit. 20. Hinc ὕστερον
ρότερον eſt liquidiſſimum,
on alia fortaſſis cauſa,
uam methodi vitio, produ-
tum. Tertio iſta metho-
us otioſas peperit repeti-
iones, exemplum præbet
 jam

jam memorata diviſio rerum, in mobiles & immobiles, nam illas dicit l. 2. tit. 1. eſſe res, quæ in actu coronationis adhibentur, de quibus dictum ſit, in titulo: de modo perveniendi ad imperium, ergo nihil repetitionem poſtulabat, niſi methodi incongruitas. Quarto cauſatur illa diſtractiones rerum coniungendarum. Solennes VITRIARII ſunt formulæ: de hac poteſtate Imperatoris plura dicemus lib. 3. de iuribus Regis Romani infra lib. 3. plura dicemus: de poteſtate, in ſpecie Vicariis conceſſa, agemus lib. 3. &c. Atqui

præſtabat, res connexas una ſerie proponere, quam invitas diſcerpere! nunc quævis tractatio fere hiat, ac, velut indignabunda, partem ſibi ereptam repoſcit, &, eadem operâ, methodi ineptitudinem Autori exprobrat. Sed illa particularia ſunt, fortius agendum, &, quod nullo penitus fundamento methodus illa nitatur, oſtendendum eſt. Perſvaſit ſibi, & aliis perſvadere vult VITRIARIUS, ſe in libro primo, agere de perſonis, in ſecundo, de rebus corporalibus, in tertio, de incorporalibus, in quarto, de actionibus, ſeu potius Co-

mitiis & iudiciis. Atqui, in libro primo, agitur etiam de rebus corporalibus, mobilibus, quæ, in actu coronationis, occurrunt, ut iam dictum, & immobilibus, nam quæ regna habeat Imperator, quibus diſtrictibus præſint Vicarii, commemoratur, Sratibus verò Eccleſiaſticis, Epiſcopatus, Abbatiæ, Secularibus, Ducatus, Comitatus &c. aſſignantur. Porro, in eodem etiam libro, agitur de rebus incorporalibus, nam exiſtimatio Cæſaris Regisque Romani, munera Electorum, aliaqve Statuum iura ibidem recen-

ſentur. Vice verſa, in libro ſecundo, agitur quoque de perſonis, nempe inveſtientibus & inveſtiendis, eximentibus & exemtis, de officialibus circulorum, de varietate Statuum, nec temere quis negaverit, in eodem etiam libro, occurrere res incorporales, qui, iura inveſtiturarum, finium, circulorum, tales res eſſe, intelligit. Rurſus, in libro tertio, perſonarum quoque & rerum corporalium conſideratio occurrit, nam reſervata Cæſarea iuraqve Statuum perſonis, velut ſuo ſubiecto, inhærent, ac Germaniam eiusqve

territoria reſpiciunt, & velim omnino audire diſcrimen, qvo tractatio libri tertii, à libri primi, vel ſecundi tractatione, differat. Denique in libro quarto de perſonis non agi, is demum dixerit, qui comitia & judicia, ſine perſonis, concipere poterit, nec res corporales hic exulant, nam comitia & judicia, in certa aliqua urbe, habentur, quæ rebus immobilibus omninò accenſenda, præterea, tam in comitiis quam judiciis, multæ res mobiles occurrunt, ut mirum ſit, quare VITRIARIUS d. l. 2. tit. 1. de pauci-

tate rerum mobilium imperii, ſit queſtus, nam ſane ſi ad eas, quæ in Comitiis & judiciis uſum præbent, reſpexiſſet, prolixum, & ſua methodo non indignum, rerum mobilium texere potuiſſet catalogum. Ulterius etiam res incorporales, in libro qvarto, dari, ſexcentis iurium exemplis, oſtendi poſſet, niſi res adeo evidens eſſet, ut, probationem moliri velle, ineptum videatur. Ex his ſatis liquet, qvam ruinoſa ſit illa methodus, & ſane qvi conſiderat, quod cuiusvis Jurisprudentiæ ſcopus ſit docere, quomodo leges, va-

ria

ria iura & obligationes, perſonis, intuitu rerum, tribuant aut imponant, is facile deprehendit, iſta divelli nec poſſe nec debere. Inſignis igitur ἀβλεψία eſt, quando ea qvis non tantum ſeparare, ſed &, iſti diſtractioni, totius operis diſtributionem, ſuperſtruere nititur, hinc nec auſui eventus reſpondet, nam materiæ ſeparatæ, ultro iterum coeunt, & cum, iuxta intentionem ſuppoſitæ partitionis, diſtincta de perſonis, rebus corporalibus, incorporalibus, negotiisque humanis deberet prodire tractatio, ubiqve po-

potius res incorporales, velut objectum diſciplinæ formale, cum perſonis & rebus, tanquam objecto materiali, concurrunt, ceu per exempla antea oſtenſum, dum autem fallax iſta methodus, ſvavis ſomnii inſtar, diſparet, hinc fit, ut tandem, in tractatibus, juxta eam concinnatis, ordo omnis ſit fortuitus, in quo, nec ars, nec ingenium, occurrat, niſi quod, uribus, juxta methodi præconceptæ imaginem, disjiciendis, diſcerpendis aut otioſè repetendis, fuerit adhibitum, ceu, ſpeciminibus antea conductis, demonſtravimus,

mus. Si caupo, prandium paraturus, allato primo ferculo, omnibus requiſitis inſtructo, hoſpitibus ſuis perſvadere vellet, ſe, hac vice, nullas dapes, ſed tantum vaſa, iis recipiendis idonea, afferre, appoſito ſecundo, ejusdem omnino, cum præcedente, indolis, contenderet, ſe nunc ſolas dapes, carnem v. gr. vel piſces, ſine lance & jure, apportare, tandem, tertio allato, qvod itidem, juxta regulas coquinarias, ſua perfectione conſtabat, ſerio adſtrueret, ſola juſcula, dapibus præcedentibus deſtinata & qvidem ſine

catino, nunc afferi, certè, qui mitiſſimè de hoc homine judicabunt, illum, minimùm valde feſtivum & lepidum, dixerint, & tamen, ab ejusmodi commento, methodus Tribonianeo-Vitriariana, nihil differt, niſi quod illius abſurditas, ſenſu, huius verò, ratione ſaltem percipiatur! Non me latet, quod magni nominis JCtus, noviſſimè aliter longè, de uſu methodi Tribonianeæ, judicet: Methodus Jurisprudentiæ publicæ tradendæ, inquit, non alia eſt, quam privatæ, & omnium prudentiæ ſpecierum, h. e.

analytica, quæ à fine, per objectum, ad actiones progreditur, quæ tamen hactenus vix fuit obſervata, unde eſt, quod alii Scriptores, minus plene jus publicum expoſuerint. Sciendum enim eſt, quod objectum juris publici ſit duplex, unum proprium, alterum commune cum privato jure, illud communiter ſolum expoſuerunt, h. e. ea, quæ, tum circa perſonas Imperatoris & Statuum, tum circa res & territoria, verſantur. At præterea dantur etiam actus principum & perſonarum illuſtrium, qui etiam ſtatum publicum, vel

im-

Digitized by Google

imperii vel provinciæ aut territorii,immediate concernunt, ut nuptiæ, teſtamenti factio & ſimiles,qui cum privatis tamen ſunt communes, neque tamen iisdem regulis juris per omnia cenſentur, verum regulæ juris privati in principibus & perſonis illuſtribus ſæpiuscule alterantur,requirente hoc tum conditione harum perſonarum, tum ipſarum rerum, tum verò formæ ac Status Reipublicæ, de quibus ſingulatim quidem nonnulli ſcripſerunt, ut Mylerus Gamologiam &c. Hæc ille. Sed non muto ſententiam, quin inde etiam

agnoſco potius, quanta præconceptarum opinionum ac præjudiciorum ſit vis & pertinacia. Primo enim valde dubito, an omnes, qui methodo analytica delectantur, in allatam ejus deſcriptionem ſint conſenſuri, dein, facile qvidem dicitur, à fine per objectum ad actiones eſſe progrediendum, ſed ſi ſolide ſumma illa membra explicari, eorumque certa & conſtans oppoſitio oſtendi, imo, re ipſa, ordinis deſignati capacitas probari debeat, aqua ubiqve hærebit; porro qvod methodus Jurisprudentiæ pu-

publicæ tradendæ non alia ſit, quam privatæ, id gratis non admiſerim, ordo enim cujusvis diſciplinæ, ex materia propria, reſultat, non ex ejus conſpecie, vel diſciplina cognata: ſed fac, eandem methodum, in utraque juris diſciplina, eſſe adhibendam, qvis verò ſibi perſvaderi patietur, Tribonianum exacte, nativo ordine, jurisprudentiam privatam germanicam tradidiſſe, ut ejus factum præciſe nos imitari oporteat? Tandem qvod, ob analyſeos Tribonianeæ neglectum, minus plene jus publicum hactenus expoſi-

tum ſit, id minime omnium crediderim, nam ſi commune illud, cum privato jure, objectum, ut vocabatur, omnino in jure publico tradendum ſit, putaverim ei locum aliquem dari poſſe, licet memorata methodo analytica non utamur. Verum objectum illud regulariter ad diſciplinam juris publici pertinere, plane nego, multum quippe intereſt inter jus publicum, & privatum, Imperantibus applicatum, illud imperantes, quà tales, attinet, ac ad juris publici prudentiam ſpectat, hoc eos, ut dominos, patres, maritos reſpi-

ſpicit, quo reſpectu Imperantes cum jure privato, ad Juris prudentiam privatam, debent referri, qua de re, in ipſo tractatu, locis propriis, pluribus diſſerui. Tantum igitur abeſt, ut, ſi occaſione methodi Tribonianeæ, commune illud objectum, matrimonia ſcilicet, teſtamenta Statuum &c. ad diſciplinam juris publici, fuerunt relata, ideo illa laudari debeat, ut, ob improbandam hanc confuſionem, peculiarem potius mereatur invectivam. Illud recte admonebatur, actus perſonarum illuſtrium, privatis etiam

communes, non iisdem tamen cenſendos eſſe regulis, nam licet, ad iurisprudentiam privatam, Imperantes, iſto reſpectu, remittamus, quia tamen conditio imperandi, in iis, ſemper præſupponitur, ideo regulariter nullæ niſi leges divinæ, iis applicari debent, qua de re itidem, in tractatu, amplius ſententiam expoſui.

Alterum quod, in libris iuris publici ſyſtematicis, deſiderari poſſe diximus, ad Studii huius limites pertinebat, quos ſæpe nimium turbari exiſtimabamus. Eſt autem iſta turbatio non unius

generis; nam aliquando, placita doctrinæ Heraldicæ aut Genealogicæ ſimiliumque diſciplinarum, plus juſto juri publico miſcentur, qvod, niſi fallor, ab iis præcipue fit, qvi magis illa ſtudia, qvam jurisprudentiam callent; aliquando verò privatum, cum publico, confunditur, ſunt tamen & hujus confuſionis diverſi velut gradus, nam quædam ſpeciem habet, quando v. gr. de Statuum matrimoniis, patria poteſtate, teſtamentis, in jure publico, agitur; quædam verò, ſine colore, admittitur, quando ſcil. occa-

ſione reſervati Cæſarei, vel partis Superioritatis territorialis, de veniæ ætatis conceſſione, famæ reſtitutione, privilegiis eorumque diverſitate, de opificiis, Academiis &c. prolixa inſtituitur tractatio, aut, quicquid in receſſibus imperii, circa contractus privatorum, conſtitutum eſt v. gr. de ſolvendis uſuris ob moram, ad ius publicum refertur. Hæc confuſio, ex triplici potiſſimum fonte, promanare videtur; Primo quidem ei occaſionem præbuit methodi Tribonianeæ imitatio, ex hac certe eſt, qvod iura, in ſe omni-

nò

nò privata, ſed hominibus privatis & Imperantibus communia, nec non ea, quæ receſſibus imperii. circa negotia privatorum, ſunt conſtituta, ad iuris publici diſciplinam, fuerint relata, Secunda confuſionis cauſa, à defectu iurisprudentiæ privatæ, repetenda eſt; colimus, in Germania, iurisprudentiam peregrinam, eamque, fundamenti loco, ſupponimus, hæc uti ſuis cultoribus ſæpe neceſſitatem imponit, inſtituta Græcanica & Romana, abſurdâ curioſitate, inquirendi, ita propria Germanorum placita,

illa nec tradidit, nec tradere potuit, hinc factum eſt, ut quicquid, ex inſtitutis civilibus germanicis, cognitu neceſſarium eſt, juri publico fuerit affricatum. Atque iſtum conatum promovit tertio vulgare præjudicium, quo, in libris ultimis Pandectarum & Codicis, ius publicum Romanum tradi creditur, nam hinc exiſtimatum videtur, de ſubditorum germanicorum conditione civili, variaque exiſtimatione, in iuris publici diſciplina, iuxta exemplum Romanorum, agendum etiam eſſe. Quod ſi aliqua confuſio oc-

currat, quæ, ex his cauſis, deduci nequeat, ea, ex generali cauſà, finium ſcil. quibus ius publicum & privatum diſcernitur, ignorantia repetenda erit.

Memoratam igitur ordinis materiarumque confuſionem quomodo evitare liceat, præſenti Specimine, oſtendere ſum conatus, hinc, ea methodo, iuris publici placita retuli, quam objecti ſeries poſtulare eſt viſa; Nimirum, poſt expoſitam diſciplinæ naturam, legum publicarum indolem & varietatem tradidi, qua in re aliorum ſcripta etiam ferè

conſentiunt, deinde argumentum illarum legum, objecto ſuo applicavi & quidem primo, imperium Romano-germanicum, quoad originem ſuam & fines, expendi, poſtea partes eius integrantes, ſeu Status imperii, retuli, ita quidem, ut præmiſſa tractatione generali, iura eorum, ſecundum objecta ſua, ritè diſtributa, ſpeciatim & iuſto ordine recenſerrentur, quibus expoſitis, Caput imperii, ſeu Cæſarem, cum iuribus ſuis, materiisque connexis, conſideravi, nam, hanc tractationem, illi eſſe poſtponendam ſecus

ac vulgo putant, bonis fortaſſe rationibus, mihi fuit perſvaſum. Abſoluta membrorum & capitis tractatione ſpeciali, illa deinceps recenſui, quæ, ad communem totius Reipublicæ contextum, & operationem, pertinent, his ſubjeci generalia principia, ex quibus, de forma civitatis noſtræ, juriumque, Statibus imperii competentium, indole, judicium politicum formari queat, quibus omnibus tandem per modum appendicis, ex prudentiæ preſſe dictæ placitis, acceſſit diſquiſitio, de ratione ſtatus ger-

manici, ſeu de eo, quod utile ſit Germaniæ. Specialiorem partitionem ejusque rationem hic adducere, ſupervacuum fuerit, cum, ex ipſo tractatu, illa ſatis apparere queant. Præcavendæ autem materiarum confuſioni, non tantum generaliter oſtendi, ex quo fundamento, diſcrimen omne juris publici & privati ſit repetendum, ſed & id, in elaboratione, ſemper obſervare ſtudui, dum materias huc non pertinentes, ad diſciplinam propriam, ablegavi, &, quomodo alii hinc impingere videantur, admonui, imo, quo

ſub-

ſubtiliori quorundam confuſioni occurrerem, conditionem Statuum imperii privatam, peculiari capite, exponere, atque ita, in quantum illorum conſideratio, ad hanc vel illam Jurisprudentiæ partem, ſpectet, diſtincte demonſtrare ſum conatus. An aliquid, vel circa methodum, vel fines debitè conſtituendos, præſtiterim, cordatus lector arbitrabitur, illorum verò ſententiam non moror, qui omnem, quæ bono ordini impenditur, curam, fortaſſis inanem ſunt exiſtimaturi, quaſi ſufficiat, res ipſas cognoviſſe, nihil autem

tem

tem interſit, quo ordine, aut in qua diſciplina, illas cognoſcas. Eſt hæc obiectio omnium confuſe doctorum, cui certe nihil tribuendum; nam qui rem, ſine ordine, concipit, is eam non recte concipit, cum utique habitudo illa, qua res rei connectitur, ſit ejus pars; Si quis caput hominis, velut partem pedibus cohærentem, conciperet, ejus conceptus, minimum aliquo reſpectu, à vero aberraret, imo totum objectum præpoſtere exhiberet. Finge hominem, omnibus iis, quæ ad ornatum & elegantiam, opi-

nio

nio humana pertinere exiſtimat, exquiſitè inſtructum, ſed ordinata eorum applicatione deſtitutum; quæ caput ornare debebant, circa pedes volitant, calcei in capite ſuperbiunt, tibialia humeros amiciunt, & quicquid thoraci deſtinatum erat, partem corporis inferiorem circumdat, nemo certe vel veſtimenta, in illo ſtatu ſpectata, elegantia dixerit, vel hominem ipſum eleganter veſtitum exiſtimaverit; Eadem eſt ratio rerum, confuſè conceptarum, nam confuſio non tantum, veram ſingularum

rerum, naturam, abſcondit, ſed & totum conceptuum contextum, reddit ineptum, ut ſatis certum videatur, errorem in ordine, non ſimplicem eſſe, ſed ipſas etiam res afficere. Porro cum diſciplinarum invaluerit diſtinctio, utique opera danda eſt, quo res propriæ ſingulis attribuantur, ut etiam hinc admiſſa confuſio, turbidos, aut, aliqua in parte, deficientes, rerum conceptus arguat, imò cum ii, qvi in jus publicum commentantur, non qvamvis diſciplinam, ſed aliqvam ſaltem Juris prudentiæ partem, ſe eſſe

eſſe tradituros profiteantur, hinc vel juxta legem, quam ſibi ipſis dixerunt, extra oleas vagari non debent.

Sed, de principali Scriptionis noſtræ ſcopo, plus ſatis, in eo autem illius curam non ſubſtitiſſe, ſed, ad rem ipſam, ſe etiam extendiſſe, titulus, libello præpoſitus, indicat, dum jus publicum, à variis Scriptorum præjudiciis, reſtitutum loquitur. Ut aperte agam, cum primum commentationum harum, in publicum emittendarum, conſilium cepiſſem, hoc iis deſtinaveram elogium: Specimen juris

manicarum fundamentalium indole, â præiudiciis quorundam liberaſſe, præterea ineptam multorum, de magna iuris Romani, in quæſtionibus iuris publici, autoritate, perſuaſionem, ex certis principiis confutare ſum conatus, diſplicuit quidem cordatioribus quibusdam vana illa perſvaſio, ſed, quod ſciam, nemo illam, ex profeſſo & adæquatè, hactenus refellere ſuſtinuit. Communem quoque Philoſophiam, qua ex requiſitis civis Ariſtocratici, vel Democratici, eſſentiam Statuum imperii æſtimant, reieci,

ci, & quod, in hac rite explicanda, nobiſcum velut habitare, nec, ex inſtitutis græcanicis, ab Ariſtotele conſignatis, eius requiſita repetere debeamus, oſtendi. In eo plerique Scriptores Juris publici conſentiunt, quod matricula imperii, pro qualitate Status faciat præſumtionem ſed, in matriculis, ab iſta qvalitate, plane præſcindi, pluribus oſtendere ſum conatus. Circa Superioritatem Territorialem, forte non unum Scriptorum præiudicium detexi, ſive illa in ſe ſpectetur, ſive, cum iure ſuffragii, ſeu Comitiorum

comparetur. Imprimis autem doctrina, de forma imperii noſtri, præjudiciorum ferax mihi viſa eſt, quæ quidem evitare omnibus modis conatus ſum. An autem vel in his, vel aliis, conatui eventus reſponderit, & an non potius, dum, aliorum præjudicia me notaſſe, exiſtimavi, majoris præjudicii reum me fecerim, id æqvus lector dijudicet, cujus arbitrio iſta omnia ſubjiciuntur. Non deprecor rigidam cenſuram, dummodo pro veritate ſuſcipiatur, & Cenſor meminerit, Specimem ſaltem hic exhiberi, cui non

tantum vitia quædam condonari ſolent, ſed & quod nævos aliquot, ſuo velut jure, ſibi depoſtulat. Id valde rogo, nequis immodeſtum & inverecundum dicat, quod, à Viris magni nominis, diſſenſerim, aut eos, ſine debito titulorum apparatu, citaverim, nam, ex hypotheſi Scriptionis, extra partium ſtudia poſitæ, ac ſoli veritati intentæ, diſſenſus evitari nec potuit, nec debuit: Scriptores verò, eruditionis fama, aut munerum amplitudine, illuſtres, ſine prolixo honoris præfamine, allegare, inverecundum

non eſt, nam uti recenſio titulorum, explorandæ modeſtiæ, unicum aut infallibile medium non eſt, ita honorificentior compellatio eſſe non videtur, quam quæ nudo nomine fit. Vale & conatibus noſtris fave. Dab. Lipſ. menſ. April. 1698.

INDEX LIBRORUM ET CAPITUM.

LIBER I.

Cap. 1. De Jurisprudentia Publica Romano-germanica, ac Scriptoribus eo pertinentibus.
2. De Origine Imperii Romano-germanici.
3. De Habitu antiquo Reipublicæ Germanicæ, ejusque mutatione in genere.
4. De Origine Statuum imperii Secularium.
5. De Origine Statuum imperii Eccleſiaſticorum.
6. De Papatu Italiæ.
7. De Papatu Univerſali.

8. De

rerum, naturam, abſcondit, ſed & totum conceptuum contextum, reddit ineptum, ut ſatis certum videatur, errorem in ordine, non ſimplicem eſſe, ſed ipſas etiam res afficere. Porro cum diſciplinarum invaluerit diſtinctio, utique opera danda eſt, quo res propriæ ſingulis attribuantur, ut etiam hinc admiſſa confuſio, turbidos, aut, aliqua in parte, deficientes, rerum conceptus arguat, imò cum ii, qvi in jus publicum commentantur, non qvamvis diſciplinam, ſed aliqvam ſaltem Juris prudentiæ partem, ſe

eſſe

eſſe tradituros profiteantur, hinc vel juxta legem, quam ſibiipſis dixerunt, extra oleas vagari non debent.

Sed, de principali Scriptionis noſtræ ſcopo, plus ſatis, in eo autem illius curam non ſubſtitiſſe, ſed, ad rem ipſam, ſe etiam extendiſſe, titulus, libello præpoſitus, indicat, dum jus publicum, à variis Scriptorum præjudiciis, reſtitutum loquitur. Ut aperte agam, cum primum commentationum harum, in publicum emittendarum, conſilium cepiſſem, hoc iis deſtinaveram elogium: Specimen juris

publici Romano-germanici, methodo propria, intra ſuos limites, exculti, verum cauſabatur Bibliopola, ſibi videri titulum illum, nimis brevem, ſimplicem & probum; hodie elogia librorum, ad jactantiam, debere eſſe compoſita, ſiquidem emtores reperire debeant, ſæpe, apud emturientes, plus præſtare titulum quam ipſum tractatum, addebat igitur, ſe mihi autorem eſſe, ut nomenclationem emendarem, eamque, in formam ſplendidiorem, transferrem. Licet autem, à vana jactantia, plane abſim, certè abeſſe cupiam,

inanibus verò promiſſis, lectores decipere, injuſtum ac nefas exiſtimem, opinioni tamen illi penitus refragari nolui, cum, citra præjudicium veritatis, me ei qvodammodo accedere poſſe, fuerim perſvaſus, factum igitur hinc eſt, ut, pleniori ſenſu, libelli titulus, & de ordine, & re ipſa, aliquid polliceatur, & reperiet fortaſſis quædam æquus lector, quæ, ſi tituli menſuram non implere, ſaltem ejus invidiam minuere queant. Si fas eſt, ſpeciminis loco, quædam adducere, arbitror me doctrinam, de legum ger-

manicarum fundamentalium indole, à præiudiciis quorundam liberaſſe, præterea ineptam multorum, de magna iuris Romani, in quæſtionibus iuris publici, autoritate, perſuaſionem, ex certis principiis confutare ſum conatus, diſplicuit quidem cordatioribus quibusdam vana illa perſvaſio, ſed, quod ſciam, nemo illam, ex profeſſo & adæquatè, hactenus refellere ſuſtinuit. Communem quoque Philoſophiam, qua ex requiſitis civis Ariſtocratici, vel Democratici, eſſentiam Statuum imperii æſtimant, reie-

ci, & quod, in hac rite explicanda, nobiſcum velut habitare, nec, ex inſtitutis græcanicis, ab Ariſtotele conſignatis, eius requiſita repetere debeamus, oſtendi. In eo plerique Scriptores Juris publici conſentiunt, quod matricula imperii, pro qualitate Status faciat præſumtionem ſed, in matriculis, ab iſta qvalitate, plane præſcindi, pluribus oſtendere ſum conatus. Circa Superioritatem Territorialem, forte non unum Scriptorum præiudicium detexi, ſive illa in ſe ſpectetur, ſive, cum iure ſuffragii, ſeu Comitiorum

comparetur. Imprimis autem doctrina, de forma imperii noſtri, præjudiciorum ferax mihi viſa eſt, quæ quidem evitare omnibus modis conatus ſum. An autem vel in his, vel aliis, conatui eventus reſponderit, & annon potius, dum, aliorum præjudicia me notaſſe, exiſtimavi, majoris præjudicii reum me fecerim, id æqvus lector dijudicet, cujus arbitrio iſta omnia ſubjiciuntur. Non deprecor rigidam cenſuram, dummodo pro veritate ſuſcipiatur, & Cenſor meminerit, Specimen ſaltem hic exhiberi, cui non

tantum vitia quædam condonari ſolent, ſed & quod nævos aliquot, ſuo velut jure, ſibi depoſtulat. Id valde rogo, nequis immodeſtum & inverecundum dicat, quod, à Viris magni nominis, diſſenſerim, aut eos, ſine debito titulorum apparatu, citaverim, nam, ex hypotheſi Scriptionis, extra partium ſtudia poſitæ, ac ſoli veritati intentæ, diſſenſus evitari nec potuit, nec debuit: Scriptores verò, eruditionis fama, aut munerum amplitudine, illuſtres, ſine prolixo honoris præfamine, allegare, inverecundum

non eſt, nam uti recenſio titulorum, explorandæ modeſtiæ, unicum aut infallibile medium non eſt, ita honorificentior compellatio eſſe non videtur, quam quæ nudo nomine fit. Vale & conatibus noſtris fave. Dab. Lipſ. menſ. April. 1698.

INDEX
LIBRORUM ET CAPITUM.

LIBER I.

Cap. 1. De Jurisprudentia Publica Romano-germanica, ac Scriptoribus eo pertinentibus.
2. De Origine Imperii Romano-germanici.
3. De Habitu antiquo Reipublicæ Germanicæ, ejusque mutatione in genere.
4. De Origine Statuum imperii Secularium.
5. De Origine Statuum imperii Eccleſiaſticorum.
6. De Papatu Italiæ.
7. De Papatu Univerſali.

8. De

8. De Jure Finium.
9. De Imperii Romano-germanici Denominatione.

Liber II.

Cap. 1. De indole legum fundamentalium Germanicarum in genere.
2. De Receſſibus imperii.
3. De Aurea Bulla.
4. De Pace profana.
5. De Pace religioſa.
6. De pace Weſtphalica.
7. De Capitulatione Cæſarea.
8. De Obſervantia Imperiali.
9. De Legum privatarum, Germanicarum & Extranearum, in Diſciplina Juris publici, autoritate & uſu.

Liber III.

Cap. 1. De Statibus Imperii.
2. De Statuum Imperii varietate.

3. De

3. De Matriculis Imperii.

4. De Superioritate Territoriali in genere.

5. De Partibus Superioritatis territorialis immanentis Secularis.

6. De Jure Sacrorum.

7. De Publico Statuum Imperii Dominio.

8. De Partibus Superioritatis Territorialis tranſeuntis.

9. De Affectionibus Superioritatis territorialis.

LIBER IV.

1. De cæteris Statuum Juribus tranſeuntibus.

2. De Juribus Statuum, intuitu totius Imperii.

3. De Modis acquirendi Superioritatem territorialem & jura connexa.

4. De Succeſſione in immediata Germaniæ Territoria.
5. De Obligatione Succeſſoris illuſtris.
6. De Tutelâ illuſtri.
7. De Inveſtitura Feudorum imperialium.
8. De Modis amittendi & extinguendi Superioritatem Territorialem.
9. De Conditione Statuum imperii privata.
10. De Subditis Statuum imperii.
11. De Statuum imperii Legationibus & Bellis.

LIBER V.

1. De imperatore, Ejusque Conſtitutione.
2. De Imperatoris Coronatione.
3. De Majeſtate Imperatoris, ſive Jure, ratione totius imperii.

4. De

4. De Affectionibus Majeſtatis Imperatoriæ.
5. De Obligatione Imperatoris.
6. De Modis, quibus Imperator eſſe deſinat.
7. De Auguſta.
8. De Rege Romanorum.
9. De Vicariis Imperatoribus.

LIBER VI.

Cap. 1. De Jure totius Imperii.
2. De Unione totius Reipublicæ Germanicæ.
3. De Circulis Imperii.
4. De Comitiis Imperii.
5. De Conventibus Imperii repræſentatitiis.
6. De Conventibus Circularibus.
7. De Conventibus Statuum Imperii.
8. De Executione Decretorum Comitialium.

Liber VII.

Cap. 1. De Judiciis Germaniæ.
2. De Judicio Rothvvilenſi.
3. De Auſtregis.
4. De Judicio Camerali.
5. De Judicio Aulico.
6. De Actionibus, in Judiciis Germaniæ inſtituendis, earumque Proceſſu.
7. De principiis, ad Jura Statuum Imperii, Habitum Territoriorum, ac totius Reipublicæ Formam, dijudicanda, neceſſariis.
8. De Jurium, Statibus Imperii competentium, ut & Territoriorum Germanicorum Habitu Civili.
9. De Forma Imperii Romano-germanici.
10. De Ratione Status Germanici.

LIBER PRIMUS.

CAP. I.

De Jurisprudentia Publica Romano-Germanica ac Scriptoribus eò pertinentibus.

SUMMARIA.

Ingreſſus §. 1. Jurisprudentia eſt Univerſalis & Particularis §. 2. Ad hanc pertinet etiam Germanica, quæ privata & publica. §. 3. Hujus neceſſitas. §. 4. 5. Triplex ſuppoſitio. §. 6. Eſt legum publicarum cognitio §. 7. Ejus forma §. 8. Diverſus ſtatus. §. 9. Subjectum. §. 10. 11. Objectum. §. 12. 13. Principium. §. 14. Requiſita. §. 15. Acquiſitio §. 16. Impedimenta. §. 17. Finis triplex. §. 18. 19. 20. 21. Jurisprudentia eſt etiam habitus mentis. §. 22. Ejus ſubjectum. §. 23. Et reliqua capita. §. 24. 25. Denique eſt etiam complexus legum publicarum. §. 26. Hujus variæ denominationes. §. 27. 28. Objectum. §. 29. Finis proximus. §. 30. Syſtematica & mentalis Jurisprudentiæ comparatio quoad originem. §. 31. 32. Utriusque arcta connexio. §. 33. In Academiis recte

 illa

illa docetur. §. 34. *Munus docendi ad JCtos præcipue pertinet.* §. 35. *Inexculta aliquamdiu jacuit.* §. 36. *Nec hodie ſatis eſt exculta.* §. 37. *In formam artis redigi poteſt.* §. 38. *Quousque libertas Scriptorum ſe extendat.* §. 39. 40. *Jurisprudentiæ publicæ certitudo.* §. 41. *Ejus à Privata diſtinctio ex objecto dependet.* §. 42. *Leges publicæ quænam.* §. 43 44. *In Imperantibus duplex occurrit conditio, publica & privata.* §. 45. *Utriusque explicatio.* §. 46. 47. 48. 49. *Ad Jus Publicum pertinent Subditi conſtituendi & Imperantes, quâ tales* §. 50. 51. *Ad Privatum, Subditi conſtituti & Imperantes, qua privati.* §. 52. *Quod ſpecialius declaratur.* §. 53. 54. 55. 56. *Multum ergo intereſt inter leges publicas, & privatas Imperantibus applicatas.* §. 57. *Temperamentum quoad hactenus dicta.* §. 58. *Autoritas legum privatarum quoad Imperantes.* §. 59. 60. 61. *Quæ per exempla declaratur.* §. 62. 63. 64. *Jurisprudentiæ methodus.* §. 65. *Ex objecto oritur.* §. 66. *Quod ſpecialius oſtenditur.* §. 67. 68. *Jurisprudentia publica eſt etiam feudalis & Eccleſiaſtica.* §. 69. *Quo ultimo reſpectu à Theologiâ diſcernenda.* §. 70. *Jurisprudentiæ publicæ defectus.* 71. 72. 73. *Utilitas.* §. 74. *Diſciplinæ cognatæ.* §. 75. *Adminiculantes.* §. 76. 77. *Docendæ Jurisprudentiæ nullum tempus præſtitutum.* §. 78. 79. *Tribus gradibus præcipue pervenitur ad cognitionem Juris publici.* §. 80. *De Scriptoribus quinam egerint.* §. 81. *Scriptorum varietas.* §. 82. *Notitia.* §. 83. *Hæc unde acquirenda.* §. 84. 85. *In Scriptore ſpectanda methodus.* §. 86. *Materia.* §. 87. *Decidendi,* §. 88. 89. *Et proponendi modus.* §. 90. *Scriptores recentiores præſtant antiquioribus.* §. 91.

§. 91. 92. Proteſtantes Pontificiis. §. 93. Judicium generale quoad Scriptores Syſtematicos & ſingulares, §. 94. 95. 96. 97.

§. 1.

ANtequam Reipublicæ Germanicæ originem variasque mutationes percenſeamus, ac, in prolixiori Statûs præſentis explicatione, tandem ſubſiſtamus, per modum Prolegomenorum, cum mos & ratio id præcipiant, quædam de indole Diſciplinæ, Scriptoribusque eo pertinentibus, præmittenda ſunt.

§. 2. Eſſe juris ſeu legum Prudentiam in genere, vel *Univerſalem* vel *Particularem*, hancque totuplicem, quot numero ſui juris Reſpublicæ occurrunt, id alias latius docetur & jam ſupponitur. Utramque expoſui in PROLEGOM. OBSERV. *ad Pufendorf. de offic. hom. & Civ.* nam ad diſciplinam generalem iſtius rei explicatio pertinet.

§. 3. Inter ſpecies igitur, Jurisprudentiæ Particularis, eſt quoque *Jurisprudentia Germanica*, quæ ab *Objecto* in *Privatam & Publicam* diſtinguitur, diſtinctione in Germania inprimis valde neceſſaria.

§. 4. Cum enim Reipublicæ Germa-

nicæ ſtatus, ob varias, quæ ei acciderunt, mutationes, ſit valde involutus, ideo jura eò ſpectantia, ſeparatâ Diſciplinâ perſequi par eſt, cum in aliis civitatibus, in quibus ſimplicior certiorque forma occurrit, jura publica, ex generalibus principiis politicis, ferè intelligere liceat.

§. 5. Hinc etiam in aliis Rebuspublicis, Jus Publicum vel omninò negligitur, vel ſaltem minori, quam in Germaniâ, curâ excolitur, imo Exteri, dum rationem Germaniæ propriam, vel ignorant vel non attendunt, Germanorum conatus, excolendis legibus publicis dicatos, mirari ſolent *vid.* Huber. *Auſpic. Domeſt. Orat. 3. p. 131. conf.* Thomas. *Program. Lipſ. 1688. publicat. ac in Volum. Scriptorum Germanicorum n. II. exhibitum.*

§. 6. Sicut autem omnis, ita in ſpecie etiam jurisprudentia publica Germanica, tripliciter ſupponi poteſt (1) pro *legum publicarum, in Germania valentium, notitia,* (2) pro *habitu eas intelligendi,* (3) pro *legum illarum, aut etiam doctrinæ inde concinnatæ complexu ſeu Syſtemate,* nam ſine diſtincta triplici hac ſuppoſitione, indoles præſentis etiam diſciplinæ, ſolidè intelligi nequit.

§. 7. Primo ſenſu, eſt *legum publicarum cognitio, habilibus mediis eo fine acquiſita, quo eâ uti, ac hac ratione virtutis ſtudium, & felicita-*

licitatem Reipublicæ temporalem promovere queamus, nam ex legitimo ſcopo, non abuſu, rei alicujus indoles æſtimanda. Hoc ſenſu, quis Jurisprudentiam ſolidè vel leviter edoctus dicitur, ac huic, *Notitiæ*, *Scientiæ* vel *Artis* titulus, optimè convenit.

§. 8. Dicitur *Cognitio*, quo nomine adeò, quicquid ſcitu eſt neceſſarium, comprehenditur, hinc primo huc pertinet notitia, qua *actionum humanarum*, *legum*, *rerum moralium*, ſeu *juris* & *obligationis*, *juſtitiæ* & *injuſtitiæ*, aut generalius, *virtutis* & *vitii*, nec non *interpretationis* & *applicationis naturam* intelligimus, deinde, quæ ad *ſenſum legum rerumque connexarum*, ut & *actionum humanarum moralitatem* ſpectat, quæque nomine, *peritiæ interpretandi* & *applicandi leges*, vulgo venit. Prior cognitio eſt velut *præliminaris*, poſterior verò *principalis*, non recte tamen hac ſola, quod vulgò fit, totius Jurisprudentiæ, vel publicæ, vel alius cujusque, ambitum metimur.

§. 9. Spectatur autem illa cognitio vel in *poſſeſſione*, vel in *uſu*, hæc illius *finis* & *effectus* eſt, nam ideò etiam leges publicas germanicas cognoſcimus, quo illa cognitione, in ſcholis, vita civili & foro, quoad regendas dijudicandasque actiones, tum proprias tum alienas, utamur.

§. 10.

§. 10. Inhæret illa cognitio *menti humanæ* & conſequenter *hominibus*, & omnes quidem, tam Imperantes quam ſubditi, illam ſibi acquirere debebant hactenus, ut officium ſuum rite juxta leges publicas implere poſſent. Sed in plerisque maxima eſt ignorantia, cujus rei cauſa, ab involuto Germaniæ ſtatu, ab hinc orta rei cognoſcendæ difficultate, nec non à nimis delicato vitæ genere, quod multi ſectantur, dependet.

§. 11. Qui autem profeſſo ſtudio legum publicarum notitiam ſibi comparant, illi *Juriſperiti*, *Conſulti* aut *Prudentes* dici ſolent. De cætero tituli illi diverſum cognitionis gradum arguunt, interim ille promiſcue uſurpari ſolet, cui maxima dignatio ineſſe cenſetur, imo non infrequens eſt, ut Empirici in Leguleji (quales utique etiam in jure publico occurrunt) JCti titulo ſuperbiant.

§. 12. Cognitionis hujus ſeu jurisprudentiæ *Objectum*, ſunt *leges publicæ germanicæ & omnia illa, ad quæ leges reſpiciunt.* In univerſum autem leges publicæ etiam videntur, quoad *originem*, eſſe vel *divinæ* vel *humanæ*, quoad *conſtitutionem*, vel *extraneæ*, quæ alibi natæ, in Germaniam ſunt receptæ, quo pertinet ſuo modo *Jus Canonicum*, *Romanum* & *feudale Longobardicum*, vel *domeſticæ*, quæ ab ipſis Germanis ſunt conditæ, quæ iterum vel

expreſſæ

expreſſe vel *tacitæ*, vel *antiquiores*, vel *recentiores* ſunt, de quibus ſuo loco diſtinctius agemus.

§. 13. Sicut autem ſub legibus publicis, *jura & obligationes* ac hinc amplius exortæ *affectiones morales* continentur, ita *perſonas earumque actiones*, ut & *res*, quarum intuitu laudatæ leges aliquid diſponunt, huc etiam pertinere, manifeſtum eſt: leges & jura obligationesque ſunt, objectum Jurisprudentiæ *formale* & *proprium*, perſonæ & res, *materiale* ac *commune*.

§. 14. Acquiritur legum publicarum cognitio per *Rationem*, commune illud omnium diſciplinarum humanarum Principium & Subjectum, ex *promulgatione latius ſuppoſitas*, dum vel leges publicæ expreſſè conditæ publicantur, vel tacito conſenſu factæ innoteſcunt, vel extraneæ in uſum negotiorum publicorum recipiuntur, aut ex iis omnibus ſcripta concinnantur.

§. 15. Quo autem cognitio illa ſolidè acquiratur, requiritur (1) *nativa mentis bonitas*, ſine hac, ut alibi, ita hic etiam omnis labor irritus eſt (2) *ut eadem hiſtoriæ patriæ cognitione, ſolidisque Jurisprudentiæ Univerſalis principiis probe ſit præparata*, *vid.* BOECLE. *N. J. L. I. c. 4.* Quod ſi his accedat (3) *ſtudiorum adminiculantium, ac inprimis juris*

germanici privati notitia, tum eo ſolidius certiusque legum publicarum cognitio acquiretur.

§. 16. His præſuppoſitis, memorata modo cognitio acquiritur, *diligenti legum publicarum germanicarum tractatione*, quæ *theoria* & *praxi*, ſeu *meditatione latius accepta* & *uſu* abſolvitur. Ad illam pertinet, *lectio, inſtitutio, doctrina* &, quæ præcedentium eſt complementum, *ſtrictius ſumta meditatio propria.* Hæc vero conſiſtit in *commercio cum Viris pragmaticis & negotiorum publicorum tractatione, vid.* RHET. *J. J. P. l.* 1. *tit.* 1. §. 4. 8.

§. 17. Cognitionem igitur juris publici impediunt (1) naturalis ſtupor (2) ignavia (3) vana doctrina (4) perverſa docendi diſcendique ratio (5) defectus ſolidæ praxeos. Ex quibus ultrò liquet, ſicut alias,ita etiam, in cognitione legum publicarum germanicarum, dari gradus, eosque ſatis notabiles, pro diverſa ſcilicet *præſuppoſitorum, ſtudiorum adminiculantium, modi acquirendi* ac *impedimentorum* conditione *add.* RHET. *d. l.*

§. 18. Cognitionis *Finis* eſt triplex (1) *ut illa utamur*, quod fit, dum vel alios leges docemus, vel caſus in vitâ civili occurrentes, juxta illam decidimus, & utrumque quidem vel viva voce, vel in ſcriptis, diverſimode iterum, pro ſcopo Scriptoris, ſeſe habentibus.

§. 19.

§. 19. Nam aliquando ſingularia tractantur, dum v. gr. controverſia occurrens componitur, quod plerumque magno cum ſplendore magnaque eruditionis & prudentiæ opinione conjunctum, nec ſine lucro eſſe ſolet. Aliquando verò plures leges conjunctim explicantur, aut, conatu operoſiore, totus legum publicarum apparatus, idque vel breviter, vel prolixe, exhibetur, quales operationes, licet ob generalitatem objecti longe difficiliores ſint iis, quibus ſingularia tractantur, attamen nec illæ, nec doctrina vivâ voce facta, perinde ac hæ, ſplendidæ ac lucroſæ ſunt, cujus rei ratio, ex diverſâ *ſubjecti operantis* ac *objecti tractandi* conditione, dependet.

§. 20. Ex his liquet, quod legum publicarum *interpretatio* & *applicatio*, recte pro *fine* & *effectu* aut *operatione* Jurisprudentiæ habeatur, nec tamen illa omnem hujus uſum exhauriunt *vid.* §. 8. 9. Cum porro cognitionem legum publicarum ideò acquiramus, quo *muneri publico* præeſſe, vel in genere vitam *honeſto modo* tranſire liceat, hinc hæc etiam pro *fine*, cognitioni illi *implicito*, non tamen jurisprudentiæ publicæ *proprio*, ſed cuivis potius arti nobiliori, *communi*, haberi poſſunt.

§. 21. Poſtea laudatæ cognitionis ſcopus eſt, ut (2) *eidem actiones ſuas attemperent*

illi, quibus leges publicæ datæ ſunt, quo ita virtus vigeat, ac hac ratione (3) *Reipublicæ germanicæ tranquillitas ac felicitas promoveatur.* Intendit autem Jurisprudentia etiam publica, *externum* virtutis exercitium, *præcipiendo*, ac *vim minando*, in quantum ſcilicet perſonarum, circa quas diſciplina hæc verſatur, conditio eam admittit, ſed *internum* & *ſublimius*, non quidem negligit, aſt *ſuadendo* ſaltem eò connititur, cum vis in genere, producendæ veræ virtuti, ſit inidonea. Bene actum eſſet cum Republica, ſi externa ſolum officia obſervarentur.

§. 22. Jurisprudentia publica, habitualiter accepta *vid.* §. 6. eſt *Habitus mentis, leges publicas germanicas, resque iis connexas rectè intelligendi, ad obtinendos fines modo inditatos*, hoc ſenſu titulus *Prudentiæ*, *Aptitudinis* vel etiam *Artis* ei optimè convenit. Mens humana leges publicas nativâ quidem vi intelligit, ſed habitus ei ſuperinductus efficit, ut illa eò promtius & certius eas intelligere poſſit. Atque de hoc habitu vulgò fere tantum loqvuntur, quando Jurisprudentiæ indolem exponunt, quod inſufficientem hujus rei cognitionem arguit.

§. 23. Diximus autem, *habitum mentis* non intellectus, nam facultates animi accuratè ſeparari non poſſunt, hinc intellectui & volun-

voluntati, ut vulgò ſupponuntur, peculiares habitus tribui nequeunt, ſed hi potius ad totam mentem referri debent. Quodſi tamen quis pertinaciter vulgari ſtilo inhærere velit, cum eo quidem in certamen haut deſcendam *add.* OBSERV. *ad Puſendorf. de Offic. hom. & Civ.* OBSERV. 13. 28. 30. Non addidi; *habitus practicus*, eſt enim prædicatum otioſum & ſuſpectas Peripateticorum olet hypotheſes, nemini tamen litem de ſolo termino movebo.

§. 24. Inhæret habitus hic *menti*, hinc etiam huc pertinent, quæ §. 10. 11. diximus; verſatur quoque circa *objectum*, quod §. 12. 13. retulimus: Eodem porrò *principio demonſtrandi*, quod §. 14. relatum eſt, nititur: Amplius illis mediis, quæ §. 15. 16. 17. commemoravimus, acquiritur: *Finem* denique §. 18. *ſeqq.* indicatum, intendit: hæc enim omnia, Cognitioni & Habitui ſunt communia.

§. 25. Id præterea obſervandum, quod Habitus cum Notitia legum ſimul acquiratur, ſemel autem acquiſitus, cognitionem amiſſam vel obliteratam reſtituat, aut acquiſitam augeat: nam ſola cognitio debilis eſt, & facilè perit, ſed habitus menti ſuperinductus, tenacior eſt, mentemque, ad recuperandam augendamque notitiam, aptam reddit.

§. 26. Cognitione legum & Habitu acquiſito,

quiſito, variè, nos uti poſſe & debere, ex §. 18. 19. 20. 21. 24. patet. In ſpecie igitur vel Legiſlator, vel homines privati, cognitionem ſuam ſcripto committunt, ex quo oritur Juriſprudentia Publica Germanica, ſyſtematicè accepta *vid.* §. *6.* quæ eſt *complexus legum publicarum rerumque connexarum, aut doctrinæ inde compoſitæ, eo fine concinnatus, ut cognitionem neceſſariam inde hauriant ii, qui legibus illis vivunt, atque ita reliqui fines,* §. 18. *ſeqq. indicati, ſequantur.* Hoc ſenſu Juriſprudentiam quis ſcribere dicitur.

§. 27. Eodem etiam reſpectu, nomen *Codicis Legum*, aut *Diſciplinæ* vel *Doctrinæ*, eidem rectiſſimè tribuitur. In genere circa Uſum terminorum obſervandum, quod merito quidem iis ita uti debeamus, ut quamoptimè rem exprimant, ſuperſtitio tamen ſcholaſtica, qua in verba Ariſtotelis aliusve Philoſophi velut juratur, abeſſe debet. Æqualis hic omnibus competit libertas, modo error & inconcinnitas abſit, ac ſtulta adeo eſt ſapientia, quæ circa uſum terminorum technicorum bella movet, quamdiu ille lege, vel communi æqualium conſenſu, non eſt definitus.

§. 28. Alias Diſciplina noſtra propriis gaudet elogiis. Plerumque dicitur, *Juriſprudentia Publica* ſeu, prout alii. *vid.*

SCHWED.

SCHWED. *in Introd. ad Jus Publ. part. gen. c. 1. §. 1.* SCHILTER. *J. J. P. l. 1. tit. 1.* COCCEJ. *in rubr. Jur. publ. prud.* ſed ſine gravi cauſa, malunt, *Juris publici Prudentia.* Uſitatiſſimus quoque eſt *Juris publici* titulus, quem anguſtiorem quidem cenſet BOECLER. *N. J. l. 1. c. 1.* quam ut diſciplinæ noſtræ ſatis conveniat, ſed ſine rationibus validis: quomodo autem alias Scriptores eam denominare ſoleant IDEM. *d. l.* indicat.

§. 29. Conſtat adeò Jurisprudentia publica Syſtematica ex legibus publicis germanicis, aut doctrinâ inde confecta, hinc quæ de earum ſubjecto §. 10. 11. indole §. 12. 13. cognoſcendi principiis §. 14. mediis acquirendi §. *15. 16. 17.* & fine §. 18. *ſeqq.* diximus, illa omnia etiam huc applicari poſſunt.

§. 30. In ſpecie tamen, quoad *finem*, adhuc notandum, quod Jurisprudentiæ Syſtematicæ, *finis proximus* ſit, *Jurisprudentia pro cognitione & habitu ſuppoſita*, nam eo fine Syſtemata conficiuntur, ut cognitio legum, habitusque leges rectè intelligendi, acquiratur, hoc autem obtento, reliqui fines, §. 18. *ſeqq.* laudati, ſequi debent.

§. 31. Licet autem *Jurisprudentiæ Syſtematicæ* finis, aliquando ſit *Jurisprudentia* mentalis, adeoque illa hac ſit prior, attamen pro reſpectuum diverſitate, *illa* quoque *hujus*

poteſt

poteſt eſſe finis, adeoque hanc ſequi, nam aliquando ex Notitiâ oritur Scriptum, & Hoc, notitiæ conſervandæ & acquirendæ cauſa, conficitur, hinc unum intendit alterum, & utrumque, diverſo reſpectu, cauſa & effectus eſt, hinc etiam recte dicitur: *Jurisprudentiam ex Jurisprudentia acquiri*, nec non: *Jurisprudentiam circa Jurisprudentiam verſari.*

§. 32. Interim ſicut in genere Jurisprudentia *mentalis*, naturâ ſuâ, prior eſt, *ſyſtematicâ & ſcriptâ*, ita idem in ſpecie dicendum de Publicâ germanicâ, nam prius Germani intellectu tenuerunt quasdam leges publicas, & vel communia Rationis dictamina, ad Rempublicam applicata, antequam ea ſcripto complexi ſint, inprimis cum Scripta in genere, illis olim non valde fuerint uſitata. Poſtea ex intellectu in Scripta, ac ex his iterum in illum, Jurisprudentia publica germanica redacta eſt, qua viciſſitudine, hodienum quoque durante, aliquis Artis habitus, ſed adhuc valde imperfectus, nec facile ad perfectionem deducendus, ei circumpoſitus eſt.

§. 33. Ex his liquet, quod inter tres Jurisprudentiæ publicæ ſignificatus, hactenus expoſitos, arcta ſit connexio, ac perpetuus fere reſpectus & ſubordinatio, inprimis Jurisprudentia pro cognitione, & ſyſtemate, accepta, firmiter cohæret, imò non niſi *ſubjecto* differt.

differt, leges enim menti impreſſæ, *cognitionem* ſeu *eruditionem*, in tabulis perſcriptæ, *Syſtema* efficiunt. Sicut autem Jurisprudentia Syſtematica, ab Imperante confecta, majoris eſt autoritatis eâ, quæ à Privato homine conficitur, ita deinceps nonnulla commemorabimus, quæ primariò ad hanc poſteriorem pertinent.

§. 34. In Academiis Jurisprudentiam publicam doceri & diſci poſſe, de quo disquiri ſolet, *vid.* LIMN. *Jus publ. l. 1. c. 2.* tamdiu recte dicitur, quamdiu diſſentientes prohibitionem non oſtendunt, cum enim omnibus hominibus, integra ratione gaudentibus, licitum ſit, bonas artes excolere, & Academiæ ſpeciatim ad hoc ſint inſtitutæ, ideo earum libertas duplici hîc munitur præſumtione. Imo non tantum licitum hoc, ſed & neceſſarium ac utile cenſeri debet, cum ſine jactis fundamentis, cognitio juris publici ſolida acquiri nequeat.

§. 35. An verò *Politicis* aut *Philoſophis* vel *JCtis*, facultas & cura docendi jus publicum, competat, diſputari etiam ſolet? Qua in re uti voluntas Imperantis, ſi adſit, ante omnia obſervari debet, ita, eâ ſepoſitâ, optimum fuerit certamen, ſi ſibi invicem Jurisprudentiam publicam illi non eripiant, ſed doctrinæ ſoliditate & candore ſeſe mutuo vincere

vincere conentur. Illud etiam certum, JCtos, ſi rationibus agendum ſit, nulla veri ſpecie, hic excludi poſſe, ſed illos potius, ob arctam diſciplinarum legalium connexionem, illi, tractandæ eſſe aptiſſimos.

§. 36. Jacuit autem aliquamdiu inexcultum juris publici ſtudium, cujus rei variæ cauſæ reddi ſolent, *vid.* LIMN. *J. P. l. 1. c.* 2. BOECLER. *N. J. l. 1. c.* 2. SCHWED. *Introd. ad jus publ. part. gen. c.* 1. §. 8. quæ omnes in *fatalem quandam barbariem* deſinere videntur. Ejus verò excolendi occaſionem *intolerabilis Pontificum tyrannis* præbuiſſe cenſetur. SCHWED. *d. l.*

§. 37. Neque tamen hodie, in libris impreſſis perfecte illud excultum, temere credas, quosdam enim Scriptores judicium, hic neceſſarium, deſtituit, aliis neceſſaria adminicula, ac inprimis ſolidior principiorum politicorum notitia, deſunt, quorundam doctrinam præjudicia juris Romani, aut partium ſtudia corrumpunt, in multis deeſt uſus & experientia, denique multa, ad ſolidam cognitionem pertinentia, conſultò diſſimulantur, imo, ex publico velut errore, diſſimulari debent.

§. 38. De cætero Jurisprudentia germanica privata, ad *leges extraneas*, velut damnata eſt, adeò, ut juxta hanc ſeriem, illa traden-

tradenda ſit. ex quo inſtituto gravia oriuntur incommoda, de quibus alibi. Sed ab his hactenus Publica eſt immunis, hinc ſi mentem à præjudiciis liberam, rerumque germanicarum cognitione imbutam afferamus, Diſciplina Juris publici, ex ſolidis Jurisprudentiæ divinæ principiis, ita omnino adornari poteſt, ut, à Statu Reipublicæ Germanicæ, non plane abludat.

§. 39. Tanta autem, in eodem excolendo, Scriptori & Interpreti competit libertas, ut *verum aſſerere & defendere queat*, quæ aſſertio licet modicum quid, ac, extra omne dubium, poſitum, adeoque vix obſervatione dignum, ei tribuere videatur, attamen, ſi conſectaria ſpectes, plus eſt, quam vulgaris credit ſuperſtitio, nam vi ejus, non tantum à Viris maximæ autoritatis, ſed & ab ipſis Legislatoribus, vel legum publicarum Autoribus diſſentire poteſt, ſcilicet, quoad veritates, quæ ab Horum arbitrio non dependent, ſed ex propriis ſuis principiis reſultant.

§. 40. Calculo igitur rite ſubducto, autoritas Imperantium extra contradictionem ſaltem poſita eſt, quoad veritatem legum publicarum, ab ipſis compoſitarum, ſed earum æquitas, prudentia, applicatio ac conſectaria liberæ diſquiſitioni ſubjacent, adeóque lapſus Imperantium iſto reſpectu annotare omnino

ſas eſt. Multo magis libertas illa, circa explicationem juris divini, aut veritates phyſicas, hiſtoricas ſimilesve occurrit, quæ nunc prolixe deducere non vacat.

§. 41. Jurisprudentiæ *Certitudinem* non plane abjudicari poſſe, alias oſtenditur, ſed quid de *Publica* dicendum? Quia Structura Civitatis, à voluntate hominum, dependet, exacta ſatis certitudo, minimum quoad ſtatum præſentem, adeſſe poterat, ſed cum veteres Germani, in origine Reipublicæ, variisque, quæ ei acciderunt, mutationibus conſignandis, valde fuerint incurioſi, hodie autem ea, quæ definitu ſunt neceſſaria, non ſatis determinata ſint, hinc ſæpe, ſed non penitus, illa deficit.

§. 42. Licet Jurisprudentiæ Publicæ Objectum, ceu §. 12. 29. diximus, ſint *leges publicæ*, attamen quæ tales proprie ſint, & *quibus* adeo *limitibus*, Studium Juris Publici & Privati diſcernatur, non adeo liquidum eſt, certe ſcriptores, qui allatum diſcrimen agnoſcunt, ſimo ſe id obſervaturos fatentur, re ipſa limites illos valde turbant. Evitandæ igitur confuſioni, operæ pretium erit, ſollicitius paululum fundamenta hujus rei investigare, ac utriusque ſtudii fines oſtendere.

§. 43. Vulgo leges publicas & privatas à *fine* diſcernunt, adeo ut illæ ſint, quæ *princi-*

paliter ad utilitatem Reipublicæ, hæ, *quæ principaliter ad privatorum utilitatem pertineant*, ceu paſſim Juris Romani interpretes inculcare ſolent. Verum illud diſcrimen nimis generale & lubricum eſt, ac ex parte etiam deficit, quare eodem non multum profeceris, potius igitur á *Subjecto & Objecto* illud reperi debet.

§. 44. Nimirum leges publicæ reſpiciunt Reipublicæ Structuram, quæ ſummatim imperio & ſubjectione abſolvitur. Sunt igitur leges publicæ, *quæ ſubditos conſtituendos, & Imperantes tam conſtituendos, quam conſtitutos, ſed qua tales, reſpiciunt*, privatæ vero, *quæ ſubditos conſtitutos, ut & Imperantes, juxta conditionem privatam, quam ſcil. cum hominibus privatis habent communem, ſpectatos, concernunt*, ex quo vulgarium definitionum inſufficientia ſimul intelligitur.

§. 45. Quo igitur illa magis intelligantur, obſervandum eſt, quod in Imperantibus, ac ſpeciatim Principibus imperii germanici, duplex velut perſona occurrat, *publica & privata*, quam diſtinxiſſe & recte explicaviſſe, tam ad limites Juris publici & privati rite conſtituendos, quam ad uſum legum privatarum, quoad Imperantes, dijudicandum, utile eſt, idque eo magis, quo minus vulgo iſta tradi ſolent.

§. 46. Perſona *publica* ſeu *Principis*, ex reſpectu ad Rempublicam, æſtimanda eſt, hinc ſi Imperans ſpectetur, quatenus imperium conſequitur, in Territorio ſuo imperat, cum reliquis imperii Statibus deliberat ac decernit, Reipublicæ munera gerit, cum Exteris, civitatis ſuæ nomine, agit, Territorio ſuo, aliis Statibus ac toti Reipublicæ germanicæ connectitur, eatenus, perſonam publicam occurrere, dicendum eſt.

§. 47. Perſona vero *privata* ſive *hominis privati*, ex actionibus, quas Princeps, cum aliis ſortis privatæ hominibus, habet communes, judicari debet, quodſi adeo ille, ut maritus, pater, teſtator, tutor, dominus, contrahens, præſcribens aut præſcriptionem patiens, hæres, delinquens ac in judicio litigans, conſideretur, tum perſonam privatam agnoſcere par eſt.

§. 48. Quo loco duo inſuper notanda ſunt (1) quod ex reſpectibus modo memoratis nonnulli, aliquando etiam ad perſonam publicam pertineant, adeoque velut mixti ſint, nam ſi legibus fundamentalibus cautum ſit, ne v. gr. Princeps uxorem nobilem vel plebejam ducat, tum maritus Princeps, etiam hactenus perſonam publicam repræſentabit. Idem eſt, ſi teſtamenta, tutelæ, contractus, præſcriptiones ac ſucceſſiones,

 ipſum

ipſum Territorium ejusque jura reſpiciant, denique certum eſt, quod etiam Principes, qua talis, delinquere poſſit, adeoque delicta ad privatam perſonam unice referri non debeant.

§. 49. Præterea (2.) notandum, quod Principes, ſecundum conditionem privatam, vel ſimpliciter poſſint conſiderari ut *privati*, vel etiam inſuper ut *ſubditi*, neque enim hæc duo coincidunt, cum privatus, ſine ſubjectionis vinculo, non tantum concipi ſed & exiſtere poſſit. De cætero prior reſpectus regulariter in Statibus imperii occurrit, ſi tamen, ut *judiciis ſubjecti* ac adeo ut *litigantes* & *puniendi*, ſpectentur, tum eos & privatos & ſubditos dicere licebit.

§. 50. Ex his adeo & diſcrimen legum publicarum ac privatarum recte intelligi, & utriusque Diſciplinæ limites conſtitui poterunt. Nimirum ad leges publicas earumque Diſciplinam pertinent *Subditi conſtituendi*, adeoque ſubjectionis origo & confirmatio in jure publico exponi debet. Porro eo etiam referendi *Imperantes conſtituendi*, ut & *conſtituti*, ſed *qua tales*, nec intererit, ſive ad *civitatem propriam*, ſive *exteros* referantur.

§. 51. In juris publici Diſciplina igitur explicanda ſunt jura Statuum, quæ vel intuitu

Territorii ſui, vel totius Germaniæ, vel Conſtatuum aut Exterorum, ipſis competunt, in ſpecie quoque nexus, quo Reipublicæ obſtringuntur, ac adeo etiam, an & in quantum Judiciis Germaniæ communibus illi ſubſint, exponi debet, hinc de ſucceſſionibus, matrimoniis, teſtamentis, tutelis, contractibus, præſcriptionibus & delictis in Jure publico agitur, quatenus illa publicas rationes attingunt, ſecundum notata §. 46. 48.

§. 52. Ad legum privatarum autem Diſciplinam ſpectant *Subditi conſtituti*, quam ſplendidæ etiam ſint conditionis, ut & *Imperantes* juxta *reſpectum privatum*, *de quo* §. 47. 49. *conſiderati*, quicquid in contrarium moliatur vulgaris confuſio, cui, quoad ſubditos, nonnullorum ſplendor, Imperantes vero, duplicis conditionis neglectus imponit.

§. 53. Quicquid igitur Status imperii qua tales non attinet, neque nexum ſingulorum Territoriorum, vel totius Imperii, aut quorundam Statuum inter ſe, vel cum exteris, reſpicit, illud omne ad Juris privati Diſciplinam pertinet. Ergo ſtatuum matrimonia cum connexis, nec non adoptiones, & emancipationes eo referri debent, in his enim ut mariti & patres, non ut Imperantes, ſpectantur.

§. 54. Teſtamenta quoque & tutelæ, res

priva-

privatas concernentes, ad eandem Diſciplinam remittuntur, nam & illi actus à patribus & dominis, non Imperantibus, ſuſcipiuntur. Princeps cum bonis patrimonialibus ſpectatus eo etiam pertinet, imo ipſe fiſcus, ad ſubditorum contractus ſimilesve actus, relatus, eò ablegandus.

§. 55. Porro præſcriptio, quæ ad Status imperii active aut paſſive ſpectat, & vel res patrimoniales vel fiſcales reſpicit, ad Ius privatum referenda eſt, nam omnibus iſtis reſpectibus, quæſtiones dominii ſimilesve, non imperii vertuntur. Delicta quoque Principum regulariter ſunt conſiderationis privatæ. De cætero hactenus dicta generalem habere limitationem, ac negotia memorata, mutato reſpectu, ad Ius Publicum ſpectare, ex §. 51. liquet.

§. 56. Id quidem in Iuris Publici Diſciplina exponendum, an & in quantum ſtatus imperii, Judiciis communibus ſubſint, ceu *d.* §. *51.* jam indicatum, ſed ſi, ut litigantes, in judiciis ſemel conſtitutis, ſpectentur, hoc utique cum privatis habent commune, adeoque actiones, proceſſus & pœnæ, in jure privato exponenda, ad illos etiam applicantur.

§. 57. Juxta hæc igitur multum intereſt, inter *jus publicum*, ac *privatum*, *ſtatibus imperii applicatum*, quamvis hoc diſcrimen vulgò

negligant, ac diverſa illa jura confundant: à quo etiam non eſt alienus SCHILTER *J. J. Pr. l. 1. tit. 2. §. 15.* dum, ob neglectum methodi Tribonianeæ, minus plene Jus publicum à Scriptoribus tradi, ac de nuptiis, patria poteſtate ſimilibusque capitibus, in eodem ab Illis non agi, cenſet. Verum cum IPSE *ib. tr. l. 4. tit. 5. §. 5.* proceſſum Cameralem, à Nonnemine minus recte ad Jus publicum referri arbitretur, hinc vel hoc ſolo argumento, cætera juris privati capita expungi poſſunt.

§. 58. His igitur, aut nullis limitibus, Juris Publici & privati ſtudia diſtingvi exiſtimem, Interim non magnus error fuerit, ſi materias velut confines ſubinde paululum transponas, aut caput aliquod, alteri Diſciplinæ proprium, in alterâ delibes: ſolennis ſaltem ac enormis confuſio, ex ſolidæ cognitionis inſtituto, vitanda eſt.

§. 59. Uti autem, ex duplici illa Imperantium conditione, limites utriusque juris Diſciplinæ recte conſtitui poſſunt, ita ex eodem fonte juris privati, quoad Principes, autoritas, etiam derivari debet. Nam Imperans, ut talis, legibus privatis humanis ſuperior eſt, idque ideo, quod imperio & libertate civili gaudeat, hinc non tantum leges extraneas, ſed & Receſſus imperii privatos in ſuo Territorio abrogare poteſt, modo ſpeciali

 pacto,

pacto, expreſſo vel tacito, facultas illa non ſit reſtricta, circa quod non una omnium ſententia eſſe ſolet, *vid.* RHET. *Comm. Jur. feud. proœm. p. 15. n. 53.* CONRING. *de O. I. G. c. 33. p. 219.* ITTER *de feud. imper. c. 10. §. 9.* RHET. *J. J. P. l. 2. tit. 3. §. 23.* SCHWED. *introd. ad jus publ. part. ſpec. ſect. 2. c. 15. §. 2.* VITRIAR. *J. J. P. l. 3. tit. 17. §. 5. 6.*

§. 60. Porro etiam inde ſequitur, quod Imperans, qua talis, in actibus ſuis, leges privatas obſervare non debeat, ſeu quod legum harum, in Juris publici Diſciplina, nullus ſit uſus, niſi forte una aut altera legibus fundamentalibus, aut ultronea approbatione confirmata ſit, qua de re, inprimis quoad jus extraneum, Romanum puta Canonicum & Longobardicum, amplius ſuo loco agemus.

§. 61. Idem ſuo modo obtinet, ſi Princeps ſimpliciter ut privatus ſpectetur, licet enim hoc ſenſu, ad juris privati Diſciplinam pertineat, attamen cum *imperandi conditio*, in eo occurrat, ac, quoad actus privatos, præſupponatur, ideo regulariter, ejus actus ac inde venientia jura, legibus ſaltem divinis dirigi, legum vero humanarum nullam eſſe autoritatem, niſi ultro eas ſequatur Princeps, aut jus naturæ, ad obſervantiam legis alicujus humanæ, v. gr. quæ præſcriptionem format, eum obliget, dicendum eſt.

 §. 62.

§. 62. Ut exemplis nonnullis, tam ad publicam quam privatam Conditionem quadrantibus, dicta illuſtremus, in matrimoniis Principum legum humanarum nullam eſſe autoritatem, vulgò etiam conceditur. Idem dicendum de teſtamentis, in quibus ſcrupuloſas juris civilis ſolennitates haut eſſe obſervandas, recte dicitur, utut alii aliter ſentiant HOLLPTER. *de feud. imper. c. 16. §. 8. add.* VITRIAR. *J. J. P. l. 3. tit. 20. §. 5. ſeqq.*

§. 63. Delicta etiam Imperantium, ex ſolis legibus divinis & fundamentalibus germanicis æſtimanda eſſe putamus, hinc ſi quis, qui melius jus habet, alium de poſſeſſione dejecerit, dejectum, ad recuperandam poſſeſſionem non poſſe uti Remedio ex *Can.* Reintegranda 3. *qu. 1. Cauſ.* 3. ſimilive, planè arbitror, nam talis dejectio æſtimatione mere civili, ſeu juxta leges humanas tantum pro delicto habetur, ac dejicientem, ad rem reſtituendam obligat, adeoque in Imperantibus ac Statibus imperii, delicti rationem non habet. *conf.* GROT. *de J. B. P. l. 3. c. 20. §. 48.* OBSERV. AD LAUTERBACH. *Obſerv.* 1081. *n.* 2.

§. 64. Quodſi vero Status imperii, non tantum ut privati, ſed & ſubditi conſiderari queant, juxta notata §. 49. tum etiam leges humanæ recte applicari poſſe videntur.

Leges

Leges igitur privatæ proceſſuales & pœnales locum invenient, nam delicti quidem moralitas ex jure humano æſtimanda non eſt, aſt quando de ea, ex propriis principiis, conſtat, tum pœnæ legum humanarum, vim ſuam exſerunt, ſed, ſi verum amamus, non adeò validè, quoad Status potentes.

§. 65. Qua methodo Jus publicum, à privato rite diſtinctum, tradi debeat, deinceps etiam quæritur? Quæ de methodo analytica & ſynthetica, integris Diſciplinis applicanda, vulgò garriunt, ineptæ fabulæ ſunt, quibus proferendis Cordatiores merito erubeſcunt, de quo prolixius egi in ART. COGIT. c. 15. §. 8. *ſeqq.* quamvis præjudicatæ opiniones nonnullos hic turbare ſoleant *v.* SCHILTER. *J. J. P. l.* 1. *tit.* 2. §. 15.

§. 66. Ex *Objecto* igitur Diſciplinæ ordo oriri debet, juxta quam normam primo *indoles Jurisprudentiæ Publicæ Romano-Germanicæ* explicari debet, qualem expoſitionem in hoc Capite molimur.

§. 67. Contenta vero Diſciplinæ quod attinet, cum Jurisprudentia publica hoc intendat, ut homines actiones ſuas legibus publicis, debite expoſitis, pro ratione juris & obligationis ſuæ, attemperent, atque iſta juſti ſint, hinc videbatur de *natura actionis humanæ*, *legum in genere*, *juris & obligationis*, *ju-*

ſtitiæ

ſtitiæ & injuſtitiæ, interpretationis ac applicationis, peculiariter hic agendum eſſe, ſed horum cognitio, ex Juriſprudentia univerſali ac particulari privata, ſupponitur.

§. 68. Ergo tantum de *legibus publicis ac juribus hinc dependentibus*, agendum eſt: eorum verò tractatio ita inſtituenda nobis eſſe videtur, ut primo ea, quæ ad Originem Reipublicæ germanicæ, variasque Ejus, usque ad ſtatum præſentem, mutationes, ſpectant, recenſeantur, deinde verò, intuitu moderni ſtatus, leges publicæ conſiderentur, ita quidem, ut explicata earum *natura*, deinde *ſenſus* ſeu *argumentum* eo ordine, quem Reipublicæ habitus expoſcit, repræſentetur, quod qua ratione ſpecialius exequendum mihi videatur, ex ſequenti tractatu apparebit.

§. 69. Quemadmodum vero Juris Publici Prudentia, ab Objecto ſuo, generaliter ſpectato, *publica* dicitur, ita ſi particulariter illud conſideres, etiam *Feudalis & Eccleſiaſtica* dici poteſt, quatenus ſcilicet nexum feudalem Statuum imperii, nec non ea, quæ religionem concernunt, tradit, utrumque tamen hoc prædicatum etiam Juriſprudentiæ privatæ, feudalia & religioſa, hominum privatorum intuitu, exhibenti, competit: quævis tamen Juriſprudentia Eccleſiaſtica, à Theologia, religionem ipſam explicante, diſtingui debet.

§. 70.

§. 70. Interim non raro Jurisprudentia, quatenus Eccleſiaſtica eſt, à Scriptoribus cum Theologia confundi ſolet, dum ad ſpeciales quæſtiones theologicas illi delabuntur. Quo loco tamen obſervandum, disquiſitionem theologicam, quæ regulariter quidem præſupponenda eſt, aliquando non male à JCto ſuſcipi, ſi ſcilicet communis doctrina non adeo recte ſe habere videatur, & tractationi tamen juridicæ ſit præjudicialis.

§. 71. De cætero Jurisprudentiam publicam, non per omnia ſatis ſanam eſſe, ſed *morbis* ſuis laborare, vel ex §. 37. jam intelligitur. Si explicatius nonnihil hac de re dicendum ſit, morbi ſummatim vel in *ipſa doctrina*, vel *docendi modo* occurrunt.

§. 72. Prioris generis ſunt (1) quod Scriptores, vel ex ingenii infelicitate, vel adminiculorum neceſſariorum defectu, aut præjudicatis opinionibus, vel ſtudio partium, doctrinam parum ſolidam nonnunquam proferant, qui tamen morbus à peritioribus emendari poteſt, (2) quod ipſæ leges publicæ ſæpe ſint incertæ, papatum redoleant, nec ſtatum Reipublicæ præſentem adæquate ſatis forment, qui morbus Privato immedicabilis eſt.

§. 73. Poſterioris vero ſunt (1) quod Juris publici Diſciplina certis limitibus non ſa-

tis circumſcribatur, ſed cum Jure privato aliisque Diſciplinis non raro confundatur (2) quod methodo parum naturali, ſed contorta, à ſtatu Reipublicæ abhorrente, inadæquata ac, ex falſis conceptibus, ut plurimum reſultante, exhibeatur: verum & hi defectus ſolertiori cura tolli poſſunt.

§. 74. Qualiscunque vero etiam ſit Jurisprudentia publica, ejus tamen aliqua *utilitas* eſt aſſerenda, ſatius enim eſt aliquam, quam nullam habere. Sed illa ad Scholas pertinent, major ejus in vita civili foret utilitas, ſi qualiacunque ejus decreta ſincere ſervarentur, quod an fiat, meum non eſt definire.

§. 75. A Jurisprudentia publica Germanica differt (1) Jus publicum Univerſale ſeu Politica, ut vulgo audit (2) hiſtoria juris publici particularis variarum Civitatum *v.* Vitriar. *J. J. P. proœm.* (3) Prudentia preſſe dicta ſeu Ratio Status, quæ, circa innoxiam civitatis utilitatem, verſatur (4) Jus publicum ſpeciale, ſingulorum imperii Statuum territoria concernens *vid.* Rachel. *otium Noviomag. c. 18.* Conring. *capit. ad Lampad. l. 2. p. 56.* (5) Jurisprudentia privata ad Imperantes applicata, quæ frequenter cum illa confundi ſolet.

§. 76. Studia Jurisprudentiæ Publicæ germani-

manicæ *fundamentalia* ſunt *Doctrina juris naturalis & Hiſtoria germanica*, quæ etiam ex parte ipſam Diſciplinam noſtram ingreditur, *adminiculantia* vero præcipue *Jurisprudentia privata, Theologia, Geographia, Genealogia & Ars Heraldica*, ex quibus etiam illa ſubinde quædam in uſus ſuos transfert.

§. 77. Ipſas tamen ſive Diſciplinas ſive habitus, â Jurisprudentia Publica differre, manifeſtum eſt, forte etiam cum hac, tres poſteriores, ut & hiſtoria generatim accepta (nam quoad cæteras res dubio caret) non recte eadem tractatione conjunguntur; quod neſcio an velint, qui ſub capaciori *Notitiæ imperii* nomine *vid.* KULPIS. *diſſert. de Stud. jur. publ. recte inſtit. & c. p.* 55. res Germanicas conſiderant.

§. 78. Docendo juri Romano præſtituit Juſtinianus *quinquennium* in *Conſtit. Omnem* §. 2. *ſeqq.* quod tempus in Germania quoque docendæ ac diſcendæ Jurisprudentiæ Germanicæ, obſervandum eſſe, nonnullis perſuaſum eſt *vid.* MULLER. *diſput. de quinquen. ſtud. Jur. hab. Jen.* 1689. qua ſententia admiſſa, definitu fortaſſis non adeo facile erit, quantum tempus Juri publico ſit tribuendum.

§. 79. Sed non eſt, ut iſta quem merito inceſſat ſollicitudo; ſanctio Juſtiniani nec

Juris-

Jurisprudentiæ Germanicæ convenit, nec recepta probari poteſt; hinc Studia Germanorum hac in parte ſunt libera. In univerſum etiam ſimplex cenſeri debet, ſi Diſciplinæ, perinde ut operæ manuariæ, certo tempore circumſcribantur. Earum docendarum diſcendarumque ſpatium, ingenio, dexteritate ac diligentia Docentium pariter & Diſcentium, non certo menſium annorumque numero, definiri debet.

§. 80. Cognitio Juris publici quomodo acquiratur, ex §. 14. 15. 16. 17. 75. 76. 77. intelligitur. Inprimis ex doctrina KULPISII *in Diſſert.* de ſtudio Jur. publ. rect. inſtit. *lectione* hiſtoriæ, *d. l. p. 4. ſeqq. p.* 102. *ſeqq.* Scriptorum Iuris publici *p. 12. ſeqq.* & converſatione cum viris pragmaticis *p. 96. ſeqq.*

§. 81. De Scriptoribus Iuris publici quædam conſignavit BOECLER. *N. J. l. 1. c. 4.* prolixius eos IDEM recenſuit in peculiari *Sciagraphia*, quam Inſtitutionibus ſuis Iuris publici, adjunxit quoque VITRIARIUS & juxta cujus ductum amplius iſtam rem perſecutus eſt KULPIS. *cit. Diſſert.*

§. 82. Generalius paululum ſi res iſta ſpectetur, in univerſum Scriptores diſtingui poſſunt in *Præparatorios*, qui fundamenta *Adjuvantes*, qui adminiculantia, §. 76. laudata, excolunt, & *Principales*, qui ea, quæ ipſam

Juris Publici diſciplinam attinent, tradunt. Hi ex doctrina Bœcleri Kulpiſiique in *Syſtematicos, Singulares & Subſidiarios* diſtinguuntur, ac ſingulæ eorum claſſes exemplis nonnullis illuſtrantur.

§. 83. Eſt autem Notitia Scriptorum Juris publici vel *Superficiaria*, qua quis nomina Autorum, ac editionis formam, numerum, tempus, locum & ſimilia intelligit, vel *ſolida*, qua quis præſtantiam vel infantiam Scriptoris penitius novit. Eſſe de cætero notitiam illam, neceſſariam ac utilem, facilè liquet, debebat tamen illa ſaltem eſſe adminiculum, non ſtudium principale, in quod tamen, ut alibi, ita hic etiam eadem ſæpe transformatur, quod inſtitutum eo magis improbari debet, quo ſæpius in ſolam cognitionem ſuperficiariam deſinit.

§. 84. Solida notitia ex relationibus & judiciis, quæ de Scriptoribus impreſſa leguntur, ut alibi, ita hic etiam vix haberi poteſt, raro enim Autores odioſam veritatem profitentur, ſed ut plurimum in laudem, quam veram cenſuram, ſunt procliviores. De cætero tamen judicia illa, ſi occurrant, non plane ſunt negligenda, cum ulterius cogitandi anſam ſuppeditent.

§. 85. Cognitio itaque ſolida, non aliunde, quam ex ore cordatorum Doctorum, ac

inprimis, ex propria Scriptorum lectione, regulariter advenit, ad eam vero acquirendam, in univerſum ad *methodum, materiam, deciſionem ac proponendi modum*, reſpiciendum eſſe videtur, nam ex horum diverſitate, præſtantia vel infantia Scriptoris omnino æſtimanda erit.

§. 86. *Methodus* eſt vel *Univerſalis*, totius Diſciplinæ, vel *Singularis*, cujusvis materiæ. Utriusque in Scriptore eſt habenda ratio, videndumque utrum res naturali ordine exhibeantur, an confuſe & præpoſtere ſiſtantur, ac utrum adeo ex ſolida cognitione, an ex falſis conceptibus, methodus proficiſcatur. Ex qua diverſitate deinde Scriptori, qui methodo aliqua rem exhibuiſſe videri vult, pretium, hoc intuitu, ſtatuendum eſt, nam boni ordinis neceſsitas eodem argumento oſtenditur, quo veritatis inquiſitio neceſſaria eſſe probatur, de quo in PRÆFAT. *h.* & *in* ART. COGIT. *c.* 14. §. 76. *ſeqq.* plura dixi.

§. 87. Circa *materiam* conſiderandum, utrum illa ſit diſciplinæ *propria*, an *aliena*, deinde *ſelecta* an *protrita*, ſcopo *conveniens*, an ab eo *abludens*, denique *ſufficiens* an *manca*, & ſi quæ ſimiles conſiderationes eſſe poſſunt, nam ex hac etiam diverſitate, diverſum pretium mereri Scriptorem exiſtimo. In ſpecie illum cenſuram incurrere arbitror, ſi mate-

materiam alienam vel ſcopo non convenientem proponat, utut illa, in ſe ſpectata, bona & cognitu neceſſaria ſit, nam iſta tractandi ratio, oſcitantiam minimum Scriptoris oſtendit, rarior tamen materia, præmiſſa excuſatione, adducta, extra reprehenſionem erit.

§. 88. An in *decidendo* recte verſetur Scriptor nec ne, id ex his fere judicandum videtur (1) utrum decidat, an ſine cauſa fluctuet (2) in legibus adhibendis legitimum inſtituat delectum, an extraneas & domeſticas, antiquas & novas commiſceat (3) utrum in iis explicandis & applicandis debita circumſpectione utatur, nec ne (4) an habitum legum earumque vitia, nonnunquam intercurrentia, intelligat, an vero omnia indiſtincte laudet (5) an, ubi ex generalioribus principiis res repetenda, legitima ſecte ut, an ſecus, nam ex horum diverſitate, Scriptoris æſtimationem intendi vel elevari, cum ratione negari nequit.

§. 89. Cauſa autem recti uſus, dependet à mente alacri, præjudiciis vacua, attenta & veritatis ſtudioſa, ſicut abuſum gignunt naturalis ſtupor, præjudicatæ opiniones, præcipitantia, adulandi placendique ac inprimis Partium ſtudium, quod quidem in iis, qui in diſceptatione publica, ab altera Parte

C 2 aucto-

auctorantur, excuſari ſolet, doctrinæ tamen pretium omni reſpectu imminuit.

§. 90. Quoad *modum proponendi* ſpectandum eſt, utrum Scriptor cogitata ſua ſtilo puro, amœno, gravi ac rei tractandæ convenienti proponat, an vero barbariſmis ac ſolœciſmis ſcateat, vel dictione arida & hiulca omnia perſequatur, aut ſtribligine Scholaſticæ philoſophiæ ſimilive vexetur, & eadem chorda ſemper oberret, ſeu crocitu vel coccyſmis moleſtus ſit, nam ea etiam, in variando Scriptoris pretio, aliquas habere partes, certum eſt.

§. 91. Jam ſi de Scriptoribus juris publici ferendum ſit judicium, in genere & velut per averſionem, recte dici poſſe videtur, *recentiores*, qui ſcilicet poſt Inſtrumentum Pacis Weſtphalicæ ſcripſerunt, præſtare *antiquioribus*, qui tempus illud antecedunt, quod tamen cum aliqua latitudine morali accipiendum, non ſecundum puncta & momenta temporum captandum eſt.

§. 92. Nam in his plerumque deeſt genuina hiſtoriæ germanicæ cognitio, præterea abuſus jurium extraneorum, doctrinam eorum corrumpit, ſolidiora quoque principia politica iis ut plurimum deſunt, quos nævos recentioribus evitare licet, quamvis non omnes evitent, ſed in illis veteres nonnun-

quam

quam imitentur aut etiam ſuperent, denique recentioribus leges noviſſimas, ex quibus inprimis Reipublicæ noſtræ ſtatus æſtimari debet, allegare datum eſt, quod antiquioribus ſine ſua culpa, non licuit.

§. 93. Deinde Scriptores *Proteſtantes* præferendi videntur *Pontificiis*, nam horum ſtudia nunquam ſunt libera, ſed rationibus ſtatus papalis, Germaniæ intolerabilibus, attemperata, quo loco tamen negandum non eſt, quin ex prioribus nonnulli graviter etiam ſubinde papizent. An Scriptores *extranei* vel *domeſtici* ſint, id non adeo hic conſiderandum videtur, ſunt enim, quæ in utriſque laudes & reprehendas *vid.* KULPIS. *Diſſert. de ſtud. jur. publ. rect. inſtit. pag. 127.* imo ſi omnino diſcrimen illud attendendum ſit, poſteriores prioribus regulariter præferrem.

§. 94. His præſuppoſitis, ſi ad ſpecialia deſcendas, in Scriptoribus *Syſtematicis* & *Singularibus* (de *Subſidiariis* ex ſola materia judicandum videtur) *bona methodus* ſæpe deficit, nam utplurimum illi præjudicio methodi analyticæ & Syntheticæ laborant, vel ordinem Juris Romani, ac in ſpecie Inſtitutionum Juſtinianearum, i. e. meram confuſionem ſequuntur, vel etiam ex falſis, de forma Reipublicæ noſtræ, conceptibus, diſciplinam

inſtruunt. In tractatione vero thematum ſpecialium, abuſus methodi cauſalis, quem in ART. COGIT. c. 15. §. 36. ſeqq. delineavi, non raro eminet.

§. 95. Quoad *materiam*, de *Singularibus* quidem in genere nihil dici poteſt, ſed quosdam finem propoſitum tenere, alios ab eo aberrare, recte attendentibus conſtabit. *Syſtematicos* vero ſæpe diverſas diſciplinas ac inprimis jus privatum & publicum confundere, aut materias cum ſcopo propoſito non convenientes adducere, vel non ſatis adæquate doctrinam concinnare, omnino certum eſt.

§. 96. Circa *decidendi rationem*, uti ſtolidum foret, bonas deciſiones in genere negare, ita fatendum tamen erit, vitia quædam non raro hic intercurrere, jam enim quis ſine cauſa fluctuat ac nodos gordios fingit, ubi res ſatis eſt expedita, alius parum certa ſectatur principia politica, hunc in legibus publicis explicandis, externa ſchemata decipiunt, nonnunquam leges peregrinas, vel obſoletas invito Statui præſenti alius applicat, inprimis plerique nondum deſveſcere, poſſunt abuſui, quo leges extraneæ, non tantum ſine ulla utilitate, ſed & plerumque ridicule ac inepte, allegantur.

§. 97. Denique in *modo proponendi* etiam

va-

varietatem deprehendere licebit, nec plane à jure Publico ingratus pſeudophiloſophiæ Scholaſticæ Stilus exulare ſolet. Illud ultro patet, poſſe Scriptorem, in aliquo requiſito approbationem, in alio autem cenſuram mereri, & eum, in quo vel omnia vel potiora bonæ Scriptionis requiſita deficiunt, ultimo loco eſſe habendum.

§. 98. Quodſi quis ad magis ſpecialia progredi ac Scriptores ſigillatim, vel juxta fundamenta hic adducta, vel meliora, ſi habet, expendere velit, in plerisque fortaſſis aliquid jure deſiderari poterit, ſed eo procedere, mihi jam nec libet nec licet; Id in genere notandum: judicia de Scriptoribus libere ferre, eſſe rem lubricam, odioſam, variis judiciis ſubjectam, nec tamen ideo improbandam ac inutilem.

CAP. II.

De Origine Imperii Romano-Germanici.

SUMMARIA.

In Jure publico, de Reipublica origine, habitu antiquo & mutationibus primo agendum §. 1. *quorum moralitas ex jure naturali dependet* §. 2. *Origini primus debetur locus* §. 3. *Imperii Romano-Germanici origo juxta quatuor periodos, expendi poteſt*

teſt §. 4. *prima periodi delineatio* §. 5. *ſeqq. ſecunda incipit à regno Francico* §. 17. *Francorum & regni Francici origo & progreſſus* §. 18. *ſeqq. tertia ducitur à Carolo M.* §. 23. *qui regna patria, cum alia, tum inprimis Italiam adjecit* §. 24. *ſeqq. ac regna tranſmiſit ad filium Ludovicum* §. 43. *hujus tres filii avita regna inter ſe diviſerunt* §. 44. 45. 46. *ab hoc tempore Germania in proprium regnum ſe compoſuit* §. 47. 48. *ac Italia, ab ea, ſeparata* §. 49. *ſed tam Italia, quam Francia media, ſucceſſu temporis, præcipue per Ottonem M. Germaniæ iterum ſunt conjunctæ* §. 50. *ſeqq. quatuor regna habuit Otto M. ac ab eo, origo Imperii Romano-Germanici rectè repetitur* §. 62. 63. 64.

§. 1.

ID nunc maximè concinnum mihi videtur, ut, antequam præſentem Reipublicæ ſtatum intueamur, ea, quæ ad Ejus originem, habitum antiquum, potiores mutationes, ac denominationem inde ortam pertinent, pro ratione inſtituti, breviter perſequamur, nam remotiora illa non tantum naturali ordine præcedunt, ſed & ſine eorum cognitione vix eſt, ut ſolide ac inoffenſo pede, in juribus Reipublicæ præſentibus declarandis, procedas.

§. 2. Illud autem paucis præmonendum, quod

quod horum omnium moralitas ex jure naturali dependeat, nam inter liberas Gentes aut unius etiam Reipublicæ membra, inter ſe colliſa ac nexum civilem mutatura, legum humanarum nulla eſt autoritas. De-cætero hic non intelligitur Jus naturæ *abſolutum*, quod ſine facto prævio obligat, ſed illud, quod facta humana præſupponit, ac *hypotheticum* non malè dicitur, nam ex factis civitates oriuntur, ac per illa etiam variè mutantur, horum igitur moralitas ac efficacia ex Jure laudato, cujus genuina cognitio hic præſupponitur, æſtimari debet.

§. 3. Primo de *Origine*, Civitatis germanicæ videndum, in qua tractatione â primis, quâ noſſe datur, initiis, ad ea usque tempora, Reipublicæ noſtræ hiſtoria pertexenda eſt, quibus elogium *Imperii Romani*, vel *Romano-Germanici*, quod hodiè etiam ſuperat, illa mereri cœpit.

§. 4. Doctrinæ gratia quatuor conſtituemus periodos, quarum *prima* ab initiis gentis germanicæ usque ad regnum Francorum; *Secunda* a regni Francici primordiis ad Carolum M. *Tertia* a Carolo M. usque ad Ludovicum Germanicum, & *Quarta* ab hoc usque ad Ottonem M. decurrat.

§. 5. *Origo* Gentis germanicæ obſcura eſt, nam ab ipſis Germanis primis nihil memo-

riæ proditum eſt, non quidem ob *literarum imperitiam*, tantæ enim ruditatis univerſam nationem damnare, durum fuerit *v.* Kulpis. *ad Monz. c. 1. §. 2.* ſed ut arbitramur, ob *neglectum ſtudiorum* & hinc ortam *futurorum incuriam. add.* Coccej. *J. P. P. proleg. §. 1. ſeqq.*

§. 6. Quicquid igitur dici poteſt, id fere ex Græcorum & Romanorum Hiſtoricorum, externa ſæpe ignorantium, aut præ ſuis eadem deſpicientium ac adeo obſcuritati involventium monumentis deſumi debet *v.* Rhet. *J. J. P. l. 1. tit. 2. §. 3. 4.* Lehm. *Chron. Spir. l. 2. c. 45.*

§. 7. Primum gentis germanicæ autorem, *Tuiſconem* refert Tacitus, quem Germani ipſi *terra editum* i. e. indigenam crediderint, ſed juxta fidem Sacrarum literarum eſt ipſe *Aſcanes*, Noachi pronepos Rhet. *d. l. §. 8.* nam ab hoc Celtas & conſequenter Germanos quoque deſcendere docet Cluverius *Germ. ant. l. 1. c. 9.* eruditioribus ejus ſententiæ paſſim accedentibus, ut teſtatur Kulpis *d. l. add.* Coccej. *d. l. 5. ſeqq.*

§. 8. *Nomina* gentis Germanicæ ſunt vel *generalia*, quæ univerſam rationem notant, ut nomen *Tuiſconum* & *Germanorum v.* Berneg. *qv. 7. ad Tacit. germ.* Coccej. *d. l. §. 7. 8.*

§. 9. Vel *ſpecialia*, quæ certi cujusdam tra-

[illegible]actatus incolas deſignant, ut forte nomen *[illegible]ungrorum* v. RHET. *d. l.* §. *12.* PACIF. à LAPID. *d. Monz. diſcurſ.* 2. §. *1.* & *Alemannorum* RHET. *[illegible]. l.* §. *9.* nec non *Vindilorum Ingævonum, Iſtæ[illegible]vonum, Herminonum* & *Peucinorum* ſeu *Ba[illegible]tarnarum* PACIF. *d. l. diſcurſ.* 3. §. 2. *ſeqq. add.* COCCEJ. *d. tr. c.* 2. §. *23.*

§. 10. Vel *ſpecialiſſima*, quibus provinciæ alicujus coloni ſignantur ut nomen *Neme[illegible]tum, Vangionum* &c. quæ TACITUS ejusque commentatores latius perſequuntur *vid.* KULPIS *d. l.* RHET. *d. l.* §. *14.* COCCEJ. *d. tr. in prol. leg.* §. *6.*

§. 11. Hodie plerique Germaniæ populi aliis nominibus appellantur ut non videantur extra reprehenſionem conſtituti, qui, nimia antiquitatis oſtentatione, cum matre Evandri loqui, quam recentiorem ſtilum amplecti malunt *v.* RHET. *d. l. add.* KULPIS *ad Monz. c.* 2. §. *1.*

§. 12. *Sedes* antiquorum Germanorum fuit *Germania magna*, cujus fines verſus meridiem fuerunt *Danubius*, verſus occaſum *Rhenus*, licet jam Cæſaris tempore ultra eum illi fuerint promoti, verſus ſeptentrionem *Oecanus Septentrionalis*, verſus orientem *ſinus Finnicus* & *Viſtula* ita quidem ut ab ejus fonte linea ad montes Sarmaticos ducta, terminum proprie exhibeat *v.* CLUVER. *d. tr. l.*

1. c.

l. c. c. 11. KULPIS. *d. l. c. 1. §. 1. add.* COCCEJ. *d. l. c. 2.*

§. 13. Univerſa autem Germania in *unam Rempublicam* tum haut coaluit, ſed tot fere fuere civitates, quot populi germanici, imo magno ſuo malo vix fœdere aliquo Germani fuerunt conjuncti TACIT. *Agricol. c. 12.*

§. 14. In ſingulis autem civitatibus plerumque Democratia aſſeritur, quæ tamen monarchice vel ariſtocratice fuerit gubernata, in qua re adeo incerta quemlibet ſuo ſenſu abundare patimur. *add.* COCCEJ. *d. c. 2. §. 11. 12. 13.*

§. 15. *Mores* Germanorum ex *Tacito* cognoſcendi, inter vitia eorum politica eminent *odium inteſtinum* & *nimium libertatis ſtudium v.* RHET. *d. l. §. 34. ſeqq.*

§. 16. De *religione* & *inſtitutis* Germanorum, tam *Eccleſiaſticis* quam *Politicis* & *Oeconomicis* quædam diſſerit RHETIUS *d. l. §. 38. ſeqq.* pleraque *ſuperſtitionem* & *barbariem* redolent, ſed & nonnulla vitiorum, quibus hodie Germania laborat, expertem laudandamque ſimplicitatem.

§. 17. Iſta fere conditione veteres Germani vixerunt usque ad *regnum Francorum* per hoc vero habitus Germaniæ ac inprimis civitatis forma ſenſim immutari cœpit, quod in *ſecunda periodo* tradendum.

§. 18. Quoad *Originem* Francorum maxime probabilis videtur ſententia; diverſas Germaniæ gentes ſuis nominibus alias diſtinctas, defendendæ contra Romanorum iniquitatem libertatis cauſa, in unum corpus coiviſſe, ac ab illo libertatis ſtudio, nomen *Francorum* vel *Franconum* ſibi dediſſe, quæ appellatio dein in ſolenne Gentis nomen abierit KULPIS *d. tr. c. 1. §. 3. 4.*

§. 19. Iſtam vero conjunctionem factam eſſe *Seculo Chriſtiano III.* circa *Alexandri Mammææ* ſ. *Severi* imperium cum CLUVERIO cenſet KULPIS. *d. l.* hinc etiam ante illud tempus, nomen Francorum vix auditum eſſe plerumque exiſtimant, quod de nomine ſolenni auſpicato & conſtanti videtur accipiendum *vid.* RHET. *d. l. §. 24.*

§. 20. Conjunctionis autores fuerunt illius tractus populi, qui adhuc hodie *Franconia* dicitur ex ſententia CONRINGII *de fin. c. 2.* de cætero Rhenum transgreſſi Franci, magna armorum felicitate maximam Galliæ partem ſubegerunt, eique, Rheno iterum ſuperato, Alemanniam & quicquid fere terrarum inter Mœnum & Danubium in Thuringiam extenditur, adjecerunt MONZAMB. *c. 1. §. 5.*

§. 21. Ab initio, fœderis vinculo Francos ſaltem fuiſſe combinatos, ac plurium civitatum

tatum *ſyſtema* conſtituiſſe, eumque reipublicæ habitum per duo circiter ſecula ſtetiſſe exiſtimat KULPIS *d. c. 1. §. 3.* 4. nomina tamen *Ducum* & *Principum*, quæ in ſententiæ ſuæ confirmationem allegat, id non ſatis probant, cum in Ariſtocratia & Democratia locum etiam habere poſſint.

§. 22. Id tamen certum videtur *ſec. V.* Francos ſe Regibus ſubjeciſſe, quorum primus fuit *Pharamundus*, quem deinceps alii continua ſerie, non pari tamen omnes nominis celebritate inſecuti ſunt usque ad Carolum M. *quale* autem ea tempeſtate fuerit regnum Francorum, quæ porro ejus *forma*, tum quis *adminiſtrandi modus*, ea aliaque ejus generis, diſtinctius tradere extra inſtitutum eſt. *add.* COCCEJ. *d. tr. in proleg.* §. 20. *ſeqq. c.* 3. §. 79. *ſeqq. c.* 5. §. 1. 2. 3.

§. 23. Pergimus igitur ad *periodum tertiam*, quam inchoat *Carolus* M. hunc *Germanum* fuiſſe, non *Franco-Gallum*, recte dicitur, nam ex *ſtirpe germanica* fuit ortus, in *Germania* natus, *ibidem* vixit, *lingua germanica* velut *vernacula* fuit uſus, nec unquam *alia natione cenſeri* voluit *v.* KULPIS. *d. l.* §. 6.

§. 24. Hic *Carolus* regni Francici fimbrias longe lateque extendit, *vid.* KULPIS. *d. l. c. 1.* §. 5. an in ſpecie, quod hic commemorari debet, in Germania *Bavaros* & *Saxones* domuit

muit. *v.* RHET. *d. l.* §. 70. *ſeqq.* ac Italiam imperiumque Romanum regno Francico conjunxit.

§. 25. Quæ *Imperii Romani* fuerit *origo*, *incrementa*, per varias formas *mutatio*, quibus porro artibus ad *Monarchiam* ſit redactum, ac quomodo ſe deinceps ad *interitum* quaſi compoſuerit, id velut ad nos non pertinens, præſupponitur. *v.* MONZAMB. *c.* 1. §. 10. PACIF. ALAPID. *diſcurſ.* 6. §. 1. *ſeq.*

§. 26. Poſt diviſionem *Conſtantini* & *Theodoſii*, qua in *Orientale* & *Occidentale* imperium diſtinctum eſt, hujus excidium mox eſt ſecutum, quod an memoratis *diviſionibus*, an *ignaviæ* Theodoſii ſucceſſorum; an *fatali* potius Numinis divini *indignationi* adſcribendum ſit, alii diſpiciant.

§. 27. Totius autem pene occidentis poſſeſſione poſt tempora *Honorii*, Imperium Romanum excidit *v.* CONRING. *de G. J. R.* c. 4. §. 3. In ſpecie *Italiam* circa *A. C.* 476. *Odoacer* Herulorum Princeps capta Roma, abdicatoque *Romulo Auguſtulo Momyllo*, ſibi ſubjecit.

§. 28. Sed ultra annos 16. imperium illud haut ſtetit, verum in *Odoacro* cœpit & deſiit; huic enim victo & interfecto, *Theodoricus*, Gothorum Rex ſucceſſit *v.* CONRING. *d. tr.* c. 5. §. 10. regnum autem Gothorum, poſt-

quam

quam 70. annos circiter duraverat, deſtruxit Imperator *Juſtinianus*, a quo tempore quicquid Italiæ imperio Orientali iterum conjunctum erat, per *Exarchos* fuit gubernatum.

§. 29. Poſtea Longobardi auſpiciis *Alboini* Regis maximam Italiæ partem *A. C. 569.* ſibi aſſeruerunt atque in ea regnum, per excellentiam, *Italiæ* appellatum exſtruxerunt, quod quidem ab *Alboino* per varia ſucceſſionum intervalla tandem ad *Aiſtulphum* & *Deſiderium* pervenit, ac conſenſu Cæſarum orientalium plane confirmatum, per duo & quod excurrit ſecula, ſtetit. *v.* KULPIS. *d. l. c. 1.* §. *10. n. 6.* SCHWEDER. *c. 4.* §. *11.*

§. 30. Cæſaribus Orientalibus remanſit Roma, Pentapolis, Exarchatus Ravennatenſis proprie dictus ac urbs Venetiarum; uti autem hæc ſucceſſu temporis plane ſui juris facta eſt, ita reliqua, ſi Romam excipias, ſenſim quoque Longobardis ceſſerunt, renitentibus tamen Orientalibus *v.* CONRING. *d. tr. c. 4.* §. *6. c. 5.* §. *12. 13.* SCHWED. *c. 4.* §. *10.*

§. 31. Ipſum etiam Pontificem Orientalium Cæſarum tædere cœpit, *vid.* MONZAMBANO. *c. 1.* §. *11.* ſed ob vicinos Longobardos in libertatem ſe aſſerere non potuit, imò cum *Aiſtulphus* Romam quoque obſideret, *Stephanus III.* Pontifex, imploratis fruſtra *Conſtantini* Copronymi auxiliis *Pipinum* Franco-

rum

rum Regem contra Longobardos evocavit. *v.* LEHM. *chr. Spir. l. 3. c. 22. 23.*

§. 32. *Pipinus* provincias *Aiſtulpho* ereptas ac ad imperium orientale pertinentes, non *Conſtantino*, licet enixe per Legatos rogandi reddidit, ſed Pontifici donavit, vel *dolo* Pontificis deceptus, vel *propria ſtatus ratione* ad hoc permotus *v.* CONRING. *d. c. 6. §. 6. ſeqq.*

§. 33. Quæ cum *Pipino* pactus erat *Aiſtulphus*, hujus ſucceſſor *Deſiderius* fregit, hinc *Carolus M.* Pipini filius, a Pontifice *Hadriano* evocatur, qui victo *Deſiderio* regnum Longobardorum, non velut *portionem imperii Romani*, ſed ut *regnum ſui juris* in ſe tranſtulit. CONRING. *d. l. c. 5. §. 12. ſeqq.*

§. 34. Reliquias imperii Orientalis à *Deſiderio* denuo occupatas, Pontifici reddidit & auxit *Carolus*, ipſe vero earum intuitu dignitatem *Patritiatus* obtinuit *c. 22. diſt. 63.* CONRING. *d. l. c. 6. §. 9. ſeqq.*

§. 35. Poſtea *A. C. 800.* ipſis Feriis natalitiis à Pontifice, Senatu populoque Romano *Carolus* renunciatur *Imperator Romanus*, *vid.* CONRING. *d. tr. c. 5. §. 16. add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 31.* quam electionem tranſactione cum *Irene*, *Nicephoro* ac *Michaele* Cæſaribus Orientalibus inita, deinde firmari curavit, atque per eam, locis quibusdam imperio ori-

entali relictis, ſummum in urbem Romam ac Exarchatum Ravennatenſem imperium obtinuit. SCHWED. *d. c. 4. §. 13. 14.* COCCEJ. *d. tr. c. 6.*

§. 36. Accepit igitur *Carolus* imperium Romanum *titulo belli*, quo illud *Deſiderio* eripuit, licet autem eum *optimum* cenſeat KULPIS *d. l. c. 1. §. 10.* ut alio ne quidem opus ſit, manifeſtum tamen eſt, valere illum ſaltem juxta *jus gentium externum*, *intrinſecam* vero acquiſitionis *juſtitiam* non oſtendere.

§. 37. Acceſſit *voluntaria Pontificis delatio*, qua non velut *Vice-Deus Carolo inferiori* imperium detulit, cui Hildebrandini contendunt, ſed qua velut *futurus* ac *primarius ſubditus* cum *futuro Imperante* de imperio pepigit *vid.* CONRING. *d. tr. c. 7. §. 2. ſeqq.*

§. 38. Cum vero Pontifex reliquique Romani non fuerint *ſui juris*, nam prætenſa Orientalium *indignitas* aut *derelictio* vinculo ſubjectionis eos neutiquam exſolverat, hinc nec iſte titulus acquiſitionem Carolinam ſatis tuetur.

§. 39. *Transactio* ſecuta non ſatis fuit *voluntaria vid.* MONZAMB. *d. c. 1. §. 12.* quare nec aſſerendæ acquiſitionis juſtitiæ, ſatis idonea. Non intereſt Germanorum, iſta extra omne dubium poni, cum eorum jus in imperium Romanum aliis nitatur titulis, ut mox apparebit.

§. 40. Accepiſſe autem *Carolum* ex *intentione* Romanorum, *imperium hæreditarium*, non quidem *in totum terrarum orbem*, aut *provincias omnes, aliquando imperio Romano ſubditas*, ſed urbem *Romam*, *Pontificem* ac *omne Petri Patrimonium*, ſatis probavit CONRING. *d. tr. c.* 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. nequicquam diſſentiente MONZAMBANO *d. c.* 1. §. 12. *add.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 5. *c.* 23.

§. 41. Id etiam recte dicitur, *Carolum*, imperium Romanum non Francis occidentalibus ſ. *Gallis*, ſed *Germanis*, velut ſtirpi ac fundamento regni Francici, acquiſiviſſe *v.* KULPIS *d. l.* §. 11.

§. 42. Habuit ergo *Carolus* (1) *regnum Francorum*, cujus certo reſpectu *ſtirps* & *acceſſio* fuit *Germania* (2) *regnum Italiæ* ſ. *Longobardicum*, & ſub nomine *Imperii Romani* (3) *reliquias imperii occidentalis*, diverſa autem illa regna nec in *unam civitatem* coaluere, multo minus *illud* & *iſtud*, *hujus* ſunt facta acceſſio *v.* CONRING. *d. tr. c.* 9. §. 5.

§. 43. Sed his diutius immorari inſtitutum non patitur, quemadmodum nec id poſtulat, ut de imperio *Ludovici Pii*, alias ob ejus imprudentiam ſatis memorabili, quædam recenſeamus.

§. 44. Pergendum potius ad ſolennem illam diviſionem, quam poſt *Ludovici* mor-

tem, filii *Lotharius*, *Ludovicus* & *Carolus* inter ſe *A. C.* 842. 843. fecerunt *v.* Lehm. *Chr. Spir.* *l.* 3. *c.* 39.

§. 45. *Lothario* natu maximo, cum titulo Imperatorio *Italia* & *Francia media*, quæ Rheno ac Rhodano, Arari Moſa & Scaldi interjacet, ceſſit. *Ludovicus* accepit omnem *Germaniam transrhenanam* cum urbibus cisrhenanis Moguntia, Wormatia & Spira, *v.* Lehm. *Chr. Spir. l.* 3. *c.* 40. quæ portio ſtrictiori *Franciæ Orientalis* denominatione tum venit. *Carolus* nactus eſt *Franciam Occidentalem* ſ. *Galliam*, quæ ultra Rhodanum reliquosque modo nominatos fluvios verſus Oceanum extenditur Conring. *de fin. Imp. l.* 1. *c.* 3.

§. 46. Id annotari meretur, antiquam illam imperii Francici diviſionem, qua poſt tempora *Clodovæi M.* in *Neuſtriam* & *Auſtriam* ſ. *Auſtraſiam*, fuit diviſum, neutiquam cum recentiori illa, quæ poſt *Carolum M.* innotuit, coincidere, nam *Neuſtria* quidem notat *Franciam occidentalem*, ſed *Auſtria* omnem *reliquam Franciam*, quæ deinde in *mediam* & *Orientalem* diſtincta eſt, complectebatur. *Add.* Coccej. *J. P. P. c.* 5. *ſect.* 2. §. 14. 15. 16. 17. 18.

§. 47. Ab hoc tempore *Germania* ſub ſuo Rege *Ludovico Germanico* in proprium ſui-

que

que juris regnum ſe compoſuit,nec unquam reliquæ Franciæ denuo fuit ſubjecta, *v.* CONRING. *de G. J. R. c. 9.* §. *8. ſeqq.* hinc merito ab hac *periodo*, juxta noſtram partitionem, *quarta*, imperii noſtri moderni, quatenus *Germanicum* eſt,*initia* repetuntur.

§. 48. Verſus *meridiem* eosdem tum habuit terminos Germania, quos hodie; verſus *Occidentem*, Rheno fuit terminata; verſus *Septentrionem* eam ambivit Oceanus Friſicus usque in Eidoram amnem,& mare Balthicum; verſus *Orientem* ab oſtio Viſtulæ, excluſa Polonia & Sileſia in Moraviam, ac infra Danubium in Auſtriam usque ad Illyricum fines fuerunt extenſi, ex doctrina CONRINGII *de fin. l. 1. c. 3. ſ.*

§. 49. Uti autem iſta diviſione Germania *peculiare regnum* eſſe cœpit, ita elogium *imperii Romanii* tum ei haut competiit,ſeparata ab illa omni Italia, quomodo igitur fines Germaniæ paulatim extendi illique *imperium Romanum* iterum conjungi cœperit, deinde breviter tradendum.

§. 50. Nimirum *Lotharius* Cæſar inter tres filios ita imperium diviſit, ut *Ludovicus* cum Cæſarea dignitate, *Italiam* obtineret, *Carolo* vero *Provincia*, ſ. *Gallia Narbonenſis* cederet, *Lotharius* quicquid trans alpes reliquum fuit, & vel a Patre vel filio, *Lotharingia*

audiit, acciperet, quæ omnia ſenſim Germaniæ accreverunt.

§. 51. *Carolus* ſcilicet, ſecundus Lotharii I. Cæſaris filius, abſque prole deceſſit, hinc duo ejus fratres ſuperſtites, portionem illius ita inter ſe diviſerunt, ut *Ludovicus II.* Cæſar, *Provinciam*, & *Lotharius* Lotharingiæ Rex *Burgundiam minorem* acciperet.

§. 52. Poſtea improlis mortuus eſt *Lotharius*, hujus regnum Burgundia auctum de jure pertinuiſſet ad fratrem ſuperſtitem *Ludovicum* Cæſarem, ſed illius Patrui *Ludovicus Germanicus* & *Carolus Calvus*, illud inter ſe diviſerunt, quæ injuſta fortaſſis occupatio, morte Ludovici Cæſaris fuit legitima reddita.

§. 53. Succeſſu temporis *Ludovicus* Ludovici Germanici filius, omnem Lotharingiam, ac in ſpecie eam, quam Galli per decennium tenuerant, germanico regno ſubjecit, poſt varias vero mutationes, demum *Otto* M. bello & pactis certius eam Germaniæ conjunxit, adeo ut cum hac ſenſim in unum corpus illa concreverit v. CONRING. *de fin. imper. c. 6. 7.*

§. 54. Ulterius *Ludovico* Cæſare ſine liberis *anno 876.* mortuo, *Carolus Calvus* Italiæ regnum, ac imperii occidentalis reliquias, cum Cæſarea dignitate obtinuit quidem, ſed *Ludovicus Germanicus* ejusque ſucceſſores,

mox

mox ea omnia ſibi aſſeruerunt, Gallis etiam non amplius repugnantibus, *add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 2. c. 46.*

§. 55. Licet autem turbis in Germania exortis, omnis Italia ei denuo fuerit ſubtracta, felicitate tamen *Ottonis M.* regnum Longobardicum *A. C.* 951. Cæſarea autem jura *anno* 962. illi rurſus fuerunt conjuncta. *v.* CONRING. *de fin. imper. c. 11.*

§. 56. Inprimis reliquias illas imperii Occidentalis ſolenni pacto obtinuit *Otto M.* nam *A. C.* 964. Pontifex reliquique Romani æterno pacto ita ſe *Ottoni* ſubmiſerunt, ut *quicunque legitimo modo* Germaniæ & *conſequenter* Italiæ Rex *ſit factus, eo ipſo quoque, ſine novo Romanorum conſenſu,* Cæſaream dignitatem & jus ſummum in Romam *ac* cæteras imperii occidentalis reliquias *habeat, v. can. 23. diſtinct. 63.* quam incomparabilem Germanorum prærogativam pluribus perſequitur CONRING. *de fin. c. 9. de G. J. R. c. 10. ſed adde* GIBELIN. *Cæſareo-pap. Rom. p. 2. c. 4. §. 30.*

§. 57. Juſtiſſimo igitur titulo Germani tenent *imperium Romanum* quoad ipſos *Romanos*, ſi quid autem etiam in hac Ottoniana acquiſitione ſubſit, quod intuitu *Cæſarum Orientalium* non adeo defendi queat, id omne ceſſat hodie, Cæſaribus illis dudum deletis,

 atque

atque iſte legitimorum ſucceſſorum defectus, videtur etiam ultimato quoad Regnum Longobardicum allegari poſſe.

§. 58. Sicut autem *Carolus Calvus*, Italiæ regnum & imperium Romanum, *Ludovico II.* Cæſare extincto, invaſit, ita eodem auſu occupavit quoque *Provinciam*, quam *Ludovicus* â Fratre acceperat juxta §. 51. *h.* eamque in regnum vel erexit, vel reſuſcitavit, unde ortum eſt *regnum Arelatenſe* a Provinciæ urbe *Arles* ita dictum.

§. 59. Paulo poſt in Burgundia minore exortum quoque eſt *regnum Burgundicum*, quod poſt varias viciſſitudines cum *Arelatenſi* coaluit, adeo ut utroque nomine idem regnum promiſcue veniat. Comprehendit autem Provinciam, Delphinatum, Sabaudiam, Comitatum Burgundiæ & tractum Helvetiorum. Pedemontium quoque eò refert EKHOLT *in diſput. de jur. Majeſt. Imper. Romano-germ. hab. Lipſ. 1687.* §. 7. ſed id potius ad Italiam pertinet *v.* CONRING. *de fin. l. 2. c. 23. p. 536. c. 25. p. 639.*

§. 60. Id Regnum Arelatenſe Germaniæ conjunxit *Otto M. anno 940.* ut tamen feudi lege *Conrado* defuncti *Regis* Arelatenſis filio, id iterum concederet. Hujus filius *Rudolphus III.* liberrima donatione *Henrico II.* & *Conrado II.* Regibus Germaniæ, id denuo contulit.

§. 61

§. 61. Atque ita bono titulo & pleno Jure ad Germaniam devenit, nam ex parte Regnum iſtud in terris, ad Germaniam pertinentibus, erat exortum, quicquid vero Gallici juris in eo fuit, id conſenſu Gallorum in Germanos quoque eſt translatum v. CONRING. *de fin. c. 12. add.* COCCEJ. *J. P. P. c. 5. ſect. 1. 2.*

§. 62. Habuit itaque *Otto M.* (1.) regnum Germaniæ eique incorporatam Lotharingiam (2) Regnum Longobardicum (3) imperium Romanum & (4) regnum Arelatenſe, atque hinc *origo* imperii noſtri hodierni, quale in univerſum eſt, non immerito repetitur.

§. 63. Solet autem hac occaſione quæri (1) *quid Otto nomine Imperatoris Romani acceperit? v. ſupra* §. 40. CONRING. *de G. J. R. c. 10. 11.* GROT. *de J B. P. l. 2. c. 22. §. 13.* (2) *an penes Germanos ſit quarta Monarchia?* quod ſive neges ſive affirmes, Germaniæ perinde eſt.

§. 64. Porro (3) *an imperio Romano reliqua, velut acceſſiones, fuerint ſubjecta?* quod negandum CONRING. *d. l. c. 9. 12. §. 3. ſeqq.* (4) *an ſimpliciter, ſine alicujus prærogativa, diverſa illa regna in unam rempublicam coaluerint?* hoc quoque, inprimis ratione Italiæ & Germaniæ negandum videtur, licet diſſentiat

D 5 KUL-

KULPISIUS *diſſert. de unitat. reipubl. in S. R. I. c.* 2. *§.* 3.

CAP. III.

De Habitu antiquo Reipublicæ Germanicæ ejusq; mutatione in genere.

SUMMARIA.

Acceſſerunt etiam Germaniæ alia §. 1. *quoad habitum Ejus antiquum, quæ conſideranda §.* 2. 3. *jam olim ex variis Provinciis illa fuit compoſita §.* 4. *inter quas ſeptem, fuere velut matrices §.* 5. *nempe Bojoaria §.* 6. 7. *Suevia §.* 8. *Saxonia §.* 9. 10. *Moravia §.* 11. 12. 13. *Vandalia §.* 14. 15. 16. *Francia §.* 17. *& terra Rhenenſis §.* 18. 19. *epicriſis de his provinciis §.* 20. 21. 22. *olim in Germania fuit Monarchia §.* 23. *conſtitit parte mediata & immediata §.* 24. *ſed hoc diſcrimine vix niti licet §.* 25. 26. *ſeqq. hinc potius, inter Monarchiam, & plurium corporum liberorum ſyſtema, Germania perpetuo velut fluctuavit §.* 32. 33. *triplex mutatio Germaniæ accidit §.* 34. 35.

§. I.

ACceſſere vel Franciæ antiquæ, vel Germaniæ, præter hactenus enumerata, alia etiam incrementa, *vid.* COCCEJ. *J. P. P. c.* 5. *ſect.* 1. *§.* 5. *ſeqq.* ſed jure nec ſatis effica-

dicaci nec conſtanti, de quo infra circa *fines imperii*, nonnulla dicemus, hoc loco antiquum Reipublicæ noſtræ habitum, ejusque in præſentem ſtatum, mutationem in genere breviter expendemus.

§. 2. Quis Germaniæ ante exortum Francorum imperium, ſtatus fuiſſe cenſeatur, id *cap. præc. §. 13. 14.* attigi, ac fere in medio reliqui, neque de eo nunc agere animus eſt, quemadmodum de habitu Franciæ antiquæ dicere non attinet, ceu *cap. præc.* §. 22. innui. Denique Germaniam, cum Regno Longobardico, imperio Romano & regno Arelatenſi in unam haut coaluiſſe Rempublicam, ſed illa omnia effeciſſe plurium Civitatum Syſtema *d. cap. præc.* §. 64. itidem indicavi *add.* COCCEJ. *d. c. 5. §. 34.* cumque tria illa regna hodie iterum exemta ſint, ut de eorum, conjunctionisque cum Germania, habitu diſquiramus, opus non videtur, in tractatu tamen, de *jure finium*, illa attingere par erit.

§. 3. Fere igitur de Germaniæ eique incorporatæ Lotharingiæ habitu antiquo, ſaltem diſpiciendum erit, etſi, quando de mutatione in genere quæritur, Germania cum omnibus ſuis acceſſionibus ſpectatur. De cætero uti ſtatus antiquus eſt maxime involutus, ita eum exacte repræſentare, nec me-

arum

arum eſt virium, nec præſentis inſtituti, hinc ſatis erit, nonnullas conjecturas (1) de *partibus civitatis integrantibus* & (2) de *Ejus forma* dare vel referre.

§. 4. Illud igitur ſatis manifeſtum eſt, quod Germania hodie plures Ducatus, ac varii generis Comitatus & territoria Eccleſiaſtica contineat, nec dubitandum eſt, quin ex iis partibus integrantibus, jam olim civitas noſtra fuerit compoſita, utut eadem ætas omnibus tribui nequeat, ſed de eo potiſſimum quæritur, an non Provinciæ quædam velut fundamentales & matrices, ex quibus cætera omnia fere dependeant, reperiantur?

§. 5. Quo loco referri meretur ſententia Cocceji *in J. P. P. c. 2. §. 23. ſeqq.* cenſentis, Germaniam ab omni memoria, in ſex magnas provincias ſeu populos, nempe Vandilos, Iſtævones, Ingævones, Hermiones, Baſtarnas ac Marcomannos, diviſam fuiſſe, his vero nominibus dudum abolitis & producto Germaniæ limite, eodem tamen numero provincias extitiſſe, ſcilicet *Vandaliam, Moraviam, Saxoniam, Franciam, Sueviam & Bojoariam*, quibus virtute Francorum ſeptima, nimirum *Provincia Rhenenſis*, acceſſerit.

§. 6. Singularum hiſtoriam poſtea Vir Celeberrimus *c. 3.* texit, ex quo nonnulla

ılla delibabimus. Primo igitur *Bojoaria*, ermanici juris Provincia, ejusque Rex dalgerio â Clodovæo M. victus, hac lege .egno Francico unitus eſſe perhibetur, ut ıavari ſub Duce, qui lege fidelitatis, â Fran- ıs, Ducatum agnoſceret, proprio jure ac Aagiſtratu uterentur atque adeo Regno me- ıiatè ſubeſſent.

§. 7. In Germania ergo prima omnium Bavaria in Ducatum erecta, eidemque Au- ſtria, Stiria, Carinthia, Carniola, Tirolis & Salisburgum adjuncta cenſentur, ſub Caro- ingis tamen non Ducem proprium, ſed Præ- fectos Regios habuit, iis vero deficientibus, libertatem priſtinam recuperavit, ſed ſub Henrico Leone Auſtria cæteræque ditiones detractæ & in varios Duces Statusque diviſæ ſunt.

§. 8. Altera Provincia, *Suevia* ſeu *Alemannia*, juris originisque germanicæ, Reges habuit usque ad Alaricum, quem Clodovæus M. prælio occidit & Sveviam Germaniæ ea formula univit, ut proprio deſtituta Magiſtratu, fiſco Regio immediate adſcripta eſſet, in quo ſtatu ſub Carolingis manſit, ſed Conradus I. Burchardum Ducem conſtituit, ex quo continens Ducum ſucceſſio, donec occiſo Conradino, divulſus Sveviæ Ducatus & in plures ſtatus diviſus ſit.

§. 9.

§. 9. Tertia Provincia *Saxonia*, jure ac origine tota Germanica, Turingis ſucceſſiſſe ac Friſiam Weſtphaliamque comprehendiſſe creditur, Ejus, in Orientalem & Occidentalem ſeu Oſt- & Weſtphaliam diviſæ, ſtatus popularis fuit, eaque lege Carolus M. devictam Franciæ junxit, ut populus Saxonicus cum Francis unus eſſet, ſed ſuis legibus viveret, excepta tamen Weſtphalia, quæ Franciæ incorporata cenſetur.

§. 10. Sub Henrico tamen I. in potentisſimum Ducatum, Saxoniam, Turingiam, Haſſiam, Weſtphaliam, Angriam, Friſiam & Wetteraviam complexum, evaluiſſe putatur, proſcripto vero Henrico Leone, in plures quoque ſtatus divulſa, reliquique ejus Principes Statusque proprio jure uſi, ac nominatim Haſſia, Holſatia, Terræ Comitum Aſcaniæ, ſcilicet Anhaltina & caſtrum Lauenburg, Lubeca Brunſvicum Lunæburgum denique Miſnia & Thuringia eidem ſubtracta perhibentur.

§. 11. Duorum germanicæ originis populorum, *Moravorum* ſcilicet, Bohemiam vicinasque usque ad Sarmatas, Pannonias & Iſtrum regiones, & *Vandalorum*, littora maris Balthici habitantium, ſedes prope deſertas occuparunt *Slavi* ſeu *Venedi*, Sarmatiæ populi, alii Moraviam, alii Vandaliam, illi Orienta-

entales, hi Boreales, qui omnes imperium Germanicum eâ lege agnoviſſe cenſentur, ut ſub ſuis Ducibus & ſuo jure viverent, ſed jus civitatis germanicæ non haberent.

§. 12. Quarta igitur Provincia, eſt *Regnum Moravicum*, quod Carolus M. Germaniæ poſtliminio vindicavit, poſteà regno ſublato, ejus Provinciæ, Polonia & Bohemia proprios Duces nactæ ſunt, hæc quoque à Friderico I. in regnum erecta, Moraviam & Sileſiam ſucceſſu temporis complexa eſt.

§. 13. Luſatia vero & Miſnia ſub propriis Ducibus & Marchionibus vixiſſe videntur, imo Misnia Saxoniæ quoque annumeratur, ceu §. 10. retuli, *add.* Coccej. *c.* 15. §. 39. *in fin.* quod fortaſſis ad recentiora tempora pertinet. De cætero omnes Regni Moravici partes, ne Misnia quidem excepta, adhuc hodie Slavici juris, nec hactenus in jus civitatis Germanicæ aſſumtæ eſſe cenſentur, quod ad certos ſaltem effectus forte reſtringi debet.

§. 14. Venedi ſeu Slavi Boreales, Vandaliam habitantes, imperio Francorum paruiſſe, deinde verò ab Henrico I. Ottone I. Ottone III. Conrado II. aliisque domiti, quin tandem ſedibus ſuis prope ejecti, Germanæq; Coloniæ ſubſtitutæ cenſentur. In Vandalia autem Henricus I. *Marchiam Brandenburgicam* conſtituit, quæ origine juris germanici, & quinta Germaniæ provincia eſt.

§. 15.

§. 15. Formula Marchiæ fuit, ut illa, tanquam Ducatûs Provinciæ, proprio jure ac poteſtate uteretur, adeoque regno mediate ſubeſſet, cum igitur Marchio Brandenburgicus, provinciæ ſuæ quoque Dux ſit, ac Slavi fere ejecti Germanæque Coloniæ ſubſtitutæ fuerint, hinc Marchia Brandenburgica juris originisque germanicæ cenſetur, ſecus ac Miſnia & Luſatia.

§. 16. Qui reliqui fuerunt Slavi, ſenſim coivere prope omnes, pars in Pomeraniæ pars in Obotritorum ſ. Mecklenburgenſium nomen, acceſſerunt etiam Coloniæ Germanæ, ac Pomerania à Friderico I. Mecklenburgum vero à Carolo IV. in Ducatum erecta eſt, cujus poſſeſſores, Duces Mecklenburgi & Principes Wendorum, ob Germanos & Venedos incolas, audiunt.

§. 17. Sexta Germaniæ Provincia eſt *Francia*, cujus regnum ante conſtitutum fuiſſe cenſetur, quam Franci Germaniæ fines Rhenumque tranſiverunt, hi enim, inferioris Rheni olim accolæ, intra Salam ac Mœnum deinceps conſedere, hinc Franciæ ſive Franconiæ nomen exortum, ac, conſtituto tandem Rege Pharamundo, intra Germaniæ fines regnum hoc dilatatum, ejusque ſedes regia Duisburgum fuiſſe exiſtimatur.

§. 18. Huic imperio, quod origo & matrix eſt

eſt imperii Germanici, acceſſit utraque Belgica ac Germania Cis Rhenana, hinc totum regnum conſtitit duabus partibus, *Francia & terra Rhenenſi*, quæ poſterior, ſeptima Germaniæ Provincia eſt, totius autem regni ſedes regia, fuit Aquisgranum.

§ 19. In Francia fuere Duces, ceſſitque tandem Ducatus ille, Ducibus Sveviæ, quibus deficientibus, quoque deſiit ac in varia dominia diſtractus eſt. Dux Terræ Rhenenſis, ſpecialiter Comes Palatinus Rheni audiit, ejusque Palatinatus, utramque Rheni ripam complexus, variis licet mutationibus intercedentibus, hodie quoque ſupereſt.

§. 20. De cætero uti circa hanc ſeptem Provinciarum repræſentationem, multa fortaſſis, quoad circumſtantias particulares, non ſatis liquida ſunt, quod rerum germanicarum periti penitius intelligent, ita in univerſum & quoad rei ſummam, dubitari poteſt, an certi quid hic definire, ac ſeptem illas Provincias pro fundamentalibus, ex quibus reliquæ omnes, temporis ſucceſſu enatæ ſint, habere liceat.

§. 21. Nam in Scriptoribus antiquitatum germanicarum, magna fuit in rebus politicis ignorantia & accurationis hic neceſſariæ defectus, præterea frequentes Germaniæ acciderunt mutationes ejusque terræ varie di-

E ſtractæ

ſtractæ & diviſæ ſunt ac inprimis Carolus M. abolitis Ducatibus, Comitatus introduxit, quod nec ipſe Coccejus diffitetur *vid. c.* 3. §. 94. *c.* 15. §. 15. 43. hinc ambigi omninò poterat, an ſeptem illæ Provinciæ, poſt tantas inprimis mutationes, ut fundamentales laudari queant.

§. 22. Sed nihil improbo, nam cum poſſeſſores illarum Provinciarum, quæ non penitus diſtractæ ſunt, hodie quoque nonnullis, præ cæteris Germaniæ Proceribus, gaudeant prærogativis, hinc probabile eſt, Provincias illas ab omni retro memoria præcipui quid habuiſſe, ac, mutationibus licet intervenientibus, ad priſtinam conditionem, ſi non in ſolidum, ſaltem aliqua ex parte rediiſſe, ut iſta partitione, in explicandis inſtitutorum germanicorum originibus, omnino niti aliquo modo liceat.

§. 23. Qua autem compage plures Germaniæ Provinciæ olim cohæſerint, & quæ adeo Reipublicæ, antiquioribus temporibus, fuerit *forma*, deinceps inquirendum? *Monarchiam* in Germania fuiſſe, vel ſolum *Regis* nomen innuere videtur, ſed habitum nexus illius penitius explicare, non adeo expeditum eſt.

§. 24. Ex ſententia Coccej *1. J. P. P. c.* 9. Germania dividitur in partem *mediatam*, quæ

quæ ea lege ſubjecta eſt regno Franciæ Orientalis, ut proprio jure, fiſco magiſtratuque uteretur, quo pertinent Bavaria, Saxonia, Moravia & Marchia; ac *immediatam*, quæ Regiæ Cameræ ſeu fiſco immediate adſcripta & à Regis Officialibus gubernata fuit, eo referenda Francia, Terra Rhenenſis, Svevia & Weſtphalia.

§. 25. Enimvero de duplici illa connectendi ratione omnino dubitari poteſt, nam quæ Franci rationibus ſuis propius adſcripſerunt, illa non regni ſed Ducatus ſimilive titulo tenuiſſe, ipſæ autem Terræ eodem modo, quo cæteræ, imperio Francico unitæ fuiſſe videntur, utut ei, cum poſſeſſores earum ſimul eſſent reges, addictius paruerint, id quod exemplo ditionum Auſtriacarum, quibus axioma imperiale diu hactenus cohæſit, hodie intelligi poteſt.

§. 26. Deinde ſi diverſam illam connectendi rationem admittas, id tamen ſecundo certum, quod illa non inconcuſſe ſteterit, nam ipſe Coccejus *d. tr. c.* 3. §. 7. fatetur, *Thaſſilone cum filio damnato, Ducatum Bavariæ Carolo M. apertum fuiſſe, qui non alium Ducem fecerit, ſed ſuo nomine Præfectos dederit, in eoque ſtatu ſub Carolingis illum duraſſe,* ergo illo tempore Bavaria, non mediata ſed immediata provincia fuit!

 §. 27.

§. 27. Vice verſa, ex doctrina c. 3. §. 23. Conradus I. aſſenſu Svevorum, *Burchardum Sueviæ Ducem conſtituit, quem deinde ipſi Conrado & Henrico I. Regibus rebellem, Henricus domuit, ſed Ducatum eo jure, quo & ipſi Saxones in ſuo Ducatu tum utebantur, tenere facile paſſus eſt, ex quo continens Ducum ſucceſſio*, ergo Svevia tum fuit Provincia mediata!

§. 28. Ulterius *Henricus I. Cæſar creatus, uti reliquis permiſit late & cum libera poteſtate regnare in Ducatibus ſuis, ita & ipſe eadem latiſſime uſus*, ceu docetur *c. 3. §. 42. & eo tempore omnes provinciarum Duces, non nudi officii jure, ſed cum propria poteſtate, ut ipſe Henricus I. provinciis ſuis præerant d. c. 3. § 71. conf. c. 15. §. 1.* tum igitur omnes provinciæ fuerunt mediatæ!

§. 29. Ante illa tempora vero *Carolus M. omnium Provinciarum Duces ſuſtulit Comitesque ſubſtituit d. c. 3. § 94.* imò *ſub Carolingis omnis Procerum poteſtas fuit mere adminiſtratoria, iis verò extinctis placuit, ut ſinguli populi ac provinciæ ſub Ducibus ſuis, ſalva Majeſtate Regis & regni, haberent propriam poteſtatem d. tr. c. 15. §. 45.* ergo ſub Carolingis omnes provinciæ, immediatæ, poſt eos verò, mediatæ fuerunt!

§. 30. Denique memoratum diſcrimen, non

non ſemper invariatum duraſſe, vel ex eo liquet, quod axioma regium per plures iverit familias, hinc ſi Francia fuit Provincia immediata, quando Franci rerum ſunt potiti, idem dici poſſe videtur de Saxonia, poſtquam ad Saxones Regia poteſtas devenit.

§. 31. Tandem laudata illa Provinciarum diverſitas, non videtur eſſe adæquata omnesque Germaniæ partes complecti, cum enim ſeptem illæ cardinales provinciæ varie diſtractæ multisque partibus truncatæ ſint, non liquet, qua formula novi ſtatus inde orti, Germaniæ fuerint uniti. Utut igitur diviſionem illam nolim plane improbare, ad eam tamen, in explicanda inſtitutorum nonnullorum origine, non ſatis tuto provocari, ob hactenus dicta crediderim.

§. 32. In genere itaque nihil aliud dici poſſe videtur, quam Reges Germaniæ provincias, per Proceres, nunc poteſtate mere adminiſtratoria, nunc jure proprio, dependente quidem, attamen liberiori, quam rationes Monarchiæ ferant, inſtructos gubernaſſe, adeoque Germaniam juxta regulas monarchias nunquam exacte ſatis fuiſſe compoſitam, atque ita in ea non tam Monarchiam, quam potius Monarchiæ Sciagraphiam extitiſſe, ſeu illam inter Monarchiam, & plurium corporum liberorum Syſtema, perpetuò velut fluctuaſſe.

§. 33. Id quod eo facilius conceſſerit, qui ruditatem præteritorum temporum ſerio expenderit. Innata quidem omnibus hominibus ambitio non ceſſavit, ſed nulla vel non ſufficiens agendi prudentia, nulli in futurum proſpectus aut in longinquum duratura tum erant conſilia, ſed omnia potius impetu ac fortuitis agebantur concurſibus, hinc mutationes enormes, everſiones violentæ & fata ſæpe ridicula tum non potuerunt non eſſe frequentiſſima; Uti igitur intolerabilis unius dominatus eâ tempeſtate non facile fuit metuendus, ita vice verſa artes & media, parando & conſervando vel juſto imperio, vel libertati neceſſaria, non ſatis cognita & adhibita fuerunt.

§. 34. Mirum igitur alicui videri non debet, quod Germania in eam, qua hodie conſpicitur, & in quam ſemper fere propendit, formam tandem ſubſederit. Si illa cum acceſſionibus ſuis in genere ſpectetur *vid. §. 3. h.* triplex ei accidit *Mutatio*, nam (1) Proceres Germaniæ, per leges fundamentales recentiores, libertatem in ditionibus ſuis conſecuti ac Regi vel Cæſari ſuo ſunt facti Coimperantes (2) Jura imperii, â Pontifice Romano, Germaniæ erepta ac ex parte ei iterum vindicata ſunt denique (3) Civitas noſtra poſſeſſione multarum regionum, quæ finium rationem habent, excidit.

§. 35

§. 35. De cætero uti hæ mutationes à temporibus Ottonis I. à quibus Reipublicæ noſtræ, quatenus elogium Imperii Romano germanici meretur, originem *cap. præc.* deduximus præciſe repeti non debent, res enim morales & politicas in puncto conſtituere non licet, ita fatendum tamen eſt, quod poſt ea tempora, majori cum efficacia ſeſe exſeruerint, nos ſingulas breviter deinceps perſequemur.

CAP. IV.

De Origine Statuum imperii Secularium.

SUMMARIA.

Nomen Status imperii quid involvat §. 1. *ſunt ſtatus ſeculares & Eccleſiaſtici* §. 2. *Duces & Comites Romani* §. 3. *antiquorum Germanorum* §. 4. *diviſio Procerum ſecularium quoad tempora recentiora* §. 5. *Princeps quis* §. 6. 7. 8. 9. *ſub Principibus comprehenduntur Duces* §. 10. *Comites Palatii* §. 11. *Marchiones, Burggravii, Landgravii, Principes in ſpecie, & Comites principali dignitate donati* §. 12. *Sub dominis continentur Comites* §. 13. *Barones* §. 14. *& domini in ſpecie* §. 15. *Procerum ſubordinatio* §. 16. 17. 18. *Sub Francis Proceres illi fuere Magiſtratus* §. 19. 20. *ſed eorum conditio mutata* §. 21. *mutationis fundamenta* §. 22. *media* §. 23. 24. *gradus* §. 25. 26. 27. *ſententia Monzambani* §. 28. 29. 30. *& Furſteneri re-*

 felli-

ſellitur §. 31. 32. 33. addito quoad hactenus dicta temperamento §. 34. 35. 36. 37. Urbium origo §. 38. ſta.us antiquus §. 39. 40. 41. obtenta à nonnullis libertas §. 42. ſeqq. origo Nobilitatis immediatæ §. 53. 54.

§. 1.

PRoceres Germaniæ, hodie inprimis, *Statuum imperii* nomine veniunt, ac in ſuis Territoriis libera ſatis poteſtate, quæ *Superioritas Territorialis* audit, utuntur, in Comitiis vero regulariter *voto deciſivo* gaudent, adeo ut ditionum ſuarum *Domini*, ac, quoad negotia communia expedienda, *Coimperantes* merito exiſtimentur, prout horum omnium naturam & vim loco proprio explicabimus.

§. 2. Quomodo vero ad amplam illam poteſtatem, Proceres Germanici pervenerint, illud breviter hic delineandum eſt, circa quod præſupponendum, Status imperii, in genere eſſe vel *Seculares* vel *Eccleſiaſticos*, de illis prius agendum videtur, cum eorum poteſtas, quodam modo, horum jure, ſit antiquior.

§. 3. Intelligendæ Statuum ſecularium origini, res *Romanæ à Germanicis*, & quoad has, *antiquiores* à *recentioribus* diſtingvi debent.

bent. Apud Romanos *Duces* & *Comites* memorantur, de quibus aliqua notarunt CONRING. *diſſert. de Duc. & Comit. ſ. 9.* KULPIS. *ad Monzamb. p. 2. c. 3. §. 2. pag. 6.* EYBEN. *diſſert. de Titul. Nobil.* §. 16. qui ultimus, Comites vel *Majores* vel *Minores*, quorum illi, *illuſtres*, hi *ſpectabiles* dicti ſint, fuiſſe cenſet, quæ omnia aliis curioſius explicanda relinquimus *add.* BECMAN. *notit. dignit. illuſtr. diſſert. 9. c. 1. §. 5. ſeqq.*

§. 4. Apud antiquos Germanos, de quibus *Tacitus*, Dux fuit, ſupremus belli Præfectus, quem Germani Heertog vel Hertzog dixerunt, ceu ex Cluverio monet CONRING. *d. diſſert.* §. 4. *add.* ID. *de judic. Germ.* §. 6. *ſeqq. de Urbib. German.* §. 42. *ſeqq.* Comites quoque apud Germanos antiquos reperiri, imo Comitum titulum primo ab his fluxiſſe, ac inde ad Romanos translatum eſſe, ex TACITI *de mor. Germ. c. 12. 13.* nonnulli ſibi perſvadent. *vid.* BECMAN. *d. diſſert. 9. c. 1.* §. 3. quod utrumque parum probabile eſt *add.* EYBEN. *d. diſſert.* §. 14. ſed de his etiam alii viderint.

ſ. 5. Recentiora Germanica à Regno Francorum auſpicari licebit, quod initium ſi cum ſecutis temporibus conjungamus, magnam Procerum ſecularium deprehendimus varietatem, forte tamen ad quatuor claſſes illi non male rediguntur, ſunt enim (1) *Principes*

cipes (2) *Domini vid.* COCCEJ. *J. P. P. c. 15. §. 13.* quibus acceſſerunt ſuo tempore (3) *Urbes* & ex mea quidem ſententia (4) *Nobiles*.

§. 6. Nomen *Principis*, ſenſu ſpeciali notat eum, qui alios *exiſtimatione* antecellit, eique reſpondet germanicum Fürſt / â fördérſt vel fürſtehen deductum. Ex quo ſtatim etiam liquet ratio diverſæ ſuppoſitionis, quod nomen illud aliquando *Cæſari*, aliquando *Ducibus* & *Comitibus* ſimul, aliquando *illis eorumque ſimilibus* tantum, tribuatur, nam omnes illi, juxta diverſam comparationem, ſuo modo *primi* ſunt.

§. 7. Hinc dubio procul, in imperio noſtro Principis nomen, *dignitatis titulus* eſt BOECLER. *N. J. l. 7. c. 1. §. 2.* & differt á titulo Ducis, Landgravii &c. in eo, quod hic præcipue notet *munus* aliquod eiq; hodie ſurrogatum *jus Territoriale*, ac *exiſtimationem* ſaltem connotet, ille verò ad ſolam *dignitatem* pertineat, ac adeò, juxta primævam ſignificationem, ſit *commune nonnullorum Germaniæ Procerum prædicatum*, ſignificandæ dignitati inventum.

§. 8. Succeſſu tamen temporis *Principis* & *Principatus* nomen, peculiarem etiam *Statum* notare cœpit, nam poſtquam comites nonnulli ad claſſem Principum evecti, aut Epiſcopatus vel Abbatiæ ſeculo redditæ, vel Prin-

cipes

cipes noviter creati, ac bonis immediatis, in peculiare Territorium erectis, inſtructi, eidem claſſi inſerti ſunt, ex eo tempore, Principis & Principatus nomen, tum dignitatem, tum proprium aliquod jus territoriale, notavit.

§. 9. Unde perſpicuum quoque fit, cur quidam v. g. *Duces* & *Principes* promiſcue audiant, alii *Principum* ſaltem titulo utantur, nimirum in illorum familia, jam olim & *munus eique ſurrogatum jus territoriale illuſtrius, & exiſtimatio ſplendidior* fuit, hi vero ex Statuum inferiorum vel Eccleſiaſticorum claſſe, ad *primi generis dignitatem* evecti vel tranſlati, aut etiam de novo eadem donati ſunt, hinc principalis titulus, ad eorum terras quoque nonnunquam dimanavit.

§. 10. Sub Principibus continentur (1.) *Duces*, quorum munus ab initio ad res militares tantum pertinuiſſe, poſtea vero ad civiles quoque extenſum eſſe cenſet CONRING. *de negot. convent. imper. §. 22.* EYBEN *de Titul. Nobil. §. 17.* ex ſententia COCCEJI toti Provinciæ, cum ſumma inter Principes dignitate, præfuerunt *J. J. P. c. 15. §. 14. add.* LEHM. *Chron. Spir. l. 2. c. 16.*

§. 11. Deinde ad hanc claſſem (2.) pertinent *Comites Palatii*, ſeu *Pfalzgravii*, qui toti quoque provinciæ, cum dignitate Ducali

pro-

proxima, præfuerunt forte, ac Cæſaris nomine, jus in Palatio ſeu Curia Provinciæ dixere. Eorum quatuor olim fuiſſe perhibentur, Bavaricus, Saxonicus, Svevicus & Francicus, qui Terræ Rhenenſis ſimul Dux fuerit, aliisque etiam gaviſus ſit prærogativis *vid.* COCCEJ. *d. c.* 15. §. 16. *ſeqq.* CONRING. *de judic. German.* §. 88. *ſeqq.*

§. 12. Denique ſub Principibus continentur (3) *Marchiones* qui Provinciæ limitaneæ (4) *Burggravii* qui arci cuidam, cum adjacente ditione, præfuerunt (5) *Landgravii* quibus major quædam Provincia obtigit, quique recentioris ſunt ævi, nec ante Seculum XI. extitiſſe videntur *vid.* CONRING. *ad Lampad. p.* 3. *c.* 5. §. 4. BECMANN. *notit. dign. illuſtr. diſſert.* 9. *c.* 2. §. 8. (6) *Principes in ſpecie ſic dicti vid.* CONRING. *d. l.* ac (7) *Comites dignitate principali fulgentes* Gefürſtete Grafen, quorum jus ad ipſas terras non ſemper extenſum eſt *vid.* COCCEJ. *d. tr. c.* 15. §. 23. *ſeqq.*

§. 13. Alteram Statuum claſſem conſtituunt *Domini* vid. COCCEJ. *d. c.* 15. §. 30. *ſeqq.* quorum præcipui ſunt *Comites* ſeu *Graviones* qui juri dicundo præfuerunt *vid.* CONRING. *de Inst.* & *Comit.* §. 12. Videntur tamen intelligendi *majores*, qui eximiæ provinciæ parti dati ſunt, nam *minores* & *minimi vid.* EY-

BEN.

BEN. *Diſſert. de tit. Nob.* §. 16. 18. qui urbi vel pago aut peculiari alicui præfuerunt judicio ac forte nomine Gau-Holz-Teich-Waſſer-Frey-Cent-Hauß-Ding-Grafen venerunt, in hunc cenſum referri non debent. *v.* EYBEN. *de titul. Nobil.* §. 18. *in fin.* Majorum tamen aliqua etiam diverſitas fuiſſe videtur *vid.* LEHM. *Chron. Spir. l.* 7. *c.* 9. 23. FUCHS. *in add. ad Lehman. l.* 5. *c.* 70.

§. 14. Deinde ſub Dominis comprehenduntur *Barones*, cui nomini reſpondet germanicum Freyherr & Semperfrey / Sempermann / *vid.* SCHILTER. *Comm. ad Jus Alaman. c.* 1. §. 1. *p.* 35. §. 18. LEHMAN. *Chr. Spir. l.* 5. *c.* 108. De cætero Baronis nomen, tum libertatem, tum munus notat, nam Barones etiam jurisdictionem exercuerunt. *v.* LEHM. *d. tr. l.* 2. *c.* 16. COCCEJ. *d. c.* 15. §. 30. *ſeqq.* habebant etiam Judices illi Vicarios & Aſſeſſores ſuos, qui Sculteti & Scabini dicebantur *vid.* BOECLER. *N. J. l.* 2. *c.* 5. ITTER. *de feud. imper. c.* 8. §. 2.

§. 15. Denique ad Dominos videntur etiam referendi *Domini in ſpecie* Herren / Edle Herren. Equidem res valde incerta eſt, *vid.* COCCEJ. *d. l.* §. 34. SCHWED. *Introd. ad Jus publ. part. ſpec. ſect.* 2. *c.* 8. §. 4. & vix dubito, quin Dominus & Baro, olim idem fuerit, ſed poſtea factum videtur, ut non-

nonnulli illum, alii hunc titulum magis geſſerint, cumque Magnates in defendendis elogiis ſuis ſint valde tenaces & ſcrupuloſi, inde diſcrimen, verbale magis quam reale, invaluit.

§. 16. De cætero Ducibus ſingulis, plures Comites, &, ut aliqui computant, duodecim ſubfuerunt *vid.* Conring. *de Duc. & Comit.* §. *12. ſeqq.* Kulpis *ad* Monzamb. *p. 2. c. 3.* §. *2. p.* 7. Eyben. *de tit. Nob.* §. 17. Heig. *qu. 2. n.* 38. Ducatibus vero à Carolo M. ſublatis, ac poſtea reſtitutis, mutationem quandam hic contigiſſe, quis dubitet, hinc etiam quidam Comites Ducibus non ſubjecti perhibentur Eyben. *d.* §. 17.

§. 17. Principes vero Ducibus forte non ſubfuerunt, ſed potius limitandæ & minuendæ Ducum potentiæ inſtituti videntur. De Comite Palatino Bavariæ, hoc perſvadet locus Aventini *annali l. 4.* memoratus Conringio *de judic. Reipubl. German.* §. 89. nec de Landgraviis & Principibus in ſpecie, qui ſunt recentioris inſtituti, ambigendum fortaſſis eſt *vid.* Conring. *ad Lampad. p. 3. c. 5.* §. *4.*

§. 18. Ex doctrina Coccej. *J. P. P. c.* 15. 39. *ſeqq.* in terris *mediatis*, ac inprimis in Bavaria & Saxonia etiam Principes Ducibus ſubjecti fuerunt, donec diſtracto poſt Henricum

ricum Leonem utroque Ducatu, poteſtati Ducum exemti ſunt, in quod Comitibus non accidit, qui vel ſub Ducibus remanſere vel etiam Principibus ſunt ſubjecti. In Terris vero *immediatis* Principum & Comitum Officia immediate regno, non Ducibus ſubjecta eſſe perhibentur. Enim vero neque diſcrimen terrarum mediatarum & immediatarum ſatis conſtans eſt, ceu *cap. præc.* §. 25. *ſeqq.* admonitum, neque, eo licet admiſſo, tam exacte quid definiri hic poſſe, vel ex iis, quæ §. *præc.* indicavi, liquet.

§. 19. De cætero Proceres, quorum varietatem & ſubordinationem breviter hactenus delineavimus, olim fuere nudi *Magiſtratus.* Franci enim, ad exemplum, ut creditur Romanorum, populis devictis, cæterisque ſubditis, dederunt *Magiſtratus ordinarios*, qui Duces & Comites audiverunt *vid.* CONRING. *de Duc & Comit.* §. 11. 12. *de negot. Convent. imper.* §. 23. & ſucceſſu temporis varie mutati & aucti ſunt.

§. 20. Quo loco nonnulla notanda ſunt; Nempe illum etiam pro Magiſtratu habendum eſſe, cui, cum antea ſui juris eſſet, ſub lege ſubjectionis provincia relinquitur. Deinde, non præciſe ad Magiſtratum requiri, ut nuda poteſtate adminiſtratoria, eaque temporaria fungatur, ſed potius tertio illum

etiam

etiam Magiſtratuum claſſe cenſendum eſſe, qui jure proprio ac perpetuo ditioni præeſt, modo illud dependens ſit.

§. 21. Jam ex *quibus fundamentis*, per *quæ media* ac *quibus gradibus*, Proceres Germaniæ, ad ſublimiorem conditionem pervenerint, adeo ut, cum olim alieno nomine provincias regerent, nunc jure & nomine ſuo illis præſint, atque cum Cæſare, velut Coimperantes, negotia communia expediant, breviter oſtendendum erit.

§. 22. Duo ſunt velut fundamenta hujus mutationis (1) *quod tam ampla poteſtas antea revocabilis, in hæredes Ducum & Comitum fuerit transmiſſa*, (2) quod *nimis magna terrarum ſpatia fuerit complexa*, hunc errorem Monarchiis eſſe exitiabilem recte pronunciat MONZAMBANO *c.* 3. *§.* 2. frigide *à* KULPISIO *in not. & de Legat. ſtat. imper. c.* 7. §. 19. *in fin.* refutatus.

§. 23. Media ſunt vel *conſtituentia*, quæ ſummatim revocari poſſunt ad *voluntariam Cæſaris conceſſionem*, & *propriam Ducum Comitumque uſurpationem*, quam tamen *gratuitæ* aut *oneroſæ conventiones*, deinceps ſecutæ ſunt, vel *promoventia*.

§. 24. Qualia forte ſunt, *nimium libertatis ſtudium*, *ignorantia rerum politicarum*, *Cæſarum negligentia*, & *infirmitas*, *regionum opportu-*

portunitas, *Pontificum aſtutia*, *electionum libertas* ac ex LEHMANNI *Chron. Spir. l. 2. c. 43. in fin.* ſententia, *mutata militiæ ratio* conf. *l. 5. c. 112.*

§. 25. Gradus autem definite oſtendere, quid ſcil. ſub *unoquoque Cæſare*, intuitu *ſingulorum Præfectorum* factum ſit, quæque *cauſa movens* tum imprimis operata ſit, id videtur difficillimum, certe à noſtro inſtituto alienum.

§. 26. In genere verò ſic dicendum; ante *Carolum M.* jacta ſunt fundamenta, quæ ipſe *Carolus* maximam partem ſubruit, quando Ducatibus pleriſque ſublatis, Comitatus non hæreditarios inſtituit, *vid.* LEHM. *Chr. ſpir. l. 2. c. 16.* ſed *Caroli* poſteri & Saxones eadem reſtituerunt, Ducatibus denuo inſtitutis.

§. 27. Ab hoc tempore *ſucceſſive*, inprimis verò ſub *Henrico IV.* & memorabili illo interregno Ducum Comitumque poteſtas crevit, deinde verò per Conſtitutiones Imperatorum & inprimis Capitulationes, in ordinarii juris titulum converſa eſt, ac tandem pace Weſtphalica penitus fuit confirmata *v.* KULPIS *ad Monz. c. 2. §. 10. de Regat. Stat. imp. c. 7. §. 8. ſeqq. add.* CONRING. *ad Lampad. p. 3. c. 5. §. 26.*

§. 28. Equidem MONZAMBANO *c. 3. §. 4.* exiſtimat, poſt extinctam ſtirpem Carolinam

linam, Proceres Germaniæ in plenam evaſiſſe libertatem, ac ſua Territoria Cæſari velut feuda *obtuliſſe.* Quod ita explicat THOMASIUS *diſſert. de feud. oblat.* §. 24. *non alia conditione novo Regi regnum detuliſſe, quam ut poſſeſſionem ampliſſimorum territoriorum ipſis confirmaret.* Juxta hæc adeo non ſenſim, ſed uno velut momento & jam olim Status imperii ſublime illud territorii jus ſunt conſecuti.

§. 29. Sed uti tanta libertatis parandæ accuratio iſti ſeculo vix tribui poteſt, ita hiſtoriam etiam refragari, vel unicum *Conradi* Cæſaris exemplum, ævo Carolingico proximum, adeoque rei præſenti accommodatiſſimum oſtendit. hic enim teſte WITICHINDO *l. 1. ubi.* CONRING. *de Duc. & Comit.* §. 20. Duci Saxoniæ *Henrico* omnem poteſtatem Patris *tradere veritus eſt,* & Saxones ſuo Duci ſuaſerunt, ut ſi *ſponte* eum Rex honorare nollet, *eo invito,* quæ vellet, ſumeret, quæ certe tale pactum, quale circa oblationem modo ſupponebatur, ſat evidenter negant. *add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 2. c. 47. l. 5. c. 23. 27.*

§. 30. Hodie vero tale pactum occurrere adeo jus territoriale Statibus *proprium* cenſeri debere, certum utique eſt, de quo ſuo loco diſtinctius, ut Statuum imperii non interſit tam alte, in explicanda earum libertate aſcendere.

§. 31.

§. 31. Ulterius progreſſus eſt FURSTENERIUS *de Jur. ſuprem. c. 14. ſeqq.* quando Status imperii, non ex *Magiſtratibus*, ſed vetuſtiſſimis devictarum Gentium *Regulis* ortos eſſe, adeoque eorum *libertatem*, ſerie non interrupta, obtinuiſſe, contendit. ac ideo receptiori ſententiæ non leviter inſultat. ſed ut ipſe parum ſibi conſtat, ita ſolide ſatis refutatur à KULPISIO *de Legat. Stat. imper. c. 7. §. 14. ſeqq.*

§. 32. In Summa ſi quid dicendum, videtur ille triplici falſo præſuppoſito niti (1) quod ex exiguo Gentium liberarum, quæ ante imperium Francorum forte fuerunt, numero, tot Statuum origo poſſit repeti (2) quod ad Magiſtratum requiratur, ut nihil niſi poteſtatem adminiſtratoriam habeat (3) quod is, qui proprio jure, dependente tamen, provinciæ præeſt, pro ſui juris Regulo haberi poſſit.

§. 33. In genere fellendis iis, qui Status imperii, vel ſemper, vel poſt extinctam ſtirpem Carolinam, ſtatim liberos fuiſſe cenſent, inſervire poteſt Status Reipublicæ Polonicæ, in hac magnam Procerum eſſe libertatem certum eſt, eos vero omnimoda & juſta libertate civili frui, dici nequit, atque talis etiam Reipublicæ germanicæ, ac ex iisdem ferè rationibus, olim fuit conditio.

§. 34. Cæterum hactenus de Origine ſtatuum dicta, aliquo modo temperari debent. Nimirum primo illa ad *Principes in ſpecie ſic dictos* non adeo pertinent, hi enim vel ex Comitibus aliisque Proceribus ſunt exorti, vel recentiori tempore creati: illorum origo ex ortu eorum, quibus ſunt ſurrogati, intelligenda, horum verò, ex propria cujusvis conſtitutione, repetenda eſt.

§. 35. Deinde, quando Proceres Germaniæ, ad ſublimiorem ſortem, aſcendiſſe perhibentur, non ea aſſertionis hujus eſt ſententia, quaſi omnibus illa contigerit, nam uti hodie multi Principes, Comites & Barones, ex ſola dignitate ſua, ſic audiunt, ita ex antiquioribus, Comites & Barones non pauci, Statibus imperii annumerari omnino non poſſunt, ſed alium, velut Dominum Territorialem agnoſcere coguntur.

§. 36. Quæ ergo conditio Comitibus & Baronibus tribui in dubio debeat, quæri poteſt? Coccej. *J. P. P. c. 15. §. 40. 41.* in terris mediatis, eos plerumque mediatos, in immediatis, immediatos eſſe cenſet, ſed vix iſto fundamento tuto niti licet, hinc potius diceremi, ſi major aliqua poteſtas in Territorio occurrat, tum Comites ſimilesque, ei ſubjectos non immerito cenſeri, ſi vero deficiat, tum illos in dubio liberos & immediatos pronunciandos eſſe.

§. 37

§. 37. Denique quando Proceres Germaniæ, in Imperantes evaſiſſe dicuntur, non præciſe hoc de imperio omnibus numeris abſoluto eſt exaudiendum; hoc enim uti præſens Germaniæ Status plane non admittit, ita in minoribus imperii Statibus, varie inſuper obtenta libertas ſolet eſſe circumſcripta. *juſtam* igitur, non *plenam* aſſerimus.

§. 38. Poſtea de origine Urbium imperialium etiam agendum *v.* §. 5. Quo tempore urbes in Germania condi cœperint, prolixe explicat CONRING. *de urbib. germ.* §. 16. *usque ad* 38. *porro* §. 77. *usque* 105. cujus doctrinæ compendium exhibet MONZAMB. *c.* 3. §. 9.

§. 39. Tempore Francorum & Saxonum, urbes illæ per Epiſcopos in Sacris, Duces vero & Comites, in Secularibus, fuerunt gubernatæ CONRING. *d. l.* §. 58. *ſeqq.* ut tamen quorundam Ducum & Comitum poteſtas, ubi inſolentius forte ſe geſſerunt, Epiſcopis & Abbatibus eorumque Advocatis, fuerit à Cæſaribus tributa ID. §. 107. *ſeqq.*

§. 40. Nihilominus ſucceſſu temporis tàm Duces & Comites, quam iis ſurrogati Epiſcopi & Abbates, uti reliquas regiones ſibi commiſſas, ita etiam pleraſque urbes, pleniori jure ſibi aſſerere cœperunt, adeo ut non amplius earum *Præfecti*, ſed *Domini* eſſe voluerint.

§. 41. Quædam tamen urbes iſtam ſortem effugiſſe cenſentur, in quem cenſum Francofurtum ad Mœnum, Goslaria, Northuſa & Mülhuſium referuntur à CONRINGIO. d. l. §. 108. Atque has urbes videntur Cæſares rexiſſe per Præfectos Imperiales, die Reichs-Vogte, de quibus peculiari tractatu egit DANIEL HEIDERUS.

§. 42. Ex iſta conditione, quam ſub Ducibus aut Epiſcopis, vel Præfectis Imperialibus habuere, quædam urbes, ad libertatem adſpiraverunt, adeo ut obtenta tandem ſuperioritate Territoriali, ſub nomine *Urbium Imperialium*, Status Imperii evaſerint.

§. 43. Sed diſtinctius videndum, *quo titulo, quando, à quo, quibus adminiculis* ac denique, *in quantum*, illæ libertatem ac jura ſubliminora fuerint conſecutæ.

§. 44. *Tituli* ſummatim revocantur vel ad *ſolam uſurpationem* vel *mutuum conſenſum*, qui quidem aliquando ab initio ſtatim interceſſit, ſæpe vero tollendæ uſurpationis injuſtitiæ, ex poſtfacto, idque diverſo tempore, ſecutus eſt.

§. 45. Juxta veriorem autem ſententiam poſt *Seculum XI.* in libertatem ſe aſſerere cœperunt urbes CONRING. d. l. §. 71. 72. & ſeq. quæ res ſenſim deinde, ſive ſpectes *urbes*, ſive *jus ipſum*, incrementa ſumſit, donec per

F 3 capt-

capitulationes & *Inſtrumentum pacis* complementum fuit nacta.

§. 46. Porro non à *ſolo Cæſare*, ſed & *Ducibus*, *Comitibus*, *Epiſcopis* libertatem obtinuere civitates, nam hi quoque adeundi fuerunt, cum non tantum multæ urbes his ſubfuerint, ſed & Præfecturæ imperiales in feudum Comitibus viciniis dari cœperint.

§. 47. A quo verò præciſè *ſingulæ* urbes libertatem acceperint, id à nemine ſufficienter exponi poteſt, niſi cui ad archiva patet aditus; quædam tamen ſpecialia recenſet CONRING. *d. l.* §. 123. *ſeqq.* VITRIAR. *l.* 3. *t.* 18. §. 8. LEHM. *Chr. Spir. lib.* 4. *c.* 4.

§. 48. *Adminicula* ratione *Cæſaris* eadem fuiſſe videntur, quæ §. 24. retulimus, ſi quartum excipias, quod huc non quadrat, ratione vero *Ducum &c.* præter illa, creſcentem Urbium poteſtatem promoviſſe videntur *inconſultæ Ducatuum diviſiones, prodigalitas* & hinc orta *egeſtas*.

§. 49. Imo ipſi Cæſares minuendæ refractariorum Epiſcoporum & Principum potentiæ, libertatem urbium datis privilegiis juvarunt. In ſpecie verò *interitus Ducum Sueviæ & Franconiæ*, occaſionem occupandæ libertatis iſtius diſtrictus urbibus præbuit CONRING. *d. l.* §. 125. 126. aliter paulo COCCEJ. *J. P. P. c.* 17. §. 9. *ſeqq. vid. inſt. l.* 3. *c.* 2. §. 17. *ſeqq.*

§ 50. His adeo adminiculis imperio Ducum ſe ſubtraxere civitates, & Præfectos imperiales ſenſim ita excuſſerunt, ut hodie vix eorum umbra ſuperet.

§. 51. In *tantum* autem omnes civitates imperiales libertatem obtinuerunt, ut *ſuperioritate Territoriali* in ſuis ditionibus, & *ſesſione* ac *voto*, in comitiis fruantur.

§. 52. Illam tamen eadem plenitudine omnes non habent *vid.* SCHWED. *ſect.* 2. *c.* 9. *§.* 4. 8. 9. imo Præfecti imperiales in quibusdam adhuc ſuperare perhibentur *vid.* VITRIAR. *d. tit.* 18. §. 14. quales tamen Northuſæ amplius non eſſe, contra ſecus ſentientes, teſtimoniis propriis oſtendit OLDENBURG. *in addit. ad Limn. enucleat. addit.* 14. *p.* 191.

§. 53. *Origo* Nobilitatis immediatæ quam ultimo loco Proceribus Germaniæ annumeramus, *vid.* §. 5. ad interitum Ducum Franconiæ & Sveviæ refertur, his enim extinctis, Nobiles illius diſtrictus, hactenus Landſaſſii, deinceps imperio immediate ſubjecti eſſe cœperunt *vid.* KULPIS *ad Monzamb. c.* 3. §. *fin.* SCHWED. *Introd. ad J. P. part. ſpec. Sect.* 2. *c.* 18. §. 4.

§. 54. Improbat quidem hoc COCCEJUS *J. P. P. c.* 25. §. 5. ac Nobiles immediatos ex Terris immediatis mavult arceſſere, ſed cum in genere hoc fundamentum parum conſtans

ſtans ſit, ceu *cap. præc.* §. 25. *ſeqq.* oſtenſum, præterea Ipse *c.* 3. §. 23. fateatur, quod *Henricus I. Imperator, Burchardum, Ducatum Sueviæ eo jure, quo & ipſi Saxones in ſuo Ducatu tum utebantur, tenere paſſus ſit*, hinc Nobilitati immediatæ tam altas origines vix recte aſſignaveris.

CAP. V.

De Origine Statuum Imperii Eccleſiaſticorum.

SUMMARIA

Clerici etiam Statibus imperii annumerantur §. 1. *Epiſcoporum Status antiquus* §. 2. *novi fundamenta* §. 3. 4. *introductio* §. 5. *ſeqq. Ex Abbatibus etiam & Abbatiſſis quidam, ſtatus dignitatem ſunt conſecuti* §. 10. 11. *an nova illa conditio toleranda* §. 12. 13. 14. *Equitum, Teutonicorum & Johannsticorum origo & habitus* §. 15. 16. 17. 18. *annumerantur aliquo modo ſtatibus imperii* §. 19. *ſeqq. an Ordines horum Equitum, Reipublicæ utiles* §. 25. *ſeqq. an in dubio Epiſcopi & Abbates, ſtatus imperii præſumendi* §. 30. *dictorum brevis repetitio* §. 31.

§. 1.

CLerici quoque, nempe Epiſcopi, Abbates & Equites Eccleſiaſtici, in claſſe Imperantium Germanicorum hodie ſuo modo reperiun-

riuntur, ac Statuum imperii nomen, etiam cum dignitatis prærogativa, gerunt, quod qua ratione evenerit, paucis jam indicandum.

§. 2. *Epiſcopos* igitur quod attinet, iis juxta primævam intentionem cura religionem Chriſtianam docendi ac ſacra tractandi, nec non quædam jurisdictio in reliquos ejus ordinis homines fuit demandata, & inprimis *Carolus M.* plures in Germania Epiſcopos conſtituiſſe perhibetur *vid.* CONRING. *de Conſtitut. Epiſcopor.*

§. 3. Illorum vero non paucos præteritorum ſeculorum *barbaries* ac *ſuperſtitio conſiliis publicis* admovit, ac ad ingentem *opulentiam* evexit, licet ævo *Carolingorum* liberalitatem tam publicam quam privatam intra limites donati alicujus juris privati, fere ſubſtitiſſe, communiter exiſtimetur, *vid.* MONZAMB. *c.* 3. §. 7. *ibiq;* KULPIS.

§. 4. Potentia quoque ideo inſtructi eſſe perhibentur Epiſcopi, quo paganis reſiſtere poſſent, ceu ex THEOD. de NIEM refert SCHWED. *introd. ad jus publ. p. ſp. Sect.* 2. *c.* 6. §. 3. forte etiam, ut religionem armis propagarent. Denique Cæſares, minuendæ Ducum potentiæ, Epiſcopos ditarunt, quod, pro ratione iſtorum temporum, prudenter factum dici poteſt, *vid.* ITTER. *de feud. imper.*

pen. c. 5. §. 17. BURGOLD. *ad Inſtr. pac. p. 1. Diſcurſ. 20. §. 8.*

§. 5. His ita conſtitutis, naturali velut neceſſitate, Epiſcopi, illi officio eccleſiaſtico valedicere, ac imperium ſeculare ambire debuerunt, maxime poſtquam illuſtres perſonæ Epiſcoparus obtinuere. *add.* LEHM. *Chron. Spir. l. 4. c. 3.*

§. 6. *Otto M.* ſecularem poteſtatem Epiſcopis attribuere cœpit, ut tamen jam ævo *Carolingico* ejus rei jacta eſſe fundamenta, diffitendum forte non ſit. *vid.* KULPIS. *d. l. §. 6.* poſtea igitur ſenſim ſecularis juriſdictio muneri Epiſcopali conjungi cœpit.

§. 7. Quædam tamen jura Cæſares ſibi reſervarunt, eademque per Advocatos tutelares ſeu *Vicedominos* in Epiſcopatibus exercuerunt, ſed & hæc, excuſſis Advocatis, ſenſim Epiſcopis ceſſerunt, *vid.* VITRIAR. *l. 1. tit. 15. §. 8. ibique citatos.*

§. 8. Iſtam vero poteſtatem, hactenus forte nomine Imperatoris exercitam, deinde in *jus proprium*, quod ſuperioritatem Territorialem hodie dicimus, convertere cœperunt Epiſcopi illi, quod à temporibus *Henrici IV.* & inprimis diuturno interregno, deinceps ſecuto, factum eſſe exiſtimatur. *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l. 1. c. 95. 96. l. 5. c. 3.*

§. 9. Uſurpationis vero iniquitas, ſeculis dein-

deinde *conventionibus*, puta Aurea Bulla, conſtitutionibus *Maximiliani I.* capitulationibus à Seculo XVI. plenius conſcribi cœptis purgata eſt, donec hoc ſeculo pacis Weſtphalicæ ſanctio complementum addiderit. KULPIS *ad Monzamb. c. 2. §. 10. de Legat. c. 7. §. 8. ſeqq.*

§. 10. *Abbates* & *Abbatiſſæ* monaſteriis præeſſe juxta intentionem primæ fundationis debuerunt. De Monachorum & monialium, monaſteriorumque *origine, varietate, conſtitutione, vivendi ratione, exceſſibus & totius vitæ monaſticæ*, in ordine ad Societatem civilem, *habitudine*, agere debet Jurisprudentia privata, quia homines illi privatæ ſortis ſunt. Dixi aliquid in SPEC. JUR. ECCLES. *l. 2. c. 9. §. 20. ſeqq. add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 88. 100. 103.*

§. 11. Id ſolum hic notandum, quod ordinis Benedictini Prælati quidam, ex iisdem *fundamentis*, per eadem *media* & *gradus*, quæ circa Epiſcopos modo indicavimus ad Statuum imperii dignitatem aſcenderint, *v.* CONRING. *ad Lampad. p. 3. c. 6. §. 3. 6.* ea tamen diverſitate, ut nonnulli Principum dignitate fulgeant, alii Prælati ſimplices ſint.

§. 12. De cætero legibus divinis contrarium cenſeri non debet, quod Epiſcopi & Abbates imperium ſeculare obtinuerint, quid

quid enim impedit, quo minus ſub nomine Epiſcopi vel Abbatis ſecularem Principem aut Comitem quis agat? *v.* Kulpis *ad Mon zamb. d.* §. *10.* Conring. *de conſtit. Epiſcop.* §. *91. 95.*

§. 13. Ut tamen Epiſcopi & Abbates ad priſtinam reducantur conditionem, utile Germaniæ cenſet Conring. *d.* §. *91. 95. ad Lampad. d. l. p. 228.* de rei verò hujus executione ipſe deſperat. Sed non apparet, cur Status Eccleſiaſtici rigidiorem mereri debeant cenſuram, quam Seculares, & cur non illi, horum exemplo poteſtatem ſemel acquiſitam tueri queant.

§. 14. *Monarchia* quidem reſtituenda illam reformationem poſtulat, ſed non præciſe *Germania*, quæ ſat valida & felix, etiam hoc rerum ſtatu, eſſe poterat, dummodo membra imperii juxta ſcopum Reipublicæ debite unirentur & Pontificis imperium penitus excluderetur, quod ad infamiam & detrimentum Germaniæ pertinere, cordatorum nemo non videt.

§. 15. Res *Equitum Teutonicorum & Johanniticorum*, hi enim in Germania inter Status imperii occurrunt, peculiaribus Scriptis varii expoſuerunt, quorum nomina conduxit Beckmannus in den Anmerckungen von dem Ritterlichen Johanniter-Orden und

und deſſen abſonderlichen Beſchaffenheit in dem Herrn Meiſterthum in der Marck ꝛc. *add.* Conring. *ad Lamp. p. 3. c. 6. p. 242.*

§. 16. Eques hic eſt *perſona moralis ad militiam contra infideles gerendam obſtricta, ac ideo certo jure & honore gaudens.* Differt ab *Equitibus* aliis, *ſine*, à *Nobilibus* vero, quod nobilitas *exiſtimationem*, equeſtris conditio, *munus* aliquod notet. *add.* Becman. *d. tr. c. 1.*

§. 17. Uterque ordo *cœpit* in Palæſtina *Seculo XII.* occaſione peregrinationum in terram ſanctam à ſuperſtitioſulis ſuſceptarum; inprimis verò ob expeditiones bellicas pro recuperanda Palæſtina tum temporis factas. *add.* Lehm. *Chron. ſpir. l. 5. c. 52. 77.*

§. 18. Varios deinde habuit *progreſſus & adverſa fata*, quæ Autores proprii perſequuntur, ſicut etiam ordinum illorum *Statum* variamque Equitum *ſubordinationem* explicant, cujus rei tractatio præcipue ad jus privatum nobis pertinere videtur.

§. 19. In ſpecie ordo Teutonicus, qui ex ſolis Germanis conſtat, tandem in Germania ſubſedit. Ordinis *Magiſter* der Teutſch-Meiſter in Franconia tenet *Balliviam Mergentheimenſem* & *anno* [illegible] inter Status imperii receptus eſt, ut poſt Archiepiſcopos, ſi per Bambergenſem liceat, voto & ſeſſione gaudeat. *add.* Becman. *d. tr. c. 1. §. 14. in med.*

§. 20.

§. 20. Reliqua Equitum bona in *Commendas & Ballivias*, quarum hæ illarum aliquot continent, diſtinguuntur. *v.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 16. §. 30.* Quidam illarum poſſeſſores ſunt *Status imperii* & Prælatorum claſſe cenſentur; plerique vero aliis imperii Statibus ſubſunt eorumque ſunt *Status Provinciales.*

§. 21. Ordo Johannitarum in octo nationes diſtinguitur; Caput Totius ordinis eſt *Magnus Magiſter* der Groß-Meiſter/ ac in inſula Malta hodie reſidet, a qua Equites, etiam *Malteſer* dicuntur.

§. 22. Nationis Germanicæ Prior dicitur *Supremus Magiſter per Germaniam* der oberſte Meiſter in Teutſchland ac reſidet Hitershemii in Brisgovia, ejusque Prioratus ex quatuor Commendis conſiſtit. A *Carolo V.* principali dignitate donatus, locum inter Status imperii, poſt Abbatem Fuldenſem, obtinuit.

§. 23. Reliqua bona itidem in *Ballivias* & *Commendas* diſtinguuntur, quorum poſſeſſores *Ballivi* & *Commendatores* audiunt; de eorum *conditione* idem dicendum, quod modo §. 20. annotavimus.

§. 24. In ſpecie memorabilis eſt *Ballivia Brandenburgenſis* das Meiſterthum ſ. Herren Meiſterthum/ quæ ad Prioratum Germaniæ quidem pertinet, ut tamen velut Status provincialis Sereniſſimo Electori Brandenbur-

denburgico, ſubſit. Ejus Magiſter dicitur der Herren Meiſter & *Sonneburgi* reſidet, huic illuſtrandæ tractatum antea laudatum, deſtinavit Becmannus.

§. 25. De *habitu* horum Ordinum intuitu Societatis civilis, ſat libere, nec in favorem eorum, Sententiam fert Conringius ad *Lampad. d. l. p.* 244. quam laudandam cenſet Kulpis *ad Monz. c. 2. §. 11.*

§. 26. Fatendum utique eſt, *finem* factæ inſtitutionis, eamque *concomitantia vota*, nec cum regulis Socialitatis, nec principiis politicis nec placitis religionis Chriſtianæ convenire, ſed de hoc forte fruſtra amplius diſputatur, quia ultro ab illo fine diſceſſerunt Equites Germaniæ, & in univerſum longe alia quam olim, illorum Ordinum hodie eſt facies. *vid.* Burgold, *ad J. P. W. p. 1. Diſcurſ. 20. §. 13. in fin. p. m.* 349.

§. 27. Quare de *tolerantia* ſic forte pronunciandum: Magiſtri horum ordinum, nec non Ballivi & Commendatores immediati, ſua jura exemplo cæterorum Statuum facile tueri poſſunt, aliter quodammodo ſentit Conring. *ad Lampad. p. 3. 5. 6. p.* 242.

§. 28. Ballivias vero & Commendas mediatas, quivis Territorii dominus, jurium ſuorum intelligens, Statui ſuæ ditionis non inique attemperabit, quod vel ſolo Balliviæ

Bran-

Brandenburgenſis exemplo intelligi poteſt.

§. 29. Utile eſſe, ut novus Ordo cuſtodiendis finibus inſtituatur, cum aliis cenſet SCHWEDER. *p. ſp. ſect.* 1, *c.* 7. §. 9. ſed videntur hi autores *ſuſtentationem validi exercitus* cum *inſtitutione novi ordinis equeſtris* confundere, quæ apprime differunt.

§. 30. Cæterum hactenus, de origine Statuum Eccleſiaſticorum, dicta non ita eſſe accipienda, quaſi omnes Eccleſiaſtici Proceres, jus Statuum imperii ſint conſecuti, hinc inde etiam jam indicatum eſt, quare temperamentum *cap. præc.* §. 35. 36. 37. datum, hic etiam locum habet, inprimis quem non erraturum putem, ſi omnes Epiſcopos, Abbates Equitesque Eccleſiaſticos, qui in Terris, majori aliqua Poteſtate animatis, reperiuntur, in dubio mediatos pronunciet.

§. 31. Summa igitur eorum, quæ de origine Statuum imperii, tam Secularium quam Eccleſiaſticorum, dici poſſunt, eo redit: Gentes liberas à Francis utcunque in unam Rempublicam coactas, in priſtinam libertatem ſæpe eſſe relapſas, ſtudiis contrariis imminutas & fractas, adeo ut unius corruptio alterius fuerit generatio, ac plura illa corpora varie nunc colliſa, nunc conciliata, turbidis Reipublicæ temporibus fluctuaſſe, donec, obtenta

tenta

tenta libertate, præſens Reipublicæ Status, in multis adhuc diſtinctius merito efformandus, emerſerit.

CAP. VI.

De Papatu Italiæ.

SUMMARIA.

Germania etiam per papatum eſt mutata §. 1. *papatus tripliciter accipitur* §. 2. *& conſideratur theologice & politice* §. 3. *papatus notat vel imperium Italiæ, vel Dominatum univerſalem* §. 4. *imperium Italiæ quid* §. 5. *ejus origo* §. 6. *progreſſus* §. 7. *ſeqq. Status ſub Imperatoribus Francis & Germanis* §. 11. *ſeqq. libertas* §. 14. *ſeqq. habitus præſens* §. 20. 21. *moralitas* §. 22. *ab Imperio germanico Papa non eſt liberatus, neque per Vicedeatum* §. 23. *neque variorum Imperatorum donationes* §. 24. *nempe Conſtantini M.* §. 25. *Pipini & Caroli M.* §. 26. 27. *Ottonis M.* §. 28. *Ottonis III.* §. 29. *Henrici II. Rudolphi I. Alberti, Henrici VII. Caroli IV. Sigismundi & Caroli V.* §. 30. 31. 32. *neque per præſcriptionem* §. 33. *neque jus coronandi* §. 34. *neque juris Canonici autoritatem vel ſolam poſſeſſionem* §. 35. *interim jus Germaniæ eſt inefficax* §. 36.

§. 1.

ALtera Germaniæ mutatio, *vid. c.* 5. §. 34. in eo conſiſtit, quod eximia imperii civilis pars, per Papatum olim ei ſit erepta, hi enim, uti alias Reſpu-

Reſpublicas chriſtianas,ita inprimis Germaniam afflixit. De hoc ergo in genere nunc agendum, idque eo magis, quo magis Proteſtantium intereſt, eam rem ad liquidum deduci, & quo minus Scriptores Juris publici hanc disquiſitionem profeſſa opera inſtituunt. Interim brevi ſaltem delineatione nobis jam defungendum eſt.

§. 2. Papatus *vid.* SCHERZER. *Antibellarm. Diſput. I.* §. I. HORNBECK. *Summ. Contrpv. l.* 4. *p. m.* 193. tripliciter ſupponi poteſt (1) pro *tota religione pontificia*, quatenus vel vera vel falſa eſt (2) pro *complexu falſorum dogmatum* (3) pro *imperio*, quod ſibi Pontifex Romanus,tam in Italia, quam in aliis Rebuspublicis competere exiſtimat.

§. 3. De cætero Papatus quomodocunque ſuppoſitus, dupliciter conſiderari poteſt,*theologice*,dum juxta normam S. Scripturæ ille expenditur,&*politice*,dum ejus,à prælaudata norma abeuntis,origo,artes, moralitas ac habitus in ordine ad ſocietatem civilem, inveſtigantur, quæ diſquiſitio ſumme etiam neceſſaria eſt, cum non tantum theologicæ majorem affundat lucem, ſed & eo conducat, ne ſub ſpecie religionis iniqua ſervitute ſe conſtringi homines facile patiantur.

§. 4. Nos deinceps disquiſitione politica expendemus *papatum pro imperio acceptum*, â qua tamen non penitus exulabit pa-

patus pro falſorum dogmatum complexû ſuppoſitus, cum hic illi ſtabiliendo ſit adinventus. Sumitur autem ille vel pro *imperio Italiæ* ſeu *patrimonii petrini*, quod vocant, vel pro *imperio aliquo univerſali*. Utrumque ſeorſim conſiderabimus non quaſi putemus, Pontificem, duplex illud imperium, ſeparatim aut ſucceſſive ſibi acquirere ſtuduiſſe, ſed quo major ſit doctrinæ perſpicuitas.

§. 5. Dominatus igitur Italiæ, eſt, ſi ſententiam Pontificiorum & poſſeſſionem ſpectes, *liberum aliquod & abſolutum imperium, quod Pontifici, intuitu patrimonii petrini, tam in ſecularibus quam eccleſiaſticis competit*. Cujus ſpecialius (1) *origo* (2) *habitus* & (3) *moralitas* ſpectari poſſunt.

§. 6. *Originem* quod attinet, fuerunt olim inter Chriſtianos Eccleſiæ Doctores, quorum præcipui *Presbyteri* vel *Epiſcopi* audiverunt *vid.* CONRING. *de conſtit. Epiſcop.* §. 20. 46. Talis etiam Romæ fuit, quem ſive illo, ſive hoc nomine exprimere velis, hactenus noſtra nihil intereſt; Id certum, quod ille Imperatorum Romanorum fuerit ſubditus, ac per tria priora ſecula à Chriſto nato, quibus Ethnici imperium tenebant, exiguas vel nullas in Aula habuerit partes.

§. 7. Poſtquam Imperatores Romani chriſtianam amplexi ſunt religionem, hæc-

que

FIRENZE

que mox in deterius ruere cœpit, dum non veræ pietatis, ſed externi ſplendoris fuit habita ratio. Epiſcopus Romanus opibus & potentia ſenſim etiam crevit, quæ majora ſumſerunt incrementa, poſtquam imperium Romanum, in Orientale & Occidentale divisum, hocque varie diſtractum ac ejus reliquiæ Orientali utcunque iterum conjunctæ fuerunt.

§. 8. Quantacunque vero iſto rerum ſtatu Epiſcopi Romani fuerit autoritas, certum tamen eſt, quod Urbis Romæ dominis, ac inprimis Cæſaribus Orientalibus ſeu Conſtantinopolitanis, is fuerit ſubjectus, quamvis labentibus horum rebus, non tantum jura nonnulla Cæſarea ſibi arrogaverit, ſed & excitata ſeditione, legitimis dominis non ſemel ſe oppoſuerit *vid.* GIBELIN. *Cæſareopap. Roman. p.* 1. *c.* 4. §. 2. *p.* 2. *c.* 4. §. 6. 7. 8. *c.* 1. §. 7.

§. 9. Sed illa omnia nondum ſufficiebant acquirendo peculiari patrimonio & imperio. Hujus vero fundamenta jecit Pipinus Francorum Rex, nam hic, à Stephano III. Epiſcopo Romano imploratus, victo Aiſtulpho Longobardorum Rege, ac Roma ab obſidione liberata, terras, quas Cæſaribus Orientalibus Longobardi eripuerant, cum ipſa Roma, non legitimis dominis reſtituit,

ſed potius Romano Epiſcopo donavit *vid.* PACIF. *â.* LAPID. *in not. ad Monzamb. diſcurſ. 6. §. 9.* à quo tempore hic Orientalium imperium haut amplius agnovit *vid.* CONRING. *de G. J. R. c. 6. §. 6 ſeqq.*

§. 10. Nec tamen ideo in plenam evaſit libertatem, nam Aiſtulphi ſucceſſor Deſiderius, terras donatas, ei iterum abſtulit ac Romam denuo obſedit. Sed Pipini filius, Carolus M. ab Hadriano evocatus, ita Deſiderium fregit, ut Longobardorum regnum in ſe transtulerit, ac reliquias Imperii Occidentalis Epiſcopo Romano, adjectis etiam nonnullis reſtituerit, ipſe tamen, earum intuitu ſub nomine *Patricii*, tale fere jus obtinuit, quale antea in eas Cæſares Conſtantinopolitani habuerunt *vid. Can. 22. Diſtinct. 63.* CONRING. *de G. J. R. c. 6. §. 10. ſeqq.*

§. 11. Subfuit igitur tum Epiſcopus Romanus Carolo M. quod multo magis dicendum, poſtquam Hic *anno 800.* intuitu patrimonii Petrini, titulum *Imperatoris Romani* aſſumſit, eoque nomine ab Epiſcopo coronatus eſt *vid.* CONRING. *d. tr. c. 5. §. 16. c. 6. §. 14.* Hoc enim Caroli imperium, quoad ipſos Romanos, ſatis legitimum cenſeri debet, utut, intuitu Cæſarum Orientalium, defendi nequeat. *vid.* CONRING. *d. tr. c. 7. §.*

§. 12. Imperium acquiſitum transmiſit

Caro-

Carolus in poſteros, ac in ſpecie, ſuo tempore, Reges Germaniæ, ac licet hi, exortis turbis, ejus poſſeſſione exciderint, attamen *Otto M. anno* 964. illud Germaniæ ita conjunxit, ut Res Germaniæ, ipſo jure eſſet quoque Imperator Romanus ac Epiſcopi Romani Dominus *vid.* CONRING. *d. tr. c.* 10. *§.* 23. *ſeqq. de fin. imper. l.* 1. *c.* 9. quod Germanorum jus, omni reſpectu legitimum cenſeri debet.

§. 13. Ab hoc tempore Reges Germaniæ titulum *Imperatorum Romanorum* conſtanter geſſêre, ac in ſignum imperii ſibi competentis, ab Epiſcopo Romano, usque ad Carolum V. coronati ſunt. Sicut autem Reges Germaniæ jus ſuum nonnunquam ſtrenue vindicarunt, ita vice verſa Epiſcopus Romanus id omnibus modis egit, quo, illo excuſſo, abſolutum imperium in terras poſſeſſas conſequeretur.

§. 14. Hoc variis artibus effectum eſt, nam electio Pontificis Romani, excluſo Cæſare, ad ſolos Cardinales eſt tranſlata *vid.* GIBELIN. *Cæſareo-pap. p.* 2. *c.* 4. §. 16. jus Reges inſtituendi & exauctorandi Papæ aſſertum, ex quo libertas patrimonii petrini non poterat non ſequi; Jam Status imperii, aut exteri Reges in Cæſares concitabantur aut alias tantum negotii ipſis imponebatur, ut Italiæ tandem oblivifcerentur.

G 4 §. 15.

§. 15. His & ſimilibus mediis Epiſcopi Romani liberum imperium in ditionibus ſuis tandem, ſi poſſeſſionem ſpectes, obtinuerunt. Quantum vero quisque ad hoc contulerit, id per ſingula Secula deducere, integræ hiſtoriæ opus eſt, adeoque inſtituti noſtri menſuram longiſſime excedit. Quid ab *anno* 700. usque ad *annum* 1517. contigerit, aliquo modo recenſuit GIBELIN. *Cæſareo-pap. p.* 1. *c.* 5. 6. 7. *add.* LEHM. *Chron. Spir. l.* 5. *c.* 67. 79. *l.* 7. *c.* 10. 14. *ſeqq. c.* 32. 104.

§. 16. Ut nonnulla ſaltem delibemus, autoritas Cæſarea usque ad Henricum IV. ſic ſatis conſtitiſſe videtur. Hujus vero tempore Pontifex Gregorius VII. ſeu Hildebrandus eam penitus conculcare annifus eſt, dum ingenti auſu non tantum omne obſequium Cæſaribus negavit, ſed & eorum dominus & judex haberi voluit, cujus veſtigiis cæteri deinceps inſtiterunt, & licet Cæſares ac inprimis Fridericus I. & II. acriter renifi ſint, attamen, turbis exortis, amiſſam autoritatem reſtituere non potuerunt.

§. 17. Imo interregnum diuturnum, quod poſt tempora Friderici II. accidit, ſtabiliendo imperio papali peropportunũ fuit, poſt quod etiam ſecuti Imperatores, pro recuperanda Italia, nihil adeo tentarunt, ſi Ludovicum Bavarum excipias *vid.* CONRING. *de fin. imper.*

per. l. 2. c. 21. Interim Papa ad quosvis Imperatorum motus trepidare, ſibique timere ſolet *vid.* PUFENDORF. *Introd. ad hiſtor. c. 12.*

§. 18. Nonnunquam etiam Pontifices ſibi ipſis obfuerunt, quo referas quod Clemens V. ſedem papalem Roma Avenionem tranſtulerit, aut quod, electione papali nondum ſatis circumſcripta, Cardinales aliquando duos Pontifices elegerint, qui jus ſuum defenſuri, magna ſæpe acerbitate ſeſe mutuo ſunt perſecuti, adeo, ut ejusmodi ſtatus biceps per longum ſatis tempus aliquando duraverit. *vid.* GIBELIN. *Cæſareo-pap. 2. c. 6. §. 8.*

§. 19. Sed quicquid horum evenerit, Dei permiſſu & humana ſtultitia ac calliditate nihilominus tandem res eò redacta eſt, ut Pontifex libertatis plenæ poſſeſſionem obtinuerit, atque ita is, qui Cæſaribus germanicis olim ſuberat, & nunc etiam, ſi jus ſpectes, ſubeſt, ingenioſa metamorphoſi, non tantum liber, ſed & Dominis ſuis ſuperior haberi velit.

§. 20. *Habitum* imperii papalis, de quo deinde videndum *v.* §. 1. quod concernit, complectitur illud varias provincias, ex quibus non exigui reditus in Cameram papalem derivantur *vid.* PUFENDORF. *Introd. ad hiſtor.*

ſtor. c. 12. Gibelin. *Cæſareo-pap. p. 2. c. 1. §. 10. c. 6. §. 8.* De cætero eſt illud, monarchicum ac electitium eique nemo, niſi ex Cardinalibus & per Cardinales electus, cœlebs ac ut plurimum Italus & ætate gravis præficitur, de quorum omnium rationibus eleganter jam diſſeruit Pufendorf. *d. c. 12. add.* Gibelin. *d. tr. p. 3. c. 6. §. 1. ſeqq.*

§. 21. Nulla autem Capitulatione Pontifex obſtringitur, nam nec hanc ratio ſtatus admittit, Cardinalium tamen, quorum non exiguus numerus *vid.* Scherzer. *Antibellarmin. Diſp.* 1. *th.* 1. Gibelin. *d. tr. p. 1. c. 7. §. 1. pag. 86. c. 8. §. 8. pag. 125. p. 2. c. 6. §. 9. p. 387. p. 3. c. 6. §. 6. pag. 828.* conſilium ſequi tenetur, qui etiam, ſede vacante, jura papalia exercent. De cætero iſta imperii conſtituendi & exercendi ratio, non tantum ad imperium Italiæ, ſed & potiſſimum, ad dominatum Univerſalem, de quo deinde agemus, pertinet.

§. 22. Supereſt ut tertio de *moralitate* imperii papalis breviter diſpiciamus. Reipublicæ Germanicæ legitimum aliquod jus, in terras pontificias, aliquando competiiſſe, certum eſt, nec ab ipſis Pontificiis negari poteſt. Merito igitur pro hoc tamdiu præſumitur, ac Pontificis poſſeſſio injuſta cenſetur, quamdiu jus Germaniæ legitime ſublatum probari nequit.

§. 23.

§. 23. Jam probandæ exemtioni allegatur quidem (1) *Vicedeatus Pontificis, quo pro lubitu regna dare & adimere, ac ſibi attribuere ille poſſit.* Verum hunc merum eſſe commentum, nulla ratione ſubnixum *cap. ſeqq.* oſtendemus *add.* CONRING. *de G. J. R. c.* 13. §. 3. 4. 5. 11. 12. 13.

§. 24. Deinde (2) laudantur *Variorum Imperatorum donationes.* Sed hic probandum erit, quod *donatio revera ſit facta*, deinde quod *ſuis illa conſtiterit requiſitis ac fuerit valida*, denique quod *ſummum imperium transtulerit.* Quantopere vero in iis vel omnibus, vel quibusdam probandis, ad obtinendam plenam autonomiam, defecerint Pontificii, cum alii, tum præcipue CONRINGIUS oſtenderunt.

§. 25. Donatio Conſtantini M. rudioribus ſeculis tantopere jactata *vid. c.* 14. *Diſtinct.* 96. probabiliter, poſt Gregorium VII. Papam, confingi cœpit, ac adeo ementita eſt, ut hodie cordatiores Pontificii eadem etiam erubeſcant, ſilent enim Scriptores coævi ac tam Conſtantinus, quam poſt eum Theodoſius, facta diviſione, imperium Romanum filiis ſuis aſſignarunt *vid.* CONRING. *de G. J. R. c.* 10. §. 9. 14. *c.* 13. §. 14. BURGOLD. *ad J. P. W. p.* 1. *Diſcurſ.* 6. *pag. m.* 182. LUDOVIC. DE MONTE SPER. *Vind. pac. Oſnabr.* §. 31. LANS *Conſult. contr. Ital. p. m.* 573.

§. 26.

§. 26. Pipini & Caroli M. donationes factæ quidem ſunt, ſed ſummum imperium penes Francos manſiſſe, certum eſt *vid.* Conring. *de G. J. R. c. 6. 7.* Ludovici Pii donatio autem pro commento non immerito habetur, cum ante Hildebrandum nemo eam ſciverit & tabulæ donationis inter ſe non ſatis conveniant, facta tamen ſummo imperio non obeſt *vid.* Conring. *d. c. 7.* §. 12.

§. 27. In genere notandum, quod donationes illæ Franciçæ Germaniam non adeo attineant, cum poſt illa tempora demum ſe in propriam ac ſui juris rempublicam, compoſuerit, ac ex alio principio jus in Italiam nacta ſit. Multo minus Germaniæ nocuit donatio Caroli Calvi, Regis Galliæ, cum ille, imperii Romani invaſor, de alieno fuerit liberalis ac mox a Germanis Italia expulſus ſit.

§. 28. Donatio Ottonis M. quæ majori ſpecie urgeri poteſt, pro commento merito habetur, cum ante Baronium nemo eam ſciverit, nullus etiam Pontificum ſequentium, ad eam provocaverit, cum tamen plures Cæſares loca quædam, in tabulis donationis comprehenſa, conſtanter poſſederint. Denique ſi facta eſt, ſummum imperium non transtulit, ceu ex ipſis tabulis, Baronio adductis, liquet, *vid.* Conring. *de G. J.R. c. 10.*

§. 9.

§. 9. 10. 11. de fin. imper. l. 1. c. 10. pag. 105. ſeqq.

§. 29. De donatione Ottonis III. non eſt, cur valde glorientur Pontificii, cum patrimonium petrinum magis imminuerit quam auxerit, idque ex conſilio Papæ Sylveſtri II. Quicquid autem factum eſt, illud omne, ſalvo imperio Germanico, accidit *vid.* CONRING. *de fin. impèr. d. c. 10. p. 116. de G. J. R. d. c. 10. §. 13. ſeqq. add.* SCHERZER. *Antibellarm. Diſput. 5. th. 3. p. 383.* LEHM. *Chron. Spir. l. 5. c. 15.*

§. 30. Donatio Henrici II. conficta eſt, ultro vero admiſſa Germaniæ ſupremo imperio non officit. *vid.* CONRING. *de fin. d. l. p. 118. de G. J. R. d. c. 10. §. 12. add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 75. 78.* Rudolphus I. ex ſententia Bzovii, in Comitiis Viennæ 1279. habitis, ditiones Italicas Pontifici ultro & plene, cum Statuum imperii conſenſu, donavit.

§. 31. Sed etiam hæc donatio probabiliter commentum eſt, quia literæ Rudolphi produci nequeunt. Baronius quoque & Bzovius, in adducendo Statuum conſenſu, variant, denique fides Bzovii alias eſt valde ſuſpecta. Quodſi autem facta eſt, tum nec ſatis valida fuit, quia omnium Imperii Statuum conſenſus non acceſſit, nec pure, ſed ſub conditione ſumtuum, in expeditiones ſacras à Pon-

à Pontifice faciendorum, nunquam impleta, facta eſt, nec ſummum imperium transtulit, quod uſus ſequentium temporum docuit vid. CONRING. *de fin. imper. c. 20. d. G. J. R. c. 13. §. 9. ſeqq. add.* LEHM. *Chron. Spir. l. 5. c. 106.*

§. 32. Adduci etiam ſolent donationes Alberti, Henrici VII. Caroli IV. Sigismundi & Caroli V. Sed vel dolo Pontificum ſunt elicitæ, vel ſine conſenſu Statuum factæ, vel præcedentes ſaltem confirmarunt, adeoque ſummum imperium haut transtulerunt, id quod etiam ſecuti temporis praxis nonnunquam confirmavit *vid.* CONRING. *d. l. add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 40.* GIBEL. *Cæſareo-pap. p. 2. c. 5. §. 28. ſeqq.*

§. 33. Poſtea (3) ex *præſcriptione ſeu tacita translatione* jus papale repetitur. Verum uti hæc ex *ſolo lapſu temporis*, *ex omiſſa poſt Carolum V. coronatione*, *ex clauſulis capitulationum de Papa defendendo*, aut ex *legationibus, inter Cæſarem & Papam uſitatis*, colligi nequit, ita *titulus Imperatorius, coronatio pontificia, confirmatio privilegiorum papalium, varii actus imperioſi, usque ad Carolum V. à variis Imperatoribus exerciti*, eam valide interpellant, vid. CONRING. *de fin. imper. c. 21.* BOECLER. *N. J. l. 2. c. 2. add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 51. 56. l. 7. c. 11. n. 3.*

§. 34.

§. 34. Amplius (4) *jus coronandi Pontifici competens*, probando imperio allegatur, ſed coronatio recte explicata adeo non tuetur jus Pontificis, ut illud potius liquido deſtruat, ac Pontificis ſubjectionem arguat *vid.* CONRING. *de G. J. R. c. 13. §. 15. ſeqq. de fin. imper. c. 21. p. 451. 469.*

§. 35. Denique (5.) *autoritate juris Canonici & Canoniſtarum*, vel etiam (6) *ſola poſſeſſione*, quam ingenue agnovit Paulus III. *vid.* CONRING. *de G. J. R. c. 13. §. 10. de fin. imper. c. 21. p. 446.* ſe tuentur Pontifices, verum teſtimoniis domeſticis ac prædonum titulis hæc res abſurde conficitur *vid.* CONRING. *d. c. 13. §. 27. ſeqq. d. c. 21. p. 469.*

§. 36. Ex his ergo liquet, quod, utut omne jus, in ditiones nonnullas Italicas, Pontifici negari nequeat, ſupremum tamen imperium Germaniæ utique ſalvum ſit, illudque etiam armis recte vindicari queat. Interim, prout nunc res Europæ & Germaniæ ſunt, non facile poſſeſſione ſua excutietur Pontifex, adeoque Germaniæ nihil aliud ſupererit, quam ut memoria inefficacis imperii, ſibi blandiatur.

CAPUT

CAP. VII.

De Papatu Univerſali.

SUMMARIA.

Papatus univerſo orbi dominari geſtit §. 1. *dominatus ille univerſalis quid, ex ſententia Papiſtarum* §. 2. 3. *eſt à Deo inſtitutus* §. 4. *ſed in probatione aſſerti hujus Papiſtæ deficiunt* §. 5. *contra jactatam illam originem, invictæ militant præſumtiones* §. 6. 7. 8. *hinc dominatus ille eſt ingenioſa impoſtura* §. 9. *rudioribus ſeculis introducta* §. 10. 11. *Ejus adminicula fuerunt, Gentium ignorantia & ſuperſtitio* §. 12. *Status Reipublicæ Romanæ* §. 13. 14. 15. *aliarumque* §. 16. 17. 18. *primævus Chriſtianiſmi ſtatus* §. 19. 20. 21. 22. *introductus autem eſt per Pontificis uſurpationem* §. 23. *cujus præcipue quintuplex forma* §. 24. *arrogavit ſibi Pontifex primatum in cæteros Epiſcopos Romanos* §. 25. 26. *comparavit ſibi peculiare regnum* §. 27. *uſurpavit dominatum univerſalem, ac in ſpecie imperium in ipſam religionem* §. 28. *quæ papatus pars nullo inſtituto humano poteſt reddi legitima* §. 29. *deinde in externum religionis exercitium* §. 30. *quæ pars nullo titulo legitimo nititur* §. 31. *denique aſſeruit ſibi ſupereminens dominium ſeculare* §. 32. *nullo etiam titulo ſubnixum* §. 33. *ad uſurpationem ſacri dominatus in genere pertinent introductio innumeri Clericorum numeri* §. 34. *immenſæ opes* 35. *confectio juris Canonici* §. 36. *cura ſcholarum* §. 37. *papatus uſurpatione quæſitus, fuit incruſtatus religionis depravatione* §. 38. 39. *ex quo fonte fluxerunt*

everſio

everſio autoritatis S. Scripturæ §. 40. vicedeatus §. 41. cultus theatricus, purgatorium, jejunia, aliique confictæ fidei papalis articuli §. 42. 43. 44. ad incruſtandum papatum etiam ſpectat corruptio librorum §. 45. 46. his mediis, ut in alias Reſpublicas, ita in Germaniam quoque papatus eſt introductus §. 47. jugum papale Gentes excutere tentarunt §. 48. quod in Germania tandem feliciter accidit §. 49. diſceſſus media §. 50. moralitas §. 51. impedimenta §. 52. ſeqq. quibus mediis Papa ſuos in obſequio retineat §. 58. ſeqq. excuſſum jugum Gentibus liberis denuo imponere conetur §. 63. ſeqq. conſiliorum illorum Architecti & executores, præcipue ſunt Jeſuitæ §. 69. quodnam, his poſitis, Rerumpublicarum Proteſtantium ſit officium §. 70. papatus maxima ſunt incommoda §. 71. ſeqq. aliqua tamen etiam laudantur commoda §. 76. ſed ſine fundamento §. 77. papatui reſiſtendum §. 78. quod ab Imperantibus pontificiis etiam fieri poteſt §. 79. conciliatio papatus & religionis Proteſtantium impoſſibilis §. 80. papatus duratio, cum judicio Leonis X. §. 81.

§. I.

Non continet ſe patrimonii petrini finibus papatus, ſed qua patet chriſtianus, imo forte totus terrarum orbis, dominari geſtit. De hoc ergo Univerſali Dominatu nunc etiam videndum, cum mutationem,

 quæ

quæ præſentis eſt conſiderationis, Germaniæ attulerit.

§. 2. Ex mente Pontificiorum eſt *Sacer dominatus vi cujus Pontifex Romanus religionem ipſam imperat, ejus exercendæ modum determinat, ac ſupremum imperium ſeculare in omnes Reſpublicas exercet.* Conſtat ergo tribus partibus (1) *jure in* (2) *circa religionem* & (3) *ſupereminente dominio ſeculari vid.* BELLARMIN. *de Pontif. Rom.* SCHERZER. *Antibellarm. Diſput. 4. 5. add.* PAURMEISTER. *de jurisd. imper. Rom. l. 2. c. 3.*

§. 3. Univerſale illud imperium dici ſolet *Vicedeatus, Vicariatus divinus, Oecumenicatus, Totatus* & à nonnullis, *Cæſarcopapia,* quamvis hoc nomen rei ipſi non ſatis conveniat, nec ejus latitudinem exhauriat. De cætero dominatus ille papalis, *primarius fidei articulus & centrum religionis Clero-pontificiæ* eſt, *vid.* SCHERTZER. *Antibellarm. Tom. 2. Diſp. 5. ad libr. 3. theſ. 1. ſpecial. pag. 348. add.* GIBELIN. *Cæſareo-pap. p. 2. c. 2. §. 22. in fin. p. 3. c. 4. §. 24. p. 675. c. 5. §. 1. pag. 680. §. 9. p. 696. §. 19. pag. 719.*

§. 4. Eſt etiam, ex ſententia Pontificiorum dominatus ille à Deo inſtitutus, nam Chriſtus Apoſtolo Petro univerſale imperium contulit, eumque viſibile Eccleſiæ caput, & conſequenter Imperantem Imperantium

tium eſſe voluit, qui etiam Romæ Oecumenicatu illo functus eſt, eumque deinceps, ſerie non interrupta, cæteri Pontifices ſunt ſecuti.

§. 5. Illud facile liquet, Pontificiis hic incumbere probationem, quis enim tam enorme imperium aſſerentibus, ſine probatione crederet, aut quis à negantibus aliquam exigeret? Quam vero Pontificii, in probanda illa inſtitutione divina, deficiant, illud à Theologis & Politicis proteſtantibus abunde oſtenſum eſt, ut, actum agere, opus non ſit, *vid.* SCHERZER. *Antibellarm. Diſp. 4. add.* GIBEL. *Cæſareo-pap. p. 1. c. 2. §. 2. 3. c. 3. §. 7. p. 2. c. 3. §. 2. p. 3. c. 4. §. 19. c. 5. §. 3. 9.*

§. 6. Id ſaltem adjicimus, ex ipſa re, ſeu *imperio hactenus delineato*, fortiſſimam oriri præſumtionem, quod illud Pontifici vel *plane concedi non potuerit*, vel *ei conceſſum non ſit.* Nam *imperium in ipſam religionem*, quod primam partem conſtituebat *vid.* §. 2. nemini competere poteſt, niſi qui intimos cordis humani receſſus novit, illudque flectere aptus eſt, ſed talis neque Pontifex Romanus, nec ullus alius hominum eſt, quis vero credat, Deum conferre hominibus imperium, cui exercendo illi ſunt inepti?

§. 7. Quod vero concernit alteram partem, nempe *imperium circa regionem*, ejus

quidem homines ſunt capaces, ſed cum unaquæque Reſpublica illud diſpenſare queat, ac præterea utile ſit, ut quævis civitas, hac etiam in parte, ſui juris ſit, hinc nulla probabili ratione afferi poteſt, Deo, pacis & boni ordinis autori, tale placuiſſe imperium, ex quo confuſiones & diſſidia non poſſunt non ſequi,

§. 8. Denique tertia pars, *dominium ſeculare ſupereminens* nulli etiam concedi poteſt, niſi qui cæteros omnes probitate & prudentia antecellat, ac Imperantium exceſſus cum effectu reprimere poſſit, ſed talis inter homines non occurrit, ut facile etiam liqueat, imperium illud in homines non cadere,

§. 9. Ex his ſatis liquet, papatum non eſſe à Deo inſtitutum, ſed eſſe potius, ſi mitiſſime loqui velis, ingenioſam impoſturam ac dominatum, ex imperio, Deo & liberis Rebuspublicis ſubtracto, conflatum, eumque adeo, ſi, prout par eſt, ſuum cuique reddatur, neceſſario in nihilum reſolvi,

§. 10. Quomodo igitur res voluntati divinæ adeo contraria, ac Rebuspublicis moleſta invaluerit, quæri poteſt? In Summa ſic dicendum videtur: craſſa temporum præteritorum barbaries, Status Rerumpublicarum & creſcentis Chriſtianiſmi primævus, admittendo

tendo papatui fuérunt idonea, ambitio, avaritia & voluptas ad eum conſtituendum impulit, malitia vero & calliditas illum effecit.

§. 11. Res admiranda videtur Papatus, ſi de ejus introductione, ex præſenti Rerumpublicarum Statu judicandum ſit. *vid.* GIBELIN. *Cæſareo-Pap. p. 1. c. 1. §. 1. 3.* ſed ſi elapſa Secula conſideres, cauſæ facile apparent, quanquam, eas omnes referre, non adeo expeditum ſit. Nos juxta §. *præc.* indicium, *adminicula*, quæ introducendo papatui occaſionem præbuiſſe, & *media*, quæ eum produxiſſe videntur, ſtrictim recenſebimus.

§. 12. Inter *adminicula* igitur primo occurrit, *Gentium*, quibus jugum papale impoſitum eſt, *craſſa ignorantia* & hinc orta *cæca ſuperſtitio*, his enim à callido Clero facile omnia perſvaderi potuerunt. Uti autem barbaries illa, ex temporum illorum hiſtoria eſt notiſſima, nec hic operoſe probari debet, ita circa religionem & res politicas eo magis obrepere potuit, quo magis hæ cognitu ſunt difficiles.

§. 13. Alterum adminiculum eſt *Status Rerumpublicarum*, quæ papatum expertæ ſunt. In Republica Romana, cum adhuc *ethnica* eſſet, Chriſtiani, utpote à Civitate neglecti & preſſi, curam religionis ſibi ipſis aſſerere debuerunt, hinc multa per Clerum

conſtituerunt, quæ alias ad Rempublicam pertinent, quamvis plura Scriptores Pontificii jactare ſoleant, quam probare poſſint. *vid.* GIBELIN. *Cæſareo-pap. p. 1. c. 2. §. 3. ſeqq.* Iſta res uti pro ratione temporum illorum neceſſaria & utilis fuit, ita exinde præjudicium, ſedi papali oppido favens, enatum eſt, quaſi cura religionis ſemper penes Clerum eſſe debeat.

§. 14. Poſtquam in Republica Romana Chriſtiana religio *dominari* cœpit, opibus & autoritate Epiſcopi creverunt, *vid.* GIBELIN. *d. tr. p. 1. c. 3.* §. 2. Romano vero præ cæteris dignitas urbis Romæ prærogativam, dominatui univerſali aliquando profuturam, conciliavit *add.* GIBEL. *p. 1. c. 1. §. 4. pag. 2. c. 1. §. 2.*

§. 15. Inprimis vero imperii Romani *distractio*, diviſiones Conſtantini & Theodoſii ſecuta, papatum promovit, nam iſto rerum Statu, Epiſcopus Romanus non tantum Imperium Cæſarum orientalium eluſit, ſed & poſtea Dominos vel benignos vel turbis impeditos aut alias in rem ſuam parum intentos nactus eſt, quæ omnia parando dominatui, ut Italiæ, ita univerſali, fuêre peropportuna *add.* GIBELIN. *p. 1. c. 1. §. 6. c. 3. §. 4. 5. in fin. p. 2. c. 1. § 3. 5. c. 4. §. 6. in fin.* §. 21. 23. BURGOLD. *ad J. P. W. p. 1. Diſcurſ.* 11. 12.

§. 16.

§. 16. Quodſi porro cæteras Reſpublicas, quæ papatum expertæ ſunt, aut adhuc hodie patiuntur, conſideres, illæ vel *imperio Romano ſubfuerunt*, vel *magna veneratione id ſunt proſecutæ*, autoritas igitur illa, quam inter cæteras Reſpublicas, Romana habuit, naturali velut conſecutione, in Epiſcopum Romanum dimanavit, ut is etiam cæteros ſui ordinis homines antecelleret, quæ autoritas majora ſumſit incrementa, poſtquam ex ruderibus collapſi imperii Romani, proprium idque ſatis amplum ille ſibi paravit patrimonium.

§. 17. Præterea conſiderandum eſt, quod rudioribus Seculis, Reſpublicæ *perpetuis ac enormibus mutationibus fuerint obnoxiæ*, tum igitur Epiſcopo Romano, in turbidis, quod ajunt, piſcari ac imperium ſuum ſtabilire licuit, maxime cum Gentes, contrariis animorum motibus alias diſtractæ, in extollendo Papa, ſæpe conſpirarent ejusque opera, incruſtandis injuſtis moliminibus, uterentur *vid.* GIBELIN. *Cæſareop. p. 1. c. 5. §. 4. c. 6. §. 2. p. 2. c. 4. §. 15. c. 5. §. 30. c. 6. §. 2.* MONZAMB. *de ſtat. imper. german. c. 1. §. 11.*

§. 18. Non minus etiam id alicujus momenti eſt, quod in Civitatibus papatui ſubjectis, *magna fuerit Epiſcoporum autoritas*, quod Germaniæ exemplo inprimis patet, hos,

igitur ſibi ſubjeciſſe, uti magno Papæ futurum erat præſidio, ita iſtum Rerumpublicarum ſtatum, admittendo papatui fuiſſe aptum, manifeſtum eſt, maxime cum, ob ſummam Laicorum ruditatem, *potiora ſtatus & juſtitiæ munera* à Clero fuerint inſuper adminiſtrata, *vid.* CONRING. *de conſtit. Epiſcop. §. 83. 84.*

§. 19. Tertium adminiculum non immerito *primævus chriſtianiſmi ſtatus* eſſe cenſeſetur, hic enim non tantum Clero, varia circa religionem diſponendi, præbuit occaſionem, ceu tetigi §. 13. (nam hac in parte ſtatus Reipublicæ & religionis concurrunt *add.* GIBELIN. *Cæſareop. p. 1. c. 1. §. 5. 6. c. 2. §. 4. ſeqq. c. 3. §. 2. 5. c. 4. §. 1. ſeqq. p. 2. c. 1. §. 2. c. 4. §. 6.*) ſed & alia ratione papatum promovere potuit.

§. 20. Eò referas *propagationem religionis chriſtianæ*, cum enim ex Italia auſpiciis Pontificis Romani, religio chriſtiana, in regiones occidentales, ac in ſpecie Germaniam penetraverit, *vid.* GIBELIN. *d. tr. p. 2. c. 1. §. 5.* CONRING. *de conſtit. Epiſcop. §. 2. ſeqq.* iſta res non potuit non magnam Papæ conciliare autoritatem, imo in novos illos Chriſtianos ex ſuperſtitioſa veneratione non valde reluctantes, ſed forſitan hoc deſiderantes, hic facile aliquod imperium arrogare ſibi potuit

add.

add. GIBELIN. *d. tr. p.* 1. *c.* 1. §. 2. *p.* 2. *c.* 3. §. 1. *p.* 3. *c.* 5. §. 11. *c.* 6. §. 7. *p.* 838.

§. 21. Inprimis quoque conſideranda eſt *ſingularis propagandi ratio*, nimirum licet olim Romæ religio chriſtiana, pura fuerit, mox tamen corrumpi ac ſtatui papali attemperari cœpit: Aulæ igitur Romanæ emiſſarii religionem non tam chriſtianam, quam papalem, propagare ſtuduerunt, quod exemplo Bonifacii, Germanorum Pſeudo-Apoſtoli, patet, hunc enim non tam veros Chriſtianos, quam potius mancipia papalia effeciſſe, præter alios ſatis oſtendit D. CASP. SAGITTAR. *in antiqu. Gentiliſm. & Chriſtianiſm. Thuring.*

§. 22. Denique *variæ hæreſes inter Chriſtianos exortæ*, introducendo papatui præbuerunt occaſionem, cum enim à prima ferè chriſtianiſmi origine, perverſum illud præjudicium obtinuerit, quaſi in controverſiis religionis violenta deciſio fieri poſſit & debeat, ideo, ortis contentionibus, ſæpe ad ſedem papalem, vel ob puritatis opinionem *vid.* SCHERTZER ANTIBELLARM. *diſp.* 5. *p.* 376. vel inſignem, quam jam tum acquiſiverat, autoritatem, vel ob lucri ſpem, fuit recurſum, atque ita Epiſcopo Romano, jura Sacrorum ſibi aſſerendi, ſuppeditata occaſio *add.* GIBELIN. *Cæſaroop. p.* 1. *c.* 3. §. 5. 6. *in fin. p.* 2. *c.* 1. §. 4. *c.* 4. §. 6. 7.

§. 23. His ita ſe habentibus, fieri potuit & factum eſt, ut Pontifex Romanus certis *mediis* papatum ſibi acquireret *vid.* §. *11.* hæc uti ſummatim ad *Papæ, ambitione vid.* Gibelin. *Cæſareop. p. 1. c. 1.* §. *4. aliisque pravis affectibus ſtimulati*, *uſurpationem* revocari poſſunt, ita varias uſurpationis hujus formas ſpecialius exponere, non perinde expeditum eſt, nec facile dixerim, me immenſam illam aſtutiæ Clericalis abyſſum emetiri poſſe.

§. 24. Interim ſi non ſatis accurate, attamen non plane incongrue, quintuplex uſurpationis illius forma, in genere aſſeri poſſe videtur. Acquiſivit ſcilicet Pontifex imperium aliquod univerſale (1) primatum in cæteros imperii Romani Epiſcopos ſibi arrogando (2) proprium validumque patrimonium parando (3) dominatum univerſalem uſurpando (4) religionem ſtatui papali attemperando ac (5) bonos libros corrumpendo. Duo priora media papatum fundarunt, tertium produxit, duo poſteriora confirmarunt & incruſtarunt.

§. 25. In Republica Romana, Hierarchia ad exemplum regiminis ſecularis, mox ſplendide inſtrui cœpit, hinc præter Epiſcopos & Archiepiſcopos ſummæ dignationis, etiam Patriarchæ ſunt inſtituti *vid.* Schilt.

J.J.

J. J. C. l. 1. *tit.* 3. §. 10. CONRING. *de Conſtit. Epiſcop.* §. 18. inter hos de *primatu* acriter deinceps certatum eſt, eumque Præſul Romanus inprimis etiam acquirere ſtudit *v. can.* 3. *Diſtinct.* 21. GIBELIN. *Cæſareop. p.* 1. *c.* 3. §. 5. 6. 7. donec eum à Phoca Imperatore, Bonifacius III. obtineret ID. *p.* 1. *c.* 4. §. 1. *p.* 2. *c.* 1. §. 6. *c.* 3. §. 1. ac ſucceſſores amplius confirmare niterentur *vid.* ID. *p.* 1. *c.* 4. §. 2. *in fin. c.* 5. §. 4. 9. *c.* 6. §. 6. *p.* 2. *c.* 1. §. 3.

§. 26. De cætero uti primatus ille nec legitimus, nec extra controverſiam poſitus, imo à Pelagio II. *vid. can.* 4. *Diſtinct.* 99. & Gregorio, titulum *Servi ſervorum*, elogio *Oecumenici Epiſcopi*, præferenti, ut videtur, improbatus eſt *vid.* GIBELIN. *p.* 1. *c.* 3. §. 7. ita admiſſus ad Rempublicam Romanam tantum pertinet, ſed hoc concidente, ex *primario certæ alicujus civitatis præſule*, ingenioſa & utili fallacia, *œcumenicus totius Chriſtianitatis, imo univerſi Orbis Epiſcopus* effictus eſt.

§. 27. Poſtea dominatum univerſalem fundavit *peculiare regnum in Italia partum*, ſine hoc enim illud acquiri non poſſe, manifeſtum eſt. De cætero ſi ut fulcrum dominatus univerſalis conſideretur, facile liquet, debere illud eſſe potens, ad durationem probe compoſitum, ac ſi non eſſe, ſaltem videri plane liberum; hæc omnia igitur

quo-

quomodo effecerint Pontifices Romani, *cap. præc.* aliquo modo delineatum eſt, multa etiam hinc inde admonuit GIBELIN. *Cæſareopi* quæ huc referri poſſunt *vid. p. 2. c. 1. §. 10. c. 5. §. 28. p. 1. c. 5. §. 8. p. 2. c. 6. §. 8. p. 1. c. 7. §. 6. p. 2. c. 1. §. 1. c. 4. §. 16. c. 6. §. 9. 10. p. 3. c. 6. p. 1. c. 3. §. 6. c. 4. §. 2. 3. c. 5. §. 3. ſeqq. c. 6. §. 2. 4. c. 7. §. 12. p. 2. c. 4. §. 16. &c.*

§. 28. Inprimis vero imperium illud ſacrum ſibi paravit Pontifex *Uſurpatione*, nam arrogavit ſibi *imperium in ipſam religionem*, dum controverſias infallibili ſententia decidit, decreta igne & ferro exequitur, ac ætheris erebique claves citra provocationem diſpenſat, prout hanc in rem ridicula pariter ac horrenda exempla in hiſtoriis reperiuntur, ex quibus aliqua iterum delibavit GIBELIN. *Cæſareop. p. 1. c. 6. §. 4. c. 6. §. 3. p. 2. c. 6. §. 12. p. 3. c. 2. §. 12. c. 5. §. 3. c. 8. §. 12. p. 1. c. 8. §. 7. p. 2. c. 3. §. 3. p. 3. c. 5. §. 13. p. 1. c. 6. §. 5. in fin. c. 8. §. 7. in fin. p. 3. c. 2. §. 4.*

§. 29. Quo loco notandum, quod hæc papatus pars, legibus divinis repugnet *vid. ſupr.* §. 6. hinc nullo inſtituto humano illa poteſt reddi legitima. Licet igitur Pontifex mille & plures conventiones hoc nomine cum Gentibus iniiſſet, arrogatum imperium nihilominus foret injuſtum.

§. 30. Amplius uſurpavit etiam Pontifex

jus

jus religionem eique connexa ordinandi, hinc jurisdictionem in alios Epiſcopos exercuit, *vid.* GIBELIN. *Cæſareop. p.* 1. *c.* 3. §. 6. *p.* 2. *c.* 1. §. 3. Clericos imperio ſeculari ſubtraxit ID. *p.* 1. *c.* 5. §. 4. *c.* 6. §. 1. *p.* 2. *c.* 3. §. 5. *c.* 6. §. 5. *p.* 3. *c.* 2. §. 6. *c.* 5. §. 12. *c.* 6. §. 9. conſtitutionem Epiſcoporum adſerapuit, *vid.* ID. *p.* 1. *c.* 6. §. 1. *ſeq. c.* 8. §. 7. *p.* 2. *c.* 3. §. 4. *ſeqq. c.* 4. §. 14. *ſeqq. c.* 5. §. 3. *p.* 1. *c.* 5. §. 3. *p.* 2. *c.* 4. §. 12. titulares Epiſcopos creavit ID. *p.* 3. *c.* 6. §. 7. decimas exegit ID. *p.* 1. *c.* 7. §. 3. 4. 7. Calendaria dedit *p.* 1. *c.* 8. §. 6. appellationes recepit *p.* 2. *c.* 3. §. 3. Concilia convocavit *c.* 4. §. 7. *p.* 3. *c.* 6. §. 7. aliaque ejus generis ſibi arrogavit *vid.* ID. *p.* 3. *c.* 8. §. 19. *p.* 968.

§. 31. Hujus juris intuitu, Pontifex nonnunquam aliquas conventiones cum Rebuspublicis liberis iniit, quod exemplo *Concordatorum Nationes Germanicæ* patet. Sed nihil ſolidi juris inde conſecutus eſt, errantium enim & deceptorum nullus eſt conſenſus, ex quo etiam patet, quare præſcriptio i. e. tacito conſenſu facta conceſſio, defendendo juri papali allegari nequeat.

§. 32. Denique ſibi etiam Pontifex adſeruit *supereminens dominium ſeculare.* Hinc Regum judex eſſe voluit *vid.* GIBELIN. *Cæſareop. pag.* 1. *c.* 6. §. 2. *pag.* 69. §. 6. *c.* 7. §. 1. *pag.* 85. *p.* 2. *c.* 1. §. 11. *c.* 4. §. 4. 15. PAURMEIST. *d. jurisd.*

§. 34. Ita Pontificem, imperium univerſale per partes ſibi aſſerentem, ſpectavimus. In genere autem ad ejus uſurpationem & confirmationem pertinet *introductio innumeri Clericorum numeri*, nam uti horum ſtatus ita implicatus eſt, ut inde aliqua infidelita ſupremo Capiti non facile metuenda ſit, ita raſa illa turba, per Reſpublicas chriſtianas diſperſa, ſtrenue papatum conſervare nititur, *vid.* Gibel. *p.* 3. *c.* 6. *p.* 1. *c.* 6. *§.* 6. *in fin. p.* 2. *c.* 2. *§.* 5. *c.* 3. *§.* 9. *c.* 5. *§.* 2. *c.* 6. *§.* 6. 7. *p.* 3. *c.* 2. *§.* 6. 9. *c.* 5. *§.* 11. *c.* 6. *n. III. §.* 7. *n. V. §.* 7. *p.* 793. *§.* 9. 12. *n. XII. p.* 855.

§. 35. Ad eundem Scopum etiam colliˆneant *immenſæ opes*, quas Pontifex per clerum ſibi ſubjectum olim corradere ſolitus eſt, dum vel gravia tributa liberarum Rerumpublicarum ſubditis impoſuit, vel ſpongias alieno ſanguine humentes turgidasque ſtrenue expreſſit *vid.* Gibelin. *p.* 1. *c.* 7. *§.* 7. *pag.* 102. *c.* 8. *§.* 9. *p.* 2. *c.* 5. *c.* 6. *§.* 4. 5. *p.* 3. *c.* 5. *n. XX. §.* 9. 10. *c.* 6. *§.* 9. Paurm. *de J. J. R. l.* 2. *c.* 3. *n.* 42. Burgold. *ad J. P. p.* 1. *D. XX. §.* 7. *in fin.*

§. 36. Inprimis etiam papatum promovit *confectio juris Canonici*, nam hac ratione non tantum univerſalis Monarchiæ opinio, animis gentium rudium & ſuperſtitioſarum, magis ingenerata ac confirmata eſt, ſed & Pontifex,

tifex, quicquid libuit, ſibi attribuit. Cui deinde ſuccinunt *Canoniſtæ aliiquæ aulæ pontificiæ mangones*, qui plenis buccis omnipotentiam papalem deprædicant, & cum ſemper aliquid hærere ſoleat, ſtrenuò mentiendo, utilem ſacro dominatui operam præſtitiſſe cenſendi ſunt *vid. Clement. unic. de jurejur.* Gibelin. *p.* 1. *c.* 6. §. 4. *in fin. c.* 7. §. 1. 4. *p.* 2. *c.* 4. §. 34. Paurm. *d. c.* 3. *n.* 1. *ſeqq.*

§. 37. Non minus etiam ad hunc ſcopum pertinet *cura ſcholarum & educandæ juventutis*, quam Pontifex rudioribus ſeculis uſurpavit, nam uti hæc res omnes Reſpublicas perambulat, adeoque univerſale aliquod imperium involvit, ita teneros juventutis animos papatu imbuiſſe, quantivis pretii exiſtimari debet *vid.* Gibelin. *p.* 2. *c.* 4. §. 2. 3. 8. 18. *c.* 6. §. 11. *p.* 3. *c.* 2. §. 5. Illud autem facile liquet, media hæc ad papatum introducendum generaliter ſpectantia, nullo titulo legitimo niti, ſed in meram reſolvi uſurpationem.

§. 38. Sed papatus, uſurpatione vel quæſitus vel quærendus, incruſtari etiam debuit, quo pertinet *Religionis depravatio*. Olim in Eccleſia Romana puritatem doctrinæ obtinuiſſe, concedi debet, ſed non minus verum eſt, quod illa mox corrumpi cœperit, id quod quo ordine factum ſibi videatur, oſtendit Hoorn-

BECK. *in Summ. controv. Relig. c. 4. add.* SCHERTZER. *Antibellarm. diſſert. 1. theſ. 1. p. 13. diſſert. 5. th. 3. p. 380.*

§. 39. Illud certum, quod multi religionis Pontificiæ articuli, vel contra verbum Dei revelatum, vel ſaltem præter illud effecti ſint, & quod adeo papatus, i. e. falſorum dogmatum complexus, *vid. cap.* 6. §. 2. 4. ſenſim in purioris doctrinæ locum ſubſtitui cæperit, qui tamen primævam puritatem nunc ſtrenue mentiatur. Hoc præſuppoſito (quod à Theologis proteſtantibus ſatis probatum eſt) conjectando non erit difficile aſſequi, omnem iſtam corruptionem ex rationibus ſtatus papalis eſſe introductam, quod brevitate eleganti MONZAMB. *de ſtat. germ. c. 8. §. 8.* fuſius vero GIBELIN. *Cæſareop. p. 2. c. 2.* oſtendit, nos ſummaria recenſione defungemur.

§. 40. Ex hoc ergo fonte fluxit, quod autoritas S. Scripturæ ab arbitrio Papæ ſuſpendatur, verſio vulgata, authentica perhibeatur, à lectione illius Laici arceantur, norma illa obſcura, inſufficiens, imperfecta & in linguam vernaculam non transferenda, exiſtimetur, eique traditiones adjungantur, vid. SCHERZER. *Antibellarm. Diſp. 2.* GIBELIN. *p. 2. c. 2. §. 6. 7. 8. c. 4. §. 18. 34.* nam illa omnia ad ſtabiliendum incruſtandumq; domina-

minatum Clericalem pertinere, quis non videt?

§. 41. Suſpenſa ita à Cleri libidine religionis chriſtianæ norma, reliqua pro lubitu effingi potuerunt. Ex hoc ergo principio manavit Vicedeatus Pontificis Romani, vid. GIBELIN. *p.* 1. *c.* 3. §. 5. *verſ. fin.* §. 7. *c.* 4. §. 2. *pag.* 39. *p.* 2. *c.* 3. §. 2. veneratio reliquiarum, conſecratio olei, aquæ, cæterorum, faſciarum agnorum Dei aliarumque ejus generis quisquiliarum, *vid.* GIBELIN. *p.* 2. *c.* 2. §. 4. 18. nec non Sanctorum invocatio ID. *p.* 1. *c.* 4. §. 2. *p.* 2. *c.* 2. §. 4. 17.

§. 42. Non minus ad illum ſcopum collineant ſplendidæ illæ theatricæque cultus externi ceremoniæ, confeſſio auricularis & remiſſio peccatorum Cleri arbitrio ſubjecta GIBELIN. *p.* 2. *c.* 2. §. 13. ſacrificium miſſaticum *d. c.* 2. §. 9. 10. ſubtractio Calicis Laicis facta, auctus Sacramentorum numerus, Ordine, Confirmatione, Pœnitentia, Matrimonio & Extrema unctione in iſtum cenſum relatis ID. *d. c.* 2. §. 11. 12. 13. *p.* 1. *c.* 6. §. 2. *p.* 68. §. 3. *in fin.* §. 6. *pag.* 81.

§. 43. Ex eodem fundamento vis meritoria bonis operibus adſcribi debuit ID. *p.* 2. *c.* 2. §. 16. *c.* 5. §. 4. *ſeqq.* Purgatorio vero ac indulgentiarum nundinatione, nihil aptius eſt, vivis pariter ac mortuis pecunia emungendis

gendis ID. *p.* 2. *c.* 2. §. 14. *p.* 1. *c.* 5. §. 7. *in fin. p.* 2. *c.* 2. §. 15. *p.* 1. *c.* 7. §. 4. *pag.* 92. §. 5. *p.* 96. §. 7. *p.* 102. ad eundem etiam finem tendunt jejunia ſeu interdictus carnis eſus, ut de imperio univerſali, quod illa manifeſte involvunt, nihil dicam ID. *p.* 2. *c.* 2. §. 19.

§. 44. Nec illud ſine myſterio eſt, quod liturgia latine maximam partem ſit peragenda ID. *d. c.* 2. §. 21. Scholaſtica etiam Philoſophia extolli debuit, nam uti illa vana doctrina homines implet, eosdemque ad ſolida capienda ineptos reddit, ita fucandis falſis dogmatibus eſt peridonea, denique piæ fraudes, quas vocant, ex ratione ſtatus pontificii quoque invaluerunt & ſi quæ ejus generis inventa alia adhuc occurrunt, *vid.* GIBELIN. *d. p.* 2. *c.* 2. §. 22. 23. 24. *p.* 1. *c.* 7. §. 1. *p.* 86.

§. 45. Incruſtando denique papatui, *bonæ notæ libri corrumpendi fuerunt*, quo ita ætatem, quam non habet, is mentiretur, *vid.* GIBELIN. *p.* 1. *c.* 3. §. 5. Inprimis hac arte inclaruit *Iſidorus Peccator* vel *Mercator*, qui primorum Pontificum epiſtolas decretales, cum donatione Conſtantini aliisque decretis eccleſiaſticis compoſuiſſe videri voluit; quod opus, cum ex ultima chriſtiani nominis antiquitate, maximum ſtabiliendæ potentiæ pontificiæ momentum afferre videretur, non tantum receptum, ſed & à Nicolao Papa ap-

I 2 proba-

probatum fuit, *vid. can. 2. Diſt.* 19. ZIEGL. *diſſert. de orig. & autor Jur. can.* §. 25. *ſeqq.*

§. 46. Non minus etiam antiqui Eccleſiæ Patres, quos vocant, falſarias Pontificiorum manus ſæpe experti ſunt, prout ex Eraſmo Roterodamo & Jameſio refert PSEUDONYMUS *in tract. de anno* 1688. *de med. quib. Roma papalis condita, conſervata & fines propagare ſtudet* §. 12. *p.* 37. Quo loco vix admonendum, duo illa media, proxime relata, corruptionem ſcilicet religionis & Scriptorum, eſſe illegitima, nulloque inſtituto humano, etiamſi interveniat, eorum vitia tolli poſſe.

§. 47. His ergo mediis papatus introductus, eidemque Chriſtianitas ſubjecta eſt, quanquam quibus gradibus & quo ſucceſſu per ſingulas Reſpublicas Chriſtianas idem ſit dilatatus, à nobis jam dici nec poſſit, nec debeat. Illud certum, quod Germania ſacri illius dominatus molem inprimis ſenſerit, adeo, ut, Galliæ intuitu, olim *Regnum obedientiæ* ſit dicta, *vid.* CONRING. *de conſtit. Epiſc.* §. 33. ZIEGLER. *diſſert. de orig. jur. Can.* §. 55. 56.

§. 48. Gemente ſub intolerabili illo jugo, Chriſtianitate, viam parandæ libertatis, inſtaurata doctrina puriori, nonnulli quidem ſubinde commonſtrarunt, ſed infelici ſuc-

ſucceſſu, *vid.* ZIEGLER. *diſſert. de origin. jur. Can.* §. 49. BURGOLD. *ad J. P. p. 1. D. 1. §.* 4. 5. ipſi etiam Germaniæ Proceres abuſus tolli à Papa petierunt, *vid.* SCHILTER. *de libert. Eccleſ. Germ. l.* 6. *c.* 5. 6. CONRING. *de conſtit. Epiſc.* § 82. *ſeqq.* verum conſilia illa, erant inconſulta ac inefficacia, cum ab eo, qui nihil niſi ſervitutem intendit, libertatem fruſtra roges.

§. 49. Facto opus erat, ſine prævia cauſæ cognitione, quam abſurde nonnulli Pontificii exigunt, *vid.* SCHILT. *de L. E. G. l.* 7. *c.* 9. *§.* 4. id quod, ex tenuibus, ut videbatur, initiis, tandem accidit, cum enim Lutherus Wittebergæ *anno* 1517. *d.* 31. *Octob.* nundinationes indulgentiarum, theſibus publice propoſitis, oppugnaret, ea res occaſionem præbuit, ut magna Germaniæ pars ac aliæ Civitates jugum papale, quanquam non ſine maximis motibus, excuterent.

§. 50. Subfuiſſe hic directionem divinam, Proteſtantes merito credunt eamque devote venerantur, ſed nec conſilia mediaque humana, à Pontificiis objici ſolita, erubeſcere debent, quis enim alicui vicio vertat, ſi, ad excutiendum gravem dominatum, rationibus humanis ſe allici patiatur?

§. 51. De cætero diſceſſus ille, ex ſententia aulæ papalis, rebellio eſt, hinc Papæ etiam

fas cenſeri debet, favente occaſione, rebelles, vi adhibita ad obſequium revocare. Sed non eſt, ut iſta quem in aſſenſum trahant, cum enim papatus vel juri divino repugnet, vel ſaltem nullo jure nitatur, ceu antea oſtenſum, hinc libertas ſolo facto obtenta, juſtiſſima, ac conventiones religioſæ, in Germania ſecutæ, valide cenſeri debent, de quo, ne præſens tractatio nimis excreſcat, libro ſequenti explicatius nonnihil agemus.

§. 52. Quare autem, Reformatione non infeliciter cœpta, imperium papale non penitus fuerit deſtructum, deinde quæri poteſt? Diſſeruit de hoc D. RECHENBERG. *in diſſert. de obſtac. progreſſ. Reformat. Luther.* quæ in *Volum. Diſp. p. 1. n. 15.* exſtat. Nos, præſuppoſita Providentia divina, cui, ab hoc jugo univerſam Chriſtianitatem liberare, nondum placuit, cauſas humanas, ſtrictim recenſebimus.

§. 53. Eo igitur non immerito referas omiſſa à Proteſtantibus in commune conſilia, ſeditionem ruſticorum, enormia Anabaptiſtarum facinora, quæ callido commento Clerus papalis novæ, quam vocabat, doctrinæ impurabat, diſſidia Doctorum proteſtantium, ex quibus, Clero papali frigidam ſuffundente, non leve odium enatum eſt, quod cauſæ communi nimis obfuit.

§. 54. Nec à parte Pontificiorum obſtacula defuerunt, nonnulli enim religioni ſibi duxerunt, avitam deſerere Eccleſiam, vid. Gibelin. *Cæſareop. p. 1. c. 8. §. 4. p 3. c. 1. §. 11, ſeqq. c.* 2. Pontifex etiam, tanta ſeveritate, ut olim, dominatum non exercuit, vid. Gibelin. *p. 3. c. 3.* §. 20. denique maxima vis Reformationi fuit oppoſita, *vid.* Burgold. *ad J. P. 1. D. 20.* §. 13. *p. m.* 347.

§. 55. Inprimis nonnullarum Rerumpublicarum Status, Reformationis progreſſus impedivit. Epiſcopis Germaniæ perſvaſum fuit, rationes ſuas papatui ita eſſe innexas, ut hoc ruente, illæ durare nequeant, efficacius tamen illos à diſceſſu repulit Reſervatum Eccleſiaſticum, Cleri artibus conventioni religioſæ inſertum.

§ 56. In aliis Rebuspublicis, ut Polonia & Hiſpania itidem exiſtimatum fuit, ſtatum Eccleſiaſticum rationibus papalibus eſſe intime conjunctum, præterea in civitatibus vicinis monarchicis Clero facile fuit, Reges in obſequio Pontificis continere, atque ita reformationem impedire. Imbelles autem Italiæ domini eo lubentius Papæ adhæſerunt, quo difficilius ipſis erat, jugum impoſitum excutere, aut quo magis ſub autoritatis Pontificiæ umbone, Italiam tutam ſperabant.

§. 57. Non minus etiam ad obſtacula referri

Digitized by Google

jurisdict. imper. Rom. l. 2.*c.*23. *n.* 30. ipſis Principibus anſam ſubinde ſuppeditantibus *vid.* GIBELIN. *p.* 1. *c.* 5. §. 4. *c.*6. §. 2. *p.*2. *c.* 4. §. 15. *c.*5. §. 30. *c.* 6. §. 2. Porro reges conſtituit *vid.* ID. *p.* 1. *c.* 5. §. 5. *c.* 6. §. 2. 5. *c.* 7. §. 5. *c.* 5. §. 4. 8. *p.* 2. *c.* 1. §. 9. *c.* 5. §. 17. banno percuſſit GIBELIN. *p.* 1. *c.* 3. §. 6. *c.* 6. §. 2. 3. 5. 6. *c.* 7. §. 1. 5. *c.* 8. §. 6. 7. 8. *p.* 2. *c.* 1. §. 7. *c.*4. §. 19. *c.* 5. §. 20. *p.*3. *c.* 6. §. 8. BURGOLD. *ad J. P. W. p.* 1. *D.* 6. §. 8. 12. *D.* 8. §. 13. ac exauctoravit vel alia ratione è medio ſuſtulit *vid.* GIBEL. *p.* 1. *c.* 4. §. 4. *c.* 5. §. 3. 8. *c.* 6. §. 3. 6. *c.* 7. §. 1. 4. *c.* 8. §. 7. *p.* 2. *c.* 4. §. 19. *p.* 3. *c.* 5. §. 6. 20. *n.* 4. *c.* 6. §. 8. *c.* 8. §. 11. 12.

§. 33. Eo etiam pertinet donatio imperiorum, quam Pontifex olim ſibi aſſeruit *vid.* GIBELIN. *p.* 1. *c.* 5. §. 8. *c.* 6. §. 6. *c.* 7. §. 2. 3. 4. 7. *c.* 8. §. 6. *p.* 3. *c.* 6. §. 7. *c.* 7. §. 14. BURGOLD. *ad J. P. p.* 1. *D.* 6. §. 12. 13. ut & ſumma dignitas, qua alios omnes Reges antecellere voluit *vid. can.* 7. *Diſtinct.* 96. GIBELIN. *p.* 1. *c.* 5. §. 4. *c.* 6. §. 4. 5. *p.* 2. *c.* 1. §. 14. *c.* 4. §. 19. BURGOLD. *ad. J. P. p.* 1. *D.* 20. §. 13. *p. m.* 347. denique dignitatum Titulorumque conceſſio *v.* GIBEL. *p.* 1. *c.* 5. §. 9. *c.* 6. §. 4. *c.* 7. §. 7. *in fin. c.* 8. §. 5. *p.* 2. *c.* 1. §. 10. *c.* 4. §. 25. 33. *c.* 5. §. 30. *c.* 6. §. 2. *p.* 3. *c.* 6. §. 8. De cætero certum eſt, quod nullo legitimo titulo dominium ſeculare ſupereminens Papa acquiſierit, ſed id mera uſurpatione nitatur.

§. 34.

Digitized by Google

§. 34. Ita Pontificem, imperium univerſale per partes ſibi aſſerentem, ſpectavimus. In genere autem ad ejus uſurpationem & confirmationem pertinet *introductio innumeri Clericorum numeri*, nam uti horum ſtatus ita implicatus eſt, ut inde aliqua infidelita ſupremo Capiti non facile metuenda ſit, ita raſa illa turba, per Reſpublicas chriſtianas diſperſa, ſtrenue papatum conſervare nititur, *vid.* GIBEL. *p. 3. c. 6. p. 1. c. 6. §. 6. in fin. p. 2. c. 2. §. 5. c. 3. §. 9. c. 5. §. 2. c. 6. §. 6. 7. p. 3. c. 2. §. 6. 9. c. 5. §. 11. c. 6. n. III. §. 7. n. V. §. 7. p. 793. §. 9. 12. n. XII. p. 855.*

§. 35. Ad eundem Scopum etiam collineant *immenſæ opes*, quas Pontifex per clerum ſibi ſubjectum olim corradere ſolitus eſt, dum vel gravia tributa liberarum Rerumpublicarum ſubditis impoſuit, vel ſpongias alieno ſanguine humentes turgidasque ſtrenue expreſſit *vid.* GIBELIN. *p. 1. c. 7. §. 7. pag. 102. c. 8. §. 9. p. 2. c. 5. c. 6. §. 4. 5. p. 3. c. 5. n. XX. §. 9. 10. c. 6. §. 9.* PAURM. *de J. J. R. l. 2. c. 3. n. 42.* BURGOLD. *ad J. P. p. 1. D. XX. §. 7. in fin.*

§. 36. Inprimis etiam papatum promovit *confectio juris Canonici*, nam hac ratione non tantum univerſalis Monarchiæ opinio, animis gentium rudium & ſuperſtitioſarum, magis ingenerata ac confirmata eſt, ſed & Pontifex,

tifex, quicquid libuit, ſibi attribuit. Cui deinde ſuccinunt *Canoniſtæ aliiquæ aulæ pontificiæ mangones*, qui plenis buccis omnipotentiam papalem deprædicant, & cum ſemper aliquid hærere ſoleat, ſtrenuò mentiendo, utilem ſacro dominatui operam præſtitiſſe cenſendi ſunt *vid. Clement. unic. de jurejur.* GIBELIN. *p. 1. c. 6. §. 4. in fin. c. 7. §. 1. 4. p. 2. c. 4. §. 34.* PAURM. *d. c. 3. n. 1. ſeqq.*

§. 37. Non minus etiam ad hunc ſcopum pertinet *cura ſcholarum & educandæ juventutis*, quam Pontifex rudioribus ſeculis uſurpavit, nam uti hæc res omnes Reſpublicas perambulat, adeoque univerſale aliquod imperium involvit, ita teneros juventutis animos papatu imbuiſſe, quantivis pretii exiſtimari debet *vid.* GIBELIN. *p. 2. c. 4. §. 2. 3. 8. 18. c. 6. §. 11. p. 3. c. 2. §. 5.* Illud autem facile liquet, media hæc ad papatum introducendum generaliter ſpectantia, nullo titulo legitimo niti, ſed in meram reſolvi uſurpationem.

§. 38. Sed papatus, uſurpatione vel quæſitus vel quærendus, incruſtari etiam debuit, quo pertinet *Religionis depravatio*. Olim in Eccleſia Romana puritatem doctrinæ obtinuiſſe, concedi debet, ſed non minus verum eſt, quod illa mox corrumpi cœperit, id quod quo ordine factum ſibi videatur, oſtendit HOORN-

BECK.

BECK. *in Summ. controv. Relig. c. 4. add.* SCHERTZER. *Antibellarm. diſſert. 1. theſ. 1. p. 13. diſſert. 5. th. 3. p. 380.*

§. 39. Illud certum, quod multi religionis Pontificiæ articuli, vel contra verbum Dei revelatum, vel ſaltem præter illud efficti ſint, & quod adeo papatus, i. e. falſorum dogmatum complexus, *vid. cap.* 6. §. 2. 4. ſenſim in purioris doctrinæ locum ſubſtitui cœperit, qui tamen primævam puritatem nunc ſtrenue mentiatur. Hoc præſuppoſito (quod à Theologis proteſtantibus ſatis probatum eſt) conjectando non erit difficile aſſequi, omnem iſtam corruptionem ex rationibus ſtatus papalis eſſe introductam, quod brevitate eleganti MONZAMB. *de ſtat. germ. c. 8. §. 8.* fuſius vero GIBELIN. *Cæſareop. p. 2. c. 2.* oſtendit, nos ſummaria recenſione defungemur.

§. 40. Ex hoc ergo fonte fluxit, quod autoritas S. Scripturæ ab arbitrio Papæ ſuſpendatur, verſio vulgata, authentica perhibeatur, à lectione illius Laici arceantur, norma illa obſcura, inſufficiens, imperfecta & in linguam vernaculam non transferenda exiſtimetur, eique traditiones adjungantur. vid. SCHERZER. *Antibellarm. Diſp.* 2. GIBELIN. *p. 2. c. 2. §.* 6. 7. 8. *c. 4. §.* 18. 34. nam illa omnia ad ſtabiliendum incruſtandumq; domina-

minatum Clericalem pertinere, quis non videt?

§. 41. Suſpenſa ita à Cleri libidine religionis chriſtianæ norma, reliqua pro lubitu effingi potuerunt. Ex hoc ergo principio manavit Vicedeatus Pontificis Romani, vid. GIBELIN. *p.* 1. *c.* 3. §. 5. *verſ. fin.* §. 7. *c.* 4. §. 2. *pag.* 39. *p.* 2. *c.* 3. §. 2. veneratio reliquiarum, conſecratio olei, aquæ, cæterorum, faſciarum agnorum Dei aliarumque ejus generis quisquiliarum, *vid.* GIBELIN. *p.* 2. *c.* 2. §. 4. 18. nec non Sanctorum invocatio ID. *p.* 1. *c.* 4. §. 2. *p.* 2. *c.* 2. §. 4. 17.

§. 42. Non minus ad illum ſcopum collineant ſplendidæ illæ theatricæque cultus externi ceremoniæ, confeſſio auricularis & remiſſio peccatorum Cleri arbitrio ſubjecta GIBELIN. *p.* 2. *c.* 2. §. 13. ſacrificium miſſaticum *d. c.* 2. §. 9. 10. ſubtractio Calicis Laicis facta, auctus Sacramentorum numerus, Ordine, Confirmatione, Pœnitentia, Matrimonio & Extrema unctione in iſtum cenſum relatis ID. *d. c.* 2. §. 11. 12. 13. *p.* 1. *c.* 6. §. 2. *p.* 68. §. 3. *in fin.* §. 6. *pag.* 81.

§. 43. Ex eodem fundamento vis meritoria bonis operibus adſcribi debuit ID. *p.* 2. *c.* 2. §. 16. *c.* 5. §. 4. *ſeqq.* Purgatorio vero ac indulgentiarum nundinatione, nihil aptius eſt, vivis pariter ac mortuis pecunia emungendis

gendis Id. *p.* 2. *c.* 2. §. 14. *p.* 1. *c.* 5. §. 7. *in fin. p.* 2. *c.* 2. §. 15. *p.* 1. *c.* 7. §. 4. *pag.* 92. §. 5. *p.* 96. §. 7. *p.* 102. ad eundem etiam finem tendunt jejunia ſeu interdictus carnis eſus, ut de imperio univerſali, quod illa manifeſte involvunt, nihil dicam Id. *p.* 2. *c.* 2. §. 19.

§. 44. Nec illud ſine myſterio eſt, quod liturgia latine maximam partem ſit peragenda Id. *d. c.* 2. §. 21. Scholaſtica etiam Philoſophia extolli debuit, nam uti illa vana doctrina homines implet, eosdemque ad ſolida capienda ineptos reddit, ita fucandis falſis dogmatibus eſt peridonea, denique piæ fraudes, quas vocant, ex ratione ſtatus pontificii quoque invaluerunt & ſi quæ ejus generis inventa alia adhuc occurrunt, *vid.* Gibelin. *d. p.* 2. *c.* 2. §. 22. 23. 24. *p.* 1. *c.* 7. §. 1. *p.* 86.

§. 45. Incruſtando denique papatui, *bonæ notæ libri corrumpendi fuerunt*, quo ita ætatem, quam non habet, is mentiretur, *vid.* Gibelin. *p.* 1. *c.* 3. §. 5. Inprimis hac arte inclaruit *Iſidorus Peccator* vel *Mercator*, qui primorum Pontificum epiſtolas decretales, cum donatione Conſtantini aliisque decretis eccleſiaſticis compoſuiſſe videri voluit, quod opus, cum ex ultima chriſtiani nominis antiquitate, maximum ſtabiliendæ potentiæ pontificiæ momentum afferre videretur, non tantum receptum, ſed & à Nicolao Papa appro-

probatum fuit, *vid. can. 2. Diſt.* 19. Ziegl. *diſſert. de orig. & autor Jur. can.* §. 25. *ſeqq.*

§. 46. Non minus etiam antiqui Eccleſiæ Patres, quos vocant, falſarias Pontificiorum manus ſæpe experti ſunt, prout ex Eraſmo Roterodamo & Jameſio refert Pseudonymus *in tract. de anno* 1688. *de med. quib. Roma papalis condita, conſervata & fines propagare ſtudet* §. 12. *p.* 37. Quo loco vix admonendum, duo illa media, proxime relata, corruptionem ſcilicet religionis & Scriptorum, eſſe illegitima, nulloque inſtituto humano, etiamſi interveniat, eorum vitia tolli poſſe.

§. 47. His ergo mediis papatus introductus, eidemque Chriſtianitas ſubjecta eſt, quanquam quibus gradibus & quo ſucceſſu per ſingulas Reſpublicas Chriſtianas idem ſit dilatatus, à nobis jam dici nec poſſit, nec debeat. Illud certum, quod Germania ſacri illius dominatus molem inprimis ſenſerit, adeo, ut, Galliæ intuitu, olim *Regnum obedientiæ* ſit dicta, *vid.* Conring. *de conſtit. Epiſc.* §. 33. Ziegler. *diſſert. de orig. jur. Can.* §. 55. 56.

§. 48. Gemente ſub intolerabili illo jugo, Chriſtianitate, viam parandæ libertatis, inſtaurata doctrina puriori, nonnulli quidem ſubinde commonſtrarunt, ſed infelici ſuc-

ſucceſſu, *vid.* ZIEGLER. *diſſert. de origin. jur. Can.* §. 49. BURGOLD. *ad J. P. p. 1. D. 1. §.* 4. 5. ipſi etiam Germaniæ Proceres abuſus tolli à Papa petierunt, *vid.* SCHILTER. *de libert. Eccleſ. Germ. l.* 6. *c.* 5. 6. CONRING. *de conſtit. Epiſc.* § 82. *ſeqq.* verum conſilia illa, erant inconſulta ac inefficacia, cum ab eo, qui nihil niſi ſervitutem intendit, libertatem fruſtra roges.

§. 49. Facto opus erat, ſine prævia cauſæ cognitione, quam abſurde nonnulli Pontificii exigunt, *vid.* SCHILT. *de L. E. G. l.* 7. *c.* 9. *§.* 4. id quod, ex tenuibus, ut videbatur, initiis, tandem accidit, cum enim Lutherus Wittebergæ *anno* 1517. *d.* 31. *Octob.* nundinationes indulgentiarum, theſibus publice propoſitis, oppugnaret, ea res occaſionem præbuit, ut magna Germaniæ pars ac aliæ civitates jugum papale, quanquam non ſine maximis motibus, excuterent.

§. 50. Subfuiſſe hic directionem divinam, Proteſtantes merito credunt eamque devote venerantur, ſed nec conſilia mediaque humana, à Pontificiis objici ſolita, erubeſcere debent, quis enim alicui vicio vertat, ſi, ad excutiendum gravem dominatum, rationibus humanis ſe allici patiatur?

§. 51. De cætero diſceſſus ille, ex ſententia aulæ papalis, rebellio eſt, hinc Papæ etiam

§. 54. Nec à parte Pontificiorum obſtacula defuerunt, nonnulli enim religioni ſibi duxerunt, avitam deſerere Eccleſiam, vid. GIBELIN. *Cæſareop. p. 1. c. 8. §. 4. p 3. c. 1. §. 11. ſeqq. c. 2.* Pontifex etiam, tanta ſeveritate, ut olim, dominatum non exercuit, vid. GIBELIN. *p. 3. c. 3.* §. 20. denique maxima vis Reformationi fuit oppoſita, *vid.* BURGOLD. *ad J. P. 1. D. 29. §. 13. p. m. 347.*

§. 55. Inprimis nonnullarum Rerumpublicarum Status, Reformationis progreſſus impedivit. Epiſcopis Germaniæ perſvaſum fuit, rationes ſuas papatui ita eſſe innexas, ut hoc ruente, illæ durare nequeant, efficacius tamen illos à diſceſſu repulit Reſervatum Eccleſiaſticum, Cleri artibus conventioni religioſæ inſertum.

§ 56. In aliis Rebuspublicis, ut Polonia & Hiſpania itidem exiſtimatum fuit, ſtatum Eccleſiaſticum rationibus papalibus eſſe intime conjunctum, præterea in civitatibus vicinis monarchicis Clero facile fuit, Reges in obſequio Pontificis continere, atque ita reformationem impedire. Imbelles autem Italiæ domini eo lubentius Papæ adhæſerunt, quo difficilius ipſis erat, jugum impoſitum excutere, aut quo magis ſub autoritatis Pontificiæ umbone, Italiam tutam ſperabant.

§. 57. Non minus etiam ad obſtacula referri

 ferri

ferri debet magna ſatis Pontificis potentia, hac enim uti facile ſibi amicos conciliare potuit, ita ob eandem alii ultro ejus rationibus ſeſe attemperarunt, *vid.* GIBELIN. *p. 3. c. 3. §. 1.* 2. Denique in genere huc pertinet aulæ Clerique papalis aſtutia, quæ in omnes intenta eventus, quicquid vel à parte Proteſtantium vel Pontificiorum accidit, ac ullo modo rebus papalibus utile eſſe potuit, in utilitatem ſuam gnaviter vertit.

§. 58. Poſtquam Reformationis curſui remora ſemel injecta, peculiares etiam ſunt rationes, quæ Papicolas in obſequio Papæ retineant, dantur enim nonnulla in religione papali, quæ hominibus vera pietate vacuis, quorum maximus ſemper eſt numerus, placere, vel ſaltem non diſplicere queant. Ex hoc genere eſt cultus theatricus, *vid.* GIBELIN. *Cæſareop. p. 3. c. 2. §. 8. n. 5.* ordinis Eccleſiaſtici ſplendor & dignitas, *vid.* GIBELIN. *p. 3. c.* 6. §. 6. venalis peccatorum remiſſio *add.* ID. *p. 3. c. 7.* §. 22.

§. 59. Quodſi porro religionem pontificiam cum Evangelica, quoad eſſentialia, compares, multi diſcrimen vel nullum, vel ſaltem non magnum, ac ad Religionem mutandam haut incitaturum, ſubeſſe putant, quam ſententiam Proteſtantium Syncretiſtæ confirmant, *vid.* PUFEND. *introd. ad hiſtor.*

c. 12.

c.12. §.40. damnum vero, quod Papatus liberis Rebuspubl. affert, vel leve putatur vel omnino non intelligitur, adeoq; ejus conſideratio ad deſerendam avitam religionem haut impellit.

§. 60. Inprimis vero religio papalis incautis ſe commendat ementita antiquitate & puritate, magno aſſeclarum potentium numero felicitate temporali, miraculis, Gentilium converſione & ingenti ſanctorum, vivorum & mortuorum, numero, vid. Gibelin. *Cæſareop. p.3.c.3.* §. *9. ſeqq. c.5. §.15.17.21. in fin. c.* 6. §. *13. p.* 826. Quæ rationes quo reddantur magis efficaces, Cleri calumniæ accedunt, quibus Proteſtantium doctrina & vita acerrime perſtringitur, vid. Rechenb. *Diſſert. de Obſtac. progr. Refor.* 25.

§. 61. Quibus pondus addit ſolennis Pontificis execratio, qua hæreticos diris devovet, *vid.* Gibelin *p.* 3. *c.* 6. §. *11.* quæ omnia in papicolis immenſum erga diſſentientes odium ac conſtans in avita religione perſiſtendi propoſitum, excitare apta ſunt, maxime cum ambitio etiam non modicas hic habere ſoleat partes, *vid.* Id. *p.* 3. *c.1.* §. *13. 17. c.* 3. §. 2. *p. c.* 4. §. 11. 13. 24. Quo autem illa ſint efficaciora, teneris juventutis animis inculcantur, media vero cognoſcendi erroris callide ſubtrahuntur Id. *p.* 3. *c.*3. §. 8. *c.* 4. §. 13. *c.* 5. §. 19. 20. 21. *c.* 6. §. 5. *n.* 5. 7. *c.* 7. §. 23. *p.* 1. *c.* 8.

§. 6. p. 3. c. 2. §. 4. c. 3. §. 2. ſeqq. c. 4. §. 2. ſeqq. c. 6. n. 16. pag. 808.

§. 62. Præter ea Imperantes propriis nonnullis mediis in obſequio Papæ retinentur. Eo referas blanditias Cleri, confeſſionem auricularem aliasque callidas conſiliorum expiſcationes, infandorum facinorum metum, ſpem lucri, vel ex amicitia Pontificis, vel beneficiis Eccleſiaſticis habendi, *v.* Gibelin. *p. 2. c. 4. ſ. p. 3. c. ſ. 7.* Quoad ſubditos vero minor eſt labor, hos enim præmiorum ſpes, Id. *p. 3. c. 7. §. 18. 26.* ac graviſſimorum ſuppliciorum metus, à propoſito mutandi religionem, facile dimovet, *v.* Id. *p. 1. c. 8. §. ſ. p. 3. c. 4. §. 14. 15. c. ſ. §. 20. n. 3. c. 6. §. ſ. n. 6. c. 7. §. 18. ſeqq.*

§. 63. Quemadmodum autem ſuos non temere dimittit Pontifex, ita non ſegnius Reſpublicas populosque à papatu alienos, ad obſequium reducere nititur, id quod nullis legitimis mediis fieri poſſe ex ante dictis conſtat, *add.* Gibelin. *p. 3. c. 4. §. 9. ſeq.* Interim varie hoc tentant Pontificii, quo pertinent *novæ methodi convertendi hæreticos,* quibus nonnulli inclareſcere voluerunt, *vid.* Schertzer. *Antibellar. diſp. 1. theſ. 2.* Placentius *de* Verona, in *Roma papali* cujus §. 46. mentionem fecimus, qui cum aliis iſta facunde & prolixe enarrat.

§. 64.

§. 64. Inſtituti anguſtia eo excurrere nos prohibet. In genere certum, quod omnes illi convertendi modi ſtultitiæ, vel malitiæ ſint manifeſti. Interim apud imperantes ambitione vel ſuperſtitione excœcatos, ac in perſecutionem hæreticorum, quos vocant, proclives, ſæpe applauſum inveniunt, & funeſtas clades excitant, quod exemplis declarare, nimis odioſum, ac ab inſtituto noſtro alienum eſt.

§. 65. Cum vero his mediis ſolitarie ſpectatis, parum vel nihil proficiant Pontificii, hinc reductio ad papatum *vi* & *fraude* peragitur. Si igitur ſubditi Proteſtantes, Pontificium habeant Imperantem, poſt præludia nonnulla *vid.* GIBELIN. *p.* 3. *c.* 4. *§.* 16. *ſqq. c.* 7. *§.* 12. *p.* 1. *c.* 8. §. 6. BURGOLD. *ad. J. P. p.* 1. *D.* 6. §. 8. ſacrum illud converſionis negotium, aperta vi & horrendis perſecutionibus abſolvitur, *v.* GIBELIN. *p.* 1. *c.* 8. *§.* 5. *p.* 3. *c.* 6. § 11. *p.* 816. §. 12. *p.* 823. *c.* 7. §. 19. *ſeqq. c.* 8. §. 9. 14.

§. 66. Quodſi vero Regnum vel Territorium aliquod religioni Proteſtantium vel ſimpliciter, vel maximam partem addictum ſit, tum exiguum lucrum cenſeri debet, ſi nonnulli ſubditi promiſſionibus ſimilibusque artibus ad papatum revocentur, *vid.* GIBELIN. *p.* 3. *c.* 4. §. 21. *ſeqq.* majora tentanda ſunt, ac toti regioni priſtina ſervitus paranda

eſt,

eſt, id quod bello & ſine eo, artibus clandeſtinis fieri ſolet.

§. 67. Bellum uti in genere anceps periculique plenum remedium eſt, ita non indiſtincte, in negotio religionis, Pontifici probatur, ſed tum demum, ſi prædam vel Clero papali, vel victori, voluntati ſuæ ſubjecto, acquiſitum iri ſperet, *add.* GIBELIN. *p. 3. c. 8. §. 9. ſeqq.* de clandeſtinis artibus hic diſſerere non attinet, cum ingenii humani indolem intelligentibus, illæ facile pateant, *vid.* GIBELIN. *d. c.* 8. §. 5. *ſeqq.* BURGOLD. *ad J. P. p. 1. D.* 32. §. 4. 9.

§. 68. Quodſi Territorio pontificio præſit Imperans religionis Evangelicæ, iisdem artibus reductio papatus tentari poteſt, & tum quidem eo major ſpes ſubeſt, quo magis regio ad recipiendum jugum papale jam eſt diſpoſita. In genere interim notandum, quod, uti conſilia humana ſæpe deſtituit eventus, ita etiam machinationes pontificiæ ſcopum præfixum non ſemper aſſequantur, ſed non raro mala conſilia conſultoribus peſſima evadant.

§. 69. De cætero omnia illa media, conſervando vel reducendo papatui adhiberi ſolita, à Clero & excogitantur, & in actum deducuntur. Inprimis vero, exercendæ iſti curæ, Congregatio de propaganda fide, *vid.* GIBELIN.

p. 1.

p. 1. *c*. 8. §. 7. *p*. 3. *c*. 8. §. 4. Seminaria, quæ vocant, ac Ordo Jeſuitarum Id. *p*. 1. *c*. 8. §. 4. *p*. 3. *c*. 6. §. 5. Burgold. *ad J. P. p*. 1. *D*. 1. §. 56. Lans. *Conſultat. contr. Hiſp. p. m*. 269. inſtituta ſunt.

§. 70. Cum igitur Pontifex Clerusque papalis omnes ſuas curas eo præcipue intendat, quo intolerabile jugum Gentibus liberis denuo imponatur, hæ merito & pro conſervanda libertate, & pro deſtruendo vel imminuendo papatu, non minus debebant eſſe ſollicitæ, id quod profanum irreligioſumque cenſeri non debet, nam uti providentiæ divinæ inprimis confidere par eſt, ita aliorum improbitati conſilia & media humana oppoſuiſſe, quis illicitum putet?

§. 71. Sic igitur ſatis liquet, quod papatus artibus illicitis ſit introductus, iisdemque hodie & conſervetur & propagetur, quodque adeo cum illo, ad *juſti* regulas exacto, male comparatum ſit. Quodſi inſuper juxta regulas *innoxiæ utilitatis* & *prudentiæ*, idem expendatur, eum ſocietatibus humanis & civilibus eſſe pernicioſiſſimum, ultro patet.

§. 72. In genere damnum in eo conſiſtit, quod, cum papatus, *injuſtum aliquod imperium* ſit, ei *miſera* & *intolerabilis ſervitus* reſpondeat, id quod juxta tres ſacri illius dominatus partes, §. 2. adductas, ſpecialius declarari poteſt.

§. 73.

§. 73. Nam *imperium in religionem*, tollit *libertatem conſcientiarum*, quæ jactura eo gravior cenſeri debet, quod exitium æternum inde etiam ſequi poſſit, de quo Theologi diſpiciunt: porro introducit *craſſam rerum religioſarum* & *politicarum ignorantiam*, denique *horrendas* cauſatur *turbas* & *perſecutiones*, id quod omnium temporum hiſtoria ſatis oſtendit.

§. 74. Ulterius *imperium circa religionem*, liberis Rebuspublicis *jus competens* eripit, facit *civitates bicipites ac ad inteſtinos motus aptas*, ac dum Clerum ſibi ſubjicit, eundem ad *corradendas, in præjudicium cæterorum ſubditorum, immenſas opes ac quidvis contra civitatem audendum*, *habilem proclivemque reddit*, denique *ipſos etiam Imperantes*, quoad res, ad religionem callide relatas, ut eſum carnis & matrimonium, *ſibi ſubjicit*.

§. 75. Tandem quis dubitet de incommodis *ſupereminentis imperii ſecularis*, cujus virtute Pontifex Reges inſtituere & deponere ſe poſſe cenſet? Equidem hodie tanto cum effectu memorata incommoda ſe non exſerunt, ac olim, quia intercedens Reformatio paparum imminuit, adeo, ut hodie eum Papa timide, leniter ac cum magna circumſpectione exercere debeat, aſt de incommodis judicare par eſt, ſi ille, ex voto Pontificis, ad

inquiſ

ἀκμὴν deduceretur, vid Pacif. *à lapid. ad Monzamb. Diſc.* n. §. 3. *p. m.* 574.

§. 76. Solent tamen etiam nonnulla papatus commoda recenſeri, *vid.* Gibelin. *Cæſareop. p.* 3. *c.* 5. inter quæ palmarium eſt, quod *ex beneficiis Eccleſiaſticis perſonæ illuſtres nobilesque commode ſuſtentari queant*, *vid.* Monz. *de Stat. Germ. c.* 8. §. 9. nam ea commoda, quod *Papa diſſidia religionis tollere poſſit*, aut *infideles ad religionem Chriſtianam converti curet*, *vid.* Gibelin. *Cæſareop. p.* 3. *c.* 3. §. 16. *c.* 5. §. 11. ſimiliaque, vix nominari merentur.

§. 77. De cætero commodum memoratum etiam nullum eſt, nam, ut alia taceam, ratio alendi perſonas illuſtres ſatis idonea in Rebuspublicis eſſe poteſt, licet illa imperio Papæ non ſubſit. Interim fatendum eſt, quod, quamdiu illa rationibus papalibus innexa eſt, Status proteſtantes, circa uſum bonorum Eccleſiaſticorum reſtringendum, caute verſari debeant, ne, dum aliis Reipublicæ utilitatibus eadem nimis attemperare ſtudent, homines lautioris conditionis, ad amplectendum papatum, permoveant.

§. 78. Ex his liquet, Reſpublicas eorumque Capita, tam ex regulis juſtitiæ quam utilitatis teneri quovis modo papatui reſiſtere, hinc quæ ab eodem jam diſceſſerunt, cavere

debent,

debent, ne ille iterum invaleſcat, quæ vero illi adhuc ſubſunt, jugum hoc excutere debent, id quod etiam ſine bello cruento fieri poteſt, modo enim omnes Reſpublicæ Pontifici obſequium negarent, uno ictu ejus imperium eſſet proſtratum & everſum.

§. 79. Meminiſſe etiam debebant Imperantes Pontificii, ſe, ſiquidem in religione papali ſalutem ſuam ſitam eſſe, penitus ipſis perſvaſum eſt, poſſe eſſe pontificios theologice, nec tamen tales eſſe debere politice, id eſt, non debere Pontifici Romano ſubeſſe, ac ejus iniquitatem, in perſequendis diſſentientibus, imitari, *add.* PAURMEIST. *de Jurisd. imp. Rom. l.* 2. *c.* 3. *n.* 53.

§. 80. De conciliando, cum religione Proteſtantium, papatu, conſilia etiam agitari ſolent, *v.* GIBELIN. *Cæſareop. p.* 3. *c.* 8. §. 8. BURGOLD. *ad J. P. p.* 2. *D.* 3. §. 5. 6. SCHILTER. *de L. E. G. l.* 7. *c.* 14. §. 19. *ſeqq.* ſed conciliationem talem eſſe impoſſibilem, & conſilia eo fine agitari ſolita, vel doloſa, vel inepta, ex dictis etiam manifeſtum eſt.

§. 81. An vero imperium papale ſemper inter Chriſtianos ſit duraturum, quæri etiam poteſt? Quid pro ejus perpetua duratione Scriptores Pontificii, ex S. Scriptura jactare ſoleant, *vid.* GIBELIN. *p.* 3. *c.* 5. §. 17. aut quid noſtrates Theologi opponant, id ad noſtrum propo-

propoſitum jam non pertinet. Judicio humano papatus, res talis eſt, quæ interire poteſt, ſed, prout eſt rerumpublicarum chriſtianarum Status, interitum illum magis optare, quam ſperare licet. Papa tamen, Leo X. ſi fides Burgoldensi *ad J. P. p. 1. D. 1. §. 12.* aperte profeſſus eſſe perhibetur, *ſe mirari, quod regnum Sacerdotale, meris nugis innixum, tamdiu ſtare poſſet.*

CAP. IIX.

De Jure Finium.

SUMMARIA.

Excuſatio tractationis præcedentis §. 1. tertia Germaniæ mutatio pertinet ad fines §. 2. finium conſideratio triplex §. 3. juridicæ conſiderationis habitus & momenta §. 4. ſeqq. eorum applicatio §. 24. circa quam cavenda ineptitudo §. 25. 26. 27. Germania competit adhuc jus in patrimonium petrinum §. 28. in Regnum Neapolitanum §. 29. regnum Longobardicum §. 30. 31. 32. in regnum Arelatenſe excepta Alſatia & Helvetia §. 33. ſeqq. in regnum Lotharingicum, ſed cum aliquo temperamento §. 46. ſeqq. fœderatum Belgium §. 52. Dania §. 53. 54. 55. 56. Polonia §. 57. Pruſſia §. 58. 59. Livonia ad Germaniam hodie non pertinent §. 60. 61. aliud dicendum de Bohemia, Sileſia, Moravia & Luſatia §. 62. Jus Germaniæ, in Hungariam, Cyprum & Armeniam, momentaneum ve-

lat fuit, ac dudum periit §. 63. jus Germaniæ, ad mare quoque extenditur §. 64. monitum generale quoad fines §. 65. pace Riſwicenſi quid conſtitutum §. 66. 67. 68. 69. finium repetendorum cura §. 70. 71. 72. media §. 73. commoda aut incommoda §. 74. 75. impedimenta 76. 77. Germaniæ antiquæ & novæ comparatio §. 78.

§. 1.

MOrata nos paululum eſt altera Germaniæ mutatio, & licet hactenus dicta unice ad Germaniam non pertineant, attamen potiſſimum aut ſaltem eximie ad eam illa ſpectare, manifeſtum eſt. Cumque peractæ diſquiſitionis inſignis inſuper ſit utilitas & neceſſitas, hinc intercurrens digreſſio facile, ut ſpero, excuſabitur.

§. 2. Supereſt igitur tertia mutatio, *vid. c. 3. §. 34.* quæ ad regna regionesque, olim Germaniæ conjunctas, *finiumque* rationem habentes, pertinet. In ea tradenda fere ſequemur CONRINGIUM in *Opere de finibus Imperii*, quod excellenter, ſi non unice, commendari hactenus meretur.

§. 3. Finium conſideratio in quavis civitate eſt vel *Geographica*, quæ, quomodo Gentium opinione Regiones diſtinguantur, explicat, vel *Politica*, quæ de finibus, in civitatis ſecu-

ſecuritatem rite conſtituendis, ſatagit, vel *Juridica*, quæ jura finium expendit & hujus loci eſt, vid. KULPIS. *ad Monzamb.* c. 2. §. 1. PACIF. *à* LAP. *ad Monzamb.* D. 3. §. 8. *ſeqq.*

§. 4. Ut autem eadem recte intelligatur, triplex finium ſtatus diſtinguendus eſt, vel enim (1) *quiete poſſidentur fines* vel (2) *cum contradictione tenentur* vel (3) *poſſeſſione eorum plane excidit civitas*, illo caſu de jure finium disquirere velle, ſupervacuum fuerit, cum poſſeſſione hactenus ſecure uti liceat, iſto vero & hoc, disquiſitione illa opus eſt;

§. 5. Quo vero debite expediatur, tum totius disquiſitionis *contextus* & *Habitudo*, tum ejus *momenta* ſeu *rationes* probe debent eſſe cognita.

§. 6. *Illum* quod attinet, manifeſtum eſt, quod utraque civitas & quæ poſſeſſione finium excidit, & quæ hos tenet, circa *idem objectum*, nempe *jus finium*, verſetur, ita quidem ut illa *jus legitime quæſitum*, vel *nondum dimiſſum* aſſerat, hæc vero vel *legitimam acquiſitionem* neget, vel *factam juris translationem* urgeat, poterit autem vel *utrumque* vel *alterum* ſaltem fieri.

§. 7. *Momenta* vero ſeu rationes in controverſiis finium ex *ſolo jure naturali* deſumendas eſſe, facile liquet, *add.* CONRING. *de F. J. l. 2. c. 1. n. 1.* intelligitur autem non *ab-*

 ſolu-

ſolutum, ſed *hypotheticum*, quod juxta menſuram *facti praecedentis* jus & obligationem conſtituit, quod alias plenius oſtenditur.

§. 8. Factum illud dicitur *titulus* &, ut arbitramur, eſt vel *pactum fundamentale ipſius civitatis*, quo hæc conſtituta, nam ex hoc utique civitas nanciſcitur jus quoad fines, non tantum contra ipſas provincias, à corpore ſeſe avulſuras, ſed & contra vicinos valiturum, vel *conſtituta civitate ſequitur*.

§. 9. Hoc multiplex eſt, ſed omnia exempla ad duo ſumma genera referri poſſunt & debent, nempe ad *conſenſum mutuum transferentis & acquirentis fines*, ac *conſenſum ſolius acquirentis*.

§. 10. *Mutuo conſenſu* naturaliter, *vid.* Grot. *de J. B. P. l. 3. c. 12. n. 1.* poſſe transferri jus finium, certum eſt; de cætero vel *eventum mortis* reſpicit, & dicitur *ſucceſſio teſtamentaria aut ab inteſtato*, vel *inter vivos* occurrit & *donatio*, *venditio*, *permutatio*, *&c.* audit, in quantum vero illa in ſingulis civitatibus obtineant, aut quorum conſenſus ſit neceſſarius, id ex ſtatu publico cujusvis civitatis dijudicandum, *vid.* Grot. *l. 2. c. 6. n. 3.* Conring. *de F. J. l. 2. c. 1.*

§. 11. In genere autem conſenſus mutuus vel *ſtatim* talis eſt, vel *ex poſt facto* exiſtit, præterea vel *expreſſe* vel *tacite* declaratur.

§. 12. De conſenſu *expreſſo* res ſatis liquida,

da, ſed ex *quibus indiciis* colligere *tacitum debeamus*, id non usque adeo expeditum eſt. egit ea de re GROTIUS *l. 2. c. 4.* proprius ad rem præſentem CONRING. *de fin. c. 19. n. 5.* cujus doctrinam laudat BOECLER. *ad Grot. d. l.* nobis hæc breviter placent.

§. 13. *Quando is, penes quem illius rei arbitrium eſt, translationem finium certo ſcit, ac libere tacet, tum ex ſilentio conſenſus in eam recte colligitur, nec opus eſt, ut lapſus temporis accedat*, nam ob rei magnitudinem debebat contradicere, ſiquidem jus retinere vellet.

§. 14. *Si vero de certa ſcientia tacentis non ſtatim conſtet, tum ex ſilentio non aliter conſenſus colligi poteſt, quam ſi tantum temporis fuerit elapſum, intra quod probabiliter notitiam conſequi potuerit*, quo plus temporis igitur decurrit, eo promtius & ſcientia præſumi, & conſenſus adſtrui poſſe videtur.

§. 15. *Qui cum rei ſuæ poſſeſſore, velut cum domino ſimpliciter contrahit, is jus ſuum merito remiſiſſe cenſetur*, nam omiſſa proteſtatio & agnitus contrahentis character hoc ſatis indicat.

§. 16. Ex *recuperationis vero difficultate nolim cum* CONRINGIO *conſenſum tacitum in translationem adſtruere*, nam æſtimatio recuperandi difficultatis eſt nimis lubrica, aut ſi momento temporis eam adſtringas, iniqua.

§. 17. *In dubio i. e. ubi vel nulla, vel in utramque partem æqualia ſunt argumenta, contra conſenſum tacitum erit pronunciandum*; ut enim factum negemus, cujus vel nulla vel iterum eliſa proſtant indicia, omnis recta ratio poſtulat.

§. 18. Ad *conſenſum ſolius acquirentis*, qui erat alter titulus generalis §. 9. ſi in genere citra peculiare objectum ſpectetur, pertinet (1) *occupatio*; ſed cum vix fieri poſſit, ut aliqua Provincia ſit *res nullius*, ideo occupatio, velut modus originarius, circa fines xix locum inveniet.

§. 19. (2) *Bellum juſtum*, nam per hoc, etiam ſine conſenſu prioris Imperantis, fines alii acquiri poſſunt, quod ſecus eſt in *bello injuſto*, ubi ſemper conſenſus eſt neceſſarius, ſed cum juſtitia inter ſummos Imperantes ſæpe ſit dubia, ideo fere omne bellum transactio ſequitur, quæ ad præcedentem titulum generalem pertinet.

§. 20. (3) *Præſcriptio*; inter privatos *autoritate legis civilis* præſcriptionem transferre jura *ſine conſenſu ſpeciali & directo* ejus, cui eadem antea competebant, ſatis quidem certum eſt, ſed inter diverſas civitates ceu liberas gentes, iſte modus non obtinet, hinc nec in controverſiis finium occurrit.

§. 21. Quæ autem vulgo inter Gentes adſtrui-

ſtruitur *Præſcriptio*, ea nihil aliud eſt quam *tacito conſenſu facta translatio*, quam uti juxta antea dicta admittimus, ita opus non eſt, ut rem perſpicuam termino ambiguo, ac in errores & confuſionem prono, involvamus. *vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 120.

§. 22. *Obligatio* Imperantis, qua ad fines recuperandos, ob leges fundamentales obſtringitur, inter *titulos*, male vulgo refertur, cum alium titulum habilem ſemper præſupponat, ipſa vero nullo modo titulus proprius ſit, *v. d.* VINDIC. §. 114. *ſeqq.*

§. 23. His principiis nititur omnis de finibus contentio, nam altera pars acquiſitionem aliquo titulo habili factam urget, altera vel titulum omnino negat, vel ejus habilitatem impugnat, quod error, dolus, metus, vel ſimilis invaliditatis cauſa intervenerit, quo nomine inter gentes etiam *reſtitutio in integrum* aſſeri ſolet, ſed non opus eſt illo nomine.

§. 24. Applicemus nunc hæc ad Germaniam, cum enim plurimarum Provinciarum poſſeſſione, Eadem exciderit, ſeu, ut vulgo loquuntur, plures provinciæ Ei *exemtæ* ſint, non immerito quæritur, *an jus recuperandi adhuc ſuperſit, nec ne?*

§. 25. Dum autem *poſſeſſionem præviam* Germaniæ requirimus, apparet, nos ab hac

 quæ-

quæſtione excludere eas regiones, quas Germani ſuo jure & nomine nunquam tenuerunt.

§. 26. Hinc ſtolida quæſtio eſt, an Germani habeant *jus occupandi totum terrarum orbem*, vel *omnes provincias, Romano imperio aliquando comprehenſas* & in ſpecie *Imperium Conſtantinopolitanum*, quas ineptias caſtigavit Conring. *de fin. l.* 1. *c.* 1. *de G. J. R. c.* 2. 3. 4. 5. 9. 11.

§. 27. Haut prudentior videtur quæſtio de jure recuperandi *Hiſpaniam*, *vid.* Schwed. *part. gen. c.* 4. §. 25. aut Galliam, *vid.* Conring. *de fin. l.* 1. *c.* 8. licet aliter videatur Vitriario *l.* 2. *tit.* 4. *pr. vid.* Vind. Castig. §. 110. *ſeqq.*

§. 28. Quando ſerio res agitur, occurrit (I) *Italia* & quidem ea parte, qua ſub nomine *patrimonii Petrini* à Pontifice tenetur. Sed cum de hoc jam ſatis actum ſit *c.* 6. §. 22. *ſeqq.* ideo non opus eſt, ut aliquid hic repetamus.

§. 29. Inter reliqua Italica ſe ſiſtit (II.) *Regnum Neapolitanum*, quod ex quibusdam regni Longobardici & imperii Conſtantinopolitani provinciis exortum videtur Conring. *de fin. l.* 1. *c.* 11. *add.* Anton. Marcell. *de Secular. jur. Pontif.* c. 13. cumque ſit feudum Pontificis, hinc eodem argumen-

to

to, quo cætera Pontificia, illud Germaniæ aſſerit IDEM. c. 22. nempe quod jus translatum probari nequeat, quam rem in medio hactenus relinquimus, neque enim pro dignitate id executus eſt CONRING. licet hoc exiſtimet SCHWEDER. *d. c.* 4. §. 42. *in fin. vid.* COCCEJ. *J. P. P. c.* 6. §. 21. *add.* SPENER. *Syllog. genealog. in famil. Saxon. p. m.* 320.

§. 30. Sequitur (III.) *Regnum Italiæ* ſ. *Longobardicum*, hoc neque *donatione* Rudolphi I. Henrici Lucelburgii & Caroli IV. neque *tacito Germanorum conſenſu* amiſſum eſſe docet CONRING. *de fin. c.* 23. nam laudatæ donationes, vel ſunt confictæ, vel ob defectum conſenſus Statuum invalidæ, *add.* LEHMAN. *Chron. Spir. l.* 7. *c.* 40.

§. 31. Nec tacite translatio facta: interpellant enim coronatio, ratione regni Italici, diu ſatis obſervata, ac alii actus, pro tuendo ſummo imperio ſuſcepti, quod ſigillatim ratione Hetruriæ, Mutinæ, Rhegii aliorumque principatuum, in quos hodie Longobardicum regnum diviſum eſt, laudatus AUTOR. oſtendit.

§. 32. Pinarolum vero in Pace Monaſterienſi, 1648. concluſa, Gallo ceſſit. Ipſam Venetiarum urbem extra fines Germaniæ conſtituit ID. *d. tr. c.* 11. 23. diſſentiente tamen AUTORE *l.* 4. *ad* CONRING. *p.* 13. quæ

 vero

vero Veneti in Continente ex regno Longobardico poſſident, de iis in neutram partem vult pronunciare.

§. 33. Poſt Italiam ſuccedit (IV.) *regnum Arelatenſe*, cujus *originem* & *acquiſitionem* Germaniæ factam, ejusque quietam usque ad tempora Friderici II. *poſſeſſionem* tradit laudatus CONRING. *de fin. c.* 12. 13.

§. 34. De eo igitur diſpiciendum, an *jus legitimo modo ſit in alios translatum?* generalem aliquam translationem in Gallos ab *Alberto Auſtriaco, Henrico Lucelburgio, Carolo IV.* eſſe factam, quidam contendunt, ſed id prolixe confutat CONRING. *de fin. c.* 24.

§. 35. Nam translationi Albertinæ obſtat (1) quod in tabulis pacis, inter iſtum Cæſarem, & Regem Galliæ Philippum Pulchrum 1299. initæ, nihil hujus rei occurrat (2) quod poſt ea tempora ſummi Imperii in Arelatenſia exerciti proſtent indicia.

§. 36. Henricus Lucelburgius ſeu VII. *vid.* SCHWED. *introd. ad jus publ. part. gener. c.* 4. §. 20. *jung.* CONRING. *de fin. imp. c.* 24. *p. m.* 589. alienationis cujusdam generalis fruſtra etiam inſimulatur, nam (1) nec Bodinus, nec ullus alius tabulas venditionis hactenus produxit (2) eo tempore quo Philippus Valeſius rerum in Gallia potiebatur, non Henricus ille VII. ſed ejus potius Succeſſor, Ludovi-

doyicus Bavarus imperio Germanico præfuit, quomodo igitur Henricus Valeſio aliquid vendere potuit? (3) quuinque proximis ſeculis Reges Galliæ ſummum imperium in Arelatenſia ſibi non arrogarunt.

§. 37. Carolinæ autem translationi id præcipue opponitur (1) quod Carolus IV. ſe Arelatæ 1365. coronari fecerit (2) Pontifex Avenionem 1348. comparaturus, ratihabitionem à Carolo petierit (3) quod Carolum VI. Galliæ Delphinum, quibusdam Delphinatas caſtellis donaverit eumque in regno Arelatenſi Vicarium conſtituerit, ex quo forte alienationis fabula enata *add.* LEHM. *Chron. Spir. l.* 7. c. 140.

§. 38. Per partes itaque eunt, ac *Provinciam* & *Delphinatum* dudum imperio Germanico ſubtracta eſſe putant. Sed, licet negari nequeat, Rudolpho I. Cæſare, Provinciam in Regum Galliæ poteſtatem perveniſſe, confirmante illam translationem Alberto Rudolphi filio, tamen illud jure beneficiario ſaltem factum eſt.

§. 39. Idem dicendum de Delphinatu, qui Humberti Principis conceſſione Galliæ Regibus ea lege acquiſitus eſt, ut filius primogenitus, Delphinus vocaretur, quam translationem Philippus Valeſius Galliæ Rex, à Ludovico Cæſare confirmari petiit, ſed non obti-

obtinuit. Omne interim Regum Galliæ jus, ſaltem beneficiarium eſt ſalvo Germaniæ imperio.

§. 40. Nam usque ad *Carolum V.* liquida ſatis ſummi imperii in illas regiones a Germanis exerciti, proſtant indicia, poſt hæc tempora vero, vel ſolus Archicancellariatus per Galliam titulus, nemine Gallorum contradicente, ſemper adhibitus, perpetuo velut interpellat, ac tacitum conſenſum impedit, hinc etiam diu ſatis Provincia & Delphinatus à regno Galliæ fuerunt ſeparata IDEM *d. c. 24 p. 573. ſeqq.*

§. 41. *Avenionem* & *Comitatum Venuſſinum* qui ad Papam Romanum pertinent, nec non *Principatum Arauſionenſem*, qui olim Provinciæ feudum fuit, ſed poſtea pactione Madritiana plenam libertatem, intuitu Regis Galliæ, velut Comitis Provinciæ, obtinuit adhuc imperio Germaniæ contineri ob defectum legitimæ translationis, docet IDEM *d. l. c. 25.*

§. 42. In *Burgundiam minorem* nec non *Principatum Cabilonenſem* ſalvum eſſe Germaniæ imperium, argumento veniæ ætatis, *Philippo* Burgundiæ Comiti, a *Carolo IV.* conceſſæ, Principis Cabinolenſis *Philiberti*, in imperii matriculam, autoritate *Caroli V.* relati, ac ipſa Hiſpanorum confeſſione probat IDEM,

IDEM *d. c. 25. p. 627. ſeqq. conf.* AUTOR. *l. 4. ad* CONRING. *p. 57.* BURGOLD. *ad J. P. p. 1. D. 20. §. 26. p. m. 368.*

§. 43. *Alſatia* quoque maximam partem ad regnum Arelatenſe olim pertinuit, ſed pace Monaſterienſi Gallis pleno jure conceſſa ac adeo imperio noſtro ſubducta eſt, IDEM *c. 24. p. 611.* non tamen tota, quod ex actis publicis late ſatis recenſet KULPIS. *ad Monzamb. c. 2. §. 1.*

§. 44. *Sabaudia* & *Pedemontium* (quæ hactenus, ob communem dominum, conjunguntur, nam alias hoc Italiæ potius annumerandum, *vid. c. 2. §. 59.* PHILIPPI CHRISTIANI VON DEN BIRCHDEN. *diſput. de præſcript. Prætenſ. illuſtr. hab. Gieſſæ 1704. §. 53.*) adhuc imperium Germaniæ agnoſcere debent, cum itidem exemtio doceri nequeat CONRING. *d. c. 25. p. 632. ſeqq.*

§. 45. *Helvetiorum regio* regni Burgundici ambitu quoque contenta, diu ſatis imperium Germaniæ agnovit, ſed hodie poſt pacem Oſnabrugenſem, de ejus exemtione totali vix amplius dubitandum; idem forte dicendum de urbe *Geneva* poſtquam Helvetiis fœdere conjuncta eſt IDEM *c. 25.*

§. 46. Pergimus (V.) ad *regnum Lotharingicum.* In hoc quædam citra controverſiam & juribus Imperii hactenus ſubfuerunt

& hodiernum quoque ejus poſſeſſione com-prehenduntur, de quibus adeo quædam di-cere nil attinet.

§. 47. Gallis autem ex eodem ceſſit pace Monaſterienſi *Metis*, *Tullum* & *Virodunum* cum Epiſcopatibus cognominibus, ut iſta quidem extra imperium noſtrum cenſenda ſint, *vid.* CONRING. *d. tr. c.* 6. 7. 26. *p.* 678. *conf.* ADDITION. *ad* LEHM. *Chr. Spir. l.* 7. *c.* 124. *in fin.*

§. 48. Idem videtur dicendum de *Ducatu Barrenſi* qui *transactione* inprimis *Norimbergenſi* inter Carolum V. Statusque imperii, ac Antonium Lotharingiæ Ducem *anno* 1542. facta, in Gallorum poteſtatem devenit IDEM. *d. l. c.* 7. 27.

§. 49. Eadem *transactione* Dux Lotharingiæ ratione *Ducatus Lotharingici* plenam libertatem cenſetur conſecutus, ſed immerito, nam *liber* ſaltem & *non incorporabilis* factus, non vero *exemtus* eſt, hinc adhuc recte Germaniæ accenſetur IDEM. *d. c.* 27. *add.* ITTER. *de F. J. c.* 24. *§.* 10.

§. 50. Neque etiam conventio *Caroli* Ducis, qua univerſum jus in Ducatum Gallis ceſſit, eundem Germaniæ eximit, cum deficiente Imperii agnatorumque conſenſu, ſit nullius momenti *vid.* SCHWEDER. *d. c.* 4. *§.* 22. PACIF. *à* LAPID. *diſcurſ.* 2. *§.* 3.

§. 51.

§. 51. Quæ Hiſpaniæ Reges ex regno Lotharingico tenent, quæque nomine *Belgii Hiſpanici* hodie veniunt, illa adhuc ad Germanicum Imperium pertinere nec in ſpecie per transactionem Caroli V. de anno *1548.* eſſe exemta putat CONRING. *d. l. c. 28.* de quo tamen amplius ex pacificationibus noviſſimis cognoſcendum fuerit *vid.* SCHWED. *d. l.* §. *35.*

§. 52. *Fœderatum Belgium* de quo (VI.) videndum, maximam partem non ad *Lotharingicum* ſed *Germanicum* regnum olim pertinuit, poſt pacem Monaſterienſem inter Hiſpanos Batavosque initam, plenam obtinuit libertatem, adeo ut, propria ſuique juris Reſpublica nunc merito cenſeatur CONRING. *d. tr. c. 3. in fin. c.* 28. BOECLER. *ad Grot. l. 2. c. 4.* §. *15.*

§. 53. *Dania* quoque (VII.) finibus imperii, armis præcipue *Ottonis M.* acceſſit, ſed poſt tempora *Friderici I.* una cum *Ducatu* & *Epiſcopatu Sleſvicenſi*, priſtinam libertatem conſtanter tenuit, ut jam extra Imperium collocanda ſit CONRING. *d. l. c. 14. 15.*

§. 54. Neque vice verſa *Dania* in *Venedorum terras* & *Nordalbingicam Saxoniam* aliquid juris ſibi aſſerere poteſt, cum dudum, ultra 400. annos, iſtas regiones a Danis ſibi iterum vindicaverit Germania ID. *c.* 16.

§. 55.

§. 55. Ut adeo fines Germaniæ ſeptentrionales iidem adhuc ſint, qui fuerunt tempore *Ludovici Germanici*, niſi quod jus eorum nunc videatur confirmatius, quam forte tum fuit.

§. 56. Quod Rex Sueciæ hoc Seculo terras in finibus Septentrionalibus ſitas, acceperit, id non ad *finium*, *ſed poſſeſſoris* ſaltem *mutationem* pertinet, neque enim regiones Imperio ſubtractæ ſunt, ſed Rex Sveciæ, Status imperii factus eſt.

§. 57. Verſus Orientem (IIX.) *Polonia* ab *Ottonis M.* ævo usque ad tempora *Friderici II.* Germaniæ vel ſubjecta, vel tributaria fuit, ſed cum poſt ea tempora pro tuendis imperii juribus nihil magnopere tentatum ſit, videtur Eadem cum *Maſovia* imperii finibus excludenda ID. *c.* 29. SCHWED. *d. c.* 4. §. 28. 30.

§. 58. Per Equites Marianos (IX.) *Pruſſia* anno circiter 1220. Germaniæ adjuncta eſt, titulo forte non ſatis juſto. Ab anno 1525. partem civitatis Polonicæ conſtituit, & licet Poloni *præſcriptione* & *tacito conſenſu* ſe forte tueri non poſſint, de quo BOECLER. *ad Grot. l.* 2. *c.* 4. §. 15. non deteriore tamen jure *Pruſſia* videtur amiſſa, quam quo acquiſita erat CONRING. *d. c.* 29.

§. 59. Hodie *Ducalis Boruſſia* auſpiciis *Fri-*

Friderici Wilhelmi, Electoris Brandenburgici, in propriam ſuique juris civitatem abiit, eadem ſorte gaviſura quamdiu ex Heroe illo deſcendentes ſuperfuerint *vid.* SCHWED. *d. l.* §. *31.* imo hodie in Regnum eſt converſa.

§. 60. *Livonia* (X) Seculo XII. per Equites Enſiferos Germaniæ acceſſit adeo, ut ab anno *1513.* Magiſter Equitum & Epiſcopi in numerum Statuum imperii fuerint relati, ſed anno *1558.* Livoni partim in Suecorum, partim Polonorum ditionem conceſſerunt CONRING. *d. c.* 29. Poſt bellum Sueco-Polonicum omnis Livonia Suecis acquiſita eſt, Polonis vero Curlandia remanſit SCHWED. *d. l.* §. *32.*

§. 61. Cum poſſeſſione autem, jus recuperandi, Germania quoque amiſit, nam titulo inhabili quæſita, nunquam injuſte videntur amitti, ut non præciſe opus ſit, tacitam Germanorum derelictionem urgere cum CONRINGIO *d. l. p. 839.* cum illi alii contradicant, *vid.* AUTOR. *lib. 4. ad Conring. de fin. Imper. pag. 70. vid. R. J. 1576.* interim non probandus PACIFICUS a LAPIDE *diſcurſ. 2.* §. *12.* quando Pruſſiam & Livoniam ferro etiam a Polonis repetendam cenſet.

§. 62. *Bohemiam* cum annexa *Sileſia, Moravia* & *Luſatia* (XI.) adhuc Germaniæ finibus comprehendi, dicendum utique, cum

in libertatem nunquam evaſerit, ſed nexus Germanici adhuc hodie compareant indicia CONRING. *d. l. c. 29.*

§. 63. Henricus III. in Germaniæ provinciam (XII) *Hungariam* redegiſſe cenſetur. Rex etiam (XIII) *Cypri* & (XIV) *Armeniæ*, Henrico VI. occaſione expeditionis Sacræ, in illis regionibus verſanti, ſeſe in Clientelam perhibentur dediſſe, ſed illud jus momentaneum velut fuit ac dudum periit, ut, iſta finibus imperii comprehendere velle, nimis fuerit putidum, *vid.* CONRING. *d. tr. c. 17.*

§. 64. Id monendum, quod quoad fines maritimos imperium maris quoque Germaniæ ſit aſſerendum, in quantum ſcilicet opinione Germanorum, legibus ſocialitatis conſentanea mare ad finium ſecuritatem requiritur. Quodſi vero præteritis ſeculis imperii in mare exerciti indicia non adeo compareant, id non *imperii defectui* ſed *exiguo navigationis bellicæ uſui* adſcribendum, *vid.* CONRING. *d. tr. c. 39.*

§. 65. Ea autem omnia, quæ de juribus finium breviter adduximus, accipienda ſunt, ſalva conventionum autoritate, quibus forte hinc inde noviſſimis temporibus controverſiæ accuratius definitæ ſunt. Collegit quædam AUTOR. *lib. 4. ad Conring. de fin. imperii*

L ubi

ubi inprimis quæ in regno Arelatenſi & circulo Burgundico, Gallo ceſſerint, oſtendere voluit, quamvis amplius diſpiciendum ſit, annon illa tantum *jura Hiſpani*, non etiam *imperii Germanici* reſpiciant.

§. 66. In noviſſima Pace Riswicenſi 1697. *d. 30. Octob.* concluſa, reſtituit Rex Galliæ omnia loca extra Alſatiam ſita, quæ vel bello proxime præcedente occupaverat, vel antea ſub nomine *Unionis* & *Reunionis* ſibi aſſeruerat, itaquidem, ut in locis reſtitutis religio Romano-Catholica in eo ſtatu, in quo reſtitutionis tempore deprehenditur, relinquatur, *art. 4. ſeqq.* de cujus clauſulæ validitate res nondum confecta eſt.

§. 67. Gallo conceſſum eſt Argentoratum cum omnibus ad ſiniſtram Rheni partem ſitis appertinentiis *art. 16.* in cujus compenſationem Gallus domui Auſtriacæ & Badenſi nonnulla in dextro Rheni latere ſita reſtituit. Dux Lotharingiæ in ea omnia, quæ Carolus anno 1670. poſſedit, reſtitutus eſt.

§. 68. De reliqua Alſatia, nihil in illa pace cautum repetitur, quemadmodum etiam ea, quæ inter Regem Galliæ & Hiſpaniæ paulo ante *d. 20. Sep.* intuitu Belgii Hiſpanici, in eadem concluſa ſunt, Germaniam non attinent, ut adeo, ſi quid juris Huic alias in illas regiones competiit, eidem iſta pacificatione haut ſit derogatum.

§. 69. De cætero uti pax illa Riswicenſis rebus Germaniæ parum utilis fuit, ita in controverſiis finium, impoſterum forte non adeo illa niti licebit: Omnia enim iterum ſunt in motu, ac pax illa varie jam turbata, hinc dies docebit, an pacificatio ſecutura finibus Germaniæ aliquam allatura ſit mutationem.

§. 70. Hactenus de *jure finium repetendorum*, nunc de ipſa *repetitione* quædam addenda ſunt, quorſum pertinent tradita BOECLERI *N. J. l. 2. c. 4.* nobis iſta disquiſitio his capitibus conſtare videtur.

§. 71. Pertinet cura finium repetendorum non ad *ſolum Cæſarem* ſed ad *Cæſarem & Status ſimul*, ut tamen illi, uti alias, ita hic quoque primæ partes competant.

§. 72. Plus vice ſimplici de reſtitutione finium deliberatum quoque eſſe, oſtendit BOECLER *d. l.* quod ſi iſta remiſſius curentur, ejus rei non una cauſa eſt, quæ peritis facile ſubolet.

§. 73. Sola *vis* eſt medium idoneum & efficax faciendæ repetitionis, eam tamen molliora remedia juxta leges ſocialitatis utique præcedere debent.

§. 74. Quo loco autem provincia recuperata habenda ſit poſtquam Statuum jura hodie ſatis ſunt mutata, non levis videtur difficultas, quam per nos quivis ſuo arbitratu expediat.

§. 75.

§. 75. An talis recuperatio Imperio ſit utilis futura, ejus rei dijudicatio tum ex *conditione Provinciæ receptæ* tum *receptionis modo* dependet, *add.* ITTER. *de feud. imper. c. 6.* §. 1. 2.

§. 76. *Impedimenta* repetitionis de quibus ſatagit BOECLER. *d. l. p. 46.* niſi fallor, ad hæc revocari poſſunt (1) *juris incertitudinem* (2) *nimiam ſuperſtitionem* quæ duæ cauſæ ſaltem certo reſpectu obtinent (3) *imperii imbecillitatem* quæ vel in *ſe* vel *comparate*, ſpectari poteſt.

§. 77. Neſcio an propter exiguam finium reſtituendorum ſpem, ſtudia quoque, in aſſerendis eorum juribus, frigeant, nam *opus Conringiarum* laude quidem digniſſimum, non tamen omnibus numeris abſolutum eſt, cenſente KULPISIO *ad Monzamb. c. 2. §. 1. p. 81.*

§. 78. Quodſi ita Germania, juxta originem, progreſſum, variasque finium mutationes, fuerit conſiderata, deinceps *antiquæ & novæ* comparatio, quoad *magnitudinem* inſtitui demum recte poteſt, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 1. §.* uti autem, *Germania & imperium Germanicum*, in iſta comparatione diſcerni debent, ita totius contentionis nulla videtur eſſe utilitas.

CAP. IX.

De Imperii Romano - Germanici Denominatione.

SUMMARIA.

Reipublica Germanica denominationes arbitraria §. 1. ſolemnes §. 2. 3. dicitur ſacrum §. 4. 5. 6. Romanum imperium §. 7. quo ſenſu §. 8. 9. quando cœperit hoc elogium §. 10. quomodo & quam ob cauſam titulus ille aſſumtus §. 11. ſeqq. ejus utilitas §. 16. 17. quo conſilio alii tituli ei acceſſerint §. 18. an alia Respublica eum uſurpare queant §. 19. epicriſis nonnullorum de Germania titulis §. 20.

§. 1.

POſt originem variasque Germaniæ mutationes explicatas, de ejus *denominatione* quoque non immerito agitur. Id igitur ex dictis *c.* 2. ſatis liquet, Germanorum imperium & *Germanicum*, & *Longobardicum*, & *Arelatenſe* dici poſſe, ſi ſpecialiter, arbitrarie reique præſenti accommodate velis loqui, quemadmodum etiam ex c. 6. & 8. conſtat, Germaniam hodie quoque illa elogia ſuſtinere poſſe.

§. 2. Sed de appellatione *generali* ac *ſolen-*

lenni ſeu *curiali jam* videndum. Dicitur igitur ſolenni elogio, *Sacrum Romanum imperium* &: *Imperium Romanum Teutonicæ Nationis* das Römiſche Reich Teutſcher nation, ſeu quod eodem recidit; *Imperium Romano-Germanicum.*

§. 3. Videtur autem duplex poſterior denominatio, priori explicandæ adinventa, quare ad *hanc* jam reſpiciemus, & quomodo *illæ* ejus occaſione invaluerint, ſuo loco monebimus.

§. 4. Ante *Secul. XII.* publicæ ſcripturæ accommodatum elogium *ſacri* ſe haut reperiſſe profitetur Boecklerus *diſſert. de S. R. J.* voce *Sacrum*, uſum tamen antiquiorem ex Mabillonio aſſerit Schilter. *J. J. P. l.* 1. *tit* 14. §. 1.

§. 5. Ratio autem introducti titũli *Propria* ac *ſpecialis*, veroſimiliter dependet a *ſtudio*, contra *improbas Hildebrandinorum profanationes, ſanctitatem imperii vindicandi*, ſemel autem introductus, videtur dein ſenſim *formulis publicis* accommodatus eſſe, ut forte peculiarem rationem hic quærere ſupervacuum ſit, licet de eo ſatagat Boeckler. *d. l.*

§. 6. Interim communi nationum chriſtianarum conſenſu, hactenus titulum *Sacri* ſibi aſſeruit Germanorum Reſpublica, ut

 adeo

adeo nullum aliud Regnum, eodem ſenſu *Sacrum* dici poſſit, niſi eodem nationum conſenſu iſtam mereatur appellationem, quod contra argutias *Blondelli* probe oſtendit Boecler. *d. l.*

§. 7. Vox *imperii* ſimpliciter poſita, idem notat ſenſu curiali ac ſolenni, quod *imperium Romanum* docente Boeclero *d. l.* verbo *imperium.*

§. 8. Rempublicam autem Germanorum, ob jus in reliquias imperii Romani quæſitum, nomen *imperii Romani* mereri, certum omnino, ac contra ineptas *Blondelli* criminationes ſolide a Boeclero oſtenſum *d. l.* ſed cur iſte titulus generaliter omne id notet, quicquid regimine germanico comprehenditur, id præſentis eſt diſquiſitionis.

§. 9. Eſſe illum titulum ſenſus iſtius amplioris capacem, nemo negaverit, qui intelligit, quod omnis verborum valor ab impoſitione dependeat, hinc nec inſubidum eſt, nec exemplo caret, ut verba, reſtrictius hactenus ſignificantia generaliori ſenſu deinceps donentur, *add.* Conring. *de G. J. R. c.* 12. §. 16.

§. 10. Illam generalem appellationem circa *annum M. C.* Primores Reipublicæ ipſosque Cæſares probaſſe, conjicit Conring. *de G. J. R. c.* 12. §. 17. 20. alii tamen jam Caroli-

rolinis temporibus ejus uſum admittunt BOECLER. *d. diſſert. ſect.* 2. quidam ab *Ottone M.* eam invaluiſſe cenſent PACIF. a LAPID. *ad Monzamb. diſcurſ.* 6 §. 22. *p. m.* 114.

§. 11. *Specialem* tituli Romani aſſumtionem ſolemni aliquo decreto factam eſſe, non incongrue dixeris, ſed generalis illa denominatio citra aliquod ſolenne decretum *tacito uſu* invaluiſſe videtur. CONRING. *d. l.* §. 17.

§. 12. *Cauſam* introductæ appellationis generalis plerumque à *celebritate* imperii Romani *ſanctitatisque* cujusdam *opinione* deducunt, *vid.* CONRING. *d. c.* 12. §. 18. 19. 21. ſed malim diſtinguere inter *tituli introductionem* & *introducti approbationem ac confirmationem.*

§. 13. Illa cum tacito uſui, & vulgi quidem, ut creditur, originem debeat, non aliam ob cauſam facta videtur, quam *adamatum loquendi compendium*, cum enim elogium *imperii* & *Imperatores Romani* inter cætera, primo loco occurreret, compendium loquendi facturi, primo illo titulo omnem Germanorum Rempublicam ſignificarunt.

§. 14. Sed poſtquam ſemel appellatio illa invaluerat, ne fortuito ſed optimo conſilio id factum crederetur, ad eam retinendam & approbandam rationes memoratæ forſitan impulerunt. Sed in hoc ſumma rei non vertitur.

§. 15. Illud certum, *elogium imperii Romani*, Germaniæ reliquisque regnis non fuiſſe tributum ideo, quod, velut provinciæ, imperio Romano & urbi Romæ fuerint ſubjecta, nam iſtam ſubjectionem uti ſæpius, ita iterum recte negat CONRING. *d. c.* 12. §. 22. 23.

§. 16. Titulus *ſpecialis* procul dubio Germaniæ utilis eſt, nec *generali* omnis utilitas neganda, nam exiſtimatio quam Germania quæ aliis regnis habet, & ſuis alias rationibus nititur, videtur magis firmata, poſtquam elogium illud in univerſum Reipublicæ Germaniæ corpus fuit diffuſum.

§. 17. Equidem MONZAMB. *c. 1.* §. 15. velut de plano pronunciat, titulum iſtum non tantum, *non* Germaniæ eſſe *utilem* ſed & ei *noxium*, poſtquam illud verecundius ſubmonuerat CONRING. *d. c.* 12. §. 23. 24. ſed *innoxio titulo* imputatur, quicquid a *malitia* Pontificum & *priſca barbarie* dependet: Quodſi incommoda, occaſione aſſumti tituli, ex accidenti ſecuta, iſta cenſura intelligas, tum nihil in ea deſiderari poteſt.

§. 18. Retundendæ interim importunæ Pontificum interpretationi, optimo conſilio *Maximilianus I.* Romano nomini, titulum *Regis Germaniæ* adjecit, quem ſcopum quoque intendit appellatio *Imperii Romani*, *Teu-*

tonicæ Nationis vel *Romano-Germanici*, ut intempeſtive illam contrarii ſenſus arguat MONZAMBANO *d. c. I.* §. *4.*

§. 19. Nomen *imperii Romani*, vel *imperii*, quatenus *jus* in Rempublicam Romanam, aut *præeminentiam* præ aliis regnis notat, nulli alii civitati uſurpare fas eſt, id enim & *injuſtum* & *ineptum* foret; ratione vero *autonomiæ* ſuæ, omnes civitates & Reges titulum *Imperii* & *Imperatoris* ſibi applicare poſſunt; licet illa nominis Imperatorii affectatio, vix ab *ineptitudine* poſſit abſolvi, cum per eam nihil conſequantur uſurpatores.

§. 20. Sunt qui titulos Germaniæ ordinatius poſſe proponi exiſtimant, vid. CONRING. *d. c. 12.* §. 23. PACIF. *à Lapid. ad Monzamb. D. 6.* §. *fin. p. 417.* nec ego negarem, Germanos optimo jure, oſtendendæ exiſtimationi, propria elogia reliquis omnibus potuiſſe præferre, aut eadem omnibus regnis applicare, ſed cum ea tempeſtare, magna *nominis imperii Romani* eſſet veneratio, non inopportune tempori aliquid dediſſe, & nomini civitatis deviſtæ, proprios titulos poſtpoſuiſſe Germani cenſendi ſunt.

LIBER

LIBER SECUNDUS.

CAP. I.

De Indole Legum Fundamentalium Germanicarum in Genere.

SUMMARIA.

Leges publicæ juxta Statum Reipublicæ præſentem repræſentandæ §. 1. 2. diverſa earum ſuppoſitio §. 3. 4. 5. leges publicæ fundamentales reſpiciunt vel Reipublicæ initia §. 6. 7. vel mutationem §. 8. quo reſpectu definiuntur §. 9. 10. ſunt pacta §. 11. & eodem modo Cæſarem & Statum obligant §. 12. 13. 14. ſunt expreſſæ vel tacitæ §. 15.

§. I.

EX iis ergo, quæ libro præcedente diſputavimus, ſatis liquet, Germania eſſe tale corpus, in quo Proceres cum Capite ſuo ſimul imperant, & cui Pontifex Romanus aliquam imperii civilis partem eripuit,

puit, quodque multarum Regionum poſſeſſione excidit. Rationis igitur eſt, ut, iis præſuppoſitis, leges juraque publica non juxta ſtatum antiquum, ſed præſentem, tradantur, cum alias vera eorum cognitio facile abſcondatur.

§. 2. Inprimis habitum Reipublicæ, quem prima mutatio, quam *internam* non male dixeres, produxit, reſpicere par eſt, habet enim Subſtantiæ velut rationem, cui reliqua Civitatis facies, mutationibus *externis* producta, pro re nata, addenda eſt. In repræſentandis autem, quod Statum præſentem, legibus publicis, primo *indoles* earum conſiderari debet, *vid. l. 1. c. 1. §. 68.* id quod generaliter & ſpecialiter fieri poteſt.

§. 3. Leges publicæ *abuſive* notant omnia illa quæ in congreſſibus publicis utcunque acta ſunt, v. g. orationem Legati cujusdam *vid.* KULPIS. *de unitat. Reipubl. in S. R. J. c. 2. §. 8. 9. 10. ſeqq.* Deinde laxiori ſenſu, leges privatas, quæ in Comitiis Germaniæ feruntur, ſic Receſſus indiſtincte leges publicæ audiunt, quos tamen diverſæ plane indolis eſſe, deinceps apparebit.

§. 4. *Accurata* autem & *proprie* leges publicæ ſunt, quæ verſantur circa ſtatum civitatis Germanicæ ejusque Imperantes, & ſunt vel *publicæ fundamentales*, quæ civitatem for-

formant, vel *publicæ in ſpecie*, quæ Imperantes Germaniæ & exteras civitates reſpiciunt, v. gr. ſi cum extero Rege intuitu finium tranſigatur.

§. 5. Ut naturam *poſteriorum* explicemus, opus non eſt; cum enim ſint pacta intuitu certæ cujusdam rei inita, ideo, iis intelligendis, poterit ſufficere generalis pactorum doctrina, quæ hic ſupponitur, *ſenſus* vero earum loco congruo inſeritur, & jam multa in *lib. 1. c. 2. 6. 8.* occupavimus: *priores* vero diligentius paululum ſunt conſiderandæ.

§. 6. Pertinent autem vel ad civitatis Germanicæ *initia*, vel ad ejus *mutationem*; Illæ ſunt *conventiones inter Regem Germaniæ ſubditosque futuros initæ, quibus imperium & ſubjectio atque ita ipſa civitas originarie fuerunt conſtituta, vid. l. 1. c. 2. §. 47.*

§. 7 Sunt hæ conventiones fundamentum totius civitatis reliquarumque legum fundamentalium, vulgo tamen vix mentio earum fit, quod forte ex eo eſt, quod tales conventiones omnibus civitatibus ſint communes, ac adeo magis præſupponi, quam ſpeciatim tractari debeant.

§. 8. Cum vero Provinciarum Præfecti ad ſublimius jus ſenſim adſpiraverint, acceſſerit quoque Religionis diſſidium, hinc leges illæ fundamentales Monarchicæ interpolari

ac mutari cœperunt, Religionis quoque intuitu quædam ſunt diſpoſita, atque ita ortæ ſunt leges fundamentales, *mutationem* civitatis reſpicientes, *vid. l. 1. c. 3. ſeqq.* de quibus ſolis etiam vulgo agitur, & nos quoque, indicata earum ſubordinatione, de iis tantum deinceps agemus.

§. 9. Salvo rectius ſentientium judicio eas ſic definimus: Sunt *conventiones inter Imperatorem & Status imperii initæ, quibus præſens imperii ſtatus vel in totum, vel ex parte formatur.*

§. 10. Status autem præſens, quoad præcipuam internamque mutationem, is fere eſt, quod Ordines territoria ſua proprio & peculiari regimine adminiſtrent, variisque nexibus inter ſe obſtringantur, Cæſari quoque ſua in univerſum imperium ſint jura, denique ea, quæ ad communem totius imperii ſalutem pertinent, communi Cæſaris & Statuum conſenſu ſint expedienda, prout iſta tum ex dictis *l. 1. c. 3. ſeqq.* tum ex ſequenti diſciplinæ noſtræ contextu clarius apparent.

§. 11. Eſſe leges fundamentales, *conventiones*, ex conditione eas conſtituentium ſatis liquet, amovendis autem dubiis hæc forte inſerviunt, (1) vim rei, non verborum inania eſſe ſpectanda, (2) conventiones illas in ordine ad Statuum ſubditos aliquando eſſe leges

ges poſitivas, (3) leges à noſtro tempore remotiores ex præſenti ſtatu eſſe æſtimandas, quo facto, earum conditio, licet alias dubia fuerit, ſatis patebit.

§. 12. Juxta menſuram illarum conventionum lex naturalis *jura* & *obligationes* producit, prout igitur illæ ſunt vel unilaterales vel reciprocæ, ita hæc quoque nunc ad ſolum Imperatorem, nunc ad eum & Status omnes, nunc ad quosdam pertinent, eſt de cætero eadem Imperatorem & Status obligandi ratio, quod jejune à quibusdam negatur, *vid.* VITRIAR. *J. P. l. 4. tit. 1. §. 103.*

§. 13. Scilicet Statuum imperii obligatio quoque non ex *mandato Cæſareo*, ſed ex *libero conſenſu* reſultat, adeoque illi non ex *lege* ſed *pacto* tenentur: Vel enim leges fundamentales ineuntur cum *Cæſare futuro*, aut *turbido Reipublicæ Statu*, vel cum *Cæſare conſtituto ac pacata civitate*, illo caſu Status imperii, Cæſari ſunt æquales, quia vel nullum civile vinculum adhuc interceſſit, vel iterum abruptum eſt, hoc vero, ex capitulationibus libertatem ſuam nacti, Coimperantes, atque ita Cæſari itidem æquales ſunt, hinc eadem obligandi ratio quoad eos merito aſſeritur.

§. 14. Ex quibus etiam liquet, quod Status imperi germanici longe differant à Proceribus regni limitati, vel Civibus Ariſtocraticis

ticis aut Democraticis, nam non tantum in actu legis condendæ, ſed etiam hac lata, & Comitiis ſolutis, libertate & imperio civili gaudent. Atque hæc ratio utique prævalet *formulis imperioſis*, quibus leges publicæ promulgari ſolent, quasque alii in contrarium allegant, *vid.* VIND. VITRIAR. CASTIG. §. *80. ſeqq. conf.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 58.*

§. 15. Diſtinguntur leges fundamentales in *Expreſſas*, quæ conſenſu verbis declarato, & *Tacitas*, quæ tacito, ex factis colligendo, conſtituuntur.

CAP. II.

De Receſſibus Imperii.

SUMMARIA.

Leges expreſſæ dicuntur Receſſus §. 1. ſed nomen eſt ambiguum §. 2. tripliciter debet ſupponi §. 3. 4. 5. Receſſus pro legibus fundamentalibus accepti, ſunt conventiones §. 6. 7. quas ineunt Cæſar & Status imperii §. 8. 9. 10. intuitu Reipublicæ §. 11. quomodo §. 12. & qua lingva §. 13. Receſſuum effectus §. 14. 15. 16. & duratio §. 17. 18. Receſſus, pro decretis tranſitoriis §. 19. legibus privatis accepti, quid §. 20. 21. ad quos Receſſuum obligatio pertineat §. 22. ſeqq. Receſſus privati à Statibus poſſunt mutari §. 27. Receſſuum diviſio §. 28. origo §. 29. collectiones §. 30. 31.

M §. 1.

§. I.

LEges publicæ expreſſæ, dicuntur *Receſſus Imperii*, quod tamen vocabulum alia quoque notat, hinc ejus ambiguitas probe evolvenda.

§. 2. Id vulgo notant, Receſſus aliquando generaliter omnes imperii Conſtitutiones, adeoque Auream Bullam, pacem profanam & religioſam &c. notare, aliquando ſtrictiori ſenſu his opponi, *vid.* MAURIT. *diſſert. de Receſſ. Imp.* §. *7. 8. 9.*

§. 3. Sed iſta obſervatio, in penitiorem rei cognitionem, nondum ſatis non deducit, quare id magis obſervari meretur, Receſſus ſumi (1) pro legibus publicis fundamentalibus, (2) decretis, quibus ad negotia tranſitoria expedienda Cæſar & Status ſe obſtringunt, (3) legibus privatis, ad Statuum ſubditos pertinentibus.

§. 4. Triplicem iſtam acceptionem revera occurrere, ex materia Receſſuum probe conſiderata, facile liquet, oppido autem eadem diſtingui debet, ſiquidem ſolidum de hac re formare velis conceptum, licet vulgo id haut fiat.

§. 5. Juxta hæc etiam manifeſtum eſt, quod Receſſus, Auream Bullam, reliquasque famo-

ſiores

ſiores legum publicarum ſpecies, non tantum complectantur, ſed &, quod his poſſint opponi, nam in illa oppoſitione Receſſus, decreta tranſitoria ac leges privatas, potiſſimum notabunt.

§. 6. Noſtræ conſiderationis jam ſunt Receſſus primo ſenſu ſuppoſiti i. e. *Conventiones ab Imperatore & Statibus initæ, quibus præſens imperii ſtatus, vid. c. 1. §. 9. formatur.*

§. 7. Receſſus eſſe *conventiones*, non tantum patet ex ratione data *d. c. 1. §. 11.* ſed & ipſis Receſſuum formulis, **haben uns mit und gegen einander deßhalben in contracts weiſe vereinigt/ verpflicht und verſchrieben/** *vid. R. J. 1500.* confirmatur, nam his, cum cætera conſentiant, vis probandi utique ineſt.

§. 8. Perſonæ paciſcentes ſunt *Imperator*, vel ejus vice, *Rex Romanorum, Vicarii & Status imperii, Maurit. d. l. §. 14. ſeqq.* Poſſunt etiam hæ perſonæ ex libertate vices ſuas paucis demandare, hinc ſunt Receſſus Deputationum & Viſitationum, Maurit. *d. l. §. 11. 12.* & Capitulationes, rarior tamen iſta per paucos paciſcendi ratio erit, quoad res magni momenti ultimato definiendas.

§. 9. In caſu diſſenſus Cæſaris & Statuum, neque ille ſolus ſtatuere, quod vult Stam-

LERUS *aliique*, nec hi ſoli concludere poſſunt, ceu contendit HIPPOLITUS à LAPIDE *vid. diſſert. de Ration. Stat. p. 1 c. 4. n. 5. c. 17.* ſed nihil agitur, ceu recte PAURMEISTERUS, CARPZOVIUS ALIIQUE docent, quod poſt *J. P. art. 8. §. 2.* dubio carere videtur.

§. 10. Qui judicium hic ſuſpendendum eſſe cenſent, ut poſt alios *MAURITIUS d. l. §. 20.* illi profecto fluctus in ſimpulo movent, ac dum votum Statuum deciſivum diſſimulant, perinde iis graves ſunt, ac ſi omnino id negent, imo ipſe MAURITIUS ſui immemor *d. l. §. 34. 37.* non obſcure amplectitur deciſionem *§. præc.* datam.

§. 11. Materia Receſſuum eſt *præſens imperii ſtatus, in totum vel ex parte formandus, vid. J. P. art. 8. §. 2. 3.* qui, citra diverſam ſuppoſitionem antea notatam, uno conceptu Receſſus comprehendunt, illi latius quidem objectum Receſſibus aſſignant, ut tamen modo adductum, *ordinarium & principale* fateantur *MAURIT. d. l. §. 21.* ſed rectius diverſa diverſis conceptibus proponuntur.

§. 12. *Modus* Receſſus *conficiendi* & *promulgandi* ex doctrina Comitiorum infra apparebit, interim vid. MAURIT. *d. l. §. 22.* Id tamen hic nota, promulgationem, ſolo Cæſaris nomine factam, receſſuum naturam non mutare, ſed eſſe innoxium priſtini ſtatus indici-

dicium, nec adeo definitioni inſerendam, ceu recte contra *Fibigium* obſervat MAURIT. *d. l.* §. 6.

§. 13. Concipiuntur Receſſus lingua *germanica* aut *latina*, qui idiomatis uſus non ex *neceſſitate ſed libertate* dependere videtur MAURIT. *d. l.* §. 28. 29. niſi forte *obſervantiam* cauſari velis, vid. LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c.* 107.

§. 14. *Effectus* Receſſuum eſt *jus & obligatio*, Cæſari & Statibus, pro modo conſenſus dati, inhærens, ſic aliquando ſolus Cæſar obligatur v. g. in capitulationibus, aliquando ſoli Status v. g. ad petendam inveſtituram, aliquando utrique v. g. ad tolerandam religionem quandam, aliquando uni Statui jus competit, Cæſar & reliqui Status obligantur.

§. 15. Obligari autem tam Cæſarem quam Status per *modum conventionis*, nobis certum videtur per ea, quæ diximus *c. 1.* §. 12. *ſeqq.* *add.* SCHWED. *introd. ad jus publ. part. gen. c.* 3. §. 7. Quodſi tamen per majora vota Receſſus conſtituatur, diſſentientem magis ex lege quam pacto teneri conceſſerim.

§. 16. Alii Status ex pacto & lege ſimul obligari cenſent, ut MAURIT. *d. l.* §. 32. cujus ſententiam non ſatis aſſecutus videtur KULPIS. *ad Monzamb. p. 2. c. 5.* §. 26. *pag.* 179.

ſed illa duplex obligandi ratio ſimul eodem reſpectu ſtare nequit. Alii à parte Cæſaris, *conventionem*, à parte vero Statuum, *legem poſitivam*, crepant, *vid. c. 1. §. 12.* id quod non tantum *conditio perſonarum*, ſed & *natura rei* repudiat, idem enim actus *ex parte* conventio & lex eſſe nequit, licet *totus actus*, hoc reſpectu, indolem *conventionis*, alio vero, *legis* habere poſſit, vid. VIND. CASTIG. §. *85. ſeqq.*

§. 17. Durat Receſſuum effectus, quamdiu ſubſiſtit conſenſus, hinc tempore elapſo, vel voluntate contraria tacita & expreſſa tollitur, idque vel in totum vel ex parte.

§. 18. Inter modos autem Receſſum tollendi non recte refert MAURITIUS *d. l. §. 33. defectum cauſæ finalis*, nam confunditur *interpretatio reſtrictiva*, cum *mutatione*, parum recte etiam ad leges civiles, in hac tractatione, provocat, cum communes ratiocinandi regulas ex iis incongrue probet.

§. 19. Contextus poſtulat, ut verbo etiam tangamus Receſſus ſecundo & tertio ſenſu *v. §. 3. h.* ſuppoſitos. Nimirum *illi* ſunt *conventiones quibus Imperator & Status, ad certum aliquod tranſitorium negotium*, v. g. ad milites certo numero conſcribendos, *ſe mutuo obſtringunt, & ſi materia in ſubditos mediatos quadret, eos quoque ad iſtius rei obſervationem obligant.*

§. 20.

§. 20. *Hi* vero ſint *leges poſitivæ privatæ ab Imperatore & Statibus eo fine latæ, ut ſubditi mediati actiones ſuas juxta eas componant*, ejus generis ſunt, quæ quantitatem uſurarum definiunt, aut minores invitos curatoribus ſubjiciunt &c.

§. 21. Hodie, poſt jus legislatorium Statibus tam liquido confirmatum, iſtiusmodi receſſus rariores erunt neclocum habebunt, niſi in caſu ubi Statuum intereſt, ut ſubditi iisdem legibus vivant, exemplum præbet *R. J. de anno 1654. §. 170. ſeq.*

§. 22. His ita diſtinctis, liquido explicari poteſt quæſtio, *an præter Cæſarem & Status, etiam ſubditi mediati Receſſibus obligentur?* quam negat *Obrechtus*, communiter vero affirmant, *vid. Maurit. d. l. §. 30.* utrosque errare neceſſum eſt, dum diverſam Receſſuum ſuppoſitionem non diſtinguunt, quare ſic habe.

§. 23. Receſſus pro legibus fundamentalibus accepti, regulariter ad Cæſarem & Status tantum pertinent, ſi tamen materia ad ſubditos mediatos quadret, hos quoque, velut leges poſitivæ, obligant, exemplum eſt in pace religioſa.

§. 24. Receſſus pro decretis tranſitoriis ſuppoſiti; pro diverſitate materiæ, nunc ſolum Cæſarem & Status obligant v. g. ſi decre-

tum fiat de conferenda certa pecunia, vel conſcribendo milite, nunc etiam ſubditos mediatos v. g. ſi commercia cum hoſtibus prohibeantur.

§. 25. Receſſus autem pro legibus privatis ſumti ſolos ſubditos mediatos obligant, Cæſarem enim & Status qua tales, aut ſaltem præſuppoſito cum imperio, citra ſubjectionis conditionem, ſpectatos, *vid. l. 1. c. 1. §. 59. ſeqq.* Majeſtas & Superioritas territorialis ab obligatione illarum ſolvit.

§. 26. Poſſes adeo brevius dicere: Receſſus imperii, pro materie varietate, nunc ſolum Cæſarem, nunc ſolos Status, nunc Cæſarem & Status, nunc ſolos ſubditos mediatos, nunc Cæſarem, Status & ſubditos obligare.

§. 27. Alia quæſtio eſt, *an Status privatas leges in ſuis territoriis præciſe conſervare teneantur?* quam, ſepoſita conventione ſpeciali, negandam eſſe cenſeo, aliis licet diſſentientibus, *vid. l. 1. c. 1. §. 59.* nam aliud eſt; *legem cum aliis, pro re nata, condere, & : facultate mutandi ſeu imperio ſe abdicare.*

§. 28. Diſtinguuntur Receſſus (1) in *veros & ſuſpectos* (2) in *univerſales & particulares* (3) in *primarios & ſecundarios* Maurit. *d. l. §. 10. 13.* quæ diviſiones ad Receſſus, quovis modo ſuppoſitos, videntur quadrare.

§. 29.

§. 29. *Originem* Receſſuum repetunt ab eo tempore, quo germanorum gens in unam civitatem ſe compoſuit, *MAURIT. d.l. §.1. ſeqq.* verum Receſſuum, *voto* Statuum *deciſivo* factorum, quomodocunque de cætero ſupponantur, origo, deduci debet ab eo tempore, quo Status in communionem imperii recepti ſunt, *VITRIAR. l.1. tit. 2. §. 10.*

§. 30. Prima Receſſuum Collectio anno 1527. facta cenſetur, quam plures deinceps ſecutæ ſunt, quas tandem ultima 1660. excepit *MAURIT. d.l. §.36.* ſed hodie recentior de anno 1692. occurrit, cui etiam Receſſus imperii 1654. cum Inſtrumento Pacis Weſtphalicæ, inſertus eſt.

§. 31. De cætero omnes illæ Collectiones vitiis ſuis laborant, dum multos Receſſus omittunt, ac inſuper erratis typographicis inquinantur *MAURIT. d. §. 36. ſeqq. conf. DATT. de pac. public. l. 4. c. 1. n. 111. ſeqq.* Ultimæ tamen cæteris præſtant in eo, quod nonnullos Receſſus, antea omiſſos, adducant, ſingulos in paragraphos, numeris diſtinctos dividant, ac ſummaria inſuper indicesque neceſſarios exhibeant MAURIT. *d. l. §. 38.*

CAP. III.

De Aurea Bulla.

SUMMARIA.

Connexio §. 1. Aurea Bulla quid §. 2. 3. ejus autores & materia §. 4. 5. quo tempore & loco, tum ob quam cauſam condita §. 6. Aureæ Bullæ effectus §. 7. duratio §. 8. ſeqq. utilitas §. 13. 14.

§. I.

OMnia legum publicarum exempla exponere, opus non eſt, cum plerisque intelligendis generalis pactorum doctrina ſufficere poſſit, famoſiores igitur earum ſpecies, ad Statum Reipublicæ præcipue ſpectantes, nunc ſaltem breviter perſequemur.

§. 2. Inter eas occurrit *Aurea Bulla* cujus nominis ratio paſſim exponitur, *vid.* SCHWED. *introd. ad jus publ. part. gener. c. 2.* §. *1.* ut alias nunc taceamus. Eſt autem *conventio ab Imperatore Carolo IV. & Ordinibus imperii inita electionem Imperatoris, jura Electorum ac alia ad imperium pertinentia definiens.*

§. 3. Placet nobis terminus *conventionis* præ termino *pragmaticæ ſanctionis* vulgo uſitato,

tato, per rationes ſolennes, *c. 1. §. 11.* datas. Inprimis tamen illud nomen meretur A. B. ſi ex præſenti tempore æſtimetur juxta monitum tertium *d. c. 1. §. 11.*

§. 4. Conventionis *Autores* & *materiam* ſatis indicat definitio, *add.* LEHM. *Chron. Spir. l. 7. c. 34. 35.* quod ſi *hanc* magis diſtincte expendamus, apparebit, pleraque ad ſtatum publicum pertinere, adeoque Auream Bullam, titulum legis fundamentalis, maximam partem mereri.

§. 5. Intercurrunt tamen quædam, quæ vel communem ſocialitatem ſaltem reſtituunt & confirmant, ut quæ de ſalvo conductu *c. 1.* de omittendis diffidationibus *c. 7.* diſponuntur; vel legem privatam, ut diſpoſitio *c. 14. 24.* vel conſilium continent, quorſum pertinet *c. 30.* horum igitur intuitu, exquiſite loquendo, Aurea Bulla, lex fundamentalis dici nequit.

§. 6. Condita eſt Aurea Bulla anno *1356.* Norimbergæ & Meti, ad tollendas Electorum diſſenſiones, lingva Latina. Inſtrumenta ejus ſunt vel Originalia, vel Transſumta hæcq; vel Latina vel Germanica. Autographum Francofurtenſe, celebratiſſimum eſt, cujus formam externam ac cætera, quæ hic tetigimus, capita, paſſim exponunt, *vid.* SCHWED. *d. c. 2. §. 5. 6. 7.* VITRIAR. *J. J. P. l. 1.*

l. 1. tit. 2. §. 13. PACIF. *à* LAPID. *ad Monzamb. D. 10. c. 4. in fin.* ac inprimis LIMN. *in Obſervat. ad A. B.* THULEMAR. *de Bull.*

§. 7. Ad Exemplum aliarum conventionum, Aurea Bulla quoque, juxta modum ſuum, *jus & obligationem* producit, quæ tamdiu *durant*, donec illa legitime fuerit *mutata.*

§. 8. Mutationem autem non a *ſolo Cæſare*, licet eo fine frigidæ rationes congeri ſoleant, *vid.* ARUM. *ad A. B. diſcurſ. 1. §. 7.* ſed a *Cæſare & Statibus ſimul* fieri demum poſſe, tam ex generali pactorum natura, quam Statuum juribus liquet, poteſt de cætero conſenſus contrarius *expreſſe* & *tacite* declarari, quanquam in hoc aſſerendo, ut alibi, ita hic etiam, caute ſit incedendum.

§. 9. A *mutatione* autem probe diſtingui debet *genuina interpretatio doctrinalis*, quæ a quovis fieri poteſt. Sic Electores Proteſtantes Miſſæ hodie non interſunt, non quod A. B. mutata ſit, licet ita videatur SCHWEDERO *d. c. 2. §. 8.* ſed quod *præſentiam* non aliter requirat, quam ſub *conditione religionis Pontificiæ*, quæ in Proteſtantibus deficit.

§. 10. Ita terminum trium menſium in A. B. *c. 1. §. 19.* ſtatutum Electores extendere & coarctare poſſe, non male dicitur, *vid.* SCHWED. *d. tr. part. ſpec. Sect. 1. c. 2. §. 12.* ne-

neque tamen eo ipſo Auream Bullam eos mutare, ſed ſaltem recte interpretari, dicendum eſt, nec enim momenta temporum captare par eſt, ſed ejusmodi definitiones Reipublicæ utilitatibus attemperandæ ſunt. Sic rectius forſitan hoc expoſueris, quam ſi cum AUTORE *Vitriar. illuſtrat. l. 1. tit. 6. §. 8.* inter *abrogationem* & *alienam obſervantiam* diſtingvas.

§. 11. Pro mutatione etiam hic haberi non debet, ſi quid non *contra*, ſed *præter* Auream Bullam conſtituatur, ejus enim arbitrium penes Cæſarem & Electores eſſe poteſt. Exemplum, ſed controverſum, eſt in inſtitutione novi Electoratus, hæc enim ex ſententia Statuum, eſt contra A. B. adeoque non niſi omnium conſenſu fieri poteſt, ſed ex Cæſaris ac Electorum, ſaltem præter eam, adeoque hi ſuo arbitrio illam vindicant.

§. 12. Imperio vacante, a ſolis Statibus A. B. mutari poſſe, in aprico eſt, Electores tamen ſoli, ne quidem quoad *negotium electionis*, eam mutare poſſunt, nam *electio* quidem, ſed non *electionis norma* illorum arbitrio commiſſa eſt.

§. 13. Adæquatam quidem legem fundamentalem A. Bulla non exhibet, ex hypotheſi tamen illorum temporum fuit *utiliſſima*, nec hodie ſua deſtituitur utilitate.

§. 14.

§. 14. Quædam tamen ejus capita hodie vel plane ſunt ſublata, vel ob mutata tempora rarius uſum exſerunt, vel plenius ſunt definita, *vid.* SCHWEDER. *d.l.* §. 3. LIMN. *ad A. B. obſerv. prælim.* 7.8.

CAP. IV.

De Pace profana.

SUMMARIA.

Pax publica quid §. 1. *ejus occaſio* §. 2.3. *eam anteceſſerunt pacificationes temporariæ* §. 4. *facta eſt Autore Maximiliano I.* §. 5. *eſt conventio* §. 6. *lex tamen poſitiva quoad ſubditos mediatos* §. 7. *ejus partes.* §. 8.9. *indoles* §. 10. *effectus* §. 11. *duratio* §. 12.

§. I.

INter exſtantiores legum publicarum ſpecies, deinde occurrit *Pax profana* ſ. *publica* **der Landfrieden**; quæ eſt *conventio Imperatoris & Statuum conſenſu inita, qua omnis hoſtilitas in imperio prohibetur, modus agendi, quoad Status, ortis controverſiis, definitur, ac in eos, qui conventionem violant, pœna aliqua conſtituitur.*

§. 2. Nomen pacis, inter ejusdem Reipublicæ membra occurrentis, dubio procul infau-

infauſtum eſt, ac magnum civitatis morbum, ſeu turbidum ejus Statum arguit. Atque in talem olim Germania inciderat, in eoque, à temporibus Henricorum, ac inprimis, poſt fatale interregnum, Seculo XIII. ſecutum, usque ad initia Seculi XVI. atque ita fere per quadringentos annos fluctuavit, Pontifice Romano turbas illas vel excitante vel fovente, quo ita in turbidis, quod ajunt, piſcari ac hierotyrannidem magis ſtabilire poſſet.

§. 3. Tum igitur non tantum *vinculum civile*, ſed & propemodum *communis ſocialitas* per frequentiſſimas invaſiones & deprædationes erant ſublata. Uti autem levibus ſæpe ex cauſis Reipublicæ germanicæ membra inter ſe collidebantur, ita pro ruditate illorum temporum, conſervandæ exiſtimationi aut evitandæ infamiæ ſatis eſſe putabatur, modo bellum futuro hoſti denunciaretur **und wil deß mine Ehr gegen uch und den uwern bewahrt han/ mit dieſem minem offen Brieffe verſiegelt** *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 89. 103. A. B. c. 17.*

§. 4. Reſtituendæ igitur utcunque amicitiæ, ſæpe pax temporaria ac ad certa loca reſtricta, quam **Sühne** vocabant, *v.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 29. 110. in addit. p. 879.* fuit inita, eidemque defendendæ, varia fœdera percuſſa, qua de re nonnulla apud LEHM. *d. tr.*

l. 7.

bitrio terminari prohibet, vid. SCHWED. *d. l.* §. *12.* & *Vindicativa*, quæ pœnam delinquentibus irrogat SCHWED. *d. l.* §. *15.*

§. 9. Senſum utriusque partis exponere diſtinctius, hujus loci non eſt, licet id plerumque hic moliantur, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. *13. 14. 15.* BOECLER. *N. J. l. 12. c. 4.* quoad ſubditos enim mediatos, id ſuo loco exequitur Jurisprudentia privata, quoad Status autem, in altera parte juris publici, quæ *argumentum* legum publicarum tradit, illa tractatio loco congruo inſtitui debet.

§. 10. Ex his liquet, pacem profanam, quatenus ad ſubditos mediatos refertur, non eſſe *legem fundamentalem*, ſed *privatam*, ut modo diximus; quatenus autem ad Status pertinet, adhuc *lex fundamentalis non eſt*, dum *ſocialitatem* ſaltem *reſtituit* & *firmat*, neque enim ea ad formandam civitatem ſpectant, dum vero *Status judicio alicui ſubjicit iisque pœnam præſtituit*, titulum *legis fundamentalis* utique *meretur*.

§. 11. Ex iſta conventione Imperator & Status *obligantur* ad promiſſa fideliter ſervanda, ſubditi quoque mediati velut aliqua lege inde *obſtringuntur*.

§. 12. *Durat* obligatio, donec communi conſenſu conventio fuerit ſublata; clauſulæ interim, de controverſiis in judicio tractan-

 dis,

dis, ac de pœna, rarius quoad Status Potentiores, uſum ſuum exſerere videntur.

CAP. V.

De Pace religioſa.

SUMMARIA.

Pax religioſa §. 1. occaſione reformationis religioſæ condita §. 2. conventio & lex poſitiva eſt §. 3. ejus argumentum §. 4. non reſpicit Pontificem & Germaniam §. 5. 6. ſed Germanos inter ſe §. 7. neceſſitas & juſtitia ejus, juxta ſingula contenta oſtenditur, atque vera nonnullarum ſanctionum ſententia ſimul exhibetur §. 8. ſeqq. valori conventionis non obeſt nonnullorum Pontificiorum diſſenſus §. 20. 21. diſſentientes tamen manent in Statu hoſtili §. 22. quouſque pax religioſa ſit lex fundamentalis §. 23. an illa jus Sacrorum, Statibus dederit vel reſtituerit §. 24. 25. ejus interpretatio authentica ad Comitia pertinet §. 26. ſancte ſervari debet §. 27. fruſtra diſſentientibus Pontificiis §. 28. ſeqq. valor hactenus laudatus non pertinet ad Reſervatum Eccleſiaſticum §. 37. 38. 39. pacis religioſæ Scriptores §. 40.

§. I.

SUccedit *Pax religioſa*, quæ eſt *conventio Imperatoris ac Statuum conſenſu inita, qua tolerantia religionis Pontificiæ & Proteſtantium, nec non poſſeſſio bonorum Eccleſiaſticorum, ratione* impe-

imperii Germanici, definitur, ac Juriſdictio Pontificia, quoad Proteſtantes, ſuſpenditur.

§. 2. Occaſionem huic paci dedit religionis, in imperio noſtro, reformatio, quæ, ob nundinationes indulgentiarum *Tezelianas*, auſpiciis *Lutheri anno 1517. d. 31. Octob.* Wittebergæ cœpit, cum enim mox apertum ſchiſma, imo bellum, autore *Carolo V.* Cæſare, ſequeretur, tandem prudentia & felicitate *Mauritii Electoris Saxoniæ*, transactio Paſſavienſis 1552. fuit obtenta, ex qua poſtea, in Auguſtanis Comitiis, anno 1555. *Ferdinandi*, Regis Romanorum ac Cæſarei Vicarii, & Statuum conſenſu, pax religioſa confecta eſt, quæ omnia ex autoribus propriis plenius diſcenda, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. *17. 18. 19.*

§. 3. Pacem hanc, eſſe *conventionem*, non tantum *ex ratione generali* patet, ſed & *propria*, à conditione perſonarum belligerantium, petita, nec non *formulis* ipſius Receſſus §. 13. 31. confirmatur. Ratione tamen ſubditorum mediatorum pax religioſa, *lex proprie dicta* eſt, eosque in tantum obligat, in quantum materia pacis in eos cadit.

§. 4. Summatim hæc continet (1) ut Pontificii & Proteſtantes ſe mutuo tolerent (2) bona Eccleſiaſtica occupata Proteſtantibus relinquantur (3) Juriſdictio Pontificiis quoad eosdem ſit ſuſpenſa (4) violatores pacis

huius, pœna fractæ pacis publicæ coërceantur.

§. 5. Quo vero conventionis huius & natura & iuſtitia penitius intelligatur, obſervandum eſt, eam non reſpicere *Pontificem Romanum & Germaniam*, ſed *Germanos inter ſe.* Poſtquam enim Proteſtantes à Papatu diſceſſerunt, cum Pontifice quidem Romano conventio aliqua neceſſario ipſis non fuit ineunda.

§. 6. Si enim iniuſti hoſtis (qualem Pontificem Romanum eſſe *l. 1. c. 7.* ſatis oſtendimus) vincula evadas, tum ad ſecuritatem quidem majorem facere poteſt, ſi eo nomine cum illo paciſci queas, ſed ad libertatis obtentæ juſtitiam conventio non eſt neceſſaria, verum ſufficit, quod in tutum ſubductus, vim eluſam albis velut dentibus ridere poſſis, id quod exemplo aliorum Regnorum ut Angliæ & Seciæ &c. intelligi etiam poteſt.

§. 7. Quia vero, facta ſeceſſione, artibus aulæ papalis, bellum in Germania excitabatur, ac membra Ejusdem inter ſe collidebantur, ideo, hoc rerum Statu, conventione opus fuit, cujus indoles, valor & juſtitia liquido apparet, ſi, quid illa cautum ſit, per partes ſpecialius expendamus.

§. 8. Nimirum (1) conventum eſt, *ut inter Reipublicæ germanicæ membra pax ſit.* At-

Atqui hoc jam communia legis naturalis decreta exigunt, nihil enim commiſerant Proteſtantes, ob quod ſocialitate eſſent indigni! hinc conventio hactenus nihil novi continet, ſed Pontificios ſaltem bonam fidem agnoſcere & communem humanitatis ſenſum reſumere jubet, neque igitur de valore conventionis, ex præſcripto juris divini neceſſariæ, dubitari poteſt.

§. 9. Quod autem Proteſtantes nullius criminis hic fuerint rei, liquet, ſi facta eorum propius conſideremus. *Uſi ſunt libertate religionis*, hoc licitum eſſe, ex indole religionis patet, imo cum religionem corruptiſſimam deſeruerint, ac aliam, verbo divino convenientem ſint amplexi, ideo non tantum licitum ſed & neceſſarium id fuiſſe, manifeſtum eſt.

§. 10. Porro *excuſſerunt imperium papale*, ſed nec huic auſui crimen ineſt, cum papatus vel verbo divino repugnet, vel ſaltem nullo jure nitatur, ceu *l. 1. c. 7.* probatum, imo ſi calculum recte ſubducas, etiam hoc Proteſtantium factum non tantum licitum ſed &, ex præſcripto juris divini, neceſſarium eſt.

§. 11. Denique *jus Sacrorum ſibi aſſeruerunt ac abuſus, ſub religionis ſpecie, in damnum Reipublicæ invectos ſuſtulerunt.* Verum

& hoc, ſi non neceſſarium, ſaltem licitum exiſtimari debet, cum penes Status imperii, jam tum aliquod fuerit imperium, aut, ſi hoc nondum ſatis liquidum cenſeri potuit, tamen iis, pro ratione iſtorum temporum id licuit, cum Cæſar & imperium officium ſuum negligerent.

§. 12. Ex his ſatis apparet innocentia Proteſtantium, & licet Pontificia Reipublicæ germanicæ membra, dum in eos arma moverunt, ob contumax ſuperſtitionis præjudicium, excuſari quodammodo queant, ipſum tamen bellum fuit injuſtiſſimum ac conventio, quæ pacem reſtituit, neceſſaria adeoque validiſſima.

§. 13. Porro (2) cautum eſt, ut cum *religione papali*, *Proteſtantium religio toleretur*, hoc vero licitum imo neceſſarium quoque eſſe, ex ante dictis jam conſtat, hinc conventio, quæ tolerantiam illam ſancit, dubio procul valida eſt. De cætero iſta ſanctione, aliarum religionum tolerantia non *ſimpliciter* (prout quidem videri poteſt ex *R. J. 1555. §. 17.* atque ita communiter accipitur, *vid.* SCHWEDER. *Introd. ad jus public. part. gen. c. 3. §. 21.*) ſed ſaltem *ratione neceſſitatis* excluditur, ne ſcilicet ex conventione alias religiones tolerare debeant Status.

§. 14.

§. 14. Nam ſanctio illa ex ſententia & affectu Pontificiorum, qui ejus conſtituendæ autores fuerunt, explicari debet: Cum enim his, ex inſociabilis ſuæ religionis principiis, male perſvaſum eſſet, ſe hæreticos, quos vocant, tolerare *non poſſe*, & illi tamen Auguſtanæ confeſſioni addictos conventione religioſa tolerare *juberentur*, ideo, ne *tolerandi neceſſitas* ad alios diſſentientes extenderetur, clauſula illa ſibi proſpicere voluerunt. Dum igitur Proteſtantes eam admiſerunt, ideo *neceſſitas* excluſa cenſeri debet, *jus* autem *tolerandi*, iis ademtum non eſt, qui, ex ſanioribus principiis, illud ſibi competere intelligunt.

§. 15. Ulterius (3) conventum eſt ut *imperium Pontificis ſit ſuſpenſum*, ſed & hoc vel neceſſarium vel licitum eſt, adeoque nec validitas conventionis, hoc ſenſu in dubium vocari poteſt. De cætero iſta pacti pars non eſt referenda ad *Pontificem* (hujus enim reſpectu pacto opus non fuit, ſed ſolo diſceſſu in perpetuum ejus poteſtas eſt eliſa, ceu §. *5.6.* admonitum) ſed *Status imperii pontificios*, ne ſcilicet hi papatui Proteſtantes denuo ſubjicere conentur.

§. 16. Eſt autem illa *ſuſpenſio*, revera *totalis papatus abolitio*, ſuſpenſa enim eſt poteſtas Pontificis in eventum religionum, legi-

timis mediis conciliandarum, i. e. in eventum nunquam exſtiturum, hinc res eodem recidit, ſive poteſtatem aliquam ſimpliciter tollas; ſive ſub conditione, nunquam exſtitura ſuſpendas.

§. 17. Interim, ob contumax Pontificiorum præjudicium, conventio de ſola ſuſpenſione erat concipienda, cui ſtilo ne reluctarentur Proteſtantes, gravem utique habuerunt cauſam, ne ſcilicet, ſecus faciendo, conſilia pacis in Pontificiis plane extinguerent: Solentur igitur ſuperſtitionem ſuam ſpe eventus nunquam exſtituri Pontificii, libertati Proteſtantium inde nihil decedit.

§. 18. Denique (4) *jus Sacrorum ac in ſpecie jus diſponendi circa bona Eccleſiaſtica, Statibus Proteſtantibus eſt tributum*, hoc etiam arbitrio paciſcentium ſubfuit, nam penes Germaniam revera erat Jus illud, utut membra ejus nonnulla, præ nimia ſuperſtitione illud vel non intelligebant, vel non credebant, quod veritatem non mutat: Licuit ergo Germaniæ de ſubjecto juris Sacrorum ſpecialius quid conſtituere, ac Statibus imperii jus illud vel confirmare vel conferre.

§. 19. Nec eſt, quod dicas, *eousque jus illud non potuiſſe extendi, ut Clerus papalis bonis eccleſiaſticis ejiceretur, cum ex hypotheſibus Proteſtantium, etiam falſa religio toleranda*

da ſit, nam munus Cleri præſupponit Conditionem certæ religionis, hac igitur mutata, illud ultro evaneſcit, præterea Clerus ille injuſtas Pontificis partes ſequebatur, adeoque, velut Reipublicæ hoſtis, recte ejiciebatur, neque enim religionis libertas eousque eſt extendenda, ut ejus prætextu ſocialitas & ſocietas civilis turbari queat.

§. 20. Ex dictis ſequitur, nec illos Pontificios, qui in pacem non conſenſerunt, in Proteſtantes aliquid jure moliri poſſe, nam licet ex pacto non obligentur ad omittendam læſionem; obligantur tamen ex abſolutis ſocialitatis præceptis, neque etiam illorum contumacia impedire potuit, quo minus alii neceſſariam & licitam conventionem inirent: aliter BURGOLD. *ad J. P. W. p. 2. Diſcurſ. 7.*

§. 21. Laudet igitur OSTERMANNUS *jur. Cam. diſp. 8. n. 33. 51. in fin.* proteſtationem *Ottonis Truchſeſii*, Cardinalis & Epiſcopi Auguſtani, velut factum heroicum, in rei veritate tamen injuſta fuit contumacia nec Proteſtantium cauſæ juſtæ quicquam detrahere potuit.

§. 22. Interim fatendum eſt, quod illi, qui non conſentiunt (quales quidem hodie reperiri haut crediderim) in Statu hoſtilitatis, ſed injuſtæ, maneant, hinc eorum perin-

de ac ipſius Pontificis, cujus caſtra hac ratione ſequuntur, nulla habenda ratio, nec conventio cum iis neceſſario erit ineunda, nam libertatem obtentam, etiam ſine hac eſſe legitimam, §. *5. 6.* oſtendimus.

§. 23. Ex dictis etiam intelligi poteſt, an & in quantum conventio religioſa titulum *legis fundamentalis* mereatur? Quatenus pacem ſolum reducit, eatenus nomen illud non adeo ei competit, benè vero, quatenus definit, quis Reipublicæ Germanicæ membrum eſſe queat, nec ne, aut jus Sacrorum ſpecialius diſpenſat, ea enim ad formandam civitatem pertinere, manifeſtum eſt.

§. 24. Non minus etiam intelligi poteſt, an Jus Sacrorum conventione religioſa Statibus imperii, ſit *datum* vel *reſtitutum*, circa quod non adeo conſentire ſolent Scriptores *vid.* STRYK. *de Jur. papal. Princ. Evang. c. 1. §. 10?* Illud in hac diſquiſitione cavendum, ne à Pontifice verum aliquod jus derivemus, quo vulgaris docendi ratio non raro inclinat, nec enim ille aliquid juris habuit, nec, ſi habuiſſet, conventione, in quam non conſenſit, amittere potuiſſet.

§. 25. Hoc præſuppoſito, Jus Sacrorum, illa aliaque prædicata ſimul ferre poteſt. Licebit illud dicere *vindicatum*, dum Germania id ab injuſto poſſeſſore, ſi non in ſolidum,

ſal-

ſaltem ex parte, vindicavit; Dici poterit *reſtitutum*, dum jus, quod, facta mutatione, ad Status imperii jam aliquo modo pertinebat, ſed à Papa interceptum erat, ipſis Reſpublica reddidit: Recte etiam vocabitur *confirmatum*, nam ex conventione, jus competens, majus accepit robur, denique nec *dati juris* appellatio hic plane exulat, nam plus juris utique conventionibus religioſis accepere, à Republica & Cæſare, Status imperii, quam antea habuerunt.

§. 26. Interpretatio pacis religioſæ *authentica*, ad Cæſarem & Status imperii, ſimul pertinet, cujus etiam ſpecimina, in Inſtrumento pacis Weſtphalicæ, exſtant. Ex ſententia nonnullorum Pontificiorum, *vid.* OSTERMAN. *Jus Camer. Diſp. 8. n. 54. 55.* interpretatio *particularis* ad judicia imperii pertinet, *generalis* vero Cæſari competit, ſi pax religioſa, ut *pragmatica ſanctio* conſideretur, ſi vero ut *tranſactio*, Cæſari & Statibus ſimul, ut tamen & majora valeant, & in caſu diſſenſus irreconciliabilis, Cæſaris ſententia prævaleat, quæ omnia abſurditatis & improbitatis ſunt manifeſta.

§. 27. Ob pacem religioſam *jura* & *obligationes reciprocas* lex naturalis introducit, ac promiſſa ſancte ſervari jubet. Neque quem incontrarium moveant objectiones Pon-

Pontificiorum, quibus vel *pacem ab initio invalidam*, vel *ex poſt facto ſublatam* eſſe contendunt, nam ad hæc duo genera omnes revocari poſſunt.

§. 28. Nimirum (2) *cum Proteſtantibus valida conventio iniri non potuit, quia ſunt hæretici, vid.* OSTERMAN. *d. diſp. 8. n. 2. 56.* ſed neque hæretici ſunt, *vid.* MONTESPERAT. *in Vindic. pac. Oſnabrug. §. 7. 8. 9.* neque, ſi eſſent, hæreſis crimen eſt, ob quod quis puniri vel perpetuo bello peti poſſit aut debeat, hoc enim ex libertate religionis ultro patet, nec contrarium probabunt Pontificii, niſi propriis domeſticisque teſtimoniis, quo probandi genere nihil eſt ſtultius.

§. 29. Deinde (2) *valide paciſci non potuerunt Germani, quia jus Sacrorum ac ſpeciatim imperium in bona Eccleſiaſtica, ad Papam pertinet, adeoque materia pacis eorum non ſubfuit arbitrio.* Verum Papæ imperium nullo jure niti, & Germaniam, ſicut quamvis Rempublicam, quoad jus Sacrorum, eſſe ſui juris validequede hoc diſponere poſſe *l. 1. c. 7.* ſatis probatum *add.* CONRING. *animadv. ad Bull. Innocent. c. 8.* MONTESPER. *Vind. pac. Oſnabr. §. 4.*

§. 30. Neque etiam *tranſactio Henriciana*, anno *1122.* cum Calixto II. vel *concordata Nationis Germanicæ*, anno *1447.* cum Nicolao

lao V. inita, quæ *l. 1. c. 7. §. 31.* innui, ſolidum aliquod jus Pontifici tribuunt, nam uti pacta illa ſunt particularia, nec tam amplum jus, quale Papa ſe habere putat, continent, ita in genere ſunt invalida.

§. 31. Sunt enim dolo Pontificum elicita, quod hiſtoria illorum temporum docet, præterea Pontifices nunquam ea ſervandi, niſi quatenus hoc ipſis utile fuerit, habuerunt propoſitum, *vid. BRANDEN. ad concord. nation. German. qu. 8.* imo ipſo actu eadem violarunt, quod tot Germanorum querelæ probant, vid. CONRING. *de conſtit. Epiſcop.* §. *70.* denique ſub conditione Vicedeatus ſunt inita, adeoque, hac ceſſante, corruunt.

§. 32. Neque vero illa vitia tolluntur per Capitulationes Cæſareas, quibus Cæſar efficere rogatur, quo *Pontifex Concordata obſervet*, nam ut taceam, iſtum Capitulationum articulum, omnium Electorum conſenſu non concipi, continet ille ſolum ratihabitionem concordatorum, quoad *exceſſus Pontificis ſecutos*, non *vitia eorum intrinſeca.*

§. 33. Sed eſto quod materia pacis paciscentium ſubfuerit arbitrio, attamen (3) *conventio non erit valida, quia vi à Proteſtantibus eſt extorta,* ſed id falſum eſt, vid. SCHWED. *introd. ad jus publ. part. gener. c. 3. §. 20.* & ſi verum eſſet, vis iuſta fuit, quæ conſenſum,

ad

ad excitandam obligationem, haut reddit inhabilem.

§. 34. Deinde cauſantur Pontificii, pacem religioſam, vim ſuam, ſi quam habuit, ex poſtfacto amiſiſſe (1) *quia Proteſtantes conventioni non ſteterunt, vid.* OSTERMANN. *jus cameral. diſp. 8. n. 57.* verum id falſo & impudenter jactatur (2) *quia per concilium Tridentinum illa ſublata* ID. *d. l.* Enim vero pax quidem ad illam usque conditionem inita eſt, donec controverſiæ religionis, legitimo modo fuerint terminatæ, ſed Concilio Tridentino, peſſimo illo conciliabulo, conditionem iſtam eſſe impletam, quis credat? vid. D. RECHENBERG. *Diſſert. de Obſtac. progreſſ. Reform.* §. *19.*

§. 35. Quo loco obſervandum, nullum concilium, licet legitimum, controverſias religionis ita decidere poſſe, ut ad ejus decreta admittenda diſſentientes cogi, ac, ob negatum obſequium, malo aliqui affici queant, quare licet per Concilium aliquod legitimum, religio altera, vera, altera, falſa, in Germania pronuncietur, tamen eo ipſo pax religioſa haut foret ſublata, ſed tamdiu utique duraret, donec diſſentientes amica transactione litem compoſuerint.

§. 36. Quod igitur Proteſtantes, exorta Reformatione, toties ad Concilium aliquod pro-

provocaverint, id non ea intentione feciſſe exiſtimandi ſunt, quaſi diſſidium religionis, violentis deciſionibus confici poſſe crediderint, ſed quia cauſæ ſuæ in tantum confidebant, ut, ejus veritatem & bonitatem, cordatis & honeſtis judicibus, per legitima media, ſeſe eſſe adprobaturos, ſperarent *add.* SPECIM. *Jur.* ECCLES. *l. 1. c. 3.* §. *31. 32. c. 5.* §. *17. ſeqq.*

§. 37. Quæ hactenus de juſtitia & valore conventionis religioſæ iximus, illa non pertinent ad *Reſervatum Eccleſiaſticum*, quo religionis Pontificiæ Prælati aliique Clerici, ſub jactura beneficiorum Eccleſiaſticorum, religionem Proteſtantium amplecti prohibentur *R. J. 1555.* §. *18.* nam id multis nominibus nullum eſt, omnique obligandi virtute deſtituitur.

§. 38. Repugnat enim legibus divinis, dum libertatem religionis tollit, imo falſam religionem, ut & papatum, i. e. imperium voluntati Dei contrarium, nullo jure ſubnixum ac Germaniæ intolerabile, mediis violentis conſervat: Præterea illud, aulæ papalis aſtutia, Cæſari & Pontificiis Germaniæ Proceribus eſt perſvaſum, Proteſtantibus vero invitis obtruſum ac ab his perpetuo improbatum, deceptorum igitur & reluctantium, nullus ad validam obligationem producendam eſt conſenſus.

§. 39

§. 39. Ex quo liquet quam putidum ſit commentum OSTERMANNI *jur. Cam. diſp. 8. n. 33.* aliorumque, quo proteſtationem, Reſervato oppoſitam, ideo invalidam dicunt *quod præjudicaverit toti Eccleſiaſtico Ordini ac adeo ab ejus Primatibus haut ſit admiſſa*, præjudicabat ſane, ſed quoad rem injuſtiſſimam, falſam ſcilicet religionem ac imperium voluntati divinæ contrarium! hinc proteſtationem non admittere, nihil aliud erat, quam iniquitatem iniquitati addere.

§. 40. De cætero uti Scriptores Pontificii Pacem religioſam, quatenus rebus ſuis adverſa erat, impugnare vel evertere conati ſunt, ita nec defuerunt Proteſtantes, qui ejus hiſtoriam, indolem & moralitatem tradiderint, quos laudat BOECLER. *N. J. l. 12. c. 5.* quibus noviſſime acceſſit SCHILTERI *Liber ſingularis de Pace religioſa 1700.* Hodie remisſiori cura hoc agi ſolet, cum ob pacem Weſtphalicam recentiorem, ad Religioſam non adeo recurrendum ſit, interim hujus indolem ex genuinis principiis habere cognitam, utile omnino eſt.

CAP.

CAP. VI.

De Pace VVeſtphalica.

SUMMARIA.

Pax Weſtphalica §. 1. ejus occaſio §. 2. eſt conventio §. 3. 4. conſtat parte definitiva & vindicativa §. 5. ſeqq. quousque ſit lex fundamentalis §. 11. eſt lex valida §. 12. & utilis §. 13. Papa eam impugnat §. 14. cui varii reſponderunt §. 15. ſed non, per omnia, ſatis apte §. 16. 17. non tantum ob caſum neceſſitatis §. 18. ſed abſolute vel neceſſaria vel licita & valida dicenda eſt §. 19. 20. objectiones Pontificiorum ſunt nullius momenti §. 21. an jus Sacrorum dederit vel reſtituerit, & penes quem ejus interpretatio §. 22. Reſervatum Eccleſiaſticum pace hac vulgo cenſetur eſſe confirmatum §. 23. ſed immerito §. 24. 25. 26. nam qualemcunque ſaltem defenſionem contra ejus iniquitatem, ſibi velut ſtipulati ſunt Proteſtantes §. 27. hinc præſules Pontificii nulla lege religionem mutare prohibentur, bene tamen, manente Reſervati iniquitate, Proteſtantes §. 28.

§. I.

PAX Weſtphalica Cæſareo-Svecica eſt *conventio inter Imperatorem Regem Sveciæ ac Status imperii inita, qua poſt reſtitutam pacem, negotium religionis, ac alia ad imperium germanicum pertinentia, definiuntur, nec non Contro-*

verſiæ, ad ſtatum publicum non adeo ſpectantes, determinantur.

§. 2. Solenniter quidem pax religionis ſancita erat, ſed ideo tacita odia mutuæque ſuſpiciones non ceſſabant, donec 1618. in bellum illa erumperent, cui cum Rex Sveciæ & Galliæ immiſceretur, tandem an. 1648. Oſnabrugis cum Svecis, & Monaſterii Weſtphaliæ, cum Gallis pax facta eſt, hinc Inſtrumentum Pacis *Cæſareo-Svecicum & Cæſareo-Gallicum* innotuit, nos illud ſolum conſideramus, cum hoc ſtatum Germaniæ non adeo attineat, ac ei intelligendo, generalis pactorum bellicorum doctrina ſufficere poſſit.

§. 3. Eſſe illud inſtrumentum, *conventionem*, ex *natura belli & formulis art. 17. §. 2.* certum eſt, quoad ſubditos tamen mediatos, rationem *legis proprie ſic dictæ* habet.

§. 4. Novo conſenſu pax iſta firmata eſt, in receſſibus præparatorio & principali, Norimbergæ 1649. 1650. circa ejus executionem, factis, quæ omnia denuo, cum ipſa pace, inſerta ſunt receſſui imperii, anno 1654. Ratisbonæ facto.

§. 5. Conſtat pax Weſtphalica *ſeptendecim articulis*, quorum tenor verſibus memorialibus repræſentari ſolet, vid. RHET. *J. J. P. in append.* Alias in *partem definitivam & vindicativam* ſeu *ſanctionem* illa non incongrue-

grue diſpeſci poteſt. Prior pars, poſt reſtitutam pacem *art. 1. 16. n. 1.* & ſancitam amneſtiam *art. 2. 4. n. 13. art. 15. n. 1.* ſummatim vel *Rempublicam format*, vel *alia, pro ratione iſtorum temporum neceſſaria, determinat.*

§. 6. Ad primum genus pertinet reſtitutio Statuum læſorum *art. 3. 4.* inſtitutio Electoratus octavi *art. 4. n. 5.* definitio gravaminum religioſorum *artic. 5.* oppignorationum imperialium perpetuitas *art. 5. n. 27. 28.* Judiciorum imperii Reformatio *art. 5. n. 53. ſeqq.* confirmatio libertatis Helveticæ *art. 6.* pacis religioſæ ad Reformatos extenſio *art. 7.* plena juris Territorialis & ſuffragii Comitialis confirmatio *art. 8.* commerciorum reſtitutio *art. 9.* Regis Sveciæ in numerum Statuum cooptatio *art. 10.* ſatisfactio Electori Brandenburgico, *artic. 11.* Ducibus Megapolitanis *art. 12.* Brunſvicenſibus *art. 13.* Landgraviis Haſſiæ *art. 14.* præſtita.

§. 7. Ex ſecundo genere ſunt remiſſio debiti à Bavaro Auſtriacis facienda *art. 4. n. 4.* annullatio contractuum violentorum *art. 4. n. 46. ſeqq.* reſtitutio bonorum ſubditis mediatis ablatorum *art. 4. n. 51. ſeqq.* conceſſio Canonicatuum Duci Megapolitano facta *art. 12. n. 1. 2.* extinctio debitorum nonnullorum *art. 13. n. 11. 12.* promiſſio præbendarum Ducis Auguſti filiis facta *art. 13. n. 13.*

§. 8. Eo quoque pertinet ſolutio pecuniæ à Cæſare in Palatinos facienda *art. 4. n. 12. 15.* valoris ſententiarum tempore belli latarum definitio *art. 4. n. 49.* innoxia renovationis inveſtituræ omiſſio *art. 4. n. 50.* promiſſio, deciſionis in cauſa Iuliacenſi *art. 4. n. 57.* emendationis judicii Cameralis & abolitionis judicii Rohtwilenſis *art. 5. n. 53. 56.*

§. 9. Non minus etiam ad idem genus referri debent, quæ de comitiis habendis, emendandis variis defectibus & levamine obæratis debitoribus concedendo diſpoſita ſunt *art. 8. n. 3. 5.* ut & ſolutio pecuniæ ab Epiſcopis Oſnabrugenſibus facienda *art. 13. n. 2.* proviſio Chriſtiano Wilhelmo facta *art. 14.* conventio de certa pecuniæ ſumma Landgraviæ Haſſiæ ejusque filio ſolvenda *art. 15. n. 4. ſeqq.* exauctoratio militum, locorum evacuatio & promiſſio pecuniæ eo nomine Svecis facta *art. 16. n. 7. ſeqq.* & ſi quæ alia ejus generis occurrunt.

§. 10. Sanctio pacis videtur his contineri (1) modo executionis præſcripto *art. 16. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6.* (2) repetita promiſſione contrariorumque remotione *artic. 17. n. 1. 2. 3.* (3) applicatione pœnæ fractæ pacis *art. 17. n. 4. 7. 9.* (4) mutua Guarantiæ promiſſione *artic. 17. n. 5. 6. 8.*

§. 11. Ex his liquet, Inſtrumentum Pacis

ea-

eatenus ſaltem habere rationem *legis fundamentalis*, quatenus Statum Imperii format, quoad reliquas vero Præſtationes vel *pacis* ſaltem, vel *alius conventionis* inſtar eſt, qua obſervatione ejus ſanctimoniæ nihil detrahitur, ſed indoles ſolum recte exponitur.

§. 12. Nam omnia, quæ illud complectitur, quæque animo obligandi conſtituta ſunt, juxta conſenſum datum, ſervari jubet lex divina naturalis adeoque *jura & obligationes* paciſcentibus eo nomine tribuit ac imponit.

§. 13. Cum autem Inſtrumentum pacis, in multis Statum imperii dubium diſtinctius efformaverit, illudque, ſanctius obſervatum fuerit, quam ulla conventio religioſa, ideo *lex utiliſſima* merito cenſetur eamque ob cauſam variis elogiis vulgo exornatur, vid. SCHWED. *introd. ad jus publ. p. gen. cap. 3. §. 26.*

§. 14. Sine ſuffragio tamen Pontificis, nam is potius ejus validitatem *proteſtatione & Bulla* impugnavit, imo illud in Comitiis Ratisbonenſibus 1653. annullari petiit, vid. PACIF. à LAPID. *ad Monzamb. diſcurſ. 9. §. 2. in fin. RHED. J. J. P. l. 1. tit. 2. §. 137.* duplicem inprimis ob cauſam (1) quod Electoratus octavus ſit inſtitutus (2) de religione eique connexis, in ſui præjudicium, transactum.

§. 15. Ex profeſſo Bullæ iſti ſe oppoſue-

 runt

runt HORNBECKIUS, BLONDELLUS ſub nomine AMANDI FLAVIANI, LUDOVICUS DE MONTESPERATO, CONRINGIUS, data autem occaſione, ſcriptores juris publici proteſtantes, in iſtum conatum pontificium animadvertere ſolent.

§. 16. Equidem ille prætextus Pontificis, de Electore octavo, ſine ſuo conſenſu conſtituto, evidenter ineptus eſt, *vid.* MONTESPER. *Vindic.* §. 17. *ſeqq.* CONRING. *animadv. ad Bull. Innocent. c.* 10. ſed qui negotium religionis concernit, ſpecie juſti non deſtitui videtur, & in iis, quæ opponuntur, non eſt nihil quod vel in *ordine demonſtrandi,* vel in *ipſis demonſtrationibus* deſideres.

§. 17. Inprimis vero illud argumentum Proteſtantibus hodie intolerabile eſt, quo, *ob inevitabilem neceſſitatem, pax licita & toleranda* dicitur, nam ut hoc excuſet Pontificios, quod in pacem tandem conſenſerint, Proteſtantes tamen à flagitio non abſolvit, utpote qui huic neceſſitati cauſam præbuerunt, præterea Proteſtantium facta, extra caſum neceſſitatis, *illicita* eſſe, evidenter innuit.

§. 18. CONRINGIUS quidem ſub nomine IRENÆI EUBULI *in Conſultatione Catholica, de Pace perpetua Proteſtantibus danda,* prudenti conſilio id ſolum demonſtran-

ſtrandum ſibi ſumſit, tum temporis enim non tam quid bonitas cauſæ Proteſtantium exigeret, quam quid faſtidioſus Pontificiorum animus ferret, eosque ad pacem ineundam permovere poſſet, oſtendi debebat, & ſatius erat, etiam cum aliqua flagitii opinione pacem obtinere ab hominibus male pertinacibus, quam Rempublicam internecino bello ulterius objicere.

§. 19. Aſt obtenta pace, in eo non ſubſiſtendum, ſed fortiori philoſophia oſtendendum, quod, ſepoſita etiam omni neceſſitate, conventio Weſtphalica, quatenus pacem reſtituit, jure divino fuerit *præcepta* & *neceſſaria*, quoad cætera vero capita, minimum *licita*, adeoque omni reſpectu *valida*.

§. 20. Nimirum Proteſtantes nullo facinore ſe ſocialitate reddiderunt indignos, ſed injuſtiſſimo bello ſunt petiti, hinc ex præſcripto juris divini, pax ipſis neceſſario fuit concedenda, id quod explicatius oſtendi *cap. præc. §. 8. ſeqq.* quæ tota tractatio huc etiam pertinet. Quæ autem de tolerantia Proteſtantium, ut & de Jure Sacrorum amplius in Conventione Weſtphalica ſunt diſpoſita, illa omnia ſubfuerunt arbitrio Germaniæ, hinc eorum intuitu, conventio minimum licita cenſeri debet ſecundum ea, quæ *cap. præc. §. 13. ſeqq.* latius dixi.

§. 21. Quibus præſuppoſitis, objectiones Pontificiorum facile etiam ſolvuntur. Ex iis, quæ *cap. præc.* retuli, duæ §. *28. 29.* relatæ, huc pertinent, ſed cum illæ ibidem jam ſatis ſint diſcuſſæ, hic quidem nihil aliud addendum, quam ut pacem Weſtphalicam ex dictamine juris divini vel neceſſariam vel licitam, & nulli validæ objectioni obnoxiam, pronunciemus *validiſſimam.*

§. 22. De cætero de pace illa etiam recte dicitur quod jus Sacrorum *vindicaverit, reſtituerit, confirmaverit* & *dederit* ſecundum notata *cap. præc.* §. *24. 25.* Ejus quoque interpretatio *authentica* Cæſari & Statibus imperii eſt adſcribenda juxta tradita *cap. præc.* §. *26.* ſed *doctrinalis* etiam privatis hominibus competit, licet hoc negare videatur *Mevius p. 1. Dec. 67.* eo nomine notatus *Rhetio J. J. P. l. 1. tit. 1.* §. *80. ſeqq.*

§. 23. De Reſervato Eccleſiaſtico ſpecialiter quædam notari merentur. Usque ad pacem Weſtphalicam illud nullius fuiſſe valoris *cap. præc.* §. *37. ſeqq.* ſatis probavimus, ſed in hac *art. 5. n. 15.* cautum eſt, *ut, ſi tam Catholicus, quam Auguſtanæ Confeſſioni addictus Prælatus vel Canonicus religionem mutet, ſuo jure & beneficio ſtatim excidat,* quod communiter ita accipitur, quaſi iſta qualis qualis æqualitatis ſanctione, Reſervatum illud ſit

confir-

confirmatum, imo hoc, velut *neceſſarium conſectarium*, ex reſtitutione bonorum Eccleſiaſticorum, juxta poſſeſſionem anni *1624*. ejusquè primæ diei, *d. art. 15. n. 14.* facta, ultro fluat, *vid.* RHED. *J. J. P. l. 2. tit. 1. §. 53. 54.*

§. 24. Enim vero licet, quod ultimum attinet, non negem, *d. art. 5. n. 15.* ita eſſe conceptum, quaſi ejus contenta, ex præcedente *n. 14.* ultro fluant, attamen ſi penitius omnia expendas, facile liquet, nullam omnino iſtius conſecutionis eſſe neceſſitatem, nam ex eo, quod Prælatus Pontificius vel Auguſtanæ confeſſioni addictus in bona, quæ die *1. Januarii*, anni *1624* poſſedit, reſtituatur, non magis ſequitur, quod religionem mutare non poſſit, quam ex reſtitutione v. gr. Ducis in Ducatum antea obtentum, religionis immutabilitas fluit, ut probabile ſit, iſtum conventionis Weſtphalicæ ſtilum, ad callida Cleri papalis commenta, pertinere.

§. 25. Sicut autem nulla laudatæ conſecutionis eſt neceſſitas, ita nec hoc recte dicitur, quod Reſervatum Eccleſiaſticum, quoad Pontificios, ſit *confirmatum* ac *obligatorium redditum.* Sane velut conventio, inter Proteſtantes & Pontificios inita, illud valere non poteſt, quis enim credat, illos, ſub jactura bonorum, hos obligaſſe, ne, deſerta religione pontificia, ſuam amplectantur?

§. 26. Neque etiam dici poteſt, hactenus Proteſtantes in Reſervatum conſenſiſſe, ut illud, vel tanquam pactum vel ſtatutum, Pontificios inter ſe obliget, nam cum illud legi divinæ ſit contrarium, ceu *cap. præ.* §. *38.* oſtendi, adeoque vis obligandi conſenſu humano ei conciliari nequeat, hinc nec in id eo ſenſu conſenſiſſe Proteſtantes exiſtimari poſſunt.

§. 27. Nihil igitur aliud egerunt, quam ut contra rem iniquam, & cujus abolitionem nullatenus obtinere poterant, qualemcunque defenſionem ſibi velut ſtipularentur Proteſtantes, cum enim Prælati Pontificii, religionem mutantes, bonis Eccleſiaſticis priventur, non conſultum erat, Proteſtantibus, ad papatum relapſis, bona relinquere, cum ita præmiis aliisque artibus, Clero papali uſitatis, illa facile papatui iterum ſubjici potuiſſent, interim fatendum eſt, quod remedium hoc, malo per Reſervatum introducto, non ſatis medeatur.

§. 28. Juxta hæc igitur, etiam poſt pacem Weſtphalicam, Pontificii prælati non *jure*, ſed *juris* ſaltem *terriculamento* religionem Proteſtantium amplecti impediuntur, iisque, religionem mutantibus, injuſta vi ſolum bona adimuntur. Interim ſtante illa iniquitate, talio Proteſtantium juſta eſt, quæ tamen, illa ſublata, etiam ceſſare debet.

CAP.

CAP. VII.

De Capitulatione Cæſarea.

SUMMARIA.

Capitulatio Cæſareâ §. 1. 2. eſt pactum §. 3. initur ab Imperatore & Electoribus §. 4. excluſo Rege Bohemiæ §. 5. 6. 7. cæteri Status Electoribus jus capitulandi negant §. 8. 9. 10. 11. J. P. controverſia non eſt deciſa §. 12. 13. an nomine totius Imperii Capitulationes ineantur §. 14. capitulationum materia §. 15. quantitas §. 16. ordo §. 17. partes §. 18. 19. acceſſoria §. 20. modus §. 21. effectus §. 22. 23. non obligat Regem Romanum §. 24. nec in caſu neceſſitatis §. 25. 26. an mutet habitum Reipublicæ §. 27. 28. capitulationis ſanctio §. 29. cognata §. 30. duratio §. 31. moralitas §. 32. origo §. 33. 34. 35. Scriptores §. 36. 37. capitulatio perpetua §. 38. 39. 40. quid ejus intuitu, in J. P. cautum §. 41. modus concipiendi §. 42. utilitas §. 43. 44. impedimenta §. 45. epicriſis de hac controverſia §. 46.

§. I.

INſignis quoque lex fundamentalis eſt *Capitulatio Cæſarea*, cujus indolem peculiari diſſertatione expoſuerunt CONRINGIUS & RACHELIUS quem ſuppreſſo nomine, totum fere exſcripſit GULICH. *ad Capitul. Joſephi.*

§. 2.

§. 2. Teſte *Goldaſto* alias *Lex Palatina dicitur* & eſt *pactum inter deſignatum* aut, ſi mavis, conditionaliter *electum Imperatorem vel Regem Romanum*, *ac Electores*; *nomine totius Imperii germanici initum*, *quo futuri Imperatoris poteſtas ſtatui reipublicæ germanicæ attemperatur*. Alii aliter.

§. 3. Capitulationem eſſe *pactum*, vel ideo minus dubii habet, quod ineatur cum Imperatore *futuro* vel *conditionaliter & imperfecte electo*, hinc etiam ſemper eo nomine exprimitur in capitulationum procemiis, vulgus tamen hic quoque tricatur, ceu refert SCHWEDER. *J. ad Jus Publ. p. gen. c. 2. §. 12. VITRIAR. J. J. P. l. 1. tit. 7. §. 5.*

§. 4. Capitulationem ineunt *Imperator aut Rex Romanorum deſignatus* vel *conditionaliter electus*, de cujus requiſitis in materia electionis agendum, & *Electores*.

§. 5. Regem tamen Bohemiæ a negotio capitulationis vulgo excludunt *vid. RACHEL. d. differt. c. 5. §. 7.* ſed in capitulatione *Joſephi*, Legatus Regis Bohemiæ inter cæteros Electores occurrit, quod in aliis ſecus eſt.

§. 6. Res ita ſe habet: Ad conceptionem Capitulationis nec antea, nec in nuperrima Joſephi electione, Rex Bohemiæ fuit admisſus. Uti autem admiſſionem ſæpius petiit, ita ad eam, fortaſſis aliquando obtinendam, viam,

viam, data occaſione, ſibi velut ſternere non obliviſcitur.

§. 7. Hinc nuperrime monita quædam, capitulationi inſerenda exhibuit, atque eadem forſitan intentione, Bohemi inter cæteros Electores, in Capitulationis Prooemio, expreſſio obtenta eſt, quamvis ex jure Bohemo jam competente, quo capitulationis oblationi, juratæque Cæſaris promiſſioni intereſt, Huncque non aliter, quam ſub conditione acceptandæ Capitulationis, eligit, adeoque re ipſa juxta Capitulationem obſtringit, repeti poſſit, *vid.* MULDNER. *Capit. Harmon. in præfat.*

§. 8. A tempore Electionis *Matthiæ* poteſtatem concipiendi capitulationes Electoribus negarunt reliqui Status, *vid.* RACHEL. *d. l. c. 3. §. 2. 3.* Grundfeſte *p. 3. c. 3.* hinc diverſæ ſcriptorum ſententiæ exortæ. Sed forte intereſt, utrum *per capitulationes ſtatui imperii jam conſtituto, poteſtas Cæſaris ſaltem ſit attemperanda*, an *articulus aliquis dubius in iisdem definiendus.*

§. 9. Primo reſpectu jus concipiendi capitulationes Electoribus negari nequit, cum enim mediante electione *imperium* poſſint deferre, cur non etiam Imperatorem ſtatui Germaniæ convenienter *obligare?* imo ipſam imperii delationem, obligatio tacita ſem-

ſemper comitatur, cur igitur expreſſe & per multos articulos Cæſarem obſtringere Electoribus non liceret? neque etiam hoc ſenſu poteſtatem illam unquam in dubium vocarunt reliqui Status, prout ex eorum proteſtationibus videre eſt.

§. 10. Sed ſecundo reſpectu capitulationum conceptioni obnituntur reliqui Status ac *monita ſua* obſervari volunt, cum enim illa definitio ſit extra electionis ſphæram, univerſo Statuum Ordini eandem reſervatam exiſtimant, Electoribus *obſervantiam* in contrarium allegantibus.

§. 11. An igitur *à tempore litis conteſtatæ, capitulationes vim legis fundamentalis habeant*, varie diſputatur, dum alii ajunt, alii negant, alii judicium ſuſpendunt, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c.5. §.2.* forte juxta datam diſtinctionem pronunciandum.

§. 12. Inſtrumento Pacis *artic. 8. n.3.* controverſia hæc deciſa non eſt, neque conſtitutum, ut *capitulatio ab Imperatore & Statibus omnibus fiat*, licet pravo judicio ita exiſtimet *VITRIAR. J. J. P. l.1. tit. 2. §. 14. in fin. l. 3. tit. 4. §. 8.* nam *deliberatio* ſolum & ſi fieri poteſt, *deciſio promittitur*, ſalvis interim juribus, quæ utraque pars ſe habere exiſtimat. *vid. VINDIC. VITRIAR. CASTIGAT. §. 96. usque ad 107.*

§. 13.

§. 13. Inepta ergo quæſtio eſt *an capitulationes Ferdinandi IV. & Leopoldi (adde Joſephi) juxta normam J. P. ſint confectæ? vid.* Grundfeſte / *p.3.c.3.p.m.183.* ubi enim nulla norma ibi actus ei neque convenire neque contrariari poteſt.

§. 14. Capitulationes concipiuntur *nomine totius imperii*, ſi electionis *naturam & ſcopum*, Electorum *ſententiam* ac Capitulationum *Ferdinandi IV. Leopoldi & Joſephi verba* conſideres, ſi vero *mentem & diſſenſum* Statuum attendas, *non indiſtincte totius imperii nomine* conceptæ dici poſſunt; ita litem RACHELII & OLDENBURGERI, *vid. Diſſert. RACHELII c.3.§.5.* facile compoſueris.

§. 15. Capitulationum *materia* eſt *ſtatus Imperii germanici jam formatus*, huic enim, mediante capitulatione, *Poteſtas* Cæſaris attemperatur, ac ne majorem accipiat, quam Germanorum libertas ferre poſſit, efficitur, quod ſi capitulationibus *ſtatus dubius* in quibusdam *efformetur*, id, niſi ex conſenſu Statuum fiat, perpetuæ obnoxium eſt contradictioni.

§. 16. Eſt de cætero diverſa velut capitulationum latius ſuppoſitarum, quantitas, nam ab initio perpaucis articulis videntur illæ conſtitiſſe, imo forte non ſemper ſcriptis comprehenſæ, ſed in *Carolo V.* major eorum numerus

merus prodiit, quod inſtitutum deinceps retentum.

§. 17. Ordo articulorum eſt *arbitrarius*, ſummatim autem hoc diſponitur (1) *quid Cæſarem facere vel omittere oporteat* (2) *quid in caſu obligationis neglectæ debeat obtinere.* Quodſi adæquate capitulatio concipienda ſit, prior pars ſtatui Imperii per omnia attemperanda erit, poſterior vero diverſos ſanciendi modos complecti debebit.

§. 18. Sicut quævis electio duabus partibus conſtat, *delatione Imperii* & *futuri Imperantis juxta finem civitatis obſtrictione*, ita etiam electio Germanica, cujus alteram partem exhibet capitulatio. Hujus igitur *forma* in eo conſiſtit, quod Poteſtas Cæſaris per eam, juxta ſtatum Germaniæ, & libertatem Procerum circumſcribatur. *conf.* RACHEL. *d. diſſert. c. 4. §. 1*

§. 19. Cum autem nihil interſit, ſive primo deferatur imperium, ſub conditione ſubeundi obligationem, capitulatione contentam, ſive ante imperii delationem capitulationis acceptatio exigatur, ideo hactenus in Germania prius obtinuit, adeo ut inter *delationem imperii* & *capitulationis acceptationem* longum ſatis tempus aliquando interceſſerit, *vid.* GULICH. *ad Cap. Joſeph. cap. 4. §. 7.*

§. 20.

§. 20. Firmandæ obligationi additur jusjurandum, quod ad *naturalia* capitulationis merito retuleris. Ex quibus omnibus liquet, capitulationem, ſequi ſtatum Civitatis publicum, ergo ad *illius* indolem intelligendam *hic* probe cognoſci debet.

§. 21. *Modus* Capitulationem conficiendi, conſiſtit in earum (1) conceptione (2) oblatione jurataque acceptatione (3) pleniori ejus conſcriptione ac (4) exemplarium pro numero Electorum, eam concipientium, confectione, *vid.* RACHEL. *d. diſſert. cap. 3. §. 4. 5.*

§. 22. Ob capitulationem initam, Imperator *obligatur* ex lege naturali, ad promiſſa debite ſervanda, cui obligationi major efficacia addito jurejurando conciliatur.

§. 23. Verba ſollen und wollen/ non innuunt, capitulationem eſſe *legem* & *pactum*, ut inepte quidam; nec *pactum* & inde *ortam obligationem* notant, ceu vult RACHEL. *d. l. c. 4. §. 3.* repugnat enim verborum ordo, ſed indicant Cæſaris *obligationem*, Ejusque hanc implendi *ſtudium*, generoſi ſcil. animi eſt, ea, quæ præſtari debent, promte facere.

§. 24. An *vivo Imperatore imperiumque adminiſtrante, Rex Romanus capitulatione adſtringatur? vid.* SCHWED. *d. cap. 2. §. 17.* otioſa quæſtio eſt, cum enim actuale imperium

nondum habeat, nec actu poteſt obligari.

§. 25. An *in caſu neceſſitatis obligatio Cæſaris ceſſet?* diſputari ſolet, *vid. LIMN. ad Capitul. proleg. ſect. 8. n. 29.* paucis ita: obligatio affirmativa non tantum ceſſat in caſu neceſſitatis, ſed & in univerſum non ſtringit, niſi poſita commoda agendi occaſione.

§. 26. Negativa etiam obligatio ceſſabit, ſi vera neceſſitas ſubfuerit, nam ſalus totius civitatis, juribus cujusvis Status eſt præponenda, cæterum talis neceſſitatis caſus, in imperio non temere exſtiterit, hinc prætextibus clauſula oppoſita **darwider nicht zu thun/ in einige Weiß oder Wege/ wie die möchten erdacht werden.**

§. 27. An *capitulatio efficiat ne Imperator totam Majeſtatem conſequatur?* varie diſputant, *vid. MONZAMB. c. 5. §. 4. ibique KULPIS. in not.* ſed quæſtio a propoſito aliena eſt, ſi eadem in aliquo Juris Publici Syſtemate explicanda ſit, quid enim Poteſtatis Cæſar accipiat necne, id non ex *capitulatione*, ſed *juribus Statuum*, ad quæ ſe refert capitulatio, intelligendum, hinc de Cæſaris Poteſtate demum judicari recte poteſt, poſtquam jura Statuum, ex univerſa juris publici diſciplina, cognita ſunt.

§. 28. Æque impertinens altera eſt quæſtio: *an capitulatio faciat ſtatum mixtum?*

quæ juxta conſueta carmina decidi ſolet, *vid. Vitriar. l. 1. tit. 7.* §. *6.* nam de forma civitatis non antea judicari poterit, quam cognitis omnibus Cæſaris ac Statuum juribus, *vid. Vind. Vitriar. Castig.* §. *109.*

§. 29. In caſu obligationis neglectæ, nulla *clauſula commiſſoria* conſtituta eſt, ſed ſolum *nullitas actus ſuſcepti* ſancita, quam ſanctionem, non ad quemvis obligationis neglectum, vim ſuam extendere manifeſtum eſt.

§. 30. Cum capitulationibus conveniunt *literæ reverſales*, quarum meminit capitulatio *Joſephi* §. *47.* aliaque Imperantium *promiſſa*, ſub initium regiminis inita.

§. 31. Si capitulatio ſemel præſcripta, tollenda, aut illa in futuris electionibus omittenda ſit, id non niſi omnium Statuum conſenſu effici poſſe, manifeſtum videtur, *conf. Gulich. ad C. Joſephi. c. 17.* §. *6.*

§. 32. Eſſe de cætero *licitum* capitulationem etiam juratam cum futuro Imperatore inire, necnon, ex hypotheſi ſtatus præſentis conſervandi, *utile*, nemo cum ratione facile negaverit, *vid. GULICH. d. l. c. 4.* §. *3. RACHEL. d. diſſ. c. 5.* §. *10.*

§. 33. Circa *originem* capitulationum varie ſentiunt, *vid. RACHEL. d. l. c. 2.* forte ita habendum: ſi de origine capitulationum

germanicarum ſimpliciter quæratur, qualemcunque demum eæ præſupponant ſtatum, à primordio civitatis germanicæ, per unum vel quoſdam gubernatæ, illa erit repetenda.

§. 34. Si vero de iis capitulationibus quæratur, quæ ſtatum, qualis hodie eſt, præſupponunt, tum ad ea tempora reſpiciendum, quibus ille ſtatus introduci cœpi *VITRIAR. d. tit. 7. §. 1.* quod quidem ſenſim, non uno velut impetu factum, de quo dixi *l. 1. c. 4. 5.*

§. 35. Quodſi denique de capitulationibus ea forma externa, qualem hodie præ ſe ferunt, ſpectatis quæras, ultra tempora *Caroli V.* in explicanda earum origine non erit aſcendendum, imo cum prolixioribus hiſce pactis libertas Statuum inprimis confirmari, ac præſens Reipublicæ Status produci cœperit, ideo iis, ſi non unice, certe ſecundum excellentiam, Capitulationum nomen tribuendum eſſe, cum BOECLERO & KULPISIO *ad Monzamb. c. 5. §. 1.* dicendum videtur.

§. 36. Alia quæſtio eſt, an capitulationes Imperatorum, *Carolum V.* antecedentium, ſcriptis comprehenſæ ſint, de qua *vid. RACHEL. d. Diſſert. cap. 2. §. 6. SCHWED. d. c. 2. §. 14. VITRIAR. d. tit. 7. §. 1.* Omnes autem capitulationes à *Carolo V.* usque ad *Leopoldum*, commentario proſecutus eſt *Limnæus*, quod

opus

opus pro ſcripto ejus doctiſſimo quidam habent, *KULPIS.d.l.§.1.* noviſſimam *JOSEPHI* commentatione illuſtravit *JOHANN DIETRICH* von Jülich.

§. 37. Iis vero, qui ipſas capitulationes legere cupiunt, inprimis commendanda eſt *Capitulatio Harmonica*, quam noviſſime publicavit Halæ L. MULDENER, nam inſigni artificio effecit, ut legendo Capitulationem JOSEPHI, novem Capitulationum præcedentium argumentum ſimul intelligas.

§. 38. Cum in Inſtrumento Pacis ſpes *certæ* & *conſtantis capitulationis* facta ſit, operæ pretium fuerit, de hac pauca addere. Non notat illa *immutabilem aliquam pacti formulam*, ceu male exiſtimat *MONZAMB. c.5. §.2. RACHEL. d.l. c.5. §.10.12.* poteſt interim abſurdus ille ſenſus, velut ex ratione ſtatus jactari ab iis, qui capitulationem talem averſantur, dimovendis ſcil. ab iſto propoſito, per hanc rationem, aliis.

§. 39. Sed dicitur *certa* & *conſtans* partim ratione *dubiorum præſentium*, quæ per illam circa ſtatum publicum decidenda ſint, partim *perſonarum concipientium*, quarum reſpectu nulla amplius contradictio eſſe debeat. Ita omnino dicendum, ſi *fundamenta* Capitulationis perpetuæ ſpectes, aſt ſi etiam ratione *formulæ* definitionem exigas, tum dicerem.

§. 40. Ex mente Statuum imperii, Capitulatio perpetua eſt, *quæ in Comitiis concipitur, & ſemel concepta, quoties opus, in iisdem quoque mutatur*, ſed ex ſententia Electorum, eſt *formula ſemel in Comitiis concepta, ſed jure adcapitulandi, ab Electoribus, pro ratione temporum, varianda*, add. VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 180.

§. 41. Uti autem illi errant, qui *J. P.* dubium quoad *perſonas concipientes* deciſum putant, *vid.* §. 12. ita nec hoc pure eodem conſtitutum, ut in proximis comitiis perpetua capitulatio concipiatur, nec hactenus uſitatæ, poſt illa comitia amplius valere ullo modo debeant, ſed, illa non ſecuta, hæ in priſtino ſtatu relinquuntur, *vid.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 4. §. 41.*

§. 42. Eo autem modo concipienda fuerit capitulatio, ut per eam & ſtatus, ubi dubius eſt, efformetur, & obligatio Cæſaris univerſo ſtatui, addita ſanctione, attemperetur, in quo ſane non levis erit difficultas, quæ ei tollendæ, ex ſuis myrotheciis de *duplici limitandi modo*, in imperiis limitatis uſitato, depromere voluit RACHEL. *d. l. c. 5.* §. 12. ea a ſcopo abludunt, nam nec ille modus ad imperium quadrat, nec in *modo limitandi*, ſed *materiæ certa definitione & digeſtione* difficultas poſita eſt.

§. 43.

§. 43. Eſſe de cætero capitulationem conſtantem, imperio *utilem*, manifeſtum eſt, cum dubia civitatis conditio, & diſſidia Statuum, per eam tollantur, quæ hic opponit RACHEL. *d. c. 5.* §. *12.* non valde urgent, dum autem illa utilis dicitur, capitulationibus hactenus uſitatis utilitas non denegatur.

§. 44. Imo id obſervari meretur, utilitatem capitulationis perpetuæ, non in eo poſitam eſſe, quod eadem *ab omnibus Statibus concipiatur*, ſed quod *dubia Civitatis conditio & Procerum diſſidia per eam tollantur*, hæc vero utilitas etiam ſine Capitulatione, ab omnibus concipienda, obtineri poteſt; quando igitur iſtam concipiendi rationem, ex voto Statuum, Electores non admittunt, utilitatibus imperii ſeſe oppoſuiſſe exiſtimari nequeunt.

§. 45. Negotium perpetuæ capitulationis plene eſſe confectum, aliquando rumor fuit, ſed falſus, *vid.* KULPIS. *ad Monz. d. c. 5.* §. *2.* Impedimenta ſane maxima ſubſunt, tam ratione *perſonarum* quam *materiæ*, *vid.* RACHEL. *d. differt. c. 5.* §. *11.* ut parum abſit, quin *ejus confectio*, inter *moraliter impoſſibilia* referri debeat, *vid.* MONZAMB. *c. 5.* §. *2.*

§. 46. Videtur ſane Capitulationis conceptio, cum jure eligendi tam arcte eſſe connexa, ut illa tolli nequeat, quin hoc ſimul

turbetur ac imminuatur. Satius igitur eſſet, dubia, quæ circa Reipublicæ Statum occurrunt, ac Capitulationibus materiam controverſam nonnunquam ſuppeditant, in Comitiis ſimpliciter decidere, quam Electoribus jus concipiendi Capitulationes diſputare.

CAP. IIX.

De Obſervantia imperiali.

SUMMARIA.

Ob defectum legum expreſſarum invaluit Obſervantia, §. 1. hujus definitio §. 2. 3. Autores §. 4. requiſita §. 5. 6. materia §. 7. 8. 9. probatio §. 10. interpretatio §. 11. 12. 13. effectus §. 14. Origo §. 15. incertitudo §. 16.

§. I.

SÆpe in rebus agendis, deficiunt Legum expreſſarum definitiones, hinc *Tacita lex* in ſubſidium vocari, ex eaque qualiscunque deciſio repeti ſolet, inde innotuit *Obſervantia Imperialis*, des Reichs Herkommen/ peculiari diſſertatione, *Argentorati 1685.* a KULPISIO explicata. Ut de ea agamus, uti contextus nunc expoſtulat, *vid.*

c. 1. §. 15. ita pro inſtituti ratione, hæc jam nobis placent.

§. 2. Eſt *tacita conventio, ab Imperatore & Statibus, vel aliquando ab his ſolis, diuturno uſu inita, qua varia, totius Imperii vel Statuum res nec non operandi modum, concernentia determinantur*, quæ definitio indolem Obſervantiæ clarius exprimere videtur, quam ſi *regulam traditione inductam*, cum KULPIS. *d. diſſert. §. 10.* illam dicas.

§. 3. Dum *conventio* eſt, ab *obſervantia* legum latarum, nec non *conſuetudine* tam *inductiva* quam *interpretativa* diſtinguitur, licet conſuetudinem in eo imitetur, quod vel de novo quid conſtituat, vel dubium declaret, *add.* KULPIS. *d. l. §. 5. 6.*

§. 4. Initur aliquando, pro diverſitate materiæ, ab Imperatore & Statibus, aliquando ab his ſolis, aliquando ab aliquibus tantum v. g. ſi controverſia inter duos Status per obſervantiam determinetur, *add.* KULPIS. *d. l. §. 7.*

§. 5. Oritur Obſervantia (1) ex *actibus pluribus*, ex uno enim voluntatem obligatoriam vix colligere licet (2) *uniformibus*, nam difformitatem conſenſui obligatorio obeſſe, palam eſt (3) *juris & obligationis introductivis*, quæ qualitas adeſſe videtur, ſi alter intentione acquirendi jus, actum ſuſcipiat, ac al-

ter, cujus intereſt, vel ſimpliciter ex certa ſcientia taceat, vel quod certius eſt, a facta contradictione deſiſtat (4) *rationabilibus*, quæ enim legibus divinis repugnant, ea nec velle poſſumus, nec adeo velle cenſemur.

§. 6. Cumque memoratorum actuum exercitium, aliquem temporis tractum requirat, hinc hactenus *diuturnum tempus* ad introducendam obſervantiam etiam requiritur, certum vero temporis ſpatium nec poteſt nec debet aſſeri, *add.* Kulpis. *d. diſſert.* §. 7.

§. 7. Varia autem per obſervantiam definiuntur v. g. qualitas Imperatoris eligendi, jus Electorum, Stilus Curiæ, *vid.* Grundfeſte */p. 1. c. 2.* Kulpis. *d. l.* §. 7. 17. *ſeqq.* omnia tamen ad ſtatum publicum ſpectare debent, hinc *obſervantiam privatam*, quam ſcriptores camerales conſignare ſolent, *vid.* Kulpis. *d. l.* §. 11. hinc excludimus.

§. 8. Uti vero vel de novo aliquid per obſervantiam conſtitui, vel jam quacunque ratione conſtitutum, tolli poteſt, ita in univerſum ejus determinatio eſt incertiſſima; cum enim multi actus ex libertate ſuſcipiantur, vel ob reſpectum politicum, vel mera conſtent uſurpatione, non temere ex iis placitum obligatorium colligi poteſt, *add.* Kulpis. *d. l.* §. 13.

§. 9.

§. 9. Hinc ſolet in *veram* ac *putativam* diſtingui obſervantia, diviſionis tamen ad exempla applicatio ob rationem modo datam eſt perdifficilis, *vid.* KULPIS. *d. l.* §. 12. 13. ITTER. *de F. J. c. 2. §. 8. c. 19. §. 8.*

§. 10. Probandæ obſervantiæ requiritur, ut *veritas* actus oſtendatur, &, quod idem *placitum obligatorium* involvat, monſtretur, de cætero *communi modo* probatio fieri poteſt, KULPIS. *d. l.* §. 33. 34.

§. 11. Interpretatio authentica, obſervantiæ dubiæ *generalis*, ad *Imperatorem & Status* ſimul, *ſpecialis* vero, ad *eos, quorum intereſt*, pertinet. Si in contentionem judicialem res erumpat, adhuc interpretatio obſervantiæ, iſti principio erit aſſerenda, nam leges vel conventiones in judicio non conſtituuntur; ſed conſtitutæ ſaltem applicantur.

§. 12. Equidem KULPIS. *d. l.* §. 32. hoc caſu deciſionem Imperatori aſſerit, ſed confundit *controverſias ex obſervantia decidendas*, cum *ipſa obſervantia*, illas judicio Cæſaris ſubeſſe probat, non vero hanc.

§. 13. Nimirum jus decidendi controverſias præcedentiæ, ad Reſervata Imperatoris referri ſolet, hic igitur oſtendit laudatus AUTOR, quod etiam ex obſervantia deciſio queat deſumi, quod vero obſervantiam, ſi in dubium

bium illa vocetur, Cæſar pro autoritate interpretari queat, non perinde probat.

§. 14. Ex obſervantia probata, velut alio pacto, juxta menſuram conſenſus dati, *jus* & *obligatio* naſcitur, id quod ſine ulla difficultate aſſeri poteſt, ſed obſervantiam probare, ſemper erit difficillimum.

§. 15. Originem ejus *a genio populi Germanici*, omni tempore conſuetudines amantis, repetit KULPISIUS *d. l.* §. *8. 9.* ſed ut valeat illa ratio quoad quædam exempla, potiſſima tamen ratio ab *imperii mutatione, alium agendi modum deſiderante*, arceſſenda videtur, *vid. d. diſſert.* §. *29.*

§. 16. Id interim liquet, obſervantiam imperialem, nexus male firmi non incertum eſſe indicium, ac ſæpius inane nomen, quo nunc pro affectu ſuo quis utatur, nunc illud repudiet. Imo auſim dicere, ne unicum forte Obſervantiæ, certum jus ac obligationem conſtituentis, exemplum occurrere, nam quæ laudari ſolent, vel dubia ſunt, vel expreſſa conſtitutione deinceps ſecuta, aut aliqua ratione Status fulciuntur.

CAP.

CAP. IX.

De Legum privatarum Germanicarum, & Extranearum, in diſciplina juris publici, autoritate & uſu.

SUMMARIA.

Connexio §. 1. antiquiſſimarum legum germanicarum nulla videtur eſſe autoritas in Jure publico §. 2. bene tamen juris feudalis Saxonici & Suevici §. 3. leges extraneæ triplices §. 4. circa jus Romanum duplex quæſtio diſtingvenda §. 5. cognitio juris Romani utilis, quoad Jus publicum §. 6. uſus legum eſt vel legalis vel dogmaticus §. 7. leges Romanæ publicæ uſum legalem, in Germania regulariter non habent §. 8. 9. 10. nec privatæ §. 11. 12. 13. 14. illarum & harum comparatio §. 15. uſus dogmaticus utrisque tribui poteſt, ſub certis conditionibus §. 16. 17. 18. 19. multi aliter ſentiunt §. 20. in ſpecie Tabor autoritatem juris publici Romani aſſerit §. 21. ſed argumentis infirmis §. 22. 23. ſeqq. alii etiam juris Romani privati autoritatem propugnant §. 29. ſed doctrina oppido inconcinna §. 30. ſeqq. disquiſitionis concluſio §. 41. 42. Jus Canonicum, quoad Status pontificios Eccleſiaſticos, habet autoritatem §. 43. ſeqq. ceteræ ejus conſtitutiones regulariter non valent §. 48. 49. circa applicationem juris Longobardici, cautionibus opus §. 50. 51. valet illud quoad feuda Germaniæ illuſtria §. 52. 53. 54.

§. I.

§. I.

SUpereſt ut de legum privatarum germanicarum, ut & extranearum, qua publicarum, qua privatarum, in Diſciplina juris publici, autoritate & uſu diſquiramus, cujus disquiſitionis fundamenta uti *l. 1. c. 1. §. 42. usq. ad 64.* exhibuimus, ita eo major ejus videtur eſſe neceſſitas, quo magis Scriptorum vulgus allegatione legum extranearum abuti ſolet.

§. 2. De legum germanicarum origine, progreſſu & varietate diſſerere, nimis prolixum & ab inſtituto noſtro alienum eſt, hinc omnis iſta res jam ſupponitur. Id ſolum notandum, quod antiquarum legum, quas LINDENBROGIUS collegit, in diſciplina Juris publici nulla videatur eſſe autoritas & uſus, cum in genere earum valor dudum deſierit *vid. CONRING. d. O. J. G. c. 25. ITTER. de feud. imper. c. 2. §. 1.*

§. 3. Quod vero attinet Jus Saxonicum & Svevicum *Provinciale*, nec ejus magnus uſus in Diſciplina noſtra eſſe videtur, cum ea utriusque ſit indoles, ut ad publica negotia non adeo quadret. Aliter dicendum de *feudali*, nam in iis, quæ modum habendi ſpectant, etiam quoad feuda illuſtria autoritatem legalem habere, ac in dubio juri extraneo

neo præferendum eſſe videtur, cum enim conditio Vaſallorum illuſtrium olim tam ſplendida non fuerit, ſicut hodie, præterea laudati juris tradita etiam ad Territoria Germaniæ quadrent, hinc non immerito quoad hæc quoque autoritas illis tribuitur, *ad d* ITTER. *d. c. 2. §. 2. c. 10. §. 9.* SCHILTER. *J. J. P. l. 1. tit. 2. §. 17.*

§. 4. Per leges extraneas intelligimus Jus *Romanum*, *Canonicum* & *Feudale Longobardicum*, quæ qua ratione in Germaniam penetraverint, ejus rei hiſtoria alibi traditur & hic ſupponitur.

§. 5. Primo diſpiciendum de *Legibus Romanis*, ubi duplex quæſtio ſummatim occurrit (1) *an legum illarum cognitio utilis ſit ad ſtudium juris publici eo facilius excolendum?* (2) *an in quæſtionibus juris publici decidendis illæ uſum habeant?*

§. 6. Prior ſane affirmanda eſt, nam quo plures leges quis cognoverit, eo aptior redditur aliis intelligendis, hinc aliarum gentium inſtituta, probe cognita, eo ſenſu uſum quoque habere poſſunt, atque eo pertinet ſententia RHETII *comm. jur. feud. procem. n. 91.* licet ultra meritum, erga leges Romanas, ſit benigna.

§. 7. Quoad poſteriorem obſervandum, uſum, in decidendis quæſtionibus, duplicem

eſſe

eſſe poſſe, vel *legalem*, ut quæſtio neceſſario inde decidenda ſit, vel *dogmaticum*, ut inde ratio confirmans vel illuſtrans deſumi poſſit, quemadmodum eo ſenſu alii etiam Autores allegari ſolent.

§. 8. Hoc poſito de *utroque uſu*, idque vel ratione legum Romanarum *publicarum*, vel *privatarum* videndum. Quoad illas ita putamus, *leges publicæ juſtinianeæ, in quæſtionibus ſtatum Germaniæ publicum concernentibus, nullam habent autoritatem* legalem, *niſi in ſpecie, receptio doceatur.*

§. 9. Nam leges Romanæ cum germanicis vel *conveniunt*, tum iis non indigemus, quia propriæ adſunt, vel iis *contrariantur*, tum valere omnino non poſſunt, vel *præter eas aliquid diſponunt*, tum autoritatem habere poſſunt, ſi receptæ ſint

§. 10. Probandæ vero iſti receptioni non ſufficit tacita illa juris Romani in Scholas ac Forum admiſſio, quia tota illa, quanta quanta eſt, ad controverſias privatas adeoque jus privatum pertinet, ſed ſpeciale teſtimonium requiritur.

§. 11. Quoad has ſic arbitramur: *leges privatæ juſtinianeæ in materia noſtra itidem nullam habent autoritatem* legalem *niſi in quantum ſpecialis receptio poteſt oſtendi.*

§. 12. Omnem illius juris autoritatem debere

bere deduci ex *receptione*, id puto extra dubium eſt, jam demus tantiſper, generaliter leges privatas eſſe receptas,illud tamen omne intuitu rerum, ad Juriſprudentiam privatam pertinentium, factum eſt.

§. 13. Patet id ex *indole juris recepti*, privatum eſt, ergo ad privata pertinere, in dubio cenſendum; ex *receptionis modo*, tacite in Scholas & Forum, circa res privatas occupatum, ſe inſinuavit, igitur ejus autoritas iis limitibus merito circumſcribitur.

§. 14. Porro ex *conditione Imperantium*: legibus privatis ſoluti ſunt, hinc illos his ſubjicere non licet, niſi factæ ſubmiſſionis liquidiſſima proſtent indicia; denique ex *habitudine legum privatarum*, raro ad publica quadrant aut quoad hæc neceſſariæ ſunt, itaque nec eorum intuitu temere receptæ dici poſſunt, ſed receptio ſpecialis ſemper oſtendi debet, *add. l. 1. c. 1. §. 59. ſeqq.*

§. 15. Eſt igitur inter jus juſtinianeum *publicum* & *privatum* ea differentia, illud omnino receptum cenſeri non poteſt, niſi in quantum ſpecialis probatio receptionem oſtendit, hoc vero generaliter quidem receptum eſt, ſed quoad cauſas privatas, ergo adhuc publicorum negotiorum ratione ſpecialis receptio docenda eſt, ſiquidem autoritatem habere debeat.

§. 16. *Uſum autem* dogmaticum *utrique juri*, *tam publico quam privato*, *tribui* poſſe negandum non eſt, modo *certæ conditiones* obſerventur.

§. 17. *Primo* ut concedatur, nullam ita eſſe juris Romani prærogativam præ Turcico, Perſico aut alius gentis jure, vel etiam alio rerum politicarum ſcriptore, nam horum omnium quoque poteſt eſſe uſus dogmaticus.

§. 18. *Secundo*, ne placita Romana ultra vim *rationum illuſtrantium* extendantur, quodſi diſſimulata ratione vera, ab illuſtrante omnis rei veritas repetatur, iſto abuſu non ſimplex ineptitudo, ſed capitalis error, qualis in hoc genere committi poteſt, committitur, quia ſolida cognitio eadem impeditur.

§. 19. *Tertio*, ne temere jure Romano utamur, ſi enim aſſertionem quamvis, ſuis rationibus ſatis conſtantem ac perſpicuam, allegatione textuum Romanorum, in quibus vel levis ſimilitudo occurrit, indiſtincte ſtipes, ille uſus jure optimo ridiculus ac ineptus cenſebitur.

§. 20. Quod multi hic diſſentiant, ac neſcio quem juris Romani uſum crepent, id partim eſt a nimia juris illius admiratione, quæ multos velut morbus epidemicus corripuit, partim ab ignorantia limitum, quibus juris

juris publici ſtudium continetur ac à privato diſcernitur.

§. 21. In ſpecie *TABOR de metat. c.5. n.4. ſeqq.* contra CONRINGIUM pro *autoritate juris publici Romani* depugnat, ſed magna argumentorum & *infirmitate* & *confuſione*.

§. 22. Quædam ejus placita, (ſic enim in ordinem aliquem digeri poſſunt,) pertinent ad *aptitudinem*, quam cognitio legum Romanarum tribuat, quamque §. 5. *n.1.* innuimus. Licet autem iſtum uſum non omnino negemus juri Romano, glorioſius tamen eum jactat TABOR quam veritas rei admittit.

§. 23. Inprimis illud falſum eſt, *quod de rebus populi, de bonis civitatum, de fluminibus, ripis &c. nemo certius quid definire poſſit quam JCtus juſtinianeus;* nam Romani & falſas, & a placitis germanicis abhorrentes, habuerunt hypotheſes, hinc in iis rebus, juxta uſum Germaniæ definiendis, nemo magis ineptit, quam JCtus juſtinianeus, quod exemplo *metallorum* oſtendimus, *in differt. de jure metallor. hab. Lipſ. 1695.*

§. 24. Porro quædam ſpectant ad *uſum legalem*, nimirum cauſatur *TABOR leges ſacras, municipales, epidemeticas,* quibus addunt, *tributarias, fiſcales*, quæ magnum hodie quoque habeant uſum.

§. 25. Eſto, ſunt leges privatæ, pertinent

Q 2 enim

enim ad ſubditos conſtitutos, vel Imperantes citra Imperium ſpectatos, quod certiſſimum legum privatarum eſt indicium, nihil igitur inde ad uſum legum publicarum, *vid. l.1.c.1.§.52.ſeqq.*

§. 26. Denique quædam concernunt *uſum dogmaticum;* hunc admiſimus quidem, ſed parum abeſt, quin exempla Taborica, conditiones antea datas offendant, adeoque non *uſus* ſed *abuſus* legum Romanarum occurrat.

§. 27. Nam contendit, *ex jure Romano intelligi, quod jus publicum ſit id, quod ad ſtatum reipubl. ſpectet,* quaſi vero iſta non intelligantur citra jus Romanum, & vel levis aliqua ratio poſtulet, ut iſti rei probandæ vel illuſtrandæ, ad jus Romanum provocetur!

§. 28. *Quod jus publicum ſit vel ſacrum, vel profanum;* juxta conſueta principia politica, apud Romanos quoque ſub ſtatu inprimis Monarchico, occurrentia, jus ſacrum, ſpecies *privati* eſt, quod vero idem in Germania ſuo modo ſit *publicum*, id à propriis inſtitutis dependet, quæ ex jure Romano neque probari, neque commode illuſtrari poſſunt.

§. 29. Pro magna quoque *juris Romani privati autoritate* vulgo decertare ſolent, & ne putes ad antiquos gloſſatores hoc pertine-

nere, vel ſola diſputatio: *de uſu juris Romani in controverſiis juris publici germanici decidendis*, quæ ſub præſidio D. ENGELBRECHTII *Helmſtad. 1692.* prodiit, facile effecerit; quicquid enim allegationum Romanarum unquam prodiit, id omne in eam, velut locum Communem conductum, auctumque magis ac interpolatum eſt.

§. 30. Videtur quidem AUTOR ille *uſum legalem*, idque intra certos ſaltem limites, adſtruere velle, quando contendit, *deficientibus legibus germanicis, rectæ rationi conſentaneum eſſe, ut ad jus juſtinianeum, quod inter Europæas gentes, in ipſis gentium controverſiis decidendis, adhiberi poſſit & debeat, confugiamus.*

§. 31. Sed in ipſa tractatione longe latius excurrit, quando nulla facta *uſus legalis* & *dogmatici* diſtinctione, quam forte etiam ignoravit, vel neceſſariam non credidit, promiſcue jus civile allegat, atque ita ejus uſum oſtendere conatur.

§. 32. Propoſitum non patitur, ut inſtituti illius abſurditatem, ex profeſſo perſtringamus, ſummas igitur reſponſiones, & quidem juxta diverſitatem uſus modo indicatam, ſaltem nunc exhibebimus.

§. 33. Quoad *uſum* igitur *legalem* falſa eſt regula quam §. 30. retulimus, nam *uſum* illum

ſubſidiarium, ſuo tamen modo *generalem*, rectæ rationi non convenire ſed contrariari ſatis oſtenſum §. *12.13.14.* quod autem *jus Juſtinianeum, in genere inter gentes Europæas, earumque controverſiis decidendis, adhiberi poſſit & debeat*, id ſolida aliqua ratione probari debuiſſet.

§. 34. In exemplis, quæ probando illi uſui adducuntur, his modis peccatur (1) *contra manifeſtam veritatem applicantur controverſiis illuſtribus leges privatæ civiles* v. g. quando Status legibus teſtamentariis ſubjiciuntur.

§. 35. Vel (2) *afferuntur leges judiciariæ;* atqui Status, quatenus per modum imperii, contra eos in judiciis communibus proceditur, veri ſubditi ſunt, adeoque cum legibus judiciariis ad Jurisprudentiam privatam pertinent.

§. 36. Vel (3) *adducuntur leges, ad Statuum matrimonia, aut contractus pertinentes & ſimiles*, verum & hoc reſpectu Imperantes ad jus privatum pertinent, quamvis ne quidem in Jurisprudentia privata, leges humanæ iis applicari regulariter queant, ob præſuppoſitam imperandi conditionem, de quo explicatius actum *l. 1. c. 1. § 59. ſeqq.*

§. 37. Vel denique (4) *allegatur diſpoſitio ſpecialiter recepta* v. g. definitio majorennitatis;

tatis; verum a particulari ad univerſale male infertur, aut (5) *committitur fallacia cauſæ*, dum theſi, alias veræ, otioſa additur probatio v. g. quando requiſita Imperatoris Germanici ex *l. 7. C. de incol. l. 3. C. de municip.* probantur.

§. 38. *Uſum dogmaticum*, quem in effectu quoque AUTOR ille adſtruit, admittimus quidem, ſed ſub conditionibus antea memoratis, contra quas tamen, certo ineptitudinis indicio, *IDEM* perpetuo fere impingit.

§. 39. E. g. *p. 1.* §. *2.* dicit: *ſi dubium circa Auream Bullam aliasque leges publicas occurrat, interpretationem petendam a Principe l. fin. C. de LL. l. 11. ff. eod. &c.* quis hanc allegationem excuſandam arbitretur, nam veram rationem, ab imperii noſtri autonomia dependentem, diſſimulat, aliam vero ſubſtituit, quæ neque probat, neque illuſtrat, ſed incautos potius ſeducit?

§. 40. Ejus furfuris ſunt fere reliqua omnia, erubeſcendus ſane & intolerabilis error eſt, rationes patrias ſolidiſſimas omittere, ac frigidiſſimam probationem, ex ruderibus Jurisprudentiæ Romanæ, arceſſere.

§. 41. Ex his jam ſatis liquet, juris Romani tam publici quam privati, oppido exiguum eſſe uſum ſive legalem, ſive dogmaticum in decidendis quæſtionibus publicis germani-

cis, ac adeo ſcriptum juris publici eo abſurdius cenſendum eſſe, quo magis allegationibus juris Romani abundat.

§. 42. Qui autem ſtudio partium leges illas urgent, cum tamen autoritate eas deſtitui non neſciant, eorum inſtitutum & *ineptum* & *injuſtum* cenſeri debet.

§. 43. Quoad *jus Canonicum* diſtinguendum inter *diſpoſitiones quæ Clericos reſpiciunt, ex quorum claſſe Status imperii* ECCLESIASTICI *ſunt, ac reliquam legum ſ. Canonum farraginem.*

§. 44. Prioris generis diſpoſitiones Canonicæ *autoritatem* legalem *habent quoad Status Eccleſiaſticos Pontificios, niſi legibus germanicis fuerit iis derogatum.*

§. 45. Habent autem illam autoritatem non ex *aliquo imperio Pontificis*, ſed *ultronea Statuum ſubmiſſione*, hinc uti iis decretis ex parte poſſunt derogare Status, quod vult addita exceptio, ita in univerſum ea tollere poſſunt, Pontifice nequicquam ringente.

§. 46. In nuperrima igitur electione Archiepiſcopi Colonienſis, Princeps Bavaricus *Joſephus Clemens*, pro ſua *electione*, contra Cardinalis *Fürſtenbergii poſtulationem*, recte allegavit *c. 40. X. de elect.* & notum eſt, quod in quavis Status Eccleſiaſtici conſtitutione, disquiri ſoleat, utrum *canonice* ſit facta, nec ne.

§. 47.

§. 47. Porro Electores Eccleſiaſtici ea, quæ *ordinis* ſunt, *vid. A. B. c. 23.* antea peragere nequeunt, quam juxta *c. 4. X. de translatione epiſc. c. 15. X de elect.* fuerint conſecrati.

§. 48. De poſterioris generis *diſpoſitionibus Canonicis, idem plane arbitramur, tam quoad uſum* legalem, *quam* dogmaticum, *quod exiſtimavimus circa jus civile* §. *8. 16. ſeqq. 41. 42.*

§. 49. Hinc *v. g.* remedium Canonis *Redintegranda, 3. qv. 1. C. 3.* quatenus ſimpliciter ſpoliatum reſtitui vult, etiam *juſte*, vel *injuſtitia non adeo evidenti* dejectum, inter Status imperii locum non habet, nam talis dejectio, æſtimatione mere civili, delictum eſt, ſed Statuum imperii delicta, ex jure naturali, & legibus germaniæ fundamentalibus æſtimanda ſunt *vid l. 1. c. 1.* §. *63. 64.*

§. 50. Circa *leges longobardicas*, duo præmonenda (1) *eas ratione Germaniæ revera eſſe leges extraneas*, hinc male illæ, non ſecus ac ſi propriæ ac domeſticæ eſſent, rebus Germaniæ a quibusdam applicantur, ſpecimen exhibet Arum. *ad A. B. diſcurſ. 4.* §. *10. diſcurſ. 6.* §. *45.*

§. 51. Quoties (2) *juri Longobardico germanicum contrariatur, non recte dici, ab illo per hoc eſſe receſſum, niſi evidenter conſtet, quod poſt juris Longobardici receptionem, leges*

germanicæ prodierint, nam alias in hiſtoriam impingitur, cujus ἀνιςορησίας duo egregia ſpecimina iterum ſiſtit ARUM. *d. tr. diſcurſ. 6. §. 33. diſcurſ. 4. §. 16. in fin.* ut alios nunc taceam.

§. 52. His præmonitis, de *uſu legali* ita habendum: *leges poſitivæ, quæ admodum habendi feuda, i. e. ad eorum acquiſitionem, conſervationem & amiſſionem ſpectant, quoad feuda Germaniæ illuſtria* autoritatem legalem *habent*, nam cum ad hæc quoque applicari queant, & conditio feudorum illuſtrium aliquamdiu fluctuaverit, videntur in genere quoad omnia feuda receptæ.

§. 53. *Niſi tamen vel legibus germaniæ res jam deciſa*, tum enim longobardicis non indigemus, *vel contrarium diſpoſitum*, tum leges extraneæ patriis cedere debent in dubio.

§. 54. Reliquorum longobardicorum *uſus dogmaticus* eſſe poteſt, juxta conditiones antea memoratas, quæ ſi negligantur, allegationem juris longobardici vel noxiam, vel minimum ineptam, arbitramur.

LIBER

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

De Statibus Imperii.

SUMMARIA.

Sequentium partitio §. 1. in territoriis Germaniæ occurrunt Imperantes & Subditi, illi Status audiunt §. 2. ex quo Status vulgo æſtimetur §. 3. quæſtionis præſuppoſita §. 4. ipſa quæſtio §. 5. tria ad Statum imperii requiruntur §. 6. 7. 8. refellitur ſententia vulgaris §. 9. ſeqq. Status definitio, ex noſtra ſententia §. 26. requiritur ad eum, jus territoriale §. 27. 28. jus ſuffragii, quod ex illo regulariter profluit §. 29. ſeqq. & nexus fere ſocialis §. 39. 40. qua ſententia a poſteriori etiam probatur §. 41. comparatio communis & noſtræ ſententiæ §. 42. ſeqq. uſus noſtræ, & incommoda communis doctrinæ §. 48. 49. 50. minus probabiles opiniones §. 51. cum epicriſi §. 52.

§. I.

PRogrediendum eſt ad *argumentum legum publicarum germanicarum*, ſive *jura & obligationes*, quæ ex his dependent, *vid. l. 1. c. 1.* §. *68.*

§. 68. l. 2. c. 1. §. 2. cumque mutationem Germaniæ internam, eo evaluiſſe oſtenderim *l. 1. c. 3. 4. 5.* ut Proceres Territoria ſua proprio jure teneant, omnibus vero, velut Caput, Cæſar præſit, denique totius Reipublicæ ſua etiam ſint jura ac nexus peculiaris, hinc ordine maxime naturali tota decurret tractatio, ſi primo Territoria, poſtea commune Caput ſeu Cæſarem, denique totius Reipublicæ jura & nexum expendamus.

§. 2. In Territoriis occurrunt *Imperantes* & *Subditi*, de quibus eatenus nunc agendum, quatenus Eos, ad Juris publici Diſciplinam ſpectare oſtendi *l. 1. c. 1. §. 50. 51.* Imperantes, de quibus primo agere par eſt, receptiſſimo nomine, *Status Imperii* Reichs-Stände dicuntur, *vid.* KULPIS *de jure Legat. c. 4. §. 1. ſeqq.* SCHWED. *introd. ad jus publ. part. ſpec. Sect. 2. c. 1. §. 1.*

§. 3. Quoad rem ipſam, non levis Scriptorum eſt diſſenſio, ſed qui accuratiſſime eſſentiam Status imperii exponere volunt, ex *jure Seſſionis* & *Voti* eam æſtimant, quæ ſententia fere in Scholis dominatur, ſed cur unicum illud requiſitum, *eſſentiale* exiſtimari debeat, ejus rei idonea ratio fortaſſis non ſuppetit.

§. 4. Deſero ſententiam receptiſſimam, quo igitur Status controverſiæ eo rectius formetur,

metur,

metur, prænotandum (1) quod nomen *Status*, ſit *titulus imperioſus* ac in Proceribus Germaniæ, *communionem imperii civilis* eique innexam *conditionem publicam* notet (2) quod in Proceribus Germanicis, ſi non omnibus, certe plerisque, tria occurrant, ſcilicet *Superioritas Territorialis, Jus ſuffragii* ac *obligatio, qua toti Reipublicæ connectuntr.*

§. 5. Quibus præſuppoſitis, quæritur, utrum *eſſentia & nomen Status ex ſolo jure ſuffragii*, an *ex tribus illis, quæ laudavimus, conjunctim æſtimari debeat, & an adeo is, in quo tria illa ſimul adſunt, titulum Status imperii in ſolidum, in quo alterum occurrit, ex parte mereatur?* Communis ſententia prius aſſerit, ſed mihi poſterius, ſi, prout par eſt, quæſtionem ad præſentia referamus tempora, probabilius videtur.

§. 6. Ratio meæ ſententiæ ex publico totius Reipublicæ germanicæ Statu dependet, in tali enim civitate, in qua ſinguli Proceres domi ſuæ imperium civile exercent, communi vero Patriæ, communibus conſiliis & auxiliis ſuccurrunt, qualis regiminis habitus in Germania utique occurrit, omnia illa jura æquali æſtimatione proſequi, ac titulum Procerum imperioſum inde repetere par eſt.

§. 7. Nam inter ea jura naturalis eſt connexio,

nexio, ac unum ex altero regulariter profluit, vel ſingula ſe mutuo conſequuntur aut præſupponunt, & qui in parte Rempublicam regit, in commune vero cum cæteris conſulit ac decernit, is demum Rempublicam *ſiſtere*, aut de iis quæ ad imperium civile pertinent, *ſtatuere*, ac legitimam perſonam *ſtandi* ubique habere, atque ita *Status* & *pars integrans* dici poteſt.

§. 8. Inprimis mirum foret, ſi quis in hac æſtimatione, *jus ſuffragii* velit *juri Territoriali* præferre, illud enim, calculo recte ſubducto, hujus vel pars vel effectus eſt, præterea ab hoc ſplendidiores utique operationes tota die profluunt, quam ab illo, cujus inſuper exercitium, Comitiis vel non inſtitutis, vel negligenter habitis, per aliquot annos quieſcere poteſt.

§. 9. Pro communi ſententia tria potiſſimum urgentur argumenta, quæ tamen elidere, non fuerit difficile. Laudant (1) *varios imperii Receſſus, in quibus, à jure ſuffragii, eſſentia Status repetatur* e. gr. R. J. *1500. tit. 52.* R. J. *1512. in proœm.* R. J. *1544. §. 101.* R. J. *1548. §. 56. 105.* R. J. *1555. §. 19.* R. J. *1559. §. 84.* R. J. *1564. §. 29.* R. J. *1566. §. 139. 179.* R. J. *1570. §. 163.* R. J. *1576. in proœm. §. 112.* R. J. *1654. §. 197.* quos pleroſque allegavit *ARUM. de Comit. c. 4. n. 1.* quem ſublegiſſe videtur *SCHWEDER.*

DER. introd. ad jus publ. P. Sp. Sect. 2. c. 1. §. 3.

§. 10. Verum illi textus ſolum oſtendunt, quod Statibus imperii jus ſuffragii competat, quod vero in eo, eſſentia Status poſita ſit, id non adſtruunt, aut, ſi multum iis tribuere velis, docent ſaltem, quod jus ſuffragii, ſit *requiſitum Status*, non autem, quod *unicum*, hinc in illis *denominatio particularis*, minime vero, *adæquata & accurata Status definitio* occurrit.

§. 11. Quare autem, in legibus præcipue antiquioribus, Proceres Germaniæ, à jure ſuffragandi, Status dicantur, ejus rei ratio inde dependet, quod ut plurimum, quando illa denominatio occurrit, intuitu rerum Comitialium conſiderentur, præterea olim jus ſuffragii, eo jure, quod in Territoriis, Proceribus competiit, ſplendidius fuit viſum.

§. 12. Interim non deſunt alii textus, in quibus Proceres Germaniæ, tam intuitu *immedietatis & juris ſuffragii ſimul*, quam *illius tantum*, Status dicuntur, ut iſto probandi genere meam ſententiam quoque confirmare mihi liceat.

§. 13. Prius patet ex R. J. 1548. §. 56. *ibi.* dem auszichenden Stand ohne Mittel unterworffen / keine Stimme und Stand in Reichs-Verſamlungen / auch keine Lehn im Reich hätte. Poſterius vero liquet ex R. J. 1555.

1555. §. 19. *ibi.* welche denjenigen / ſo dem Reich ohne Mittel unterworffen / und Reichs-Stände ſind / nam ultima verba non *diſtinguunt & opponunt*, ceu vult ARUMÆ. *de Comit. c. 4. n. 1.* ſed potius præcedentia *explicant*, ac Proceres ab immedietate, Status dici, oſtendunt.

§. 14. Idem colligi poteſt ex R. J. 1566. §. 146. *ibi.* die Stände ‥ als ob ſie den Reich gäntzlich entzogen / ex R. J. 1600. §. 44. ubi Status, in fraudem Conſtitutionum, ſibi damnum intuliſſe perhibentur, quod itidem ad immedietatem reſpicit.

§. 15. His accedunt leges recentiores, nam in Inſtrumento pacis Weſtphalicæ, frequenter Proceribus Germaniæ, nomen *Status* tribuitur, quando ſine reſpectu ad Comitia, ſaltem ratione juris Territorialis conſiderantur, probabili indicio, ad *immedietatem* non *jus ſuffragii* tum reſpici.

§. 16. Sic e. gr. *Status turbati art. 5. §. 15. bona Statibus interverſa* §. *25. oppignorationes Statibus immediatis confirmandæ* §. *26.* quidam *Statibus, reſpectu territorii, ſubjecti* §. *28.* leguntur. *Statibus immediatis, cum jure territorii, jus reformandi exercitium religionis* aſſeritur §. *29. 30.*

§. 17. In ſpecie *Status in libero juris territorialis exercitio* confirmantur *artic. 8.* §. *1.* poſtea

poſtea *jus ſuffragii* ipſis tribuitur *§. 2.* cur non igitur nomine Status, & *immedietatem*, & *jus voti* ſignari exiſtimemus.

§. 18. Non minus comitialis conſenſus requiritur, *ſi nova munimenta, intra Statuum ditiones, exſtruenda ſint d. §. 2.* an igitur in immediati, jure tamen ſeſſionis deſtituti, ditione, munimenta, ſine Conſenſu Comitiali, exſtruere licebit? non eſt probabile, hinc Status ibi notat immediatum! *add. art. 16. §. 14.* R. J. *1654. §. 180.*

§. 19. Nec eſt quod dicas, *leges publicas, quando Proceribus Germaniæ, nomen* Status, *intuitu* juris ſuffragii *tribuunt, exquiſite & proprie, quando autem ratione* immedietatis, *improprie minusque accurate loqui, aut etiam titulo, à jure ſuffragii dependente, velut notiori, membra imperii immediata notare*, nam ita ex præconcepto præjudicio ſaltem ſupponitur id, de quo quæritur & quod ſolida ratione probari nequit.

§. 20. Leges publicæ potius, uti accuratam Status definitionem nullibi exhibent, ita, æquali loquendi genere, nunc hujus, nunc illius requiſiti intuitu, prout occaſio & ſubſtrata materia fert, titulum illum immediatis Germaniæ membris applicant.

§. 21. Ex quo etiam dubium, quod *Status nonnunquam, immediatis opponantur* ut

in R. J. *1564. §. 29.* facile tollitur, nam cum, ut hactenus oſtenſum, denominatio Status plerumque ſit particularis, ideo etiam immediati, particulariter ſaltem Status eſſe negantur.

§. 22. Sic igitur liquet, quod leges publicæ ſententiam communem non tueantur, nec noſtræ obſint ſed eam potius confirment. Quodſi compendioſe & fortiter philoſophari velis, recte dixeris, probatione inartificiali hic non licere defungi, nec ex captatis Receſſuum formulis quæſtionem hanc determinari poſſe, cum earum Autores, Statum imperii definire nec voluerint, nec pro lubitu poſſint, cum omnis illa res, ex *conditione Reipublicæ, juriumque Proceribus competentium habitu,* ſit definienda.

§. 23. Urgent (2) *ex communione imperii civilis, Statum æſtimandum eſſe,* admittimus hanc rationem, ſed eadem ſententiam communem non probari, verum everti putamus, cum ea admiſſa, nihil omnino afferri queat, cur, in æſtimanda qualitate imperioſa, Juris Territorialis obligationisque ei connexæ, nulla ſit habenda ratio, *vid.* §. *8.*

§. 24. Evidentior fit rationis huc applicatæ infirmitas ac totius ſententiæ communis inconcinnitas, ſi expendas, quod (3) ex *definitione Civis Ariſtocratici aut Democrati-*

ci

ci Ariſtotelica, ſpiritum traxerit, hac nititur *CONRING. de Civ. imper. §. 5. ſeqq.* ac ejusdem imitatione, omnem iſtam philoſophiam exortam eſſe, in genere aſſerit *SCHWEDER. in introd. ad jus publ. P. Sp. Sect. 2. c. 1. §. 3.*

§. 25. Nam Civi quidem Ariſtocratico vel Democratico, non alio reſpectu, *titulus imperioſus* convenire poteſt, quam quatenus Comitiorum membrum eſt, domi ſuæ enim privatam agit vitam, ſed iſta ad Proceres Germaniæ maligne applicantur, qui non tantum in Comitiis, ſed & Territoriis ſuis, imperio civili gaudent.

§. 26. Juxta hæc igitur non *unum, ſed tria requiſita eſſentialia,* Status imperii adæquate ſuppoſiti, ſunt, hinc Status, in ſua perfectione ſpectatus, eſt *Perſona moralis, ſimplex vel compoſita, jure Territoriali, & hinc orto jure ſuffragii in Comitiis gaudens, ac Cæſari totique Imperio, ad ferenda inprimis Reipublicæ onera, nexu fere ſociali obſtricta.*

§. 27. Requiritur itaque (1) *jus Territoriale,* hoc fundamentum eſt reliquorum, niſi enim domi, tui juris ſis, ad comitia adſpirare & ærarium provinciale præterire tibi non licebit.

§. 28. Omnis ergo Status, eſt *immediatus,* & ob *immedietatem* quoque, *nomen Status* meretur, quod poſterius vulgo negant, *vid.*

SCHWED. d. l. §. 2. niſi tamen cætera requiſita accedant, immediatus, *plene* Status non eſt.

§. 29. Poſtea (2) neceſſarium eſt *jus ſuffragii*, quo omnem Status eſſentiam contineri, vulgo exiſtimant, ſed forte perperam ob hactenus dicta, facit quidem Statum jus ſuffragii, ſed non unice.

§. 30. Præſupponit autem hoc *jus* regulariter, *jus territoriale*, nam ſi quis alii ſubjectus ſit, eum Dominus ad jus ſuffragii contendere non patietur, ſi vero ſui juris quidem ſit, bonis tamen immediatis in quo jus territoriale exerceat, deſtituatur, itidem ad comitia non admittetur, prout leges expreſſæ *R. J.* 1654. §. 197. *Capitul.* Ferdin. IV. *art.* 45. Leopold. *art.* 44. & Principum noviter creatorum exempla luculenter oſtendunt, vid. *KULPIS. ad Monzamb. c.* 2. §. 9. *p.* 525.

§. 31. Non antecedit vero jus territoriale, velut *cauſa ſine qua non*, ſed potius tanquam *cauſa efficiens*, ex qua jus ſuffragii profluat. *vid. VINDIC. VITRIAR. CASTIG.* §. 121. *ſeqq.*

§. 32. Neque enim territorii limitibus illud circumſcribitur, ſed uti vim ſuam extendit ad exteros, dum fœdera ineuntur, Legati mittuntur, bellum geritur, ita ad Comitia quoque, ejus virtus porrigitur, hinc à quo tem-

tempore Status territoria *proprio jure* regere cœperunt, ab eo quoque tempore ſuffragium comitiale, in *deciſivum* mutari debuit, manifeſto connexionis indicio.

§. 33. Id tamen non aſſerimus, quaſi jus territoriale, ſemper jus ſuffragii pariat, res enim morales arbitrio humano ſunt diviſibiles, hinc uti jus ſuffragii, ſpeciali Procerum germanicorum voluntate, alicui tribui poſſet, licet jus territoriale non haberet, ita hoc, ſine illo, etiam adeſſe poteſt & ſolet.

§. 34. Illos autem plane falli arbitramur, qui jus territoriale, putant eſſe juris ſuffragii *conſecutivum*, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. *10.* KULPIS. *d. l.* §. *6.* cujus præpoſteræ philoſophiæ origo deſcendit ex falſa hypotheſi, quo jus ſuffragii, pro *Majeſtatico*, Territoriale vero, pro *Non-majeſtatico & ignobiliori jure* habetur, quam nullo ſolido niti fundamento, ex accurata harum rerum conſideratione, facile liquet.

§. 35. De cætero *jus ſuffragii*, non *ejus exercitium* ſeu *poſſeſſio*, ad Statum requiritur, hæc enim non ad *eſſentiam*, ſed *qualemcunque probationem* pertinet, KULPIS. *d. l.* §. *8.* *ſeqq.*

§. 36. Ex dictis facile etiam explicatur vulgaris quæſtio: *an jus ſuffragii ſit patrimonii qualitas*, an *perſonæ dignitas?* nimirum per-

ſonæ utique inhæret, prout ex natura rerum moralium facile liquet, nemini tamen competit, niſi qui, in patrimonio immediato, jus territoriale exercet, quo amiſſo, & jus ſuffragii perit, vid. *Schwed. d. l. §. 2. 9. Kulpis. ad Monzamb. c. 2. §. 1. in fin.*

§. 37. Cæterum quæ de connexione Juris Territorialis & ſuffragii dixi, ea non alio ſenſu accipienda ſunt, quam quod, ex habitu horum jurium, ac præſenti Reipublicæ Statu, ita pronunciandum videatur. Interim certum eſt, quod jus Territoriale, ſine jure ſuffragii, & hoc, ſine illo, eſſe queat, ac aliquando etiam ſit, ceu jam admonui *§. 33.*

§. 38. Inprimis quoad Proceres Eccleſiaſticos, laudata illa jura, ſeparata eſſe poſſunt, cum enim olim, nam tam ex neceſſitate, quam ſuperſtitione potius, conſilii cauſa, Comitiis illi admoti fuerint, hinc fieri potuit, & forte non raro factum eſt, ut eorum nonnulli jus ſuffragii obtinuerint, eodemque etiam hodie gaudeant, qui tamen nunquam ad jus Territoriale adſpiraverunt, ſed ſemper alii Domino Territoriali ſubfuerunt, quod rerum germanicarum periti penitius intelligent. Neutiquam igitur ex mea ſententia, a jure Territoriali, ad jus ſuffragii, vel ab hoc, ad illud, tuto inferri poteſt, ſed hæc omnis res, quoad ſingulos Germaniæ Proceres,

res, ex propriis rationibus, definienda eſt.

§. 39. Denique ad Statum requiritur (3) *ut nexu fere ſociali, ad ferenda inprimis civitatis onera, Cæſari totique Imperio ſit obſtrictus,* nam ſine hac obligatione, præcedentia jura nemini regulariter conceduntur, hinc, ob hanc Connexionem, illa, pro requiſito Status, merito habetur: Illud interim facile liquet, de dignatione Status nihil decedere, ſi in aliquo, obligatio illa, quatenus oneroſa eſt, deficiat.

§. 40. Illud obſervandum, quod nexus ille Communis, maximam partem, ſit ſocialis, i. e. Status imperii, velut ſocios, Reipublicæ conjungat: Et licet, in nonnullis Vaſallagium accedat, aut etiam tenues ſubjectionis reliquiæ, adhuc ſuperſint, attamen prior ille nexus prævalet, ejusque, in æſtimandis Statuum officiis, potior eſt habenda ratio, contra quod a nonnullis peccari, jam admonui in *Jur. Feudal. German. c. 2. §. 8. ſeqq.*

§. 41. Tria illa, quæ exegimus requiſita, ſatis etiam confirmant exempla Statuum, ſine controverſia talium, in iis enim omnia conjunctim occurrunt, ut, a poſteriori, eſſentiam Status, conjectura non inſubita, inde colligere liceat.

§. 42. Quodſi noſtram ſententiam cum

altera contendas, utraque in eo conſentit, quod jus territoriale, ſuffragii & obligatio paulo ante memorata, ſi in ſe ſpectentur, plane differant.

§. 43. In eo etiam utriusque eſt conſenſus, quod illa jura non ſemper cohæreant, hinc, juxta meam quoque ſententiam, verum eſt, quod *non omnis immediatus, gaudeat jure ſuffragii*, ut &, quod *is, qui jure ſuffragii gaudet, non ſemper ſit immediatus*, denique quod *obligatio, ad ferenda onera, ceſſare poſſit, licet jus territoriale & ſuffragii adſit.*

§. 44. Tandem licet, ex mea hypotheſi, *Immediati*, & in ſpecie *Nobiles immediati*, ſuo modo dici poſſint Status, non plus juris tamen iis ideo tribuo, quam juxta communem ſententiam habent.

§. 45. Omne igitur diſcrimen in diverſa *jurium illorum æſtimatione* at *denominatione* conſiſtit, mihi enim propoſitum fuit, diverſa jura propius inter ſe contendere, ac ex *æquali habitu* eorum, *conceptum* & *nomen Status* formare, infra quam æſtimationem, communis ſententia, dum, ex ſolo jure ſuffragii, titulum Procerum imperioſum repetit, ac jus Territoriale illo ignobilius exiſtimat, videtur ſubſediſſe.

§. 46. Ex quo etiam liquet, non ſubeſſe hic

hic inanem logomachiam, quaſi ſcilicet vulgo, nomine Status, ſtrictius utantur, mea autem ſententia ſenſum laxiorem ſectetur, adeoque quivis, ſine veritatis præjudicio, ſenſu ſuo abundare poſſit.

§. 47. Nam eſt quidem controverſia de nomine, ſed juxta veram jurium in Proceribus Germaniæ occurrentium, indolem adhibendo, quæ diſquiſitio utique realis eſt, hinc etiam concedi non debet, quod hic æquale nominis uſurpandi jus ſit, nam licet alias, circa terminos, magna ſit libertas, attamen iſta vocabuli acceptio, quæ ex errore procedit ac errandi cauſam amplius præbet, tolerari on debet.

§. 48 Uſus igitur noſtræ ſententiæ in eo conſiſtit, quod eadem, jura Procerum Germanicorum vere æſtimet, titulum imperioſum inde convenienter aſſerat ac explicandis legibus publicis, diverſo ſenſu, Status nomen uſurpantibus, ſit aptiſſima, cum e contrario ſententia communis & a vera jurium illorum æſtimatione abeat, titulumque imperioſum minus recte formet, & leges publicas, ex præjudicio ſuo, ſæpe non interpretetur ſed calumnietur.

§. 49. Ultimum hoc, exemplo controverſiæ inter *HIPPOLYTHUM A TREISBACH (vid. MAURIT. diſſert. de nobilit. hab. Tubing.*

 1660.

1660. §. 29. KULPIS. *ad Monzamb. c. 2. §. 14. de jur. Legat. c. 14. §. 29.)* & LIMNÆUM *Tom. 1. addit. ad l. 6. c. 3. n. 10. add.* VITRIAR. *J. J. P. l. 4. c. 1. §. 33.* agitatæ illuſtrari poteſt. Nimirum in Reſcripto quodam Rudolphi II. de *anno 1610. d. 18. Mart.* in literis Electorum & Principum quorundam de *dato Mülbuſii d. 21. Mart. 1620.* denique in Capit. Ferdinandi II. *art. 13.* Ferdinandi III. *art. 17.* Nobiles immediati, non obſcure *Status* dicuntur.

§. 50. Inde colligit HIPPOLYTHUS, quod ſeſſione & voto in Comitiis gaudeant, hoc vero cum non admittendum videretur LIMNÆO, id omnibus modis egit, quo Nobilibus prædicatum illud eriperet. Uterque eodem laborat præjudicio, ILLE ex eo, male colligit, HIC contorte interpretatur. Ex noſtra ſententia nulla ſubeſt difficultas: Nobiles immediati, dicuntur *Status*, ratione *immedietatis*, hinc nec ſequitur; quod ſeſſione & voto gaudeant; nec prædicatum illud, ipſis eſt eripiendum.

§. 51. Sed de his ſatis. Cum iis qui ad Statum imperii requirunt, *relationem in matriculam*, aut *in circulum*, vel *convocationem ad comitia*, facile tranſigi poſſe, quidam cenſent, ſi eos non tam de *eſſentia* Status, quam *qualiquali probatione* ſollicitos eſſe dicamus vid. KULPIS. *de Legat. d. c. 4. §. 5.* SCHWED. *d. l. §. 5. 6. 7.*

§. 52.

§. 52. Addendum tamen fuerit, probationem illam non de *rei veritate*, ſed *affectu intentis* eſſe exaudiendam, nam qualitatem Status, nullo modo inde probari poſſe, certum eſt, de quo loco proprio pluribus.

CAP. II.

De Statuum Imperii Varietate.

SUMMARIA.

Statuum imperii varietas §. 1. 2. Status ſeculares, ſunt quadruplices §. 3. ſub Principibus continentur Duces §. 4. 5. Comites Palatini §. 6. Marchiones §. 7. Burggravii §. 8. Landgravii §. 9. Principes in ſpecie §. 10. Comites principali dignitate fulgentes §. 11. monita generalia quoad hos Proceres §. 12. 13. 14. ſub Dominis qui continentur §. 15. urbium imperialium diviſio & varietas §. 16. 17. 18. Nobilium immediatorum diverſæ claſſes §. 19. 20. Status Eccleſiaſtici, ſunt duplices §. 21. ſub Epiſcopis continentur Archiepiſcopi & Epiſcopi §. 22. 23. 24. ſub Abbatibus, Abbates principales & ſimplices §. 25. ſeqq. circa ſingulos Status, quousque novis definitionibus opus §. 28. ſeqq. Statuum numerus eſt incertus §. 38. 39. monitum de ratione docendi vulgari §. 40. 41.

§. I.

§. I.

HAnc tetigi, cum Statuum imperii origo explicanda eſſet *l. 1. c. 4. 5.* ſed nunc quoad tempora præſentia, hæc res ſpectanda. Status ergo diſtinguuntur (1) *a munere diverſo* in *Seculares* & *Eccleſiaſticos* (2) a *religione*, in *Pontificios* & *Proteſtantes*, *vid.* SCHWED, *d. l.* §. *12.* (3) ab *exiſtimatione*, *in Superiores & Inferiores* KULPIS. *d. l.* §. *12.* (4) ab *ætate*, *in veteres & recentiores* ID. *d. l.* §. *13.* (5) a *Superioritatis Territorialis diverſa quantitate*, *in Majores ſeu Armipotentes & minores Dynaſtas*, *add.* SCHWED. *d. Sect. 2 c. 1.* §. *14.*

§. 2. Neque vero hæc ultima CÆSARINI FURSTENERII diviſio adeo abſurda eſt, ut cum legibus publicis conciliari vix queat, ceu exiſtimat KULPIS. *d. l.* §. *14.* nam uti ipſe propria applicatione *d. tr. c. 10.* §. *7. ſeqq.* ejus bonitatem agnoſcit, ita quæ *d.* §. *14.* objicit, nullo negotio dilui poſſunt, *conf.* ID. *ad Monzamb. c. 2.* §. *8.*

§. 3. Prima diviſio explicatius nonnihil proponenda eſt. *Status Seculares*, in *Principes*, *Dominos*, *Urbes*, *imperiales* & *Nobiles immediatos*, ex mea ſententia, diſcerni poſſunt, ceu *l. 1. c. 4.* jam retuli, ubi etiam *Principis* nomen fuit explicatum, quod nunc ſup-

poni-

ponitur, *add. LIMN. de jur. public. l. 4. c. 2.*

§. 4. Sub Principibus continentur (1) *Duces*; Familiarum autem Ducalium, quæ in ſolo hoc nomine perſtant, novem numerari ſolent, nimirum Saxonica, Bavarica, Brunſvigo - Lüneburgenſis, Würtembergica, Mecklenburgica, Holſatica, Lauenburgica, Sabaudica & Lotharingica.

§. 5. Cæterum ſicut duæ ultimæ à rationibus germanicis ſeparatæ videri volunt, ita Lauenburgica etiam deſiit. Alias Ducatus Sveviæ, Stiriæ, Carinthiæ, Juliæ, Cliviæ & Montium, Pomeraniæ, Franconiæ, Burgundiæ, aliique laudantur, ſed, propriis familiis extinctis, vel ſunt diſtracti, vel à poſſeſſoribus, alio inſuper axiomate ſplendentibus, detinentur, vel ex bonis Eccleſiaſticis noviter ſunt exorti, *vid.* LIMN. *de. jur. publ. l. 4. c. 3.* SCHWED. *introd. ad Jus publ. P. Sp. Sect. 2. c. 7. §. 8. ſeqq.*

§. 6. Pertinent huc (2) *Comites Palatini*, qui titulus hodie Ducibus Bavariæ, ac Palatinis Rhenanis adhæret, ſed olim pluribus competiit, ac in ſpecie etiam Duci ac Electori Saxonico, *vid. SCHWED. d. c. 7. §. 14. ſeqq.* COCCEJ. *J. P. P. c. 15. §. 16. ſeqq. add. ſupr. l. 1. c. 4. §. 11.*

§. 7. Sequuntur (3) *Marchiones* quales ſunt Marchio Brandenburgicus (quem à cæteris

fürſtete Graffen ut Comites Hennebergici, Mompelgardenſes aliique, qui etiam inter Principes ſuffragia ferunt, ſed aliorum dignitas ſaltem perſonalis eſt, ac jure ſuffragandi, vel omnino carent, vel eodem, inter Comites, utuntur, *vid. SCHWED. d. c. 7. §. 20. in fin. COCCEJ. d. c. 15. §. 28. add. LIMN. Jus publ. l. 4. c. 4.* quod ultimum fortaſſis, etiam quoad Principem Schwartzenburgicum, noviter hac dignitate decoratum, dicendum eſt.

§. 12. Tria autem circa Principes hactenus breviter repræſentatos, notanda (1) Marchiones, Burggravios ac Landgravios nonnullos dignitate Principum non frui, *vid. COCCEJ. d. c. 15. §. 26.* (2) Duces Auſtriacos ſublimiori Archiducum exiſtimatione gaudere, quo titulo ſplendidiori, Ducis nomen eſt expunctum, illique in Principum Ordine, Electoribus exceptis, ſummo fruuntur honore, *vid. SCHWED. d. ſect. 2. c. 7. §. 3. ſeqq. COCCEJ. d. c. 15. §. 14. 15.* Magni autem Duces in Germania non occurrunt, *vid. BOECLER. N. J. l. 7. c. 8. PAURMEIST. de Juriſdict. imp. Rom. l. 2. c. 9. n. 3.*

§. 13. Deniq; (3) quoſdam Duces, Comites Palatinos & Marchiones ſuo tempore conſecutos eſſe jus eligendi Cæſarem, de cujus rei origine uti circa electionem imperatoriam agen-

agendum eſt, ita Proceres hi, ſub *Electorum* nomine, ſummam inter omnes imperii Status, obtinent exiſtimationem, ac peculiarem conſtituunt ordinem, Eccleſiaſticis tamen Electoribus, de quibus deinde, poſtponuntur.

§. 14. Inhæret axioma illud Electorale regno Bohemiæ, Ducatui Bavarico, Saxonico, Marchionatui Brandenburgico, Comitatui Palatino Rhenano, ac, cui noviſſime communicatum, Ducatui Brunsvicenſi Hannoverano, *vid.* LIMN. *J. P. l. 3. c. 7. ſeqq.* SCHWED. *Introd. ad J. P. P. Sp. Sect. 2. c. 2. ſeqq. add.* ARUM. *de Comit. c. 2. n. 31. c. 4. n. 40.*

§. 15. In ſecunda Statuum ſecularium claſſe ſunt *Domini*, ſub quibus *Comites, Barones & Domini in ſpecie* continentur, *vid. ſupr. l. 1. c. 4. §. 13. ſeqq.* de cætero haut exiguus eorum eſt numerus, ſolentque illi juxta quatuor Scamna Comitialia, *Wetteravicum, Svevicum, Franconicum & Weſtphalicum* repræſentari, *vid. SCHWED. Introd. ad J. P. P. Sp. Sect. 2. c. 8. LIMN. J. P. l. 4. c. 4. 5. conf.* BOECLER. *N. J. lib. 6. ſeqq.*

§. 16. Tertiam claſſem conſtituunt *Urbes imperiales*, quæ intuitu Comitiorum, in duo Scamna, *Rhenanum & Svevicum*, ſeparantur, ac ſolent diſtingui in *Civitates imperiales*, Reichs-Städte & *liberas civitates imperiales* freye Reichs-Städte quæ diviſio, pro diverſa

ſa explicatione, rejici *v. SCHWED. d. Sect. 2. c. 9.* & defendi poteſt, *vid. SCHILTER. J. J. P. l. 1. tit. 23. §. 2. COCCEJ. J. P. P. c. 17. §. 7. 8.* hodie tamen in genere nullius amplius eſt uſus.

§. 17. Ex ſententia *COCCEJ. d. c. 17. §. 9. ſeqq.* Civitates immediatæ ſeu imperiales ſunt triplicis generis, quædam ſunt tales (1) *ſua natura*, quæ ſcilicet in terris immediatis, Svevia, Francia, Terra Rhenenſi & Weſtphalia reperiuntur (2) *quæ terris mediatis ſpecialiter exemtæ (3) Civitates Bavariæ & Saxoniæ, quæ diſtractis his, ſub Henrico Leone, provinciis, Principibus non ceſſerunt.*

§. 18. Cæterum uti illud diſcrimen, præſentem, Civitatum imperialium Statum earumque jura non attingit, ita in ſe etiam non ſatis certum eſt, nam differentiam Provinciarum immediatarum & mediatarum, ex qua hoc conſectarium repetitur, usque ad ea tempora, quibus Procerum libertas cœpit, inconcuſſe ſtetiſſe, probari nequit, *vid. l. 1. c. 3. §. 25. ſeqq. c. 4. §. 36. 54. add. LIMN. J. P. l. 7. ibique addit.* Ubi fuſe ſatis hiſtoriam juraque Civitatum imperialium perſequitur.

§. 19. Denique ad Status Seculares referimus, *Nobiles immediatos*, licet enim jus ſuffragii non habeant, quia tamen immediati ſunt ac jure territoriali gaudent, de quo ſuo

S loco

loco amplius videbimus, ideo juxta meam hypotheſin, ad Status imperii, ſuo modo pertinent, quod multo magis de *Ganerbinatu Fridbergenſi* aſſerendum, utpote qui jure ſuffragii etiam gaudet, ſi fides SCHWEDERO *d. P. Spec. ſect. 2. c. 18. §. 6.* quamvis iſtam ſententiam lubricis rationibus tueatur LIMN. *J. P. l. 6. c. 3. n. 31. 32.* refutatus TEXTORI *in Jur. publ. Stat. imper. tit. 15. n. 73. ſeqq.*

§. 20. Diſtinguuntur Nobiles immediati in tres claſſes, *Svevicam*, *Franconicam* & *Rhenanam*, ſolet adjici quarta, *Alſatica*, ſed hodie fortaſſis ſine aliquo juris effectu. Ex tribus prioribus ſingulæ in certa *Loca* amplius diſpeſcuntur, quorum incolæ peculiaribus nexibus inter ſe obſtringuntur, cum enim ſingulorum prædia, in ordine ad cæteros Status, ſuſtinendo & exercendo juri territoriali, non ſatis ſint valida, ideo rei neceſſitas aliquam conjunctionem exigit. De cætero Nobiles immediati non ſemper bona immediata poſſident, *vid.* LIMN. *J. P. l. 6. c. 3.* SCHWED. *d. P. Spec. ſect. 2. c. 18.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 2. §. 14.*

§. 21. Status Eccleſiaſtici, ſunt vel *Epiſcopi* vel *Abbates*, illi *Principibus*, hi *Dominis* annumerantur, ac in ſuo Ordine ſecularibus præferuntur, ſi Archiduces Auſtriæ excipias *vid. §. 12.* eos tamen ſine contradictione, præroga-

rogativa ſemper frui, nolim aſſerere.

§. 22. Epiſcopi Status, ſunt vel *Archiepiſcopi*, nempe Moguntinus, Trevirenſis, Colonienſis qui etiam munere & dignitate Electorali gaudent, *vid.* LIMN. *J. P. l. 3. cap. 1. ſeqq.* Salisburgenſis & Veſontinus, *vid.* CONRING. *ad Lamp. p. 3. c. 6. §. 4. n. 1. 2.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 16. §. 32.* vel *Epiſcopi ſimplices*, qui Archiepiſcopis, quoad munus eccleſiaſticum, ſubſunt, ac eo reſpectu *Suffraganei* vocantur CONRING. *d. l. n. 2.*

§. 23. Quidam Epiſcopi à Jurisdictione Archiepiſcopali ſunt *exemti* ut Bambergenſis & Miſnenſis (cujus tamen hodie alia plane conditio) quorum Eccleſiæ ideo *ingenua* dicuntur CONRING. *d. l.*

§. 24. De cætero quidam Epiſcopatus imperio exemti ſunt, ut Metenſis, Tullenſis & Virodunenſis, vid. RHET. *d. tit. 16. §. 35.* quidam ad conditionem Statuum provincialium, à Statibus Potentioribus redacti, dubia tamen ſæpe ſorte, quidam ſeculariſati, ut Archiepiſcopatus Magdeburgenſis & Bremenſis, quo ipſo, quantum ad jura Status, non res, ſed rei nomen, ac externa Schemata, ſaltem mutata cenſeri debent CONRING. *d. l. n. 3.*

§. 25. Abbates Status, intuitu imperii noſtri, diſtinguuntur in *Abbates Principum dignitate fulgentes*, ut ſunt Fuldenſis aliique,

 qui-

quibus etiam annumeratur Supremus Magiſter Equitum Ordinis Johannitici ſeu Prior per Germaniam, **der oberſte Meiſter in Teutſchland**/ ſed Magiſter Ordinis Teutonici, inter Archiepiſcopos & Epiſcopos medius eſt, *vid. l. 1. c. 5. §. 19.* & *Abbates ſimplices*, hi exquiſite loquendo dicuntur *Prælati.*

§. 26. Ad hos referuntur etiam indiſtinĉte *omnes Abbatiſſæ immediatæ*, licet principali dignitate fruantur, & *Commendatores immediati*, *vid.* P*AURMEISTER. de juriſdict. l. 2. c. 1. 10.* SCHW*ED. p. ſp. ſect. 2. c. 6. §. 10. c. 18. §. 14.*

§. 27. Occurrit autem quoad Abbates & Abbatias eadem mutatio, quam circa Epiſcopatus annotavimus §. 24. Sic Abbatia Hirſchfeldenſis, Principatus titulo à Landgraviis Haſſiæ, vigore Inſtrumenti pacis, tenetur, *add.* SCHW*EDER. Introd. ad J. P. p. Sp. Sect. 2. c. 3. 6.*

§. 28. In omnibus Statibus hactenus enumeratis, definitio Status, *cap. præc.* data, ſupponenda, in quantum eam ſinguli admittunt, ut non opus ſit, circa Electores, Principes cæteroſque, novam definitionem otioſe moliri, quod quibusdam ſolenne eſt, VITRIAR. *l. 1. tit. 16.*

§. 29. Id quoque notandum, vulgarem definitionem qua v. gr. *Dux* dicitur, *qui de*

Duca-

Ducatu eſt inveſtitus, nullius eſſe momenti, nam obſcurum per æque obſcurum exprimit, præterea ad Statum, atque ita in ſpecie, Ducem, Comitem &c. non requiruntur præciſe bona feudalia, *vid. RHET. ad jus feud. l. 1. tit. 1. p. 65. & tit. 3. p. 188.* denique non ab inveſtitura, ſed lege fundamentali, jus Status oritur.

§. 30. Sed quo ſenſu repetitionem definitionum improbem, id ex allegatione Vitriarii, ac ſubjecto exemplo intelligi velim, improbo ſcilicet definitiones *generales & falſas*, de quo in *VINDIC. VITRIAR. CASTIGAT.* §. *142 usque ad 149.* plura dixi. Alias ſi quis poſt definitionem generalem, ſingula Statuum genera, ſpecialibus definitionibus, rite formatis, illuſtret, id adeo non improbo, ut nunc ipſe tales ſpeciminis loco afferre velim.

§. 31. Nimirum definitum definitionis generalis, in ſpecialibus, Generis locum ſubire debet, cui deinceps differentiæ, quæ ſingulos à cæteris diſcernant, addendæ. Juxta hæc igitur Principes Seculares ſunt *Status, jure territoriali Monarchico, ſuffragioque perſonali gaudentes, ac antiquo Ducum, Marchionum ſimilive munere: eique innexa dignitate, Regali proxima, ſuisque gradibus iterum diſtincta, à cæteris ſeparati.*

§. 32. In ſpecie Archidux eſt *Status Princeps* (quo nomine contenta præcedentis definitionis, in quantum huc pertinent, innuuntur) *antiquo munere Ducali, aliquo exiſtimationis gradu, aucto inſignitus ac a cæteris Proceribus, hac nota diſtinctus.*

§. 33. Elector ſecularis (quo nomine non ad electionem Cæſaream præciſe reſpicitur, ſed eodem, velut exſtantiori & notiori, ſummi Principes ſignificantur) *eſt Status Princeps, antiquo Ducis, Comitis Palatini aut Marchionis munere præditus, ac ob accedens electorale aliudque Archiofficium nec non alias prærogativas, ſumma inter Proceres Germaniæ, exceptis Electoribus Eccleſiaſticis, exiſtimatione gaudens &c.*

§. 34. Domini ſunt *Status, regimine territoriali ſingulari, non ſatis ſplendido, & voto curiato inſtructi ac ſub veteri Comitum Baronumque munere, dignitate principali proxima gaudentes.*

§. 35. Urbes imperiales ſunt *Status, jure territoriali polyarchico, non adeo ſplendido, ac ſuffragio, in ſuo ſenatu perſonali, proximaque poſt Comites & Barones, dignitate inſtructæ.* Nobiles immediati ſunt *Status imperfecti, jure territoriali, polyarchice exercendo, minusque ſplendido ac inferiori Nobilitate præditi.*

§. 36.

§. 36. Epiſcopi ſunt *Status jure territoriali monarchico ac ſuffragio perſonali gaudentes, munere epiſcopali eique adjuncta dignitate principali, ſecularem regulariter antecellente, a cæteris Proceribus diſtincti.*

§. 37. Abbates ſimplices ſunt *Status jure territoriali ſingulari, non adeo ſplendido, & voto, in Senatu Principum, curiatc inſtructi, ſub antiquo Abbatum munere eique adhærente Dominorum exiſtimatione, ſecularem hujus ordinis dignitatem vincente, a reliquis ſeparati &c.*

§. 38. In hunc modum rectius forte, quam vulgo fieri ſolet, definitiones Statuum ſpeciales formantur. De cætero quantus Statuum, quorum diverſa *genera* hactenus tradidimus, ſit *numerus vid.* PAURM. *de J. J. R. l. 2. c. 1. p. 415. c. 2. p. 511.* CONRING. *de civ. imper. §. 40. ſeqq.* id dictu non adeo expeditum, imo fortaſſis impoſſibile eſt, ſi incertitudinem Status publici conſideres.

§. 39. Nolim igitur hactenus tradita ita accipi, quaſi omnes Principes, Domini, Epiſcopi & Abbates, pro Statibus imperii haberi debeant, nam uti nomina illa hodie ſæpe nudã ſine ulla poſſeſſione, denotant dignitatem, ita certum etiam eſt, quod eorum multi poſſideant ſaltem terras mediatas, aliorumque imperii Statuum, ſint ſubditi & Status pro-

vinciales. Quando igitur ad ſpecialia devenitur, cujusvis conditio prudenter æſtimanda eſt, quo loco ſententiam, *l. 1. c. 4. §. 35. 36. c. 5. §. 30.* propoſitam, etiam repeto, *add. CONRING. ad Lampad. p. 3. c. 6. §. 4. n. 1.*

§. 40. Solent alias Scriptores, quando Statuum imperii varietatem recenſent, valde prolixi eſſe, quod inſtitutum tamen, ex regulis artis, non plane probari poteſt: nam Genealogica & mere hiſtorica, ad propriam diſciplinam, *vid. KULPIS. ad Monzamb. c. 2. §. 3.* pertinent, quanquam, ſi operi prolixo ac in varios uſus confecto, eadem inſerantur *vid. LIMN. J. P. l. 5.* id improbare nolim.

§. 41. Omnia autem jura Statuum, in hunc locum referre, incongruum eſt, cum eadem, juxta diverſos reſpectus, quos deinde oſtendam, expendenda ſint. Quare tractationi diffuſiori, generalia ſaltem, ad originem unius aut alterius Status, vel habitum territoriorum in genere pertinentia, ſimiliaque, aptam præbere poſſunt materiam.

CAP. III.
De Matriculis Imperii.

SUMMARIA.

Ad deſignandos Status, matriculæ ſunt confectæ, ex vulgari ſententia §. 1. 2. *quæ rejicitur* §. 3. *oſtenſa erroris ori-*

gine

gine §. 4.5.6. hinc etiam corruit diſtinctio Limnæi §.7. verus matricularum ſcopus §. 8. ſed inadæquatus §. 9. 10. adæquatus, cum definitione matriculæ §. 11. id quod amplius probatur §.12.13. ac cum R. J. conciliatur §. 14. comparatio communis & noſtræ ſententiæ §. 15. hujusque, per exemplum aliquod, illuſtratio §.16. matricularum origo §. 17. neglectus & occaſio §. 18. an earum omiſſio ſit exitiale peccatum §. 19. matricularum progreſſus §. 20. Autores §. 21. materia §. 22. vis probandi ex communi ſententia §. 23. 24. 25. quam à ſcopo abludere oſtenditur §. 26. 27. hinc etiam corruit jactata authentia matriculæ Wormatienſis §. 28. 29. 30. 31. ceſſat quoque quæſtio de uſu matricularum antiquiorum §. 32. 33. 34. matricularum cognata §. 35. imperfectio §. 36. 37. 38. emendationis nulla ſpes §. 39. 40.

§. I.

MAtriculas imperii *vid. MAVRIT. diſſert. de matricul. §. 1. 2.* eo *fine* confectas eſſe, ut *Status imperii germanici definite exhibeant*, communis fere Scriptorum eſt ſententia, ex eoque præſuppoſito multa deinceps, quoad matricularum, in probanda Status qualitate, effectum, diſputantur, aut generalius tota earum doctrina ex illo inſtruitur.

§. 2. Liquet ſane hoc ex vulgaribus matricularum definitionibus, quæ, prout illum finem exprimunt aut omittunt, laudari vel

rejici ſolent, hinc in ſpecie MAURITIUS matriculam ait eſſe *libellum publica authoritate deſtinatum, ut in eo deſcribantur nomina omnium imperii Civium ſeu Statuum, & quantum quisque eorum ad uſus communes contribuat d. diſſert. §. 3. 4. 5.*

§. 3. Eandem ſententiam ipſe etiam aliquando ſecutus ſum, ſed Summi cujusdam Viri admonitu, de eadem dubitare cœpi, ac, re penitius expenſa, deprehendi, nimis liberale, &, ex ſuperficiaria rei præſentis conſideratione, exortum, præſuppoſitum eſſe, quo finis modo memoratus, matriculis aſſignatur.

§. 4. Videntur Scriptores, in æſtimandis matriculis, duo confundere, (1) *an utile ſit, ut exactus Statuum imperii catalogus conficiatur, &* (2) *an, poſita Status publici incertitudine, talis factus ſit, aut ejus faciendi propoſitum efficax Proceres Germaniæ habuerint?* prius dubio procul aſſerendum, ſed non poſterius, quod tamen vulgo etiam faciunt.

§. 5. Cum enim tot lites ſubſint circa conditionem publicam vel immedietatem nonnullorum Procerum, quis credat, dubiis illis non ſublatis, matriculum Statuum vel confectam eſſe, vel Proceres Germaniæ, eam conficere potuiſſe aut voluiſſe?

§. 6. Hinc quæ *MAURIT. d. diſſert. §. 5.* poſtquam finem illum, ex vulgari præjudicio, laudave-

daverat, addit: *licet hactenus fortaſſis deſit Imperii matricula, quæ omnium Imperii Civium nomina, nullis admixtis alii mediate ſubjectis, exacte exprimat, dubio tamen procul ſit, ſaltem intentione Imperatoris & Ordinum imperii, huic fini deſtinari matriculam*, non ſatis cohærent, nam fruſtra, in rebus agendis, aſſerimus intentionem, quæ in actum deduci nequit!

§. 7. Ex quibus etiam ultro patet, male comparatum eſſe cum diſtinctione Limnæi, qua alias matriculas, Status Imperii ſine, alias, cum onere referre cenſet *J.P.l.1.c.7. n.94. Tom.1. Addit. l.4.c.7.n.67. vid.* Maurit. *d. differt.* §.11.12. nam uti ille ſuſpectum fortaſſis ſectatur exemplar, ita definitam Statuum recenſionem, ullam matriculam intendere, nondum probatum eſt.

§. 8. Faceſſat igitur præſuppoſitum, quod tam amplum finem matriculis aſſignat! Propius acceſſeris ad veritatem, ſi occaſionem matricularum conficiendarum conſideres, de his ſcilicet cogitatum eſt, quando ſumtus publici fuerunt conferendi, ergo eo *fine* matriculas concinnatas dicemus, ut ſint *indices contribuentium*.

§. 9. Verum hoc utique eſt, ſed caveri tamen debet ne in alterum extremum prolabamur, ac, in matricularum confectione, à

qua-

qualitate Status penitus abſtrahi, exiſtimemus, nam nec hoc veroſimile eſt, ſi enim certo conſtet, aliquem non eſſe Statum aut ſaltem immediatum, is matriculis haut inſeretur, manifeſto indicio, immedietatis conſiderationem hic non plane ſeponi.

§. 10. Accedit, quod nemo jus ferendorum onerum imperii habeat, niſi qui immediatus eſt, hinc index contribuentium, ſine im̃edietatis conſideratione, confici non poſſe videtur. Idem oſtendunt contradictiones, quæ matriculis conficiendis opponuntur, hæ enim non ex alio fundamento fiunt, quam quod inſerendus, pro immediato non habeatur: denique ſi appareat, inſertum non eſſe immediatum, is in matricula delebitur, quæ omnia ſatis oſtendunt, ab immedietate, in catalogorum illorum confectione, non plane abſtrahi.

§. 11. Media igitur eaque vera ſententia aderit, ſi dicas, circa matriculas *præſupponi*, aliquem eſſe Statum imperii vel ſaltem immediatum, ſed non *definiri*, ac ex illa hypotheſi, in medio relicta, ob urgentem neceſſitatem, ſaltem inferri, quod ad onera ferenda ſit obſtrictus, hinc matricula eſt *index contribuentium, ex præſuppoſita, ſed non probata aut definita, immedietate procedens.*

§. 12. Veritas mediæ hujus ſententiæ, ex accu-

accurata circumſtantiarum conſideratione eluceſcit. *Neceſſitas publica exigit ſumtus*, ergo index contribuentium confici debet, *hos autem jure nemo ferre poteſt niſi immediatus*, igitur hæc conditio præſupponenda, *quia vero immedietas eſt ſæpe dubia*, ideo à definitione abſtinendum.

§. 13. Si quis igitur, qui matriculæ inſertus reperitur, bonis rationibus Status ſit, ille impoſterum quoque talis erit, ſi quis vero dubiæ ſit conditionis, ille ejusdem etiam deinde manebit, ſi denique quis plane Status non ſit, ſed malis rationibus pro tali fuerit habitus, is per relationem in matriculam, in iſtum cenſum non evehetur, maxime ſi alius inſertioni iſti contradixerit.

§. 14. Atque ex his locutiones Receſſuum, quæ matriculas dicunt Anſchläge der Stände / *vid. R. J. 1576.* §. wen auch *99. R. J. 1594.* §. wen auch bey 122. in verbis: Alle und iede Stände darinne begriffen / bey derſelben Anſchlägen zu laſſen / *add. MAURIT. de matr.* §. *41.* facile explicantur, nam præſupponitur utique eum, qui matriculis inſeritur eſſe Statum, hinc hactenus etiam ita ille vocari poteſt, ſed non definitur.

§. 15. De diſcrimine communis & meæ ſententiæ vix aliquid admonendum, cum ex hactenus dictis ſatis id intelligatur. Vulgo ſcili-

ſcilicet, circa confectionem matricularum, *animum definiendi*, in Conficientibus aſſerunt, ſed *hunc* ego nego, hinc ex ſententia communi, ad probandam Status qualitatem, matriculis uti licet, ſed ex mea hypotheſi, ad illam probationem, hæ ſunt ineptæ.

§. 16. Poſſunt hactenus dicta exemplo aliquo privato illuſtrari. Qui actionem familiæ erciſcundæ contra aliquem inſtituit, is adverſarium cohæredem eſſe, *præſupponit*, ex eoque præſuppoſito diviſionem *urget*, ſed præſuppoſitum non *probat* nec adverſarium cohæredem *fatetur*, *vid. l.37. fam. erciſc.* OBSERVAT. AD LAUTERB. *Obſerv.277.* Ita etiam matriculæ, ex præſuppoſita immedietate, onera requirunt, ſed præſuppoſiti veritatem aut falſitatem in medio relinquunt.

§. 17. His præſtructis, cætera facile explicantur. Quæſtio de *origine* matricularum utrique ſententiæ, vulgari & meæ, communis eſt: Solet autem ad tempora *Sigismundi* Imperatoris referri, matricula enim, quæ hujus auſpiciis *anno 1431.* in Comitiis Norimbergenſibus, facta eſt, prima & antiquiſſima cenſetur, *vid.* LEHM. *Chron. Spir. l.7.cap.80.* MAURIT. *de matric.* §. *6.7.* KULPIS. *ad Monzamb. c.2.* §. *2.*

§. 18. Hoc ſi eſt, cauſa tamdiu neglectæ matriculæ vel à fluctuante turbidoque Reipubli-

publicæ Statu vel etiam ex eo, quod primis temporibus, ubi major Cæſaris erat poteſtas, non adeo neceſſarius ejusmodi index fuerit habitus, repetenda videtur. Primæ autem anſam præbuiſſe cenſetur *bellum Huſſiticum MAVRIT. de diſſert.* §. 8. & promovit dubio procul illud negotium *libertas Procerum, magis magisque ſe exſerens ac imperata tributa averſans.*

§. 19. Ex ſententia *CONRINGII de civ. imper.* §. 44. *exitiali peccato per aliquot ſecula, neglecta fuit publici Ordinum Albi confectio, & certa in illud omnium nominum inſertio* quod probat *MAURIT. d. diſſert.* §. 7. Verum ſicut catalogus, qualem præſens Reipublicæ Status exigit, olim omnino confici non potuit, ita peccatum non tam in omiſſione ejusmodi indicis, quam potius mediorum, quibus Civitas vel formari, vel formata conſervari debet, conſiſtit, non valde abludente ipſomet *CONRINGIO, d. l.* denique, ſi omnino aliquod peccatum in neglecta albi confectione latet, non putandum eſt, quaſi per matriculas hactenus confectas, malo illi remedium ſit allatum, cum nec hæ certam Statuum determinationem exhibeant.

§. 20. Primam matriculam aliæ deinceps, ob ſimiles fere cauſas, ſunt ſecutæ, quas indicat

dicat *MAURIT. d. l. §. 8. 36. add.* LEHMAN. *Chr. Spir. l. 7. c. 112. 118. 120.* omnibus tamen aliis præſtare, imo *authentica* eſſe cenſetur, quæ *anno 1521.* Wormatiæ facta eſt, *vid. MAURIT. d. l. §. 39. KULPIS. ad Monzamb. c. 2. §. 2.* ſed id falſum, & falſæ hypotheſeos conſectarium eſſe, deinde oſtendam. Interim ex toties repetita matricularum confectione liquet id, quod ſæpe diximus, in matriculis ſcilicet, non definiri ſed utcunque præſupponi, aliquem eſſe Statum.

§. 21. Conficiuntur matriculæ in Comitiis, à Cæſare & Statibus, Comitiorum jus habentibus, *vid. MAURIT. d. differt. §. 13.* in quo capite utraque ſententia iterum conſpirat, cum tamen, ex mea hypotheſi, intentio definiendi, an quis Status ſit, in Conficientibus deficiat, hinc conſequitur, quod, licet quis, unanimi conſenſu matriculis inſeratur, tamen inde jus Status ſibi aſſerere nequeat, multo minus igitur hoc facere poterit, ſi alius inſertioni iſti contradixerit.

§. 22. In matriculam referuntur (1) *imperii noſtri Status* (2) *onera ſingulorum.* Ita vulgo, hinc hac occaſione, multa de *indole Status imperii* diſputari ſolent, *vid. MAURIT. d. differt. §. 14. ſeqq.* Sed, ex mea ſententia, Status eo referuntur non *determinative*, ut tales declarentur, ſed *præſuppoſitive*, ſi ita loqui

qui licet, ut ex ea conditione, neceſſitas ſolvendi onera, ſaltem inferatur, veritate aut falſitate præſuppoſiti in medio relicta.

§. 23. Circa *effectum* matricularum præcipuus labor eſt, nam *qualis probatio* inde ſumi queat, ſi de *qualitate Status* controverſia oriatur, non in Scholis tantum, ſed & in Foro, inter Proceres diſputatum eſt, ut iſtam rem, duorum proxime elapſorum Seculorum, *Pomum Eridos* dixerit MAVRITIVS *d. diſſert.* §. 31.

§. 24. Quidam contendunt, *qualem qualem ſuſpicionem*, pro qualitate Status inde oriri, alii, *præſumtionem juſtam*, quæ onus probandi in adverſarium transferat, quidam *probationem ſemiplenam*, nonnulli *plenam* matriculis tribuunt, prout illa cum Autoribus ſuis plenius recenſet, ac ſecundam ſententiam fere approbat MAURIT. *d. diſſert.* §. 31. *ſeqq.*

§. 25. Ut tamen aliquam probandi vim habeant matriculæ, conſtare debet, eas *autoritate Imperatoris & Statuum* eſſe confectas, quod quidem inprimis perſvadere cenſetur earum ex *archivo imperii deſumtio*. Præciſe tamen, ad autoritatem iis conciliandam illarum *in archivum relatio*, aut *ex eo facta deſumtio*; neceſſaria non exiſtimatur, ſicut nec *ſubſcriptio* aut *ſignatio Autorum* ſimplici-

ter requiritur, multo minus *à chartæ elegantia*, vel *Notarii teſtiumque interventu*, vis probandi ſuſpendi debet, prolixius illa iterum tradente MAVRITIO *d. l. §. 13. 28. ſeqq.*

§. 26. Ita vulgo! Sicut autem illa disquiſitio argumentis legalibus moleſtiſſimis inſtrui ſolet, ita totam eſſe otioſam ineptamque, ex noſtris præſuppoſitis, ultro ſequitur: Fruſtra diſputatur, qualis probatio ex matriculis deſumi queat, cum nulla inde peti poſſit; præſupponunt quidem matriculæ, inſerendum vel inſertum eſſe immediatum, aſt talem non declarant, ſed præſuppoſitum illud in medio relinquunt, hinc an quis revera immediatus ſit nec ne, id non relatione in matriculam, ſed rationibus propriis, extra hanc habendis, conficiendum eſt.

§. 27. Dixeris forte, referendam ergo eſſe vim matricularum probatoriam ad has quæſtiones (1) *an hic vel ille aliquando matriculis ſit inſertus* (2) *an in uſus imperii quid contulerit* (3) *an jus ſolvendi illa onera habeat?* Fui aliquando ejus fere ſententiæ, ſed nunc hanc etiam deſero, nam duarum priorum quæſtionum nullus in jure publico eſt uſus, hinc fruſtra illæ vel moventur vel probantur, ad tertiam vero probandam matriculæ non pertinent, nam, ut aliquoties dictum, jus tale non definiunt, ſed ex rationibus,

bus, bonis vel malis, utcunque ſaltem præſupponunt.

§. 28. Ex dictis etiam corruit jactata *matriculæ Wormatienſis authentia, cujus* §. 20. feci mentionem, nam nec huic matriculæ propoſitum fuit, definire, quis ſit Status, hinc nec exinde aliqua probatio, multo minus authentica, deſumi poteſt, imo ipſi, qui authentiam ei tribuunt, ejus *imperfectionem* agnoſcunt, quæ etiam ex falſo, quod nonnunquam ſequitur, præſuppoſito, ſatis patet, *vid.* MAURIT. *d. diſſert.* §. 38. quomodo igitur, in probanda Status qualitate, poterit eſſe certa & authentica? *authentia imperfecta* contradictionem aperte ſatis involvit.

§. 29. In *R. I. 1576.* §. wen auch 99. vocatur gerechte und gewiſſe matricul, quemadmodum etiam legendum videtur in *R. J. 1594.* §. wen auch bey 122. cum in cæteris exacte verba prioris Receſſus referat. Ergo ſenſus eſt, *matriculam Wormatienſem inter incertas eſſe, quoad præſuppoſitum, certiſſimam,* ex qua locutione comparante, nulla *certitudo* vel *authentia*, ſed aliqua ſaltem *prærogativa* inferri poteſt.

§. 30. Videtur autem hæc in eo conſiſtere, quod aliqui, quorum immedietas dubia vel nulla fuit deprehenſa, ſint *omiſſi*, aut forte alii, quibus immedietas competere videba-

tur, *inſerti*, & quod utrobique matricula Wormatienſis, certiores forſitan, quoad præſuppoſitum ſuum, rationes ſit ſecuta, quam cæteræ.

§. 31. Interim cum Status publici incertitudo, ac rei determinandæ difficultas hic ſemper interpellet, hinc haut exiſtimandum eſt, quaſi certo definitum ſit, quis impoſterum pro Statu imperii haberi debeat, ſed potius putandum, quod illa conditio ex rationibus, prout tum viſæ ſunt, probabilioribus, ſit, ſine animo definiendi, ſaltem ſuppoſita, hinc ſi omiſſus, bonis rationibus immedietatem probare queat, omiſſio ei haut oberit, quemadmodum inſertio haut juvabit inſertum, ſi ſolidis argumentis, ex immediatorum claſſe, poſſit expungi.

§. 32. An *antiquiorum matricularum, poſt Wormatienſem illam, nullus amplius ſit uſus, ſed illæ potius abrogatæ ſint*, quæri etiam ſolet? quidam uſum illarum negant, alii vero aſſerunt, ceu in utramque partem, rationes cum Autoribus refert, ac poſteriori ſententiæ accedit *Maurit. d. l.* §. *36.*

§. 33. Sed hanc etiam controverſiam eſſe futilem otioſamque, ac falſi præſuppoſiti conſectarium, facile liquet: Fruſtra diſputatur de uſu alicujus rei durante vel abrogato, qui nunquam fuit: Nulla matricula definit, quis

ſit

ſit Status, ſed omnes, ex rationibus nonnullis, quæ tum adfuerunt, ſine definiendi intentione, id præſupponunt, iis igitur aliisque quæ ſuppetunt, non inſcriptionis ac omiſſionis matricularis argumento, expediendum eſt, an aliquis ſit Status imperii, nec ne.

§. 34. Neque etiam controverſia hæc ad quæſtiones, §. *27.* memoratas, referenda eſt, uti enim duarum priorum nullus eſt uſus, ceu ibidem dixi, ita tertia, nec ex matricula Wormatienſi definiri poteſt, nec adeo hujus, hoc ſenſu, aliqua erit prærogativa, nam, ut antea in genere dictum, hæc non in *certiori definitione*, vel *majori vi probandi*, ſed *probabiliori præſuppoſito* conſiſtit.

§. 35. A *matriculis imperii*, de quibus hactenus, diſtingui debet *matricula Cameræ imperialis*, quamvis enim & hæc, *imperii matricula* ſit, a *ſpeciali* tamen *uſu*, peculiare ſortitur nomen aliamque habet indolem, *vid. R. J. 1654. §. 9.* ab omnibus autem differt *Album Cameræ*, monente MAURITIO *d. diſſert. §. 10.*

§. 36. Matriculas imperiales, eſſe *imperfectas*, paſſim admonetur. Aliter tamen de imperfectione videtur judicandum, ſi ſpectes *finem, quem illæ hactenus habuerunt*, & ſi conſideres *ſcopum, quem, juxta Reipublicæ utilitatem, habere debebant.*

T 3 §. 37.

§. 37. Primo reſpectu, imperfectio in eo ſaltem conſiſtit; quod *onera inæqualiter nimis ſæpe ſint diſtributa*, non etiam in eo, quod *Status exacte in iis non recenſeantur*, ceu vulgo, ex falſa hypotheſi, contendunt, *vid.* MAURIT. *d. diſſert.* §. 40. 41. hactenus enim id propoſitum matriculæ non habuerunt, ergo ejus rei omiſſio ad imperfectionem referri nequit.

§. 38. Sed ſecundo reſpectu ad imperfectionem utique pertinet *exacta Statuum recenſionis omiſſio:* nam utilitas Reipublicæ talem definitionem vel maxime requirit, licet hactenus, ob rei difficultatem, dari illa non potuerit. De cætero, omnis imperfectionis cauſam, eſſe *fluctuantem Reipublicæ Statum*, ac *incertam Procerum nonnullorum conditionem*, facile patet, hæc vero quomodo evenerint, id prolixius eſt, quam ut hic obiter, & velut in transcurſu, oſtendi poſſit aut debeat *v.* MAURIT. *d. diſſert.* §. 40. *add.* VITRIAR. *J. J. P. l. 1. tit. 12.* §. 14.

§. 39. Sæpe autem de matriculis emendandis fuit deliberatum, cujus rei hiſtoriam texit MAURIT. *d. diſſert.* §. 41. *ſeqq.* ſed in deliberationibus omnis res hactenus ſubſedit. Eſt autem emendatio vel *qualis qualis*, quæ inæqualitatem onerum tollit, vel *ſolida*, quæ inſuper Status vel immediatos exacte recenſet.

§. 40.

§. 40. Illa, manente Status publici incertitudine, difficilis, hæc impoſſibilis, utriusque autem exigua vel nulla ſpes eſt, ut matriculæ emendatio, ſolenne & non temere expediendum, Comitiorum futura videatur argumentum.

CAP. IV.

De Superioritate Territoriali in genere.

SUMMARIA.

Jura Statuum in quatuor claſſes diſpeſci poſſe videntur §. 1. *nomen ſuperioritatis territorialis* §. 2. *difficultates quoad rem ipſam* §. 3. 4. *dupliciter illa conſiderari poteſt* §. 5. 6. 7. *ſuperioritatis T. definitio* §. 8. *genus* §. 9. *fundamentum* §. 10. *qualitas* §. 11. 12. 13. *libertas* §. 14. *ſubjectum* §. 15. 16. 17. *conditio habendi quoad Status Eccleſiaſticos* §. 18. 19. 20. *objectum* §. 21. *effectus* §. 22. *diviſio* §. 23.

§. I.

HIs expeditis, diſtinctius deinde Jura Statuum imperii conſiderari debent. Reſpiciunt illa vel (1) *Territorium* vel (2) *alios extra illud* vel (3) *Imperatorem qua talem*, vel (4) *totum Imperium*, nam, juxta hos

quatuor reſpectus, omnia jura diſponi poſſe &debere, exiſtimo. Quia vero magna illorum jurium pars, ambitu *Superioritatis Territorialis* continetur, ideo de hac in genere primo agendum erit.

§. 2. Sicut *Res ipſa* ſenſim invaluit, ita præciſe oſtendi non poteſt, quo tempore terminus *Superioritatis Territorialis* fuerit exortus: interim hodie uſitatiſſimus eſt, eique aliæ plures denominationes, licet forte non omnes ſatis congruæ, accedunt, *vid.* BOECLER. *N. J. l. 5. c. 2.* SCHWED. *ſect. 2. c. 10. §. 2.*

§. 3. Quoad *ipſam rem*, maxima ſubeſſe creditur difficultas, partim *ob ceſſantem legis publicæ definitionem, partim ignorantiam principiorum politicorum* BOECLER. *d. l.*

§. 4. Sed cum iſtis facile forſitan transegeris, nam quoad primum, licet *S. T.* conceptis verbis, in legibus publicis, definita non ſit, ejus tamen *vis* & *natura*, ſatis in illis indicatur, alterum vero non probat, quod hæc res *in ſe* ſit difficilis, ſed ſolum, quod *imperitis* talis ſit.

§. 5. Id etiam obſervari meretur poſſe *S. T.* conſiderari, vel juxta *leges Germaniæ*, vel *generalia principia politica*, quale ſcil. elogium, juxta hæc mereatur, *ſitne jus Majeſtaticum nec ne?* circa poſteriorem reſpectum tantæ difficultates vulgo occurrere creduntur.

§. 6.

§. 6. Atqui poterat ille reſpectus plane ſeponi, ſiquidem ea parte res hæc adeo difficilis &, ut alii addunt, odioſa eſt, ac popularibus & indifferentibus terminis natura *S. T.* ex legibus Germaniæ, ſimpliciter explicari!

§. 7. Illud certum eſt, duplicem iſtam disquiſitionem non debere confundi, ſed eo potius ordine inſtitui, ut primo, ex legibus Germaniæ, vis *S. T.* oſtendatur, deinde eadem ad regulas politicas exigatur. Priorem itaque hic ſaltem inſtituemus, poſterioris dijudicandæ fundamenta ſuo loco propoſituri.

§. 8. Juxta leges Germaniæ ſic dicendum arbitramur: *Superioritas Territorialis* eſt *Poteſtas, Statibus imperii lege fundamentali tributa, qua ſinguli ſuo nomine Territoria regunt, eorumque intuitu, actus bellicos & pacificos, cum exteris ſuſcipiunt, nec non cum Imperatore & cæteris Statibus, de communibus imperii negotiis, ſtatuunt, ita ut actus, ex illa poteſtate profluentes, & legibus fundamentalibus non contrarii, neque ab Imperatore, neque Imperio toto, poſſint irriti reddi, aut eorum nomine ratio poſtulari.*

§. 9. Eſſe ſuperioritatem Territorialem ex genere *rerum moralium*, adeoque eam, nomine *poteſtatis*, poſſe exprimi, dubio forte

Digitized by Google

caret, adhibendus autem fuit terminus indifferens, quia a reſpectu, ad regulas politicas generales, hactenus abſtrahimus, licet interim cavere nec poſſimus nec velimus, quo minus periti jam intelligant, quid eo reſpectu, de jure Territoriali dicendum veniat.

§. 10. Dependet eadem ex *legibus fundamentalibus*, quibus vel Cæſar conſtituendus vel conſtitutus obſtringitur, ad eam Statibus relinquendam *Capitul. Leopoldi art. 3. J. P. art. 8. §. 1. 2.* ut importunum ſit, ſi, ei extenuandæ, *privilegia*, ex antiquo ſeculo, hodie allegentur.

§. 11. Exercent illam Status *ſuo*, non *Imperatoris*, aut *Imperii* nomine, quod experientia docet, ac a Kulpisio in has partes alias non ſatis proclivi, quoque conceditur ad *Monzamb. p. 2. c. 5. §. fin.* Exinde ſequitur, eſſe illam, Statuum *jus proprium*, quod negare voluit Kulpisius *d. l.* ideo, quod ſit *jus beneficiarium & dependens.*

§. 12. Sed uti liquido deinde probabimus, inveſtituram Cæſaream jus hoc *non conferre*, ſed *jam competens* velut *agnoſcere*, & *ſolenniter confirmare* (id quod etiam, vel ex §. *10. h.* intelligi poteſt) ita id hic ſaltem annotamus, inter jus *beneficiarium dependensque*, ac *proprium* non eſſe ubique juſtam oppoſitionem.

§. 13.

§. 13. Donet mihi aliquis mille imperiales, *beneficium* eſt, quod ab ejus beneplacito *dependet*, ſed quis de *proprietate* rei donatæ dubitaverit? Hinc patet, *beneficiarium* tum demum recte *proprio* opponi, ſi idem notet, quod *precarium*, ſed ſententiæ, ſuperioritatem territorialem, *jus precarium dictura*, inſolentiam, leges publicæ, puto, haud tulerint.

§. 14. Porro non ſubjacent actus, ex eadem profecti, & legibus fundamentalibus non contrarii, *Imperatori* vel *toti Imperio*, quod duriuſculum forte quibusdam videbitur, ſed ejus veritatem *J. P. art. 8. §. 1.* & ipſa experientia ſatis oſtendit, dubiis, quæ moveri poterant, infra, ubi de *affectionibus S. T.* agendum erit, ſatisfaciemus.

§. 15. Competit *S. T. Statibus Imperii* & in ſpecie quoque *Civitatibus Imperialibus*, nam litem, quam iis Knichenius inprimis, aliquando movere voluit, eſſe de *termino*, recte admonuit Kulpis. *ad Monzamb. c. 2. §. 13.*

§. 16. Aſſerenda quoque eadem eſt *Nobilitati immediatæ*, quod *effectus* etiam a poſteriori oſtendit, qui diſſentiunt, falſa nituntur hypotheſi, quaſi ex jure ſeſſionis, Superioritas profluat, quam indoli horum jurium repugnare, jam diximus *c. 1. §. 34. add.* Maurit. *diſſert. de Nobilit. hab. Tubing. 1660. §. 49.*

conf.

conf. KULPIS, *ad Monzamb. c.* 2. §. 15. *p.* 594.

§. 17. Non tamen omnibus Statibus *æquali plenitudine & ſplendore* competit *S. T.* nam ſicut non omnia omnibus conveniunt, ita etiam jus territoriale, in ſua perfectione ſpectatum, *habile ſubjectum* requirit, quam habilitatem imprimis *potentia* producit, ut notando illi diſcrimini non abſurde adhibeatur diſtinctio *Suprematus & Superioritatis T. in ſpecie.*

§. 18. Quoad Status Eccleſiaſticos, ad *conditiones habendi* Superioritatem Territorialem, pertinere cenſetur religio *Pontificia* vel *Proteſtantium*, nam ſi Status Pontificius amplectatur religionem Evangelicam, omne jus cum Territorio amittit, idem eſt ſi Status Evangelicus Romano-Catholicam aſſumat *J. P. W. art.* 5. §. 15.

§. 19. Ita plerumque pronunciari ſolet *vid.* RHET. *J. J. P. l.* 2. *tit.* 1. §. 54. nec negari poteſt, quin ita ſcriptum ſit, imo non dubitandum, ſanctionem iſtam, caſu eveniente, ſervatum iri. Interim ſi ſenſum *Inſtrumenti Pacis* ac rei hujus moralitatem, penitius expendas, Reſervatum Eccleſiaſticum, quoad Status Eccleſiaſticos Pontificios, religionem mutaturos, mera injuſtitia eſt, ſed quoad Proteſtantes, ſtante illa iniquitate, juſta talio, de quo explicatius actum *l.* 2. *c.* 5. §. 37. *ſeqq. c.* 6. §. 23. *ſeqq.*

§. 20.

§. 20. Status ſeculares, nullo vel jure, vel juris terriculamento religionem mutare impediuntur, quod etiam dicendum de Epiſcopis Seculo redditis, de quibus *J. P. art. 10.* §. *7. art. 11.* In Civitatibus tamen imperialibus, in quibus, tempore pacis Weſtphalicæ, Senatus ex membris Catholicis & Proteſtantibus conſtitit, æqualitas introducta, ac adeo libertas religionem mutandi, quodammodo reſtricta eſt *art. 5.* §. *3. ſeqq.* id quod eodem ſenſu, quo Reſervatum Eccleſiaſticum, accipiendum videtur.

§. 21. Verſatur Superioritas T. plene ſuppoſita, non tantum circa *Territorium*, quod vulgo notant, *vid.* SCHWED. *Introd. ad J. P. Sect. 2. c. 10.* §. *13.* ſed *Exteros* etiam reſpicit, imo ad *Comitia aliosque Conventus* quoque porrigitur, ceu ſequentia oſtendent.

§. 22. Quæ *vis* ſit *S. T.* ex partibus mox recenſendis liquidius conſtabit: Ei autem exprimendæ, vulgaria Dd. Brocardica, à SCHWEDERO *d. l.* §. *14.* etiam relata, parum conducunt, cum vel omnino falſa, vel minimum ambigua ſint.

§. 23. Superioritatem *T.* dividit SCHWEDER. *d. l.* §. *5.* ratione (1) *ſubjecti*, in *S. T.* Ducum, Principum &c. (2) *formæ*, Monarchicam, Ariſtocraticam & Democraticam (3) *exer-*

exercitii, in liberam & reſtrictam (4) *durationis*, in tranſeuntem & permanentem. Sed ſi exactius rem expendas, omnes illæ diviſiones à *Subjecto* dependent, nam hujus diverſa *exiſtimatio, conditio, modus habendi & duratio*, iſta diſcrimina producunt.

CAP. V.

De partibus Superioritatis Territorialis immanentis Secularis.

SUMMARIA.

Diſtributio partium S. T. §. 1. 2. 3. Immanens Superioritas in libertatem & imperium reſolvitur §. 4. partes regulariter cohærent §. 5. 6. 7. cautio quoad modum docendi §. 8. immanens eſt ſecularis vel eccleſiaſtica §. 9. 10. illius partes reſpiciunt Statum civitatis magis formandum §. 11. ſeqq. actiones ſubditorum regendas §. 15. ſeqq. exercitium aliarum partium imperii §. 20. 21. controverſias ſubditorum §. 22. ſeqq. fidem rerum geſtarum §. 27. commercia §. 28. ſeqq. rerum pretia §. 32. ſeqq. exiſtimationem ſubditorum §. 38. diverſum Statum aliosque actus §. 39. delicta §. 40. 41. patrimonium §. 42. munera perſonalia §. 43. itinera & peregrinationes §. 44. 45. 46. ſumtus publicos §. 47. ſeqq. caſum neceſſitatis §. 51. bona publica §. 52. bellum §. 53. ſeqq. rem literariam §. 56. reliquarum partium defenſionem §. 57.

§. I.

POſthæc de partibus Superioritatis Territorialis diſpiciendum, quæ *Regalium* ſive *Regaliarum* nomine vulgo veniunt, cujus vocabuli originem, ab initiis regni Francici, repetit CONRING. *de urb. german.* §. 59.

§. 2. Quo autem illas partes aliquo ordine recenſeant Scriptores, de ſummis, ſive generibus, ſive ſpeciebus, ſolent eſſe ſolliciti, ad quas ſingulas deinde referant, ſed plerumque inter eas juſta oppoſitio non eſt, *vid.* SCHWED. *J. ad J. P. p. Sp. Sect.* 2. *c.* 13. §. 1. VITRIAR. *J. J. P. l.* 3. *tit.* 16. §. 5.

§. 3. Nobis nulla partitio accuratior, ac juſtiori membrorum oppoſitione, conſtans videtur, quam ea, cui duplex ille reſpectus, qui in omni Imperio occurrit, velut fundamentum ſubſternitur, nimirum ſuperioritas T. vel reſpicit territorium, vel alios extra illud, illa *immanens*, hæc *tranſiens* dicitur.

§. 4. Circa *immanentem*, quæ primo conſiderari debet, porro obſervandum, quod omnia, quæcunque intuitu Territorii agit Imperans, ad hæc duo capita revocentur: Vel *ipſe agit*, vel *ſubditorum actiones dirigit*; hinc, niſi fallor, univerſa Superioritas immanens,

nens, eſt vel *libertas civilis complexa* (ſic enim eam dicere liceat) vel *imperium*, illa actiones Imperantis proprias, hoc, Subditorum reſpicit. Utraque pars generalis, ab objectis ſpecialibus, magis diſtinguitur, & ſæpe in eodem objecto concurrit.

§. 5. Antequam vero Libertatis & Imperii partes, juxta varietatem objectorum, ſpecialius recenſeamus, id fundamenti loco videtur præſupponendum, quod, probandis ſingulis partibus, non præciſe requiratur peculiaris probatio, ſed ſufficiat generale Superioritatis *T.* argumentum.

§. 6. Nam cum inter partes, ad regimen territorii pertinentes, ſit naturalis velut connexio, adeo ut, poſita una, reliquæ, nativa quaſi proclivitate, ſequantur, ideo, ſub nomine ſuperioritatis territorialis, complexus omnium jurium, ad regimen territorii neceſſariorum, contineri cenſendus eſt, niſi in quantum reſtrictio doceri queat.

§. 7. Quod quidem eo promtius dici poteſt, poſtquam jus territoriale *indefinite* confirmatum eſt *J. P. art. 8. §. 1. 2.* iſtaque confirmatio ſecutis capitulationibus repetita *add.* RHET. *J. J. P. l. 2. tit. 1. §. 11.*

§. 8. Id etiam prænotandum, ſolam Superioritatem *T.* pertinere ad doctrinam juris publici, *leges* vero & *inſtituta*, quæ ab ea proficiſ-

ficiſcuntur, ad Jurisprudentiam privatam referri debent, cujus circulos nimis, in hac tractatione, turbant etiam noviſſimi juris publici Scriptores.

§. 9. Ut ad rem veniamus, verſatur *libertas* & *imperium*, vel circa *Sacra*, & dicitur *Jus Sacrorum*, de quo *capp. ſeqq.* agemus, vel circa *negotia ſecularia*, ſeu *profana*, quod adeo *Jus Seculare* recte dixeris, quodq; juxta varietatem objectorum, ſpecialius paululum hic expendemus.

§. 10. Omnia autem negotia ſpecialia adducere non licet, quia eorum numerus, ſi non *infinitus*, certe *indefinitus* eſt, hinc ſatis erit, eadem ita diſtinxiſſe, ut ſi magis ſpeciale occurrat, id tamen locum ſuum, in iſta partitione, inveniat.

§. 11. Quædam itaque Superioritatis T. immanentis partes reſpiciunt (I.) STATUM CIVITATIS MAGIS FORMANDUM, huc pertinet (1.) *jus exigendi homagium*, de ipſo homagio *l. 4. c. 10.* agemus (2) *jus ſubditos alibi exiſtentes avocandi ſeu advocandi*, quodſi tamen ſubjectionis vinculum, legitime diſſolutum ſit, illud ceſſabit.

§. 12. (3) *Jus recipiendi Judæos aliosque infideles*, nam horum eadem eſt ratio, quod hodie non amplius ex ſpecialibus *privilegiis vid.* LEHM. *Chron. Spir. l. 7. c. 42.* anxie de-

duci debet, ſed ex *Superioritate T.* ſecurius derivatur, *vid.* VITRIAR. *J. J. P. l. 3. tit. 17. §. 81. ſeqq.* (4) *Jus recipiendi alios*, non tamen Pfalburgeros *A. B. c. 16.*; *vid.* BOECL. *N. J. l. 11. c. 5.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 70.*

§. 13. Præter *Pfalburgeros*, antiquis temporibus, etiam occurrebant *Usburgeri* & *Glevenburgeri*, de quibus omnibus profeſſa opera egit JAC. WENCKER in *peculiari tractatu Argentor. 1698. publicato.* diſcrimen eorum breviter etiam retuli in OBSERV. AD LAUTERBACH. *Obſerv. 1466.*

§. 14. Alias de nomine *Gleven*, quid olim notaverit, res parum expedita eſt. Alii eo nomine quatuor vel quinque equites armatos notari cenſent, ſed alii pedites eodem ſignificari malunt, *vid.* MAURIT. *diſſert. de matric. §. 25.* ETBEN. *in add. ad diſſert. de Tit. Nob. p. 155.* Priorem ſententiam conſvetudini Civitatis Argentinenſis antiquæ eſſe conformem docet WENCKER. *d. tract. diſqu. 3. p. 65.* Apud LEHMANNUM non infrequenter Gleven & Glenen memorantur, *vid. Edit. noviſſim. l. 7. c. 52. 53. 54. 66. 80.* ut neſciam, an illa diſtingvi debeant. In *l. 7. c. 103.* opponuntur Reiſige / Schützen & Glenen *add. d. l. 7. c. 123. p. m. 945.*

§. 15. Quædam partes concernunt (II.) ACTIONES SUBDITORUM VARIA

RIA

RIA RATIONE DIRIGENDAS.
Eo pertinent. (1) *Poteſtas Legislatoria*, quæ generales leges ſubditis præſcribit,eoq; ſenſu recte, pro parte Superioritatis T. habetur. De cætero, ejus virtute, Status, leges provinciales condunt, in Camera etiam imperiali, ſi forte hominum provincialium lites, ad eam devolvantur, valituras *O. Cam. p. 1. tit. 57.* nec confirmatio Cæſaris eſt *neceſſaria* aut *Statibus utilis.*

§. 16. Uti autem id manifeſtum eſt, quod poteſtas illa, ad convellendas leges divinas, aut leges fundamentales Germaniæ, nequeat extendi, ita certum nobis videtur, leges extraneas imo ipſos receſſus Imperii, quatenus leges privatas notant, Status pro lubitu poſſe mutare, niſi pacto ſpeciali facultas ſit reſtricta, licet alii aliter ſentiant, *vid. SCHWED. ſect. 2. c. 13. §. 2. vid. ſupr. l. 1. c. 1. §. 59. l. 2. c. 2. §. 27.*

§. 17. An Status *proprio arbitrio* leges ferre queant, an vero *placitum Ordinum Provincialium* adhibere teneantur, id una regula definiri nequit, ſed juxta propria pacta dijudicari debet, *vid. SCHWED. d. l. §. 3.*

§. 18. (2) *Poteſtas publicandi Edicta, mandata, inhibitiones & Reſcripta, vid. FRITSCH. in add. ad Limn. l. 4. c. 8. n. 256.* (3) *concedendi privilegia.* Hæ duæ partes *particulariter* actiones ſubditorum dirigunt, ſicut poteſtas

 legis-

legiſlatoria, *generaliter*, quo nomine etiam illæ, huic recte opponuntur.

§. 19. Apparet hoc diſcrimen etiam ex eo, quod in iis quoque regionibus, in quibus leges generales, non niſi cum conſenſu Statuum provincialium, ferri poſſunt, tamen partes proxime memoratæ Principis arbitrio ſoleant eſſe reſervatæ, quamvis differentia illa, ſaltem accidentalis ſit, ac res aliter ſe habere poſſit. De cætero tota privilegiorum materia hoc loco haut effundi, ſed potius juris privati Diſciplinæ reſervari debet.

§. 20. Quædam (III.) EXERCITIUM ALIARUM PARTIUM IMPERII, quo ſpectat *jus indicendi Diætas provinciales*, Land⸗tage auszuſchreiben / quæ tamen pars incognita eſt in iis territoriis, ubi abſolutius imperium Statibus competit.

§. 21. *Quotuplices* autem ſint Diætæ, aut ipſi Status Provinciales, tum quæ ſit Diætarum inſtitutarum *ratio & modus*, ejus rei tractatio rectius juri publico ſpeciali reſervatur, certe modus inſtituti noſtri eam non capit. *vid.* SCHWED. *ſect. 2. c. 13. §. 16. ſeqq.*

§. 22. Quædam (IV.) CONTROVERSIAS SUBDITORUM, eo refertur (1.) *poteſtas judiciaria*, cui omnes ſubditorum actiones, etiam crimen fractæ pacis, ſubjacent, quod ultimum male aliqui negant, per

Ordin.

Ordin. Cam. p. 2. tit. 9. vid. ARUM. *ad A. B. D. 5.* §. 12. THEODORIC. *Colleg. crim. c. 6. §. 9. n. 1.* dum vim ſuperioritatis T. vel non advertunt, vel non intelligunt.

§. 23. Extenditur quoque ad exteros in territorio delinquentes, vel delicto alibi commiſſo, eo fugientes, quod ex *natura imperii* patet. Sæpe tamen hoc caſu delinquens remitti, ac ab aliis Statibus, *deductio per territorium illorum, ex lege humanitatis*, concedi ſolet, neceſſitas vero deductionis concedendæ, abſurde ex *l. 11. C. de ſervit.* deducitur, *v.* VITRIAR. *d. tit. 17. §. 48. vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. *§. 173. ſeqq. add.* OBSERV. *ad* LAUTERBACH. *Obſerv. 155.*

§. 24. Iſta poteſtas non debet a Cæſare & Imperio turbari *evocatione* ſubditorum ad tribunalia imperii, niſi leges fundamentales hoc permiſerint, neque a ſubditis, *ſubjectione* alii facta, neque a Conſtatibus *jurisdictionis uſurpatione*, *vid.* SCHWED. *d. c. 13. §. 13.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 102.*

§. 25. (2) *Jus inſtituendi Magiſtratus* & *Dicaſteria*, his, ſub nomine *jurisdictionis*, poteſtas judiciaria certo modo delegari ſolet. Debet autem Imperans ex generali obligatione, hanc etiam partem recte exercere, adeoque dignis ſaltem illa munera conferre: venditio munerum, iſti obligationi non ſim-

pliciter repugnat, licet hoc putet SCHWED. *d. c. 13. §. 7. ſeqq.* morbum tamen Reipublicæ illa arguit.

§. 26. (3.) *Jus relaxandi juramenta ad effe-ctum agendi* quod intelligendum eſt, de juramentis invalidis, quæ tranquillandæ conſcientiæ timidæ & dubiæ remittuntur, nam juramenta, validam obligationem præſupponentia remittere, injuſtum fuerit.

§. 27. Quædam (V.) FIDEM RERUM GESTARUM, quo referendum (1.) *jus archivi inſtituendi, vid.* SCHWED. *d. l. §. 14.* (2.) *jus creandi Notarios*, nam hoc utique Statibus quoque, intuitu territorii ſui, competit, quod, in tractatione Reſervatorum Cæſareorum, amplius confirmabimus.

§. 28. Quædam (VI.) COMMERCIA, quo ſpectat (1.) *jus conſtituendi pondera, menſuras & ulnas*, qua in re Imperans voluntatem ſuam non tantum *verbis*, ſed & *rei ipſius confectione* ac *publica expoſitione*, oſtendere ſolet. *vid* SCHWED. *d. c. 13. §. 6.*

§. 29. (2.) *Jus dirigendi rem annonariam*, hoc magna ſollicitudine Imperantibus exercendum eſt, quia ſub ſpecie recti, enormiter hic ſubditi divites & potentes delinquere ſolent.

§. 30. (3.) *Jus inſtituendi nundinas*, & nihil impedire videtur, quo minus iisdem privile-

vilegiis advenientes donent Status, quibus in nundinis ſolennibus gaudent, licet diſſentiat *VITRIAR. l. 3. tit. 19. §. 20.*

§. 31. (4.) *Jus dirigendi commercia* (5.) *remittendi ſolennia contractuum* (6.) *concedendi inducias moratorias*, debitoribus, etiam, contra extraneos creditores, in territorio concedentis, profuturas.

§. 32. Quædam (VII.) RERUM PRETIA, huc ſpectat (1.) *jus definiendi pretium annonæ* (2.) *jus cudendi monetam*, quod Status non vigore *juris territorialis*, ſed ex *ſpeciali* Cæſaris *gratia* habere contendit *VITRIAR. tit. 17. §. 56.* nec abludit *SCHWED. ſect. 2. c. 15. §. 7.* ſed inepte & falſo, *vid. VIND. VITRIAR. CASTIG. §. 181. uſque ad 195. add.* LEHM. *Chr. Sp. l. 7. c. 104.*

§. 33. Sicut autem hoc jus in quibusdam Statibus plane deficere, aut non in eodem, quo cæteris, gradu competere poteſt, *vid. SCHWED. ſect. 1. c. 22. §. 2. 4.* ita qui eo fruuntur, ejus exercitium utilitati territoriorum totiusque imperii attemperare debent.

§. 34. Hinc certus *pes*, in cudenda moneta obſervandus, conſtitutus eſt, *v. VITRIAR. d. tit. 17. §. 58.* juris hujus locatio & venditio prohibita *R. J. 1551. 1559. 1570.* pœna amiſſionis in abutentes conſtituta *R. J. 1559.* Circulis, Statibusque in genere, cura rei moneta-

riæ exacte injuncta *vid. VITRIAR. d. l. SCHWED. ſect. 1. c. 25. §. 9. ſeqq.*

§. 35. Iſtis tamen non obſtantibus, ſummus omni fere tempore, rei monetariæ fuit abuſus, cujus mali *cauſam*, *remedium*, *futurique præcautionem* multis exponere, inſtituti anguſtia non permittit, quædam dixit *SCHWED. d. c. 25. §. 7. ſeqq.*

§. 36. De cætero facile patet, curam hujus rei *univerſalem* pertinere ad Imperatorem & imperium. *SCHWED. d. l. §. 9.* ſed *particularem* ad Circulos & ſuo modo, ſingulos Status.

§. 37. De novo jus cudendi monetam nemini Cæſar concedere poteſt, niſi conſentientibus Electoribus. *Capit. Leopold. art. 34.* in quam Electorum prærogativam, reliqui Status videntur conſenſiſſe, *vid.* Grundfeſte *p. 3. c. 3. art 135. p. 211.*

§. 38. Quædam (VIII.) EXISTIMATIONEM SUBDITORUM. Ex hoc numero eſt (1.) *jus legitimandi*, non tamen in præjudicium juris aliis quæſiti, niſi hi conſentiant (2.) *famam reſtituendi, vid. RHET. J. J. P. l. 2. tit. 9. §. 1. 5.* (3.) *dignitates conferendi in territorio valituras*, licet hoc ex ſolenni hypotheſi alii negent.

§. 39. Quædam (IX.) DIVERSUM SUBDITORUM STATUM, huc ſpectat (1.) *jus*

jus veniam ætatis concedendi (2.) *collegia opificum confirmandi.* Quædam (X.) ALIOS SUBDITORUM ACTUS, cujus generis ſunt (1.) *jus diſpenſandi in matrimonialibus,* in quantum hoc leges divinæ permittunt (2.) *remittendi ſolemnia teſtamentorum* nempe *futurorum*, non *factorüm*, *vid. VITRIAR. J. J. P. l. 3. tit. 17. §. 110.* (3.) *concedendi facultatem teſtandi*, *vid. RODENB. de jur. Conjug. tit. 2. c. 3. n. 4. c. 4. p. 47. ſeqq.*

§. 40. Aliæ (XI.) SUBDITORUM DELICTA, ut (1.) *jus puniendi* (2.) *Aſyli erigendi*, non tamen invitis legibus divinis, aut in præjudicium Conſtatuum (3.) *aggratiandi* (4.) *decumandi*, vel alio ſortis genere, veniam concedendi, *add. VITRIAR. d. l. §. 119.*

§. 41. Sed hæ diſpenſationes ſaltem locum habent, quoad pœnas humana lege conſtitutas, nam pœnæ lege divina univerſali conſtitutæ, ſunt indiſpenſabiles, ad hanc tamen claſſem male refertur pœna adulterii & delictorum in Deum admiſſorum *v. SCHWED. ſect. 2. c. 14. §. 6. VITR. d. tit. 17. §. 114. 115. vid. VIND. VITRIAR. CASTIG. §. 196.*

§. 42. Aliæ (XII.) PATRIMONIUM SUBDITORUM QUOAD MODUM HABENDI EOQUE UTENDI, ex hoc genere eſt, (1.) *jus ferendi leges ſumtuarias* (2.)

definiendi modum acquirendi, conſervandi & amittendi res.

§. 43. Aliæ (XIII.) MUNERA PERSONALIA CIVITATEM VEL EXTEROS RESPICENTIA, quo ſpectat *jus cogendi ſubditos ad tutelam*, *legationes* aliaque, in utilitatem Reipublicæ, ſuſcipienda.

§. 44. Quædam (XIV.) ITINERA ET PEREGRINATIONES, ut (1) *jus conducendi per vias publicas* (2) *indagandi viarum infeſtatores* (3) *jus Poſtarum.*

§. 45. De Statibus majoribus res ſatis certa eſt, quod jure Poſtarum, in ſuis Territoriis, excluſive gaudeant, ſed Statibus minoribus, ac præcipue, Civitatibus imperii, id a Cæſare dubium reddi ſolet, ſub nomine reſervati, ſibi illud unice adſcribente.

§. 46. Pro Statibus tamen omnino facit indefinite acquiſita Superioritas T. quod ſi alicubi Cæſar ſibi ſoli illud jus transſcripſit, aut minimum in ejus exercitio concurrit, exinde ſuperioritatem, aliquo modo limitatam, agnoſcere debemus.

§. 47. Quædam (XV.) BONA SUBDITORUM, INTUITU SUMTUUM PUBLICORUM, hæ generali nomine *juris fiſci inſtituendi* i. e. ex bonis ſubditorum perpetuorum vel temperariorum, patrimonium publicum comparandi, comprehenduntur.

§. 48.

§. 48. Ex hac claſſe ſunt (1.) *jus detrahendi aliquid de bonis emigrantium*, quando ſcil. voluntarie domicilium mutant, non ex neceſſitate a ſuperiore illata.

§. 49. (2.) *Jus exigendi tributa*, quod quidem jejunius hodie ex eo deduxeris, quod, ob onera imperii, Status ſuos ſubditos ſubcollectare poſſint, *vid. SCHWED. ſect. 1. c. 26. §. 12.* cum ad Superioritatem T. ſecurius provocetur.

§. 50. (3.) *Jus occupandi bona vacua* (4.) *confiſcandi in pœnam* (5.) *exigendi vectigalia legitime inſtituta.* Nova autem vectigalia Status inſtituere non poſſunt, *vid.* LEHM. *Chron. Spir. l. 7. c. 120. in addit.* ſed ad hoc requiritur conſenſus Cæſaris & Electorum *capit. Leopold. art. 21. J. P. art. 9. VITRIAR. l. 3. tit. 4. §. 4. 6. 7.* niſi plenius jus acquiſierint *v.* LIMN. *Tom. 1. addit. ad l. 5. c. 7. n. 136. ad Capit. Maxim. II. art. 9.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 6. §. 24. tit. 13. §. 4.*

§. 51. Quædam (XVI.) BONA SUBDITORUM IN CASU NECESSITATIS, quo pertinet *dominium eminens*, quod cum conſueto temperamento hic intelligendum, nempe ut verus neceſſitatis & utilitatis publicæ adſit caſus, ac, ceſſante periculo, damnum læſo regulariter refarciatur.

§. 52. Quædam (XVII.) BONA PUBLI-

CA

CA, quorum ſcil. dominium eſt originarie penes civitatem. Ex hoc genere eſt (1.) *jus pacem, in locis publicis, certa pœna ſanciendi* (2.) *imperium circa ſylvas iisque connexa* (3.) *cura viæ publicæ* (4.) *ædificiorum publicorum* (5.) *jus rem metallariam* (6.) *aquaticam dirigendi* (7.) *jus Grutiæ.*

§. 53. Quædam (XVIII.) BELLUM, nam non omnis Superioritas, quæ bellum reſpicit, tranſiens eſt, ſed ex parte immanens cenſeri debet, quatenus nimirum territorium & ſubditos ad bellum diſponit.

§. 54. Huc ſpectat (1.) *jus armandiæ* (2.) *jus ſubditis arma imponendi, auferendi ac in his eos exercendi* (3.) *jus ſequelæ*, quod tamen extra caſum neceſſitatis, nec *utiliter* nec *juſte* exercetur.

§. 55. *Jus milites conſcribendi*, circa quod fruſtra ex antiquis temporibus, *conſenſus Cæſaris, prægnans cauſa* ac *conſenſus circuli Ducis* requiritur hodie, *VITRIAR. l. 3. tit. 19. §. 64. vid. VIND. VITRIAR. CASTIG. §. 197. ſeqq.* (5.) *fortalitia exſtruendi* (6.) *præſidiorum ac excubiarum* (7.) *jus angariarum & parangariarum, vid. l. 4. §. 1. de veteran. l. fin. C. de fabric.* (8.) *jus metatorum* (9.) *dandi obſidem civem invitum.*

§. 56. Quædam (XIX) REM LITERARIAM, ut (1.) *jus inſtituendi Scholas* (2.)

Aca-

Academias in territorio valituras (3.) *cenſendi libros*, poſſunt etiam hæ partes ad jus Sacrorum referri.

§. 57. Quædam denique (XX.) RELIQUARUM PARTIUM DEFENSIONEM, *ut jus habendi viſitationes provinciales*, quod etiam circa ſacra occurrit, *vid.* SCHWED. *ſect. 2. c. 13. §. 20.*

CAP. VI.

De Jure Sacrorum.

SUMMARIA.

Jus Sacrorum quid §. 1. imperantes ſeculares ejus ſunt capaces §. 2. 3. 4. 5. olim fuit penes totam Rempublicam germanicam §. 6. inde in Status imperii translatum §. 7. hinc male, à Pontifice, à nonnullis, repetitur §. 8. ſeqq. competit Statibus imperii §. 15. 16. 17. norma juris Sacrorum §. 18. non includit imperium in ipſam religionem §. 19. 20. legitimi juris duæ partes §. 21. Prima pertinet ad religionis inquiſitionem §. 23. ac, in caſu conſenſus, jus formandi Eccleſiam §. 24. 25. diſponendi circa adiaphora §. 26. ſeqq. conſtituendi miniſtros Eccleſia §. 33. 34. ſimiliaque jura §. 35. ſeqq. includit, in caſu vero diſſenſus, involvit jus tolerandi & recipiendi diſſentientes §. 39. ſeqq. tentandi conciliationem §. 50. convertendi diſſentientes §. 51. horum ſacra circumſcribendi §. 52. dirigendi §. 53. 54. 55. Secunda juris Sacrorum pars reſpicit abuſus, ſub

reli-

religionis ſpecie vel introducendos, vel introductos §. 56. hinc ejus virtute Imperans læſiones impedit §. 57. 58. 59. jam factas emendat §. 60. eo pertinet etiam jus papale Statuum imperii §. 61. 62. ejus origo §. 63. minus recte à Papa repetitur §. 64. ſeqq. duplici modo exerceri poteſt §. 71. juxta modum Papa olim adhibitum §. 72. hinc habent Status jus conferendi beneficia in menſibus papalibus §. 73. proviſionum extraordinariarum §. 74. primariarum precum §. 75. ſeqq. dandi expectantias §. 83. confirmandi beneficia collata §. 84. exigendi annatas §. 85. diſpenſandi de Statutis capitularibus §. 86. quo cum temperamento §. 87. jus papale, proprio ex arbitrio exercitum, involvit jus definiendi requiſita eorum qui præbendis fruuntur §. 88. 89. diſpenſandi circa illorum matrimonia, exigendi tributum §. 90. tollendi capitula & præbendas §. 91. ſeqq. in genere ea, quæ Territoriorum utilitas exigit, faciendi §. 97. jus Sacrorum omnibus Statibus competit §. 98. Pontificii tamen eodem non adeo utuntur §. 99. limitibus Territorii circumſcribitur §. 100. appellationi non ſubjacet, nec Epiſcopi perſonam, in Principibus proteſtantibus, efficit §. 101. jus ſubditorum quoad Sacra §. 102. cujus eſt regio, ejus etiam eſt religio §. 103. 104.

§. I.

JUs Sacrorum, quod velut eximia, nec usquequaque ſatis liquida Superioritatis immanentis pars, ſeorſim conſiderari meretur juxta monitum *§. 9. c. pr.* eſt *jus externum religio-*

gionis exercitium dirigendi, ac, ne ejus prætextu, ſocietas humana & civilis lædatur, proſpiciendi. Circa illud duo ſummatim ſpectanda (I.) *unde hoc jus habeant Status* (II.) *quid eo nomine ipſis competat.*

§. 2. Reſpublicas & Imperantes Seculares, eſſe legitimum ac habile juris Sacrorum ſubjectum, patet (I.) *ex natura rei*, jus circa ſacra, in ſe ſpectatum, eſt res mere ſecularis, ac ex conſenſu futurorum ſubditorum, ſicut omne reliquum imperium, generatur.

§. 3. Deinde (2.) ex *intentione ſubditorum*, hi enim generaliter Civitati & futuro Imperanti ſe ſubjiciunt, quare ſicut ante iſtam ſubmiſſionem, libertas aliqua & circa religionem & negotia profana, ipſis competebat, ita poſt eam, Reipublicæ & Imperanti, utroque reſpectu, quæſitum eſt imperium.

§. 4. Imo cum ex diviſo per diverſa ſubjecta independentia imperio, non poſſit non exiſtere civitas biceps, qualis Status, ad finem ejus obtinendum, non ſatis idoneus, hinc talem diviſionem ſubditos futuros voluiſſe, tamdiu recte negatur, donec contrarium liquido probetur.

§. 5. Denique (3.) ex *exemplis*, quæ in omnibus rebus publicis proſtant, quorum quidem legalitati, ob præſuppoſitas rationes, nunc nihil poteſt objici.

§. 6.

§. 6. Juxta hæc igitur uti jus Sacrorum, in Imperio noſtro, ſemper fuit penes Rempublicam, ita tum pertinuit ad *Imperatorem*, cum vera Monarchia in eo obtinuit, quando id tandem fuerit, de quo etiam eo minus dubitandum, quo magis illud exempla Cæſarum, imo oppoſitæ machinationes Pontificum confirmant.

§. 7. Quo poſito, facile patet, *unde Status imperii, hoc jus habeant*, nempe *ab ipſo Imperio* & *Imperatore*, ſicut enim ſenſim, variis mediis, Superioritatem ſecularem inde nacti ſunt, ita etiam jus Sacrorum, eodem modo, ſunt conſecuti, donec capitulationes, pax religioſa & inſtrumentum pacis, complementum ita adderent, ut illa omnia, à Cæſare quidem, ſed non Cæſareo beneficio, hodie habeant.

§. 8. Poterant iſta ſatis plana eſſe, niſi machinationes Pontificiæ, uti olim Germaniam, ita nunc multorum conceptus turbarent, ut parum dextre hanc rem explicent.

§. 9. Nimirum certum eſt, quod jam olim Pontifex ſi non omne, certe magnam juris Sacrorum partem, ſibi arrogaverit, & quod etiam quædam conventiones eo intuitu fuerint interpoſitæ, prout inprimis *Concordatorum* nomen hic notum eſt, *vid. l. 2. c. 5. §. 30. LINCK. diſſert. de Concord. Nation. Ger-*

German. hab. Altorf. 1680. LIMN. *ad Capit. Carol. V. mantiſſ. 6.*

§. 10. Ergo à *Pontifice* non *Cæſare*, jus Sacrorum in *Status* eſſe translatum, aliqui exiſtimant, ſed peſſime, quia iſta doctrina & confeſſionem juris Pontificii continet, & eadem opera Status facit malæ fidei poſſeſſores, cum nunquam Pontifex in translationem juris conſenſerit.

§. 11. Quare dicendum potius, Pontificem fuiſſe tantum juris Cæſarei uſurpatorem, nunquam vero jus legitime acquiſiviſſe, nam pacta eo fine interpoſita eſſe invalida ſatis oſtenſum *d. l. 2. c. 5. §. 30. ſeq.* hinc omne jus penes Cæſarem manſiſſe ac ſenſim ab eo in Status eſſe devolutum.

§. 12. Fateor, ipſos fortaſſe Cæſares & Status, à Pontifice ſeductos, exiſtimaſſe, jus Sacrorum Papæ legitime eſſe acquiſitum, ſed iſta *opinio* non mutat *veritatem*, ſed malitiam ſolum Pontificis, Germanis tam proterve illudentis, intendit.

§. 13. Poſtquam igitur, exorta reformationis luce, quidam Status divitias proprias agnoſcerent, ac jus ſacrorum ſibi competens exercerent, Pontifex vero non tantum acriter reniteretur, ſed & Cæſarem & Status Pontificios, in injuſtas partes ſuas, pertraheret, ſecuta tandem eſt pax religionis & Inſtrumentum pacis.

X §. 14.

§. 14. Quæ non eo pertinuerunt,ut quicquam juris à Pontifice in Status transferrent, ſed ut Cæſarem ſaltem Statusque Pontificios, ab injuſtis partibus,retraherent,ac Proteſtantibus pacem naturaliter jam debitam, plenamque juris Sacrorum, imo omnis Superioritatis T. confirmationem,à Cæſare ac Imperio obtinerent, *vid. d. l. 2. c. 5.* §. *24. ſeqq. cap. 6.* §. *22.*

§. 15. Hæc vera eſt juris Sacrorum, Statibus competentis, origo, ex qua patet, recte illud, pro parte Superioritatis T. haberi. Hinc porro liquet, illud Electoribus, Principibus ac civitatibus imperialibus competere, *J. P. art. 5.* §. *29. art. 8.* §. *1.*

§. 16. Imo ipſi Nobilitati immediatæ *d. art. 5.* §. *28.* nam quod huic jus Sacrorum, *non ut partem S. T. ſed poteſtatem ex perſonali privilegio deſcendentem*, attribuendum quidam exiſtiment, *vid.* SCHWED. *ſect. 2. c. 12.* §. *3.* id plane inſipidum eſt, quia inter illa duo non eſt juſta oppoſitio, præterea jus Nobilitatis immediatæ, non *ſolo privilegio*, ſed & *Inſtr. Pacis* nititur.

§. 17. Cæterum Status Pontificii jus Sacrorum ſibi non adeo aſſerere ſolent, licet hoc optimo jure facere poſſint, nam generale alibique probatum principium eſt: *Imperium Pontificis nullo jure niti*, & , *in ſpecie, omnes con-*

conventiones cum Pontifice, qua tali initas, eſſe nullius momenti, omnes enim *conditionem Vicedeatus* præſupponunt, quæ nunquam adeſt, ut de vitiis earum nihil nunc dicam.

§. 18. Poſthæc videndum, quid Statibus, *nomine juris ſacrorum competat*, circa quod prænotandum, omne illud jus, vel ex *jure naturæ abſoluto*, vel *pactis Germaniæ fundamentalibus*, vel *conventionibus Statuum & Subditorum ſpecialibus*, eſſe æſtimandum, nam ipſa reiligio, illud jus non format, ſed *hoc* ex principiis modo nominatis exortum, circa *illam* ſaltem verſatur, ex accurata tamen religionis conſideratione intelligitur, quid juris Imperantibus non competat, quo ſenſu illi, etiam inter principia, aliquis locus eſt.

§. 19. Quo autem menſura juris Sacrorum recte conſtituatur, primo præſupponendum, quod, uti nulli Imperanti, ita nec Statibus reipublicæ germanicæ, imperium aliquod in *ipſam religionem*, ſive veram, ſive falſam competat: nam religio quævis, internum pectoris applauſum requirit, hunc autem cum imperium humanum producere nequeat, hinc apparet, illam extra hujus limites eſſe conſtitutam, adeoque legem naturalem prohibere, ne Imperantes, in Reſervata Dei, proterve involent.

§. 20. Exinde ſequitur, quod Status impe-

perii non habeant (1) *jus peculiarem cultum introducendi* nec (2) *revelatum imperandi* aut (3) *controverſias religioſas, ad coactionis & pœnæ effectum, decidendi*, ad effectum tamen peculiaris Eccleſiæ efficiendæ, deciſio Imperantibus competit, modo non ob quemvis diſſenſum leviorem, quem ab Eccleſia excludant, atque ita, ſine neceſſitate, ſectas excitent.

§. 21. Legitimum autem imperium ſummatim verſatur vel circa *externum religionis exercitium*, vel *amicitiam humanam & civilem, religionis intuitu, conſervandam*, ceu in definitione, §. *1.* data, indicatum.

§. 22. Juxta primum reſpectum in genere Imperantibus, ac adeo Statibus imperii, competit *jus ea faciendi, ad quæ, religionis virtute obſtringuntur*, deinde *ea diſponendi, quæ extra legum divinarum obligationem ſunt conſtituta*, prius, *neceſſarium*, hoc, *voluntarium*, non male dixeris, ex utroque varia jura ſpecialia fluunt.

§. 23. Competit igitur Statibus imperii (1) *jus inquirendi in veritatem religionis, tam juxta principia naturalia, quam revelata, ac ejusmodi inquiſitionem dirigendi*, cui juri, nulla præſcriptione, aliove inſtituto humano, præjudicium fieri poteſt, *add.* OLDENBURG. *ad J. P. W. p. 2. D. 15. p. m. 126.*

§. 24.

§. 24. Poſita religionis libertate aliquando *conſenſus*, aliquando *diſſenſus* adeſt, qui duo caſus, in dijudicando jure Sacrorum, non immerito ſeparantur. Illo caſu obtinet (2.) *jus religionem publicandi* (3) *compoſita fidei formula, viſibilem Eccleſiam formandi*, ex quo tamen nulla obligatio, in iſta ſententia perſeverandi, enaſcitur.

§. 25. Non minus locum habet (4) *jus proſpiciendi, quo alii, in religione probata, recte erudiantur*, mediis ſcil. legitimis ac religionis indoli convenientibus (5.) *jus ordinandi liturgiam* tam in genere quam in ſpecie.

§. 26. Inprimis ergo huc pertinet (6.) *jus diſponendi circa adiaphora* i. e. ritus & ceremonias, circa cultum externum occurrentes, & verbo divino, juxta ſeriam ſubditorum opinionem, nec præceptas nec prohibitas. In definitione adiaphororum, omnes conſentire poſſunt, licet in exemplis maximopere differant.

§. 27. Habere autem Imperantem, & conſequenter Status imperii poteſtatem de adiaphoris diſponendi i. e. ea inſtituendi & abrogandi, ex ipſa adiaphororum definitione ſatis liquet. Eo ipſo enim dum extra legis divinæ præceptionem & prohibitionem ſunt conſtituta, arbitrio humano ſubjacent, hinc ſicut in ſtatu naturali, unusquisque, proprio

beneplacito, eadem definiret, ita in ſtatu civili illud jus ad Imperantem pertinet.

§. 28. Quæ autem hic vel in *theſi* vel in *hypotheſi* objiciuntur, ea multis referre nihil attinet, cum cuivis adiaphororum perito, ad ea reſpondere facile ſit.

§. 29. Licet autem *natura* adiaphororum, facultatem mutandi indulgeat Imperanti, non tamen ideo pro lubitu eadem mutare poteſt, nam habet etiam jus mutandi leges, quis vero illam probaverit levitatem, qua pro lubitu leges figeret & refigeret?

§. 30. Quare ſi nulla utilitas mutationem adiaphororum poſtulet, aut de iis retinendis, tacitus aut expreſſus conſenſus datus ſit, vel eadem, ſi non ſemper, tamen certo tempore, habeant rationem indiciorum, veram Eccleſiam a falſa diſtinguentium, Imperantem eadem mutare non poſſe exiſtimem.

§. 31. Ut nobis falli & fallere videantur, qui ex eo, quod adiaphora *mutabilia*, ſint, eadem *mutanda* eſſe contendunt, nam non tantum conſiderandum, quid natura *objecti* indulgeat, ſed &, quid *aliæ circumſtantiæ*, quarum diverſo tempore, diverſa eſt æſtimatio.

§. 32. Ne tamen in alteram partem temere peccetur, recte faciet Imperans, ſi miniſtris Eccleſiæ injungat, quo de natura adiaphororum

rum Imperantisque circa illa poteſtate, populum erudiant, ne vero doctrina illa manca ſit, vincula quoque externa, quæ Imperantis libertatem aliquando conſtringant, ſimul recte explicanda erunt. *add.* BRUNEM. *J. E. l. 1. c. 2. §. 31.*

§. 33. In hunc cenſum etiam referendum (7.) *jus conſtituendi miniſtros Eccleſiæ*, quamvis hic nonnulli aliter ſentiant, *vid.* SCHERZER. *Antibellarm. diſput. 6. theſ. ſpec. 1. p. 397.* verum uti hoc jus, pro diverſo Eccleſiæ Statu, diverſimode ſe habere poteſt, ita in Statu civili, ipſi Civitati Ejusque Imperanti originitus recte tribui videtur.

§. 34. Non minus (8) *jus, in certam fidei formulam, miniſtros Eccleſiæ, jurata promiſſione obſtringendi*, qui enim in Eccleſia, docentis aliudve munus vult obire, in eo utique, religio, cœtui illi probata, velut conditio, requiritur, hinc hactenus recte juramentum exigitur, ut vel receptæ fidei formulæ aſſentiatur, vel munere abſcedat.

§. 35. Porro (9.) *jus inquirendi in cognitionem & profectus Subditorum* (10.) *defectus deprehenſos emendandi* (11.) *indicendi Synodos provinciales* (12.) *habendi viſitationes* (13.) *manuducendi cives ad pietatem*, nam hoc jus recte etiam Imperanti tribuitur, licet nonnulli, menſuram imperii civilis illud excedere, arbitrentur.

§. 36. *Imperium* (14.) *in res Sacras & Eccleſiaſticas*, nam has, uti dominio Eccleſiæ, ita imperio civili ſubeſſe, certum eſt, utut Clerus papalis fucum faciat. De cætero imperii civilis cura eo dirigi debet, ut bona illa finem intentum, exercitium ſcilicet cultus divini, promoveant, non opprimant.

§. 37. *Jus* (15.) *inſtituendi Dicaſteria Eccleſiaſtica*, ut Conſiſtoria, Senatum Eccleſiaſticum ſimiliaque (16.) *Jurisdictio ſumma in Clericos, ac Eccleſiaſtica Laicorum negotia* (17.) *jus puniendi impietatem*, quatenus ſocietates humanas turbat, aut Deum externo actu contemnit, non vero quatenus, in omiſſione cultus honorantis, conſiſtit.

§. 38. Denique (18.) *Jus Patronatus eminens*, ſeu *defendendi religionem & Eccleſiam*, quam defenſionem etiam armis fieri poſſe, indubium eſt, cum enim quamvis læſionem injuſtam, vi propulſare liceat, nulla apparet ratio, cur non etiam arma ei opponi poſſint, qui nos, quoad religionem, læſurus eſt, *add. SCHWED. Sect. 2. c. 12. §. 2. vid. diſſert. D. RECHENBEG. de relig. arm. defenſ. in Volum. Diſſert. p. 2. n. 15.*

§. 39. Quodſi circa religionem *diſſenſus* ſit, *vid. §. 24*, tum inprimis de *tolerantia* aut *receptione* diſſentientium, quæri ſolet, de quo juxta merum jus naturale, ita breviter haben-

bendum videtur (1.) *ſi religio tranquillitatem civilem non turbet, ejus aſſeclæ poſſunt tolerari & recipi.* Eſt tamen etiam (2.) *licitum, eos non recipere, aut emigrationem iis injungere, dummodo hoc fiat, ſine emigrantium damno, illique alibi commode habitare queant*, quam doctrinam etiam principiis religionis chriſtianæ convenire arbitror.

§. 40. Sed juxta pacta Germaniæ, ex ſententia communi, ſic dicendum: *Præter religionem catholicam, Lutheranam & Reformatam, nulla in imperio tolerari debet R. J. 1555. §. 17. J. P. art. 7.* alius igitur religionis conſortes neque recipiendi, neque tolerandi ſunt, de cujus conventionis admiſſæ *moralitate* ex *§. præc.* judicari poteſt. Sed verius eſt, conventiones religioſas, aliarum religionum tolerantiam aut receptionem *non prohibere*, ſed ſaltem, in earum favorem, *nihil diſponere, v. l. 2. c. 5. §. 13. 14.*

§. 41. Quoad religiones, conventionibus religioſis ſubnixas, porro duplex caſus diſtinguendus eſt, vel enim *Catholici & Proteſtantes in genere, ad ſe invicem referuntur*, vel *Proteſtantes inter ſe ſpectantur.*

§. 42. De illo ita tenendum: *quicunque 1624. aliqua anni parte, exercitium religionis habuerunt, illos dominus Territorii tolerare debet, qui vero, eo tempore, in poſſeſſione exercitii*

tii religionis non fuerunt, illos vel tolerare poteſt, vel jubere, quo ſine damno emigrent, J. P. art. 5. §. 30. ſeqq. vid. RHET. *J. J. P. l. 2. tit. 1. §. 20. ſeqq.*

§. 43. Eſt igitur poſt *J. P.* emigratio, *voluntatis*, quoad eos, qui *anno 1624.* in poſſeſſione fuerunt, *neceſſitatis* ratione illorum, qui poſſeſſione dicti temporis fuerunt deſtituti.

§. 44. De Proteſtantibus inter ſe ſpectatis hoc obſervandum: *Si poſt pacem Weſtphalicam, Status Lutheranus, quocunque modo accipiat Subditos Reformatos, vel vice verſa, tum eos in quieto religionis exercitio relinquere debet J. P. art. 7.*

§. 45. Quoad tempus vero pacem antecedens, *nulla reſtrictio poſita eſt, nec attendendus annus 1624.* hinc Dominus diverſæ religionis, indiſtincte ſubditis ſuis, qui ante *J. P.* tales fuere, neceſſitatem emigrandi imponere poteſt, *vid.* RHET. *d. l.* §. 47. obſervato tamen temperamento, quod merum jus naturæ introducit, de quo §. 39. *h.* Imo non improbabilis eſt eorum ſententia, qui tacite, & indefinite, quoad tempus pacem Weſtphalicam, antecedens, tolerantiam ſancitam eſſe, contendunt.

§. 46. Id notandum, ex tolerantia generali trium religionum memoratarum, non ſe-

ſequi, quod v. gr. Dominus Lutheranus, Catholicos aut Reformatos neceſſario in territorium recipere, aut ad honores & munera admittere debeat, & vice verſa, hinc, ſalvis conventionibus fundamentalibus, iſta diverſæ religionis conſortibus negari poſſunt.

§. 47. Quodſi v. gr. Status catholicus leges fundamentales violet, ſubditos proteſtantes injuſte expellendo, aut honeſtam ſepulturam iis negando, jus retorſionis contra Subditos catholicos Status Proteſtantis, aut ipſius transgreſſoris, locum non habet, neque enim unius religionis conſortes, corpus aliquod morale, eo ſenſu, conſtituunt, ut unius delictum, reliquis poſſit indiſtincte imputari, hinc talis retorſio, eſſet revera nova legis transgreſſio.

§. 48. Contra ipſum tamen transgreſſorem, ſi occaſio ferat, jus talionis exerceri poterit, licet nonnunquam ſatius ſit, generoſo contemtu, vel transgreſſorem, vel alios in transgreſſionem proclives, in ruborem dare, quam retorquendo, animum vilem aut affectus male compoſitos, oſtendere.

§. 49. In univerſum autem diverſæ religionis conſortes, cujuscunque demum ſint conditionis, debere inter ſe pacem colere, non tantum ex communibus ſocialitatis præceptis notum eſt, ſed & idem diſerte cautum *J. P. art. 5. §. 35. 50.* §. 50.

§. 50. Quodſi in eodem territorio diverſæ religionis ſubditi occurrant, tum competit Domino (3.) *jus tentandi conciliationem*, per amicas ſcil. collationes, ſine ulla coactione. Quo fine adeo Synodi cogi, aliaque media adhiberi poſſunt. De cætero uti ejusmodi conciliandi conatus, ſæpe ſubdoli, ita plerumque, ſi non ſemper, ſine effectu eſſe ſolent.

§. 51. Id autem non tam ex *imperio*, quam *libertate & placitis religionis Christianæ* eſt, quod, data occaſione, quis ſuam de religione ſententiam aliis poſſit proponere, eosdemque ad eam aſſumendam hortari, quod adeo non tantum Statibus Imperii, ſed & privatis, idque erga alienos quoque ſubditos, licitum cenſeri debet, nec obſtat *R. J. 1555. §. 23. J. P. art. 5. §. 30.* quin tamen (4.) *jus hæc dirigendi*, ad partes imperii civilis pertineat, dubitandum non eſt.

§. 52. Illud etiam recte dici videtur, quod (5.) imperans habeat *jus, cultum diſſentientium externum circumſcribendi vel etiam plane probibendi*, modo hoc, ſine odio civili, ob juſtas cauſas fiat, hinc etiam habebit locum (6.) *jus reluctantes puniendi.*

§. 53. Non minus tamen etiam diſſentientibus (7.) *liberum religionis exercitium, cæteraque ſubditorum conſentientium commoda,* conce-

concedi poſſe videntur, quemadmodum etiam (8) *jus dirigendi Sacra diſſentientium* Imperanti recte aſſeritur.

§. 54. Hinc jura, §. *24. ſeqq.* relata, hic etiam locum inveniunt, in quantum ſcilicet ea, tam Imperantis, quam diſſentientium Conſcientia admittit. Sæpe tamen vel ex intempeſtivo odio, vel ſuperſtitione, dominantis Religionis Imperantes directionem illam averſantur, quo caſu eadem Diſſentientium Eccleſiæ accreſcit.

§. 55. In hunc fere modum, jura, religionis exercitium concernentia, repræſentari poſſunt, numerum tamen, iſta recenſione, præciſe non definio, nec, quo minus illa accuratius quis partiatur, intercedo. Interim crediderim, quod jura magis ſpecialia, facile locum aliquem, in allata repræſentatione, ſint ſortitura.

§. 56. Poſtea conſiderandum jus, quod reſpicit amicitiam humanam & civilem, religionis intuitu, conſervandam, *vid.* §. *21.* Hoc ſummatim in eo conſiſtit, quod *Imperantes*, ac in ſpecie, *Status imperii proſpicere poſſint & debeant, ne, religionis prætextu, Socialitas lædatur, ac læſio, ſi jam invaluit, quantum fieri poteſt, iterum tollatur.*

§. 57. Habent igitur (1) *jus impediendi ne ob religionem aliquis lædatur*, ne ſcilicet certæ

certæ alicujus Eccleſiæ ſacra turbentur, aut ejus membra ludibrio habeantur vel conviтiis proſcindantur; Ex quo capite, *elenchus perſonalis*, quem vocant, recte etiam prohibetur, quamvis in hac prohibitione papatus nonnunquam emineat.

§. 58. Non minus etiam ipſis competit (2) *Jus proſpiciendi, ne per religionem*, ſeu *ſub hujus ſpecie, aliis injuria inferatur.* Hæc læſio late patet, jam enim aliis religio propria eripitur, ac invitis alia obtruditur, iisque, ſi injuſtis ejusmodi auſibus obſequi nolint, periculum vitæ & bonorum intentatur, id quod exemplo religionis Clero-papalis intelligi poteſt.

§. 59. Jam ſub ſpecie religionis, liberis Rebuspublicis & Corporibus, jus Sacrorum aufertur, aut immenſæ opes, in præjudicium Reipublicæ ac cæterorum ſubditorum, corraduntur, quod lædendi genus, in Monachatu, aliisque otioſorum ac improborum hominum Societatibus vel Ordinibus, occurrit: Has igitur ſimilesve læſiones, Imperans impedire poteſt & debet.

§. 60. Quodſi læſio invaluerit, competit (3) *jus eam tollendi.* Ex hoc fundamento Monachi, aliaque ejus notæ inutilia Reipublicæ pondera, recte ejiciuntur, aut ipſis laborandi neceſſitas imponitur: Non minus etiam

etiam bona callide ſubtracta, ac exercitium cultus divini non juvantia, ſed opprimentia, Reipublicæ iterum vindicantur, ſeu, ſtilo conſveto, ſeculariſantur, nec præciſe illa in alium uſum ſacrum impendi debent, ſed ſufficit, ſi ad utilitatem Reipublicæ adhibeantur.

§. 61. Atque ex hiſce fundamentis etiam repetendum puto (4.) *Jus papale Statuum, præcipue Evangelicorum*, quod vocant, quodque circa *Clericatum Pontificium* vel *ejus reliquias, puta capitula, ac cœnobia mediata*, nec non *Commendas Equitum Marianorum & Johanniticorum* verſatur, quo pertinet *diſſert. de jure papali Principum Evangelic. ſub Præſid.* STRYKII *hab. Hal. 1694.*

§. 62. Competere Statibus imperii etiam hac parte aliquod jus, ex eo manifeſtum eſt, quod Capitula cæteraque bona, ſint in eorum territorio, hinc merito huc quoque imperium extenditur, niſi reſtrictio liquido doceatur, atque id ſatis confirmat *J. P. art. 8. §. 1. art. 5. §. 26. 48.*

§. 63. Ejus vero *origo* eodem modo explicanda, ſicut juris Sacrorum in genere, nempe ab Imperio & Cæſare ſenſim hoc jus ſunt conſecuti Status, adeoque merito pro parte Superioritatis T. habetur juxta §. *7. ſeqq. h.*

§. 64. Haut igitur placet eorum philoſophia,

phia, qui hanc partem in ſpecie, a Pontifice, in Status derivandam eſſe cenſent, ita ut *transactione* & *Inſtrumento Pacis*, demum à Papa eam Illi obtinuerint, hinc porro eam, *jus papale*, illo ſenſu, dicunt, & partem *Superioritatis T.* eſſe negant.

§. 65. Cum enim, in conventiones religioſas, nunquam conſenſerit Pontifex, ſane jus legitime quæſitum (quod hæc hypotheſis ſupponit) ei auferre illæ non potuerunt, hinc neceſſario Status erunt, alieni juris uſurpatores, & malæ fidei poſſeſſores, à quo vitio, philoſophiæ hujus Sectatores, eos liberare haut valent.

§. 66. Haut juvat hanc ſententiam, quod *Cæſar nihil juris habuiſſe*, ac *adeo ab eo nihil repeti poſſe* dicatur, nam hoc credunt ſaltem ii, qui æra lupinis diſcernere non poſſunt, contrarium oſtendimus §. *11. ſeqq.*

§. 67. Sunt tamen, qui hanc juris Sacrorum partem, Statibus omnino negandam cenſent, quia *Pontificis jurisdictio ſaltem ſit ſuſpenſa art. 5. §. 19. 48.* nam hæc locutio non tantum *confeſſionem juris Pontificii* involvere ſed &, non *jus*, ſed *exercitium* ſaltem ſublatum eſſe, innuere videtur,

§. 68. Verum loquitur Inſtrumentum Pacis, de poteſtate Pontificis, non juxta *rei veritatem*, ſed *opinionem Pontificiorum*, nam in

rei

rei veritate nihil juris Pontifici competere, adeoque nihil poſſe ſuſpendi, invictis rationibus alias demonſtratur.

§. 69. Prudenti autem conſilio, iſtam & ſimiles locutiones tum tolerarunt Proteſtantes, cum, ſi acrius Stilum, rei veritati attemperandum, urſiſſent, conſilia pacis, in hominibus miſere ſuperſtitioſis, facile potuiſſent extinguere, *vid. l. 2. c. 5. §. 15. 16. 17.*

§. 70. Quod ſi in ſpecie argumentum illud jactetur *à Subditis*, eludendo Statuum juri, iis etiam, ex *hypotheſi juris Pontificii admiſſi*, ſatisfieri poteſt, nam *ſuſpenſio* illa non *privative* ſed *translative* foret intelligenda, *vid. diſſert.* STRYCK. *c. 2. §. 9.* quod ex *ſcapo* patet, excludendus enim erat Pontifex, non Subditis libertas danda, perinde ſicut diſcipulis feriæ non conceduntur, licet pædagogus ab officio ſuſpendatur.

§. 71. His poſitis, videndum *in quo jus illud*, Statibus hactenus aſſertum *conſiſtat*, circa quod obſervandum, poſſe illud à Statibus exerceri vel *juxta modum Pontificibus & certo reſpectu, Cæſari adhibitum*, vel *proprium beneplacitum, utilitati tamen territorii attemperatum.*

§. 72. Primo reſpectu generalis definitio eſt: *omnia poſſe Status imperii, in capitulis mediatis facere, quæ olim Pontifex juxta teno-*

rem Concordatorum, & Cæſar in iis fecere, ſed eadem anno 1624. die 1. Jan. non amplius exercuerunt, nam hæc norma hactenus, ex hypotheſi inſtituendæ imitationis, erit admittenda.

§. 73. Poſſunt igitur (1.) Status *conferre beneficia in menſibus papalibus ſeu extraordinariis*, Januario *ſcil.* Martio, Majo, Julio, Septembre, Novembre *vacantia*, etiam in capitulis Pontificiis, ſi Pontifex *anno 1624. die 1. Jan.* in poſſeſſione conferendi haut fuit *J. P. art. 5. §. 26. v. d. diſſert. c. 4.* Quod ſi tamen *beneficium*, muneris cujusdam ſit appendix, collatio illa extraordinaria ceſſabit.

§. 74. In *menſibus* autem *ordinariis nempe* Februario, Aprile, Junio, Auguſto, Octobre, Decembre, *quibus collatio eſt penes Capitulum*, habent Status (2.) *jus proviſionum extraordinariarum*, nempe ſi, in aula Principis, aut ab ea, intra duas diætas, moriatur Canonicus, vel, ob irregularitatem, beneficio excidat, jus conferendi eſt penes Principem, *vid. diſſert. citat. c. 3. §. 1. ſeq.*

§. 75. Porro (3.) *jus primariarum precum*, quod non, ad imitationem *Pontificis*, ſed *Cæſaris*, Status exercent, & eſt *pars Superioritatis T. quia Status electione & ſucceſſione ad imperium evecti, in capitulis ſibi ſubjectis, ſemel, unam perſonam, ſecundum naturam beneſi-*

neficii idoneam, ad beneficium, in menſibus ordinariis vacans, præſentant.

§. 76. Exercent hoc jus ſaltem ii Status, qui una perſona conſtant, adeoque mutari poſſunt, tam *Catholici*, *vid.* SCHILTER. *de libert. Eccleſ. Germ. in addend. ad l. 6. c. 5.* §. *11.* quam *Proteſtantes*, ceu Sereniſſimi Electores Brandenburgici, ſuo exemplo potiſſimum oſtendunt, quod dudum *Precibus Electoralibus* originem præbuit.

§. 77. Exerit ſe hoc jus, poſt ſuſceptum regimen, *ſemel* tantum, in *omnibus* tamen capitulis, non autem *primo* ſtatim *regiminis anno*, aut *beneficio primo vacante*, præciſe exerceri debet, ſed quando Principi viſum fuerit, quod ſi tamen aliquem ad beneficium præſentare velit, intra *menſem*, a die cognitæ vacantiæ, id fieri debet, *vid.* FRITSCH. *de primar. prec. Mantiſſ. 2.*

§. 78. Poſſunt hoc jus Principes etiam *mediate* exercere, & ſæpe illud ſereniſſimis Conjugibus, intuitu Conventuum ſequioris ſexus, delegant, quæ etiam in iis hoc jus exercent, *vid.* SCHILTER. *d. l.*

§. 79. Præſentanda tamen eſt omni caſu, perſona *habilis* i. e. talis, quam neque leges imperii fundamentales, neque pacta ſpecialia, cum capitulis inita, repudiant.

§. 80. Habet autem locum hoc jus, tan-

tum in *menſibus ordinariis*, non ob juris *defectum*, ſed *abundantiam*, quia enim, in menſibus extraordinariis omnis collatio eſt penes Status, ideo majus hoc jus, minus primariarum precum, velut abſorbet; ex hypotheſi tamen *illius* ultro neglecti, *hoc* in extraordinariis quoque locum inveniet.

§. 81. Præfertur *Preciſta* omnibus, etiam antiquiorem expectantiam habentibus, quod ad eos referendum videtur, qui à capitulo expectantiam acceperunt, nam ſi omnis collatio ſit penes Principem, primariæ preces locum non habent.

§. 82. Ceſſat autem jus primariarum precum, ſi Imperator, in capitulis mediatis, primarias preces *anno 1624. die 1. Jan.* exercuit, easque deinde exercere velit *J. P. art. 5. §. 26.*

§. 83. Quibus caſibus collatio eſt penes Status, iis quoq; (4) habent *jus dandi expectantias*, etiam, ob juſtam cauſam, ad eludendam *v. gr.* importunam expectantiarum emendicationem, cum clauſula *anteferri*, *vid. diſſert.* STRYCK. *c. 3. §. 8. 9.*

§. 84. In genere aſſeri poteſt (5.) *jus confirmandi*, eos, qui beneficia obtinuerunt, cujus etiam actus peragendi, *tempus modum & impenſas* definire Status poſſunt, *d. diſſert. c. 3. §. 10.* nam taxam Cancellariæ Romanæ præciſe ſequi, nimis videtur tædioſum.

§. 85.

§. 85. Ad huc (6.) *jus exigendi annatas*, i. e. primi anni reditus, recte Statibus tribuitur, nam quod earum exactio, in Pontifice, tanquam injuſto uſurpatore damnetur, id legitimis Dominis non poterit opponi, quod ſi tamen Præbenda habeat rationem ſalarii, alias ſatis modici, exactio merito ceſſabit, *add.* *Strtk. d. diſſert. c. 4. §. 7. ſeqq.*

§. 86. Denique (7.) *jus diſpenſandi de ſtatutis capitularibus*, Status ſibi recte arrogant, v. gr. circa triennium academicum, aut circa præſentiam, in loco capituli, quæ immunitas, *beneficium a latere* dici ſolet, *v. d. diſſertat. Strtkian. c. 5. §. 3. ſeqq.*

§. 87. Ea tamen omnia, quæ hactenus de jure Statuum diximus, generalem habent limitationem, *niſi aliter cum capitulis conventum ſit*, conventione tamen ſeria, & cognitionem juris præſupponente.

§. 88. Breviter nunc videndum, quomodo imperium, *proprio arbitrio*, exercere queant Status, juxta monitum §. 71. Poſſunt igitur (1.) *definire requiſita eorum, quibonis Eccleſiaſticis frui debeant* v. gr. ut non niſi bene natus, Nobilis, literatus, indigena ad Canonicatum perveniat.

§. 89. Certam quoque *religionem*, inter requiſita referre poteſt, adeo ut v. gr. nemo, niſi religionis Lutheranæ, bonis Eccleſiaſticis

 frui

frui queat,& religionem mutans illis excidat, *v.d. diſſert. c.3. §.4.* dummodo non obſtet obſervantia *anni 1624.*

§. 90. Poſſunt (2.) *diſpenſare circa matrimonium Canonicorum* (3.) *tributum ab iis exigere*, cujus exemplum,in Electoratu Brandenburgico, eſt exactio pecuniæ, rebus maritimis deſtinatæ, der marine-Gelder/*d. diſſert. c.4.§.9.* nec iniquum erit tributum, etiamſi annatarum exactio præceſſerit, repetenda tamen hic erit limitatio §. 85.

§. 91. Gravior eſt quæſtio, an (4.) Status *capitula vel commendas plane tollere queant? v. d. diſſert. c. 3. §.1. c.5. §.1.* de quo juxta caſus diverſos, diverſimode videtur pronunciandum, forte ita:

§. 92. Si Pontificii, capitulum & bona Eccleſiaſtica, in territorio Domini Lutherani aut Reformati, vel vice verſa, tenuerunt *1624. die 1. Jan.* Dominus territorii, illa tollere non poterit, ſi vero, eo tempore, in poſſeſſione non fuerunt, libertas tollendi Domino erit aſſerenda *J. P. art. 5. §. 26.*

§. 93. Si Dominus Territorii & Canonici, vel alii bonorum Eccleſiaſticorum poſſeſſores, *anno 1624.* ejusdem fuere religionis, qualis tandem fuerit illa, Domino facultas tollendi competit, reſtrictio enim,hoc caſu,nulli bi ſancita eſt legibus fundamentalibus, ergo

pro

pro libero juris territorialis exercitio, merito præſumitur, *arg. art. 8. §. 1.*

§. 94. Domini tamen Pontificii, erga Pontificios Canonicos, jus ſuum, ob reverentiam erga Papam, exercere non ſolent, quod tamen, negando juri, allegari nequit; quod ſi vero hoc caſu, de tolerantia Capitulorum, conventio ſpecialis, a Domino territorii fuerit inita, facultas memorata ceſſabit.

§. 95. Denique ſi dominus Lutheranus capitulum reformatum poſt Pacem Weſtphalicam acceperit, vel vice verſa, illud quoque in eodem ſtatu ſemper manere debebit, *J. P. art. 7. §. 1.* Ita, ex ſententia communi, dicendum videtur. Sed ſicut illa, quoad religionis tolerantiam, quodammodo deficit, ceu §. 45. notatum, ita quæ de religionis tolerantia ſancita ſunt, ad Capitula non videntur extendenda, hinc inter Proteſtantes, ſine reſtrictione, facultas tollendi Capitula, locum forte habet.

§. 96. Juxta easdem diſtinctiones reſpondendum erit ad alteram quæſtionem, *an Dominus territorii quosdam Canonicatus & prabendas extinguere poſſit?* ſi ſequaris hypotheſes, communius probatas, ſed compendioſius dixeris, facultatem tollendi eatenus competere, quatenus obſervantia anni 1624. non obſtat, *add. d. differt. c. 5. §. 2.*

§. 97. Generalis videtur regula: *Status imperii, circa bona eccleſiaſtica, ea omnia facere poſſe, quæ Territoriorum utilitas requirit*, & ſatius quoque erit, ſi uſum bonorum illorum, uſui Civitatis, propriis Statutis, attemperent, quam ſi circa ea, invalida & obſoleta Concordata, anxie ſequantur, cum imitatio, errandi cauſam in cautis præbere, ac falſam, de aliquo Pontificis jure, ſententiam, ingenerare poſſit, *add. l. 1. c. 7. §. 76. 77.*

§. 98. Circa Jus Sacrorum, hactenus, juxta diverſos reſpectus, expoſitum, generaliter adhuc nonnulla notari debent (1.) Illud competere promiſcue cuivis Territorii Domino, erga cujusvis religionis toleratæ ſubditos; diverſitas tamen religionis, exercitium memorati juris nonnunquam temperat, ceu ex antedictis intelligi poteſt, *vid. J. P. W. art. 5. §. 26. 48. art. 7. RHET. J. J. P. l. 2. tit. 4. §. 35. 45.*

§. 99. Interim fatendum, quod (2) hactenus dicta præcipue ad Status Proteſtantes pertineant, Pontificiis enim, cum in ſervitute papali ultro perſiſtant, parum juris autocratici competere ſolet, , de quo tamen in genere nihil certi pronunciari poteſt, cum non eadem omnium ſit conditio; Præterea illi jus, erga diſſentientes in religione, ſæpe ex ſuperſtitione quadam, negligere ſolent: Ex quibus inſignis Principis Proteſtantis, præ Statu, imo

Y abſo-

abſoluto alias Imperante pontificio, elucet, prærogativa, *vid. D. RECHENBERG. Diſſert. de Prærogat. imper. Princip. Proteſt. in Volum. Diſſert. p. 2. n. 24.*

§. 100. Eſt porro (3) Jus Statuum Proteſtantium, ſi vel inter ſe, vel intuitu Pontificiorum, ſpectentur, plenum & territorii limitibus circumſcriptum, *J. P. art. 5.* §. *48.* hinc quod aliqui contendant, Equites Marianos & Johanniticos, jurisdictioni Domini Territorialis eximi & ſuo Magiſtro ſubjici, *vid. PAURMEIST. de jurisd. imper. Rom. l. 2. c. 9. §. 89. add. LEHMAN. Chron. Spir. l. 7. c. 110. in addit. p. 879.* id jam olim dubium fuit, hodie autem penitus falſum eſt, *vid. Diſſert. STRYK. c. 2. §. 10. c. 3. §. 4.*

§. 101. Non minus etiam (4) Jus illud, plane liberum ac nulli provocationi obnoxium eſt, *vid. STRYCK. d. Diſſert. c. 6.* Quæ omnia uti ſunt valde eximia, ita (5) neutiquam ob Jus Sacrorum, *perſona Epiſcopi*, in Principibus Proteſtantibus fingenda eſt, hanc enim doctrinam eſſe papalem, incongruam, ac Proteſtantibus noxiam & ignominioſam in *SPECIM. JUR. ECCLES. l. 1. c. 4. §. 18. ſeqq.* jam oſtendi.

§. 102. Id denique (6) notandum, quod, quando Imperantibus, ac in ſpecie Statibus imperii Jus Sacrorum tribuitur, id minime

ita ſit accipiendum, quaſi *Subditorum* nullum plane hic jus ſit: Nam non tantum religio ipſis, velut hominibus & Chriſtianis, neceſſarium aliquod, ac imperio civili haut obnoxium, jus largitur, *vid.* §. *51. b.* ſed & in eos, pacto & lege, ſpecialia quædam jura, non raro derivantur, denique aliquando Princeps, in exercendo Jure Sacrorum, Statuum Provincialium conſilium exquirere tenetur, hinc jus Imperantium, non aliter, quam ſalvis Subditorum juribus, intelligi debet.

§. 103. Ex his liquet, quo ſenſu, in Statibus imperii, verum ſit illud: *cujus eſt regio, ejus etiam eſt religio,* nimirum eo: qui eſt Dominus Territorii, ille quoque habet jus diſponendi circa religionem eique connexa, in quantum leges divinæ, ac pacta Germaniæ fundamentalia, aut ſpeciales conventiones id permittunt.

§. 104. Qui autem axioma illud, *multum damni attuliſſe Proteſtantibus,* exiſtimant, quod, *ejus prætextu, gravis perſecutio, contra eos, a Pontificiis, ſit inſtituta,* illi, per fallaciam cauſæ, innoxio axiomati imputant, quod a malitia eodem abutentium, dependet, *add.* D. RECHENBERG. *Diſſert. An, cujus regio, ejus ſit religio in Volum. Diſſert.* *P. 2. n. 21.*

CAP.

CAP. VII.

De publico Statuum imperii dominio.

SUMMARIA.

Ad jura territorialia pertinet etiam dominium publicum §. 1. quod à Dominio eminente differt §. 2. ejus definitio §. 3. 4. objectum §. 5. ſeqq. quod amplius, quoad exempla dubia, confirmatur §. 17. ſeqq. jus Romanum hypotheſes Germanorum turbavit §. 25. 26. ac aliquando prævaluit Germanicum §. 27. aliquando Romanum §. 28. 29. 30. hoc etiam in dubio præferendum, ex ſententia interpretum, ſed male §. 31. uſus dictorum §. 32. 33. 34.

§. I.

INter jura, quæ territorium reſpiciunt, occurrit quoque *dominium publicum*, quod eo diligentius notandum, quo frigidius illud vulgo tractari, aut quo magis, cum imperio proprie dicto, confundi ſolet.

§. 2. Inter partes Superioritatis immanentis, retulimus quoque *Dominium Eminens*, ſed hoc proprie *imperii* pars eſt, & de dominio nihil, niſi nomen participat, adeoque huc non pertinet.

§. 3. Eſt itaque dominium publicum, *jus*, *ob*

ob quod res quædam corporales, pleniſſimo utendi effectu, ad aliquam Imperii germanici ditionem, ejusdemque Imperantes, pertinent.

§. 4. Plane igitur hoc dominium, quoad *eſſentiam*, cum *privato* convenit, ſed per *ſubjectum* ab eodem diſcernitur. Ab *imperio* autem & *Superioritate T.* penitus differt, licet hæc ſæpius illud antecedat, concomitetur aut conſequatur.

§. 5. Res quæ ad hoc dominium referri debent, ſunt, niſi fallor, duplicis generis, *vel enim uſum actu præbent*, vel *eundem demum præſtant, ſi factum interveniat, per quod ad uſum res diſponatur.*

§. 6. Ad primam claſſem ſpectant (1) *res fiſcales*, has eſſe in dominio Statuum, nemo dubitat, de cætero nihil refert, ſive ſint mobiles, ſive immobiles, aut quocunque demum modo, Territorio acquiſitæ, dummodo titulus ſit legitimus.

§. 7. (2.) *Sylvæ, flumina cum alveis, ripis, portubus, mare cum littoribus, horumque omnium incrementis, inſulis puta & alluvionibus, viæ publicæ & ejus generis alia,* veritatem dominii mox in genere, datis rationibus, confirmabimus, de cætero experientia teſtatur, illas res ſibi Status aſſerere.

§. 8. (3.) *Palatia, muri, portæ, fortalitia & quicquid rerum mobilium, ad illa inſtruenda,* perti-

pertinet. De hoc etiam minus dubii, quia dominii effectus liquido ſatis comparent.

§. 9. Huc vero (4.) vix retulerim *res, quæ cultui divino peragendo aut humandis mortuis inſerviunt*, & vulgo *ſacra & religioſa* audiunt, nam hæ potius ſunt in dominio Eccleſiæ vel privatorum, quam publico.

§. 10. Inter res autem adductas, ea eſt differentia, quod quædam præbeant uſum *multiplicem ac varium*, quædam vero *uniformem*, quæ diverſitas ipſum dominium non attinet.

§. 11. Ad ſecundam claſſem in genere pertinent *omnes res, quæ alicujus pretii in territorio reperiuntur, & in quibus, dominii aut juris alius privati effectus & indicia non comparent.*

§. 12. Ex hoc igitur genere ſunt (1.) *metalla, in terræ viſceribus hærentia,* quo nomine omnis generis foſſilia comprehendimus. Equidem de antiquis Germanis referunt, quod metallurgia apud eos non adeo viguerit, *vid.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 2. §. 54. ſeq.* iſta tamen non arguunt *dominii publici defectum*, ſed ſaltem *neglectum*.

§. 13. Poſt *Caroli M.* tempora, liquidiſſima dominii illius proſtant indicia, quæ retulimus *in diſſert. de jur. metallor. §. 14. 18.* nec hodie Status illud negligunt, ſed, id ad ſe pertinere, ubique oſtendunt.

§. 14.

§. 14. (2.) *Feræ beſtiæ, volucres & piſces, quatenus illa territorio continentur*, harum rerum dominium ſibi attribuere Status, exceptis tamen, ſi ita viſum fuerit, beſtiis vilioribus & noxiis, experientia loquitur, recte autem illud fieri, mox in genere oſtendam.

§. 15. (3.) *Proventus aquatici, lapilli pretioſi, ſuccinum & ejus generis alia* (4.) *theſauri, vid.* GROT. *l. 2. c. 8. n. 7.* (5.) *agri deſerti* (6) *loca inculta, vid.* VITRIAR. *l. 3. tit. 18. §. 73. ſeqq.* imo poterant huc referri (7) *res mobiles, pro derelicto habitæ*, ſed harum dominium plerumque ſibi non aſſerunt Imperantes.

§. 16. Enim vero quod dominium originarium illarum rerum, quas §. 7. 12. 14. 15. retulimus, Statibus imperii merito tribuatur nunc generaliter oſtendi debet. Nimirum omnes res, ſub initium generis humani, fuere *nullius* i. e. res à Deo hominibus *deſtinatæ*, nondum vero ab aliquo, vel facto, vel minimum conſenſu, *apprehenſæ*.

§. 17. Poſtquam vero homines ſibi illas aſſerere ſenſim cœperunt, res hactenus *nullius*, factæ ſunt *alicujus*, & pro diverſitate acceptantis, v. gr. vel *communes*, vel *ſingulorum*, vel *publicæ*.

§. 18. Cum igitur homines, nexu civili conjuncti, certos terræ tractus poſſideant, non illæ tantum res, ſtatum primævæ conceſſio-

ſionis divinæ, mutaſſe cenſendæ ſunt, quæ à ſingulis actu tenentur, ſed potius exiſtimandum, totum illum tractum, omniaq; ibi contenta, dominiique privati expertia, generaliter ſibi aſſeruiſſe univerſam civitatem, adeoque dominium illarum rerum, huic, ob iſtam aſſertionem, eſſe tribuendum, *vid.* GROT. *de J. B. P. l. 2. c. 3. §. 19. c. 8. §. 9.*

§. 19. Ex quo conſequitur, idem obtinere, in diſtinctis Germaniæ territoriis, poſtquam eadem, ſuperioritate territoriali, animari cœperunt, adeo ut omnes res, quæ actu à privatis non tenentur, non ſint dicendæ amplius *nullius*, nec *privatorum*, ſed potius, ob acceptationem generalem, *publica.*

§. 20. Falluntur igitur, qui in civitate, v. gr. feras beſtias, dicunt *res nullius*, nam fuerunt quidem tales, ſed ſtatum mutarunt, per *acceptationem civitatis*, quam illi male prætervident.

§. 21. Idem lapſus eſt, quando res ſub fundo privato, in imis terræ cavernis, latentes, *privatorum* dicunt, *vid.* ZIEGLER. *de jur. Maj. l. 2. c. 19. §. 15.* nam privati illas nondum ſibi aſſeruerunt, aut, in præjudicium civitatis, aſſerere poſſunt.

§. 22. Alii contendunt, Principem habere quidem *jus, ut illas res*, quas §. *12. ſeqq.* adduximus, *ſolus occupare poſſit*, ſed id *proprie*

non

non eſſe dominium, cum, ad hoc conſtituendum, *occupatio* requiratur, PUFENDORF. *de J. N. G. l. 4. c. 6. §. 7.*

§. 23. Verum uti effectum illius juris ſic declarant, ut liquido ſatis dominium arguat, ita ratio, qua illud, dominium eſſe negant, plane falſa eſt, nam occupatio, eſt ſaltem *medium, quo animum habendi declaramus*, de hoc igitur ſi ex aliis indiciis ſatis conſtet, etiam ſine occupatione, dominium originarium poterit acquiri.

§. 24. Sat certis igitur principiis nititur dominium publicum Statuum imperii, & fortaſſe etiam ſat certum fuiſſet, niſi jus Romanum, hypotheſes Germanorum, rectæ rationi oppido conſentientes, turbaſſet, de quo tamen diſtincte videndum.

§. 25. Nimirum Romani res *ſanctas, ſacras, & religioſas*, crediderunt res *nullius*, idque non ſimpliciter, ſed ſecundum excellentiam. Verum uti hoc commentum ipſi Romani argumentis non obſcuris refutarunt, ita in Germania re ipſa exploditur, licet fabulæ illæ à multis adhuc narrari ſoleant, *vid.* OBSERV. AD LAUTERB. *Obſerv. 35.*

§. 26. Reliquas res, quas in Germania *dominio publico* ſubjici diximus, ſi non omnes, certe pleraſque, dixerunt vel *nullius*, vel *privatorum*. Hic igitur vulgo exiſtimant (1.) *pla-*

placita Romana, eſſe juris gentium, à quo abeant germanica, hoc falſum eſt, ut §. *16. ſeq.* oſtenſum (2) *jus Germaniæ eſſe correctorium*, hoc inſuper ridiculum, quomodo enim jus patrium & prius, externum & nuper receptum corrigere poteſt? ac (3.) *ideo ſtricte explicandum*, hoc etiam, ſine abſurda hac applicatione, in ſe ſpectatum, falſum eſt.

§. 27. Interim in illa velut juris Germanici & Romani lucta, aliquando prævaluit *Germanicum*, quod exemplo *ferarum* inprimis liquet, hinc contendunt, *jure Romano mutato, res nullius aut privatorum, in Germania adſcribi Imperantibus*, hoc abſonum eſt, ut jam diximus, præterea rationes, quibus dominii privati in Imperantes translationem oſtendunt, nullius ſunt momenti, *vid. diſſ. de jur. metall.* §. *16.*

§. 28. Aliquando prævaluit *Romanum*, ſic theſauri, Germanico jure, ad dominium publicum ſpectant, quod vel ex *art. 35. l. 1.* Landr, cum aliis Germaniæ juribus collato, liquet, *vid.* HEIG. *l. 1. qu. 13. n. 65.* ſed in Electoratu Saxoniæ, obſervatur jus Romanum *p. 2. Conſt. 53.* quod forte etiam alibi fit.

§. 29. Si interpretes audias, adhuc in aliis prævalere debet jus Romanum, nam metalla, non *in ſolidum*, ſed ſaltem, quoad *canonem metallicum*, Principibus, ob illius autorita-

tem, tribui debere, quidam exiſtimant, ſed iſtius ſententiæ abſurditatem forte ſatis oſtendimus, *d. diſſert. de jur. metall. §. 23.*

§. 30. De dominio inſulæ in Camera imperiali diſputatum, ſed tamen, & rectiſſime quidem, pro Domino territoriali, pronunciatum eſſe, ex autoribus propriis refert VITRIAR. *l. 3. tit. 18. §. 38. add.* CARPZ. *p. 3. C. 31. D. 13.*

§. 31. Quid igitur in dubio faciendum? *ſecundum jus* Romanum pronunciandum erit, ſi credas interpretibus, *vid. LAUTERB. C. J. de A. R. D. verb. inventio*, ſed abſurdiſſimum eſſe illud effatum, palam eſt, hinc ſine ulla hæſitatione jus germanicum obſervari debebit, *add. ZIEGLER. de jur. Majeſt. l. 2. c. 15. §. 32. ſeqq.* STRYCK. *E. J. F. Edit. noviſſim. c. 8. qu. 16. b.*

§. 32. Id certum eſt, nullam legem divinam, Status imperii obligare antecedenter, ut dominium rerum memoratarum præciſe ſibi aſſerant, hinc ſi quaſdam vel *privatorum*, vel *nullius* eſſe ſinant, id velut injuſtum reprehendi non poteſt.

§. 33. Interim principia expoſita eo profuerint, ut oſtendant, optimo jure Imperantes, dominium illarum rerum, ſibi aſſerere poſſe, ex poſtfacto etiam, ſi forte à jure Romano ejusque interpretibus decepti, hactenus id non fecerint.

§. 34.

§. 34. Ex his omnibus liquidum eſt, quam intempeſtive TABOR uſum juris Romani, in definiendis *rebus publicis*, jactaverit, quod licet iam *l. 2. c. fin.* admonitum ſit, hic tamen, in ſede propria, præteriri non debuit.

CAP. IIX.

De partibus Superioritatis Territorialis transeuntis.

SUMMARIA.

Connexio §. 1. Superioritas tranſiens, tantum libertas eſt §. 2. ejus diviſio §. 3. 4. Superioritas pacifica, jus Legationum audit §. 5. partitio dicendorum §. 6. Scriptores de jure Legationum §. 7. Legati definitio §. 8. diviſio §. 9. 10. 11. 12. jus Legationum competit Statibus imperii §. 13. ſed non eodem modo §. 14. 15. 16. comprehendit ſub ſe ſex partes §. 17. 18. fœdera quid §. 19. jus fœderum ad Status pertinet §. 20. 21. 22. Superioritas bellica §. 23. ejus fundamentum §. 24. effectus §. 25. quousque Statibus competat §. 26. ſeqq. repreſſaliæ §. 38. quid §. 39. quotuplices §. 40. earum moralitas §. 41. 42. 43. objectum §. 44. effectus §. 45. 46. jus repreſſaliarum Statibus competit §. 47. 48. 49. injuſtæ tamen probibitæ ſunt §. 50. ſeqq. in bello occurrit jus fœderum & mediationis §. 54. ſub illo continetur neutralitas §. 55. ſeqq. ac alia pacta bellica §. 64. ſeqq.

jus mediationis quid contineat §. 66. 67. temperamentum quoad hactenus dicta §. 68.

§. I.

Vidimus jura Statuum, quæ Territorium reſpiciunt, nunc juxta partitionem *c. 4. §. 1.* pergendum ad jura, quæ *Exteros*, i. e. extra territorium conſtitutos, concernunt, quæ vel ex *Superioritate T.* fluunt, vel ex *pacto æquali ſimilive actu* deſcendunt, de illis primo agendum, adeoque tractatio de partibus Superioritatis *T. c. 5. 6.* incepta, complenda erit.

§. 2. Superioritas ad alios *tranſiens*, non involvit *imperium*, ſed eſt tantum *libertas civilis complexa*, quicquid enim cum Exteris agitur, id cum æqualibus actum cenſeri debet, *vid. c. 5. §. 4. h.*

§. 3. Suſcipiuntur autem cum Exteris, vel actus *pacifici*, vel *bellici*, hinc Superioritatem tranſeuntem, in *pacificam & bellicam* diſpeſcere licebit.

§. 4. Pacifica reſpicit vel *Statum pacis*, vel *Statum belli*, quod nemini paradoxon videri debet, nam bellum non notat ſemper *actualem manuum conſertionem*, ſed *ſtatum juris controverſi*, hinc in bello multi actus pacifici occurrunt.

§. 5.

§. 5. Tota Superioritas pacifica, ſi *mediate* exerceatur, dicitur *jus Legationum*, hinc patet, perperam vulgo *jus legationum*, & v. gr. *Gvarantiæ*, aut *fœderum*, velut *partes*, ſibi invicem opponi, cum inter *illud & hæc*, ſit reſpectus *Totius & partium*.

§. 6. His poſitis eo ordine Superioritatem tranſeuntem ſpectabimus, ut (1.) conſideremus totam pacificam, ſub nomine juris Legationum (2.) addamus ejus partes, quæ ſtatum pacis reſpiciunt, aut utrique ſtatui ſunt communes (3.) adducamus Superioritatem bellicam, & denuo (4.) pacificam, ſtatum belli reſpicientem.

§. 7. De jure Legationum multorum opera fuit ſollicita, *vid.* KULPIS. *de Legat. Statuum Imper. in præfat.* ſed ad ſcopum noſtrum accommodate de eo egit modo laudatus KULPISIUS, ex cujus tractatu quædam breviter, tum hic, tum alibi, excerpemus, ſalva libertate aliter ſubinde ſentiendi & partiendi.

§. 8. Legatus eſt *perſona, ab eo, qui Majeſtate vel Superioritate T. gaudet, cum aliqua exiſtimatione intenſiva, ac poteſtate negotia quædam rite expediendi, ad alium, Majeſtate itidem vel Superioritate præditum, legitime miſſa, add.* KULPIS. *d. tr. c. 1. 3. c. 11. §. 3. 16. 17.*

§. 9. Juxta hodiernum Styli curialis uſum,

diſtinguuntur Legati (1.) *a diverſa exiſtimatione*, in MAJORES, qui charactere repræſentatitio gaudent, ac *Legati* in ſpecie, & *Ambaſciatores* dicuntur, & MINORES qui charactere illo deſtituuntur ac *Ablegati*, *Envoyés* audiunt.

§. 10. Deinde in PRIMARIOS, qui ſoli legationis ſplendorem ſuſtinent, & SECUNDARIOS, qui conſiliis aſſiſtunt ac abſentibus vel impeditis primariis ſubſtituuntur. Poſſes etiam, *a diverſitate officii*, hanc differentiam deducere, *add. KULPIS. d. tr. c. 2. §. 5.*

§. 11. (2.) A *diverſa Poteſtate*, in PLENIPOTENTIARIOS, qui liberam concludendi poteſtatem habent, & FORMULARIOS, qui ea carent. Poterit eſſe *Legatus formularius & Ablegatus Plenipotentiarius*, *add. KULPIS. d. c. 2. §. 1, 2.* Hodie nomen Plenipotentiarii, ſæpe generaliter, pro quovis Legato accipitur.

§. 12. (3.) A *diverſa mittentis intentione*, in *Extraordinarios*, qui certæ rei cauſa mittuntur, ac plerumque brevi negotium conficiunt, & *Ordinarios*, quibus nec brevius tempus præfixum, nec determinata cauſa commiſſa eſt. *Ablegati Ordinarii* ſolenni ſtilo audiunt *Reſidentes*, *add. KULPIS. d. c. 2. §. 7.*

§. 13. Jus mittendi Legatum, Statibus imperii vi *Superioritatis T.* competit, *vid. KULPIS.*

PIS. d. tr. c. 6. 7. & poſſunt legatos mittere etiam *nondum inveſtiti*, tam *extra imperium*, quam *in imperio*, ad *Cæſarem*, *Conſtatus*, *Comitia* aliosque *conventus*, *ID. c. 8. 9.*

§. 14. Soli tamen *Electores* ſine controverſia habent jus mittendi Ambaſciatores, *Principibus* illud jus diſputari ſolet, *minores Status* vero nec audent forte mittere primi ordinis Legatum, *ID. c. 10.*

§. 15. Juxta menſuram vero juris competentis, licitum eſt Statibus, unum vel plures, eosque vel ejusdem, vel diverſæ exiſtimationis Legatos mittere, *ID. d. c. 10. §. 20. ſeqq. c. 2. §. 15. 16.* ſicut etiam plures Status uni Legato negotia demandare poſſunt, *d. c. 10. §. 30.*

§. 16. Porro *quemvis* mittere poſſunt dummodo regulæ *decori*, *prudentiæ* vel *leges Germanicæ* non obſtent, quod nunquam præſumitur ſed probari debet, *vid. KULPIS. c. 11.*

§. 17. Jus Legationum, ſeu Superioritas tranſiens Pacifica, *Statum Pacis* præcipue reſpiciens, varias partes ſub ſe continet. Videntur non incommode *ſex generaliores*, ad quas reliquæ vocari queant, conſtitui poſſe (1.) *jus, Cæſaris electionem reſpiciens*, (2.) *Jus ſuffragii in Comitiis*, (3.) *Jus petendi inveſtituram*, *vid. KULPIS. d. tr. c. 6. §. 9. junct. c. 13. §. 8.* de ſingulis, loco proprio agemus.

§. 18. (4) *Jus civilitatis publicæ*, ut ſic loqui liceat, quo Status alteri, luctus aut gaudii communionem, in re adverſa vel proſpera, ſignificant, aut amicitiam vel honorem teſtantur, (5.) *Jus mediationis*, quod, circa aliorum pacta & controverſias, occupatur, utrumque, ex doctrina Legationum, ſatis intelligitur, (6.) *jus fœderum*. Quatuor priores partes, tantum pertinent ad Statum pacis, duæ poſteriores, Statui pacis & belli, ſunt communes.

§. 19. Quid fœdera ſint & quotuplicia, tum quinam, de qua re, inire eadem poſſint, porro quæ fœderum ſit interpretatio & effectus, id omne, velut alibi explicatum, & ſatis expeditum, hic ſupponitur.

§. 20. Competere autem omnibus Imperii Statibus, jus, ſine conſenſu Cæſaris, cum quovis, tam in imperio, quam extra illud, fœdera ineundi, poſt *J. P. art. 8. §. 2.* dubio caret, *vid. Capitul. Joſeph. art. 10.*

§. 21. Imperator tamen & Imperium, niſi forte animum hoſtilem injuſte, contra Status, induerint, excipi debent, imo, virtute legum fundamentalium, ſemper excepti cenſentur.

§. 22. Plurima autem fœderum exempla proſtant, tam *tranſitoriorum*, quale fuit *fœdus Chambortium*, *vid.* ARUM. *ad A.B. diſcurſ. 6.*

§. 4.

§. 4. *ſeqq.* HEIG. *p.* 1. *qu.* 11. quam *permanentium*, ex quo genere eſt *unio Electoralis*, *vid.* *Capitul. Leopold. art.* 6. SCHWED. *ſect.* 2. *c.* 2. §. 5. *add.* KULPIS. *ad Monzamb. p.* 2. *c.* 5. § 8. *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 5. *c.* 92. *l.* 7. *c.* 65. *ſeqq. c.* 74. 75. 84. 91. 93. 97.

§. 23. Tertio conſideranda *Superioritas tranſiens bellica*, *ſeu jus belli*, *i. e. jus alios, actibus hoſtilibus, lædendi, vel bellantes adjuvandi*, hoc enim ſenſu tranſiens jus eſt, cum alio reſpectu ad Superioritatem immanentem pertineat, *vid. c.* 5. §. 53. *ſeqq.*

§. 24. Debet autem jus belli, Statibus competens, omnino argumento *Superioritatis Territorialis probari*, male vero ex *diffidationibus antiquis*, cum FURSTENERIO *de jur. ſuprem. c.* 21. aut ex *jure defenſionis naturali*, cum VITRIARIO *l.* 3. *tit.* 19. §. 82. & KULPISIO *ad Monzamb. p.* 2. *c.* 5. §. *fin.* idem deduxeris, nam *illæ* facti ſunt, *hoc* vero, in ſtatu civili, ſublatum eſt, *vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 210. *ſeqq.*

§. 25. Conſiſtit jus belli in eo, quod Status (1.) in propria perſona, aliis ſervire queat *R. J.* 1570. §. denſelben wir / cujus rei tamen, quoad Status majores, rariora hodie erunt exempla (2.) quod auxilia bellantibus ſubminiſtrare, *d. R.* (3.) hoſtibus vi & clam nocere poſſit, *vid.* SCHWED. *ſect.* 2. *c.* 17. §. 2.

Z 5 §. 26.

§. 26. Injuſtum tamen bellum ſuſcipere non poſſunt Status imperii, hoc enim commune Socialitatis præceptum omnes Imperantes obſtringens, prohibet.

§. 27. Contra exteros bellum ſuſcipere non poſſunt, poſita licet juſta cauſa, ſi probabilis ſubſit metus, fore, ut totum imperium periculo exponatur, ceſſante vero illo metu, bellum licite ſuſcipiunt aut bellantibus aſſiſtunt.

§. 28. Imo ſi totum imperium bello petatur, ne juſtum quidem bellum offenſivum, contra proprium hoſtem, Status ſuſcipere, aut copias ſuas, aliis concedere poſſe videntur, hoc enim prohibet nexus, quo ſinguli Toti Reipublicæ obſtringuntur.

§. 29. Interim ita ſervari ſolet, ut juxta *modum, in legibus publicis antiquioribus præſcriptum*, modicis ſaltem auxiliis, communi Patriæ, Status, ſive proprii belli periculum immineat, ſive ceſſet, ſuccurrere, quoad cætera, diſponendi arbitrium ſibi reſervare, & aliis, copias ſuas, certo Stipendio addicere ſoleant, id quod, ad Reipublicæ morbos, non immerito retuleris.

§. 30. Ipſi etiam Cæſari, officii ſui oblito, Status reſiſtere poſſunt, quod illuſtria proximi & noſtri Seculi exempla, oſtendunt, quæ injuſtitiæ fruſtra accuſaveris.

§. 31.

§. 31. Inter ſe vero Status bellum gerere non poſſunt, quia habent communia judicia, ſi tamen Status alterum injuſte fuerit adortus, haud conſultum fuerit, vi bellicæ proceſſum opponere, ſed arma recte expedientur.

§. 32. Si iſtæ reſtrictiones obſerventur, etiam *ſine conſenſu Cæſaris* bellum ſuſcipere poſſunt Status. Solent quidem vulgo ad bellum *offenſivum*, requirere conſenſum Cæſareum, *SCHWED. d. c. 16. §. 2. 3. VITRIAR. d. tit. 19.* §. *82. 83.* ſed in exemplis, quæ jactant, ſubeſt fallacia cauſæ, ſunt enim bella illa injuſta, non *ob defectum conſenſus Cæſarei*, ſed *quod contra Conſtatum ſine cauſa ſuſcipiantur.*

§. 33. Loquor de *bello offenſivo injuſto*, non quaſi *juſtum*, *cum Cæſaris conſenſu*, geri poſſe exiſtimem, ſed *quia exempla objecta*, de *illo bello* erant concepta, adeoque *banc reſponſionem* exigebant. Alias, conſenſum Cæſareum, ad belli geſtionem, fruſtra requiri, plenius ſic oſtendi poteſt.

§. 34. Vel ſuſcipiendum eſt bellum *defenſivum* contra illatam vim injuſtam; hoc, ſine conſenſu Cæſaris, fieri poſſe, certum eſt, & vulgo conceditur: Vel bellum *offenſivum injuſtum*; hoc communes ſocialitatis regulæ prohibent, vel *juſtum*; hoc judicia conſtituta exclu-

excludunt, ceu innui §. 31. neutrum ergo, conſenſu Cæſaris, poteſt fieri legitimum, hinc fruſtra ille exigitur.

§. 35. Confundunt, qui conſenſum Cæſaris neceſſarium dicunt, belli *geſtionem & præparationem*, ad hanc olim conſenſus Cæſaris erat neceſſarius, de quo *c. 5. §. 55.* dictum, ſed ad illam quoque eum requiri, oſtendi nequit, *vid. VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 203. ſeqq.*

§. 36. Cæterum quod Status, ne quidem bellum offenſivum juſtum, ſuſcipere poſſe dixerim §. 31. id non aliter admittendum videtur, quam ex *hypotheſi judiciorum rite conſtitutorum, ſuumque officium dextre peragentium.* Alias, ſi *conſuetum proceſſuum & executionum torporem* conſideres, vix alicui verti poteſt vitio, ſi in cauſa juſta, bellum compendioſum, immortali ac inefficaci proceſſui præferat.

§. 37. In exercendo autem bello, Status quoque, communes Socialitatis regulas, obſervare debent, hinc in ſpecie exercituum tranſitus, per alterius Status Territorium, innoxius eſſe debet, quod variis etiam conſtitutionibus expreſſe cautum eſt, maximus tamen omni tempore hic fuit legum contemtus, in quem invehitur, *SCHWED. d. c. 16. §. 11. 12.*

§. 38. Bellorum vel præludia vel ſimula-

cra

cra ſunt *repreſſaliæ*, quæ ſumuntur aliquando *late*, ut arreſta & retorſionem ſeu talionem includant, aliquando *ſtricte*.

§. 39. Hoc ſenſu ſunt *actus, quo alterius civitatis vel Status civis, aut ejus res, propter debitum totius civitatis vel alius de iſta ſocietate civis, poſt fruſtra petitam juſtitiæ adminiſtrationem, eo fine detinentur, ut debitor ad Satisfactionem illo medio urgeatur, vel, ea non ſecuta, læſus ſuum inde recipiat.*

§. 40. Dividi poſſunt (1.) ab *objecto*, *in perſonales, reales & mixtas, vid.* GROT. *l. 3. c. 2. §. 3. 4. 5.* (2.) à *ſubjecto* in eas, quæ *jure independente & dependente* exercentur, *vid.* SCHWED. *ſect. 2. c. 14. §. 10.*

§. 41. Licentiam repreſſaliarum, ex *jure Gentium voluntario*, repetit GROTIUS *d. l. §. 2.* per id vero intelligit *conventionem gentium generalem d. §. 2. n. 2.* ſed talis conventio neque datur, neque ſi detur, velut *peculiaris juris ſpecies*, debet juri naturali opponi.

§. 42. Rectius igitur licentia earum, ex *ipſo jure naturali*, repetitur, nec obſtat, quod *naturaliter ob factum alienum, neminem teneri*, cauſetur GROTIUS, hoc enim verum ſaltem eſt, ex *hypotheſi tertii non conſentientis*.

§. 43. Sed in repreſſaliis conſenſus *detenti*, adeſt, non quidem colligendus ex *ambiguo jure Gentium Grotiano*, ſed *conſtitutione cujus*-

vis

vis civitatis, vid. PUFEND. *de J. N. G. l. 8. c. 6, §. 13.*

§. 44. Ad omnes res & perſonas, repreſſaliæ extenduntur, niſi pacto quædam excipiantur, quod in Legatis contingit, *GROT. d. l. §. 7.* id quod alibi referemus.

§. 45. Exercitis repreſſaliis, & non ſecuta ſatisfactione, res detentæ læſo adjudicantur, ut tamen reſiduum dominis reſtitui debeat, *GROT. d. l. §. 7. n. 3.* perſonæ autem captæ occidi nequeunt, hanc enim licentiam ex nullo fundamento deduxeris, *ID. d. l. §. 6.*

§. 46. Damnum autem, quod quis per repreſſalias patitur, propria civitas reſarcire debet, *ID. d. §. 7. n. 4.* Sed hæc, ob dubias nonnullorum hypotheſes, hic ſaltem delibanda, alibi vero latius diſputanda ſunt.

§. 47. De Statibus imperii hoc axioma invaluiſſe docet, *RHETIUS J. J. P. l. 2. tit. 10. §. 1.* ut, *qua bellum licet inter Status imperii, ea quoque ratione repreſſalias admittere fas ſit,* quod veritati utique convenit.

§. 48. Poſſunt itaque, juxta datas antea reſtrictiones Status exercere repreſſalias contra *Exteros*, quod communiter etiam conceditur, *vid.* SCHWED. *d. c. 14. §. 10. & Conſtatus, vid.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 8.*

§. 49. Imo contra hos facilius, quam bellum, nam ſi Status Statui debitum maxime liqui-

quidum & certum neget, ille tamen bellum ſuſcipere non poſſe cenſetur, *vid. §. 36. b*, ſed quin repreſſaliis uti poſſit non dubito. Quæ autem de repreſſaliis vera ſunt, illa multo magis in *retorſione & arreſtis* locum habent, quorum æquitas evidentior eſt.

§. 50. Sunt tamen, qui repreſſalias, inter Status, plane ceſſare exiſtimant per *R. J. 1579.* §. wenn auch *84. O. C. p. 2. tit. 22. R. J. 1641.* §. nachdem *94. J. P. art. 9. vid.* SCHWED. *d.* §. *10.* ſed eos falli arbitror, nam textus loquuntur, de repreſſaliis injuſtis ac præcipue iis, quæ, defendendo Bullæ Brabantiæ abuſui, exercitæ ſunt, nam alias, repreſſalias licitas eſſe, patet vel ex *Capitul. Leopold. Joſeph. art. 8.*

§. 51. *Bulla Brabantina*, quæ *aurea* quoque dicitur, eſt privilegium à *Carolo IV.* anno 1349. *Johanni* Duci Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgiæ datum, quo judicum imperii jurisdictio, quoad ſubditos Brabantinos, in cauſis ſecularibus, tollitur, ac ſoli Duci aſſignatur. Accepit igitur Dux Brabantiæ, iſto privilegio, tale jus, quale hodie omnes Status habent, à quibus appellare non licet, *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 13. in fin. c. 21.*

§. 52. Abuſus Bullæ Brabantinæ potiſſimum in his conſiſtit (1.) quod Duces Brabantiæ pati noluerint, ut ſubditi Brabantini, alibi *ob contractum, delictum, & rem ſitam*, forum

ſorti-

ſortirentur (2.) quod aliorum Statuum Subditos, imo ipſos Status, in actionibus mere perſonalibus, evocare non dubitaverint, dummodo in Brabantia bona haberent.

§. 53 Priori abuſui tuendo, exercuere, contra diſſentientes, *repreſſalias*, poſteriori vero, (qui tamen, vera æſtimatione, pro abuſu haberi nequit, *vid. l. 4. c. pen. §. 13. 14. 24.*) *arreſta*, de quo valde conqueſti ſemper ſunt Status, *vid.* THULEMAR. *Collectan. ad Bull. Brabant.* Grundſ. *p. 3. c. 3. art. 6. p. 194.*

§. 54. Superſunt *partes pacificæ*, quæ *Statum belli* reſpiciunt. Sunt illæ, quas jam indicavimus §. 18. nempe (1.) *jus fœderum* & (2.) *jus mediationis.*

§. 55. Jus fœderum bellicum pertinet (1.) ad *Neutralitatem*, quæ vel pro *pacto*, vel *Statu* accipitur. Hoc ſenſu eſt *Socialitas, duabus partibus belligerantibus, à tertia quadam civitate, debita.*

§. 56. Involvit neutralitas *negationem actuum hoſtilium, & poſitionem animi actuumque pacificorum*, quo ſenſu eam aliquid poſitivi eſſe, facile liquet. Civitas neutralis, *utriusque* Partis belligerantis, *amica, & neutrius* eſt *hoſtis*, quo reſpectu, nomen *Neutralitatis* invaluit.

§. 57. Obtinet autem neutralitas vel *mero jure naturali*, nam duobus bello colliſis, tertia civi-

civitas utique, juxta ſolum jus naturæ, bello abſtinere, imo quosdam actus pacificos, alteri parti nocituros, omittere tenetur. ſi quidem bello eadem implicari nolit, vel *conventione determinatur.*

§. 58. Idque triplici modo, vel ut (1.) neutralitas, naturaliter obtinens, ſimpliciter confirmetur, vel ut (2.) augeatur, vel (3.) minuatur, dum ſcil. actus quidam, alteri parti nocituri, à civitate neutrali ſuſcipi ex conventione poſſunt.

§. 59. Eſt igitur neutralitas (1.) *naturalis & pactitia* (2.) *plena & minus plena.* Quidam ipſam conventionem, qua neutralitas determinatur, neutralitatem dicunt, *vid.* VITRIAR. *l. 3. tit. 19. §. 139. 140.* id quod, exemplo *pacis & induciarum*, illuſtrari quoque poteſt, *vid.* §. 55. *h.*

§. 60. Partes belligerantes rurſus quidem civitati neutrali debent amicitiam, ſed hæc, *neutralitas* non dicitur, verum in nomine *ſimplicis amicitiæ* vel *Socialitatis* ſubſiſtit, neque enim belligerantes, intuitu Civitatis amicæ, *neutrarum partium* dici poſſunt.

§. 61. Circa neutralitatem ſummatim occurrunt quæſtiones *juſti*, nempe (1.) quibus liceat eſſe neutralibus, (2.) quæ neutralium erga belligerantes, & (3.) horum, adverſus il-

los, ſint officia; & *utilis*, ſcil. quibus (1.) expediat eſſe neutrarum partium (2.) quomodo neutrales, ſtante neutralitate, ſe gerere debeant, ne damnum ſentiant, vel ut utilitatem ſibi concilient? de quibus omnibus alibi pluribus agendum eſt.

§. 62. Status imperii, *debent* eſſe neutrales, ſi bellum inter exteros geratur, ac intempeſtiva immixtio toti imperio poſſit eſſe damnoſa, ubi hoc non metuendum, *poſſunt* eſſe neutrales, niſi forte vel pactum, vel vinculum humanitatis, bellum ab iis expoſcat.

§. 63. Si imperium bello prematur externo, non licebit Statibus eſſe neutralibus, niſi conſenſu totius Imperii, ſi autem inteſtino bello laboret Imperium, ad neutralitatem, vel bellum erunt obligati Status liberi, prout illa, vel hoc, erit medium idoneum reſtituendæ paci.

§. 64. Sub jure fœderum continetur (2.) *jus omnis generis pacta bellica ineundi* (3.) *bellum per inducias & pacem finiendi, obſidesque dandi*, quod utrumque, argumento juris belli, neceſſario Statibus aſſeritur.

§. 65. (4.) *Jus Guarantiæ*, qua pacis concluſæ fidejuſſionem ſecuritatisque ac evictionis præſtationem, in ſe, Status recipiunt, quod argumento modo memorato illis attribuitur

buitur & competit tam ratione *Conſtatuum*, quam *Exterorum*, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. p.* 2. *c.* 5. §. 8.

§. 66. *Jus mediationis* includit *jus arbitrandi* i. e. controverſiam litigantium, ex compromiſſo, decidendi & *mediationis in ſpecie*, qua quis, reconciliandæ inter belligerantes paci, intervenit.

§. 67. Utrumque Statibus competere, tam ratione Statuum, quam exterorum, *rationibus ſolennibus & exemplis* oſtenditur, *vid.* FURSTENBR. *de jur. ſuprem. c.* 27. KULPIS. *d. l.*

§. 68. Hæ ſunt fere partes Superioritatis T. ſi in ſua eadem ſpectetur integritate, poſſe tamen quasdam deficere, certum eſt, & admonitum quoque à VITRIARIO, *l.* 3. *tit.* 19. §. *fin.* imo, in Statibus minoribus, plerumque quædam deficiunt, aut modica in quantitate, vel exiguo cum ſplendore, competunt.

CAP. IX.

De Affectionibus Superioritatis Territorialis.

SUMMARIA

Superioritas gaudet certis affectionibus §. 1. *non ſubeſt alii velut Superiori* §. 2. 3. 4. *legibus poſitivis ſoluta*

Aa 2 §. 5.

§. 5. 6. 7. ac inviolabilis eſt §. 8. in eam committitur crimen læſæ Majeſtatis §. 9. 10. 11. comitatur illam eximia quædam exiſtimatio §. 12. 13. 14. 15. Status in ſuo territorio ſunt ſummi §. 16. 17. quis ordo inter ipſos §. 18. ſeqq. ordinum diverſorum comparatio §. 26. ſeqq. Statuum exiſtimatio intuitu Cæſaris §. 31. Exterorum §. 35. ſeqq. origo controverſiarum quoad exiſtimationem §. 41. moralitas §. 42. decidendi fundamenta §. 43. ſeqq. cautela §. 58. Judex §. 59. 60. 61.

§. 1.

ID conſiderandum reſtat, quid Superioritas ſuo *Subjecto* tribuat, quæ habitudo, nomine *affectionum*, venire ſolet, ad exemplum imperii civilis in genere.

§. 2. Hoc igitur Superioritas operatur (1.) *quod actus, ex ea profluentes, non ſubſint judicio Imperatoris & imperii, nec ab his poſſint irriti reddi, J. P. art. 8. §. 1. vid. c. 4. §. 14. h.*

§. 3. Equidem poteſt à quibusdam Statibus appellari ad communia imperii judicia, verum ſententiæ illæ non profluunt ex *Superioritate T.* ſed *poteſtate aliqua ignobiliori,* qualis in Magiſtratum proprie dictum cadit, nam omnibus Statibus, æquali plenitudine, non competere *S. T.* ſed aliquando cum ea, jus aliquod ignobilius concurrere, certum eſt.

A §. 4.

§. 4. Porro concedimus, Status ob delicta in judiciis imperii poſſe conveniri, ſed illa ex Superioritate T. itidem non proveniunt, nec adeo noſtram aſſertionem turbant.

§. 5. Ulterius (2.) Superioritas efficit, ut Status *legibus poſitivis humanis ſint ſoluti*, hinc ſine ſolennibus teſtantur, contractus & matrimonia celebrant &c.

§. 6. Quæ autem per modum *temperamenti*, quoad Imperantes in genere, dici ſolent, ea quoque in Statibus locum habent. Præterea in caſibus, ubi verorum ſubditorum claſſe cenſeri poſſunt, legibus poſitivis etiam ſubſunt, *vid. l. 1. c. 1. §. 59. ſeqq.*

§. 7. Id efficit (3.) *ut ea omnia*, quæ ob reſpectum ad Imperantem, *peculiariter, circa ſubditos, diſpoſita ſunt, quoad Status etiam locum inveniant* v. gr. ut teſtamentum Statibus oblatum, ſine ſolennitate valeat &c.

§. 8. Propter *S. T.* (4.) Status ſunt *modo quodam eminentiori ſancti & inviolabiles*, hinc non tantum lædi nequeunt à ſubditis, ſi ſuo recte fungantur officio, ſed &, ſi erga eos ſint injurii, dummodo injuriæ non ſint atrociſſimæ, ac propemodum ad interitum ſubditorum ſpectent.

§. 9. Quod ſi quis contra perſonam Principis aut Territorium, hoſtile quid machine-

tur, vel jura *S. T.* ſibi aſſerat, tum committit *crimen læſæ Superioritatis Territorialis.*

§. 10. Crimen læſæ Majeſtatis hoc caſu committi, ſed non in *ipſos* Status, verum *per ipſos*, in Cæſarem, quidam exiſtimant, ARUM. *ad A. B. c. 24.* cui probando etiam *l. 2. C. de falſ. monet.* allegari ſolet, VITRIAR. *l. 3. tit. 17. §. 17.* ſed iſta inepta ac intolerabilia ſunt, *vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 224. *ſeqq.*

§. 11. Certum eſt, quod crimen *ipſos Status*, eorumque *jus proprium* reſpiciat, an autem *Majeſtatis* dici poſſit, ejus deciſio pendet ex quæſtione præjudiciali, an *Superioritas ſit Majeſtas?* quam ſi nolis ingredi, vocabis nobiſcum id delictum, crimen læſæ S. T.

§. 12. Inprimis Superioritas T. (5.) *fundamentum eſt inſignis cujusdam exiſtimationis* Statibus competentis. Hæc eſt *exiſtimatio intenſiva ſeu Nobilitas, qua Status imperii, vel inter ſe, vel cum aliis conferri, iisque vel æquales haberi, vel præponi aut poſtponi poſſunt*, *vid.* EYBEN. *Diſſert. de Titul. Nobil.* §. 7. *p. 10.*

§. 13. Exiſtimationis illius indicia ſunt, *Tituli & inſignia*, quæ tamen, ad alia etiam jura ſignificanda, pertinent, à titulis autem diſtingui debent *prædicata arbitraria.*

§. 14. In univerſum Philoſophia Titularis

ris oppido inconſtans eſt, ac uſu rectius quam præceptis addiſcitur, *vid.* EYBEN. *de titul. Nobil.* §. 4. 11. 45. 46. Inſignia vero *diſciplina Heraldica* explicat, cujus cognitio licet JCto neceſſaria ſit, ejus placita tamen juri publico male aſſuuntur, *vid. c.* 2. §. 40. *b.*

§. 15. Tractatio ſpecialior exiſtimationis Statuum, eſt ſatis diffuſa, incerta etiam ac delicata, quæ judicia privata non ubique ferat; hinc, primas lineas duxiſſe, hic ſatis erit. Summatim exiſtimatio Statuum conſideratur vel in ordine (1.) *ad Subditos proprios* vel (2.) *ipſos Status* vel (3.) *Cæſarem* vel (4.) *Exteros.*

§. 16. Status in Territorio ſuo ſunt *Summi*, ut neque ſinguli neque omnes ſimul ſummi ſubditi eos exiſtimatione æquent. Utuntur, intuitu Subditorum, Status majores, *vid.* EYBEN. *d. l.* §. 19. 25. 26. titulo: *Nos Dei gratia,* wir von GOttes Gnaden.

§. 17. Olim titulus ille non *peculiare jus*, ſed potius *modum obtinendi munus*, hujusque *piam agnitionem* notavit. Hodie vero uti Reges, *ſignificandi Majeſtati*, ita Status, *notande* §. *T.* eum adhibent, quicquid in contrarium aliqui tricentur, *vid.* VITRIAR. *I. J. P. l.* 3. *c.* 13. §. 11. *add.* SCHWED. *J. ad J. P. p. ſp. Sect.* 1. *c.* 1. §. 14. LIMN. *J. P. l.* 4. *c.* 6.

§. 18. Comparatio Statuum erga ſe invi-

cem, eſt vel *ſpecialis*, quando ejusdem ordinis Status, & *generalis*, quando diverſi ordines, inter ſe conferuntur.

§. 19. In *ſpeciali* occurrit (1.) *ordo Electorum*, horum exiſtimatio *A. B. c.* 3. 4. 22. 23. poſtea vero, accedente octavo Electoratu, plenius, Concluſo Collegii Electoralis in Comitiis 1653. facto, definita eſt, quod paſſim exponitur, *vid.* KULPIS. *de legat. c.* 14. §. 8. 9. 12. SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 10. §. 11.

§. 20. Idem ordo obſervatur inter Electorum *Legatos ſolos*, Electoribus vero *præſentibus*, aliorum *Legati* ſemper cedunt locum honoratiorem, ſalvo tamen, in caſibus habilibus, *directorio* & *laterum votorumque ordine*, KULPIS. *d. l.* §. 10. 11. 12.

§. 21. An, inſtituto nono Electoratu, *laterum proceſſionumque* ſchemata, qualia vulgo recenſeri ſolent, aliquam paſſa ſint mutationem, mihi hactenus non conſtat.

§. 22. Sequitur (2.) *Ordo Principum*. In eo Eccleſiaſtici cum Secularibus, & utrique inter ſe, de prærogativa certant, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c.* 2. §. 10. *de Legat. c.* 14. §. 16. SCHVVED. *d. l.* §. 13. EYBEN. *d. l.* §. 14. 23. *in fin.*

§. 23. Id certius eſt, quod abſentium Legati Principibus præſentibus regulariter cedant

dant, & quod in proceſſionibus, ad propoſitionem Cæſaream, ſoli Principes præſentes equis vehantur, Kulpis. *d. c.* 14. §. 17. *ſeq. c.* 17. §. 5. 6.

§. 24. Succedit (3.) *Ordo Comitum & Baronum*, in hoc, illi his præferuntur & rurſus variis gradibus inter ſe diſcernuntur, *vid.* Eyben. *d. l.* §. 18. *ſeqq.* de differentia etiam *Baronum & dominorum* diſputari ſolet, *vid.* Vitriar. *l.* 1. *tit.* 17. §. 19. Schwed. *ſect.* 2. *c.* 8. §. 3. 4. *vid. ſupr. l.* 1. *c.* 4. §. 15.

§. 25. Quoad (4.) *Ordinem Civitatum* quædam etiam civitates de præcedentia litigant, *vid.* Schwed. *ſect.* 1. *c.* 10. §. 13. 12. An ſimiles controverſiæ (5.) in *ordine Nobilium immediatorum* occurrant, de eo jam nihil compertum habeo.

§. 26. Quod ſi hos Ordines, comparatione *generali*, inter ſe contendas, hoc quidem in genere certum eſt, quod *primus* Ordo omnes, *ſecundus*, tres, *tertius*, duos reliquos exiſtimatione ſuperet, ſed *quartus & quintus* de præcedentia litigant, illi tamen eam, *ob jus comitiorum* deberi, communius exiſtimatur, *vid.* Vitriar. *l.* 3. *tit.* 14. §. 6. Kulpis. *d. tr. c.* 14. §. 29. *c.* 17. §. 4. *ſeqq.*

§. 27. Quouſque porro *Electorum* præ *Principibus* prærogativa, in *actibus externis*,

 vel

vel quoad *perſonas delegatas*, extendi debeat, id maxime controverſum eſt, Electoribus prærogativam laxe explicantibus, Principibus contra æqualitatem ambientibus.

§. 28. Sic Legati Electorales, Principes præſentes antecedunt, ſed, ad *ſolos actus collegiales & functiones ſolennes*, hoc Hi reſtrictum volunt, in aliis congreſſibus præcedentiam prætendentes, KULPIS. *d. c. 14. §. 14. n. 5. add.* LEHMAN. *Chron. Spir. l. 7. c. 112. in fin.*

§. 29. Electores, Principibus jus mittendi Legatos cum charactere repræſentatitio, haut concedunt, hinc de honore *primæ viſitationis*, titulo *Excellentiæ, honoratiore loco*, aliisque *ceremoniis*, ad convivia communia, vel alios conventus, pertinentibus, inter Legatos Electorales & Principales, multiplex eſt controverſia, *vid.* KULPIS. *d. tr. c. 10. §. 12. ſeqq. c. 16. §. 6. 20. add.* ELECT. JUR. PUBL. CURIOS. *c. 7.*

§. 30. Rurſus Legati Principales, Electoralibus *Excellentiam* negant in *conventionibus imperii*, licet, à Cæſareis exterisque Legatis, titulus hic, illis tribuatur KULPIS. *d. c. 16. §. 16. ſeq. conf.* LIMN. *J. P. l. 4. c. 9.*

§. 31. Tertio Status conſiderandi ſunt in *ordine ad Cæſarem*. Hujus reſpectu ſat ſubmiſſos

miſſos quidem gerunt aliquando titulos, *vid.* Eyben. *de diſquiſ.* §. 9. *ibique addend.* Lehm. *Chr. Spir. l. 7. c. 69. 100.* verum eſſe eos, innoxias priſtini Status reliquias, ſplendidior tractatio, quæ Cæſar Status proſequitur, oſtendit, quod tamen de Majoribus præcipue exaudiendum.

§. 32. Electores coram Cæſare Baldachinis utuntur, ipſi eorumque Legati caput tegunt, quod ipſis tantum Principibus concedi, teſtatur Grundfeſte *p. 1. c. 6. p. 30. v.* Schwed. *ſect. 2. c. 2. §. 10.*

§. 33. Eccleſiaſticos Electores, Cæſar vocat *Nepotes*, ſeculares *Cognatos*, cujus denominationis uſitatiſſimæ origo, certa ratione explicari nequit, *vid.* Schwed. *d. c. 3. §. 4. vid.* Furstener. *de J. S. c. 24. p. 115.*

§. 34. Legati Cæſarei, imo ipſe Cæſar, ſi caſum petendæ inveſtituræ excipias, *vid.* Kulpis. *d. tr. c. 13. §. 8.* Legatis Electoralibus plenum Legatorum honorem exhibent, locum tamen honoratiorem, apud ſe, neque Legatis, neque Electoribus ipſis, Cæſar concedit. Id. *d. l. c. 16. §. 5.* Furstener. *d. tr. c. 8. p. 38. c. 46. in fin.*

§. 35. Denique ſi Status imperii, cum *Exteris* conferas, inſignis etiam, Majorum præcipue, exiſtimatio comparet, nam Electores,

Regi-

Regibus pares habentur nec Cardinalibus cedunt, *vid.* FRENSH. *de praeced. Elector. ſup. Cardinal.* ſicut nec Legatis Regiis, & Nuntio Apoſtolico FURSTEN. *d. tr. c. 8.*

§. 36. Imo in actibus ad curiam imperialem pertinentibus, Regibus anteferuntur, KULPIS *d. tr. c. 14. §. 22.* A Regibus, *Fratrum* vel *dilectionis* E. Liebten. titulo, honorantur, quem Principibus etiam deberi, contendit FURSTENER. *d. tr. c. 24. 25. 36. 43.* licet Rex Galliæ, *Cognatorum* nomine, erga hos ſaltem fuerit uſus.

§. 37. Legati Electorales Regiis quidem cedunt, ſed Principum Exterorum, nec non Rerumpublicarum Liberarum, ut Venetæ, Belgicæ, Legatis præferri debent, KULPIS. *d. tr. c. 14. §. 23. ſeq.*

§. 38. A plerisque Coronis, plenus honor Legatis Electorum exhibetur, licet Rex Galliæ *ſolennem receptionem*, & *tectionem capitis* nondum iis conceſſerit, *vid.* KULPIS. *d. tr. c. 13. §. 6. 7. c. 15. §. 6. 16. ſeq.* FURSTENER. *d. tr. c. 36.* imo jus mittendi plures Legatos, cum charactere repræſentatitio, Electoribus dubium reddere voluerit, KULPIS. *d. tr. c. 10. §. 20. ſeqq.*

§. 39. Principibus imperii, præ omnibus Principibus Exteris, imo Rebuspublicis liberis,

ris, ut Veneta & Belgio, prærogativa debetur, licet omnes fere renitantur, KULPIS. *d. tr. c.* 14. §. 26, 27.

§. 40. Imo Rex Galliæ jus mittendi Ambaſciatorem, plerisque Italiæ Principibus non negatum, Principibus imperii haut concedere vult, cujus rei iniquitatem multis oſtendere voluit FURSTENER. *d. tr. c.* 2. 4. 58. *ſeqq. add.* KULPIS. *d. tr. c.* 10. §. 12. *ſeqq. c.* 16. §. 4. 20.

§. 41. Hæc ſpeciminis loco ſufficiant. *Origo* tot, circa exiſtimationem, controverſiarum, à *nova Statuum ſorte*, quam omnes liquido ſatis intelligere vel non poſſunt, vel nolunt, ac *inſtituto ceremonialis Philoſophiæ*, dependet.

§. 42. Cum autem, alia jura ſibi aſſerere, licitum ſit, hinc, de prærogativa contendere, regulariter illicitum ac illaudabile cenſeri non poteſt, *vid.* MONZAMB. *c.* 2. §. 8. FURSTENER. *de jur. Suprem. c.* 24. 34. nimia tamen iſtius rei cura, cum principalis negotii neglectu inprimis conjuncta, reprehendi ſolet, *vid.* KULPIS. *d. tr. c.* 14. §. 6. *add.* OBSERV. AD PUFENDORF. *Obſerv.* 675.

§. 43. Quoad *fundamenta* decidendi has controverſias, obſervari meretur, quod de exiſtimatione quæratur, vel ex *hypotheſi certi alicujus juris præſuppoſiti*; vel *citra talem hypothe-*

potheſin ſimpliciter, *quomodo eadem oriatur*.

§. 44. Primo caſu omnis deciſio, ex *præſuppoſito jure*, deſumenda, de quo ita habendum: *Si jus iſtud ſit æquale, ac exiſtimatio inde dependeat, tum æqualis exiſtimatio, ſi contrarium, expreſſe non ſit conſtitutum, rectè inde aſſeritur*, v. gr. quod unius Electoris Legatis conceditur, id reliquorum inique negaretur.

§. 45. *Si vero aliquod jus pluribus quidem æqualiter competat, ſed non ſatis conſtet, an illud ſit unicum exiſtimationis fundamentum, tum, decidendis controverſiis, eſt inidoneum.*

§. 46. V. gr. Fursteneri*us* contendit, jus ſupremarus æqualiter competere *Electoribus & Principibus potentibus*, quod concedi debet, inde infert, *jus Legationis* utrisque *æquali ſplendore* quoque eſſe tribuendum.

§. 47. Sed quod *omnis ille ſplendor, à ſolo jure Suprematus* dependeat, illud per univerſum quidem tractatum ſuum, Ille ſupponit, ſed nullibi probat, hinc qui contrarias partes defendunt, ſemper aliquid habent, quod iſti Philoſophiæ poſſint opponere.

§. 48. *Si autem in litigantibus diverſa jura præſupponantur, nec conſtet, quæ inter illa ſit pro-*

proportio, aut num existimatio inde ſit deducenda; tum componendis controverſiis, maxime ſunt inidonea.

§. 49. Exemplo ſit controverſia *Legatorum Neoburgicorum & Fœderati Belgii*, quorum illi, minuendæ horum exiſtimationi, adduxerunt, *antiqui Belgii conditionem*, quam, ſub imperio Germanico, quondam habuit, ſed an, ex *antiqua illa conditione*, præciſe repetenda ſit exiſtimatio, id non adeo liquidum eſt.

§. 50. Porro objecerunt *conditionem Syſtematicam*, ob quam Belgium ſe comparare nequeat Rebuspublicis, *unius civitatis ſpiritu* contentis; verum an illa diverſitas quicquam conferat, ad exiſtimationem intendendam vel elevandam, illud perincertum eſt, ut de applicatione rationis hujus incongrua, nihil nunc dicam, *vid.* KULPIS. *d. tr. c.* 14. §. 27.

§. 51. Si citra *præſuppoſitum* jus de exiſtimatione diſputetur, tum varia, pro ea aſſerenda vel neganda, adducuntur, *vid.* KNICHEN. *Commentar. ad jus Saxon, p.* 73. *ſeq.* KULPIS *d. tr. c.* 10. §. 14. *c.* 14. §. 31. 32. 33. 34. ſed diſtingui debent *efficientia*, *impellentia* & *probantia.*

§. 52. Cauſa *efficiens* exiſtimationis, eſt ſola *lex poſitiva*, ſi quidem Superior adſit, quod cer-

certo caſu obtinet, & *conventio*, cujus exempla ſunt *alternatio & Sors*, nam, ſicut omnia jura adventitia, ex iſtis principiis, oriuntur, ita etiam exiſtimatio inde deducenda.

§. 53. Inter cauſas *impellentes* merito refertur *Potentia*, nam potentibus facile eſt, ut alia, ita etiam exiſtimationem ſibi acquirere, *ſplendor* vero *titulorum & inſignium*, inter eos, qui communem judicem non habent, inania nomina ſunt.

§. 54. Ad *probantia* pertinet (1.) *poſſeſſio*; nam hæc arguit, legitimo modo exiſtimationem eſſe acquiſitam, plus poſſeſſioni dari non debet, ut fallantur, qui ſimpliciter omnem prærogativam inde deducendam exiſtimant, *vid.* KULPIS. *d. c. 14. §. 34.*

§. 55. (2.) *Ordo Scripturæ*, ſed levis hæc probatio eſt, quæ facile poſſit eludi, *vid.* VITRIAR. *l. 4. tit. 1. §. 94.* (3.) *antiquitas*, inter *ejuſdem civitatis & ordinis* litigantes.

§. 56. Nam ſi v. gr. Comes imperii creetur, hoc fit, ſalvo jure Comitum antiquorum; hinc, probandæ prærogativæ, recte allegatur *antiquitas*. Extra hunc reſpectum antiquitas, eſt inane nomen.

§. 57. Si exiſtimatio vere acquiſita ſit, quod ex præmiſſis dijudicari debet, ob ejus læſionem accedente inſigni lædentis malitia, bellum

ſum quoque geri poteſt, *vid.* KULPIS. *d. c.* 14. §. 30. 31.

§. 58. Exiſtimatio retinetur *conſenſu*, qui quidem, ſi illa controverſa fuerit, *conſtanti aſſertione* declarandus eſt, quod fit, dum vel *actus honorem ſignificantes evitantur*, vel *iis vis ſignificativa adimitur*, vel *proteſtatio* opponitur, ad hæc capita, omnia conſervandæ exiſtimationis media, *vid.* KULPIS. *d. c.* 14. §. 30. SCHWED. *Sect.* 1. *c.* 10. §. 18. revocari poſſe videntur.

§. 59. Controverſiæ ***Gentium liberarum***, vel ***Statuum imperii & Exterorum***, ſola ***amicabili tractatione***, vel ***tertii cujusdam arbitratoris***, aut ***electi arbitri interventu***, componi poſſunt.

§. 60. Princeps tamen, in cujus aula, aliorum Legati ſubſiſtunt, ſuper horum præcedentia, pronunciare poteſt, quam ſententiam Legati vel ſequi, vel aula excedere tenentur, *vid.* KULPIS. *d. c.* 14. §. 31. SCHWED. *d. c.* 10. §. 9.

§. 61. Si inter *Status ipſos* controverſia ſit, præter *amicabilem compoſitionem*, cujus exempla conſignavit KULPIS. *d. l.* §. 32. datur etiam *Judex*, nimirum Cæſari facultas judicandi competit, qui tamen conſilium Statuum ultro expoſcere ſolet, ac raro facultatem illam judiciariam exercet, *vid.* KULPIS. *d. l.* §. 33. SCHWED. *d. l.* §. 15. 16. ARUM. *ad A.B. diſcurſ.* 3. §. 4.

LIBER QUARTUS.

CAP. I.

De cœteris Statuum Juribus tranſeuntibus.

SUMMARIA.

Cætera Statuum jura tranſeuntia §. 1. *ſunt varii generis* §. 2. *eo pertinet jus protectionis* §. 3. *ſeqq. jus Patronatus quoad Buccinatores & fabros cuprarios* §. 9. *jus apprehendendi delinquentes, habendi navem in alieno territorio & flumine* §. 10. *Jus Wildfangiatus, jus conducendi per alterius territorium,* §. 11. *conſcribendi milites, jus Albergariæ* §. 12. 13. 14. *jus aperturæ* §. 15. *venandi, percipiendi reditus, jura Ganerbica, fundinarum & Stapulæ* §. 16. *quæ ſæpe controverſa eſſe ſolent* §. 17.

§. 1.

Diximus *lib. præc.* c. 8. §. 1. quod jura Statuum, Exteros reſpicientia, vel *ex Superioritate Territoriali dependeant*, de quibus *d.* c. 8. actum, vel *ex pacto æquali, ſimilive actu peculiariter deſcendant*, de quibus nunc diſpiciendum.

§. 2.

§. 2. Sunt autem varia, nec omnibus Statibus eadem, ſed huic aut illi propria; quod per exempla illuſtraſſe ſatis erit, nam ex profeſſo, hanc partem excolere debet, jus Publicum ſpeciale, quod ſingulorum Statuum jura perſequitur.

§. 3. Huc igitur pertinet (1.) *Jus Protectionis ſeu Advocatiæ*, quod ab *objecto*, eſt vel *Seculare* vel *Eccleſiaſticum*, à *modo conſtituendi*, vel *Perſonale* vel *Hæreditarium*. Seculare, pro diverſo habendi modo, dicitur Vogtey & Erb-Vogtey; *Eccleſiaſticum* Kaſten-Vogtey & Erbkaſten-Vogtey/ *vid.* STRUV. *S. J. F. c. 4. aph. 20.* PACIF. à LAPID. *ad Monzamb. diſcurſ. 6. §. 15. p. m. 330.*

§. 4. Secularis Advocatia, eſt *jus, Statum in protectionem receptum, contra quamvis injuſtam vim defendendi, ac eo nomine certum protectionis cenſum*, Schutz-Geld/ *exigendi*. Sæpe tamen Protector *jus protectionis, in imperium*, ſenſim convertere ſolet, *vid.* KLOCK. *Tom. 1. conſ. 37.* LEHMAN. *Chr. Spir. l. 4. c. 13. in fin. Edit. noviſſim.*

§. 5. Eccleſiaſtica Advocatia, olim plenius jus notavit, quia non tantum *jus protegendi*, ſed & *inſpectionem in Eccleſiaſticos*, imò *complexum jurium Secularium, in Eccleſiaſticis Territoriis exercendorum* involvit, *vid* KLOCK. *d. l. n. 10*, ſed poſtquam Clerici jus territoriale

obtinuerunt, Advocatia hæc, ad exemplum Secularis, extenuata eſt, *vid.* STRUV. *d. l. in fin.*

§. 6. Advocatiam *Eccleſiaſticam* olim Cæſar ſæpius vicinis Ducibus aut Comitibus in feudum conceſſit, STRUV. *d. l.* quod etiam de *Seculari*, ratione civitatum imperialium aſſeritur apud KLOCKIUM. *d. l. n.* 2.3. aliquando autem *conventione* Statuum, utraque fuit conſtituta, *quæ conſtituendi ratio* unice hodie obtinet, *add.* LINCK. *de jur. Epiſcop. in Concluſ. n.* 7. *p.* 586.

§. 7. Poſſunt igitur omnes Status, vi Superioritatis T. cum aliis Statibus, intuitu Protectionis, paciſci, etiam inſcio & invito Cæſare; *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 7. *c.* 99. 119. Externis tamen Coronis, ſepoſito caſu neceſſitatis, in protectionem ſe dare non poſſunt, quod *nexus*, quo imperio ſinguli Status obſtringuntur, facile oſtendit.

§. 8. Subditos quoque Statuum, alterius protectioni ſeſe non poſſe committere, natura *ſubjectionis* docet, licet forte turbidis temporibus aliud ſubinde factum, quamvis etiam videndum ſit, an ii, qui alterius protectionem expetierunt, alterius ſubditi revera fuerint, *vid.* ARUM. *ad A. B. D.* 6. §. 2. BURGOLD. *ad J. P. p.* 1. *D.* 21. *M.* 4. §. 19. *p. m.* 394.

§. 9. Huc ſpectant (2.) jus *Patronatus*,

quod Electori Saxoniæ quoad *Buccinatores* der Trompeter (3.) *jus Protectionis fabrorum Cuprariorum*, des Keßler-Handwercks/ quod Electori Palatino competit, *v.* SCHWED. *ſect.* 2. *c.* 5. §. 9. 22. *add.* EYBEN. *de titul. Nob.* §. 29.

§. 10. (4.) *Jus apprehendendi delinquentes in alieno* Territorio, quod Electori Moguntino ex privilegio *Maximiliani I.* aſſeritur, VITRIAR. *l.* 3. *tit.* 10. §. 14. (5.) *Jus habendi navem forenſem*, das Marckſchiff / *ſuper Mœno*, quod eidem tribuitur, *vid.* KLOCK. *Tom.* 1. *Conſ.* 5.

§. 11. (6.) Jus *Wildfangiatus* quod Electori Palatino in variis locis adſcribitur, *v.* BURGOLD. *ad J. P. p.* 1. *Diſc.* 26. *membr.* 2. §. 8. *p. m.* 463. VITRIAR. *l.* 3. *tit.* 12. §. 21. Ipſos Wildfangios jus privatum conſiderare debet, (7.) *Jus conducendi per alterius territorium*, VITRIAR. *d. tit.* 12. §. 29. 30. SCHWED. *ſect.* 2. *c.* 14. §. 13. *c.* 5. §. 22.

§. 12. *Jus conſcribendi milites in alieno Territorio*, VITRIAR. *l.* 3. *tit.* 19. §. 65. 66. (9.) *Jus Albergariæ*, die Atzungs-Gerechtigkeit/ cujus vi hoſpitium, eſculenta & potulenta quis ab alio petere poteſt.

§. 13. Oritur hoc jus ex *conventione*, quæ *feudalis, clientelaris & ſimplex* eſſe poteſt, cenſetur quoque idem, quoad ſubditos, ex

ſuperioritate territoriali oriri, quod vix admiſerim, cum ſit ſat grave onus, imo ſi eosdem ſæpe tangeret ſubditos, prorſus intolerabile, præterea aliis modis, à ſubditis conferri ſoleant, quæ, ad ſuſtentandos Dominos, ſunt neceſſaria.

§. 14. Sane in eo jure explicando, varias leges, antiquorum interpretum gloſſas, perſonas imperantes & parentes, diverſas civitates, antiqua ac nova tempora non raro confundunt, ut doctrina inde orta, non ubique ſana ſit, *vid.* VITRIAR. *l.* 3. *tit.* 19. §. 94. *ſeqq.*

§. 15. (10.) *Jus aperturæ*, quo quis à vicino, caſtri cujusdam aperturam petere poteſt, cujus generis *conventio* varia eſt, VITRIAR. *d. tit.* 19. §. 121. *ſeq.* SCHWED. *ſect.* 2. *c.* 16. §. 9.

§. 16. (11.) *Jus venandi* VITRIAR. *l.* 3. *tit.* 18. §. 12. 16. (12.) *percipiendi reditus ex fundationibus Eccleſiaſticis*, *vid.* *J. P. art.* 5. §. 45. *ſeq.* (13) *Jura Ganerbica*, quatenus inter Status imperii occurrunt, (14.) *Jus nundinarum & ſtapulæ*, quale civitati Lipſienſi, cum jure prohibendi, intra 15. milliaria, competit, *vid.* PHILIP. *Uſum Pract. l.* 1. *tit.* 2. *Eclog.* 20, aliaque, occaſione vicinitatis, exorta jura, *vid.* SCHWED. *ſect.* 2. *c.* 9. §. 4.

§. 17. Id fortaſſis obſervandum, multa, ex juribus vicinitatis, videri reſpicere antiqua tempora, & turbidum Reipubl. Statum, adeoque,

que; poſt confirmatam liquidius Statuum ſuperioritatem T. forte exſpiraſſe, prolixas certe eo nomine agitari ſolere controverſias, ex diffuſo illo *Conſilio* 29. apud KLOCKIUM *Tom.* 1. patet.

CAP. II.

De Juribus Statuum, intuitu Totius Imperii.

SUMMARIA.

Jura Statuum, quæ totum imperium reſpiciunt §. 1. *ſunt duplicis generis* §. 2. *ad primum pertinet jus ſuffragii* §. 3. 4. *ejus ſubjectum* §. 5. 6. 7. 8. *ſuffragia ſunt vel perſonalia vel Curiata* §. 9. *quod ſpecialius oſtenditur* §. 10. *ſeqq. vota perſonalia ex Territoriis æſtimantur* §. 14. *an facta diviſio vota augeat* §. 15. *ſeqq. de novo jus ſuffragii à Cæſare & Statibus imperii conceditur* §. 19. 20. 21. *Ad ſecundum genus ſpectant Archiofficia Electorum* §. 22. *eorum recenſio* §. 23. 24. 25. *uſus* §. 26. 27. *origo* §. 28. *ſeqq. officia Bambergenſia* §. 38. 39. 40. 41. *eorum origo* §. 42. 43. *ac cum Archiofficiis confuſio* §. 44. *alia imperii officia* §. 45. *in ſpecie vexilli gerendi* §. 46. *quod controverſum* §. 47. 48. 49. *jura dubia Prætenſionum nomine veniunt.* §. 50.

§. 1.

Superſunt juxta partitionem *l.* 3. *c.* 4. §. 1. jura Statuum, quæ *Imperatorem*, qua *talem*, & *totum imperium* reſpi-

reſpiciunt, ſed cum *illa* fere ad *inveſtituram*, Statuum *exiſtimationem*, Cæſaris *electionem* & *deſtitutionem* pertineant, adeoque de iis, alibi vel dictum, vel dicendum ſit, ideo *hæc* ſaltem, hoc loco, conſideranda reſtant.

§. 2. Sunt eadem duplicis generis, vel enim *deſcendunt* ex *ſuperioritate territoriali*, vel præter eam, ex *propriis principiis oriuntur*.

§. 3. Ad primam claſſem pertinet *jus Seſſionis & voti* in conventibus imperii, tam univerſalibus, quam particularibus, ſicut enim ſinguli Status, vi ſuperioritatis Territorialis, ſua territoria regunt, ita circa res, ad imperii ſalutem pertinentes, illius juris virtute, omnes quoque ſtatuunt *l. 3. c. 8. §. 17.*

§. 4. Ut penitus falli nobis videantur, qui ſuperioritatem T. pro aliquo juris ſuffragii *conſecutivo*, habent, nam niſi Status, in territoriis, ſublimius aliquod jus haberent, voto *deciſivo* in Comitiis, dubio procul, non fruerentur, ut manifeſtum ſit, hoc ex illo profluere, *v. l. 3. c. 1. §. 17. 31. ſeqq.*

§. 5. Habent autem jus ſuffragii *Electores*, *Principes* late ſuppoſiti & *Civitates Imperiales J. P. art. 8. §. 4.* Kulpis. *ad Monzamb. c. 2. §. 13.* Datt. *de pac. publ. l. 5. c. 6. Nobiles* vero *immediati* eodem deſtituuntur, poteſt enim aliqua pars juri territoriali deeſſe

add.

add. KULPIS. *ad Monzamb. c.* 2. §. 14. LIMN. *J. P. l.* 6. *c.* 3. DATT. *d. l.* 5. *c.* 4. 5.

§. 6. Generalis vero illa aſſertio non eo tendit, quaſi ſinguli, qui Ordini Principum adſcribuntur, jure ſuffragii gaudeant; ob inconſtantem enim Reipublicæ habitum aliasque rationes, fieri potuit, & revera etiam forte factum eſt, ut nonnulli, ad ſuffragium comitiale, vel nunquam adſpiraverint, vel eodem iterum exciderint, id quod, uti, ex Archivis Statuum, accuratius cognoſcendum eſt, ita ſpeciminis loco nonnulla, ab aliis relata, hic adjiciemus.

§. 7. Landgravium Alſatiæ, Sauſenbergium & Nellenburgicum ſuffragio carere, ex SCHUTZIO *l.* 1. *tit.* 8. *poſit.* 5. refert COCCEJUS *J. P. P. c.* 15. §. 23. idem quoque de Marchionibus Moraviæ, aliisque aſſeritur COCCEJ. *d. l.* §. 24. *c.* 3. *S.* 65. quia, ut Hic cenſet, *ſunt originis & Juris Slavici,* quamvis hujus rei alia etiam poſſit eſſe ratio.

§. 8. Nomine Burggravii Strombergenſis, Epiſcopus Monaſterienſis, votum petiit, COCCEJ. *d. c.* 15. §. 25. Sic etiam nonnulli Comites Principali dignitate donati, vel voto omnino carent, vel eodem, inter Principes, non utuntur; quo referunt Comites Habſpurgenſes, Tyrolenſes, Kiburgi & Goritiæ, *vid.* COCCEJ. *d. c.* 15. §. 28. SCHWED. *J. ad J. P. p. ſpec. Sect.* 2. *c.* 7. §. 20. *in fin.*

§. 9. In genere autem Suffragia, ſunt vel *Perſonalia*, quæ viritima â ſingulis Statibus, vel *Curiata*, quæ per Curias, ab aliqua Statuum parte, feruntur. Quo vero diſcriminis illius uſus, eo rectius intelligatur, duplex Statuum conſideratio diſtingvenda eſt.

§. 10. Sunt ſcilicet, in Comitiis, tria Statuum Collegia, *Electorum*, *Principum late ſuppoſitorum & Civitatum*, hoc poſito, ſuffragia vel intuitu *collegiorum*, vel *ſingulorum collegii cujusvis membrorum*, ſpectantur; primo reſpectu, vota tantum ſunt *curiata*, ſecundo autem, modo *perſonalia* modo *curiata*.

§. 11. In Collegio Electorum, ſuffragia tantum ſunt perſonalia. Idem dicendum de Collegio Civitatum, nam licet hæ in duo Scamna, *Rhenanum & Suevicum* ſeparentur, *vid.* SCHWED. *ſect. 2. c. 9. ſ. 12. 13.* attamen, ſtante triplici Statuum Collegio, ex ſcamnis illis, neque ratione totius Imperii, neque Collegii Urbici, duo vota curiata aſſeri poſſunt.

§. 12. In Collegio Principum, vota regulariter ſunt perſonalia quoad Principes & principali dignitate fulgentes *vid. ſ. 8. h.* ſed Prælati ſimplices in duo Scamna, *Suevicum & Rhenanum*, Comites & Barones, in quatuor *Wetteravicum*, *Suevicum*, *Franconicum & Weſtphalicum* ſeparantur, *vid.* SCHWED. *d. Sect. 2. c. 6. §. 10. c. 8. §. 5.*

§. 13.

§. 13. Hinc, in ſingulis Scamnis, vota quidem etiam ſunt perſonalia, ſed illa omnia ſimul ſumta, intuitu Collegii principalis, ſex vota curiata efficiunt, qua in re deterior horum Statuum, præ cæteris videtur eſſe conditio.

§. 14. Æſtimantur Vota perſonalia ex Territoriis, in quæ jam olim imperium fuit diviſum, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c.* 2. §. 1. hinc ſi plura territoria Eccleſiaſtica, vel ſecularia ab uno poſſideantur, poſſeſſor pro numero ditionum, pluribus gaudet ſuffragiis, *vid.* CONRING. *ad Lampad. p.* 3. *c.* 5. §. 5. *de civib. imper.* §. 52. KULPIS. *d. l.*

§. 15. Atque iſta ſuffragandi ratio, in Territoriis Eccleſiaſticis, ac ſecularibus, lege aut pacto indiviſibilibus, ut & Civitatibus imperialibus, ſatis expedita, imo perpetua eſt, ſed an in ſecularibus diviſibilibus, inſtituta diviſio votorum numerum augeat, quæritur.

§. 16. Negat hoc poſt alios MONZAMB. *c.* 2. §. 1. affirmat vero KULPIS. *d. l.* contendens, in caſu, ubi quivis ſucceſſor de parte ſua ſit inveſtitus, pro numero Territoriorum, vota multiplicari: totius controverſiæ ſeriem, laudatis in utramque partem autoribus, recenſet quoque ITTER. *de F. J. c.* 13. §. 15.

§. 17. Expediant hoc ii, qui, ex negotiorum publicorum tractatione, accuratius id

ſunt

ſunt edocti, hoc ſaltem monendum, ſententiam KULPISII videri dubiam, vel ex exemplis Statuum, *peculiare votum*, Territorii cujusdam intuitu, nuper ambientium, quæ IDEM. *d. c. 2. §. 6. p.* 435. recenſet.

§. 18. Nam licet horum deſiderio annuerit Cæſar, voti tamen compotes non ſunt facti, evidenti indicio, ſuffragandi rationem ſolo Cæſaris, ac Status ambientis arbitrio, non poſſe variari, id quod generale libertatis, Statibus competentis, argumentum luculenter inſuper confirmat.

§. 19. De novo *jus ſuffragii* quis conſequitur, ſi Cæſaris Statuumque conſenſu, in numerum Statuum imperii, cooptetur *R. J.* 1654. *§. 197. capit. Leopold. art.* 44. nam hoc etiam laudata Procerum libertas expoſcit.

§. 20. Non recte autem, Statuum conſenſum, *cauſam ſine qua non*, cum SCHÜTZIO & KULPISIO *ad Monzamb. c.* 5. §. 5. interpretaberis. nam cum, ex doctrina ipſius KULPISII *d. tr. c. 6. §. 4. p. 206. §.* 7. *p.* 234. Ordines habeant *votum deciſivum*, quod, ad productionem omnium actionum publicarum, tanquam *cauſa princeps, vera, efficiens, concauſa*, concurrat, & *poſitiva efficacitate* gaudeat, nec recte in *modum aſſenſus*, aut *conditionis ſine qua non*, explicetur *de Legat. jur. c. 4. §. 6. in fin.* intempeſtive omnino, conſenſus Statuum,

tuum, in præſenti negotio, ad ſortem ignobilis cauſæ ſine qua non, deprimitur.

§. 21. De cætero urbem, Comitem, Principem imo Clericum, poſſe in numerum Statuum cooptari, manifeſtum eſt. Poteſt enim Cæſar de novo Epiſcopum creare, *vid.* RHET. *JJ. P. l. 1. tit. 16.* §. 21. eique, accedente Statuum conſenſu, jus ſuffragii largiri.

§. 22. Sequuntur ſecundi generis jura, *v.* §. 2. *h.* Hæc quibusdam ſaltem Statibus competunt; Ex hoc numero ſunt *Archi-officia Electorum* i. e. eorum qui poſt illa officia Electores facti, quæ hodie rectius ad *Totum Imperium*, quam *ſolum Imperatorem* referuntur.

§. 23. Electores *Eccleſiaſtici*, ſunt *Archi-Cancellarii*: Moguntinus per *Germaniam*, Trevirenſis per *Galliam ſeu regnum Arelatenſe*, Colonienſis per *Italiam*, *vid.* CONRING. *diſſert. de official. imper.* §. 11. *in fin. add.* LEHMAN. *Chron. Spir. l. 2. c. 7. 8. l. 5. c. 77. l. 7. c. 80.* COCCEJ. *J. P. P. c. 10.*

§. 24. Ad Electores *Seculares* pertinent *munera*, *ſplendorem vel œconomiam concernentia.* Rex Bohemiæ eſt *Archipincerna*, Bavarus, *Archidapifer*, Saxo, *Archimarſchallus*, Brandenburgicus, *Archi-Camerarius*, Palatinus, *Archithesaurarius*.

§. 25. Primi *Subofficiarius* eſt Baro de *Limpurg*, Secundi, Dominus de *Waldburg*, Tertii, Co-

Comes de *Pappenheim*, Quarti, Comes de *Hohenzollern*, Quinti, Comes de *Sintzendorff*.

§. 26. Archicancellariatuum *uſus* manifeſtus eſt, in cauſis *juſtitiæ & Status*, Trevirenſis tamen & Colonienſis velut quieſcit, ob regionum illarum exemtionem, non tamen ideo periit, CONRING. *d. l.* §. 9. 10.

§. 27. Omnium vero munerum illorum *uſus* conſpicitur in *Electionibus Imperatoris* ID. *d. l.* §. 16. *ſeqq.* CARPZOV. *diſp. feud.* 10. *qu.* 2. 3. 4. in ſpecie Archi-marſchallatus, in *Comitiis & bello*, ſe exſerit, CONRING. *d. l.* §. 16. SCHWED. *ſect.* 2. *c.* 5. §. 9. KULPIS. *ad Monzamb. c.* 2. §. 8. *p.* 482. *add.* COCCEJ. *J. P. P.* *c.* 10. 11.

§. 28. Quod Cancellariatus munera, Clericis fuerint tributa, ejus cauſa à priſca barbarie deſumi debet, *vid.* CONRING. *d. l.* §. 8. quando autem eadem Archiepiſcopis, qui iisdem hodie funguntur, privative fuerint conceſſa, quæritur.

§. 29. Archi-Cancellariatus per Germaniam, Moguntino, ab *Ottone M.* datus eſt, *v.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 8. §. 1. nec fortaſſe dubitandum, quin *Eidem Autori*, Trevirenſis & Colonienſis, ſua officia accepta ferre debeant, *vid.* KNICHEN. *comm. ad jus Saxon, lit. provoc. neſc. c.* 3. interim, in re obſcura, non una omnium eſt ſententia, *vid.* SCHWED. *d. l.* COCCEJ. *d. c.* 10. §. 8.

§. 30.

§. 30. Quando porro, reliqua Archiofficia, olim ambulatoria, certis illuſtribus familiis, quibus deinceps dignitas Electoralis acceſſit, propria facta ſint, id itidem dubium eſt, ſi Palatini *Architheſaurariatum* excipias; nam hunc, à tempore pacis Weſtphalicæ, eſſe repetendum, ſatis conſtat Conring. *d. l.* §. 21.

§. 31. Vix autem dubitandum amplius cenſeo, quin ea, ſi non præciſe ab *Ottone III.* minimum tamen ante *Henricum II.* iis familiis, ad quas munus Electorale quoque, ſucceſſu temporis, pervenit, certo jure fuerint aſſignata, quam communem eſſe ſententiam dicit Carpzov. *d. diſput. feud.* 10. *qu.* 1. *n.* 19. *add.* Lehm. *Chr. Spir. l.* 5. *c.* 3.

§. 32. Hoc enim vel ſolum inſtitutum *Henrici* illius *Sancti*, quo eadem officia in Epiſcopatu Bambergenſi, ex communi ſententia, conſtituit, docuerit; nam cum illo, inſigne ornamentum (quod **Kunigundens rother ſeidener Faden** vulgo dicitur) Epiſcopatui conciliare voluerit, id non adeo obtinuiſſet, niſi Archiofficia, certis perſonis illuſtribus, certo jure, jam demandata, præſupponas; licet diſſentiat, Lehm. *Chr. Spir. l.* 5. *c.* 16. *in fin.* hinc inſtitutum illud *valde ſingulare*, ac *plane mirificum* vocat Eyben. *de titul. Nobil.* §. 42.

§. 33. Accedit, quod Archiofficia *Imperialia*

rialia & officia Bambergenſia, in iisdem ſubjectis concurrant; imo feuda à Bambergenſi recognoſcenda, in Electoratibus, per prolepſin ſic dictis, ſita ſint, quod quia ratione evenerit, non temere dixeris, niſi Stataria munera ante *Henricum II.* ſuppoſueris, certe CONRINGIUS, dum, in repetenda origine, eousque aſcendere noluit, cauſam iſtius concurſus ſe ignorare faſſus eſt *Limpad. p. 3. c. 4. §. 23. p. 162.*

§. 34. Nec obſtat, quod IDEM. *d. l.* officia *Bambergenſia* ab *imperialibus*, Subjecto diſtincta fuiſſe putet, id enim non ſatis liquidum, nam exempla allata, ſi vera ſunt, non evincunt, quod *Officia illa certis familiis non fuerint propria*; ſed id ſaltem oſtendunt, quod, *in iſtis familiis, fuerint ambulatoria.*

§. 35. Ex ſententia COCCEJ. *J. P. P. c. 12.* Archiofficia illa quatuor, Pincernatus, Dapiferiæ, Marſchallatus & Camerariatus ſemper, poſt Carolingos fuere Stataria, eorumque adminiſtrandorum hæc fuit ratio, ut, ex quinque Germaniæ Ducibus, nempe Rhenenſi ſeu Comite Palatino, Franco, Bavaro, Svevo & Saxone, uno in Regem electo, reliqui quatuor eadem obirent, ita ut viciſſitudini munerum, inter eos, locus fuerit.

§. 36. Ambulante vero, per Ducales Familias, axiomate Regio, Ducatibusque nonnun-

nunquam conjunctis ac alias mutationes expertis, ſucceſſu temporis factum eſt, ut Marchio Brandenburgicus ac Rex Bohemiæ, deficientium locum ſubirent, qui Archiofficiorum Status, uſque ad pacem Weſtphalicam duravit, quo tempore Architheſaurariatus acceſſit.

§. 37. Iſta ſententia uti non videtur improbabilis, ita, ea admiſſa, patet, præcedentem, quam antea retulimus, ſaltem in eo non peccare, quaſi nimis antiquam huic inſtituto aſſignet originem. Illud certum, quæcunq; etiam iſtius rei ſint initia, hodie illa Archiofficia, & dignitatem Electoralem, in iisdem ſubjectis, perpetuo concurrere, ac à Cæſare, velut feuda, recognoſci, *vid.* CARPZOV. *d. qu.* 1. *n.* 30.

§. 38. Jam diximus, quod *Henricus II.* ſimilia officia, in Epiſcopatu Bambergenſi, inſtituerit. Eſſe *illa*, ab *Imperialibus* diverſa, ex ipſo *Objecto* ſatis patet; ac inſuper argumento *nominum* ac *Subofficiariorum diverſorum*, paſſim oſtenditur, *vid.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 8. §. 2. COCCEJ. *J. P. P. c.* 11. §. 14. 15.

§. 39. Ex noſtra autem ſententia, voluit *Henricus*, ut Archiofficiales Imperii, vel ſemper, vel tum temporis jam certi, munia illa quoque obirent, ac quasdam ditiones, quas cum aliis, ab Imperatore in ſolidum, & ſucceſſu temporis, ſub nomine *Electoratus*, re-

 cogno-

cognoſcebant, à Bambergenſi, velut feudum recognoſcerent. *vid.* CONRING. *de Official. imper.* §. 26. *ad Lamp. p.* 3. *c.* 4. §. 23. *pag.* 161. SCHWED. *d. Sect.* 1. *c.* 8. §. 2.

§. 40. An vero *Henricus* ille, Subofficiarios quoque conſtituerit, an vero hi, proprio Officialium arbitrio, fuerint conſtituti, id mihi non liquet, quemadmodum de toto hoc inſtituto Henriciano, nolim certi quid pronunciare.

§. 41. Ex dictis ſequitur, inveſtituram Cæſaream, & Bambergenſem, *cumulative* videri intelligendam, adeoque *feuda Bambergenſia*, poſſe etiam proprie dici, *ditiones*, ſtilo recentiori, *Electorales*, quod per errorem fieri exiſtimabat, CONRING. *d. diſſert.* §. 26.

§. 42. Illud hic reticendum non eſt, quod nonnulli feuda Bambergenſia, ex *ultronea oblatione* Archiofficialium deducant, licet, ipſa munera, ex inſtituto Henrici II. eſſe, concedant, adeo ut ſub illis feudis, Praga, caſtrum Aurbacenſe Wittemberga ac Cuſtrinum contineantur. *vid.* LIMN. *ad A. B. c.* 20. *Obſerv.* 5. *c.* 27. §. 6. *Obſerv.* 19. *ad Capit. Carol. V. p.* 123. *ſeqq.* THOMAS. *de feud. oblat. c.* 1. §. 21.

§. 43. Cæterum ſicut exempla illa, extra controverſiam penitus non ſunt conſtituta, nec etiam ſatis liquet, utrum Amberga illis annumerari debeat; *vid.* THOMAS. *d. l.* ita ſi

obla-

oblationem vel horum, vel aliorum feudorum admittas, ſententiæ §. 41. propoſitæ, nihil valde decedit.

§. 44. Intima illa Archiofficiorum Imperialium, iisque, ſuo tempore, accedentis dignitatis Electoralis, cum officiis Bambergenſibus, nec non feudorum iis omnibus innexorum, conjunctio, procul dubio, occaſionem quoque præbuit errori, quo, Archiofficia imperialia, imo ipſos Electoratus, a Bambergenſi Epiſcopo, velut feuda, recognoſcendos eſſe, ſtatuitur, *vid.* CONRING *de Offic. imper.* §. 26. SCHWED. *d. l.* §. 2.

§. 45. Solent etiam alia adhuc *officia imperii* commemorari, ut *Venatorum*, *Falconariorum Subvenatorum imperii*, *vid.* EYBEN. *de tit. Nob.* §. 30. KULPIS. *ad Monzamb. c.* 2. §. 8. *p.* 493. ſed illa munera hodie forte, plus nominis, quam rei habent. Id vero eximium munus cenſeri debet, quo Elector Saxoniæ, cauſas A. C. religioſas dirigit, *vid.* SCHWED. *p. ſp. ſect.* 2. *c.* 5. §. 9. *in fin.*

§. 46. Specialiter quoque nominari meretur *Officium* gerendi vexilli des Reichs-Sturm-Fahne, quod Ducibus Würtembergicis competit, de cujus *natura*, *origine* & *uſu* agit KULPISIUS *add. Monzamb. c.* 2. §. 8. *p.* 493. ut ſimul fateatur, ejus uſum, ob defectum occaſionis, eſſe rariorem.

§. 47. Cum noſtra ætate, inſtitutus *Novus Elector*, ad exemplum cæterorum Electorum, Archiofficium aliquod ſuo Electoratui conjungi vellet, mentio facta eſt *Archibanneresiatus*, des Heil. Röm. Reichs Ertzbanner-Amtpts/ quod ſibi concedi poſſe, novus Elector exiſtimabat.

§. 48. Sed reſtitit Dux Würtembergicus, cauſatus, ſe hoc munere, jam ab antiquo eſſe inveſtitum, hinc controverſia enata, cujus ſumma in eo conſiſtit: Novus Elector contendit, officium Würtembergicum, eſſe *particulare*, nec cum Archibanneresiatu coincidere, ſed Würtembergicus muneris ſui *universalitatem* aſſerit.

§. 49. Rationes utriusque ſententiæ, ex ſcriptis publicis, hinc inde editis, petendæ ſunt, exitum controverſiæ, dies docebit, nondum enim quod ſciam, illa eſt compoſita. *add.* Coccej. *J. P. P. c.* 13. In eventum autem extincti octavi Electoratus, *munus & insigne Archithesaurariatus*, novo Electori tributum eſt. *Receſ. Imp. & Dom. Brunsv. de dat. Vienn.* 1692.

§. 50. Ita, juxta diverſos reſpectus, jura Statuum repræſentari poſſunt, quæ repræſentatio etiam, ad penitus intelligenda jura, neceſſaria & utilis, in ſe vero, inſuper adæquata cenſeri debet, cum non facile, jus aliquod ſpecia-

ſpeciale ſit occurſurum, quod in illa partitione locum ſuum non inveniat.

§. 51. De cætero omnia Statuum jura, ſi controverſa ſint, *Prætenſionum* nomine veniunt, quarum exempla uti, ex univerſa Juris publici Diſciplina, repeti poſſunt, ita celebre ſatis ſuppeditat cauſa Juliacenſis. *vid.* BURGOLD. *ad J. P. W. p.* 1. *D.* 32. *add.* VITRIAR. *J. J. P. l.* 3. *tit.* 13. §. 39.

CAP. III.

De modis acquirendi Superioritatem Territorialem & jura connexa.

SUMMARIA

Acquiſitio jurium hactenus expoſitorum §. 1 *dupliciter ſpectari poteſt* §. 2. *vel ratione Territoriorum* §. 3. 4. *vel ratione Imperantium* §. 5. *ad acquiſitionem originariam pertinet feudi aperti nova collatio* §. 6. *Electoratus aperti omnium Statuum conſenſu ſunt conferendi* §. 7. *ſeqq. cætera feuda majora Cæſari ſunt ſervanda* §. 14. 15. *porro eo pertinet territorii mediati in immediatum erectio* §. 16. 17. *ut & feudi oblati acceptatio.* §. 18. *acquiſitio derivativa in Civitatibus imperialibus locum non habet* §. 19. *bene vero in cæteris Statibus* §. 20. *an Cæſar* §. 21. 22. 23. 24. 25. *vel ipſe poſſeſſor territoria alienare queat* 26. *ſeqq. extincto jure poſſeſſoris, in Territoriis ecclesia-*

cleſiaſticis locum habet electio §. 31. 32. *conſtitutio Epiſcoporum libertati & imperio civili ſubeſt* §. 33. *olim usque ad Henricum IV. illa fuit penes Germaniam* §. 34. *ab hoc tempore Pontifex Romanus eam ad ſe trahere cœpit* §. 35. *ſeqq. qua iniquitas; poſt varios conatus* §. 39. *ſeqq. tandem per Reformationem, ex parte, excluſa* §. 43. *Epiſcopi Pontificii hodie electione & poſtulatione* §. 44. 45. *& proviſione extraordinaria* §. 46. *proteſtantes electione vel poſtulatione conſtituuntur* §. 47. *libertas Proteſtantium bono* §. 48. *ſeqq. Pontificiorum ſervitus nullo jure nititur* §. 52. *Territoria ſecularia varie* §. 53. 54. *inprimis ſucceſſione acquiruntur* §. 55. 56. *comparatio Territoriorum electitiorum & ſucceſſivorum* §. 57.

§. 1.

Quomodo Superioritas T. à Statibus in actum deducatur, id, ex habitu & regimine ſingulorum Territoriorum, judicandum eſt, nec ejus explicationem inſtituti noſtri ratio admittit. Quomodo vero illa, cum juribus connexis, qualia in Capitibus proxime præcedentibus exhibuimus, acquiratur, id nunc expediendum eſt. Qua in tractatione, ſi de Superioritate T. forte tantum loquamur, hoc tamen etiam de juribus Territorio cohærere ſolitis, in quantum hæc id admittunt, intellectum volumus.

§. 2.

§. 2. Quo autem hæc tractatio recte peragatur, ſtatim diſtinguenda duplex quæſtio (1.) quomodo in genere, intuitu Territoriorum Germaniæ, Superioritas introducta (2.) qua ratione in ſpecie, hujus vel illius perſonæ intuitu, eadem acquiratur.

§. 3. Prius patet ex iis, quæ *l. 1. c. 4. ſ.* de origine Statuum diximus, ubi ſignate etiam *titulos* conſtitutæ Superioritatis territorialis exhibuimus, quibus hoc addendum, ad eos etiam pertinere *oppignorationes*, antiquis temporibus ſatis in imperio uſitatas, nam poſtquam *irreluibiles* factæ ſunt *J. P. art. ſ.* §. 26. *vid.* Schwed. *ſect. 1. c. 25.* §. *ſ.* utique eo ipſo, in veras venditiones, degeneraſſe cenſeri debent.

§. 4. Id quoque denuo admonendum, ex titulis introductæ *S. T.* præcipue allegari debere *Capitulationes & Inſtrumentum pacis*, nam uti per hæc, tituli antiquiores fere ſunt abſorpti, ita ex iis indoles *S. T.* demum recte intelligitur, *add.* Rhet. *J. J. P. 2. tit. 2.* §. 37. Jura etiam connexa iisdem fundamentis hodie nituntur, utut forte ex privilegio originem habeant.

§. ſ. Poſterior quæſtio proprie huc pertinet & videtur circa eam diſtinguendus duplex acquirendi modus: *originarius*, quando de novo alicui *S. T.* intuitu certi territorii, ac-

quiritur, & *derivativus*, quando de perſona in perſonam formaliter eadem transfertur.

§. 6. Ad *acquiſitionem originariam* pertinet (1.) *feudi imperialis aperti nova collatio*, quæ quidem in Civitatibus imperialibus & Statibus Eccleſiaſticis, locum non habet, quoad feuda vero Secularia, diſtinguendum inter *Electoratus & reliqua Territoria*.

§. 7. Electoratus aperti neceſſario ab Imperatore aliis iterum ſunt conferendi *A. B. c. 7. §. fin.* quam collationem *ſolo Cæſaris arbitrio* fieri poſſe quidam exiſtimant, alii *conſenſum Electorum*, idque vel *ſimpliciter*, vel *cum diſtinctione* requirunt SCHWED. *ſect. 1. c. 23. §. 9.* ITTER. *de feud. imper. c. 7. §. 12. ſeqq.*

§. 8. Rectius fortaſſis *omnium Statuum conſenſum neceſſarium* dixeris, & hoc quidem indiſtincte, ſive Electoratus ſit conferendus ei, qui jam Status eſt, ſive illa qualitate deſtituitur.

§. 9. Nam cum utroque caſu, cum territorio, *novum votum comitiale & jus territorii* alicui conferatur, in *cooptatione* vero in *numerum Statuum*, qua *ſolum ſuffragii jus* datur, omnium Statuum conſenſus ſit neceſſarius. *R. J.* 1654. §. über dieſes 197. *Capit. Leopold. art. 44.* SCHWED. *p. ſp. ſect. 1. c. 7. §. 5. vid. c. 2. §. 19. b.* multo magis idem adhibendus

fue-

fuerit, ubi & *jus ſuffragii & territoriale* ſimul confertur.

§. 10. Generalis ac validiſſima ratio dependet à *libertate & conditione* Statuum, cum enim ſint Coimperantes, utique ſine eorum conſenſu, tanta res, ad imperium civile eximie pertinens, non poteſt ſuſcipi, ex quo etiam vim accipit *art. 39. in fin. Capit. Leopold.* Atque ex iſta ratione probe intellecta, diſſentientibus quoque facile reſpondeři poteſt.

§. 11. Exinde etiam ſequitur, quod Cæſar ſolus, in Electoratum expectantiam concedere nequeat, quod ad alia etiam feuda, quorum collatio non eſt ſolius arbitrii Cæſarei, pertinet, nam iſta cohærere, adeo ut poſito aut negato uno, alterum quoque ponendum aut negandum ſit, facile liquet, *add.* Itter. *de F. I. c.* 10.

§. 12. Oppido tamen *à collatione Electoratus aperti*, diſtingvi debet caſus, ubi ei, qui jam Status eſt circa collationem novi voti & juris territorialis, intuitu territorii proprii, ſaltem confertur *dignitas & munus Electorale*, ſeu breviter, ubi v. gr. Ducatus in Electoratum mutatur, cujus rei illuſtre exemplum noſtra vidit ætas, de quo ſuo loco diſpiciemus, *l. ſ. c. 1.*

§. 13. Id ſpeciale eſt, quod Electoratus Bavaricus, extincta Linea Wilhelmina, exſpira-

re, non alii rurſus conferri debeat, *I. P. art.* 4. §. *9.* Deinde, quod regnum Bohemiæ, deficientibus omnibus ſucceſſoribus, non Imperatori, & imperio aperiatur, ſed penes Bohemos ſit novi Regis & Electoris electio *A. B. c. 7.* §. *fin.*

§. 14. Reliqua feuda aut Territoria aperta, quæ alicujus momenti ſunt, Cæſar aliis conferre non debet, ſed potius imperio ſucceſſoribusque eadem conſervare, quod quidem capitulationibus à *Carolo* usque V. conditis, caveri cœpit, idque ſine ulla primo exceptione, poſtea vero nova collatio à Cæſaris Electorumque conſenſu ſuſpendi cœpit, *Capit. Leopold. art. 30. vid.* CONRING. *ad Lampad. p. 3. c. 5.* §. *26. p. 194. add.* MONZAMB. *c. 5.* §. *5.* ITTER. *d. tr. c. 7.* §. *6. ſeqq.* §. *32. 33.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 105.*

§. 15. Cæterum uti hac parte Capitulationes controverſæ ſunt, *vid.* Grundfeſte *p. 3. c. 3. pag. 208. art. 30.* ita legem, omnium conſenſu probatam, non niſi omnium Statuum voluntate, poſſe *limitari*, nec feuda, niſi horum conſenſione, conferri, *& libertas Statuum*, & diſerte ipſis adſtructa *poteſtas legislatoria J. P. art. 8.* §. *2. & argumentum à cooptatione in numerum Statuum* deſumtum, de quo §. 9. oſtendere videntur, *add. capit. Leopold. art. 39.* ITTER. *d. l. c. 7.* §. *10.*

§. 16.

§. 16. Ad *modum originarium* ſpectat (2.) *territorii mediati, in immediatum erectio,* quæ fieri poterit vel conſenſu *expreſſo*, dubio procul omnium, tam Cæſaris quam Statuum, inprimis vero ejus, cui hactenus territorium ſubfuit: Sed iſte caſus rariſſime aut forte nunquam exſtiterit, vel *tacito* ſeu *præſcriptione*.

§. 17. Nam ſi quis, qui hactenus vel Cæſari, vel alii Statui ſubfuiſſet, per immemoriale tempus, in poſſeſſione libertatis & Superioritatis Territorialis fuerit, eam deinde legitime acquiſiviſſe cenſebitur, nec opus erit vel titulo vel bona fide, *R. J. 1548. §. 56. 59.* leges civiles & in ſpecie, *l. 23. §. fin. C. de SS. Eccleſ.* abſurde hic allegantur, *vid.* VITRIAR. *l. 3. tit. 20. §. 1. vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 150. *ſeqq.*

§. 18. Hunc autem modum, tam in Clericis, quam Laicis, imo etiam urbibus provincialibus, locum habere poſſe, manifeſtum eſt. Ad *modum originarium* etiam referri poteſt, (3.) *feudi oblati acceptatio*, aut generalius, *Territorii alieni, in jus civitatis germanicæ, cooptatio*, de qua dixi in JUR. FEUD. GERM. *c. 7. §. 11. 12.*

§. 19. Quoad *acquiſitionem derivativam* ſeparandæ ſunt *Urbes imperiales à reliquis Statibus*. In *illis*, propter ſubjecti *perpetuitatem*, translatio juris territorialis, locum non habet,

habet, nam licet novo Imperatori homagiu
præſtent, attamen illa homagii præſtatio
receptio, nec rationem *modi derivativi*, im
nec *novæ collationis* habet, quod mox pleni
probabimus, ubi de inveſtitura reliquoru
Statuum diſſerendum.

§. 20. In reliquis Statibus, modus deriva
tivus locum habet, vel *poſſeſſore primo, reru
adhuc potiente*, vel *eodem juribus ſuis pr
vato*.

§. 21. **Ad illum caſum pertinet quæſtic
*an jus territoriale cum territorio poſſit aliena
ri*, quæ vel de *Imperatore* vel de *ipſo poſſeſſor***
poterit accipi.

§. 22. **Olim Cæſarem partes imperii pr
lubitu alienare potuiſſe,** quidam arbitrantu
rectius tamen alii negant, nunquam eni
Germania regnum fuit *patrimoniale*, ſe
uſufructuarium, in quo libertas alienandi ce
ſat, *vid.* Schvved. *ſect.* 1. c. 23. Itter. *de F. I.*
7. §. 31.

§. 23. Exempla, quæ in contrarium jacta
tur, uti nihil probant, ita circa eadem obſe
vari meretur, quod plerumque alienatione
non in *exteros* ſed *ipſos ſubditos*, fuerint
ctæ, quibus adeo hi ſeſe non oppoſuerui
cum ad libertatem eorum hoc pertinuer
vid. Lehman. *Ch... Spir. l. 5. c.* 45. *in fin. l.*
c. 40. 41. 50.

§. 2

§. 24. Hodie extra controverſiam poſitum eſt, quod Cæſar territorium, propria Superioritate T. animatum, nequeat alienare, ſed hoc non aliter, niſi omnium Statuum, inprimis vero Domini Territorialis conſenſu, fieri recte poterit, *vid. Inſtr. Pac. Gall. art.79. 80.* nam articulus Capitulationum, qui ſolum Electorum conſenſum requirit, controverſus eſt, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. 4. Grundfeſt. *p. 3. c. 3. p. 197.*

§. 25. Hinc etiam ſequitur, quod Cæſar, vel totum Imperium, vel quædam Territoria, aliis in feudum offerre nequeat, quemadmodum nec in ſe illa transferre poteſt, quare feuda, à Subditis Statuum ſibi oblata, acceptare nequit, quod retuli in JUR. FEUDAL. GERMAN. *c. 7.* §. 10. 13.

§. 26. Porro ipſe *poſſeſſor*, ſive Status Eccleſiaſticus ſive ſecularis ſit, non niſi Cæſaris Statuumque conſenſu, territorium, vel in Exteros, vel Conſtatus, alienare poteſt, hoc enim nexus ille, quo univerſo imperio obſtringitur, facile oſtendit.

§. 27. Imo propriorum quoq; ſubditorum conſenſus videtur neceſſarius, licet hoc, argumento Superioritatis T. Domino competentis, alii negent, *vid.* RHET. *J. J. P. l. 2. tit. 92.* §. 7. nam ab *imperio* ad *libertatem alienandi*, non recte infertur.

§. 28.

§. 28. Præfecturas tamen quasdam proprio arbitrio oppignorare, Statibus fas eſt, *vid.* Struv. *S. J. F. cap. 14. aph. 29. n. 5.* quemadmodum etiam Territoria aliis in feudum offerre, ſuo modo poſſunt, *v.* Jus Feud. Germ. *c. 7. §. 14. ſeqq.* nec non æs alienum, exigente utilitate, contrahere. Imo Archiducibus Auſtriæ, deficientibus hæredibus, etiam fœminis, territoria alienare licet, Monzamb. *c.* 2. §. 4. Lehm. *Chr. Spir. l. 5. c. 63. in addit.*

§. 29. Vulgo libertatem alienandi, ex *nexu feudali* æſtimant, hinc uti allodia libere alienari poſſe putant, ita, ad alienationem feudorum, Cæſaris, velut Domini directi, conſenſum ſaltem neceſſarium exiſtimant, quanquam alii, horum etiam reſpectu, liberiorem poteſtatem, Statibus imperii tribuere ſoleant, *vid.* Itter. *de F. I. c.* 23.

§. 30. Non videtur illud bonorum diſcrimen negligendum eſſe, cum ex diverſa illa qualitate intelligatur, conſenſum imperialem circa quædam bona ſtatim adeſſe, circa alia ab initio deficere. Interim (1.) æſtimari recte debet Dominus directus, quo reſpicit §. 26. h. (2.) non putandum, quaſi imperium in perſonas, perinde alienetur, ac dominium in res, quo tendit §. 27. (3.) vinculum ſociale, quo toti Reipublicæ Status obſtringuntur,

 non

non plane erit ſeponendum, nam ex eo paret, quod allodialium alienatio, non penitus ſit libera.

§. 31. Quoad ſecundum caſum *vid.* §. 20. denuo diſtinguendum, inter Status *Eccleſiaſticos & ſeculares*, circa illos, antiquo poſſeſſore, vel *mortuo*, vel ultro territorio ſe *abdicante*, aut, ob delictum, illud *amittente*, locum habet *electio* laxius ſuppoſita, illamque ſecuti alii actus.

§. 32. Quæ omnia ut eo rectius intelligantur, breviter oſtendendum, quis in *Germania*, ab antiquis temporibus, ad noſtram usque ætatem, *conſtituendi Epiſcopos* (cæterorum Statuum Eccleſiaſticorum eadem eſt ratio) fuerit *modus*, quam in rem diſſertatio CONRINGII *de Conſtitutione Epiſcoporum* laudari debet.

§. 33. Id igitur præſupponendum, *conſtitutionem* Epiſcoporum, lege aliqua divina univerſali, neque præcipi, neque prohiberi, porro nec ejus *modum*, regula illa definiri, ſed hoc omne à *libertate humana*, ac inde compoſito *imperio civili*, dependere.

§. 34. Olim itaque, à tempore Francorum, usque ad *Henricum IV.* conſtitutio Epiſcoporum in Germania, *populi*, *Cleri & Imperatorum* arbitrio facta eſt, ita quidem, ut penes hos inprimis eſſet *jus inveſtiendi Epi-*

ſcopos

ſcopos per baculum & annulum, quæ operoſius perſequitur CONRING. *d. diſſert.* §. *10. ſeqq. add.* ITTER. *de F. I. c. 9.* §. *33.* BURGOLD. *ad. J. P. W. p. 1. D. 20. Membr. 1.* §. *4.*

§. 35. Sed *Hildebrandus ſive Gregorius VII.* Pontifex, jus inveſtiendi Epiſcopos, Imperatoribus abjudicare non dubitavit, eo inprimis prætextu, quod *ſimoniace* rem geſſerint, CONRING. *d. l.* §. *50. ſeqq. add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 22. 23. 24. 31. 45. 67.*

§. 36. Secuti Pontifices eo tandem rem deduxerunt, ut *Henricus V.* cum *Calixto II.* in Comitiis *Wormatienſibus anno 1122.* tranſigeret, ac inveſtituram per baculum & annulum, Pontifici cederet, Epiſcoporum electione, Clero & populo ſimul, Imperatori vero, electionis diſſidia componendi facultate, relictis, ID. §. *54. ſeqq. add.* SCHILT. *de L. E. G. l. 4. c. 5.* §. *6. 7.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 25. ſeqq. l. 7. c. 33.*

§. 37. Ut igitur aliqua Juris ſpecie acceperit Pontifex *inveſtituram* Epiſcoporum, plura tamen mera uſurpatione ſibi arrogavit, nam ejus directione, ad *ſolos Capitulares*, *electio* Epiſcoporum devenit, quam mox per *proviſiones extra ordinarias* turbavit, *vid.* LEHM. *d. tr. l. 7. c. 73. 94.*

§. 38. Aſſeruit ſibi *jurisdictionem* in Clericos, *juramento* eos ſibi obſtrinxit, onera

pal-

pallii, annatarum, ſpoliorum impoſuit, ac intolerabilem illum: *Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia*, titulum, introduxit, barbarie illorum temporum iſta omnia ſolerter promovente. CONRING. *d. l.* §. *65. ſeqq. add.* LEHM. *l. 7. c. 104.*

§. 39. Tandem immanis dominatus Germaniam tædere cœpit, hinc ei infringendo prodiere *aviſamenta Conſtantienſia & Moguntina*, ac ſecutum eſt, poſt Conſtantienſe, *Concilium Baſileenſe*, quo reſervationes Pontificis ſunt abrogatæ, *vid.* SCHILT. *de L. E. G. l. 16. c. 5. 6.*

§. 40. Sed ejus decretis Germania, artibus *Æneæ Sylvii* deluſa, parum gaviſa eſt, quin potius auſpiciis *Friderici III. vid.* LEHMANN, *Chr. Spir. l. 7. c. 95.* in alia pacta cum *Nicolao V.* Papa, *anno 1447.* convenit, quæ vulgo *Concordata Nationis germanicæ* audiunt.

§. 41. Quamvis autem ſine conſenſu Procerum Germaniæ inita ſint, deinde tamen in Capitulationibus Cæſares admoniti ſunt, quo Pontificem, ad illa ſervanda, permoverent, quo ipſo tamen valor ipſis haut eſt conciliatus, ceu mox probabimus.

§. 42. Summatim vero de duobus cautum eſt, nempe *Proviſionibus Papalibus & Annatis* modus eſt poſitus, decretis autem Concilii Baſileenſis longe ſunt deteriora hæc Concor-

 data.

data, CONRING. *d. diſſert.* §. 83. *vid.* LINCKII *diſſertat. de Concordat. Nation Germ. hab. Altorf.* 1680. *vid. l.* 3. *c.* 6. §. 9.

§. 43. Secuta tandem reformatione, *vid.* CONRING. *d. l.* §. 84. SCHILT. *d. tr. l.* 7. *c.* 2. Proteſtantes jugum Pontificium penitus excuſſerunt, quorum ſecuritati *Pax religioſa & Inſtrumentum pacis Weſtphalicæ* proſpiciunt, Statibus Pontificiis, in iſta ſervitute, remanentibus.

§. 44. Hodie igitur, quoad Status Pontificios, Epiſcopi conſtituuntur *Electione*, quando habilis, ab omnibus Canonicis, vel majore eorum parte eligitur; & *Poſtulatione*, quando is, qui per canones eligi non poterat, apud Superiorem petitur.

§. 45. Omnia hic debent fieri, ſecundum juris Canonici præſcriptum, cujus autoritatem jam *l.* 2. *c. fin.* adſtruximus, deinde ſequitur *confirmatio* Pontificis, qui aliquando etiam de canonibus *diſpenſat.*

§. 46. Eſt etiam modus conſtituendi *Extraordinarius*, quando ipſe Papa, juxta definitionem Concordatorum, Epiſcopos conſtituit, qui tamen rarior hodie eſt, *vid.* MONZ. *c.* 3. §. 6. *in fin. ibique* KULPIS. Forte etiam ratio Status Pontificii jam poſtulat, ne hac in re immoderatum ſe exhibeat Pontifex.

§. 47. Proteſtantes, varios Epiſcopatus,

in

in Ducatus vel Principatus ſeculares ac hæreditarios converterunt, in iis vero, qui ſuperſunt, *Electio & Poſtulatio* locum habet, ceſſante Pontificis *confirmatione*, nam poſtulati & electi ſtatim ab Imperatore de feudis ſuis ſunt inveſtiendi, *J. P. art. 5.* §. 21.

§. 48. Eſſe autem libertatem Proteſtantium imperio noſtro utilem, ſubjectionem vero Catholicorum ei noxiam & ignominioſam, id ſine prolixa demonſtratione patet, nam unaquæque civitas ſui juris eſſe debet, minime vero quoad præcipua membra, ab externa poteſtate, dependere CONRING. *d. diſſert.* §. 88. 89.

§. 49. In genere Canonicorum electionem abolendam cenſet, CONRING. *d. l.* §. 89. ſed ut illa abrogatio ab *iniquitate* poſſit abſolvi, videtur tamen nec *utilis*, nec, hoc rerum ſtatu, *poſſibilis*, *add.* ID. *d. l.* §. 90 91.

§. 50. Non eſt autem quod quis Proteſtantium libertatem cum flagitio conjunctam opinetur, nam jus quod Pontifex prætendit, nullum eſt, pleraque enim mera uſurpatione conſtant, particularia vero pacta, quæ allegari poſſunt, ſunt invalida.

§. 51. Sunt enim dolo Pontificum elicita, ab iis nunquam ſincere ſervata, & ſub conditione Vicedeatus, nullibi apparente, inita, nec vitium nullitatis tollitur per Capitulationes,

 utpo-

re, non alii rurſus conferri debeat, *I. P. art.* 4. §. 9. Deinde, quod regnum Bohemiæ, deficientibus omnibus ſucceſſoribus, non Imperatori, & imperio aperiatur, ſed penes Bohemos ſit novi Regis & Electoris electio *A. B. c.* 7. §. *fin.*

§. 14. Reliqua feuda aut Territoria aperta, quæ alicujus momenti ſunt, Cæſar aliis conferre non debet, ſed potius imperio ſucceſſoribusque eadem conſervare, quod quidem capitulationibus à *Carolo* usque V. conditis, caveri cœpit, idque ſine ulla primo exceptione, poſtea vero nova collatio à Cæſaris Electorumque conſenſu ſuſpendi cœpit, *Capit. Leopold. art.* 30. *vid.* CONRING. *ad Lampad. p.* 3. *c.* 5. §. 26. *p.* 194. *add.* MONZAMB. *c.* 5. §. 5. ITTER. *d. tr. c.* 7. §. 6. *ſeqq.* §. 32. 33. LEHM. *Chr. Spir. l.* 5. *c.* 105.

§. 15. Cæterum uti hac parte Capitulationes controverſæ ſunt, *vid.* Grünpfeſte *p.* 3. *c.* 3. *pag.* 208. *art.* 30. ita legem, omnium conſenſu probatam, non niſi omnium Statuum voluntate, poſſe *limitari*, nec feuda, niſi horum conſenſione, conferri, *& libertas Statuum*, & diſerte ipſis adſtructa *poteſtas legislatoria J. P. art.* 8. §. 2. *& argumentum à cooptatione in numerum Statuum* deſumtum, de quo §. 9. oſtendere videntur, *add. capit. Leopold. art.* 39. ITTER. *d. c.* 7. §. 10.

§. 16.

§. 16. Ad *modum originarium* ſpectat (2.) *territorii mediati, in immediatum erectio*, quæ fieri poterit vel conſenſu *expreſſo*, dubio procul omnium, tam Cæſaris quam Statuum; inprimis vero ejus, cui hactenus territorium ſubfuit: Sed iſte caſus rariſſime aut forte nunquam exſtiterit, vel *tacito* ſeu *præſcriptione*.

§. 17. Nam ſi quis, qui hactenus vel Cæſari, vel alii Statui ſubfuiſſet, per immemoriale tempus, in poſſeſſione libertatis & Superioritatis Territorialis fuerit, eam deinde legitime acquiſiviſſe cenſebitur, nec opus erit vel titulo vel bona fide, *R. J. 1548. §. 56. 59.* leges civiles & in ſpecie, *l. 23. §. fin. C. de SS. Eccleſ.* abſurde hic allegantur, *vid.* VITRIAR. *l. 3. tit.* 20. *§. 1. vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 150. *ſeqq.*

§. 18. Hunc autem modum, tam in Clericis, quam Laicis, imo etiam urbibus provincialibus, locum habere poſſe, manifeſtum eſt. Ad *modum originarium* etiam referri poteſt, (3.) *feudi oblati acceptatio*, aut generalius, *Territorii alieni, in jus civitatis germanicæ, cooptatio*, de qua dixi in JUR. FEUD. GERM. *c. 7. §. 11. 12.*

§. 19. Quoad *acquiſitionem derivativam* ſeparandæ ſunt *Urbes imperiales* à *reliquis Statibus*. In *illis*, propter ſubjecti *perpetuitatem*, translatio juris territorialis, locum non habet,

habet, nam licet novo Imperatori homagium præſtent, attamen illa homagii præſtatio & receptio, nec rationem *modi derivativi*, imo nec *novæ collationis* habet, quod mox plenius probabimus, ubi de inveſtitura reliquorum Statuum differendum.

§. 20. In reliquis Statibus, modus derivativus locum habet, vel *poſſeſſore primo, rerum adhuc potiente*, vel *eodem juribus ſuis privato*.

§. 21. Ad illum caſum pertinet quæſtio, *an jus territoriale cum territorio poſſit alienari*, quæ vel de *Imperatore* vel de *ipſo poſſeſſore* poterit accipi.

§. 22. Olim Cæſarem partes imperii pro lubitu alienare potuiſſe, quidam arbitrantur, rectius tamen alii negant, nunquam enim Germania regnum fuit *patrimoniale*, ſed *uſufructuarium*, in quo libertas alienandi ceſſat, *vid.* Schwed. *ſect. 1. c.* 23. Itter. *de F. I. c.* 7. §. 31.

§. 23. Exempla, quæ in contrarium jactantur, uti nihil probant, ita circa eadem obſervari meretur, quod plerumque alienationes, non in *exteros* ſed *ipſos ſubditos*, fuerint factæ, quibus adeo hi ſeſe non oppoſuerunt, cum ad libertatem eorum hoc pertinuerit, *vid.* Lehman. *Chr. Spir. l.* 5. *c.* 45. *in fin. l.* 7. *c.* 40. 41. 50.

§. 24.

§. 24. Hodie extra controverſiam poſitum eſt, quod Cæſar territorium, propria Superioritate T. animatum, nequeat alienare, ſed hoc non aliter, niſi omnium Statuum, inprimis vero Domini Territorialis conſenſu, fieri recte poterit, *vid. Inſtr. Pac. Gall. art.* 79. 80. nam articulus Capitulationum, qui ſolum Electorum conſenſum requirit, controverſus eſt, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. 4. Grundfeſt. *p.* 3. *c.* 5. *p.* 197.

§. 25. Hinc etiam ſequitur, quod Cæſar, vel totum Imperium, vel quædam Territoria, aliis in feudum offerre nequeat, quemadmodum nec in ſe illa transferre poteſt, quare feuda, à Subditis Statuum ſibi oblata, acceptare nequit, quod retuli in JUR. FEUDAL. GERMAN. *c.* 7. §. 10. 13.

§. 26. Porro ipſe *poſſeſſor*, ſive Status Eccleſiaſticus ſive ſecularis ſit, non niſi Cæſaris Statuumque conſenſu, territorium, vel in Exteros, vel Conſtatus, alienare poteſt, hoc enim nexus ille, quo univerſo imperio obſtringitur, facile oſtendit.

§. 27. Imo propriorum quoq; ſubditorum conſenſus videtur neceſſarius, licet hoc, argumento Superioritatis T. Domino competentis, alii negent, *vid.* RHET. *J. J. P. l.* 2. *tit.* 32. §. 7. nam ab *imperio* ad *libertatem alienandi*, non recte infertur.

§. 28.

§. 28. Præfecturas tamen quasdam proprio arbitrio oppignorare, Statibus fas eſt, *vid.* STRUV. *S. J. F. cap. 14. aph. 29. n. 5.* quemadmodum etiam Territoria aliis in feudum offerre, ſuo modo poſſunt, *v.* JUS FEUD. GERM. *c. 7. §. 14. ſeqq.* nec non æs alienum, exigente utilitate, contrahere. Imo Archiducibus Auſtriæ, deficientibus hæredibus, etiam fœminis, territoria alienare licet, MONZAMB. *c.* 2. §. 4. LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 63. in addit.*

§. 29. Vulgo libertatem alienandi, ex *nexu feudali* æſtimant, hinc uti allodia libere alienari poſſe putant, ita, ad alienationem feudorum, Cæſaris, velut Domini directi, conſenſum ſaltem neceſſarium exiſtimant, quanquam alii, horum etiam reſpectu, liberiorem poteſtatem, Statibus imperii tribuere ſoleant, *vid.* ITTER. *de F. I. c.* 23.

§. 30. Non videtur illud bonorum diſcrimen negligendum eſſe, cum ex diverſa illa qualitate intelligatur, conſenſum imperialem circa quædam bona ſtatim adeſſe, circa alia ab initio deficere. Interim (1.) æſtimari recte debet Dominus directus, quo reſpicit §. 26. h. (2.) non putandum, quaſi imperium in perſonas, perinde alienetur, ac dominium in res, quo tendit §. 27. (3.) vinculum ſociale, quo toti Reipublicæ Status obſtringuntur,

non

non planeerit ſeponendum, nam ex eo paret, quod allodialium alienatio, non penitus ſit libera.

§. 31. Quoad ſecundum caſum *vid.* §. 20. denuo diſtinguendum, inter Status *Eccleſiaſticos & ſeculares*, circa illos, antiquo poſſeſſore, vel *mortuo*, vel ultro territorio ſe *abdicante*, aut, ob delictum, illud *amittente*, locum habet *electio* laxius ſuppoſita, illamque ſecuti alii actus.

§. 32. Quæ omnia ut eo rectius intelligantur, breviter oſtendendum, quis in *Germania*, ab antiquis temporibus, ad noſtram usque ætatem, *conſtituendi Epiſcopos* (cæterorum Statuum Eccleſiaſticorum eadem eſt ratio) fuerit *modus*, quam in rem diſſertatio CONRINGII *de Conſtitutione Epiſcoporum* laudari debet.

§. 33. Id igitur præſupponendum, *conſtitutionem* Epiſcoporum, lege aliqua divina univerſali, neque præcipi, neque prohiberi, porro nec ejus *modum*, regula illa definiri, ſed hoc omne à *libertate humana*, ac inde compoſito *imperio civili*, dependere.

§. 34. Olim itaque, à tempore Francorum, usque ad *Henricum IV.* conſtitutio Epiſcoporum in Germania, *populi*, *Cleri & Imperatorum* arbitrio facta eſt, ita quidem, ut penes hos inprimis eſſet *jus inveſtiendi Epiſcopos*

ſcopos per baculum & annulum, quæ operoſius perſequitur CONRING. *d. diſſert. §. 10. ſeqq. add.* ITTER. *de F. I. c. 9. §. 33.* BURGOLD. *ad. J. P. W. p. 1. D. 20. Membr. 1. §. 4.*

§. 35. Sed *Hildebrandus ſive Gregorius VII.* Pontifex, jus inveſtiendi Epiſcopos, Imperatoribus abjudicare non dubitavit, eo inprimis prætextu, quod *ſimoniace* rem geſſerint, CONRING. *d. l. §. 50. ſeqq. add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 22. 23. 24. 31. 45. 67.*

§. 36. Secuti Pontifices eo tandem rem deduxerunt, ut *Henricus V.* cum *Calisto II.* in Comitiis *Wormatienſibus anno* 1122. tranſigeret, ac inveſtituram per baculum & annulum, Pontifici cederet, Epiſcoporum electione, Clero & populo ſimul, Imperatori vero, electionis diſſidia componendi facultate, relictis, ID. §. 54. *ſeqq. add.* SCHILT. *de L. E. G. l. 4. c. 5. §. 6. 7.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 25. ſeqq. l. 7. c. 33.*

§. 37. Ut igitur aliqua Juris ſpecie acceperit Pontifex *inveſtituram* Epiſcoporum, plura tamen mera uſurpatione ſibi arrogavit, nam ejus directione, ad *ſolos Capitulares*, *electio* Epiſcoporum devenit, quam mox per *proviſiones extra ordinarias* turbavit, *vid.* LEHM. *d. tr. l. 7. c. 73. 94.*

§. 38. Aſſeruit ſibi *jurisdictionem* in Clericos, *juramento* eos ſibi obſtrinxit, onera

pal-

pallii, annatarum, ſpoliorum impoſuit, ac intolerabilem illum: *Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia*, titulum, introduxit, barbarie illorum temporum iſta omnia ſolerter promovente. CONRING. *d. l.* §. *65. ſeqq. add.* LEHM. *l. 7. c. 104.*

§. 39. Tandem immanis dominatus Germaniam tædere cœpit, hinc ei infringendo prodiere *aviſamenta Conſtantienſia & Moguntina*, ac ſecutum eſt, poſt Conſtantienſe, *Concilium Baſileenſe*, quo reſervationes Pontificis ſunt abrogatæ, *vid.* SCHILT. *de L. E. G. l. 16. c. 5. 6.*

§. 40. Sed ejus decretis Germania, artibus *Æneæ Sylvii* deluſa, parum gaviſa eſt, quin potius auſpiciis *Friderici III. vid.* LEHMANN. *Chr. Spir. l. 7. c. 95.* in alia pacta cum *Nicolao V.* Papa, *anno 1447.* convenit, quæ vulgo *Concordata Nationis germanicæ* audiunt.

§. 41. Quamvis autem ſine conſenſu Procerum Germaniæ inita ſint, deinde tamen in Capitulationibus Cæſares admoniti ſunt, quo Pontificem, ad illa ſervanda, permoverent, quo ipſo tamen valor ipſis haut eſt conciliatus, ceu mox probabimus.

§. 42. Summatim vero de duobus cautum eſt, nempe *Proviſionibus Papalibus & Annatis* modus eſt poſitus, decretis autem Concilii Baſileenſis longe ſunt deteriora hæc Concor-

 data,

data, CONRING. *d. diſſert.* §. 83. *vid.* LINCKII *diſſertat. de Concordat. Nation Germ. hab. Altorf.* 1680. *vid. l.* 3. *c.* 6. §. 9.

§. 43. Secuta tandem reformatione, *vid.* CONRING. *d. l.* §. 84. SCHILT. *d. tr. l.* 7. *c.* 2. Proteſtantes jugum Pontificium penitus excuſſerunt, quorum ſecuritati *Pax religioſa & Inſtrumentum pacis Weſtphalicæ* proſpiciunt, Statibus Pontificiis, in iſta ſervitute, remanentibus.

§. 44. Hodie igitur, quoad Status Pontificios, Epiſcopi conſtituuntur *Electione*, quando habilis, ab omnibus Canonicis, vel majore eorum parte eligitur; & *Poſtulatione*, quando is, qui per canones eligi non poterat, apud Superiorem petitur.

§. 45. Omnia hic debent fieri, ſecundum juris Canonici præſcriptum, cujus autoritatem jam *l.* 2. *c. fin.* adſtruximus, deinde ſequitur *confirmatio* Pontificis, qui aliquando etiam de canonibus *diſpenſat*.

§. 46. Eſt etiam modus conſtituendi *Extraordinarius*, quando ipſe Papa, juxta definitionem Concordatorum, Epiſcopos conſtituit, qui tamen rarior hodie eſt; *vid.* MONZ. *c.* 3. §. 6. *in fin. ibique* KULPIS. Forte etiam ratio Status Pontificii jam poſtulat, ne hac in re immoderatum ſe exhibeat Pontifex.

§. 47. Proteſtantes, varios Epiſcopatus, in

in Ducatus vel Principatus ſeculares ac hæreditarios converterunt, in iis vero, qui ſuperant, *Electio & Poſtulatio* locum habet, ceſſante Pontificis *confirmatione*, nam poſtulati & electi ſtatim ab Imperatore de feudis ſuis ſunt inveſtiendi, *J. P. art. V.* §. 21.

§. 48. Eſſe autem libertatem Proteſtantium imperio noſtro utilem, ſubjectionem vero Catholicorum ei noxiam & ignominioſam, id ſine prolixa demonſtratione patet, nam unaquæque civitas ſui juris eſſe debet, minime vero quoad præcipua membra ab externa poteſtate, dependere CONRING. *d. diſſert.* §. 88. 89.

§. 49. In genere Canonicorum electionem abolendam cenſet, CONRING. *d. l.* §. 89. ſed ut illa abrogatio ab *iniquitate* poſſit abſolvi, videtur tamen nec *utilis*, nec, hoc rerum ſtatu, *poſſibilis*, *add.* ID. *d. l.* §. *90 91.*

§. 50. Non eſt autem quod quis Proteſtantium libertatem cum flagitio conjunctam opinetur, nam jus quod Pontifex prætendit, nullum eſt, pleraque enim mera uſurpatione conſtant, particularia vero pacta, quæ allegari poſſunt, ſunt invalida.

§. 51. Sunt enim dolo Pontificum elicita, ab iis nunquam ſincere ſervata, & ſub conditione Vicedeatus, nullibi apparente, inita, nec vitium nullitatis tollitur per Capitulationes,

 utpo-

utpote quæ non *intrinſecam nullitatem*, ſed *ſecutos Pontificis exceſſus* reſpiciunt, *vid. ſupra l. 2. c. 5. §. 29. ſeqq. conf.* KULPIS. *ad Monz. p. 2. c. 3. §. 6.* ITTER. *d. F. l. c. 9. §. 21.*

§. 52. Quibus autem argumentis juſtitia libertatis Proteſtantium oſtenditur, iisdem quoque probatur, ſubjectionem Pontificiorum, neutiquam eſſe neceſſariam, ſed potius Status Pontificios, omni tempore poſſe, imo propemodum debere jugum Pontificis excutere ac in Libertatem ſe vindicare, quæ omnia *l. 1. c. 7. l. 2. c. 5. §. 37. ſeqq. c. 6. §. 23. ſeqq.* pluribus probata ſunt.

§. 53. Circa *Status Seculares*, ad quos nunc deveniendum varii caſus diſtingvi debent, nam ſi poſſeſſor morte, delicto vel voluntaria abdicatione territorium amittat, nullis, qui in illud jus habeant, ſuperſtitibus, tum locum invenit acquiſitio *originaria* ſecundum tradita, *§. 6. ſeqq.*

§. 54. Si vero, in caſu refutationis, vel delicti, Cæſarem reſpicientium, ſucceſſores ſuperſint, tum, ſi Cæſar uti ſuo jure velit, quamdiu refutans vel delinquens vivit, fructus feudi ſibi ſervare poteſt, poſt mortem demum refutantis aut delinquentis, legitimis ſucceſſoribus concedendi, *vid.* SCHWEDER. *ſect. 1. c. 23. §. 7. vid. §. 14. 15. h.*

§. 55. In caſu autem mortis, aut refutatio-

tionis vel delicti, Cæſarem non concernentium, ſtatim locum habet ſuperſtitum *Succeſſio*, quæ eſt *actus quo is, qui legibus fundamentalibus, immediate vel mediate deſignatus eſt, territoriorum eique connexa jura, in caſibus modo memoratis conſequitur.* Eadem quoque locum invenit, ſi Cæſar in caſu priori, de quo §. 54. jure ſuo uti nolit.

§. 56. Inprimis ad caſum mortis pertinet *Succeſſio*, nam cæteri rariſſime, aut forte nunquam eveniunt. De cætero præſupponit illa *Electionem*, â legibus fundamentalibus immediate aut mediate, arbitrio ſcilicet præcedentis poſſeſſoris, in quantum aliquod ei relictum eſt, factam.

§. 57. Eſt ergo inter Territoria *Electitia* & *Succeſſiva* hoc diſcrimen. In illis *electio* ad unam perſonam reſtringitur, quæ eam quoque *acceptat*, ſed in his aliquis cum tota ſua progenie *eligitur*, hinc non tantum Ipſe eam *amplectitur*, ſed & Ejus Poſteri ſucceſſive *acceptant*, quæ acceptatio Succeſſionis nomine venit. Ibi denominatio fit à *delatione*, hic ab *acceptatione*, quia utrobique actus hi, ſunt magis evidentes, de quo alias in theſi diſſeritur, *vid.* OBSERVAT. AD PUFENDORF. *Obſerv.* 61.

CAP. IV.

De Succeſſione in immediata Germaniæ Territoria.

SUMMARIA.

Electoratus ſunt indiviſibiles ac transmittuntur ad filium primogenitum §. 1. *deficientibus liberis ad agnatum proximioris lineæ* §. 2. *quod etiam in regno Bohemiæ obtinet, poſſuntque plures Electoratus conjungi, aut unus filio cedi* §. 3. *ſucceſſio in cætera territoria, ex quo jure æſtimanda* §. 4. *requiſita perſonarum ſuccedentium* §. 5. 6. *quæ applicantur ad feuda illuſtria* §. 7. *jure germanico ſimultanea inveſtitura attenditur* §. 8. *quæ tamen juri ſanguinis attemperari ſolet* §. 9. *liberi adoptivi & illegitimi non ſuccedunt* §. 10. *nec fœmina cum ſua progenie* §. 11. *an animi corporisve vitio laborantes* §. 12. *in territoriis illuſtribus regulariter jus primogenituræ obtinet* §. 13. 14. *ejus indoles* §. 15. 16. 17. *moralitas* §. 18. *introductio* §. 19. *ſeqq. effectus* §. 25. *contraria* §. 26. *illud conſequitur Apanagium* §. 27. *generalis ſucceſſionis regula quoad feuda diviſibilia* §. 28. *in ſuccedentibus primo attenditur genus: hinc primo ſuccedunt liberi* §. 29. *poſtea aſcendentes* §. 30. *tandem collaterales* §. 31. *quorum proximitas vel æqualitas ex linea & gradu æſtimatur* §. 32. *regulæ generales* §. 33. *hinc ſequuntur fratres* §. 34. *fratrum liberi* §. 35. 36. *agnati proximioris lineæ* §. 37. 38. *varia diſtribuendi ratio* §. 39. 40. *ſucceſſionis teſtamentariæ uſus* §. 41. *ſeqq. datur etiam ſucceſſio conventionalis* §. 45. *ſeqq. jura fœminarum*

quoad feuda illuſtria §. 49. *ex quo æſtimanda* §. 50. 57. *Viduis quid debeatur* §. 52. *ſeqq. quid conſequantur filiæ* §. 56. 57.

§. 1.

INtelligendæ Succeſſioni, non incongrue, inter *Electoratus* ac *reliqua Territoria,* diſtingvi videtur. Electoratus ſunt indiviſibiles *A. B. c.* 24. in iisque ſuccedunt tantum *maſculi,* adeoque ex liberis *Primogenitus,* dummodo habeat requiſita legibus fundamentalibus probata, nec ſuo juri renunciaverit *A. B. c.* 7. *add.* Itter. *de F. I. c.* 12. §. 22.

§. 2. Deficientibus deſcendentibus, ad *proximum agnatum* Electoratus pertinet, quæ proximitas non ex *gradu & ætate*, ſed *linea propinquitate* videtur æſtimanda, de quo tamen acriter aliquando diſputatum; hiſtoriam controverſiæ eoque pertinentes Autores conſignavit etiam Schwed. *ſect.* 2. *c.* 3. §. 8. Vitriar. *l.* 3. *tit.* 11. §. 3. Itter. *de F. I. c.* 15. §. 6. *ſeqq.*

§. 3. Iſta ſuccedendi ratio in regno etiam Bohemiæ obtinet. *A. B. c.* 7. §. 2. *c.* 25. §. 2. Schw. *d. l.* §. 10. nec videtur ei, qui jam Electoratu fruitur, ad alium vero, agnationis ſimilive jure, vocatur, neganda, qui etiam Electoratum,

 filio

filio cedere poterit, neutri enim caſui legis prohibitio obſtat, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. 9.

§. 4. Quoad reliqua Germaniæ Territoria, ſucceſſio inprimis legibus Germanicis, deinde vero etiam Longobardicis, quarum autoritatem *l. 2. c. fin.* jam adſtruximus, dirigitur, in quantum ſcilicet utræque præſenti Territoriorum Statui conveniunt. Interim negandum non eſt, quin aliquando, tam ob jurium illorum concurſum, quam deficientem nonnunquam definitionem expreſſam, ac mutatam Ditionum conditionem, dubiæ occurrant quæſtiones.

§. 5. Noſtro inſtituto ſufficiet, breviter iſta jura repræſentaſſe, ex quibus nonnulla etiam ad Electoratus pertinent. Quod igitur primo *Perſonas ſuccedentes* attinet, jure feudali vulgari, in feudis ſuccedunt, qui (1.) à primo acquirente (2.) per legitimum matrimonium deſcendunt ac (3.) ad ſervitia militaria immediate præſtanda ſunt habiles, & (4.) à talibus, ſi remotioris ſint gradus, originem ducunt.

§. 6. Sicut autem ad ſucceſſionem feudalem habiles, *pacto* vel *delicto* nonnunquam excluduntur, ita vice verſa inhabiles, per ſpecialem *conventionem*, admittuntur, prout generalia illa fundamenta pluribus illuſtravi in **JUR. FEUDAL. GERMAN.** *c. 21.*

§. 7.

§. 7. An vero iſtis requiſitis præciſe etiam conſtet ſucceſſio illuſtris, jam videndum. De primo dubitandum non eſt, quamdiu ſucceſſuri qualitatem *Deſcendentium* retinent, aſt ſi ultimo poſſeſſori *Collaterales* evadant, tum quæritur utrum beneficio *ſanguinis*, an *ſimultaneæ inveſtituræ* admittantur.

§. 8. De jure Longobardico ſucceſſionem niti *ſanguine*, ſed germanico, in feudis mediatis, *ſimultanea inveſtitura*, certum eſt, ceu etiam retuli in JUR. FEUD. GERMAN. *c. 11. c. 23. §. 5.* Ultimum quoque in Territoriis immediatis obtinere, adeo ut hoc pro regula ſupponi debeat, pluribus demonſtravit, SCHILTER. *diſſert. de ſimultan. inveſtitur, Princ. imper. add.* ITTER. *de F. I. c. 10. §. 7. 8. 9.*

§. 9. Nec tamen ideo jus ſangvinis negligendum eſt, cum ejus ordini ſimultanea inveſtitura attemperari ſoleat, ut hactenus primo requiſito ſua conſtet autoritas. Quo loco illud admonerem, naturæ Territoriorum hodiernæ magis convenire ſucceſſionem ſangvinis, quam ſimultaneæ inveſtituræ.

§. 10. Alterum etiam requiſitum attenditur, hinc non tantum liberi adoptivi, ſed & naturales, licet à Cæſare legitimati excluduntur, *vid.* ITTER. *de F. J. c. 14. §. 1. 5. 6. 7. & add.* JUS FEUD. GERMAN. *c. 21. §. 11. 12. 13.* Liberi tamen per ſubſequens matrimo-

 nium

nium legitimati, ut ex conjugio inæquali orti, regulariter pro legitime natis habentur, ITTER. *d. l.* §. 2. 3. 4. 9. 10. *add.* RHET. *J. J. P. l.* 1. *tit.* 20. §. 6. *ſeqq.*

§. 11. Tertii & quarti requiſiti hactenus etiam habetur ratio, ut maſculi regulariter tantum admittantur, filiabus cum ſua progenie excluſis. Dantur tamen etiam Feuda illuſtria, in quibus Fœminæ quoque & conſequenter cognati, ſed in ſubſidium ſaltem, ſuccedant, *vid.* ITTER. *d. c.* 14. §. 11. *ſeqq. Monzamb. c.* 2. §. 4.

§. 12. Sed an etiam alii inhabiles, ut ſurdi, muti ſimilive defectu laborantes, vi illorum requiſitorum, à ſucceſſione arceantur, quæritur? plerumque id affirmant, *vid.* ITTER. *d. c.* 14. §. 21. 22. ſed malim diſtinguere inter vitia *animi & corporis*, illa ſucceſſioni illuſtri obſtare putem, non hæc, non enim ex rationibus feudorum vulgarium, ſed liberorum Corporum, Germaniæ Territoria æſtimari debent. Ex quo fundamento etiam Clerici ad ſuccesſionem admitti poſſunt, *vid.* ITTER. *d. c.* 14. §. 23. 24.

§. 13. Ad intelligendum ſuccedendi *modum*, id generaliter præſupponi debet, quod in Territoriis Germaniæ, vel *jus primogenituræ*, vel *Succesſio plurium* obtineat. Utra vero ſuccedendi ratio, altera ſit antiquior magis

giſque uſitata, ac adeo in dubio præſumenda, id non ſatis expeditum eſt, *vid.* ITTER. *de F. l. c.* 13. §. 9. 10. 11. *c.* 12. §. 13. 14.

§. 14. Noviſſime LUDOLPH. *de introd. jur. primog. part. gen. aph.* 11. *ſeqq.* cenſet, antiquis temporibus jura primogenituræ obtinuiſſe ſeculo autem XV. ob admiſſum fere juris Romani uſum, pernicioſas invaluiſſe diviſiones, ſed, cognito errore, in plerisque Territoriis, jura Primogenituræ eſſe reducta, ac in Territoriis, plurium ſucceſſioni obnoxiis, diſſectionem quoque caveri debere. Sed hoc ultimum conſilii ſolum, non neceſſitatis exiſtimari debet, cætera non incongrue dicta videntur.

§. 15. In multis ergo Feudis immediatis, obtinet Jus Primogenituræ, *vid.* VITRIAR. *J. J. P. l.* 3. *tit.* 20. §. 42. *ſeqq.* ITTER. *d. tr. c.* 12. §. 15. 16. LUDOLPH. *d. tr. part. gen. aphor.* 13. Vi cujus *ex æqualibus, primogenitus ſolus ſuccedit, ac poſtgenitis, cum tota ſua progenie, ſucceſſione ſingulari præfertur.*

§. 16. Eſt igitur Primogenituræ ea indoles, ut à momento nativitatis, jus, in poſteros tranſiturum, largiatur, hinc quamdiu Primogenitus, vel aliquis ex ejus progenie ſupereſt, tamdiu poſtgeniti ſucceſſionem ſperare non poſſunt. Hinc primogeniti filius, nepos cæterique deſcendentes, illius fratribus præferuntur.

§. 17.

§. 17. Porro inter ipſos Primogeniti deſcendentes, nativitatis prærogativa quoque attenditur, hinc ſi v. gr. quos ille relinquat filios, primum cum ſuis poſteris, ſecundo præferri, manifeſtum eſt. Hujus igitur ſucceſſionis ea eſt natura, ut primogenitus, ſive ſtatim talis ſit, ſive deficientibus prioribus, ex poſtfacto evadat, cum ſua progenie peculiarem velut lineam efficiat, quæ ipſa tamen in plurimas lineas ſubalternas, pro ratione plurium primogenitorum intermediorum, diſtingvatur, *add.* ITTER. *de F. I. c. 12. §. 17. ſeqq.*

§. 18. Poſſe jus primogenituræ licite introduci, facile liquet, cum nulla lex divina, ad æqualem bonorum diſtributionem, antecedenter obliget, non minus etiam manifeſtum eſt, quod illud, ad conſervanda Territoria Familiasque illuſtres, ſit utile *vid.* ITTER. *d. c. 12. §. 4. 5. 6.* LUDOLPH. *de introd. jur. primog. part. gen. aph. 15. part. ſpec. aph. 2.*

§. 19. Introducitur jus illud potiſſimum (1) *lege imperii publica,* cujus rei exempla ſunt in Electoratibus & Landgraviatu Haſſiæ, *vid.* ITTER. *d. c. 12. §. 8. 9.* (2.) *pactis familiarum illuſtrium ac* (3.) *teſtamentis.*

§. 20. Solent autem, ad valorem *illorum pactorum,* requirere conſenſum Cæſareum, *vid.* ITTER. *d. c. 12. §. 11. 12.* quem inprimis extol-

extollit Ludolph. *de introd. primogen. part. ſpec. aph.* 13. adeo ut pacta licet jurata, conſenſu illo deficiente hæredes non obligare, cenſeat.

§. 21. Enimvero illa ſecurius, ex vulgaribus regulis feudalibus, aut antiquo Reipublicæ Statu, afferuntur. Alias, ſi præſentem Territoriorum libertatem, totiusque Civitatis habitum, ſerio expendamus, diſtingvendum potius videtur, utrum *jus primogenituræ intuitu ſaltem alicujus familiæ*, an *Territorii ſimpliciter ſit introducendum*, illo caſu ſolus paciſcentium conſenſus ſufficit, hoc vero, non Cæſaris tantum ſed & Imperii voluntas, inſuper requiritur.

§. 22 Eadem eſt ratio *Diſpoſitionis teſtamentariæ*. Uti autem dubium non eſt, quin, ad utramque introductionem, requiratur conſenſus Agnatorum, ita Patrem, filiis non conſentientibus, pacto vel teſtamento, jus primogenituræ, modo Cæſaris conſenſus accedat, introducere poſſe, cenſet Ludolph. *d. tr. p. ſpec. aph.* 7. 8. 14. ſed ex hypotheſi non ſatis probata *d. l. aph.* 6. quaſi feudum antiquum, ſine liberorum conſenſu, valide à Patre alienari queat.

§. 23. Alias jus primogenituræ etiam *conſuetudine* introduci poſſe dicitur, ubi quidem de ejus requiſitis valde ſolent eſſe ſolliciti *vid.*

vid. LUDOLPH. *d. l. aph.* 15. ſed perperam per conſvetudinem, videntur intelligere *legem non ſcriptam*, cum potius per eam intelligatur *pactum tacitum* ſeu *obſervantia*, hinc ea, quæ *l. 2. c. 8. §. 5, 6.* recenſui, hic etiam exigenda eſſe videntur.

§. 24. Non minus etiam *Præſcriptio*, ad modos introducendi jus primogenituræ, referri poteſt, licet eam fere expungat LUDOLPH. *d. l.* Eſt etiam illa inſtar *pacti taciti*, ſed quod ex lapſu temporis, lege definiti, effectum habeat, ſecundum ea, quæ *c. 3. §. 17. h.* dixi Laudant quoque *Inveſtituram Cæſaream*, *vid.* ITTER. *d. c.* 12. *§.* 10. ſed illa, ſolitarie ſpectata, introducendo Primogenituræ juri, non ſufficit.

§. 25. Conſequitur laudati juris virtute Primogenitus omnia, quæ ad Territorium dignitatemque illuſtrem pertinent, non etiam bona defuncti patrimonialia, niſi ad hæc quoque idem ſit extenſum, *vid.* ITTER. *d. c.* 12. *§.* 22. 23. COCCEJ. *J. P. P. c.* 27. *§.* 18. *ſeqq.* Eas quoque obligationes ſubire debet, quas alias ſucceſſorem illuſtrem ſequuntur, qua de re, mox in genere agam.

§. 26. Tollitur jus Primogenituræ (1.) *renunciatione*, quæ tamen renuncianti ſolum, non aliis obeſt, hinc renunciatio Patris, filiis, ne quidem naſcituris, nocet, ITTER. *d. c.* 12.

§. 24.

§. 24. 25. quod ultimum tamen, nimium videtur, eſt enim jus primogenituræ, *jus per patrem, in liberos derivandum*, patre igitur expuncto, nihil in liberos derivari poteſt (2) *delicto graviori*, ſed hoc in univerſum, exigui, quoad Status potentiores, ſolet eſſe effectus, de quo alibi iterum dicendum, *add.* LUDOLPH. *d. tr. aph.* 16.

§. 27. Jus Primogenituræ neceſſario conſequitur *Apanagium*, *vid.* SCHILT. *J. J. P. l.* 2. *tit.* 9. §. 13. quod, hoc ſub reſpectu, ad Juris publici Diſciplinam referre licet. Eſt autem *certa aliqua pecuniæ, vel aliorum redituum portio, à Primogenito, Poſtgenitis præſtanda, quo honeſte Statuique ſuo convenienter, ſe ſuſtentare queant*, de quo Scriptores proprii videri debent, *add.* ITTER. *de F. I. c.* 13. §. 1. *ſeqq.* LUDOLPH. *de introd. Jur. primog. part. ſpec. aph.* 12.

§. 28. Quodſi Territoria *ſucceſſioni plurali* ſint obnoxia, *vid.* §. 13. *h.* tum, vel unus, vel plures ſuccedunt, pro diverſa ſcilicet numeri, proximitatis aut æqualitatis ratione. Generalis igitur regula eſt: *Ex pluribus ſuccedit proximior, pares ſimul admittuntur;* proximitas vero & æqualitas ſummatim ex *genere, linea & gradu* æſtimatur.

§. 29. Primum *Genus* eſt *Liberorum*, qui, ratione ſtirpis, unam conſtituunt lineam, &

X 3 ſucce-

ſuccedunt liberi primi gradus æqualiter, modo ad ſucceſſionem habiles ſint, deficientium locum, jure repræſentationis, ſubeunt eorum liberi; Deficientibus omnibus primi gradus liberis, remotiores, ſive ejusdem, ſive diverſi ſint gradus, ſemper, jure repræſentationis, ſuccedere videntur, *add.* Jus Feud. German. *c.* 21. §. *34. 35.*

§. 30. Secundum *Genus* eſt *Aſcendentium.* Sed uti hi in feudis *novis* non, niſi ex pacto ſpeciali, ſuccedunt, ita in *antiquis* regulariter etiam nulla eorum eſt ſucceſſio. Dantur tamen nonnulli caſus, ubi in feudis mediatis aſcendentes ſuccedunt, *vid.* Jus Feud. Germ. *c.* 22. §. 1. *ſeqq.* quos ad feuda etiam immediata referre, nil vetat. *add.* Itter. *de F. I. c.* 15. §. 1.

§. 31. Tertium *Genus* eſt *Collateralium.* Hi in *novo* feudo regulariter non ſuccedunt, ſed in *antiquo* frequens eſt illorum ſucceſſio. Sicut autem proximitas & æqualitas neceſſario eſt attendenda, ſi beneficio *ſanguinis*, eos ſuccedere ſupponas, ita illa negligenda non eſt, quamvis virtute *ſimultaneæ inveſtituræ* illi admittantur, cum hæc ſangvini attemperari ſoleat, *vid.* §. 8. 9. *h. add.* Jus Feud. German. *d. c.* 22. §. *3. ſeqq.*

§. 32. Æqualitas & Proximitas Collateralium, ex *linea & gradu* æſtimatur. Hic oritur

ex

ex *generatione*, id quod, velut ſatis notum, jam ſupponitur, illa vero ex *ſtirpe* ſeu *ſtipite* reſultat, qui enim cum defuncto eidem ſubſunt ſtipiti, illi in eadem cum illo ſunt linea, cumque defunctus plures habuerit ſtipites, nempe Patrem, Avum, Proavum &c. ideo qui ſub proximo ſtipite comprehenduntur, ei ſunt in linea proxima, qui ſub remotiori, in linea etiam remotiori, ita ut ſemper, pro ratione ſtipitis, una altera ſit proximior vel remotior.

§. 33. Hoc poſito, circa Collaterales (quos habiles eſſe oportet ſecundum dicta §. 5. *ſeqq.* *h. add.* Itter. *de F. I. c.* 15. §. 2. 3. 4.) conſideratur (1.) *linea*, & obtinet hæc regula: *qui defuncto ſunt in proxima linea, illi cæteris, gradu licet propinquioribus, præferuntur*, deinde (2.) *gradus*, hac regula obſervata: *plurium ejusdem lineæ perſonarum ſucceſſio, ex gradu æſtimatur*, de cujus ſucceſſionis *veritate, indole & æquitate* pluſcula dixi in Jur. Feudal. German. *c.* 22. §. 25. *ſeqq.*

§. 34. Primo igitur ex Collateralibus ſuccedunt *Fratres germani & conſanguinei*, qui omnes ejusdem ſunt lineæ & gradus, dividuntq; hæreditatem illuſtrem, ſecundum *capita*. Quodſi *fratrum præmortuorum filii* concurrant, illi, jure repræſentationis, cum patruis ſuis, in *portionem ſtirpis ſuæ*, admittun-

tur, ultra hos vero repræſentatio non obtinet, Jus Feudal. German. *c.* 22. §. 19. *ſeqq.*

§. 35. Si *fratrum liberi ſoli* ſint, illi omnes, cum defuncto patruo ſuo, unam eamque proximam lineam conſtituunt; cùm enim omnes fratres eorumque poſteri, hoc caſu, ad ſucceſſionem admittantur; non opus eſt, à ſingulis fratribus novam auſpicari lineam, ſecus ac circa jus primogenituræ, ubi à ſingulis primogenitis, nova ducitur linea, *vid.* §. 17. *h. conſ.* Jus Feud. Germ. *c.* 22. §. 34. 35.

§. 36. Cum etiam fratrum filii, lineæ proximioris beneficio, ſuccedant; hinc defuncti Patruos excludunt; Cumque porro, jure proprio ſequantur, ac inter ſe gradu æquales ſint, ideò ſecundum *capita* dividunt, quod in ſucceſſione allodiali, ex veriori ſententia, non ita ſimpliciter procedit, *vid.* Jus Feud. Germ. *d. c.* 22. §. 23. 24. *add.* Itter. *de F. I. c.* 15. §. 10.

§. 37. Deficientibus fratrum liberis, reliqui Collaterales, ceſſante jure repræſentationis, in infinitum admittuntur, ſed ita, ut primo ſemper ad lineas, quæ defunctum comprehendunt, deinde ad gradus reſpiciatur, hinc qui per Patrem ei junguntur, indiſtincte excludunt eos, qui per avum illi ſunt conjuncti, & ita porro.

§. 38. Hinc v. gr. omnes ex Defuncti fratre deſcendentes, puta, nepos, pronepos, ab-

Digitized by Google

nepos &c. præferuntur defuncti Patruo ejusque poſteris, beneficio lineæ proximæ. Defuncti patruelis, præponitur ejus propatruo ob eandem rationem, *vid.* JUS FEUD. GERMAN. *d. c.* 22. §. 32. *ſeqq. add.* ITTER. *d. c.* 15. §. 11. 12.

§. 39. Cæterum ſicut in hæreditatibus allodialibus, inter plures, bona plerumque distribuuntur, ita circa Territoria non eadem eſt partiendi ratio. In genere tamen dicendum videtur, quod aut *Territoria dividantur*, idque vel quoad ſubſtantiam, vel fructus, aut *pro indiviſo poſſideantur.*

§. 40. Hoc caſu Succeſſores vel communi nomine ditiones adminiſtrant, data nonnunquam Seniori aliqua prærogativa, vel regimen alternant, quæ viciſſitudinaria adminiſtratio vulgo Mutſchierung dici ſolet, *vid.* ITTER. *de F. I. c.* 13. §. 12. *ſeqq.* omnibus autem illis partiendi modis multum incommodi ineſſe, facile liquet.

§. 41. *Teſtamentariæ Succeſſionis* in Territoriis Germaniæ, non adeo magnus videtur eſſe uſus, cum ut plurimum ejus hæc ſint conditionis, ut aliorum jus, liberam teſtandi facultatem impediat. Ceſſant igitur Teſtamenta in Electoratibus aliiſque Feudis, Primogenituræ juri obnoxiis.

§. 42. In feudis diviſibilibus, teſtamenta

non valent, niſi ex conſenſu Agnatorum, cum enim his per leges fundamentales, jus ſuccedendi tributum ſit, invitis hoc interverti nequit. Pater tamen inter liberos, cum liberiori etiam dividendi arbitrio, teſtari poſſe videtur, *vid.* ITTER. *de F. I. c. 13. §. 16. c. 16. §. 1. 2.*
7. Quodſi Territoria, hæreditaria ſint, etiam quoad agnatos teſtamenta valebunt ITTER. *d. c. 16. §. 3. 4. 5.*

§ 43. Si deficiant Conſangvinei, ultimus Poſſeſſor, in Extraneum, teſtamento Territoria transferre poterit, ſi ſint *allodialia*, nam in hoc imperium conſenſiſſe, ex qualitate bonorum colligitur. Si vero ſint *feudalia*, non tantum Cæſaris, quod vulgo putant, *vid.* ITTER. *d. c. 16. §. 6.* ſed & Statuum imperii conſenſus, ad teſtamenti validitatem, requiritur per ea, quæ *c. 3. §. 8. ſeqq. §. 26. ſeqq h.* diximus, utroque etiam caſu propriorum ſubditorum conſenſus videtur neceſſarius.

§. 44. De cætero Status imperii, in condendis teſtamentis, ſolennia juris civilis obſervare debere, multi, ac in ſpecie, LUDOLPH. *de introd. jur. primogen. p. ſpec. aph. 11.* ITTER. *d. c. 16. §. 8.* putant, quia, ut Hic cenſet, *in teſtamentis, pro privatis habentur.* Sed contrariam ſententiam eſſe veriorem, ac rationem allatam, nec ſimpliciter admitti debere, nec huc quadrare, ex iis, quæ *l. 1. c. 1. §. 48. 51. 61. 62.* diximus, apparet.

§. 45.

§. 45. Datur etiam, circa feuda illuſtria, *ſucceſſio conventionalis*, quæ ex *pactis* oritur, qualia ſunt *pactum Ganerbinatus*, quod tamen non ad ſolam ſucceſſionem, nec ad Status imperii tantum, ſed alias quoque præſtationes ac perſonas pertinet, de quo Autores proprii conſulendi; *vid.* BOECLER. *N. J. l. 10. c. 3.* & *pactum confraternitatis*, Erbverbrüderung / *vid.* ARUM. *ad A. B. diſcurſ. 6. §. 6.* ITTER. *de F. I. c. 17. §. 1. 2.*

§. 46. Hoc eſt *conventio*, *inter duas pluresve familias illuſtres, conſenſu habili eo fine inita, ut, una familia extincta, ſuperſtes in territorium vacuum ſuccedat.* Diſtinguitur ab *objecto*, in *univerſale* & *particulare*, ab *effectu*, in *unilaterale* & *bilaterale*, *vid.* SCHWED. *ſect. 2. c. 10. §. 10.* ITTER. *d. c. 17. §. 6. 7.*

§. 47. De *valore* horum pactorum abſurde dubitatur ex *l. pen. C. de pact.* cum hac in re nulla ejus ſit autoritas, *vid.* ITTER. *d. l. §. 10.* De cætero præter *conſenſum familiarum paciſcentium*, videtur non tantum *Imperatoris*, ſed & *omnium Statuum*, imo *propriorum* etiam *ſubditorum* conſenſus, eſſe neceſſarius, per ea quæ *c. 3. §. 26. ſeqq.* dixi, *add.* ITTER. *d. c. 17. §. 10. 11.*

§. 48. Poſitis autem iſtis requiſitis, non tantum circa Principatus aliaque ejus generis feuda, ſed & Electoratus conventiones iſtæ

 vali-

valide iniri poſſunt, *vid.* ITTER. *d. l.* §. 8. De Exemplis harum conventionum Autores proprii conſulendi, *vid.* CARPZOV. *de pact. confrat. Saxon. Haſſiac.* ITTER. *d. l.* §. 3. 4. 5. 9. Effectus autem horum pactorum eſt certum ſuccedendi jus, ſi conditio adjecta exiſtat, cui adeo alienando, præjudicium fieri nequit, *vid.* ITTER. *d. l.* §. 12. 13. 14.

§. 49. Solent etiam *Fœminæ* ex Territoriis immediatis aliquid conſequi, cujus rei conſideratio licet ad jus privatum pertineat, attamen ſi præſtationes fœminis faciendæ, ut onera Poſſeſſorum & Succeſſorum ſpectentur, ad Juris Publici Diſciplinam, illæ etiam referri poſſunt.

§. 50. Exigunt autem aliquid vel *Viduæ*, vel *Filiæ*. Circa quas in genere obſervandum, quod earum jura ex pactis & Statutis Familiarum, primario ſint judicanda, his deficientibus, non incongruum erit, ſi jura aliarum fœminarum, illuſtribus quoque tribuamus; ſunt enim & hæ, privatæ conditionis, ac legibus privatis ſubſunt, cumque præterea rebus nonnullis indigeant, eadem utique ipſis promiſſa, quæ aliis fœminis debentur, cenſeri debent.

§. 51. Cum etiam Maritus & Pater, libero præſit territorio, hinc dubitandum non eſt, quin graviora onera, quam alias in feudis

media-

mediatis occurrunt, illi poſſint imponi. In dubio tamen juxta præſcriptum juris conſveti, promiſſio facta, cenſeri forte debebit.

§. 52. Quod in ſpecie *Viduas* attinet, circa eas matrimonium non tantum perfectum, ſed & conſummatum præſupponi debet, *vid.* COCCEJ. *J. P. P. c. 28. §. 7. 20. 21.* De cætero præcipuum Viduarum jus eſt *Dotalitium* i. e. *Uſusfructus, tuendæ Viduitatis cauſa uxori conſtitutus*, de quo, intuitu feudorum mediatorum, ſumma capita retuli in JUR. FEUD. GERMAN. *c. 18. §. 21. ſeqq.* quæ huc etiam quadrant, niſi in quantum conditio Territoriorum immediatorum, eique innexa conventio, aliud nonnunquam expoſcit, *add.* COCCEJ. *J. P. P. c. 28.*

§. 53. Sic Dotalitium, ob *dotem illatam*, ac *in feudum verſam*, demum exigi poſſe dicitur, quod ad illuſtria etiam feuda applicant. *vid.* COCCEJ. *c. 28. §. 12.* ITTER. *de F. I. c. 18. §. 11.* ſed diſtinguerem, utrum *dotalitium à vivo Marito ſit conſtitutum*, an *poſt ejus mortem demum conſtituendum*; illo caſu ſimpliciter valebit, dote licet nulla, vel illata, vel probata, ob præſuppoſitum §. 51. hoc vero Succeſſor ſibi onus imponi non patietur, niſi accepta dote.

§. 54. Ob eandem rationem quantitas Dotalitii illuſtris, vulgaribus regulis per

 omnia

omnia non erit adſtricta, ſed à Marito conſtitutum ſimpliciter valebit, licet conſvetam excedat quantitatem; hinc etiam, quoad percipienda emolumenta, vel cavendi neceſſitatem ſimiliaque, lautioribus cum conditionibus, illud à marito conſtitudi poteſt.

§. 55. Reliqua dotalitii capita, nempe optio mulieris, modi, qui dotalitium vel impediunt, vel conſtitutum tollunt, ſimiliaque, ex jure communi judicari debent, niſi conventione aliud conſtitutum: Id quod etiam de cæteris juribus fœmininis, puta, repetitione dotis, donatione propter nuptias ejusque generis aliis, dicendum.

§. 56. *Filiabus* debentur alimenta & dotatio, quæ itidem ex jure communi judicari debent, *vid.* JUS FEUD. GERMAN. *c. 18. §. 48. ſeqq.* niſi conventione, Territorii poſſeſſori, iſta onera ſimpliciter impoſita ſint, quod valide fieri poſſe, ex §. 51. patet.

§. 57. An Territorii poſſeſſor, Apanagiatorum filiabus, quoque dotem dare teneatur, diſputari ſolet? *vid.* ITTER. *de F. I. c. 18. §. 12.* ſed eſt magis quæſtio facti, quam juris, hinc, pro diverſa Apanagii quantitate, diverſimode pronunciandum videtur, ut tamen in dubio affirmativæ inhæreamus, æquum puto, *add.* COCCEJ. *d. c. 28. §. 1. 2. 3.*

CAPUT

CAP. V.

De Obligatione Succeſſoris illuſtris.

SUMMARIA.

Succeſſor illuſtris, in obligationes quoque anteceſſoris ſuccedit §. 1. ſed intereſt, jure hæreditario, an proprio ſuccedat §. 2. ille factum defuncti præſtat, hic regulariter non §. 3. prior diſtinctionis pars recte ſe habet §. 4. ſed poſterior, ad civitates & territoria libera, non recte applicatur §. 5. 6. in his ergo ſucceſſor quivis regulariter obligatur §. 7. ſeqq. quis proprio jure ſuccedere dicendus §. 11. 12. Succeſſor debet expectantias, & feuda conceſſa §. 13. juriſdictionem datam, contractus ſervare, & debita, etiam hæreditaria, exſolvere §. 14. 15. aliquando tamen obligatio ceſſat §. 16. ſeqq. geſta Regum Principumque pro ſubſtrata materia, intelligi debent, §. 21. 22.

§. 1.

UTi Succeſſor illuſtris, ſive electione ſive ſucceſſione Territorium obtineat, omnia jura eidem cohærentia conſequitur, ita eundem obligationibus nonnullis obſtringi, non minus certum eſt. Quousque vero illa vincula ſeſe extendant, id non usque adeo expeditum eſt, ſive in theſi, ſive in hypotheſi, Germaniæ ſcilicet intuitu, hæc res ſpe-

 ctetur

ctetur, *vid.* ZIEGLER. *de jur. Majeſt. l. 1. c. 4. §. 28.* STRUV. *S. J. F. c. 7 §. 9.* ITTER. *de F. I. c. 18. §. 2. ſeqq.*

§. 2. Summam rei, intuitu Statuum imperii, hac vice attingere lubet: Vulgo igitur diſtingvunt, utrum quis ſuccedat *jure hæreditario*, an *proprio*; Prius contingit in *rebus allodialibus ac regnis vel Territoriis patrimonialibus*, poſterius in *regnis ac territoriis, jure quodam velut uſufructuario poſſeſſis*, *vid.* STRUV. *d. c. 7. aph. 9. n. 1. 4.* PUFENDORF. *de J. N. G. l. 8. c. 10. §. 8.*

§. 3. Hoc præſuppoſito, eum, qui jure hæreditario ſuccedit, factum defuncti præſtare debere cenſent, non verò eum, qui jure proprio, niſi ſit defuncti filius, vel alia exceptionis faciendæ cauſa appareat, cujus generis plures recenſere ſolent, *vid.* STRUV. *d. aph. 9. n. 5. ſeqq.* ZIEGLER. *d. tr. l. 1. c. 4. §. 48.*

§. 4. In hac doctrina, primum diſtinctionis membrum, dubio procul admitti debet, quando enim penes defunctum, jus agendi fuit, ejusque voluntate Succeſſor bona acquirit, nullo jure impletionem eorum, quæ Anteceſſor egit, detrectare poteſt.

§. 5. Sed ſecundum membrum, non perinde liquidum eſt; Equidem ſi defunctus ſolus aliquid egerit, tum Succeſſor, jure proprio bona conſecutus, ad ejus facta præſtanda non obſtringitur, niſi conſenſerit, vel ex iis utilitatem

tantem ſentiat, id quod in feudis mediatis accidit.

§. 6. Aſt cum Reges, liberorumque Territoriorum Capita, plerumque non ſuo, ſed Reipublicæ nomine, agant, non videntur Interpretes indolem Civitatum eique innexam rationem, quam GROTIUS *de J. B. P. l. 2. c. 14. n. 11. 12.* etiam exhibuit, ſatis aſſecuti, quando Succeſſorem ex eo, quod proprio jure ſuccedat, à neceſſitate implendi facta Anteceſſoris, immunem pronunciarunt.

§. 7. Rejectis igitur, hoc reſpectu, ſententia vulgari, ambiguisque limitationibus, eam ſecutis, dicendum potius eſt, quod is, qui in Regnum, vel liberum Germaniæ Territorium, proprio jure ſuccedit, facta Anteceſſoris, quæ juxta præſcriptum legum fundamentalium, vel his deficientibus, citra inconſultam prodigalitatem, ſuſcepta ſunt, ſervare debeat.

§. 8. Nam quæ defunctus ita egit, illa non ſuo tantum, ſed & Reipublicæ nomine ſuſcepit, ſeu Hæc, per Caput ſuum, iſta voluit: Licet igitur Rex aut Princeps moriatur, attamen ipſa Reſpublica, velut perſona immortalis, adhuc durat, quare Succeſſor ea, quæ illa per Caput ſuum antea voluit, & nunc etiam adhuc vult, evertere non poteſt.

§. 9. Nec oberit nunc, *quod Succeſſor cauſam*

ſam ſucceſſionis ab Anteceſſore non habeat, habet tamen ab ipſa Civitate, hinc hujus facta, per defunctum ſuſcepta, evertere nequit.

§. 10. Ex quo etiam liquet, quare à Succeſſore feudi mediati, ad illuſtrem Succeſſorem inferre non liceat; ille ſuccedit homini ſingulari, hic Capiti corporis liberi & adhuc durantis: ibi quæritur de implendo facto hominis defuncti, hic, perſonæ viventis.

§. 11. De cætero nomine ejus, qui proprio jure ſuccedat, ac ad ſervanda Anteceſſoris facta, obſtrictus ſit, non tantum intelligimus Principem agnatum, ex legum fundamentalium præſcripto, ſuccedentem, ſed & eum, qui ſpeciali electione bona conſequitur.

§. 12. Imo in Germania, hoc nomine comprehendimus totum Imperium, ſi Ei territorium aliquod aperiatur, nec non illum, qui de novo, ſive ex prævia aliqua Expectantia, ſive ſine ea, à Cæſare Imperioque illud conſequitur. Quo caſu etiam nihil intereſſe putamus, ſive Territorii, denuo collati, priſtina qualitas maneat, ſive mutetur, & v. gr. ex Epiſcopatu Ducatus fiat, nam in omnibus illis Succeſſoribus, ratio antea data, efficax eſt.

§. 13. Juxta hæc igitur Succeſſor illuſtris ſervare debet (1.) Expectantias ab Anteceſſore datas, *vid.* RHET. *Comm. jur. feud. l. 1. tit. 3. n. 19.*

n. 19. p. 189. add. JUS FEUD. GERMAN. *c.* 13. §. 32. *ſeqq.* (2.) feuda in Territorio conceſſa, hæc enim male, à nonnullis, *vid.* ITTER. *de F. J. c. 22. §. 8.* pro ſubfeudis habentur, ac ex vulgarium ſubfeudorum regulis æſtimantur, *vid.* RHET. *d. Comm. l. 1. tit. 1. n. 28. p.* 77. *add.* JUS FEUD. GERM. *c. 15.* §. 27.

§. 14. Non minus etiam (3.) Jurisdictionem aliis permiſſam, *vid.* ZIEGLER. *de Jur. Majeſt. l. 1. c. 4. n. 28. in fin.* data privilegia, ID. *d. tr. l. 1. c. 12. §. 14.* ac in ſpecie jus venandi, ſimiliaque jura auferre non debet. Quemadmodum etiam (4.) contractus implere, aut impletos in ſuo Statu relinquere, *vid.* PUFENDORF. *de J. N. G. l. 8. c. 10. §. 8. 9.* ZIEGLER. *d. tr. l. 1. c. 28.* §. 10. GROT. *de J. B. P. l. 2. c. 14. §. 13.* ac inprimis (5.) debita, tam feudalia quam hæreditaria, ſolvere tenetur, STRUV. *S. J. F. c. 14. §. 29. n. 5.*

§. 15. Eſt tamen hoc ultimum ſatis controverſum, ceu liquet ex iis, quæ hanc in rem retulit, ITTER. *de F. I. c. 18. §. 3. ſeqq.* qui & ipſe contrariam ſententiam amplectitur. Sed ratio, §. 8. allata, generalis eſt, cumque ejus efficaciam, in Territoriis Eccleſiaſticis, agnoverit ITTER. *d. c. 18. §. 10.* non erat, cur in cæteris diſſentiret, *vid.* JUS FEUD. GERMAN. *c. 18. §. 67. ſeqq.*

§. 16. Quod ſi Anteceſſor non ex præ-

ſcri-

ſcripto legum fundamentalium egerit, ſucceſſor ad Ejus facta præſtanda non eſt obligatus, nam actiones illæ non ſunt Reipublicæ. Ex hoc capite recte improbantur ditionum alienationes, maxime ſi pecunia inde redacta, in Civitatis utilitatem non ſit verſa, *vid.* Grot. *l. 2. c. 14. §. 12. n. 6.* Ziegler. *de Jur. Majeſt. l. 1. c. 4. §. 28.*

§. 17. Irrita quoque cenſeri debent ea, quæ contra conventiones, cum Statibus Provincialibus initas, ſunt ſuſcepta; ut ſi Princeps ditiones, quas ſine Statuum provincialium conſenſu, ſe non oppignoraturum promiſerat, pignoris nexu conſtringat, quem caſum præjudicio illuſtrat Ziegler. *d. c. 4. §. 29.*

§. 18. Quodſi expreſſæ conventiones deficiant, adeoque liberius arbitrium Principi competat, ea tamen Succeſſor probare non debet, quæ per inconſultam prodigalitatem acta ſunt, nam eousque arbitrium illud extendi, ac talis actio, pro Reipublicæ actione, haberi non debet.

§. 19. Licet vero Princeps, ad minimas anguſtias, non ſit redigendus, ceu admonuit, Grotius *l. 2. c. 14. §. 12.* attamen nec quævis ejus actio inconſiderata, Civitati ac Succeſſori imputari debet: Neque etiam judicatu impoſſibile eſt, quænam actio inconſulte prodiga cenſeri debeat, ſi ejus *originem* & *exitum* probe expendamus.

§. 20.

§. 20. Ex hoc igitur capite, donationes ſuperſtitioſæ, emendicata privilegia, ac doloſe obtenta jura, non tantum, recte revocantur, *vid.* ZIEGLER. *d. l. 1. c. 4. §. 28.* ſed & improbi homines, qui, inſuper habito conſcientiæ dictamine, peccandi occaſionem Principi ſuppeditarunt, merito puniuntur.

§. 21. Illud non ad obligationem Succeſſorum, ſed ad geſta Regum Principumque in genere pertinet, quod pro ſubſtrata materia aliisque circumſtantiis, illa intelligenda ſint. His ergo mutatis, non tantum Succeſſor, ſed & ipſe Autor, acta revocare, aut potius nulla, ac non amplius obligatoria, declarare poteſt, *vid.* GROT. *l. 2. c. 14. §. 12. n. 4.* ZIEGLER. *de jur. majeſt. l. 1. c. 12. §. 14.*

§. 22. Multo magis geſta illa valorem amittunt, ſi conditio iis expreſſe adjecta ſit, eaque poſtea deficiat. Ex quo fundamento multa inſtituta, quæ, ob mutata tempora deficientemque, ſub qua introducta ſunt, conditionem, dudum vim ſuam amiſerunt ac noxia eſſe cœperunt, prætextu tamen juris quæſiti, ab iis, quorum intereſt, defenduntur, ſine iniquitate tollere in Civitatibus liceret.

CAPUT

CAP. VI.

De Tutela Illuſtri.

SUMMARIA.

Succedentium ætas imperfecta, tutelam requirit §. 1. *quæ jure communi & proprio efformari ſolet* §. 2. 3. *apud Romanos tutela & Cura diſtinguebatur ſed in Germania diſcrimen fere negligitur* §. 4. *tutela illuſtris, cum plebeja, convenientia* §. 5. *definitio & ſumma capita* §. 6. *conſtitutio* §. 7. *defert tutelam anteceſſor* §. 8. 9. *etiam quoad ſucceſſores collaterales* §. 10. *non vero mater* §. 11. *modus dandi à libertate dependet* §. 12. 13. *deficiente Anteceſſoris proviſione, lex vocat agnatos* §. 14. 15. 16. *his quoque deficientibus judicia imperii tutores conſtituunt* §. 17. *tutela defertur habili* §. 18. *quoad pupillos vel minores,* §. 19. *tutelam delatam tutor acciepiat* §. 20. 21. *& quid juris circa plures* §. 22. *tutelæ conſtitutæ effectus quoad tutorem, pupillum & extraneos* §. 23. *ſeqq. modi tollendi tutelam* §. 27. 28. *tutela finita, ratio reddenda eſt,* §. 29.

§. I.

SÆpe contingit, ut is, quem ſors ad Succeſſionem vocat, defectum ætatis patiatur, nec ſatis habile ſit Subjectum ſuſtinendæ exercendæq; Superioritati Territoriali, ſed aliorum potius auxilio indigeat.

Tute-

Tutelæ igitur *Illuſtris* ſumma capita, nunc etiam, velut in ſede propria, conſiderari debent.

§. 2. Ut hominibus imperfectæ ætatis, alius aſſiſtat, eorumque actiones moderetur, id, ex communi æquitatis utilitatisque principio, omnes homines intelligunt, & hactenus adeo *Tutela* eſt juris Gentium.

§. 3. Sicut autem Tutela omnibus Gentibus nota eſt, ac, in multis partibus, communi etiam jure naturali regitur, ita nonnunquam Gentes quædam, legibus ſuis poſitivis, eandem ſpecialius efformant, quæ apud alias non indiſtincte obtinent.

§. 4. Apud Romanos, ætas impubes & minor, quoad res agendas, diſcernebatur, hinc apud eos invaluit diſcrimen *Tutelæ & Curæ*. Sed apud Germanos, utraque ætas eodem fere loco habetur, adeoque Tutelæ & Curæ, differentia vel nulla vel modica, ſæpe certe non alia eſt, quam quæ, ex præjudiciis juris Romani, aſſeritur, *add.* LEHMAN. *Chr. Spir. l. 7. c. 26.*

§. 5. De cætero certum eſt, quod Tutela illuſtris iisdem, quibus plebeja conſtet capitibus: pupillorum enim imbecille eſt judicium, cujuscunque illi ſint conditionis. Interim non iisdem regulis, utraque tutela, per omnia, dirigitur, hinc, quoad illuſtrem, præ-

cipua difficultas, in recto legum privatarum uſu, conſiſtere videtur.

§. 6. Eſt Tutela hæc, *Jus & obligatio, Principis aliusve Status impuberis actiones dirigendi, ejusdemque bona rite adminiſtrandi.* Circa quam (1.) ejus *conſtitutio* (2.) *effectus* & (3.) *duratio* expendi poſſunt.

§. 7. Conſtituitur tutela Imperantis impuberis, mutuo conſenſu, *delatione* ſcilicet eorum, penes quos ejus rei arbitrium eſt, & *acceptatione* futuri tutoris.

§. 8. Defert tutelam (1) *is qui rerum potitur*, nam illa libertas legibus fundamentalibus reſtricta non eſt, quod etiam de *Electoribus* dicendum, cum nec quoad eos, reſtrictio liquido ſatis doceri queat, *vid.* Rhet. *J. J. P. l. 1. tit. 7. §. 9.* licet alii diſſentiant, prout notiſſima hanc in rem extat controverſia, *vid.* Schwed. *ſect. 2. c. 3. §. 11. 12.* Vitriar. *l. 3. tit. 11. §. 5.*

§. 9. Ex ſententia Coccej. *J. P. P. c. 29. §. 17. ſeqq.* Electoribus minoribus, in *A. B. c. 7.* ſaltem quoad *jus eligendi Cæſarem*, zur Verweſung des Chur-Ampts / conſtitutus eſt Tutor legitimus, cujus juri teſtamento derogari nequit, ſed quoad *ditiones Electorales*, liberum Tutoris teſtamento conſtituendi jus eſt. Sed vereor, ut illa diſtinctio rationibus & exemplis allatis ſatis probetur.

§. 10.

§. 10. Non tantum autem moriturus poſſeſſor *deſcendentibus*, ſed & *collateralibus*, tutorem conſtituere poteſt, neque enim illa datio, *à patria poteſtate*, ſed *ſuperioritate T.* dependet.

§. 11. Matri autem facultatem dandi tutorem, ob rationem modo datam, omnino negarem, licet diſſentiat ENGELBRECHT *in diſſert. de uſu jur. Roman. in quæſtion. jur. publ.* §. 37. abuſus, hanc in rem, legibus Romanis.

§. 12. Modus autem dandi, à dantis *libertate* dependet, cum legibus poſitivis ſit ſolutus, hinc teſtamento ſive ſolenni, ſeu minus ſolenni, datio præciſe fieri non debet, ſed quavis ultima voluntate fieri poteſt, licet hic etiam diſſentiat ENGELBRECHT *d. l.* §. 37. 38.

§. 13. Confirmationem tamen judicialem vulgo neceſſariam dicunt, non quidem ob leges Romanas, ſed *Reform. Polit. de anno* 1577. *tit.* 32. *anno* 1548. *tit.* 31. *R. J. anno* 1570. §. 40, *vid.* VITRIAR. *l.* 3. *tit.* 20. §. 19. HAHN. *ad* WESENB. *de tutel. n.* 6. quamvis hoc omne ad Status minores ſaltem pertinere videatur.

§. 14. Quod ſi tutor à defuncto datus non ſit, tum (2.) *lege agnatis tutelam immediate deferri*, multi quidem ſine hæſitatione aſſerunt, *vid.* VITRIAR. *d. l.* §. 25. eoque fine ſo-

lennes juris Romani textus congerunt ENGELBRECHT *d. diſſert. p. 1. §. 35. 39. 42.*

§. 15. Sed uti in aliis imperiis, ea res à populi voluntate dependet, ita in noſtro etiam, iſta cura, ad totam civitatem, pertinere cenſenda eſt, agnatis vel matre, legum Romanarum diſpoſitionem, nequicquam cauſaturis, niſi receptionem docuerint, *vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. *169.*

§. 16 Interim cum agnatorum interſit, quomodo territorium adminiſtretur, adeoque diſpoſitio juris civilis huc etiam quadrare videatur, præterea tam ob fluctuantem imperii ſtatum, quam ſolennem de magna juris illius autoritate errorem, facile fieri potuerit, ut jus Romanum huc etiam traheretur, atque ita ipſo uſu reciperetur, ideo, ſi hoc factum eſt, nolim iſti ordini amplius repugnare, matrem tamen, ut Tutricem legitimam, non admitttit COCCEJ. *J. P. P. c. 29. §. 8.*

§. 17. Delatione iſtis modis non facta, dubio procul (3.) *cura conſtituendi tutorem, ad Imperium pertinet*, quod hanc poteſtatem Cameræ imperiali & judicio aulico delegavit, *vid. O. C. p. 3. tit. 3.* cum autem iſta datio, ab autonomia Imperii noſtri, dependeat, fruſtra ei probandæ allegatur, *pr. J. de attil. tutor. v.* ENGELBR. *d. l.* §. *35.*

§. 18. Poterit tutela illuſtris, cuivis deferri,

ri, dummodo ei gerendæ par ſit, *habilitas & requiſita poſitiva* juris Romani, hic præciſe attendi non debent, cum dantes illis legibus non obſtringantur, hinc diſpoſitionem *Nov.* 72. *c.* 1. 2. haut obtinere puto. In ætate tamen Tutoris definienda, aliquas jus Romanum habere poteſt partes, *vid.* RHET. *J. J. P. l.* 1. *tit.* 7. §. 12.

§. 19. Defertur tutela intuitu *pupilli* vel *minoris*, hæc enim hic coincidunt. Terminus autem imperfectæ ætatis in Electoribus eſt *annus XVIII.* completus *A. B. c.* 7. *vid.* VITRIAR. *l.* 3. *tit.* 11. §. 5. *ſeqq.* rectiſſime autem idem ad alios Principes & Status fuiſſet applicatus, niſi ψευδεξηγησία Legiſtarum *annum XXV.* jure Romano ſtatutum, obſervari juſſiſſet, *vid.* VITRIAR. *d. tit.* 11. §. 8. *l.* 3. *tit.* 20. §. 28. VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 163. *ſeqq.*

§. 20. Delatam tutelam tutor futurus *acceptat*, quo facto, actus perfectus eſt, confirmandus tamen decreto judiciali §. 13. aliaque præſtanda, quæ ad ſecuritatem pupilli pertinent, *R. J. de anno* 1548. *tit.* 31. 1577. *tit.* 32. *vid.* LAUTERB. *Comp. Jur. de admin. tutor.* quamvis, in Statibus majoribus ea rigide obſervari, vix putem.

§. 21. Quæ de *petendis tutoribus*, ut & *Tutorum excuſationibus*, in jure Romano diſpoſita ſunt, ea, circa tutelam publicam, nullius

uſus eſſe videntur, cum hæc non declinari, ſed ſollicite ambiri ſoleat.

§. 22. Qui quoad rem principalem Tutor conſtitutus eſt, acceſſoriorum, v. gr. bonorum allodialium, adminiſtrationem recte ſibi etiam vindicat, nec quoad hæc, proximiorem cognatum admittere tenetur. Quod ſi autem duo pluresve tutores conſtituti ſint, illi omnes adminiſtratione commiſſa fungentur, Tricarum juris Romani, an iſtis caſibus alter pro Tutore, alter pro Curatore habendus ſit? *vid.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 7. §. 14.* COCCEJ. *c. 29. §. 9. ſeqq.* nullus eſt uſus.

§. 23. Tutela conſtituta, Tutor *poteſt & debet* eam rite adminiſtrare, *vid.* OBSERV. AD LAUTERB. *Obſerv. 812. 813. 822.* quam adminiſtrationem plures *obligationes reciprocæ* ſequuntur, quæ omnia naturalia ſunt, adeoque hic merito quoque locum habent.

§. 24. Ex facto igitur Tutoris, Pupillus illuſtris, contra alios jus acquirit, ac his quoque obligatur, *vid.* OBSERV. LAUTERBACH. *Obſerv. 816. 817. 818.* Inter ipſum etiam Tutorem & Pupillum, reciproca jura & obligationes oriuntur, *vid. d.* OBSERV. *Obſerv. 824. ſeqq.*

§. 25. Si tutor privatæ ſortis ſit, aut receptio ſpecialiter doceri queat, etiam leges Romanæ *poſitivæ* applicari poterunt. Hinc tacitum

tum pignus, in bonis Tutoris,forte non male aſſeritur, *vid.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 23. §. 1.*

§. 26. Stante tutela, ea quæ naturaliter pupillus agere nequit, nec ab illuſtri pupillo ſuſcipi poſſunt: Quæ vero lege poſitiva requiruntur,ea negligi poterunt, niſi ultro obſervanda exiſtimentur. Hinc actus a ſolo Pupillo ſuſceptus, non erit obligatorius. Utrum vero ſit ipſo jure nullus, an reſtitutione reſcindendus, *vid. Obſerv.* AD LAUTERB. *Obſerv. 123. n. 2.* forſitan otioſe hic diſputatur.

§. 27. Denique jus & obligatio Tutoris finietur, juxta præſcriptum juris gentium & legum germanicarum. Poſitiva in tutore privatæ conditionis, imo etiam tutore illuſtri, in quantum, pro vero Imperii ſubdito, haberi poteſt, locum invenient.

§. 28. Dubitandum igitur non eſt, quin *morte* Tutoris & pupilli, *majorennitate* hujus, *diei* vel *conditionis exiſtentia*, Tutela illuſtris finiatur. Ob *delictum* quoque ſuſpectus Tutor poterit removeri: Maternam tutelam *ſecundæ nuptiæ* tollent: *Pœnæ* jure poſitivo conſtitutæ, locum etiam intervenient.

§. 29. Tutela finita, geſtæ adminiſtrationis rationem eſſe reddendam, certum videtur, *vid.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 23. §. 1.* eam tamen nec exigi, nec præſtari ſolere, admonet

Coccej. *J. P. P. c. 29.* §. *14.* cujus rei ratio à peculiari adminiſtrandi modo fortaſſis dependet.

CAP. VII.

De Inveſtitura Feudorum Imperialium.

SUMMARIA.

Acquiſitionem Territoriorum originariam ſequitur inveſtitura §. *1. 2. 3. derivativam, inveſtiture renovatio* §. *4. hujus definitio* §. *5. perſonæ eam peragentes* §. *6. 7. ejus petendæ tempus* §. *8. modus* §. *9. partes* §. *10. 11. conſectaria* §. *12. effectus* §. *13. ſeqq. inveſtitura non eſt cauſa Superioritatis territorialis* §. *18, 19. non occurrit quoad civitates imperiales* §. *20.*

§. I.

QUodſi quis acquiſitione originaria Territorium obtinuerit, tum à Cæſare ſolenniter *inveſtitur.* Licet autem inveſtitus hic de novo conſequatur Superioritatem Territorialem, illa tamen non ab *inveſtitura*, ſed potius *collatione præcedente*, quam Cæſaris Statuumque conſenſu fieri debere diximus, *c. 3.* §. *7. ſeqq. h.* dependet.

§. 2. Prolixe ſatis de hac inveſtitura egit

Itter.

Itter. *de F. l. c. 7. 8. 9.* ubi præmiſſis generalibus, ad originem, definitionem ac diviſionem inveſtituræ pertinentibus, materiam, perſonas, ritus, adjuncta & effectum perſequitur.

§. 3. Sed multa non tam primam inveſtituram, quam ejus potius renovationem concernunt, præterea circa Status Eccleſiaſticos, inveſtitura per baculum & annulum, quæ officium Epiſcopale reſpicit, cum inveſtitura, ad ipſa feuda pertinente, confunditur, denique effectus juramenti & inveſtituræ, ultra libertatem Statuum, ſæpe extenditur.

§. 4. Si quis autem electione vel ſucceſſione Territorium ſit conſecutus, tum opus eſt *renovatione inveſtituræ*, quæ itidem in caſu mutati Imperatoris eſt neceſſaria, *add.* Itter. *d. F. l. c. 11. §. 1. 2.*

§. 5. Eſt igitur renovatio inveſtituræ *actus, quo, in caſu mutati Imperatoris, vel Territorii poſſeſſoris, novus vel antiquus Imperator, poſſeſſori antiquo vel novo, prævia ejus petitione, intra annum, ſub pœna amiſſionis, facienda, jus territoriale eique connexa, præſtito fidelitatis juramento, neceſſario & ſolenniter confirmat.*

§. 6. In caſibus igitur habilibus, omnes Status, *vid.* Itter. *d. c. 11. §. 2. 37. c. 10. §. 7. 8. 9.* inveſtituram renovare debent. Archi-Duces tamen Auſtriæ & Reges Bohemiæ, ex-

 tra

tra Territoria ſua, vel ſimpliciter, vel ultra decimum quintum milliare germanicum, eam petere non tenentur, *vid.* VITRIAR. *l.* 2. *tit.* 1. §. 10. *l.* 3. *tit.* 12. §. 9. MONZAMB. *c.* 2. §. 4. ITTER. *c.* 9. §. 31.

§. 7. Facit inveſtituram Cæſar & quidem *neceſſario*, *Capit. Leopold. art.* 3. mediate vel immediate ITTER. *d. c.* 9. §. 12. 36. *c.* 11. §. 6. *locus* autem faciendæ inveſtituræ ab ejus arbitrio dependet, quemadmodum etiam *modus* hodie indiſtinctè gladio fieri ſolet, VITRIAR. *d. tit.* 1. §. 10. 17. 18. ITTER. *c.* 9. §. 31. *c.* 11. §. 3.

§. 8. Petenda eſt inveſtitura intra annum, *Ord. Reg.* 1521. §. 4. vide tamen ITTER. *d. c.* 11. §. 4. 7. alias amiſſio feudi ſequitur, circa quam ſolennes quæſtiones, in jure feudali explicari ſolitæ, occurrunt, VITRIAR. *d. l.* §. 12. 13. 14. ITTER. *d. c.* 11. §. 5. Sed vix doctrina illa vulgaris libertati Statuum convenit.

§. 9. De cætero poteſt renovatio fieri *mediate*, per procuratorem, neque enim præſentiam perſonalem leges fundamentales præciſe requirunt, id quod etiam de prima inveſtitura dicendum, licet diſſentiat ob quædam exempla VITRIAR. *d. l.* §. 15. *vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIGAT. §. 170. *ſeqq. add.* ITTER. *d. c.* 9. §. 22. 23. 24. *c.* 11. §. 3. 8.

§. 10. Partes inveſtituræ ſunt *juramenti fidelitatis præſtatio & inveſtitura ſtricte dicta*,

VITRI-

VITRIAR. *d. l.* §. 17. 18. 20. ITTER. *d. c.* 9. §. 38. *ſeqq.* quæ certis *ſolennitatibus* peraguntur. *vid.* STRYCK. *append. ad E. J. F.* ITTER. *c.* 9. §. 29. *ſeqq. c.* 11. §. 3. *c.* 9. §. 37. rectius omnis iſta res uſu, quam præceptis addiſcitur.

§. 11. De juramento, quod Vaſalli imperiales præſtant, diſputari ſolet, an *præter Vaſallagium, etiam ſubjectionem involvat, adeoque homagii quoque rationem habeat?* *vid.* ITTER. *d. c.* 9. §. 43. *ſeqq.* Verum ſi Scriptores ſerio libertatem Statuum expenderent, *Vaſallos*, non *ſubditos*, ſed *ſocios*, facile reperirent.

§. 12. Poſt inveſtituram, *literæ inveſtituræ* traduntur & *certæ quantitatis ſolutio* ab inveſtito præſtari debet, *vid. A. B. tit.* 29. *J. P. art.* 5. §. 21. quæ latius iterum perſequitur ITTER. *d. c.* 11. §. 9. *ſeqq.*

§. 13. Primam inveſtituram non habere vim *veræ collationis* jam diximus §. 1. diſſentiente licet cum aliis ITTERO *d. c.* 9. §. 25. 48. 49. *ſeqq.* Multo minus igitur iſta vis, renovatæ inveſtituræ, tribui poteſt, & certe jam, ante eam, jus territoriale cum annexis, competere Statibus imperii, tot indiciis liquidum eſt, ut putidum ſit, iis velle obloqui.

§. 14. Nam Imperator non alia conditione eligitur, quam ſalvis Statuum juribus; præcepto manente Inſtrumenti Pacis obſtringitur,

tur, ad jura illa Statibus non danda; ſed relinquenda; omnia faciunt Status nondum inveſtiti, quæ inveſtiti, ipſe Cæſar à nondum inveſtitis Legatos recipit, iisque mittit, adeoque proprio teſtimonio oſtendit, eos jam eſſe ſui juris, *add.* Itter. *d. c. 9. §. 26. 27. 28.*

§. 15. Imo ipſa amiſſio feudi, in caſu inveſtituræ omiſſæ ſecutura, quam diſſentiens Kulpisius *ad Monzamb. p. 2. c. 5. §. fin.* opponit, uti vim veræ collationis, inveſtituræ non conciliat, quod jam tum oſtenderat Pufendorf. *de Republ. irregul. §. 13.* ita eam potius negat, nam ſi ante inveſtituram aliquid amitti poteſt, ubique ante eam jam adfuit, privatio enim præſupponit habitum, *add. §. 8. h.*

§. 16. Manifeſtum igitur eſt, renovatam inveſtituram, non *conferre* jus, ſed *confirmare*, ac pertinere ad *conditionem habendi*, quæ quidem non tam beneplacito Cæſaris, quam legibus fundamentalibus conſtituta ſit. Hinc etiam dubitandum non eſt, quin totus ille inveſtiturarum apparatus, vacante ſolio, à Statibus penitus tolli poſſit.

§. 17. Veritas noſtræ ſententiæ fit evidentior, ſi conſideres, quod ne quidem, in feudis mediatis, inveſtituræ renovatio, vim veræ collationis habeat; Et facile liquet, quod antiquiſſimis temporibus, quibus feudorum poſſeſſio erat precaria, Vaſallus quidem à re-

nova-

novata inveſtitura omne jus habuerit, at poſtquam feuda, per certam ſucceſsionis vel electionis legem, in alios transmitti cœperunt, renovatio inveſtituræ, ultra habendi conditionem, extolli nequit, *add.* JUS FEUD. GERMAN. *c.* 25. §. 32. 33.

§. 18. Hinc etiam liquet, ineptam eſſe quæſtionem, *an inveſtitura Superioritatem, in Status, tranſire faciat cumulative, privative an ſubordinate?* quod ultimum plerisque neotericis placere teſtatur, SCHVV ED. *ſect.* 2. *c.* 10. §. 8. nam uti falſum illa continet *ſubjectum*, cum inveſtitura nihil transferat, ita nullum ex *prædicatis*, licet ad verum ſubjectum, ſeu veram Superioritatis cauſam, referatur, connexionem Territoriorum cum Imperio noſtro, perſpicue ſatis indicat.

§. 19. Superioritas T. eſt potius ab omni Subjectione libera, ejusque intuitu, Status *æquali vinculo* tam Cæſari, quam toti Imperio, connectuntur. Quod ſi vero ut nudi Magiſtratus, in certis caſibus, ſpectentur, aut etiam delinquant, tum *ſubordinationem & ſubjectionem* aſſerere licet, *vid. l.* 3. *c.* 9. §. 2. 3. 4.

§. 20. Sicut autem Status Vaſalli, de ſuis Feudis inveſtiuntur, præſtito fidelitatis Juramento, ita Urbes Imperiales, novo Cæſari Homagium præſtare ſolent, *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 4. *c.* 10. de cujus effectu idem dicendum,

dum, quod modo de juramenti Vaſallitici & inveſtituræ efficacia diximus.

CAP. IIX.

De modis amittendi & extinguendi Superioritatem Territorialem.

SUMMARIA.

Amiſſio & extinctio Superioritatis territorialis. §. 1. *modi amittendi* §. 2. *ſeqq. modi extingvendi* §. 8. 9. *in ſpecie eo pertinet exemtio partialis* §. 10. *quæ diverſo modo fit* §. 11. 12. *ac in Germania frequens eſt* §. 13. *an pro ea præſumendum* §. 14. 15. *extinguitur etiam Superioritas, rei interitu & præſcriptione* §. 16. 17. *nec non Incorporatione* §. 18. *ejus indoles* §. 19. 20. 21. *modus & requiſita* §. 22. *effectus* §. 23. 24. *contraria* §. 25.

§. 1.

A*Miſſio* Superioritatem certo ſubjecto ſaltem aufert, *extinctio* eam plane tollit, *illa* tantum in Statibus ex una perſona phyſica conſtantibus locum habet, hæc etiam quoad civitates imperiales obtinet.

§. 2. *Amittitur* Superioritas T. *morte naturali, delicto, voluntaria abdicatione* ſeu, ſtilo vulga-

vulgari, *refutatione*, *lapſu temporis*, & *formali alienatione*; quatuor priores modi præſupponunt caſum ſuperſtitis ſucceſſoris, nam alias fieret *extinctio*, *vid.* ITTER. *de F. I. c.* 22. §. 9. *10. c.* 24. §. 2.

§. 3. Cæterum ſicut plerique modi rariores ſunt, ita quæ in ſpecie de delicto ſeu Felonia, ex jure feudali Longobardico, afferuntur, *vid.* ITTER. *d. c.* 24. §. 3. *ſeqq.* libertati Procerum Germanicorum vix conveniunt, ceu etiam ITTER. *d. l.* §. *4.* ſubmonuit, hinc putem Statum imperii, non aliter territorio privari poſſe, quam ſi hoſtilem plane, erga Rempublicam, induat animum.

§. 4. Ad voluntariam abdicationem, quoad Status Eccleſiaſticos Proteſtantes, etiam pertinet *religionis mutatio*, cum enim Pontificii iniquitati Reſervati Eccleſiaſtici inhæreant, ac Præſules ſuos, religionem mutantes, bonis injuſte ſpolient, per modum juſtæ talionis ſancitum eſt, ut Proteſtantes, ad Papatum relapſi, bonis quoque ſuis excidant, *vid. l.* 2. *c.* 6. §. 23. *ſeqq.* 3. *c.* 4. §. 18. 19.

§. 5. Formalis alienatio, quam diximus, eſt, qua Superioritas conſtituta in alium, voluntate prioris poſſeſſoris, transfertur; differt ab *abdicatione*, quod illa futuri ſucceſſoris curam gerat, de quo hæc non eſt ſollicita.

§. 6. Fit autem illa alienatio vel *expreſſe*, juxta

juxta requiſita *cap. 3. §. 26. ſeqq. h.* adducta, vel *tacite*, per *præſcriptionem*, quando quis alterius ſuperioritatem T. mediante poſſeſſione ſibi aſſerit, atque immemoriali tempore præſcribit. Differt hic caſus ab eo, quem retulimus, *c. 3. §. 17.* de cætero videtur eſſe rariſſimus.

§. 7. Aliquando etiam fit alienatio occaſione belli inteſtini. Quo loco quoad bona Eccleſiaſtica, tam mediata, quam immediata notandum, quod, ob turbas belli tricennalis, anno 1648. ſublati, reſtitutio eorum fiat ſecundum poſſeſſionem anni 1624. non quolibet tempore, ſed prima Januarii die, habitam: Nam quicquid eo tempore vel Proteſtantes vel Pontificii poſſederunt, illud etiam deinceps retinent, quicquid vero, poſt illum terminum, ſibi mutuo abſtulerunt, id ſibi invicem reddere debent, cætera amiſſa ſunt, *J. P. W. art. 5. §. 14. 15. 25. 26.*

§. 8. *Extinguitur* Superioritas T. *morte, voluntaria abdicatione & delicto*, ſi ſcil. ordinarius ſucceſſor non ſuperſit, per novam autem collationem, aliquando eadem *reſuſcitatur*, aliquando, Cæſare ſcil. feuda retinente, extra controverſiam conſtituta *Majeſtas*, ei ſuccedit, de quo actum *c. 3. §. 7. ſeqq.*

§. 9. Deinde *extinguitur* per *exemtionem totalem*, qua Status externo imperio ſubjicitur

tur, qui modus ad civitates imperiales etiam quadrat, quod in præcedentibus ſecus eſt. Ut autem legitimus & validus ſit, requiruntur ea, quæ diximus, *c. 3. §. 24. l. 1. c. 8.*

§. 10. Porro *tollitur* per *exemtionem partialem*, quam vocant, qua Status Statui ſubjicitur, ac ex Statu imperii, fit Status provincialis, quæ itidem omnis generis Status, ſed minores, afficere apta eſt.

§. 11. De cætero fieri poterit vel ob *delictum*, ſi Status delinquens, alteri in pœnam ſubjiciatur, vel *conſenſu expreſſo*, ſi, permittente Imperatore & Imperio, quis alteri ſe ſubjiciat; uterque modus rariſſimus videtur, vel per *uſurpationem*, quam immemorialis temporis poſſeſſio tandem confirmat.

§. 12. Vera autem ſunt hæc de *exemtione plena*, quæ ſubditum facit, id quod ex conſvetis ſubjectionis indiciis cognoſcitur, *vid.* VITRIAR. *l. 2. tit. 5. §. 8.* ab ea differt *minus plena*, quando Status, feudi vinculo, alteri obſtringitur, ſalva de cætero ejus immedietate, *vid.* EYBEN. *diſſert. de titul. Nobil. §. 18.* quæ ipſa tamen, pro exemtione quali quali, non aliter haberi poteſt, quam ſi nexus feudalis Imperium reſpiciens, per eam tollatur.

§. 13. Uti autem conſtitutio Germaniæ, exercendis exemtionibus, maxime idonea eſt, ita exempla etiam frequentiſſima occurrunt,

ſed magnam partem dubia, Statu minore ac Fiſcali imperii, pro libertate pugnantibus, Potentiori vero ſemel apprehenſum arctius ſibi obſtringere cupiente, *vid.* VITRIAR. *d. l.* §. 4. KULPIS. *ad Monzamb. c.* 2. §. 1. *p.* 213. §. 12. *p.* 581. LIMN. *J. P. l.* 1. *c.* 7. *n.* 73. & *Tom.* 1. *addit. d. c.* 7. *n.* 73. MAURIT. *de matric.* §. 40.

§. 14. In genere putarem, *in dubio pro exemtione eſſe pronunciadum*, cum enim imperium imbelle reddatur, ſi in tot corpora exigua divellatur, imo Solœciſmus ille politicus, quo in civitate omnes propemodum ſui juris eſſe, & imperare volunt, tantum non ad interitum civitates diſponat, ideo illa dec ſio juſtiſſima in dubio cenſeri debet, quæ vires ac potentiam imperii alio modo conſervat.

§. 15. Cæterum uti illa non aliter procedunt, quam ſi majora etiam Corpora morbum caveant, vel admiſſum tollant, ita alii ex regulis monarchicis, quæ tamen minime omnium Germaniæ conveniunt, aliter hic pronunciandum eſſe exiſtimant, *vid.* ITTER. *de F. J. c.* 8. §. 29.

§. 16. *Extinguitur* etiam Superioritas Territorialis *rei interitu*, *vid.* ITTER. *d. tr. c.* 24. §. 2. *in fin.* ut & *præſcriptione*, ſi ſcilicet Status imperii, in plenam libertatem ſe vindicet, ac in ea per immemoriale tempus perſiſtat, tum enim Superioritas in plenam mutabitur Majeſta.

jeſtatem, ſed & hic caſus rariſſimus videtur, *conſ.* ITTER. *d. c.* 24. §. 2. *in fin.* §. 15. *in fin.*

§. 17. Vario igitur fine & effectu Præſcriptio hic occurrere poteſt. Aliquando ex Statu provinciali, facit Statum imperii, de quo *c.* 3. §. 17. aliquando Superioritatem T. transfert §. 6. *h.* nonnunquam Statum imperii alteri ſubjicit §. 11. *h.* aliquando Superioritatem in plenam Majeſtatem convertit §. 16. *h.*

§. 18. Tandem etiam *tollitur* vel *alteratur* Superioritas T. per *Incorporationem*, de qua exſtat *Diſſertatio* LEHMANNI *hab. Helmſtad.* 1687. *add.* ITTER. *de F. I. c.* 8. §. 19. *ſeqq.* Si generalius illa accipiatur, vel refertur ad *provincias aut præfecturas unius Territorii*, vel ad *diſtincta Territoria eorumque partes.*

§. 19. Illo reſpectu eſt *conjunctio provinciarum, circulorum vel præfecturarum, ad unum regimen ſubalternum.* Hoc vero iterum duplex eſt, vel *impropria*, quando *plura Territoria ſub eodem Imperante ſaltem conjunguntur*, quæ non tam Incorporatio quam ſyſtematica potius conjunctio eſt, vel *propria*, *qua diverſa territoria, ad unam ſuperioritatem Territorialem connectuntur*, quæ præcipue huc pertinet.

§. 20. Incorporatio impropria uti electione & ſucceſſione contingere ſolet ac, ſi modi illi legibus fundamentalibus probati ſint,

nihil inſuper requirit, ita Territoriis conjunctis, quamdiu res in illis terminis manet, nullam plane affert mutationem, *add.* Itter. *d. c.* 8. §. 20. *28.*

§. 21. Incorporationis propriæ formale conſiſtit in *unione Territoriorum ad unum regimen ſummum.* De cætero nihil referre arbitramur, ſive Territoria ſint æqualia, ſive inæqualia, feudalia an allodialia, integra an diſcerpta, propria an aliena, nam hæc etiam Imperio eximi, aliique Territorio inſeri poſſunt, quo ſenſu Incorporatio cum Exemtione coincidit.

§. 22. Poterit autem fieri vel *tacite*, per uſurpationem, quam lapſus immemorialis temporis confirmat, *vid.* Itter. *d. c. 8.* §. *23.* vel *expreſſe*, ad quam incorporationem, Cæſaris conſenſum requirunt, Itter. *d. c.* 8. §. *19.* Alii in ditionibus propriis, ſolo Domini Territorialis conſenſu, eam fieri poſſe cenſent, *vid.* Lehm. *d. diſſert.* §. *35. ſeqq. add.* Itter. *d. c. 8.* §. 22. ſed rectius fortasſis conſenſum Comitialem exegeris.

§. 23. Effectus proprius & neceſſarius Incorporationis eſt, ut *plures ditiones ſub uno regimine ſummo conjungantur.* Reliqui effectus ſunt occidentales adeoque adeſſe & deficere poſſunt, hinc diverſitas conventionis vel uſurpationis erit reſpicienda. In dubio effe-

ctus

ctus accidentales videntur negandi, quanquam lapſus temporis multa mutare queat.

§. 24. Sic, facta incorporatione, diverſa bonorum qualitas neceſſario non tollitur, leges, privilegia, inſtituta, ſubalterna adminiſtrandi ratio, ſimiliaque, in ditionibus incorporatis, ſalva manere poſſunt, *add.* ITTER. *d. l.* §. *21. ſeqq.* LEHMAN. *d. diſſert.* §. *47. ſeqq.* imo titulus & votum Comitiale territorii incorporati, non raro ſupereſſe ſolent, *vid.* LEHM. *d. l.* §. *49.* IMHOF. *Notit. Proc. imper. l. 4. c. 4. in fin.* EKSTORM. *Chron. Walckenried. p. 342.* ITTER. *d. l.* §. *24.*

§. 25. Territoria incorporata, non facile poſſe iterum divelli, vulgo putant, *v.* ITTER. *d.* §. *24.* LEHM. *d. diſſert.* §. *61.* ſed videtur hoc omne ex qualitate ditionum unitarum, diviſibiles illæ ſint, nec ne, dependere. De commodis & incommodis incorporationis *vid.* ITTER. *d. l.* §. *29.* LEHM. §. *64. ſeqq.* repeterem ſententiam §. *14. 15. h.* propoſitam.

CAP. IX.

De conditione Statuum imperii privata.

SUMMARIA.

Status imperii ſingulares, vel ut Imperantes vel ut privati ſpectantur §. *1. de privata conditione quedam*

dam dicenda §. 2. *ſermo non eſt de perſonis illuſtribus imperio deſtitutis* §. 3. *ad privatam Statuum imperii conditionem pertinent matrimonia* §. 4. 5. 6. *patria poteſtas* §. 7. 8. 9. *adoptiones* §. 10. *circa quas ſolennia juris civilis non ſunt obſervanda* §. 11. 12. 13. 14. *porro emancipationes* §. 15. *tutela* §. 16. *teſtamenta* §. 17. 18. *heredum inſtitutiones* §. 19. *an Princeps litis cauſa, heres poſſit inſtitui* §. 20. *dominia aliaque jura privata* §. 21. 22. *contractus* §. 23. *ludi* §. 24. *præſcriptiones* §. 25. *delicta* §. 26. *lites forenſes* §. 27.

§. 1.

STatus imperii ſingulares, poſſe vel ut *Imperantes*, vel *Privatos* ſpectari, ac illo reſpectu, ad *Juris publici*, hoc autem, ad *privati Diſciplinam* pertinere, adeoque multum intereſſe inter *leges publicas*, ac *privatas Statibus imperii applicatas*, id omne, oſtenſa etiam quoad ſingulos reſpectus, legum privatarum autoritate, ad liquidum ſatis eſt deductum, *l. 1. c. 1.* §. *42. ſeqq. l. 2. c. fin.*

§. 2. Dum igitur hactenus Status, ut Imperantes, exhibuimus, inſtituto ſatisfactum eſt, cætera ad Jus privatum referenda ſunt: Quia tamen Jurisprudentia privata non, prout par erat, inſtructa eſt, ideo nec incongruum, nec ingratum erit, ſi nonnulla, ad privatam

tam Statuum imperii conditionem pertinentia, per ſaturam velut, recenſeamus.

§. 3. De Fœminis illuſtribus, vel Principum regentium liberis, aut Principibus apanagiatis jam non agimus, hos enim jure privato uti, certum eſt, cum Juri Territoriali ſubſint adeoque ſubditorum claſſe cenſeantur, quanquam, ob conditionem illuſtrem, arctamque, quæ iis, cum Domino Territoriali nonnunquam intercedit, ſocietatem, diſpenſatio facile intervenire queat, *add.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 22. §. 8. ſeqq.*

§. 4. Status imperii quod attinet, habent illi cum privatis hoc commune, quod uxores ducant, hinc quæ de *matrimonio*, in Jure privato traduntur, etiam ad Principes pertinent, ſed ita ut leges ſaltem divinas iis applicemus, id quod experientia ſatis etiam confirmat. Aliquando tamen ultro legibus humanis ſe ſubmittunt, quod exemplo Hierologiæ intelligitur.

§. 5. De eo etiam dubitari non debet, quin leges publicæ aliquando, matrimonii intuitu, aliquid diſponere queant, v. gr. ne Princeps nobilem vel Plebejam uxorem ducat, quo ſenſu illud ad Jus publicum pertinet, *v. ſupr. c. 4. §. 10. add.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 21. §. 9. ſeqq.* Ex hoc genere etiam eſt quæſtio: *An fœmina princeps, ac Superioritate Territoriali*

gaudens, in ineundo matrimonio, Cæſaris, ac Statuum Provincialium conſenſum adhibere debeat? quæ regulariter neganda, *add.* Rhet. *d. tit.* 21. §. 1. 20.

§. 6. Habent etiam inter Conjuges illuſtres locum *plebejorum conjugum jura*, nec leges humanas averſabitur Maritus, cum ei lucrum afferant. Hinc habebit uſumfructum in bonis uxoris, iis in locis, ubi ille alias receptus eſt. Interim negandum non eſt, quin jura Conjugum illuſtrium, ſæpe conventionibus ſpecialibus determinentur, ac adeo à regulis vulgaribus abeant, imo publicas quoque rationes attingant, ceu innui, *c.* 4. §. 49. *ſeqq. h.*

§. 7. Competit etiam, ad exemplum Privatorum, Principibus imperii, *Poteſtas Patria in liberos, vid.* Rhet. *J. J. P. l.* 1. *tit.* 20. §. 1. cum *conſvetis effectibus*, nam hos, licet ex legibus humanis ſint, utpote ſibi utiles, facile admittet Pater illuſtris, hinc habebit v. gr. uſumfructum in bonis liberorum adventitiis.

§. 8. Poterit etiam patria poteſtas, quoad liberos illegitimos, ſeu naturales, Principibus aſſeri, licet alii diſſentiant, *vid.* Rhet. *d. tit.* 20. §. 2. nam ſicut Pater, ut Dominus Territorialis, eos poteſt reddere legitimos, ita Eidem poteſtatem patriam in illos aſſerere nihil vetat.

§. 9.

§. 9. De eo etiam dubitandum non videtur, quin Pater illuſtris, effectus Patriæ poteſtatis magis extendere poſſit, adeo ut v. gr. filius ne quidem in bonis caſtrenſibus plenum dominium aut facultatem teſtandi habeat, ſed quamdiu tale quid diſerte conſtitutum non eſt, tamdiu filius recte utitur jure communi.

§. 10. Ut alii Imperantes, ita etiam imperii Principes, liberos *adoptare* poſſunt, qua de re legi meretur, Kulpisii *Diſſert. de Adopt. & Emancip. Princip. hab. Argentor. 1686.* Habebit etiam regulariter talis adoptio eos effectus, qui in jure privato proditi ſunt, niſi alios producere, diſerte adoptanti placuerit. Illud etiam certum eſt, quod ad eos effectus, qui Adoptantis arbitrio unice non ſubſunt, v. gr. ſucceſſionem in Territorium, aut illuſtrem conditionem, ubique valituram, adoptio extendi nequeat, niſi eorum, quorum intereſt, conſenſus quoque accedat.

§. 11. Ex principio ſupra firmato, ſine hæſitatione aſſerimus, quod Princeps adoptans, ſolennia juris civilis præciſe obſervare non teneatur, circa quod alias more ſuo fluctuant interpretes. Kulpis. *d. diſſert.* §. 43. ſententiam illam admittit in *Principibus Superiorem non recognoſcentibus*, eamque exemplis amplius §. 44. illuſtrat, circa quæ facile conſentio,

§. 12. Aſt circa Principes imperii diſtingvendum putat, inter adoptiones *privatas & publicas*, ac in *illis*, Principes Germaniæ, ad leges Romanas, non adſtringi cum hactenus Principibus, Superiorem non recognoſcentibus exæquentur, in *his* vero, ſi non præciſe neceſſarium, ſaltem tutius & conſultius eſſe, ut formulam juris Romani illi ſequantur, amplius cenſet, *d. l. §. 45. ſeqq.*

§. 13. Enim vero diſtinctio ipſa, in ſe quidem bona, ſed hic minime neceſſaria eſt, hinc etiam ejus applicatio ſubſiſtere nequit, nam uti ipſe KULPISIUS, quoad ſolennitatum Romanarum neceſſitatem, judicium tandem ſuſpendit, ita rationes §. 45. pro illa allatæ, rem non conficiunt, nam (1.) *laudata Statuum imperii ſubjectio*, non eſt *univerſalis*, ſed exſerit ſe ſaltem in *caſu neglecti officii*, adeoque ad faciendas adoptiones minime pertingit, hinc etiam (2.) *leges Romanæ in judiciis imperii non aliter ſunt obſervandæ*, quam in *proceſſu & pœnis*, cætera ex falſis præjudiciis aſſeruntur.

§. 14. Præterea incongruum eſt, in adoptionibus privatis majorem aſſerere libertatem Statibus imperii, quam in publicis, nam ſi ſubditi ſunt, prout hic ſupponitur, tum ſubjectio etiam impediet, ne in actibus privatis illi ſui juris ſint, hinc tam abrupte dici

non

non poteſt, quod *Principibus, Superiorem non recognoſcentibus, hactenus exæquentur.* Præterea cum adoptio publica non niſi cum Reipublicæ & Cæſaris conſenſu fieri queat, quis, eo poſito, ſolennitates juris Romani amplius neceſſarias credat?

§. 15. Porro etiam Principes imperii, liberos poſſunt *emancipare*, quod, exemplo Comitum Löwenſteinenſium, inprimis illuſtratur, *d. diſſert.* §. *56. ſeqq.* & *in append.* nec crediderim, emancipationes præciſe in judiciis imperii, aut Cæſaris Reſcriptio fieri debere, ſed poſſe eas etiam à ſolis Statibus fieri. De cætero emancipatio patriam poteſtatem ſolum tollit, nam agnatio, aliaque inde dependentia, ne quidem, quoad homines privatos, in Germania, per eam tolluntur.

§. 16. Non minus etiam in rebus patrimonialibus, Status imperii *Tutores* liberis dare poſſunt, nec opus erit, ut requiſita juris civilis præciſe obſervent, ob rationem ſolennem ſupra inculcatam. De cætero ſæpe Tutela illuſtris, ad res etiam patrimoniales extenditur, adeoque privatam velut abſorbet, de quo dictum *c. 6.* §. *22.*

§. 17. In *Teſtamentis privatis* itidem Principes imperii, legibus civilibus non ſubſunt, hinc ſcrupuloſæ ſolennitates tam externæ, quam internæ, ab ipſis negligi poterunt. Hinc poſ-

poſſunt pro parte teſtati & inteſtati decedere liberis, ſine proprio teſtamento, aut etiam poſt pubertatem directo ſubſtituere, eos vel inſtituere, vel exhæredare aut ſilentio præterire &c.

§. 18. In ſpecie putem, Eos ad legitimam liberis relinquendam præciſe non teneri, hinc excluſio etiam, ſine aliqua cauſa, fieri poterit, adeoque teſtamenta neque querelæ nullitatis, neque inofficioſi ſubjecta erunt, niſi ex voluntate teſtantis.

§. 19. Poteſt etiam Princeps *inſtitui hæres*, ubi tamen ſubditi leges poſitivas obſervare tenentur, quamdiu aliud non eſt conſtitutum. Inſtitutio igitur teſtamento imperfecto facta, non valebit, licet enim Princeps leges in futurum mutare poſſit, attamen, ob legem hactenus non mutatam, jus hæredibus ab inteſtato, lege etiam naturali eſt quæſitum, quod adeo, invitis non eſt eripiendum.

§. 20. Quod ſi Princeps, litis cauſa, hæres inſtituatur, tum, ſi nulla lex hactenus diſerte id prohibuerit, generoſum quidem eſt, hæreditatem repudiare, non tamen illicitum, eam admittere, quorſum pertinet oratio Pertinacis §. *fin. J. quib. mod. teſtam. infirm.* aſt ſi lex talis adſit, quamdiu illa mutata non eſt, Princeps, ob rationem §. *præc.* datam hæreditatem cernere non poteſt.

§. 21.

§. 21. Quæ de *dominio ſimilibusque juribus* in Jurisprudentia privata traduntur, ea, quatenus juris Gentium ſunt, ad Principes imperii applicari poſſunt, imo non raro illi leges poſitivas, ſibi utiles, condunt, vel conditas probant.

§. 22. Sic fiſcus cautiones ab aliis præſtari ſolitas, non præſtat, *l. 1. §. 18. ut Legator.* compenſationem non indiſtincte patitur, *l. 46. §. 4. de jur. fiſc.* jure pignoris gaudet *d. l. 46. §. 3.* aliquando etiam cum prælatione *l. 28. eod.* emtor rei fiſcalis, locationi à fiſco factæ ſtare debet *l. fin. eod.* & quæ ſunt alia fiſci privilegia, paſſim à Scriptoribus commemorata.

§. 23. De *contractibus* idem dicendum eſt, nam & eos ſæpe Status imperii, ad hominum privatorum exemplum, celebrant. Dubitandum igitur non eſt, quin ad fidem ſervandam, damnum reſarciendum, evictionem præſtandam, ſimiliaque facienda illi obligentur, ſed juris civilis ſolennia autoritatem non habent. Sic donationes à Principe, vel Principi factæ, ſine inſinuatione, valent *l. 34. C. de donat.*

§. 24. *Ludos* etiam Imperantes cum hominibus privatis habent communes, qui ſi in terminis innoxiæ recreationis conſiſtant, aut eo fine inſtituantur, quo ad uſum Reipublicæ cives præparentur, liciti omnino imo laudandi ſunt, ſed hos limites dudum tranſiliit im-

probitas humana, de quo alibi latius diſputandum. Apud antiquos Germanos *Torneamenta* in uſu fuerunt, quæ late ſatis perſequitur, Limn. *J. P. l. 6. c. 5.* Hodie ingenioſa Vanitas plures alios ludos vel introduxit, vel magis expolivit, de quibus aliqua dicere non libet, utinam de iis dici poſſet nihil!

§. 25. Poſſunt etiam mediante *præſcriptione* Status imperii ſibi aliquid acquirere, cumque illa à legibus poſitivis ſit formata, hinc facile liquet, eos hactenus leges humanas obſervare debere, nam, iis neglectis, hoc acquirendi medium plane tollitur.

§. 26. Imperantes, vel ut tales, vel ut privati, *delicta* poſſunt committere; Illorum conſideratio ad Jus Publicum, horum, ad privatum pertinet, hinc quæ in hoc, de delictis traduntur, ad Status imperii etiam poſſint applicari, moralitas tamen delictorum, ex ſolo jure divino erit æſtimanda, at poſtquam de delicto conſtat, leges pœnales humanæ etiam locum habent, quia in caſu delicti committendi vel commiſſi, totius Reipublicæ ſubditi ſunt.

§. 27. Denique *lites forenſes* inter Proceres Germaniæ occurrunt, hinc proceſſus, in Jure privato traditus, ad eos quoque pertinet, adeo ut leges humanæ etiam autoritatem habeant, nam in caſu litis, per modum imperii

rii cum Statibus agitur iique edeo verorum Subditorum claſſe cenſeri poſſunt.

CAP. X.

De ſubditis Statuum imperii.

SUMMARIA.

Subditi conſtituendi ad Jus publicum pertinent §. *1. ſubjectionis origo* §. *2. doctrina, ad Territoria Germaniæ, applicatio* §. *3. 4. Subditi præſtant homagium* §. *5. quod ſubjectionem regulariter præſupponit* §. *6. 7. ejus varietas* §. *8. perſonæ exigentes* §. *9. præſtantes* §. *10. 11. formula homagii an mutanda* §. *12. homagium quoque præſtare debent bonorum poſſeſſores* §. *13. 14. 15. homagii præſtandi modus* §. *16. tempus* §. *17. præſtiti effectus* §. *18. 19. ſubjectioni accedunt alia vincula* §. *20. in ſpecie Vaſallagium* §. *21. quod cum illa, in Vaſallis mediatis regulariter concurrit* §. *22. ſeqq. ſubditi conſtituti pertinent ad jus privatum* §. *26. ſed eorum conſideratio, in Jurisprudentia Germanica, prout nunc eſt, non ſatis inſtituitur* §. *27. 28. 29.*

§. 1.

Vidimus hactenus, quoad Territoria Germaniæ, *Imperantes*, quo igitur eorum nexus penitus appareat, nunc etiam *ſubditi conſtituendi*, expendi debent. *vid. l. 3. c. 1.* §. *1. 2.*

§. 2.

§. 2. In quavis civitate, *imperium & ſubjectio* conſtituitur *actu conſenſuali*, qui, ſublato Imperante, ſub nomine *electionis* aut *ſucceſſionis* repetitur. Omni autem caſu, firmando Imperantis ſubditorumque *officio*, reciprocum intervenire ſolet *juramentum*.

§. 3. Ex quo Status in eam, qua hodie gaudent, libertatem pervenere, *actus* iſte *conſenſualis*, conſtitutionem *imperii ſubjectionisque* continens, utique interveniſſe cenſeri debet, qui etiam, in quibusdam territoriis, ubi ſubjectum *S. T.* eſt immutabile, ſemper durat, in aliis vero, ſub conſveto *electionis* vel *ſucceſſionis* titulo, repetitur.

§. 4. Quod vero *juramentum* attinet, *Status*, in memoriam priſtinæ conditionis, non jurant *ſuis ſubditis*, ſed *Cæſari*, in multis tamen territoriis, ſvadente hoc nova eorum conditione, invaluere *Litteræ reverſales*, quæ promiſſionem ſubditis factam, aliquando etiam juratam, continent, de quibus videndus Fritschii tractatus peculiaris.

§. 5. *Subditi* autem *Statibus ipſis* juramentum præſtant, quod ſolenni ſtilo vocatur *Homagium* die Erb- vel Lands-Huldigung / & eſt *ſubjectionis jurata repetitio*. Alias definitiones exhibent etiam Schwed. *Introd. ad J. P. p. ſp. Sect. 2. c. 11. §. 1.* Vitriar. *J. J. P. l. 3. tit. 19. §. 2.*

§. 6.

§. 6. Continet igitur homagium & *obſequii promiſſionem & juramentum ſtricte dictum*, præterea *imperium & ſubjectionem* jam præſupponit, eademque confirmat.

§. 7. Hinc ſupra *l. 3. c. 5. §. 11.* inter partes *S. T.* retulimus *jus exigendi homagium*. Exinde porro liquet, juramentum hoc, *ſubjectionis* non eſſe *fundamentum*, ſed *indicium*, & vulgatum illud: **aus der Erbhuldigung entſpringt die Landſaſſerey**/ *vid.* VITRIAR. *d. l.* §. 9. regulariter non procedere, cum res inverti debeat.

§. 8. Diſtinguitur homagium in *perſonale*, rectius *plenum*, quo quis in genere alteri ſe ſubjectum profitetur, & *reale* ſeu rectius, *minus plenum*, quo quis ratione bonorum quorundam, alterius imperium ſaltem agnoſcit.

§. 9. Exigunt homagium omnes qui *Superioritate T. non controverſa* gaudent, aut, in caſu controverſiæ, in *poſſeſſione exigendi* ſunt. Non igitur Magiſtratus Subalterni, aut Principes apanagiati. De cætero non *ſibi* tantum, ſed & *futuris ſucceſſoribus*, eventualiter id præſtari curant.

§. 10. Exigitur homagium à *ſubditis*, ex prima ſubjectione ad ejus præſtationem jam obſtrictis, hinc invitos *cogi* poſſe, ex natura ſubjectionis & imperii manifeſtiſſimum eſt.

§. 11. Quodſi autem de ſubjectione lis ſit,

ab exactione homagii, abſtinendum, donec quæſtio præjudicialis finita, niſi dominus non obſtante lite, ſit in poſſeſſione exigendi.

§. 12. Formulam homagii, in præjudicium *privilegiorum legitime quæſitorum*, vel *reſtrictæ ſubjectionis*, Dominus extendere nequit, ſed ad *nexum ſubjectionis nunquam negatæ, eo liquidius confirmandum*, eam omnino mutare poteſt.

§. 13. Homagium præſtare debent non tantum ii, qui *domicilium*, ut vulgo loquimur, *in territorio conſtituerunt*, ſed & qui *bona* ſaltem in eodem *poſſident*, cujuscunque etiam ſint conditionis, imo licet ſint Status imperii. Occurrere tamen hoc reſpectu ſolent controverſiæ, *vid.* VITRIAR. *d. l.* §. *6.* in quibus illud præcipue conſiderandum, an bona etiam revera in alterius Territorio ſita ſint.

§. 14. Nam ob ſuperioritatem T. in arbitrio domini eſt, quam legem rerum poſſeſſionibus, dicere velit, hanc igitur exteri aut ſubire, aut poſſeſſionem dimittere debent.

§. 15. Abſurdi ſunt, qui ex turbidis juris civilis gloſſatorumque aſſertis, *vid. l. fin.* §. *25. de muner.* VITRIAR. *d. l.* §. *3. 6.* domino territorii, facultatem iſtam exigendi homagium reale, abjudicant, nec niſi ſub conditione *ſpecialis conſvetudinis*, aut *alius fundamenti* à Domino *probati*, eam illi concedunt. Nam

pro

ro ſuperioritate T. potius tamdiu eſt præ-
ſumtio, donec homagium reale detrectans,
im ejus reſtrictam oſtenderit.

§. 16. Præſtatur homagium plerumque *nature & actu corporali & perſonaliter præ-ſentibus*, quæ omnia arbitrio domini defini-antur, qui etiam neceſſitatem jurandi, qui-buſdam remittere poteſt & ſolet.

§. 17. Præſtandum eſt homagium, quo-ties *ſubjectum ſuperioritatis T. legitimo modo mutatur*. In civitatibus imperialibus, ſi non omnibus, certe quibuſdam, *ſingulis annis*, à novo & regente Senatu illud exigitur.

§. 18. Præſtitum homagium pro *ſubjectio-ne* facit *præſumtionem*, &, ſi revera adeſt, eam magis *firmat*, hinc, præſtito homagio, ea omnia, quæ à ſubjectione dependent, eo cer-tius & ſecurius ſibi mutuo polliceri poſſunt Dominus & ſubditi. *add.* SCHWED. *d. Sect.* 2. *c.* 11. §. 5. 6. Aliquando etiam *ſubjectionis fundamenta* ponit.

§. 19. Non tantum autem hoc verum eſt de homagio *perſonali* ſeu *pleno*, ſed &, ſuo modo, de *reali*, nam quod aliqui hoc *per-ſonam non afficere nec ſubditum* facere, exi-ſtiment, *vid.* VITRIAR. *l.* 3. *tit.* 19. §. 5. id re-rum moralium ignorantiam redolet, & ab-ſurdum eſt, *vid.* VIND. VITRIAR. CASTIG. §. 134.

§. 20. Præter generale *ſubjectionis* vinculum plures alii *nexus ſpeciales*, quo ſubditi ſuis dominis obſtringuntur, occurrere poſſunt, qui uti, à ſubjectione, recte diſtinguuntur, ita neutiquam huic negandæ allegari, ſed ei potius ſubordinari debent.

§. 21. In ſpecie, *nexus feudalis* ſeu, *vaſallagium, à ſubjectione* differt, & *Vaſallus qua talis*, non eſt *ſubditus*, poſſunt tamen duo illa vincula in eodem ſubjecto concurrere.

§. 22. Imo in Statuum Vaſallis, illa actu concurrunt, nam generalis definitio eſt; *ex quo Statibus acceſſit Superioritas territorialis, ex eo, nexui Vaſallorum feudali, adjuncta eſt ſubjectio*, imperium enim & ſubjectio, ſunt correlata, hinc ob illud indefinite competens, hæc tamdiu recte præſumitur, donec reſtrictio fuerit probata.

§. 23. Procedunt autem hæc, non tantum in Vaſallis, *qui domicilium in territorio habent*, ſed & iis, qui *bona* ſaltem *in eo poſſident* per rationem §. 14. datam. Plane ſi Vaſallus nec domicilium, nec bona in territorio habeat, pro ſubdito idem male habebitur.

§. 24. Ex his patet, inconſultam eſſe eorum ſolicitudinem, qui ex exemplis hincinde obſervatis, *in multis Germaniæ locis, Vaſallos quoque eſſe ſubditos* contendunt, & de iis ſaltem, qui domicilium in territorio habent,

id exaudiunt, niſi *ſpeciali conſvetudine*, ſola *feudi poſſeſſio*, perſonam Vaſalli *jurisdictioni* domini territorialis ſubjiciat, *vid.* SCHWED. *p. ſp. ſect.* 2. *c.* 11. §. 7.

§. 25. Male enim à poſteriori, lubrica & *particulari* doctrina aſſeritur, quod à priori, ſolidiſſima ac *univerſali* ratione aſſeri poteſt; frigidis rationibus jura Statuum adſtruere, eſt, eadem negare.

§. 26. Subditi *conſtituti*, in Germania, dicuntur *Landſaſſii*, de quibus videnda diſſertatio LYSERI, *hab. Wittemberg. 1664. ac* SCHILTERI *quæ extat in Praxi jur. Rom. Tom. 1. p. 445.* & pertinent ad *jus privatum.*

§. 27. Hoc non tantum eorum *matrimonia* cum *connexis, tutelas, teſtamenta, contractus* variaque inde orta *jura, delicta, proceſſus* explicare debet, ceu, juxta ductum juris Romani, fieri ſolet, cum iſta omnium civitatum ſubditis fere ſint communia, adeoque Jus Extraneum, in alia etiam Republica, aliquem habere queat uſum.

§. 28. Sed & in ſpecie, diverſam eorum *exiſtimationem*, nec non *Statum*, quem in Civitate habent, debet perſequi. Hinc in Jurisprudentia Germanica privata, agendum de ſubditis *Principibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Civibus, Ruſticis;* Porro de *Equitibus, Clericis, Monachis, literatis, mercatoribus, opi-*

 fici-

ficibus, hominibus propriis, Wildfangiis &c.

§. 29. Iſta ſubditorum germanicorum diſcrimina, in jurisprudentia Romana, tradi non potuerunt, cum in Republica Romana, eo ſenſu, non occurrerint, qui defectus, Scriptoribus præbuit occaſionem, ea omnia, ad jus publicum, trahendi: ſed debebant potius illi inde agnoſcere inſtituti abſurditatem, quo in Germania Jurisprudentiam peregrinam, fundamenti loco ſupponimus.

CAP. XI.

De Statuum imperii Legationibus & Bellis.

SUMMARIA.

Territoria Germaniæ cum Exteris agunt amice vel hoſtiliter §. 1. prius fit per Legationes §. 2. legati conſtitutio §. 3. 4. 5. admiſſio §. 6. 7. 8. receptionis ſolennia §. 9. 10. officium Legati recepti §. 11. inprimis characterem repræſentatitium tueri debet §. 12. 13. 14. 15. epicriſis de his ceremoniis §. 16. 17. officium recipientis Legatum §. 18. debet Legato inviolabilitatem & ea omnia, quæ Gentium conſvetudine Legatis tribui ſolent §. 19. 20. quod exemplis illuſtratur §. 21. ſeqq. ex quibus vulgare Juris Gentium nomen explicatur §. 26. officium mittentis Legatum, ratione recipientis §. 27. & Legati §. 28. Legati dimiſſio §. 29. ejus, Domini & Recipientis officium §. 30.

§. 30. 31. 32. Hoſtiliter cum Exteris agitur per bellum §. 33. Status imperii raro ſeorſim bella gerunt §. 34. ratio belli gerendi antiqua & moderna §. 35 quinam olim militares operas præſtiterint §. 36. olim non milite conducto, ſed ab ipſis indigenis bella ſunt geſta §. 37. hodie contrarium obtinet §. 38. ſed antiqua illa bellandi ratio obſervari merito debebat §. 39. 40. domeſtica militia commoda §. 41. ſeqq. conductitiæ incommoda §. 48. 49. 50. temperamentum quoad hactenus dicta, cum requiſitis belli inſtruendi & gerendi §. 51. bella corrumpunt ebrietas & luxus §. 52. ordinationes bellicæ in Jure privato explicari debent §. 53.

§. 1.

SUpereſt, ut expendamus, quomodo Territoria Germaniæ eorumq; Imperantes, ad exemplum aliorum Corporum liberorum, cum Exteris, i. e. extra illa conſtitutis, agant. Fit illud duobus modis, *amice & hoſtiliter*, ſive per *Legationes & Bella.*

§. 2. De *Jure Legationum*, Statibus competente, actum eſt *l. 3. c. 8. §. 7. ſeqq.* Hoc loco, *legationes ipſas*, & quidem fere juxta ductum ſupra laudati Kulpisii. *de Legat. Stat. imper.* breviter conſiderabimus.

§. 3. Legationem inſtructurus, de *Perſona habili*, cui negotium committat, ſolet eſſe ſollicitus. *Conſtituitur* ergo Legatus *conſenſu*

mutuo, Status mittentis & futuri Legati, quem ad hoc munus etiam *cogi* poſſe, ex natura *imperii & ſubjectionis* patet, ut ei probando, leges Romanæ allegari non debeant, etſi nec ab illa allegatione abſtineat KULPIS. *d. tr. c.* 22. §. 7.

§. 4. Quo autem Legatus valide agere queat, debet inſtructus eſſe *literis credentialibus*, *vid.* KULPIS. *d. tr. c.* 12. §. 9. quæ de ipſius perſona; & *mandato d. c.* 12. §. 2. *ſeqq.* quod de negotio tractando fidem facit, ac differt ab *inſtructione* ſeu *actionis formula*, quæ ſecretam agendi rationem, Legato præſcribit, *d. c.* 12. §. 7. 8.

§. 5. Quo legatus conſtitutus ſecure proficiſci queat, pro ratione temporum & locorum, *literæ ſalvi conductus* ſeu *Paſſeportus* ei aliquando ſunt neceſſariæ, quæ quidem vel ab eo, ad quem mittitur, vel ab iis, quorum terras tranſire debet, dari ſolent, ac Legati characteri conformiter concipi debent, KULPIS. *d. c.* 12. §. 10. *ſeqq.* Non minus etiam *Legativum* Legato præſtandum eſt, *d. c.* 12. §. 19. 20.

§. 6. Circa *neceſſitatem recipiendi Legatum miſſum*, quam vulgo ex *jure Gentium*, fluctuante philoſophia, deducere ſolent, ita breviter habendum. Si pactum tacite vel expreſſe eo fine interpoſitum eſt, Legatus, ex jure natu-

naturali hypothetico, neceſſario eſt recipiendus.

§. 7. Si nullum pactum interceſſit, regulæ *decori & prudentiæ*, aliquando receptionem ſvadent, ſed hæ extra quæſtionem juris ſunt, præterea *commune humanitatis præceptum* eandem jubet, ſed non ſemper, in quem ſenſum accipienda doctrina GROTII *de J. B. P. l. 2. c. 18. §. 3.*

§. 8. Qui *jus gentium* loquuntur, vel intelligunt *jus naturæ*, de quo diximus, vel *gentium conſuetudinem*, hæc aliam gentem liberam obligare nequit, vel *generale aliquod pactum*, ſed hoc neque occurrit, neque, ſi occurreret, velut *peculiaris legis ſpecies* debet juri naturali opponi, *add.* KULPIS. *d. tr. c. 2. §. 14.*

§. 9. Sive autem quis ultro, ſive ex neceſſitate, Legatum recipiendum decernat, *cum receptionis modum* deinde adhibere tenetur, qui ejus generis Legatis, ſine controverſia debetur, nam hoc ex primo neceſſario fluit, hinc aut neutrum, aut utrumque velle debet recepturus.

§. 10. Solennitas receptionis in his fere conſiſtit (1.) *adventus intimatione* (2.) *ſolenni introitu* (3.) *publica hoſpitalitate* (4.) *literarum credentialium oblatione ac* (5.) *plenipotentiæ diſcuſſione.* Non tamen ubiq; eadem eſt, nec

§. 2. In quavis civitate, *imperium & ſubjectio* conſtituitur *actu conſenſuali*, qui, ſublato Imperante, ſub nomine *electionis* aut *ſucceſſionis* repetitur. Omni autem caſu, firmando Imperantis ſubditorumque *officio*, reciprocum intervenire ſolet *juramentum*.

§. 3. Ex quo Status in eam, qua hodie gaudent, libertatem pervenere, *actus* iſte *conſenſualis*, conſtitutionem *imperii ſubjectionisque* continens, utique interveniſſe cenſeri debet, qui etiam, in quibusdam territoriis, ubi ſubjectum *S. T.* eſt immutabile, ſemper durat, in aliis vero, ſub conſveto *electionis* vel *ſucceſſionis* titulo, repetitur.

§. 4. Quod vero *juramentum* attinet, *Status*, in memoriam priſtinæ conditionis, non jurant *ſuis ſubditis*, ſed *Cæſari*, in multis tamen territoriis, ſvadente hoc nova eorum conditione, invaluere *Litteræ reverſales*, quæ promiſſionem ſubditis factam, aliquando etiam juratam, continent, de quibus videndus Fritschii tractatus peculiaris.

§. 5. *Subditi* autem *Statibus ipſis* juramentum præſtant, quod ſolenni ſtilo vocatur *Homagium* die Erb- vel Lands-Huldigung / & eſt *ſubjectionis jurata repetitio*. Alias definitiones exhibent etiam Schwed. *Introd. ad J. P. p. ſp. Sect. 2. c. 11. §. 1.* Vitriar. *J. J. P. l. 3. tit. 19. §. 2.*

§. 6.

§. 6. Continet igitur homagium & *obſequii promiſſionem & juramentum ſtricte dictum*, præterea *imperium & ſubjectionem* jam præſupponit, eademque confirmat.

§. 7. Hinc ſupra *l. 3. c. 5.* §. *11.* inter partes *S. T.* retulimus *jus exigendi homagium*. Exinde porro liquet, juramentum hoc, *ſubjectionis* non eſſe *fundamentum*, ſed *indicium*, & vulgatum illud: **aus der Erbhuldigung entſpringt die Landſaſſerey**/ *vid.* VITRIAR. *d. l.* §. 9. regulariter non procedere, cum res inverti debeat.

§. 8. Diſtinguitur homagium in *perſonale*, rectius *plenum*, quo quis in genere alteri ſe ſubjectum profitetur, & *reale* ſeu rectius, *minus plenum*, quo quis ratione bonorum quorundam, alterius imperium ſaltem agnoſcit.

§. 9. Exigunt homagium omnes qui *Superioritate T. non controverſa* gaudent, aut; in caſu controverſiæ, in *poſſeſſione exigendi* ſunt. Non igitur Magiſtratus Subalterni, aut Principes apanagiati. De cætero non *ſibi* tantum, ſed & *futuris ſucceſſoribus*, eventualiter id præſtari curant.

§. 10. Exigitur homagium à *ſubditis*, ex prima ſubjectione ad ejus præſtationem jam obſtrictis, hinc invitos *cogi* poſſe, ex natura ſubjectionis & imperii manifeſtiſſimum eſt.

§. 11. Quodſi autem de ſubjectione lis ſit,

 ab

ab exactione homagii, abſtinendum, donec quæſtio præjudicialis finita, niſi dominus non obſtante lite, ſit in poſſeſſione exigendi.

§. 12. Formulam homagii, in præjudicium *privilegiorum legitime quæſitorum*, vel *reſtrictæ ſubjectionis*, Dominus extendere nequit, ſed ad *nexum ſubjectionis nunquam negatæ, eo liquidius confirmandum*, eam omnino mutare poteſt.

§. 13. Homagium præſtare debent non tantum ii, qui *domicilium*, ut vulgo loquimur, *in territorio conſtituerunt*, ſed & qui *bona* ſaltem in eodem *poſſident*, cujuscunque etiam ſint conditionis, imo licet ſint Status imperii. Occurrere tamen hoc reſpectu ſolent controverſiæ, *vid.* VITRIAR. *d. l.* §. *6.* in quibus illud præcipue conſiderandum, an bona etiam revera in alterius Territorio ſita ſint.

§. 14. Nam ob ſuperioritatem T. in arbitrio domini eſt, quam legem rerum poſſeſſionibus, dicere velit, hanc igitur exteri aut ſubire, aut poſſeſſionem dimittere debent.

§. 15. Abſurdi ſunt, qui ex turbidis juris civilis gloſſatorumque aſſertis, *vid. l. fin.* §. *25. de muner.* VITRIAR. *d. l.* §. *3. 6.* domino territorii, facultatem iſtam exigendi homagium reale, abjudicant, nec niſi ſub conditione *ſpecialis conſuetudinis*, aut *alius fundamenti* à Domino *probati*, eam illi concedunt. Nam

pro

pro ſuperioritate T. potius tamdiu eſt præſumtio, donec homagium reale detrectans vim ejus reſtrictam oſtenderit.

§. 16. Præſtatur homagium plerumque *mature & actu corporali à perſonaliter præſentibus,* quæ omnia arbitrio domini definiuntur, qui etiam neceſſitatem jurandi, quibusdam remittere poteſt & ſolet.

§. 17. Præſtandum eſt homagium, quoties *ſubjectum ſuperioritatis T. legitimo modo mutatur.* In civitatibus imperialibus, ſi non omnibus, certe quibusdam, *ſingulis annis,* à novo & regente Senatu illud exigitur.

§. 18. Præſtitum homagium pro *ſubjectione* facit *præſumtionem,* &, ſi revera adeſt, eam magis *firmat;* hinc, præſtito homagio, ea omnia, quæ à ſubjectione dependent, eo certius & ſecurius ſibi mutuo polliceri poſſunt Dominus & ſubditi. *vid.* SCHWED. *d. Sect.* 2. *c.* 11. §. 5. 6. Aliquando etiam *ſubjectionis fundamenta* ponit.

§. 19. Non tantum autem hoc verum eſt de homagio *perſonali* ſeu *pleno,* ſed &, ſuo modo, de *reali,* nam quod aliqui hoc *perſonam non afficere nec ſubditum* facere, exiſtiment, *vid.* VITRIAR. *l.* 3. *tit.* 19. §. 3. id rerum moralium ignorantiam redolet, & abſurdum eſt, *vid.* VIND. VITRIAR. CASTIG. §. 234.

§. 20. Præter generale *ſubjectionis* vinculum plures alii *nexus ſpeciales*, quo ſubditi ſuis dominis obſtringuntur, occurrere poſſunt, qui uti, â ſubjectione, recte diſtinguuntur, ita neutiquam huic negandæ allegari, ſed ei potius ſubordinari debent.

§. 21. In ſpecie, *nexus feudalis* ſeu *vaſallagium*, *à ſubjectione* differt, & *Vaſallus qua talis*, non eſt *ſubditus*, poſſunt tamen duo illa vincula in eodem ſubjecto concurrere.

§. 22. Imo in Statuum Vaſallis, illa actu concurrunt, nam generalis definitio eſt; *ex quo Statibus acceſſit Superioritas territorialis, ex eo, nexui Vaſallorum feudali, adjuncta eſt ſubjectio*, imperium enim & ſubjectio, ſunt correlata, hinc ob illud indefinite competens, hæc tamdiu recte præſumitur, donec reſtrictio fuerit probata.

§. 23. Procedunt autem hæc, non tantum in Vaſallis, *qui domicilium in territorio habent*, ſed & iis, qui *bona* ſaltem *in eo poſſident* per rationem §. 14. datam. Plane ſi Vaſallus nec domicilium, nec bona in territorio habeat, pro ſubdito idem male habebitur.

§. 24. Ex his patet, inconſultam eſſe eorum ſolicitudinem, qui ex exemplis hincinde obſervatis, *in multis Germaniæ locis, Vaſallos quoque eſſe ſubditos* contendunt, & de iis ſaltem, qui domicilium in territorio habent,

 id

id exaudiunt, niſi *ſpeciali conſvetudine*, ſola *feudi poſſeſſio*, perſonam Vaſalli *jurisdictioni* domini territorialis ſubjiciat, *vid.* SCHWED. *p. ſp. ſect. 2. c. 11. §. 7.*

§. 25. Male enim à poſteriori, lubrica & *particulari* doctrina aſſeritur, quod à priori, ſolidiſſima ac *univerſali* ratione aſſeri poteſt; frigidis rationibus jura Statuum adſtruere, eſt, eadem negare.

§. 26. Subditi *conſtituti*, in Germania, dicuntur *Landſaſſii*, de quibus videnda diſſertatio LYSERI, *hab. Wittemberg. 1664.* ac SCHILTERI *quæ extat in Praxi jur. Rom. Tom. 1. p. 445.* & pertinent ad *jus privatum*.

§. 27. Hoc non tantum eorum *matrimonia* cum *connexis, tutelas, teſtamenta, contractus* variaque inde orta *jura, delicta, proceſſus* explicare debet, ceu, juxta ductum juris Romani, fieri ſolet, cum iſta omnium civitatum ſubditis fere ſint communia, adeoque Jus Extraneum, in alia etiam Republica, aliquem habere queat uſum.

§. 28. Sed & in ſpecie, diverſam eorum *exiſtimationem*, nec non *Statum*, quem in Civitate habent, debet perſequi. Hinc in Jurisprudentia Germanica privata, agendum de ſubditis *Principibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Civibus, Ruſticis;* Porro de *Equitibus, Clericis, Monachis, literatis, mercatoribus, opi-*

ficibus, hominibus propriis, Wildfangiis &c.

§. 29. Iſta ſubditorum germanicorum diſcrimina, in jurisprudentia Romana, tradi non potuerunt, cum in Republica Romana, eo ſenſu, non occurrerint, qui defectus, Scriptoribus præbuit occaſionem, ea omnia, ad jus publicum, trahendi: ſed debebant potius illi inde agnoſcere inſtituti abſurditatem, quo in Germania Jurisprudentiam peregrinam, fundamenti loco ſupponimus.

CAP. XI.

De Statuum imperii Legationibus & Bellis.

SUMMARIA.

Territoria Germaniæ cum Exteris agunt amice vel hoſtiliter §. 1. prius fit per Legationes §. 2. legati conſtitutio §. 3. 4. 5. admisſio §. 6. 7. 8. receptionis ſolennia §. 9. 10. officium Legati recepti §. 11. inprimis characterem repræſentatitium tueri debet §. 12. 13. 14. 15. epicriſis de his ceremoniis §. 16. 17. officium recipientis Legatum §. 18. debet Legato inviolabilitatem & ea omnia, quæ Gentium conſvetudine Legatis tribui ſolent §. 19. 20. quod exemplis illuſtratur §. 21. ſeqq. ex quibus vulgare Juris Gentium nomen explicatur §. 26. officium mittentis Legatum, ratione recipientis §. 27. & Legati §. 28. Legati dimiſſio §. 29. ejus, Domini & Recipientis officium §. 30.

§. 30. 31. 32. Hoſtiliter cum Exteris agitur per bellum §. 33. Status imperii raro ſeorſim bella gerunt §. 34. ratio belli gerendi antiqua & moderna §. 35 quinam olim militares operas præſtiterint §. 36. olim non milite conducto, ſed ab ipſis indigenis bella ſunt geſta §. 37. hodie contrarium obtinet §. 38. ſed antiqua illa bellandi ratio obſervari merito debebat §. 39. 40. domeſtica militia commoda §. 41. ſeqq. conductitiæ incommoda §. 48. 49. 50. temperamentum quoad hactenus dicta, cum requiſitis belli inſtruendi & gerendi §. 51. bella corrumpunt ebrietas & luxus §. 52. ordinationes bellicæ in Jure privato explicari debent §. 53.

§. 1.

SUpereſt, ut expendamus, quomodo Territoria Germaniæ eorumq; Imperantes, ad exemplum aliorum Corporum liberorum, cum Exteris, i. e. extra illa conſtitutis, agant. Fit illud duobus modis, *amice & hoſtiliter*, ſive per *Legationes & Bella.*

§. 2. De *Jure Legationum*, Statibus competente, actum eſt *l. 3. c. 8. §. 7. ſeqq.* Hoc loco, *legationes ipſas*, & quidem fere juxta ductum ſupra laudati KULPISII. *de Legat. Stat. imper.* breviter conſiderabimus.

§. 3. Legationem inſtructurus, de *Perſona habili*, cui negotium committat, ſolet eſſe ſollicitus. *Conſtituitur* ergo Legatus *conſenſu*

 mu-

naturali hypothetico, neceſſario eſt recipiendus.

§. 7. Si nullum pactum interceſſit, regulæ *decori & prudentiæ*, aliquando receptionem ſvadent, ſed hæ extra quæſtionem juris ſunt, præterea *commune humanitatis præceptum* eandem jubet, ſed non ſemper, in quem ſenſum accipienda doctrina Grotii *de J. B. P. l. 2. c. 18. §. 3.*

§. 8. Qui *jus gentium* loquuntur, vel intelligunt *jus naturæ*, de quo diximus, vel *gentium conſuetudinem*, hæc aliam gentem liberam obligare nequit, vel *generale aliquod pactum*, ſed hoc neque occurrit, neque, ſi occurreret, velut *peculiaris legis ſpecies* debet juri naturali opponi, *add.* Kulpis. *d. tr. c. 2. §. 14.*

§. 9. Sive autem quis ultro, ſive ex neceſſitate, Legatum recipiendum decernat, *eum receptionis modum* deinde adhibere tenetur, qui ejus generis Legatis, ſine controverſia debetur, nam hoc ex primo neceſſario fluit, hinc aut neutrum, aut utrumque velle debet recepturus.

§. 10. Solennitas receptionis in his fere conſiſtit (1.) *adventus intimatione* (2.) *ſolenni introitu* (3.) *publica hoſpitalitate* (4.) *literarum credentialium oblatione ac* (5.) *plenipotentiæ diſcuſſione.* Non tamen ubiq; eadem eſt, nec

Statuum Legatis indiſtincte exhibetur, *vid.* KULPIS. *d. tract. c. 13.* Status ipſi, Legatos ad ſe miſſos, pro diverſa mittentium conditione, debitis ſolennitatibus recipiunt, *d. c. 13. §. 9. c. 23. §. 8. 9.* quæ omnia uſu rectius quam præceptis diſcuntur.

§. 11. *Officium Legati recepti* ſummatim in duobus conſiſtit (1.) *ut negotium demandatum rite expediat, vid.* KULPIS. *d. tr. c. 1. §. 2.* & ſi ſit Legatus primi ordinis (2.) *characterem repræſentatitium debite tueatur.*

§. 12. Tribuit autem ille character hoc Legatis, ut loco Domini mittentis ſint, in quantum ſcil. Gentium conſvetudine miniſter hac in parte Domino ſuccedere ſolet, *vid.* KULPIS. *c. 14. §. 2. c. 22. §. 1. ſeqq.* In ſpecie operatur *dignitatem*, ac depoſcit *alias ceremonias*, quæ vel *eum, ad quem miſſus eſt Legatus*, vel alios *Legatos* reſpiciunt.

§. 13. Quid quoad dignitatem, obtineat in *Imperio* tradit KULPIS. *d. tr. c. 14. §. 6. ſeqq.* quoad *Exteros* vero hanc §. 21. dat regulam: *Legatis Domini ſui æqualibus ubique cedit, aliis vero Legatis, à Domino Majore aut Minore, ſed eandem dignitatis ſpeciem habente, miſſis* (cum Charactere repræſentatio) *in loco tertio præfertur aut poſtponitur, prout Domini faciunt, domi ſuæ cedit, apud ipſos præfertur,* quam pluribus deinde perſequitur.

§. 14.

§. 14. Cæterarum Ceremoniarum philoſophia in univerſum valde fluctuat, *vid.* Kulpis. *c. 15. §. 1.* Plerumque tamen ex primo genere eſt (1.) *ſolennis ad audientiam deductio* (2.) *conceſſio loci honoratioris in domo recipientis* ſi conſvetudo ita velit, *vid.* Kulp. *d. c. 15. §. 16.* (3.) *facultas ſe tegendi ſedendique coram Regibus aliisque recipientibus*, quæ latius perſequitur Kulpis. *d. c. 15.*

§. 15. Ex ſecundo autem eſt (1.) *viſitatio* (2.) *reviſitatio* (3.) *titulorum legitimus uſus*; Hodie titulus *Excellentiæ*, quem ex errore invaluiſſe docet Kulpis. *d. c. 16. §. 15.* Legatis ſolennis eſt, de quibus omnibus laudatus Kulpis. *d. c. 16.* pluribus agit, qui etiam Ceremonias, in Conventibus imperii obſervandas, explanat *c. 17.*

§. 16. Omnis iſta ceremonialis philoſophia, ex eo duxit originem, quod actibus, rebus & verbis, indefinite alias honorem ſignificantibus, vis definite & certam velut honoris quantitatem ſignificandi, opinione hominum, fuerit impoſita, nam hoc facto, magna opus fuit ſollicitudine, in ceremoniis illis accurate obſervandis, ne illarum defectus exiſtimationem minueret.

§. 17. Uti autem variis controverſiis referta eſt, ita in univerſum à Rebuspublicis potentibus eadem dirigi ſolet, certe poteſt.

Nec

Nec dubitandum, quin ad rationes Status illa pertineat, ac juxta regulas Socialitatis acriorem mereatur cenſuram, Legatis tamen, ceremonias rigide tuentibus, nihil imputari poteſt.

§. 18. *Officium recipientis legatum*, in genere eſt, *quod non tantum communem ſocialitatem Legato exhibere*, ſed & in ſpecie *ea quæ expreſſe* vel *tacite promiſit*, *ei præſtare teneatur.*

§. 19. Debet igitur Legato (1.) *inviolabilitatem*, *omnibus hominibus præſtandam* (2.) *ea omnia quæ Gentium conſvetudine Legatis tribui ſolent*, nam hæc tacito pacto promittuntur, ergo naturaliter præſtari debent, *add.* Kulpis. *c.* 21. §. 12.

§. 20. Quia vero gentium conſvetudo non ubique ſatis liquida eſt, hinc pactum quoque, ad illam ſe referens, ſubinde fluctuat, adeoque dubiæ aliquando, circa officium recipientis, oriuntur quæſtiones.

§. 21. Illa tamen regulariter promiſſa & debita cenſentur (1.) *Immunitas à jurisdictione recipientis*, *adeo ut nequidem*, *in caſu delicti*, *imperio ejus ſubjiciatur Legatus*, nam hoc actum eſſe tam *ex conditione perſonæ receptæ*, quam *gentium conſvetudine patet.* Ex eo etiam conſequitur *jus revocandi domum*, quod tamen ab eo, quod jure Romano proditum

eſt,

eſt, plane differt, *add.* KULPIS. *d. c. 21. §. 3. 16.*

§. 22. Alia quæſtio eſt, *annon contra Legatum delinquentem per modum belli aliquid ſtatui poſſit?* de quo paucis ita dicendum: Si legatus in delicto committendo occupetur, tum ei etiam cum internecione poſſe reſiſti, nullum eſt dubium, nam neque mero jure naturæ, neque pacto hoc caſu munitur.

§. 23. Si vero delictum jam perpetraverit, regulariter inviolabilitas promiſſa ac debita cenſetur; nam hoc ex eo probabile eſt, quod nulla cauſa, mali illationem poſtulet, cum dominus illud inferre poſſit, *add.* KULPIS. *d. c. 21. §. 3.* GROT. *2. 18. 4.* quia tamen immunitas à pacto dependet, ideo aliquando exceptionem pati poteſt, vid. FURSTEN. *de Suprem. c. 6.*

§. 24. (2.) *Exercitium jurisdictionis in domeſticos* non tamen in imperio noſtro, KULPIS. *d. c. 21. §. 3. ſeqq.* (3.) *immunitas à vectigalibus,* quæ tamen depoſita conventione expreſſa, aut ſpeciali conſvetudine non adeo liquida eſt, in Germania tamen obtinet, KULPIS. *d. l. §. 7. 8.* quod multo magis dicendum (4.) *de jure Aſyli,* quod ſane regulariter recte negatur, licet, quoad Exteros diſſentiat, KULPIS, *d. c. 21. §. 11.*

§. 25. Rectius tamen inter debita refertur (5.) *immunitas à repreſſaliis* KULPIS, *d. c. 21.*

§. 9.

. 9. *ſeqq.* (6.) *exhibitio ceremoniarum*, quæ ejus conditionis Legatis alias præſtari ſolent, quamvis ſæpe maxime controverſum ſit, quinam Legati ejusdem conditionis cenſendi ſint, *vid.* KULPIS. *c.* 16. §. 22. FURSTENER. *de Suprem. c.* 34.

§. 26. Ex his facile intelligi poteſt *jus Gentium*, quod hic ſolenne nomen eſſe ſolet, *vid.* GROT. 2. 18. 5. KULPIS. *d. tr. c.* 21. §. 1. *ſeqq.* nimirum notat *gentium conſvetudinem*, quæ per ſe quidem nullam obligationem recipienti impingere poteſt, licet ſæpe tale quid, ex ratione Status, à gentibus litigantibus jactetur, verum eo fine ſaltem notari debet, quia tacito pacto mittens & recipiens ad eam ſe referunt.

§. 27. *Officium mittentis Legatum*, ratione *recipientis*, in eo conſiſtit, quod ea, quæ juxta terminos mandati & plenipotentiæ Legatus promiſit, ſervare teneatur, licet ſecretam actionis formulam ſeu inſtructionem idem tranſilierit. Ipſe vero Legatus, ob negotium male geſtum, Domino tenetur, *vid.* KULPIS. c. 12. §. 8. c. 2. §. 3.

§. 28. Ipſi vero *Legato* impenſas ſubminiſtrare *debet*, privilegia quoque ei concedere *ſolet*, & ſi mittens contrarium non declaraverit, recte ſibi aſſerit Legatus privilegia, ut e civili conſtituta, in ordine ad *alios domi-*

m

ni ſubditos, *v.* Kulpis. *d. c. 21. §. 15. ſeqq.* non etiam *dominum ipſum*, hic enim legibus illis non ſubjacet, *vid.* Kulpis. *d. c. 21. §. 15. c. 22. §. 7. in fin.*

§. 29. Quando Legatus *dimittendus*, tum recurrunt ſolennes ceremoniæ, à Legato ac dimittente merito obſervandæ. Munera quoque, quæ memoriæ & benevolentiæ cauſa offeruntur, Legato accipere licet, niſi ſpecialis adſit prohibitio Domini, *vid.* Kulpis. *c. 18. c. 23. §. 9.*

§. 30. *Soluta* legatione, Legatus rationem reddere, damnum ſi quod dedit, reſarcire ac pœnam, ſi quam meruit, excipere tenetur. Kulpis. *d. c. 22. §. 8. 9.*

§. 31. Dominus vero impenſas Legato reddere, damnum fortuitum reſtituere, ac in genere omnia præſtare debet, quæ humanitas vel pactum expreſſum aut tacitum poſtulant, Kulpis. *c. 21. §. 17. add. c. 12. §. 19. c. 5. §. 16.*

§. 32. Denique Recipiens ad res Legati dimittendas obligatur; nam hoc, in ipſa receptione, conventum cenſeri debet, nec aliud, quoad Statuum Legatos, obtinet in Aula Cæſarea, docente Kulpis. *d. tr. c. 22. §. 11.*

§. 33. Poſtea etiam videndum, quomodo Status, cum Exteris, hoſtiliter agant. De *Jure belli* dictum *l. 3. c. 5. §. 53. ſeqq. c. 8. §. 23. ſeqq.* Hic de *ipſo bello ejusque inſtruendi & gerendi* ren-

rendi ratione, aliqua dicenda ſunt, quorum tamen nonnulla, non unice ad Statum, ſed bella in genere, pertinent.

§. 34. Quemadmodum jus belli in Statibus imperii, ob nexum, quo toti Reipublicæ obſtringuntur, eſt quodammodo reſtrictum, ceu ſuo loco oſtendimus, ita cum Eorum, cum exteris Rebuspublicis comparatorum, potentia non adeo magna ſit, quod inprimis de Statibus Minoribus certiſſimum eſt, ideo raro Status ſeorſim, plerumque vero aliis ſociati, bella gerunt, quamvis turbidis temporibus, bella Statuum inter ſe, fuerint frequentiſſima *vid.* Lehm. *Chron. Spir. l. 7. c. 23. 24. 46. 100. 101. 103. 106. 107. 111.*

§. 35. Rudioribus Seculis, modica etiam fuit bellandi peritia & ſimplex valde armaturæ genus apparatusque bellicus, de quo legi meretur, Lehm. *Chron. Spir. l. 2. c. 43.* Hodie inventis pulvere pyrio, bombardis tormentisque bellicis, in immenſum offendendi defendendique vis crevit, ut antiquiora tempora cum noſtris, hac in parte, conferri nullo modo queant.

§. 36. Olim ſolos Nobiles hominesque liberos militaſſe, hominibus plebejis à militia excluſis; cenſet Lehman. *Chron. Spir. l. 5. c. 112.* ſed id erroneum dicit Fuchsius *in not. ad d. l.* exiſtimans, ex Nobilibus quidem

tan-

tantum fuiſſe lectos equites, aſt in peditatu etiam militaſſe homines plebejos, quam conjecturam Status Poloniæ, in qua antiqua militiæ ratio adhuc quodammodo ſupereſt, confirmare videtur. Quid hodie hac in parte obtineat, notius eſt, quam ut hic commemorari debeat.

§. 37. Id inprimis obſervandum, quod antiquis temporibus, bella non conducto aliquo milite fuerint geſta, ſed quod, urgente neceſſitate, ipſi indigenæ operas militares, per vices, præſtare debuerint. Sed ſucceſſu temporis, bellandi ferocia velut in opificium verſa, omnia milite conductitio agi cœperunt, quem morem cum magna incommoda introduxiſſe, tum ipſam etiam Reipublicæ mutationem promoviſſe cenſet, LEHMAN. *Chr. Spir. l. 2. c. 43.*

§. 38. Hodie nihil recte agi poſſe creditur niſi milite conducto, & licet in nonnullis regionibus tenues quædam domeſticæ militiæ ſuperſint reliquiæ, attamen dum nulla ei cura adhibetur, fere inefficax illa, imo, ob ſplendorem militiæ conductitiæ, paſſim etiam contemtui expoſita eſt.

§. 39. Enimvero ſi duplicem illam belli gerendi rationem propius contendas, tum id quidem nec juſtum nec utile fuerit, ſi nulla ætatis aut Status vitæque generis habita ratione, indigenæ promiſcue in bellum cogantur,

aſt ſi patria juventus, cum aliis artibus, tum etiam belli peritia imbuatur, eademque ad certos annos ſerviat, ac abeunti alia ſemper ſurrogetur, tum indigenam militiam conductitia præſtare, omnino certum videtur.

§. 40. Cum enim bellum, ſit Status extraordinarius, ac, quantum fieri poteſt, mature tollendus, rationi ſane non ſatis videtur conſentaneum, ut in ſolum illum uſum, homines, alia arte deſtituti, alantur, ſed ipſi indigenæ potius ita formandi ſunt, ut, neceſſitate exigente, Patriam defendere ac jura competentia aſſerere queant.

§. 41. Si propius res ſpectetur, domeſtica illa militia eſt *minus ſumtuoſa*, dum enim milites indigenæ labore ſuo, inprimis ceſſante bello, victum ſibi quærunt, cætera, quæ ad bellum inſtruendum & gerendum requiruntur, minoribus ſumtibus comparari poſſunt.

§. 42. Eſt etiam conductitia *validior*, neq; enim exiguæ copiæ, ſed omnis juventus, ad belli uſum præparari debent, ſic fiet, ut temporis ſucceſſu, bellandi artem omnes propemodum cives intelligant. Ex quo neceſſario conſequitur, quod domeſtica illa militia ad *regionum defenſionem ſit utiliſſima*, id quod à contrario etiam ſatis apparet.

§. 43. Propudioſa non minus, quam miſeranda res eſt, quod, ab exigua ſæpe hoſtium manu, regiones expilentur miſereque vaſten-

tur

tur, ac non tantum inermis turba, quæ hacte- nus utique nullo numero eſt, ſed & numeroſa Virorum Juvenumque, nec animo, nec viribus pugnandi deſtitutorum, ſed ſolo diſciplinæ directionisque defectu infelicium, multitudo, hoſtis libidini ludibrioq; ſit expoſita.

§. 44. Non minus etiam domeſticæ militiæ commoda, inde apparent, quod per eam *bellum quam celerrime componi queat*, cum enim omnium interſit, ut exortum incendium quamprimum extinguatur, dubitandum non eſt, quin milites indigenæ ad hoc operas ſuas libentiſſime ſint commodaturi.

§. 45. Præterea quoque, bello finito, *minora erunt incommoda*, nam emeritorum, vulneratorum ac mutilatorum major poterit haberi cura, qui vero è bello incolumes diſcedunt, ad antiqua munia conſvetasque functiones redeunt, nec ignavo otio alioque lædendi genere Reipublicæ graves ſunt.

§. 46. Non eſt quod excipias, *pleroſque ſubditos tam durum vitæ genus deprecari!* Fateor, ſi imperitia vel crudelitate Ducum, milites, velut pecora, ad lanienam ducantur, aut alia ratione peſſundentur, tum probos quosque à bello merito abhorrere, at ſi prudenti juſtoque conſilio res militaris dirigatur, tum nihil in ea eſt, quod boni cives averſari posſint aut debeant.

Ii 2 §. 47.

§. 47. Porro nec id recte objeceris, *indigenas, parum fortes ſtrenuosque milites eſſe futuros!* callidum enim commentum eſt eorum, quorum intereſt illa credi, vel inane præjudicium illorum, qui ex nomine & veſtitu fortitudinem æſtimant; ſi diſciplina accedat diligensque cultura, à milite indigena, ſi non majora, certe paria, quàm à conducto, expectare licet fortitudinis ſpecimina.

§. 48. Econtrario militiæ conductitiæ, non exigua ſunt incommoda: Eſt enim valde *ſumtuoſa*, inprimis poſtquam luxus rem militarem corrumpere cœpit, hinc deficientibus ſumtibus, *parum valida* eſt, nec *defendendæ Reipublicæ ſufficit*, quæ omnia experientia ſatis confirmat.

§. 49. Miles conductitius nunquam ſerio vult, ut bellum ſtatim tollatur, ſed ejus potius perpetuitatem, magno Reipublicæ detrimento, optat: ceſſante bello, ignavum agit otium, quod pravos mores parere ſolet, hinc ſæpe ſubditi, non levius à milite proprio, quam hoſte affliguntur: Bello finito, mendicis aut, ſi exauctoratio ſubitanea fiat, latronibus regio repletur, quam calamitatem ſuperioribus temporibus, ſæpe experta eſt Germania.

§. 50. Illud quidem verum eſt, quod ad inſtruendum luxum, ambitionis decreta exequenda, laceſſendos vicinos imo etiam vexandos opprimendosq; ſubditos, miles conductus,

ductus, ſit maxime idoneus, ſed ob illos tamen fines, commendari non meretur, *add.* ZIEGL. *ad Grot. p. 2.*

§. 51. Sed uti hactenus dicta Prudentiorum judicio merito ſubmittuntur, ita id veriſſimum eſt, quod nullum bellum recte inſtruatur & geratur, niſi pietate, juſtitia, prudentia & fortitudine, & quod adeo oppoſita Vitia omne bellum corrumpant, illudque infauſtum ac ignominioſum reddant.

§. 52. Inprimis bellorum peſtes ſunt *Ebrietas & Luxus*, conſveta parvarum mentium vitia: Hinc Ducum perfidia, militum gregariorum torpor, deſertiones & fugæ, publica egeſtas, inedia, exercituum contagia, rerum neceſſariarum defectus, ignominioſæ clades, diſciplinæ militaris everſio, ſubditorum expilationes, & omnes fere, calamitates bellicæ dependent. Quare etiam mirum videri non poteſt, ſi, ubi iſta vitia rem militarem dirigunt, fortiſſima etiam Natio, hoſti, viribus & fortitudine inferiori, ſæpe ludibrium debeat.

§. 53. De cetero cum hactenus invaluerit, ut militibus conductis bella gerantur, hinc varia conſtitui ſolent, quæ ad eorum hoſpitationes, tranſitus, diſciplinam militarem ac officia ſubditorum erga milites, pertinent, quæ, ex *Ordinationibus militaribus*, potiſſimum deſumi, ac, in Jurisprudentia privata, proponi debent.

LIBER QUINTUS.

CAP. I.

De Imperatore Ejusq; Conſtitutione.

SUMMARIA.

Imperator Germanorum §. 1. *circa eum tria conſideranda* §. 2. *in Germania electio obtinet* §. 3. 4. 5. 6. *hujus definitio & diviſio* §. 7. *conſtat illa conſenſu* §. 8. *perſona eligentes* §. 9. *Electorum numerus* §. 10. *ſeptemvirorum origo* §. 11. *ſeqq. ratio numeri ſeptenarii* §. 20. *jus ſeptemvirorum certum* §. 21. *& independens* §. 22. *octavi & noni Electoratus moralitas* §. 23. *ſeqq. perſona eligenda requiſita* §. 38. *ſeqq. electionis præparatoria* §. 50. *ſeqq. ſolennia antecedentia* §. 56. 57. *electio fit per Electorum vota* §. 58. *ſeqq. electionis oblatio & acceptatio* §. 63. *ſolennia conſequentia* §. 64. *effectus* §. 65. 66. 67.

§. 1.

Conſideratis Germaniæ Territoriis, ad commune Caput, ſeu Imperatorem progrediendum erit *v. l. 3. c. 1,* §. *1. Germanorum Imperator,* eſt *Princeps, ab Electoribus,*

ribus, nomine totius Imperii, legitime ad ſolium evectus, ut, ſalvis Statuum juribus, cum ſummo imperio ac exiſtimatione, Reipublicæ germanicæ rite præſit.

§. 2. Univerſa tractatio, huic quoque definitioni lucem allatura, his capitibus conſtare videtur (1.) *quomodo Cæſar conſtituatur* (2.) *quæ ſint ejus jura ac obligationes* (3.) *quomodo deſinat.*

§. 3. Summos imperantes *electione* vel *ſpeciali*, vel *generali*, quam ſequitur *ſucceſſio*, ad ſolium evehi, notum eſt, *utra autem altera præſtet*, prudentiæ eſt quæſtio, quam in neutram partem apodictice decideris.

§. 4. In regno Francorum *antiquo & novo Orientali* ſeu *Germanico*, etiam ultra *Carolingos*, usque ad *Henricum IV.* obtinuiſſe *ſucceſſionem*, rerum germanicarum ſatis periti fere concedunt.

§. 5. Ab hoc vero tempore fluctuare, eique ſenſim *electio* ſubſtitui cœpit, donec Aurea Bulla Capitulationibusque à *Carolo* usque *V.* conſcribi cœptis, penitus fuerit confirmata, ut nunc quidem de *pura electione* nullum ſuperſit dubium, *vid.* CONRING. *ad Lampad. p. 3. c.* 2. §. *4.* KULPIS. *ad Monzamb. p.* 2. *c.* 4. §. *1.*

§. 6. Alii tamen, rerum germanicarum non minus periti, ut LEHMANN. *Chr. Spir.*

l. 5. c. 14. & noviſſime COCCEJUS, *J. P. P. c. 7. §. 13.* in regno Francorum & Germanorum, ſemper *electionem* obtinuiſſe arbitrantur, hinc hactenus rem in medio relinquimus, cum inſtituto noſtro nec prolixa conveniat disquiſitio, nec hodie referat, quam tandem ſequi velis ſententiam.

§. 7. Electio eſt *actus ſolennis, quo, nomine totius Imperii, Electores perſonam habilem, Germanorum Reipublicæ legitime præficiunt.* Diſtinguitur in *Ordinariam*, quæ Imperatorem, *Extraordinariam* quæ Regem Romanum i. e. futurum ſucceſſorem, dat, quam poſtea conſiderabimus.

§. 8. Eſt Electio actus conſenſualis, *delatione* Electorum, & *acceptatione* futuri Imperatoris, conſtans; conſenſus vero *habilis* requiritur, qui ex generalibus principiis cognoſcendus.

§. 9. Eligit imperatorem *Totum Imperium, add.* LEHMAN. *Chr. Spir. l. 7. c. 10.* & olim quidem *immediate*, hodie vero *mediate*, per eminentiores quosdam Germaniæ Principes, qui inde *Electores* dicuntur, de quibus nullibi rectius, quam hoc loco, agitur.

§. 10. Ab initio fuere *ſeptem*, tres Archiepiſcopi, *Moguntinus, Trevirenſis & Colonienſis* & quatuor Principes Seculares, *Rex Bohemiæ, Comes Palatinus Rheni, Dux Saxoniæ &*

Mar-

Marchio Brandenburgicus. Sed à tempore Pacis Weſtphalicæ acceſſit *Dux Bavariæ*, & noviſſime 1692. *Dux Hannoveranus.*

§. 11. Quo *tempore & modo* cœperint Septemviri, multa ſemper fuit diſputatio. Quidam conſtitutionem eorum tribuunt (1) Carolo M. (2) Ottoni III. & Gregorio V. Pontifici Romano (3) Henrico II. ſive ſancto (4) Conrado II. (5) Friderico I. (6) Carolo IV. (7) Ottoni IV. *vid.* SCHWED. *Introd. ad J. P. p. ſp. ſect. 2. c. 2. §. 2.* VITRIAR. *J. J. P. l. 1. tit. 13. §. 3* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 17.*

§. 12. Sed veroſimillima eſt ſententia, cœpiſſe Septemviratum in *medio* circiter *Seculi XIII.* & quidem Septemvirorum *uſurpatione* eique reſpondente reliquorum Procerum *tacito conſenſu.* Ex horum repetitione *conſvetudo & Præſcriptio*, ſenſu juris Gentium, i. e. *conſenſu præſumto facta translatio*, eſt enata, quam demum Aurea Bulla penitus confirmavit.

§. 13. Alii *expreſſam Imperatoris & Papæ conſtitutionem* loquuntur ſed ex præſuppoſita falſa origine. Alii *ſpontaneo Principum decreto* Septemviratum adſcribunt, *vid.* CONRING. *ad Bull. Innocent. X. c. 10. p.* 344. *ad Lampad. p. 3. c. 4. §. 2. p. 149. de Official. imper. §. 25.* ſed nec illam ſententiam probabilem eſſe, ex communi mortalium affectu facile in-

telligitur, *add.* CONRING. *de Septemv.* §. 31.

§. 14. Conſvetudinem & Præſcriptionem modo laudatam, fruſtrà vellicat, KULPIS. *ad Monzamb. p. 2. c. 4. §. 2. p. 47.* dum ei forte ſaltem tempus, quod Fridericum II. & Rudolphum I. interceſſit, aſſignat, cum tamen, à prima origine usque ad A. Bullam, occurrentes actus, eam effeciſſe cenſendi ſint, hinc IPSE *in diſſert. de Obſerv. Imper.* §. 25. laudat *conſvetudinem.*

§. 15. Dubiò procul autem multum *promoverunt* iſtud Electorum inſtitutum, *Archi-officia,* tum temporis certò jure jam conſtituta, horum enim virtute, *inauguratio Regia* ad Officiales pertinuit, quo ipſo egregiam, munus electorium ſibi ſolis vindicandi, nacti ſunt occaſionem.

§. 16. Nec minus illud *promovit* Germaniæ *Status turbidus,* reliquis enim Proceribus, in ſuam potius ſecuritatem ac libertatem, quam communem imperii ſalutem intentis, facile licuit Officialibus, publicæ calamitatis ſenſu forſitan magis, quam ambitione compulſis, electionem ſibi ſolis aſſerere, nec dubitandum videtur, quin Papæ conſilia etiam aliquid huc contulerint, *vid.* CONRING. *ad Lampad. p. 3. c. 4. §. 3.*

§. 17. KULPISIUS. *ad Monzamb. p. 2. c. 4. §. 2. 3.* eo potius modo Septemviratum invaluis-

luiſſe exiſtimat, quod reliqui Status, ſuas in eligendo, vices, ſubinde Archiofficialibus delegaverint, & hi ſenſim jus delegatum, proprio nomine, exercere cœperint.

§. 18 Enimvero uti iſtam *delegationem* perperam *uſurpationi Officialium*, à nobis poſt alios adſtructæ, opponit KULPISIUS, cum utique, per uſurpationem, jus delegatum in proprium converti debuerit, ita ipſam delegationem, idoneo teſtimonio, vel conjectura, non probat, imo tempus, quod iſti juris procuratorii, in proprium, converſioni aſſignat, anguſtius videtur, quam ut eodem illa effici potuerit.

§. 19. Nam Cæſares usque ad Fridericum II. *vid.* LAMPAD. *de Repub. germ. p. 3. c. 4. §. 1. 2.* ipſe etiam Fridericus ejusque filii Henricus & Conradus ab omnibus Statibus ſunt electi, docente KULPISIO *d. l. p. 41.* Henricus Haſſiæ Landgravius & Wilhelmus Hollandiæ Comes, Friderico II. oppoſiti, à ſolis Septemviris electi ſunt, in Rudolpho I. Jus Septemvirorum fuit certum ID. *d. l. p. 42.* Ergo tantum ſuperſunt electiones Richardi Comitis Cornubiæ & Alphonſi X. Regis Caſtiliæ, quæ Rudolphi electionem anteceſſerunt: In his ergo *vid.* BURGOLD. *p. 1. Diſcurſ. 11. §. 14. in fin.* jus delegatum in proprium converſum eſſe oportuit, quod valde improbabile. Sed in hoc ſumma rei non vertitur!

§. 20.

§. 20. Ad Principes *Eccleſiaſticos & Seculares*, eosque numero *ſeptem*, ideo munus Electorium devenit, quia Archiofficia utrique Ordini illo numero erant conceſſa, in cujus rei ratione explicanda, multi ſvaviter ſomniant, *vid.* MONTESPERAT. *in vindic. P. O. §. 19. n. 58. ſeqq.*

§. 21. Poſt A. Bullam, ſine contradictione, Electores ſuo jure ſunt uſi, nam quod olim Dux Bavariæ, controverſiam Palatino moverit, id non pertinet ad neganda ſeptemvirorum jura, ſed Palatinum ex hoc numero expungendum, *vid.* CONRING. *ad Lampad. p. 3. c. 4. §. 4.*

§. 22. Eſt porro illud eligendi jus, *independens*, quod ex ſchedis Baronis Boineburgii vulgo afferi ſolet, *vid.* BOECLER. *N. J. l. 6. c. 2. n. 11.* KULPIS. *ad Monzamb. p. 2. c. 4. §. 7.* nam lege fundamentali, non precaria Statuum reliquorum delegatione, nititur.

§. 23. *Octavi & noni* Electoratus *origo* uti ſatis expedita, *vid.* CONRING. *d. l.* ita de eorum *moralitate* diſputatur, ſed cum octavus omnium Statuum conſenſu fuerit inſtitutus *J. P. art. 4. §. 5.* ideo vix ſpeciem habent, quæ ejus inſtitutioni opponuntur, v. gr. quod ſeptemviratus nitatur A. Bulla, aut octavus mutet formam Reipublicæ.

§. 24. Major difficultas circa inſtitutionem

nem *Electoratus Noni* ſubeſſe videtur, cum *ſolo Cæſaris ac Electorum conſenſu* eadem ſit peracta, de cujus rei hiſtoria, annales publici conſulendi.

§. 25. Quo Status controverſiæ recte formetur, obſervandum, eſſe quæſtionem de *ſola dignitate & munere Electorali*, non etiam ſimul de *jure Status*, hoc enim Dux Hannoveranus jam optimum maximum habuit, *vid. l. 4. c. 3. §. 12.*

§. 26. Hinc quæritur *an, ſine conſenſu reliquorum Statuum, Cæſar & Electores, Duci Hannoverano dignitatem & munus Electorale conferre potuerint?* pro Cæſaris & Electorum libertate juxta communia ratiocinandi principia eſt præſumtio.

§. 27. Hinc rectius faciunt, qui horum partes tuentur, ſi iſta prærogativa nitantur, & rationes oppoſitas ſolum diluant, quam ſi intempeſtivam probationem moliantur, quæ variis exceptionibus ſolet eſſe obnoxia.

§. 28. Libertatem autem Cæſaris & Electorum eſſe legibus fundamentalibus reſtrictam, operoſe probare voluerunt, qui partes Statuum reliquorum tuentur. Potiora, cum reſponſionibus dari ſolitis, retuliſſe, ſuſpenſa ubique propria deciſione, non inopportunum fuerit.

§. 29. Dicitur itaque (1) *Electores jus eligendi,*

gendi, tacito reliquorum Statuum conſenſu acceptum, non poſſe, ſine horum voluntate, aliis communicare, ſed negatur conſequentia majoris, *cum facultas communicandi non ſit reſtricta, quod vel ex ſola conſenſus taciti indole conſtet, qui reſtrictionem aut prohibitionem continere non poſſit.*

§. 30. (1.) *Septemviratum niti diſpoſitione Aureæ Bullæ;* Verum *hanc confirmare quidem Septemviros, ſed, ad hunc numerum præciſè ſervandum, non obligare*, à parte altera reſpondetur, nam hoc ex eo conſtare, *quod Electoribus jus antea competens A. B. confirmetur, competiiſſe autem cum libertate augendi.*

§. 31. Inſtant tamen illi (3.) *facultatem augendi, inde prohibitam cenſendam eſſe, quod Electoratuum diviſio A. B. prohibeatur*, ſed *à diviſione, cum diminutione potentiæ Electoralis, conjuncta, ac, ob fortuitam generationem, inter Electores magnam inæqualitatem introductura, ad introductionem novi Electoratus conſulto factam N. V. C.* hi reſpondent.

§ 32. Addunt illi (4.) *per obſervantiam ſenſum prohibitivum Aureæ Bullæ eſſe aſſertum*, nam Maximilianum & Bethlehemem Gaborem, Electoratum petentes, ideo repulſam tuliſſe, quod, ab *antiquis inſtitutis* recedendum non eſſe, exiſtimaverint Proceres Germaniæ.

§. 33.

§. 33. Verum *antiqua inſtituta prætextui eſſe ſumta, cum ratio datæ repulſæ, ex aliis cauſis politicis dependerit,* ab his reſpondetur, addentibus, *in univerſum abſurdum eſſe, ex ejusmodi reſponſionibus, interpretationem uſualem velle elicere.*

§. 34. Pergunt illi (5.) *A. B. accepiſſe interpretationem authenticam in tractatu pacis Weſtphalicæ, in eo vero & Cæſaris* propoſitionem & *quorundam Statuum* vota *oſtendere, quod A. B. prohibitive numerum ſeptenarium determinet.*

§. 35. *Cæſaris vero propoſitionem aut quorundam Statuum vota, non facere legem fundamentalem, adeoque fruſtra inde peti interpretationem authenticam,* ab altera parte denuo reſpondetur, hoc inſuper cauſante, ſæpe, in ejusmodi propoſitionibus & votis, aliquid ex ratione Status jactari, quod ne ipſi quidem proferentes verum credant.

§. 36. Poſthæc à parte Statuum urgetur (6) *Electoratum octavum, omnium Statuum conſenſu, eſſe introductum, adeoque Status nunc eſſe in poſſeſſione.* Verum iſtam inſtitutionem fuiſſe *conditionem pacis,* præterea non tantum de *munere Electorali,* ſed & *jure Status conferendo* ibi eſſe actum, altera pars reſpondet, hinc ab illo caſu, ad *caſum ſolius muneris Electoralis, in pace conferendi,* male inferri, ulterius cenſet.

§. 37.

§. 41. (3) *Natione Germanus*, quod requiſitum rectiſſime iterum ex *obſervantia* deducitur *vid.* KULPIS. *de obſervant imper.* §. 17. *ſeq q.* Obſervantiæ autem *veritatem*, ex *affectu* Germanorum, repetere licebit.

§. 42. Nam ſicut omnes ingenii erectioris gentes, ob innatam ſui ipſius æſtimationem, externam dominationem averſantur, ita Germanos quoq; eam aliqua lege excluſiſſe, adeoque morem eligendi hactenus adhibitum, in terminis indifferentis cujusdam placiti, non ſubſtitiſſe, ſed in legem abiiſſe, exiſtimandum eſt.

§. 43. Germanorum tamen affectui & hinc ortæ obſervantiæ ſatisfit, dummodo eligatur Imperator, *Germano ſanguine cretus*, ut autem præciſe *in Germania natus ſit*, id non requiritur, ſic non indigemus abſurda allegatione *l. 7. C. d. incol. l. 3. C. ad municipal.* quæ multis hic familiaris eſſe ſolet.

§. 44. (4) *Juſtus, bonus & utilis A. B. tit. 2.* ſed quis talis non eſt in vita civili, ſi potens ſit? (5) *Religionis Romano-catholicæ* vel *Proteſtantium*, veritas requiſiti ex *ſancita harum religionum tolerantia*, non autem ex eo, quod *caput populi Chriſtiani* Imperator ſit *A. B. tit. 2.* deduci debet, nam etiam infidelis aut hæreticus, caput Chriſtianorum eſſe poteſt, quod non percepit VITRIAR. *l. 1. tit. 5 .§. 3. vid.*

VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 23ſ. *ſeqq.*

§. 45. Præterea vulgo requirunt, ut (6) ſit *Perſona illuſtris*, VITRIAR. *d. 2. §. 2.* ſed hoc requiſitum *nulla lege*, ne *obſervantia* quidem, nititur, nam neque promulgatio expreſſa, neque juſta ratiocinatio aliquam oſtendit, ſed ab *utilitatis reſpectu ſeu ratione Status* dependet, quæ quavis lege efficacior eſt, & apud incautos legem mentitur, *vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 238. KULPIS. *de Obſerv. imper.* §. 22.

§. 46. Porro exigunt (7) ut ſit *Laicus*, cum *temporale caput* eligi debeat per *A. B. tit. 2. v.* VITRIAR. *d. l.* verum ex Clerico etiam poteſt temporale caput fieri, quemadmodum v. gr. ex Comite fit Cæſar, & quis qualitatem Cæſaris *conſtituti* in *conſtituendo* indiſtincte requireret? ſic enim eligendus ante electionem, Imperator eſſe debebit, *vid.* VIND. VITRIAR. CASTIG. §. 239. *ſeqq.*

§. 47. Ulterius poſtulant (8) ut ſit *juſtæ ætatis* VITRIAR. *d. l.* ſed nulla lege hæc definita eſt, nam nec definitio, quæ in nuperrima capitulatione *Joſephi art. 47.* facta eſt, pro *univerſali*, ac Electoribus *immutabili* lege, haberi poteſt.

§. 48. Denique requirunt (9) ut ſit *patens vid.* SCHVVED. *p. ſp. ſect. 1. c. 2. §. 4. n. 7.* verum & hoc *utilitatis reſpectu* nititur, qui an *obſervantiam* introduxerit, non ſatis liquet.

§. 49.

§. 49. Tandem etiam (10) *auguſtum corpus* & (11) *linguæ Germanicæ* ac *latinæ peritiam* in eligendo deſiderant, ſed illa & ejus generis alia, non ex legibus fundamentalibus, ſed locis communibus ſcriptorum dependent.

§. 50. Poſtea videndum, quomodo electio in actum deducatur: ubi quidem *præparatoria*, deinde *ipſa electio* ſpectari poſſunt, in quibus recenſendis erimus breviſſimi, cum iſta paſſim adducantur.

§. 51. Inter præparatoria occurrit (1) *Convocatio Electorum*, quæ eſt actus, quo Elector Moguntinus ipſe, licet nondum infulatus aut inveſtitus, reliquos Electores ipſos & omnes, licet nondum inveſtitos aut infulatos, ſuo tamen jure quiete fruentes, &, omiſſa vel in totum, vel pro parte, convocatione, ultro, virtute *A. B. c. 1. §. 21.* comparituros, intra menſem, à die cognitæ Imperatoris mortis, numerandum, literis patentibus, propriis ſumtibus convocat, ut intra tres menſes integros, vel à die factæ inſinuationis, vel alio habili termino, à Moguntino præſtituto, computandos, Imperatoris eligendi cauſa, Francofurti, vel alio loco, juxta utilitatem imperii definiendo, conveniant.

§. 52. (2) *Salvus conductus*, qui eſt jurata promiſſio, quam Status, per quorum territo-

ria Electores tranſeunt, His de tuto itinere, ſi tempeſtive requiratur, neceſſario facere debent. Hodie ob mutata tempora, exigi non ſolet Salvus conductus, exactus tamen omnino eſt præſtandus.

§. 53. (3) *Comparitio* i. e. actus quo Elector, vel ſpeciali Moguntini vocatione, vel ſola lege citatus, immediate vel mediate, per unum aut plures Legatos, mandato, ad certam perſonam non reſtricto, *vid. A. B. c. 19.* SCHVVED. *Sect. 1. c. 2. §. 14.* inſtructos, abſentiamque Domini, jurata aſſeveratione, haut excuſaturos, cum Comitatu 200. Equitum, neceſſario ſub pœna amittendi illa vice voti, in loco electionis ſe ſiſtit.

§. 54. (4) *Juramentum civitatis electioni deſtinatæ*, quod eſt jurata promiſſio, qua Magiſtratus ac cives Securitatem ac tutelam, nec non peregrinorum omnium, niſi Electoribus ſtipulantibus promittunt.

§. 55. (5) *Deliberatio de capitulatione concipienda, ejusque conceptio*, quam Statuum reliquorum *monita*, quæ tamen parum attenduntur, ſequi ſolent; ipſa capitulatio perperam hoc loco exponitur, cum, in tractatione legum fundamentalium, locum ſuum ſortiatur, (6) *aliorum ad electionem pertinentium ordinatio.*

§. 56.

§. 56. Circa *electionem*, ſpectantur vel *externa Solennia*, vel *ipſa electio ſtricte dicta, ſeu vis ejus interna*; Illa electionem vel *antecedunt* vel *ſequuntur*.

§. 57. *Antecedentia* ſunt (1.) ſolennis ad templum à curia proceſſio (2.) conſuetus in templo conſeſſus (3.) liturgia (4.) juramenti electorii præſtatio (5.) ſeceſſio in conclave electionis (6.) Secularium Electorum, de ſervanda capitulatione, promiſſio, ſi fors aliquis ex iis in Imperatorem eligatur.

§. 58. Circa *electionem ſtricte dictam* conſiderari poſſunt (1.) *decretum Electorum* ſeu electio ſtrictisſime accepta (2.) *decreti oblatio* (3.) *ejus acceptatio*.

§. 59. Decretum componitur ex Electorum *votis*, quæ Moguntinus juxta Eorum prærogativam, ne quidem intervenientibus Legatis mutandam, à ſingulis requirit, ac ipſe, à Saxone interrogatus, ultimum addit.

§. 60. Poteſt etiam Elector ſibi ipſi votum dare, & omnibus liberum eſt ſive palam ſive ſecreto vota proferre, *vid. A. B. c. 2. §. 10.* VITRIAR. *J. J. P. l. 1. tit. 6. §. 15.* LEHM. *Chron. Spir. l. 7. c. 76.*

§. 61. In caſu diſſenſus, voluntas *majoris partis*, decretum electorium continet, dummodo ratione *totius Collegii*, non tantum *ſingularum partium diſſentientium* major ſit,

 vid.

vid. VITRIAR. *l.* 1. *tit.* 6. §. 15. ARUM. *ad.* *A.B.* *diſcurſ.* 2. §. 15. 16. *add.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 2. §. 3.

§. 62. Elector tarde adveniens, ratione eorum, quæ adhuc peragenda reſtant, admittitur, ſi poſt præſtitum juramentum, intra 30. dies electio non fiat, pane & aqua Electores nutriri debent, quæ pœna locum nunquam habuit, quia nunquam contra legem iſtam peccarunt Electores, aliter SCHWED. *d. c.* 2. §. 24.

§. 63. Decretum factum, ac in conclavi publicatum, Cæſari electo *offertur*, isque, ſub conditione capitulationis, illud acceptare rogatur. Quod ſi placeat, ſequitur ejus *acceptatio* cum *jurata* de ſervanda capitulatione *promiſſione*, quam præſens in electionis conclavi, abſens in loco ubi eſt, vel qui deinde huic rei deſtinatur, peragit, *vid.* VITRIAR. *d. tit.* 6. §. 17. SCHWED. *d. c.* 2. §. 23. RHET. *J. J. P. l.* 1. *tit.* 4. §. 35.

§. 64. Factam electionem *conſequitur* Moguntini *gratulatio*, quam *gratiarum actione*, pro collato imperio, Cæſar rependit: *Electionis in ſcripturam redactio*, ejus *proclamatio*, Cæſaris *ad Altare deductio*, in throno *collocatio* ac *ſolennis ad Palatium proceſſio*, *vid.* SCHWED. *p. ſp. ſect. c.* 2. §. 5. *ſeqq.* VITRIAR. *d. tit.* 6. in omnibus Solennibus addiſcendis, auto-

autopſia aut praxis, omni doctrina, eſt efficacior.

§. 65. Electione legitime peracta, Imperator conſequitur *Imperium*, non tantum in *Germaniam*, ſed omnes etiam *alias regiones*, quæ Germanorum imperio aliquando ſubfuerunt, nec legitimo titulo exemtæ ſunt, in ſpecie in *reliquias imperii Romani*, & *regnum Longobardicum*.

§. 66. Accipit tamen imperium, juxta menſuram capitulationum, i. e. ſalvis Statuum juribus, hæc adeo non à beneplacito Cæſaris dependent, ſed virtute legum fundamentalium, Statibus competunt, *vid. Capit. Leopold. art.* 3.

§. 67. Exinde manifeſtum eſt, *confirmationem privilegiorum*, quam vocant, ratione Statuum, non eſſe *neceſſitatis*, ſed *ſolennitatis* ſaltem, ut eam acrius urgere, fuerit hominum, vim electionis, & jura ſua non intelligentium, *add.* SCHWED. *d. c.* 2. §. 26.

CAP. II.

De Imperatoris Coronatione.

SUMMARIA.

Coronatio §. 1. *olim quadruplex fuit* §. 2. 3. *Coronatio Romana* §. 4. *ejus falſa interpretatio* §. 5. 6. *uſus*

§. 7. duratio §. 8. ſeqq. utilitas §. 13. 14. Coronationis germanica §. 15. locus §. 16. jus coronandi §. 17. coronationis ſolennia §. 18. 19. coronatio imperatricis §. 20.

§. 1.

ELectionem ſequitur *Coronatio*, quæ eſt *actus ſolennis & ſacer, quo per coronæ aliorumque inſignium applicationem, imperii humani natura & divinitas, tam Regi novo, quam Proceribus ac ſubditis Reipublicæ oſtenditur, gratiæque divinæ futurum regimen commendatur.*

§. 2. Uti apud alias Gentes, ita procul dubio, Germanos quoque, ex *pietate* invaluit *Coronatio*, & olim pro ratione imperiorum, quadruplex in uſu fuit, *Arelatenſis, Longobardica, Romana & Germanica, vid.* SCHVVED. *p. ſp. ſect. 1. c. 2. §. 27. 28.* CONRING. *aſſert. jur. Mogunt. pag. 4.* ARUM. *ad A. B. D. 6. §. 37. p. 322.* SCHURTZFLEISCH. *de div. Imper. Karol. §. 78.*

§. 3. Duæ priores dudum frequentari deſierunt, tertia diu ſatis manſit, quarta vero hodie ſolum inſtituitur. Operæ pretium erit, de duabus poſterioribus, quædam in medium proferre.

§. 4. Coronatio Romana fiebat Romæ à Ponti-

Pontifice, intuitu imperii Romani occidentalis, & nihil aliud erat, quam ſolennis inauguratio quam Pontifex, velut primarius Clericus & Subditus faciebat, perinde ſicut in aliis regnis eam peragunt Archiepiſcopi; nam imperium in Romam, ex *electione ſola Germanorum* Imperator obtinet, *vid.* SCHWED. *Sect. 1. c. 2. §. 25.*

§. 5. Sed Aſtutia & malitia Pontificum, in alium longe ſenſum, coronationem iſtam interpretata eſt, quaſi ſcil. Pontifex per eam, velut *Vice-Deus*, *Electo Imperatori omne imperium, etiam ratione Germaniæ conferret*, adeo ut Imperator, *ſubditus* vel minimum *Vaſallus Pontificis* ſit, *vid.* MONTESPER. *V. P. O. S. 36. 37. Clement. un. de jurejur.* SCHILTER. *d. L. E. G. l. 5. c. 7. §. 1.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 66. 67. 68. 78.*

§. 6. Licet autem illa interpretatio veritati & hiſtoriæ penitus repugnet, in tantum tamen vana illa prætenſio vires cœpit, ut multi Imperatores, ante coronationem Pontificiam, *titulo Imperatorio* abſtinuerint, aliis tamen animoſius eum ſibi vindicantibus, *vid.* CONRING. *de G. J. R. c. 10. §. 33. ſeqq. c. 13. §. 6. 15. 16. 17. 18.*

§. 7. A temporibus *Caroli & Ottonis M.* usque ad *Carolum V.* coronatio illa in uſu, & magnis ſumtibus petita fuit, dum Proceres

imperii Imperatorem Romam, valido ſatis exercitu, comitabantur, hinc nomen expeditionis Romanæ des Römer-Zugs/ exortum, *vid.* LEHM. *Chron. Spir. l. 7. c. 11. n. 3.* GIBELIN. *Cæſareop. Rom. p. 2. c. 4. §. 28.*

§. 8. Poſt *Carolum V.* nullus Imperator coronam Romanam accepit, inde factum aliqui arbitrantur, quod Cæſares non abſolute *Imperatores Romani*, ſed *Electi Imperatores Romani*, dicantur.

§. 9. Sed illa appellatio vel mere fortuita eſt, vel ſi conſulto fuit adhibita, factum id eſt, non *notando imperii defectui*, juxta interpretationem Romanenſium, ſed *veræ ejus cauſæ.*

§. 10. Cæſares tamen *Carolum V.* ſecutos, ex capitulationibus ad petendam coronam fuiſſe obligatos vulgo putant, *vid.* SCHWED. *d. c. 2. §. 29.* ſed forte illa capitulationum clauſula non *obligationem Cæſaris* continet, ſed *retenti ſolum in Romam imperii indicium eſt.*

§. 11. Interim, quia ambiguitas circa eam occurrit, nec, retinendo in Italiam imperio, eadem præciſe eſt neceſſaria, hinc in Capitulationibus *Leopoldi & Joſephi* eſt omiſſa, ex quo ſtilum futurarum capitulationum facile conjicere licet.

§. 12. Exinde aliqui contendunt, *coronationem Romanam in uſu eſſe deſiiſſe*, quos præcipitantiæ à BURGOLDENSI inſimulari dicit

cit RHETIUS *in comment. ad jus feud. l. 1. tit. 1. p. 89.* ſi inter *neceſſitatem & jus* petendi diſtinguas, omnis controverſia componi poteſt.

§. 13. Ex hypotheſi Italiæ, in exemtionis Statu manentis, coronatio Romana Germanis plane inutilis cenſeri debet, quid enim proderit inanem ac ſuperſtitioſum ritum magno pretio redemiſſe? quodſi coronatio ſenſu pontificio explicetur, tum eadem Germaniæ plane eſt intolerabilis.

§. 14. Quia tamen fraus pontificiæ interpretationis facile pellucet, adeoque Pontificis cauſam, exorta luce, tueri nequit, hinc nullius magis, quam Pontificis Romani, intereſt, æterna oblivione coronationem Romanam ſepeliri, hinc vix dubitem, quin artibus Curiæ papalis effectum ſit, ut mentio coronationis illius, in Capitulationibus fuerit omiſſa.

§. 15. Hodie igitur ſola *Germanica ſ. Aquisgranenſis A. B. c. 26. §. 1.* obtinet, ad quam impetrandam Cæſar quoq; obſtringitur. *vid. Capitul. Leopold. art. 37. Joſephi art. 36.*

§. 16. Locus coronationis eſt *Aquisgranum*, Regum Francicorum ac in ſpecie *Caroli M.* ſedes, cujus memoria proculdubio honorem hunc illi conciliavit, *vid.* CONRING. *in aſſert. jur. coron. Mogunt. p. 13. ſeq.* Neque tamen

men præciſe, loco iſti coronatio eſt adſtricta, ceu varia exempla teſtantur *vid.* SCHW. *d. c.* 2. §. 31.

§. 17. De jure coronandi, inter Archiepiſcopum Moguntinum & Colonienſem, olim lis fuit, *vid.* CONRING. *de jur. coron. Mogunt.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 3. *c.* 22. magno ſatis fervore agitata, ſed transactione ita compoſita, ut unusquisque, in ſua Diœceſi, coronationem peragat, in loco vero tertio, alternationi inter eos locus ſit, dummodo ſint *infulati*, hunc enim actum, non ut *Electores*, ſed *Archiepiſcopi*, peragunt.

§. 18. Ipſum coronationis actum, cum ſolennibus, quæ vel antecedunt, vel eum comitantur, aut conſequuntur, & Schematibus neceſſariis, prolixe recenſent ſingularum coronationum deſcriptores: paſſim etiam in libellis ſyſtematicis illa proſtant, *vid.* SCHWED. *d. c.* 2. §. 38. *ſeqq.* ut iſta carmina amplius exſcribere, putidum videatur. *conf.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 5. *c.* 3. *l.* 7. *c.* 39.

§. 19. Multa in iis videntur eſſe arbitraria, adeoque mutationi obnoxia, quædam etiam ſunt ſuperſtitioſa, imo Germanis ignominioſa & noxia, quale eſt juramentum, de Papa honorando, nam, iſto terriculamento, generoſos Cæſaris conatus, ſemper impedire poteſt Clerus.

§. 20.

§. 20. Solet etiam Imperatoris Conjux coronari, quæ coronatio non arguit aliquod *imperium*, quod Imperatrici competat, ſed ſignificandæ ſaltem & confirmandæ ſummæ *exiſtimationi & felicitati*, qua Eadem gaudet, inſtituitur, ac ſimul earum continuatio à Deo expetitur.

CAP. III.

De Majeſtate Imperatoris ſeu jure ratione totius Imperii.

Imperator habet ditiones hæreditarias §. 1. ad eas non pertinet Jus Imperatorium §. 2. ſed ad ditiones Cæſari quà tali conceſſas §. 3. & Territoria Statuum §. 4. Majeſtatis Cæſareæ norma, falſa §. 5. 6. vera §. 7. ſeqq. Cæſaris Majeſtas vera quidem, ſed non plena eſt §. 14. ſeqq. rectè dicitur Majeſtas Reſervata §. 19. ejus partes dicuntur reſervata §. 20. horum numerus §. 21. 22. 23. ſunt triplicis generis §. 24. ad primum genus pertinet jus primariarum precum §. 25. ſeqq. jus inſtituendi Academias §. 44. 45. 46. civitatis dandæ, nundinas inſtituendi §. 47. 48. jus privilegia concedendi §. 49. 50. 51. legitimandi ſpurios, veniam ætatis dandi §. 52. conferendi dignitates, creandi Notarios §. 53. jus poſtarum §. 54. viarum §. 55. hæc Reſervata rectè etiam Statibus, in Territoriis ſuis, tribuuntur §. 56. ſeqq. ad ſecundum.

dum genus pertinet jus inveſtiendi de feudis immediatis §. 65. jus legitimandi, aliaque §. 66. quæ Reſervata Statibus non competunt §. 67. ad tertium genus ſpectant jus proponendi in Comitiis ſimiliaque jura §. 68. ſeqq. Reſervata dubia §. 71. ſeqq. hactenus dicta pertinent ad Germaniam §. 80.

§. 1.

IMperator, ex Proceribus Germaniæ electus, ditiones ſuas, ad Germaniam pertinentes, *jure Status* retinet, quæ ideo etiam *hæreditariæ* die Erblānder vocari ſolent.

§. 2. Ab his animus averti debet, ſiquidem jus Cæſareum recte intelligere velit; Hoc facto, duplicis generis ditiones ſupponi poſſunt, vel (1) Imperatori peculiariter deſtinatæ, vel (2) Territoria, in quæ univerſum imperium diſtributum eſt, quæque à Statibus, eo jure, quod in præcedentibus expoſitum eſt, poſſidentur.

§. 3. Prioris generis ditiones quod ſciam, in Germania non occurrunt, ſi tamen aliquando feuda aperta Cæſari reſerventur, dubium non eſt, quin in iis *veram & plenam* Majeſtatem ſit habiturus, cui non oberunt leges, ejus exercitio datæ, aut negata alienandi facultas, nam hæc Majeſtatem non imminuere, apud peritos in confeſſo eſt.

§. 4.

§. 4. Omne igitur jus, quod Cæſari quâ tali competit, reſpicit Territoria à Statibus jure territoriali occupata, tam ſigillatim, quam conjunctim ſumta. Quo illud diſtinctius intelligatur, forte hæc expendi debent (1) *quæ ejus ſit norma*, (2) *quale & quantum ſit*, (3) *quo nomine inſigniri poſſit*.

§. 5. Quoad primum certum eſt, quod Poteſtas Cæſaris, non ſit dijudicanda, juxta *ideam imperii civilis in genere*, aut *imperii Romani antiqui & legem Regiam*, vel *doctrinam* GOLDASTI, quam prætenſionibus Pontificiis oppoſuit, *vid.* BOECLER. *N. J. l. 4. c. 1. n. IV.* nam illa omnia Germaniam non attinent.

§. 6. Sed nihil etiam dixiſſe exiſtimandus eſt BOECLER. *d. n. IV. 8.* quando *optime inquiſitionem fieri* putat *per ſingula ſummæ poteſtatis jura*, nam inquiſitio illa non poteſt eſſe norma ſui ipſius, ſed normam utique præſupponit, ſi fluctuare non debeat.

§. 7. Niſi fallor, norma dijudicandæ poteſtatis Cæſareæ, ſunt *jura Statuum iisque attemperata Imperatoris electio & capitulatio*, nam *electio* oſtendit, quod utique *imperium civile* Imperatori deferatur, ſed *jura Statuum iisque ſurrogata capitulatio* docet, in quantum illud ei competat.

§. 8. Dum autem, volentibus Statibus, eodem

eodem modo, ſicut olim, hodie peragitur *Electio*, hinc pro *pleno imperio* facit præſumtionem, quare Statibus id negantibus, incumbit probatio, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 5. §. 57.* quæ quidem poſt *J. P.* non adeo difficilis videtur.

§. 9. Ex his conſequitur, jura Statuum eſſe quoque normam *juramenti fidelitatis*, quod Cæſari præſtant, nam uti Status majorem poteſtatem Imperatori conferre nolunt, quam jura propria permittunt, ita juramentum etiam aliter præſtare cenſeri non poſſunt, quam *ſalvis juribus.*

§. 10. Equidem KULPIS. *ad Monzamb. c. 5. §. fin.* rem inverti & *omnem jurium, Statibus competentium, quantitatem ex tenore juramenti æſtimari* jubet ea ratione, *ut non aliter, quam ſalvo per omnia juramento, quo quisque Imperatori & imperio obſtrictus eſt, exercitium eorum poſſit ſuſcipi.*

§. 11. Sed utut verum ſit, quod nexus, quo Status Imperatori & imperio obſtringuntur, eique ſurrogatum juramentum fidelitatis, exercitium jurium territorialium reſtringat, exinde tamen male negatur, quod vice verſa, jura Statuum juramentum fidelitatis non temperent.

§. 12. Nam Status duo volunt (1) jura territorialia ſalva habere, nec tamen (2) in plenam

nam evadere libertatem, ſed potius aliquo modo Imperatori & Imperio obſtringi.

§. 13. Dum igitur, cum hac duplici intentione, jurant, prior utiq; reſtringit juramentum fidelitatis, ne in præjudicium jurium territorialium extendatur, poſterior vero coercet exercitium eorum jurium, ne nexum, quo Status Imperatori & Imperio tenentur, turbet; Debent igitur iſta conjungi, non unum, alterius argumento, negari.

§. 14. His poſitis ſecundo videndum, *quale & quantum ſit imperium Cæſaris*; Competere ei Majeſtatem ſeu imperium civile, *verum*, *ſummum* & ἀνυπεύθυνον, dubio carere videtur, ſed de *plenitudine* omnis quæſtio eſt, *vid. l. 2. c. 7. §. 27.*

§. 15. Capitulatione Cæſaris Majeſtatem non imminui, omnes illi defendunt, qui Monarchiam in imperio aſſerunt, aut Majeſtatem indiviſibilem credunt; *vid.* VITRIAR. *J. J. P. l. 1. tit. 7. §. 5.* ſed plerique imminutionem vel aperte vel oblique concedunt, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 5. §. 4. p. 72. ſeq.*

§. 16. In eo tamen illam ſolum poſitam eſſe arbitrantur, quod *quoad negotia comitialia, Status in communionem imperii ſint aſſumti* non, quod *aliqua imperii civilis pars plane Imperatori non competat*, nam *Cæſarem a nullo Majeſtatis jure excludi*, *in quibusdam vero*

eum ſolum habere arbitrium paſſim contendunt, *vid.* Boecler. *N. J. l. 4. c. 1, n. IV. 8.* Schwed. *p. ſp. Sect. 1. c. 4. §. 1.*

§. 17. Nimirum perſvaſum iis eſt, omne imperium civile Germanicum conſiſtere in *Reſervatis*, quæ vocant, & *Communicatis*, quæ Cæſar cum Statibus, in Comitiis vel univerſalibus vel particularibus, intuitu negotiorum ad communem imperii ſalutem pertinentium, exercet, quæ Majeſtatis Germanicæ æſtimatio, quo loco habenda ſit, periti & præjudiciis vacui facile intelligunt.

§. 18. Nimia accuratio hic invidioſa eſt, tuto tamen dici poſſe videtur, Cæſaris Poteſtatem in eo conſiſtere, quod, ratione ſingulorum Territoriorum, ea poſſit facere, quæ Superioritatem T. non turbant, aut pacta expreſſa vel tacita permittunt, deinde ea peragere, quæ ad Statuum exiſtimationem & legitimitatem pertinent, denique, quod, in omnibus negotiis, totum imperium concernentibus, non tantum concurrat, ſed & primas ubique partes gerat.

§. 19. *Quo nomine Poteſtas Cæſaris inſigniri poſſit*, tertio videndum. Arbitramur nomen *Majeſtatis reſervatæ*, & congruum eſſe, ſi recte explicetur, & adæquatum, nam licet alias per Reſervata ſaltem intelligantur ea jura, quæ Cæſar ſeorſim exercet, *vid.* Boecler,

N. J.

N. J. l. 4. c. 1. n. IV. 6. nihil tamen impedit, quo minus ea etiam, quæ cum Statibus ſimul in actum deducit, ea appellatione complectamur, quam ſuppoſitionem ſectari videtur, Kulpis. *ad Monzamb. p. 2. c. 5. §. 26. p. 180.*

§. 20. Ejus igitur partes communi termino vocabimus *Reſervata*, quæ ſunt *jura independentia, quæ Cæſar, juxta normam legum fundamentalium, antea expoſitam, exercet*, Diviſio in *Ordinaria & Extraordinaria*, legibus germanicis repugnat, adeoque tolerari non debet.

§. 21. In recenſendis autem reſervatis quosdam excedere, quosdam deficere notat, Kulpis. *ad Monzamb. c. 5. §. 27.* cujus rei ratio facile patet, nam plerumque, ſine præſuppoſita certa norma, de reſervatis philoſophari ſolent.

§. 22. Quod vero Idem exiſtimet, *privatis fere impoſſibile eſſe, numerum reſervatorum definire, poſtquam ipſius Cæſaris Legati, pacificationis Weſtphalicæ tempore, id facere non fuerint auſi*, id non adeo liquidum eſt; nam Legatos Cæſareos, à definitione hujus rei, multa dimovere poſſunt, quæ nec veritati nec privatis præjudicant.

§. 23. Eo ſenſu numerum definiri poſſe arbitror, quod, juxta normam anteà datam, probabiliter, de ſingulis juribus propoſitis, ju-

dicari queat, num in cenſum reſervatorum referri debeant, necne; juxta omnia autem ſpecialia objecta, jura illa enumerare fortaſſis non licet, ſed nec hujus definitionis ulla eſt vel neceſſitas vel utilitas.

§. 24. Ex noſtra hypotheſi, qua laxiorem ſuppoſitionem ſectamur, Reſervata reſpiciunt vel (1) *Statuum Territoria & ſubditos* vel (2) *Status ipſos* vel (3) *negotia totius Imperii.*

§. 25. Ex primo genere eſt (1) *Jus primariarum precum,* de quo peculiares diſſertationes FRITSCHII & STÖCKENII exſtant. Eſt autem *jus Majeſtaticum Imperatori electo competens, cujus vi, per univerſum imperium, in quolibet capitulo vel cœnobio, immediato & mediato; ſemel unam perſonam, ſecundum naturam beneficii idoneam J. P. art. 5. §. 18. 26. ad beneficium Eccleſiaſticum vacans, in menſibus tam papalibus ſeu extraordinariis, quam capitularibus ſeu ordinariis, immediate vel mediate præſentat, eo effectu, ut precißta aliis omnibus ſit præferendus.*

§. 26. Juxta *rei veritatem* dubio procul hoc jus eſt ex *imperio civili,* ſed juxta *Sententiam Pontificiam eique ſuccenturiatam ſuperſtitionem,* ex *privilegio Pontificis,* poſtquam enim maximam juris Sacri partem ad ſe rapuerat Papa, hoc quoque Seculis ſuperſtitoſis perſvaden-

ſvadendum erat, tenues reliquias Cæſari ex benevola Pontificis conceſſione competere.

§. 27. Nolim igitur conceſſionum vel confirmationum papalium diplomata, quale SPECULATOR ſe vidiſſe gloriatur, in dubium vocare, quod aliqui faciunt, nam illa veritatem non mutant, ſed malitiam Pontificis ſaltem oſtendunt, *vid.* SCHWED. *Introd. add. J. P. p. ſp. Sect. 1. c. 5.* §. *15.* MULDNER. *Poſſit. inaug. de jur. natur. primar. prec. &c. Poſit. 4.* §. 7.

§. 28. Competit hoc jus Cæſari electo, licet nondum coronato SCHWED. *d. c. 5.* §. *16.* & quidem per univerſum imperium germanicum, nam ad ditiones exemtas, ejus exercitium referri nequit. Exſerit ſe illud in quolibet capitulo, maſculino & fœminino, religionis Pontificiæ & Proteſtantium ID. *d. c. 5.* §. *17. 18.*

§. 29. Porro illud non tantum ad Capitula immediata, ſed & mediata pertinet, quod male negat SCHWED. *d. l.* §. *18.* quem *J. P. W. art. 5.* §. *26.* perſpicue refellit. Non tamen Cæſar illo jure aliter gaudet, quam ſi minimum, *die 1. Jan. 1624.* fuerit in poſſeſſione, nec poſtea legitimo modo jus ſuum amiſerit, nam alias, in immediatis, Capitulo, in mediatis, Domino Territoriali illud jus accreſcit, *vid. l. 3. c. 6.* §. *82.*

§. 30. Semel autem tantum hoc jus Cæſa-

 ri

ri competit, in cujus tamen arbitrio poſitum eſt, quo anno, aut quo vacantiæ caſu, præſentationem facere velit: ſed intra menſem, à die cognitæ vacantiæ numerandum, præſentationem eſſe faciendam & Capitulo inſinuandam, alias Preciſtam non admitti, vulgo volunt, ſalvo tamen jure, alio tempore exercendo, *vid.* MULDNER. *d. Poſit.* 4. §. *11.*

§. 31. Ad majora beneficia, ut Epiſcopatus jus Cæſareum, juxta hypotheſes papales, quæ hactenus ſequendæ, extendi non poſſe videtur, etſi cum Fritſchio ita ſentit SCHWED. *d. l.* §. *14.* nam hoc poſito, Epiſcoporum conſtitutio, maximam partem, ad arbitrium Cæſaris rediret, *vid.* MULDNER. *d. l.* §. *9. in fin.*

§. 32. Non tantum vero in menſibus extraordinariiis ſeu papalibus, ſed & ordinariis ſive Capitularibus, jus primariarum precum locum habet, quod Capitulum Spirenſe, ex falſa hypotheſi, fruſtra aliquando negavit. De cætero SCHWED. *d. c. 5.* §. 19. circa diſcrimen menſium bis fallitur, dum eos perverſe indicat, eorumque denominationes generales confundit, *vid.* MULDNER. *d. l.* §. *11.*

§. 33. Exercet Cæſar jus ſuum vel immediate vel mediate, v. g. per Conjugem SCHWED. *d. l.* §. 16. MÜLDNER. *d. l.* §. 4. 10. quod ſi Conjux, quæ hoc jure uſa erat, mortua

tua ſit, tum novæ Conjugi, ratione ejusdem Capituli, id jus Maritus delegare nequit. licet judicium hic ſuſpendere malit MÜLDNER. *d.* §. *10.* nam non ex perſona Conjugis, ſed Cæſaris hoc jus æſtimatur.

§. 34. Vi primariarum precum, preciſta omnibus præfertur, niſi morte, renunciatione, vel negligentia, dum menſem elabi patitur, excludatur, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. *19.* 20. Expectantia autem in caſum vacantiæ, conceſſa, Cæſare ante vacantiam mortuo, forte exſpirat, ID. *d.* §. *20. n.* 3. eſt enim jus perſonale, quod vivus Cæſar, vacante beneficio, demum cum effectu exercere poſſe videtur, hinc ſicut mortuus eo jure non gaudet, ita proviſio inefficax & conditionalis, eveniente morte evaneſcit.

§. 35. De *nomine juris primariarum precum* varie ſentiunt. Circa quod probe tenendum, quod non dicatur jus *primarum* der erſten / ſed *primariarum precum* der Fürnehmſten Bitte / quæ duo ſane differunt, quamvis *primum* cum *primario* etiam coincidere posſit, ſi non de *ordine*, ſed *valore* intelligatur.

§. 36. Hoc poſito nomen *juris primariarum precum*, non recte à *primis petentibus*, quibus talia beneficia largiri Cæſares fuerint ſoliti, repetitur, *vid.* PAURMEIST. *de juris-*

Ll 4 *dict.*

dict. l. 1. c. 4. n. 41. Kulpis. *ad Monzamb. c. 5.* §. 27. nam cur *præſentatio ad preces facta*, nomen *precum* aſſumſerit, nulla idonea conjectura oſtenditur, præterea *primum* & *primarium* non obſcure confunditur.

§. 37. Nec veriſimilior eſt Sententia Conringii *ad Bull. Innocent. X. c. 9. p. 311.* nomen hoc *à prabenda prima*, quæ in plerisque Eccleſiis ita competierit Cæſaribus, ut uſusfructus duobus Sacerdotibus, per ipſos Imperatores conſtitutis, ad *preces*, pro Cæſaris imperiique ſalute, fundendas, ceſſerit, repetentis.

§. 38. Cum enim illud jus, ab hoc noſtro, penitus fuerit diverſum, quod ex collatione facile liquet, merito oſtendendum fuiſſet, qua ratione, nomen primariarum precum, illius intuitu exortum, & ad hoc deinde translatum ſit, quæ ſane probatio non ſatis videtur expedita.

§. 39. Magis incongrua eſt eorum Sententia, qui nomen inde repetunt, quod *Cæſari non niſi* prima *i. e.* unica *vice, id jus exercere liceat* Schwed. *p. ſp. ſect. 1. c. 5. §. 14.* nam ut taceam, inter *primum* & *unicum*, non majorem eſſe convenientiam, quam *ſecundum* & *unicum*, illa ratio manifeſte confundit *primum ratione numeri vel ordinis*, cum *primario*, præterea originem vocis *precum* plane non attingit.

§. 40.

§. 40. Qui vero à *modo expediendi*, quod, per *preces* & *interceſſiones*, hoc jus in actum deduci ſoleat, docentibus diplomatibus Cæſareis, id nominis repetunt, illi rem plane videntur invertere, cum enim diplomata Cæſarea, nomen *primariarum precum*, diſerte contineant, hinc ſatis liquet, nomen iſtud, modo expediendi, eſſe antiquius, & huncex illo, non illud ex hoc, eſſe enatum, *v.* PAURMEIST. *de jurisdict. imper. Rom. l. 1. c. 4. n. 45.*

§. 41. Veroſimillima igitur videtur conjectura, quæ jus Majeſtaticum, nomen juris *primariarum precum* inde accepiſſe aſſerit, quod idem, ex *privilegio Pontificis* dependere fuerit exiſtimatum, nam utut hoc falſum ſit, error tamen & ſuperſtitio, nomini iſti facile occaſionem præbere potuit.

§. 42. Juxta *rei* itaque *veritatem*, auguſtius nomen meretur hoc jus, ſed ſecundum *errorem ſuperſtitioſum* abjectius accepit, ipſa diplomata Cæſarea aliquando illam, aliquando *hunc* ſectantur, dum modo per *regalia ſceptra mandant*, modo *virtutem primariarum precum* loquuntur.

§. 43. Nec obſtat, quod, jus & nomen primariarum precum, jam eo tempore, quo, omnis Beneficiorum Eccleſiaſticorum diſtributio, adhuc penes Cæſares eſſet, uſitatum fuiſſe, dicat KULPIS. *ad Monzamb. c. 5. §. 27. p. 182.*

p. 182. nam hoc neque *d. l.* neque in *Diſſert. de Obſerv. imper.* §. 24. probat, cum *antiqua conſvetudo*, ad quam Rudolphum I. Carolum IV. & Wenceslaum provocare ait, etiam, poſt exortam hierotyrannidem pontificiam, enaſci potuerit.

§. 44. Deinde ad primum genus pertinet (2.) *Jus conſtituendi Academias*, quod eo ſenſu exaudiendum, Cæſarem, Statibus volentibus & petentibus, poſſe certum aliquod docentium diſcentiumq; collegium confirmare eidemque facultatem conferendi honores Scholaſticos, in toto Imperio valituros, largiri.

§. 45. Ex quo liquet, Superioritatem T. cum jure Cæſaris, hic concurrere, hinc in inviti Status Territorio Academiam erigere non poteſt Imperator, quemadmodum nec in *conſtitutam*, ullum jus habet, ſed eadem ſoli Statui ſubeſt, quod non intelligunt, quorum meminit, VITRIAR. *J. J. P. l. 3. tit. 2. §. 57.*

§. 46. De ipſis autem Academiis agere debet *Jus privatum*, & ſi ita vis, *Eccleſiaſticum*, cujus fines ſolenniter hic turbari ſolent, *vid.* SCHWED. *ſect. 1. cap. 6.* dixi hac de re in SPECIM. JUR. ECCES. *l. 4. c. 6. 7.*

§. 47. (3.) *Jus civitatis dandæ* (4.) *nundinas inſtituendi*, ſed & hæc reſervata ſe non aliter hodie exſerunt, quam concurrente & cooperan-

rante Superioritate T. *conf.* SCHWED. *ſect. 1. c. 17. §. 10.* præterea jus nundinarum & Stapulæ ad vicinorum territoria vim ſuam extenſurum (quale olim ſæpius conceſſum fuit) hodie Cæſarem concedere non poſſe, plane exiſtimem ob *J. P. art. 8. §. 1.*

§. 48. Quid autem ſit *jus civitatis ſeu municipii,* tum *quid nundinæ, quotuplices,* & quomodo differant, *à jure ſtapulæ, geranii & emporii,* porro quæ ſint contrahentium in nundinis *privilegia,* id omne exponere debet Jus privatum cujus ſcrinia hic quoq; compilant, *vid.* SCHWED. *d. c. 17. §. 11. ſeqq. c. 20. §. 9. ſeqq.* VITRIAR. *l. 13. tit. 2. §. 38. ſeqq.*

§. 49. (5.) *Jus privilegia Statuum ſubditis concedendi*, dummodo ſint innoxia, nec Superioritatem T. offendant, nam ſi Cæſar, immunitatem v. gr. à tributis, concedere ſubdito mediato velit, dubio procul juris ſui ſphæram excederet, *ad Monzamb. de Stat Germ. c. 5. §. 6. in fin.*

§. 50. Enormis aſſertio eſt, quam poſt alios fovet KULPIS. *ad Monzamb. c. 5. §. 27. jus abſolute omnium privilegiorum concedendorum eſſe ex reſervatis Cæſaris* quam certe neque *R. J. 1654.* §. *115.* confirmat, neque diſtinctio inter *defectum poteſtatis in ſe,* & *capacitatis in objecto,* contra objectiones tuetur, nam iſto diſtinctionis abuſu, etiam in Gallia,

jus

jus abſolute omnium privilegiorum concedendorum, Cæſari aſſeri poteſt.

§. 51. Hinc ſi inquiras, cur capacitas in objecto deficiat, ſeu cur Statuum ſubditi privilegia Cæſarea recipere nequeant, apparebit, defectum illum oriri ex *imperio Statibus acquiſito*, atque ita ſimul conſtabit, defectum capacitatis in objecto, arguere ſimul defectum poteſtatis in Cæſare, hic enim Status in Jure Territoriali turbare non debet.

§. 52. (6.) *Jus legitimandi ſpurios* (7.) *veniam ætatis concedendi*, ſi tamen his privilegiis frui velint impetrantes, rationibus Territorii ſeſe omnino debent attemperare, niſi fortasſis hæc jura omnino referre quis velit, ad exempla §. 72. 74. cui ob principium §. 7. poſitum, vix contradicerem. Ipſam legitimationem & veniæ ætatis conceſſionem jus privatum explicat, quod juxta leges confuſionis etiam hic exſcribitur. *vid.* VITRIAR. *l. 3. tit. 2. §. 15. 24. vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 247. *ſeqq.*

§. 53. (8.) *Jus Statuum ſubditis omnis generis dignitates conferendi* (9.) *Notarios creandi*, ſed & horum jurium uſui modum ponere poteſt Dominus Territorialis, quod exemplo Electoris Brandenburgici illuſtrat KULPIS. *ad Monzamb. c. 5. §. 27. add. Capitul. Leopold. art. 44. Joſeph. art. 45.*

§. 54.

§. 54. (10) *Jus Poſtarum*, hoc Cæſari non aliter aſſerendum, quam ubi conſvetudine id acquiſivit, *vid. Capitul. Joſeph. art. 34.* verbis: **Wo dergleichen Poſt-Aembter vorhanden und hergebracht.** De cætero dignitates ſubditorum, Statum Notariorum & Poſtas Juris prudentia privata exponit, *vid.* SCHWED. *ſect. II. c. 7. c. 18. §. 8. 10.*

§. 55. (11) *Jus viarum publicarum* VITRIARI. *d. tit. 2. §. 55.* quod non aliter, quam quatenus juris Poſtarum conſectarium eſt, Cæſari aſſeri poteſt.

§. 56. Omnia autem jura hactenus enumerata, & ſi alia ejus generis adhuc ſunt, recte Statibus quoque ratione Territoriorum ſuorum, aſſeruntur. circa quod exacte conſentit RHETIUS *Comm. jur. feud. proem. n. 59. pag. 15.*

§. 57. Patet illud, ex jure Territoriali indefinite acquiſito, ac confirmato *J. P. art. 8. §. 1.* deinde ex ipſo plerorumque horum jurium exercitio, quod capitulationibus confirmatur, **ſo ſie bißhero gehabt haben oder in Ubung geweſen ſeyn/** *Capitul. Leopold. Joſeph. art. 3.*

§. 58. Imo ſi indolem factæ in Imperio mutationis recte expendas, facile conſtabit, Reſervata Cæſari ſaltem competere, ſenſu *poſitivo*, non *excluſivo*, quoad ſingula Territo-

ria-

ria. His accedit argumentum à *majori* ad *minus*, ſcilicet ſi Status habent jura majoris momenti, v. gr. belli, Sacrorum, cur non etiam jus legitimandi, creandi Notarios &c. quæ illis utique minora ſunt?

§. 59. Juxta hæc igitur habent Status imperii (1.) jus primariarum precum (2) jus inſtituendi Academias in territorio valituras, licet diſſentiat KULPIS. *ad Monzamb. c. 5. §. 27.* Nec obeſt noſtræ aſſertioni *J. P. W. art. 10. §. 13. vid.* STRYCK. *diſſert de Jur. papal. Princ. Evang. c. 6. §. 8.*

§. 60. Porro (3.) Jus erigendi Civitates, de quo alias ambigue diſputant, *vid.* SCHWED. *ſect. 1. c. 18.* (4.) inſtituendi nundinas, etiam ſolennes, quod etiam agnoſcit, SCHWED. *d. S. 1. c. 17. §. 18.* (5.) concedendi privilegia (6.) legitimandi ſpurios, *add.* SCHWED. *d. ſect. 1. c. 16. §. 8.* (7.) veniam ætatis concedendi, *add.* ID. *c. 15. §. 3.*

§. 61. Non minus (8.) jus conferendi dignitates, etſi vulgo diſſentiant, *vid.* SCHWED. *d. ſect. 1. c. 7. §. 4.* ob *Capit. Joſeph. art. 43.* ad quem facilis reſponſio, *vid.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 19. §. 2. 3.* (9.) creandi Notarios, in quo conſentit, VITRIAR. *l. 3. tit. 17. §. 91.* (10.) jus poſtarum & (11.) viarum; quæ duo jura Statibus ita competunt, ut Cæſar regulariter ab iis excludatur, *vid. ſupr. l. 3. c. 5. 6.* ubi, inter partes S. T. omnia illa jura retulimus.

§. 62.

§. 62. Nec obſtat, *Reſervata non eſſe, ſi Statibus quoque eadem competant*, nam ad Reſervata non requiritur abſolute, ut ſolus Cæſar eadem habeat, ceu dixi §. 58. præterea etiam ſolus Cæſar illa ſuo modo exercet, nempe ratione omnium & ſingulorum Territoriorum adeoque ratione totius Imperii, & cum effectu ubique valituro, quo ſenſu, à nullo Statu, vi ordinariæ ſuperioritatis T. exerceri illa poſſunt.

§. 63. Circa exercitium vero horum jurium obſervandum, quod quædam habeant *effectum immanentem*, hæc tota die à Statibus exerceri videas, quæ exempla ob rationes datas, *facti* non recte dixeris, *vid* KULPIS. *ad Monzamb. c.5.* §. 27. quædam vero inſuper velut poſtulant *tranſeuntem*, hunc cum Status producere nequeant, ideo in univerſum, jurium illorum exercitium omittere ſolent.

§. 64. Quod ſi tamen *ſingulare objectum*, concurſum Statuum non admittat, cujus rei exemplum, certo caſu, præbere videtur jus primariarum precum, *vid.* §. 29. aut Imperator in *poſſeſſione juris, excluſive exerciti*, conſtitutus ſit, quod inprimis, quoad Status minores, evenire poteſt, tum Reſervata illa Statibus aſſeri nequeunt.

§. 65. Ex ſecundo Reſervatorum genere, *vid.* §. 24. eſt (1) *Jus inveſtiendi de feudis immedia-*

mediatis, tam ſecularibus, quam Eccleſiaſticis, & nihil intereſt, ſive inveſtitura ſaltem ſit *renovanda*, ſive *de novo concedenda*, nam licet de *collatione feudi aperti*, ex conſenſu Statuum, ſtatuendum ſit, de quo diximus, *l. 4. c. 3. §. 6. ſeqq. §. 14. 15.* actum tamen *inveſtiendi ſolus* Cæſar peraget.

§. 66. (2) *Jus legitimandi Status* ſ. potius illos, qui jus Statuum deinceps ſunt acquiſituri, *vid.* VITRIAR *l. 3. tit. 2. §. 13.* (3) *veniam ætatis iis concedendi* SCHWED. *ſect. 1. c. 15. §. 2.* (4) *Controverſias eorum quoad præcedentiam definiendi* KULPIS. *ad de Jur. Legat. c. 14. §. 33.* (5) *privilegia*, *vid.* LEHM. *Chron. Spir. l. 7. c. 102.* ac in ſpecie, *de non appellando largiendi R. J. 1654. §. 115.* (6) *conferendi dignitates* (7) *augendi Territoriorum titulos*, *vid.* COCCEJ. *J. P. P. c. 3. §. 64. c. 15. §. 14. 15.* LEHMAN. *Chr. Spir. l. 5. c. 63.*

§. 67. Hæc reſervata ita Cæſari ſunt propria, ut nulli Statui ſigillatim eadem competant, nec enim Status, in alium, eadem jura exercere poteſt, ob æqualitatem, nec in ſe ipſum, cum leges fundamentales hoc ei non indulgeant.

§. 68. Ad tertii generis Reſervata, *vid. §. 24.* ſpectat (1) *Jus proponendi in Comitiis*, *vid.* SCHWED. *ſect. 1. c. 19.* (2) *Jus dirigendi conventus publicos* (3) *Jus ſuffragii in omnibus nego-*

negotiis comitialibus, Cæſarem enim per majora nunquam vinci, nec ſine ejus conſenſu aliquid concludi poſſe, indoles mutationis, in imperio factæ, facile oſtendit.

§. 69. (4.) *Jus acta publica ſuo nomine expediendi*, *vid.* SLÜTER. *ad Hippolyth à lapid. p. 1. c. 16. ſect. 1. n. 3.* (5.) *Jus Legationis officioſæ, nomine totius imperii peragendæ*, *vid.* KULPIS. *de jur. Legat. c. 5. §. 4. ſeqq.* (6.) *Jus Legatos exteros recipiendi & audiendi* KULPIS. *d. tr. c. 23.* aditum vero exteris Legatis ſolus Cæſar negare nequit, contra quod *Carolus V.* feciſſe viſus eſt Statibus apud SLEIDAN. *de Stat. religion. l. 15. p. m. 439.*

§. 70. (7.) *Jus providendi, ne imperium detrimenti quid capiat.* Ex hoc capite aliquando Cæſar recte bellum movet, *vid. Capitul. Leopold. art. 13. in fin.* aut controverſiis Statuum per Legatos ſe interponit KULPIS. *d. tr. c. 5. §. 4.* vel ſuſpectas perſonas cuſtodiæ tradit.

§. 71. Hæc illuſtrandis Reſervatorum generibus, quæ dedimus, ſufficiant; ſolent alia adhuc Reſervata commemorari, quæ tamen nobis oppido dubia aut omnino falſa videntur.

§. 72. Eo pertinet *Advocatia quoad Papam Romanum* VITRIAR. *d. tit. 2. §. 11.* hæc non *imperii civilis pars*, ſed *onus* eſt, quod,

Mm præ-

præter imperium civile, Cæſari imponit ſuperſtitio. Vera tamen eſt aſſertio, ſi, prout fit, Papam pro *Vicedeo* ſupponas, nam alias ad Eum, qua *poſſeſſorem Italiæ* aut *Epiſcopum*, Cæſaris imperium recte extenditur.

§. 73. Specialius ad primum genus quidam referunt (1.) *jus famæ reſtituendæ* (2.) *juramenti relaxandi* (3.) *inducias moratorias concedendi* VITRIAR. *d. tit.* 2. §. 17. 28. 29. *add. l.* 3. *tit.* 17. §. 97. VIND. VITRIAR. CASTIG. §. 227. (4.) *militum conſcribendorum facultatem Exteris largiendi* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 16. §. 5. Sed cum illa offendant Superioritatem T. male utique illa aſſeri dicendum eſt.

§. 74. (5.) *Jus Albergariæ* (6.) *aperturæ* VITRIAR. *l.* 3. *tit.* 19. §. 100. 101. 122. verum hæc à Cæſare, jure imperii poſtulari non poſſe, ſed, ex regulis decori & civilitatis ipſi præſtari ſolere, certum eſt.

§. 75. Secundo generi annumerant (1.) *jus cognoſcendi* de feudis Regalibus SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 9. §. 9. (2.) *de privilegiis à ſolo Imperatore conceſſis*, (3.) *controverſis vectigalibus*, SCHWED. *d. l. c.* 10. (4.) *jus ultimæ cognitionis & provocationis* ID. *d. l. c.* 11. ſed cum poteſtas Cæſaris judiciaria, non ſit extra controverſiam poſita, ut infra videbimus, ideo nec de his juribus expedite ſatis pronunciari poteſt.

§. 76. Tertio generi accenſent (1.) *jus*

con-

convocandi concilium univerſale VITRIAR. *d. tit.* 2. §. 11. *vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 251. (2.) *ferias generales indicendi* (3.) *novum calendarium introducendi*, ſed illa omnia ad comitia pertinere, manifeſtum eſt, *vid.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 5. §. 21.

§. 77. (4.) *Jus conſtituendi officia imperii* SCHWED. *d. ſect.* 1. *c.* 8. ſed niſi hoc de officiis, *dignitatis* potius quam *muneris* rationem habentibus, aut de *judicialibus*, de quibus infra, exaudias, vix aſſertio ſubſiſtet.

§. 78. (5.) *Jus, in caſu diſſenſus Statuum, decernendi*, quod certo, licet rariſſimo, caſu, ſi ſcil. de quodam Reipublicæ negotio, Ordines imperii conſentire vel nolint, vel nequeant, & omiſſa tamen ejus determinatio, damnum Civitati ſit allatura, Cæſari competere cenſet, SLÜTER. *ad Hippolyth. à Lapid. p.* 1. *c.* 16. *S.* 1. *n.* 3. *c.* 4. *ſect.* 2. *n.* 14. *add.* HIPPOLYTH. *d. c.* 4. *ſect.* 2. *in fin.*

§. 79. Enim vero talis caſus vana ſpeculatione ſaltem effingitur, revera autem non occurrit, quis enim Statibus omnibus tantum ſtuporem vel malitiam tribuat, ut illi omnes, utilitatem imperii vel non intelligant, vel eidem obnitantur, ſolo interim Cæſare, tanta perſpicacia, pro Reipublicæ ſalute ſollicito? Prætextibus autem occurſum eſt in *J. P. W. art.* 8. §. 2.

Mm 2 §. 80.

§. 80. Hactenus dicta pertinent ad *Germaniam*, quoad *regiones* vero *de facto exemtas*, ac præcipue *Italiam*, plenius & Monarchicum imperium, fortaſſis Cæſari aſſerendum eſt, neque enim, libertati illarum regionum, pactis fundamentalibus, perinde proſpectum eſt, ſicut Statibus Germaniæ. Sed hoc alii diſtinctius expediant, neque enim nunc libet otioſæ ſollicitudini indulgere, *vid.* CONRAD. SINCER. *diſſert. epiſtol. de German. leg. vet. Orig. & autor. p. 81.*

CAP. IV.

De Affectionibus Majeſtatis Imperatoriæ.

SUMMARIA.

Majeſtas Cæſarea §. 1. non ſubeſt legibus humanis §. 2. 3. eſt inviolabilis §. 4. ab Imperio ſuperioris libera §. 5. 6. 7. 8. ſumma exiſtimatione prædita §. 9. Præfertur Cæſar aliis Regibus chriſtianis §. 10. exiſtimationis hujus fundamenta, ſpuria §. 11. 12. 13. genuina §. 14. cauſa impellens generalis §. 15. 16. ſpecialis §. 16. 17. 18. 19. jurium Cæſareorum indicia ſunt tituli & inſignia §. 20. ſqq.

§. I.

DE cætero Majeſtas Cæſaris omnibus iis gaudet *affectionibus*, quæ imperium civile comitari ſolent, quod paulo diſtinctius nunc tradendum.

§. 2.

§. 2. Hoc igitur Majeſtas Cæſari tribuit (1.) *ut legibus humanis poſitivis ſit ſolutus*, juxta exempla & reſtrictiones, quæ alias in theſi obtinent, valde abſurdus eſt Hippolythus à Lapide, quando id negare audet *P. 1. c. 5. ſect. 1. 2.* nam argumenta, ab autoritate *capitulationum*, *Receſſuum privatorum*, *Collegii Electoralis aut Comitis Palatini Rhenani*, deſumta, vel à ſcopo abludunt, vel in ſe falſa ſunt.

§. 3. (2.) *Ut ea omnia, quæ ob reſpectum ad Imperantem, peculariter circa ſubditos diſpoſita ſunt, etiam, ratione Imperatoris, locum inveniant* v. gr. ut teſtamentum ei oblatum, ſine ſolennitatibus ſubſiſtat.

§. 4. (3.) *Ut ſit ſanctus & eminentiori quodam modo inviolabilis*, hinc crimen læſæ Majeſtatis in eum committitur quatenus Reipublicæ ſalus, Ejus incolumitati innexa eſt, idque non tantum à ſubditis mediatis ſed & ipſis Statibus, hoc enim citra abſurditatem aſſeri poſſe videtur, qualemcunque tandem Statuum conditionem ſupponas.

§. 5. (4.) *Ut ſit ἀνυπεύθυνος* ſeu *nemini, velut ſuperiori, ad reddendas rationes obſtrictus, & a nemine, ob officium male adminiſtratum, per modum imperii, coercendus*, nam vel unico caſu Imperatorem toti imperio ſubeſſe, ex nulla lege fundamentali, probari poteſt.

§. 6. Alia eſt quæſtio, *annon, per modum belli, Cæſari aliquando reſiſtere queant Status?* quæ, licet affirmetur, de quo ſuo loco, nullam Ejus ſubjectionem infert.

§. 7. Quas ab *exemplis* & *teſtimoniis* quorundam Imperatorum, aut *eorum exauctorationibus p.1.c.3.ſect.2.* vel *jure Comitiorum p.1.c.4.ſect.4.* & *judicio Comitis Palatini Rhenani*, cui Cæſares ſubſint, hic opponere voluit Hippolythus à Lapide rationes, eæ valde leves ſunt & ſatis confutatæ à Monzambano *c.6.§.7.add.* Kulpis. *d. l.*

§. 8. Nec admittenda eſt ſententia Conringii, Reges Concilio Procerum ſubjectos fuiſſe, exiſtimantis, *de judic. imper.* §. 22. 43. *ſeqq.* quod ſequitur Monzambano *c.5.§.14.15.* nam uti eam *exempla adducta* non probant, ita *Status*, vel *imperii Francici*, vel *Germaniæ*, valide refellit, *vid.* Kulpis *ad d. c.5.* §. 14. 15.

§. 9. (5) *Ut ſit ſummus*, ſeu *ſumma exiſtimatione* gaudeat, hinc non tantum omnes Status, ſive ſigillatim ſive conjunctim ſpectatos, dignitate antecellit, ſed & omnibus Regibus Chriſtianis præfertur, *vid.* Sleidan. *de Stat. religion. l.17. p.m.500.*

§. 10. Agnoſcitur illa, quoad Reges Chriſtianos, prærogativa à Turca Vitriar. *l.1. tit.5.§.6.* à Pontifice, *vid.* Furstener. *de*

jur.

jur. ſuprem. c. 32. 49. ab ipſis etiam, quos illa reſpicit, Regibus, prout plures *actus publici*, & *ſolennis Stilus*, quo Imperator Regibus tantum *Serenitatem*, hi illi *Majeſtatem* tribuunt, nec non alia *teſtimonia privata* luculenter oſtendunt, *vid.* FURSTENER. *d. tr. c. 24. 35.* ARUMÆ *ad A. B. diſcurſ. 4. §. 1. p. 193. diſcurſ. 6. §. 40. in fin. diſcurſ. 2. §. 12.*

§. 11. Nititur autem iſta exiſtimatio, quoad Germaniam, *imperio*, quod olim Cæſar habuit, & quod hodie eatenus ſupereſt, quatenus facta mutatio id admittit, ſed quoad Exteros, ex *hoc ſolo fundamento* eadem repeti non poteſt, nam id ſolum *æqualitatem*, non *prælationem* tribuere aptum eſt.

§. 12. Nec tamen quicquam hic cooperabitur *ſola Germanorum profeſſio*, Cæſarem ſuum, *caput Chriſtianitatis* dicentium, vel ſimili elogio mactantium ARUMÆ. *ad A. B. diſcurſ. 2. §. 12. diſcurſ. 4. §. 1. p. 192.* nam teſtimonium domeſticum eſt, cui aliquid tribui, ſana ratio vetat.

§. 13. Non majoris momenti erit *imperii Romani* in *Germanos translatio*, quod argumentum magna confuſione urget VITRIAR. *l. 1. tit. 5. §. 6. 7. vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. *252. ſeqq.* nam utut eximii quid in illo imperio fuerit, per ſe tamen prærogativam, contra invitos valituram, Cæſari non potuit tribuere.

§. 14. Vera igitur prærogativæ illius *cauſa* eſt *conventio expreſſa* vel *tacita*, nam uti omnium imperantium jura adventitia inde dependent; ita ab eodem principio, exiſtimationem repetere fas eſt, ad eam vero ineundam varia impulerunt.

§. 15. In genere hic allegare licet (1.) Germaniæ *potentiam*, nam potentiſſimi regni Francici ſtirps fuit, poſtquam vero in peculiarem rempublicam ſe compoſuit, ſub *Ottone M.* ita ejus potentia crevit, ut nullum aliud regnum cum ea conferri potuerit, hujus igitur potentiæ conſideratio facile effecit, ut reliquæ nationes Germaniæ faſces ſubmitterent, *vid.* CONRING. *de G. R. J. c. 11. §. 9.*

§. 16. Deinde (2.) aliquid conferre potuit ad Germaniæ primatum, obtenta, cum reliquiis imperii Romani, *Imperatoria dignitas*, nam utut hæc, pro *cauſa efficiente*, non recte habeatur, ad *impellentes* tamen non immerito refertur CONRING. *d. l.* §. *9. 10.* MONZAMB. *c. 1. §. 12.*

§. 17. In ſpecie vero, quoad quaſdam nationes, adducere licet, quod earum *Mater* ſit Germania, ut autem Matri reverentiam exhibeant liberi, omnis recta ratio jubet, *vid.* CONRING. *d. §. 9.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 1. §. 14.*

§. 18. Francia occidentalis ſeu *Gallia*, ideo quo-

quoque prærogativam Germaniæ cedere debuit, quod, ex diviſione *Caroli M.* nepotum, Germania *natu majori*, Gallia *natu minori* ceſſerit, hinc dignatio, quâ natura fratres diſcernit, ad regna etiam, per pactum tacitum, fuit applicata, *vid.* CONRING. *d.* §. *9*.

§. 19. *Polonia* vero & *Dania* aliquando Germaniæ fuerunt tributariæ ID. *d. l.* §. *10.* quad illas igitur prærogativa imperii noſtri nititur pacto inæquali, & ad nexum ſubjectionis propius accedente, quo ipſo eadem intenditur.

§. 20. Jurium hactenus expoſitorum indicia, ſunt *Tituli* & *Inſignia*, quæ perperam à multis primo loco tractantur, *vid* BOECL. *N. J. l. 4. c. 1.* VITRIAR. *J. J. P. l. 1. tit. 4.* SCHWED. *p. ſp. Sect. 1. c. 1.* nam talis anticipata tractatio, duplici laborat vitio; dum res ſignatas & ſigna non tantum divellit, ſed & hæc iis præponit.

§. 21. *Titulorum* Philoſophia, naturâ ſuâ incerta quodammodo ac inconſtans eſt, rectiusque uſu, quam præceptis, addiſcitur, pauca tamen hic quoque addenda erunt.

§. 22. Is igitur qui, modo antea expoſito, rerum in Germania potitur, vocatur (1.) *Imperator* vel (2.) *Imperator Romanus*, qui duo tituli, exquiſite loquendo, plane coincidunt; fundamentum eorum oſtendimus *l. 1. c. 2. 9.*

mediatis, tam ſecularibus, quam Eccleſiaſticis, & nihil intereſt, ſive inveſtitura ſaltem ſit *renovanda*, ſive *de novo concedenda*, nam licet de *collatione feudi aperti*, ex conſenſu Statuum, ſtatuendum ſit, de quo diximus, *l. 4. c. 3.* §. 6. *ſeqq.* §. 14. 15. actum tamen *inveſtiendi ſolus* Cæſar peraget.

§. 66. (2) *Jus legitimandi Status* ſ. potius illos, qui jus Statuum deinceps ſunt acquiſituri, *vid.* VITRIAR *l. 3. tit. 2.* §. 13. (3) *veniam ætatis iis concedendi* SCHWED. *ſect. 1. c. 15.* §. 2. (4) *Controverſias eorum quoad præcedentiam definiendi* KULPIS. *ad de jur. Legat. c. 14.* §. 33. (5) *privilegia, vid.* LEHM. *Chron. Spir. l. 7. c. 102.* ac in ſpecie, *de non appellando largiendi R. J.* 1654. §. 115. (6) *conferendi dignitates* (7) *augendi Territoriorum titulos, vid.* COCCEJ. *J. P. P. c. 3.* §. 64. *c. 15.* §. 14. 15. LEHMAN. *Chr. Spir. l. 5. c. 63.*

§. 67. Hæc reſervata ita Cæſari ſunt propria, ut nulli Statui ſigillatim eadem competant, nec enim Status, in alium, eadem jura exercere poteſt, ob æqualitatem, nec in ſe ipſum, cum leges fundamentales hoc ei non indulgeant.

§. 68. Ad tertii generis Reſervata, *vid.* §. 24. ſpectat (1) *Jus proponendi in Comitiis, vid.* SCHWED. *ſect. 1. c. 19.* (2) *Jus dirigendi conventus publicos* (3) *Jus ſuffragii in omnibus nego-*

negotiis comitialibus, Cæſarem enim per majora nunquam vinci, nec ſine ejus conſenſu aliquid concludi poſſe, indoles mutationis, in imperio factæ, facile oſtendit.

§. 69. (4.) *Jus acta publica ſuo nomine expediendi*, *vid.* SLÜTER. *ad Hippolyth à lapid. p. 1. c. 16. ſect. 1. n. 3.* (5.) *Jus Legationis officioſæ, nomine totius imperii peragendæ*, *vid.* KULPIS. *de jur. Legat. c. 5. §. 4. ſeqq.* (6.) *Jus Legatos exteros recipiendi & audiendi* KULPIS. *d. tr. c. 23.* aditum vero exteris Legatis ſolus Cæſar negare nequit, contra quod *Carolus V.* feciſſe viſus eſt Statibus apud SLEIDAN. *de Stat. religion. l. 15. p. m. 439.*

§. 70. (7.) *Jus providendi*, *ne imperium detrimenti quid capiat.* Ex hoc capite aliquando Cæſar recte bellum movet, *vid. Capitul. Leopold. art. 13. in fin.* aut controverſiis Statuum per Legatos ſe interponit KULPIS. *d. tr. c. 5. §. 4.* vel ſuſpectas perſonas cuſtodiæ tradit.

§. 71. Hæc illuſtrandis Reſervatorum generibus, quæ dedimus, ſufficiant; ſolent alia adhuc Reſervata commemorari, quæ tamen nobis oppido dubia aut omnino falſa videntur.

§. 72. Eo pertinet *Advocatia quoad Papam Romanum* VITRIAR. *d. tit. 2. §. 11.* hæc non *imperii civilis pars*, ſed *onus* eſt, quod,

præter imperium civile, Cæſari imponit ſuperſtitio. Vera tamen eſt aſſertio, ſi, prout fit, Papam pro *Vicedeo* ſupponas, nam alias ad Eum, qua *poſſeſſorem Italiæ* aut *Epiſcopum*, Cæſaris imperium recte extenditur.

§. 73. Specialius ad primum genus quidam referunt (1.) *jus famæ reſtituendæ* (2.) *juramenti relaxandi* (3.) *inducias moratorias concedendi* VITRIAR. *d. tit.* 2. §. 17. 28. 29. *add. l.* 3. *tit.* 17. §. 97. VIND. VITRIAR. CASTIG. §. 227. (4.) *militum conſcribendorum facultatem Exteris largiendi* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 16. §. 5. Sed cum illa offendant Superioritatem T. male utique illa aſſeri dicendum eſt.

§. 74. (5.) *Jus Albergariæ* (6.) *aperturæ* VITRIAR. *l.* 3. *tit.* 19. §. 100. 101. 122. verum hæc à Cæſare, jure imperii poſtulari non poſſe, ſed, ex regulis decori & civilitatis ipſi præſtari ſolere, certum eſt.

§. 75. Secundo generi annumerant (1.) *jus cognoſcendi* de feudis Regalibus SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 9. §. 9. (2.) *de privilegiis à ſolo Imperatore conceſſis*, (3.) *controverſis vectigalibus*, SCHWED. *d. l. c.* 10. (4.) *jus ultimæ cognitionis & provocationis* ID. *d. l. c.* 11. ſed cum poteſtas Cæſaris judiciaria, non ſit extra controverſiam poſita, ut infra videbimus, ideo nec de his juribus expedite ſatis pronunciari poteſt.

§. 76. Tertio generi accenſent (1.) *jus con-*

convocandi concilium univerſale VITRIAR. *d. tit.* 2. §. 11. *vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 251. (2.) *ferias generales indicendi* (3.) *novum calendarium introducendi*, ſed illa omnia ad comitia pertinere, manifeſtum eſt, *vid.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 5. §. 21.

§. 77. (4.) *Jus conſtituendi officia imperii* SCHWED. *d. ſect.* 1. *c.* 8. ſed niſi hoc de officiis, *dignitatis* potius quam *muneris* rationem habentibus, aut de *judicialibus*, de quibus infra, exaudias, vix aſſertio ſubſiſtet.

§. 78. (5.) *Jus, in caſu diſſenſus Statuum, decernendi*, quod certo, licet rariſſimo, caſu, ſi ſcil. de quodam Reipublicæ negotio, Ordines imperii conſentire vel nolint, vel nequeant, & omiſſa tamen ejus determinatio, damnum Civitati ſit allatura, Cæſari competere cenſet, SLÜTER. *ad Hippolyth. à Lapid. p.* 1. *c.* 16. *S.* 1. *n.* 3. *c.* 4. *ſect.* 2. *n.* 14. *add.* HIPPOLYTH. *d. c.* 4. *ſect.* 2. *in fin.*

§. 79. Enim vero talis caſus vana ſpeculatione ſaltem effingitur, revera autem non occurrit, quis enim Statibus omnibus tantum ſtuporem vel malitiam tribuat, ut illi omnes, utilitatem imperii vel non intelligant, vel eidem obnitantur, ſolo interim Cæſare, tanta perſpicacia, pro Reipublicæ ſalute ſollicito? Prætextibus autem occurſum eſt in *J. P. W. art.* 8. §. 2.

Mm 2 §. 80.

§. 80. Hactenus dicta pertinent ad *Germaniam*, quoad *regiones* vero *de facto exemtas*, ac præcipue *Italiam*, plenius & Monarchicum imperium, fortaſſis Cæſari aſſerendum eſt, neque enim, libertati illarum regionum, pactis fundamentalibus, perinde proſpectum eſt, ſicut Statibus Germaniæ. Sed hoc alii diſtinctius expediant, neque enim nunc libet otioſæ ſollicitudini indulgere, *vid.* CONRAD. SINCER. *diſſert. epiſtol. de German. leg. vet. Orig. & autor. p. 81.*

CAP. IV.

De Affectionibus Majeſtatis Imperatoriæ.

SUMMARIA.

Majeſtas Cæſarea §. 1. non ſubeſt legibus humanis §. 2. 3. eſt inviolabilis §. 4. ab Imperio ſuperioris libera §. 5. 6. 7. 8. ſumma exiſtimatione prædita §. 9. Præfertur Cæſar aliis Regibus chriſtianis §. 10. exiſtimationis hujus fundamenta, ſpuria §. 11. 12. 13. genuina §. 14. cauſa impellens generalis §. 15. 16. ſpecialis §. 16. 17. 18. 19. jurium Cæſareorum indicia ſunt tituli & inſignia §. 20. ſqq.

§. I.

DE cætero Majeſtas Cæſaris omnibus iis gaudet *affectionibus*, quæ imperium civile comitari ſolent, quod paulo diſtinctius nunc tradendum.

§. 2.

§. 2. Hoc igitur Majeſtas Cæſari tribuit (1.) *ut legibus humanis poſitivis ſit ſolutus*; juxta exempla & reſtrictiones, quæ alias in theſi obtinent, valde abſurdus eſt Hippolythus à Lapide, quando id negare audet *P. 1. c. 5. ſect. 1. 2.* nam argumenta, ab autoritate *capitulationum*, *Receſſuum privatorum*, *Collegii Electoralis aut Comitis Palatini Rhenani*, deſumta, vel à ſcopo abludunt, vel in ſe falſa ſunt.

§. 3. (2.) *Ut ea omnia, quæ ob reſpectum ad Imperantem, peculariter circa ſubditos diſpoſita ſunt, etiam, ratione Imperatoris, locum inveniant* v. gr. ut teſtamentum ei oblatum, ſine ſolennitatibus ſubſiſtat.

§. 4. (3.) *Ut ſit ſanctus & eminentiori quodam modo inviolabilis*, hinc crimen læſæ Majeſtatis in eum committitur quatenus Reipublicæ ſalus, Ejus incolumitati innexa eſt, idque non tantum à ſubditis mediatis ſed & ipſis Statibus, hoc enim citra abſurditatem aſſeri poſſe videtur, qualemcunque tandem Statuum conditionem ſupponas.

§. 5. (4.) *Ut ſit ἀνυπεύθυνος* ſeu *nemini, velut ſuperiori, ad reddendas rationes obſtrictus, & a nemine, ob officium male adminiſtratum, per modum imperii, coercendus*, nam vel unico caſu Imperatorem toti imperio ſubeſſe, ex nulla lege fundamentali, probari poteſt.

§. 6. Alia eſt quæſtio, *annon, per modum belli, Cæſari aliquando reſiſtere queant Status?* quæ, licet affirmetur, de quo ſuo loco, nullam Ejus ſubjectionem infert.

§. 7. Quas ab *exemplis* & *teſtimoniis* quorundam Imperatorum, aut *eorum exauctorationibus p. 1. c. 3. ſect. 2.* vel *jure Comitiorum p. 1. c. 4. ſect. 4.* & *judicio Comitis Palatini Rhenani*, cui Cæſares ſubſint, hic opponere voluit HIPPOLYTHUS à LAPIDE rationes, eæ valde leves ſunt & ſatis confutatæ à MONZAMBANO *c. 6. §. 7. add.* KULPIS. *d. l.*

§. 8. Nec admittenda eſt ſententia CONRINGII, Reges Concilio Procerum ſubjectos fuiſſe, exiſtimantis, *de judic. imper.* §. 22. 43. *ſeqq.* quod ſequitur MONZAMBANO *c. 5. §. 14. 15.* nam uti eam *exempla adducta* non probant, ita *Status*, vel *imperii Francici*, vel *Germaniæ*, valide refellit, *vid.* KULPIS *ad d. c. 5.* §. 14. 15.

§. 9. (5) *Ut ſit ſummus*, ſeu *ſumma exiſtimatione* gaudeat, hinc non tantum omnes Status, ſive ſigillatim ſive conjunctim ſpectatos, dignitate antecellit, ſed & omnibus Regibus Chriſtianis præfertur, *vid.* SLEIDAN. *de Stat. religion. l. 17. p. m. 500.*

§. 10. Agnoſcitur illa, quoad Reges Chriſtianos, prærogativa à Turca VITRIAR. *l. 1. tit. 5. §. 6.* à Pontifice, *vid.* FURSTENER. *de jur.*

jur. ſuprem. c. 32. 49. ab ipſis etiam, quos illa reſpicit, Regibus, prout plures *actus publici*, & *ſolennis Stilus*, quo Imperator Regibus tantum *Serenitatem*, hi illi *Majeſtatem* tribuunt, nec non alia *teſtimonia privata* luculenter oſtendunt, *vid.* FURSTENER. *d. tr. c. 24. 35.* ARUMÆ *ad A. B. diſcurſ. 4. §. 1. p. 193. diſcurſ. 6. §. 40. in fin. diſcurſ. 2. §. 12.*

§. 11. Nititur autem iſta exiſtimatio, quoad Germaniam, *imperio*, quod olim Cæſar habuit, & quod hodie eatenus ſupereſt, quatenus facta mutatio id admittit, ſed quoad Exteros, ex *hoc ſolo fundamento* eadem repeti non poteſt, nam id ſolum *æqualitatem*, non *prælationem* tribuere aptum eſt.

§. 12. Nec tamen quicquam hic cooperabitur *ſola Germanorum profeſſio*, Cæſarem ſuum, *caput Chriſtianitatis* dicentium, vel ſimili elogio mactantium ARUMÆ. *ad A. B. diſcurſ. 2. §. 12. diſcurſ. 4. §. 1. p. 192.* nam teſtimonium domeſticum eſt, cui aliquid tribui, ſana ratio vetat.

§. 13. Non majoris momenti erit *imperii Romani* in *Germanos translatio*, quod argumentum magna confuſione urget VITRIAR. *l. 1. tit. 5. §. 6. 7. vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. *§. 252. ſeqq.* nam utut eximii quid in illo imperio fuerit, per ſe tamen prærogativam, contra invitos valituram, Cæſari non potuit tribuere.

quoque prærogativam Germaniæ cedere debuit, quod, ex diviſione *Caroli M.* nepotum, Germania *natu majori*, Gallia *natu minori* ceſſerit, hinc dignatio, quâ natura fratres diſcernit, ad regna etiam, per pactum tacitum, fuit applicata, *vid.* CONRING. *d.* §. *9.*

§. 19. *Polonia* vero & *Dania* aliquando Germaniæ fuerunt tributariæ ID. *d. l.* §. *10.* quad illas igitur prærogativa imperii noſtri nititur pacto inæquali, & ad nexum ſubjectionis propius accedente, quo ipſo eadem intenditur.

§. 20. Jurium hactenus expoſitorum indicia, ſunt *Tituli* & *Inſignia*, quæ perperam à multis primo loco tractantur, *vid* BOECL. *N. J. l. 4. c. 1.* VITRIAR. *J. J. P. l. 1. tit. 4.* SCHWED. *p. ſp. Sect. 1. c. 1.* nam talis anticipata tractatio, duplici laborat vitio; dum res ſignatas & ſigna non tantum divellit, ſed & hæc iis præponit.

§. 21. *Titulorum* Philoſophia, naturâ ſuâ incerta quodammodo ac inconſtans eſt, rectiusque uſu, quam præceptis, addiſcitur, pauca tamen hic quoque addenda erunt.

§. 22. Is igitur qui, modo antea expoſito, rerum in Germania potitur, vocatur (1.) *Imperator* vel (2.) *Imperator Romanus*, qui duo tituli, exquiſite loquendo, plane coincidunt; fundamentum eorum oſtendimus *l. 1. c. 2. 9.*

Sub *Carolo M.* ſtatim invaluiſſe cenſentur, ut tamen ex Succeſſoribus nonnulli, ante coronationem pontificiam, iisdem abſtinuerint, hodie vero maxime uſitati & ſolennes ſunt.

§. 23. (3.) *Auguſtus*, qui ſub *Carolo M.* cœpiſſe, à tempore vero *Ottonum* reſtitutus, ac à *Friderico I.* in titulum *ſemper Auguſti* mutatus eſſe creditur, hodie itidem maxime ſolennis eſt.

§. 24. (4.) *Cæſar*, cujus uſum à *Ludovico IV.* repetunt (5.) *Rex Germaniæ*, quem titulum *Maximilianus I.* eo fine adjecit, ut Germaniam, ab imperio Romano, diſtinctam eſſe oſtenderet, eorum quoque hodie ſolennis eſt uſus.

§. 25. A titulis Imperatoriis debent diſtingui *tituli ditionum hæreditariarum*, quos illis adjungere dudum moris fuit, nec non *nomina arbitraria, vid.* BOECLER. *N.J. l. 4. c. 1* SCHWED. *ſect. 1. cap. 1.*

§. 26. In abſtracto, Imperator dicitur, *Majeſtas*, quem titulum & de ſola *exiſtimatione*, non etiam *poteſtate* exaudiamus, ceu contendit BOECLER. *d. c. 1. p. 85.* ejus rei nulla eſt ratio, *add.* SCHWED. *ſect. 1. c. 4. §. 9.*

§. 27. Tituli adjectivi ſunt, *Sereniſſimus, Potentiſſimus, Invictiſſimus*, Allerdurchleuchtigſter / Großmächtigſter / Unüberwindlichſter / quibus comparari non poſſunt elogia *Divi*,

vi, *Sacri*, *Sacratiſſimi*, *Glorioſiſſimi*, *Religioſiſſimi*, nam hæc potius arbitraria prædicata ſunt, SCHWED. *d. l.* §. 8. *ſeqq. add.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 3. *c.* 2. 23.

§. 28. Ad titulos Imperatorios quoq; pertinet, ſolenne illud aliisque etiam uſitatum: *Nos Dei gratia*, quod notandæ Majeſtati hic adhibetur.

§. 29. Solent adhuc alii, iique, pro ratione compellantium, diverſi tituli adhiberi, quorſum pertinet titulus *Clementiſſimi*, quem Status, *Fratris* quem Reges, Cæſari tribuunt.

§. 30. Quod autem SCHWEDERUS *d. l.* §. 15. eos titulos *authenticos* eſſe velit, qui *ab ipſis Imperatoribus*, *in nummis*, *Bullis*, *diplomatibus uſurpentur*, *aut in Comitiis ac Receſſibus*, *à Statibus*, *ei tribuantur*, id in univerſum verum non eſt.

§. 31. Cum inſuper probe conſiderandum, *qua mente*, & *qua occaſione*, tum ob *quem finem* quid dictum ſit, denique in *quem ſenſum* ſecuta praxis id interpretetur, tandem an *nationum conſenſus* accedat nec ne.

§. 32. *Inſigne* Imperatoris qua talis, eſt *Aquila*, de cujus *habitudine*, *ſenſu* & *origine*, artis Heraldicæ cultores curatius diſpiciunt, quædam eorum placita retulit, SCHWED. *d. l.* §. 16. VITRIAR. *l.* 1. *tit.* 5. §. 8.

CAP.

CAP. V.

De Obligatione Imperatoris.

SUMMARIA.

Imperatoris obligatio §. 1. *ejus norma* §. 2. *reſpicit Cæſarem confirmandum & confirmatum* §. 3. *hæc vel præter imperium germanicum, vel ejus intuitu imponitur* §. 4. *ſummatim exigit, ne Cæſar plenum imperium affectet, & ut competens debite exerceat* §. 5. 6. 7. 8. *id quod ſpecialius quoad Reſervata ſubditos mediatos* §. 9. 10. *Status ipſos* §. 11. 12. *& totum imperium concernentia declaratur* §. 13. *ſeqq. ſanctio obligationibus addita* §. 19. 20.

§. 1.

IN nulla civitate, etiam abſolute Monarchica, Imperanti defertur imperium, quin ſimul aliqua *obligatione* obſtringatur, hinc, nec noſtrum Imperatorem, ab obligatione eſſe immunem, facile quivis conceſſerit, idque eo promtius, ſi, prolixam capitulationem eo fine adornari, conſideret.

§. 2. In deſignanda autem illa obligatione, neque ideam regni abſoluti, neque limitati, ſed imperium noſtrum quale eſt, reſpicere debemus, & cum, per univerſam ejus molem,

lem, obligatio Cæſaris ſe diffundat, facile paret, eam ex univerſa juris publici diſciplina esſe repetendam, interim non inopportunum fuerit, ſi oſtendendæ imperii & obligationis Cæſareæ proportioni & relationi, generaliter hic eam deſignemus, ubi tamen rigidam deprecamur cenſuram, cum in rei generalis deſignatione facilis ſit lapſus.

§. 3. Reſpicit igitur obligatio illa vel Cæſarem *confirmandum*, eo pertinet neceſſitas ſuſcipiendi coronam germanicam *Capit. Leopold. art. 37.* vel *confirmatum*.

§. 4. Huic imponitur obligatio vel (1.) *præter imperium germanicum*, qualis eſt, quæ exigit Papæ defenſionem *art. 1.* ſed uti eadem conſenſu ſaltem *particulari* imponitur, ita reſpicit Papam, non qua *Italiæ poſſeſſorem*, *v.* RHET. *ad jus feud. l. 1. tit. 1. p. 89.* ſed qua *Vice-Deum*, quamdiu igitur ſe talem eſſe non probat, tamdiu tota obligatio inefficax cenſeri debet, vel (2) *intuitu imperii germanici.*

§. 5. Hæc ſummatim in eo conſiſtit, *ne Cæſar plenum & liberum imperium affectet, & ut, quod ei competit, debite exerceat.*

§. 6. Ex primo igitur capite obligatur Cæſar ad leges fundamentales ſervandas, ac jura inde deſcendentia Statibus non tantum relinquenda, ſed & defendenda *C. L. art. 2, 38.* in ſpecie ad jus territoriale, aliaque privilegia,

nec

nec non officia imperii ſolennia, & Vicariatus ipſis relinquenda, *vid. art. 3. 8. 15. 18. 26. 44. 6. 22. 25. 27. 4. 36. 40. 42. 46.*

§. 7. Ex ſecundo capite obligatur Imperator vel *in genere & velut per averſionem, ratione totius ſui imperii*, vel in *ſpecie quoad partes poteſtatis ſibi competentis.*

§. 8. Generalis obligatio in his poſita eſt (1) ne imperium reddat hæreditarium *C. L. art. 36.* (2.) ne extra Germaniam degat *art. 37. vid.* LEHMANN. *Chr. Spir. l. 7. c. 76. l. 5. c. 27. n. 5.* (3.) ne exercitium juris ſui in præjudicium Statuum extendat, ſed ut potius (4.) illud ad utilitatem Reipublicæ germanicæ, vel juxta proprium beneplacitum, vel modum legibus fundamentalibus præſcriptum, dirigat.

§. 9. Specialis obligatio juxta partitionem juris Cæſarei *c. 3. §. 24.* datam, recenſeri poteſt, hinc eadem ſpectanda vel *quoad Statuum Subditos & Territoria*, vel *Status ipſos*, vel *negotia totius imperii.*

§. 10. Ratione Reſervatorum primi generis, ſigillatim obligatio, in capitulationibus, non eſt expreſſa, hinc plerorumque exercitium ex obligatione generali judicandum eſt. Specialiter tamen quid expreſſum, quoad *jus concedendi privilegia C. L. art. 34. in fin.* nec non *jus poſtarum art. 35. C. J. art. 34.* porro *jus conferendi dignitates C. L. art. 44. 45. C. J. art. 43.*

§. 11.

§. 11. Circa ſecundi generis Reſervata, clauſulæ generalis obligationis, ſemper quoque ſunt ſupponendæ, in ſpecie quid conſtitutum ratione *juris inveſtiendi*, ne ſcil. inveſtitura Statibus negetur, & utjus inveſtiendi, ratione domus Auſtriacæ, Imperio conſervetur *C. L. art. 4. 31. 39.*

§. 12. Ulterius quoad *jus decidendi controverſias præcedentiæ* quædam diſpoſita ſunt *C. L. art. 5.* 40. verb. ſo **dann verfügen** nec non, quoad *jus monetæ concedendæ art. 34.* & *vectigalium inſtituendorum art. 21. 22. 23.* item *fluminum in ſuo Statu conſervandorum C. J. art. 22. in fin.* triplex poſterior obligatio præſupponit, quod negotia memorata ad *reſervata Cæſarea* pertineant, ſi vero eadem *Superioritati T.* aut *Comitiis* aſſerueris, obligatio quoque ceſſabit, aut minimum alterabitur.

§. 13. Obligatio, quæ tertii generis Reſervata & negotia totius imperii reſpicit, ſummatim pertinet ad *Comiti & Judicia.*

§. 14. Prior obligatio exigit ut (1.) Cæſar pacem ſervet *C. L. art. 1.* (2.) conventionibus religioſis contraria tollat *art. 2. in fin.* (3.) Status defendat, tam contra ſubditos *art. 7.* quam exteros & conſtatus *art. 8. 9. 11.* (4.) fines reſtituat *art. 12.* (5.) Statum publicum emendet *art. 12. 18. 28. J. P. art. 8. §. 3.* (6.) injuſta Pontificis attentata impediat *C. L. art. 19.*

§. 15.

§. 15. Hæc autem omnia ſunt intelligenda, juxta menſuram juris, Imperatori competentis, nam, in negotiis memoratis, aliquas partes habet Superioritas Territorialis, majores competunt Comitiis, hinc abſurdum fuerit, obligationem, ultra imperium, extendere.

§. 16. Porro illa obligatio prohibet, ne Cæſar negotia Comitialia, communi conſenſu tractanda, ut fœderum *C. L. art. 10.* belli *art. 13.* pacis *art. 16.* contributionum *art. 17.* tollendorum abuſuum *art. 20. 23. 39.* receptionis in numerum Statuum *art. 44.* ditionum alienandarum, aut denuo in feudum concedendarum *art. 12. 30.* immunitatis, ab imperii oneribus concedendæ, *art. 32.* ſibi ſoli arroget.

§. 17. Denique ei injungit coram conventuum comitialium, quoad eorum indictionem *art. 17.* operationem *art. 5.* & expediendi modum *art. 43.*

§. 18. Poſterior obligatio in genere exigit juſtitiæ adminiſtrationem *art. 1. vid.* Lehm. *Chr. Spir. l. 7. c. 118. in addit.* in ſpecie quædam requirit (1.) ratione pœnæ imponendæ *C. J. art. 15. C. L. art. 28. 34.* (2.) judiciorum conſuetorum conſervandorum *art. 18.* (3.) cauſarum tractandarum *art. 24. 32.* (4.) perſonarum judicantium *art. 40. 45.* (5.) capitulationis, judiciis inſinuandæ *art. 47.* quæ omnia, juxta

juxta menſuram imperii Cæſarei, intelligenda eſſe, recta ratio poſtulat.

§. 19. Quod ſi Cæſar obligationem violet, *omittenda faciendo*, nullitas actus ſancita eſt, *vid. art.* 18. 21. 25. 30. 36. 38. 40. 42. hæc tamen ſanctio ſaltem ſe exſerere poteſt, ſi Statibus quid injuſte injungat; *facienda omittendo*, hoc caſu, nulla ſanctio in capitulationibus occurrit.

§. 20. Ideo forte, quod obligationum affirmativarum plerumque magna ſit laxitas, nec poſſit quis violati officii ſtatim argui, licet actionem omiſerit, præterea illæ obligationes Cæſareæ, Statuum obligationibus, ita maximam partem ſint immixtæ, ut actionis omiſſæ culpa & damnum, ſoli Cæſari, non niſi abſurde & inique poſſit imputari.

CAP. VI.

De modis, quibus Imperator eſſe deſinat.

SUMMARIA.

Imperator tribus modis deſinit §. 1. mors neceſſario obtinet §. 2. duo reliqui, raro contingunt §. 3. reſignatio §. 4. fit conſenſu Cæſaris §. 5. & ſemper quidem ſcientiam, non vero conſenſum Statuum requirit §. 5. ſeqq. cui reſignatio facienda §. 11. ſeqq. reſignationis objectum §. 16. cognata §. 17. exempla §. 18. 19.

Exauctorationis definitio §. 20. moralitas §. 21. ſeqq. fieri debet illa à tota Republica §. 27. per modum belli §. 28. 29. ex jure facta dijudicanda, non ex his illud eliciendum §. 29. 30. 31. 32. exiempla exauctoratorum Imperatorum §. 33. ob inhabilitatem etiam Cæſar ab imperio excludi poteſt. §. 34.

§. 1.

DEſinit Imperator *morte, reſignatione & exauctoratione.* Primus modus, vi naturæ humanæ, neceſſario obtinet, ac nulla omnino premitur difficultate.

§. 2. Poſt mortem ſolennes exequiæ, & communis imperii luctus ſequuntur, quem tamen ſinguli Status, in Territoriis, propria autoritate definiunt, niſi forte decreto comitiali uniformitas hac in re placuerit, *v.* LEHM. *Chron. Spir. l. 7. c.* 122. SCHWED. *ſect. 1. c.* 32. §. 1. 2. LIMN. *J. P. l.* 2. *c.* 12.

§. 3. Duo reliqui modi, juxta commune eligentium votum ac ſpem, abeſſe debebant, & plerumque etiam deficiunt, certis tamen in caſibus omnino locum habere poſſunt.

§. 4. Reſignatio eſt *actus, quo libera voluntate Imperator imperio ſe abdicat, illudque eorum arbitrio, ad quos ea res pertinet, relinquit.*

§. 5. Fit reſignatio voluntate Imperatoris

vera

vera & ſeria, cujus principia hic præſuppo-nuntur, & quidem ſi *nullum in reſignatione, imperii ſubſit periculum*, puta ſi tempora ſint pacata idoneusque adſit ſucceſſor, tum reſignatio, ſine *conſenſu Statuum*, fieri poteſt.

§. 6. Nec opus eſt, ut aliquas reſignationis proferat cauſas, nam libertas eas poſtulari nec ſolet, nec debet, *ſcientia* tamen Statuum requiritur, nam Cæſar imperium *abdicare*, non *clam deſerere* debet.

§. 7. Quodſi autem *reſignatio, cum imperii damno, probabiliter ſit conjuncta*, tum eandem non aliter facere poterit Imperator, quam *accedente Statuum conſenſu*, ſine hoc, facultas reſignandi ceſſabit, licet cauſas quaſdam, ut infirmitatem, ſenectutem &c. obtendere velit, hæ enim aliquem, ad imperium germanicum, non reddunt inhabilem.

§. 8. Veritatem dictorum ita probamus, cum pro libertate in genere, adeoque etiam reſignandi, ſit præſumtio, donec reſtrictio probetur, nulla autem lex expreſſa fundamentalis occurrat, quæ libertatem Imperatoris reſtringat, *v.* CONRING. *ad Lampad. p.* 3. *c.* 2. §. 7. hinc manifeſtum eſt, omnem reſtrictionem derivandam eſſe ex *electione* Cæſaris, hanc autem, *diſtinctionem*, qua uſi ſumus, inſinuare, penitius attendi facile conſtabit.

§. 9. Nam per electionem eique adjun-

ctam Capitulationem Cæſar ad ſalutem Reipublicæ conſervandam & promovendam obligatur: Quodſi adeo renunciatio, cum periculo Civitatis, ſit conjuncta, tum libertatem renunciandi ceſſare, merito dicemus, niſi Reipublicæ conſenſus acceſſerit, ſi vero nullum periculum ſubſit, tum ſatis liquet, quod, per memoratam obligationem, renunciatio non impediatur, hinc libertas renunciandi recte aſſeritur.

§. 10. Falli igitur putamus eos, qui (1.) *libertatem reſignandi ſimpliciter Cæſari aſſerunt, vid.* VITRIAR. *l.* 1. *tit.* 9. §. 1. (2.) *qui cauſas reſignationis à Cæſare poſtulant*, nam altero caſu, illas non requiri, altero, nihil operari, diſtinctio noſtra oſtendit, & *nunquam, ſine conſenſu Electorum facultatem reſignandi Cæſari largiuntur, illumque ſolum ſufficere putant*, nam aliquando, ſola Imperatoris voluntate, reſignationem fieri poſſe, ubi autem, à parte imperii conſenſus requiritur, ſolum Electorum conſenſum non ſufficere, certum eſt, ut triplex in illa aſſertione lateat error, *v.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 32. §. 3. 4.

§. 11. Reſignationem eſſe faciendam *Pontifici*, Curia Romana prætendit, vel ob *ejus Vicedeatum, vel collationem & confirmationem nominis Cæſarei*, ſed utraque ratio ex falſis fluit hypotheſibus, *vid.* LAMPAD. *p.* 3. *c.* 2. §. 7. *ibique* CONRING. *in not.*

§. 12.

§. 12. Alii eam faciendam eſſe arbitrantur *ſolis Electoribus*, LAMPAD. *d. l.* §. 9. SCHWED. *d. c.* 32. §. 4. alii *omnibus Statibus*, VITRIAR. *l.* 1. *tit.* 9. §. 3. neutra ſententia, veritati penitus eſt conſentanea, *vid.* VIND. VITRIAR. CASTIG. §. 259. *ſeqq.*

§. 13. Ex iis, quæ modo diximus, facile quoque hæc res poterit explicari. Nimirum cum in caſu *reſignationis non periculoſæ*, non *conſenſus*, ſed *ſcientia* imperii, ſaltem ſit neceſſaria, hinc in arbitrio Cæſaris poſitum eſt, cui rem iſtam indicare velit.

§. 14. Hinc ſive *Regi Romano*, ſi adſit, ſive *Electoribus*, ſive *Comitiis*, forte tum inſtitutis, ſive *Statui cuidam*, iſtam rem denunciet, ut, ejus indicio, toti Imperio innoteſcat, regulis juſtitiæ Cæſar ſatisfecit, licet, ultimo caſu, regulas decori & civilitatis fortaſſis offenderit.

§. 15. Sed in caſu *reſignationis periculoſæ*, uti omnium Statuum conſenſus eſt neceſſarius, ita *Statibus* quoque reſignationem eſſe faciendam, inde conſequitur, nam unde ſolis Electoribus jus advenerit, periculoſam renunciationem admittendi, id non temere quis oſtenderit. Interim in re, raro occurrente, quivis ſuo ſenſu ſecure abundare ſolet.

§. 16. Reſignationis *objectum*, eſt *jus imperandi* eique reſpondens *nexus*, *quo Status*

Cæſari obſtringuntur, nam dum illo ſe abdicat, hunc quoque neceſſario remittit.

§. 17. A reſignatione differt *translatio*, qua vel gratis, vel accepto pretio, imperium in alium transfertur; hæc in Cæſaris arbitrio, nullo modo, poſita eſt, ſed ad Electores pertinet.

§. 18. Ex his principiis, judicanda ſunt exempla reſignationum, ſi quæ occurrant, in quibus ſane æſtimandis, non usque adeo recte ſemper procedunt, dum ſæpe circumſtantias *indifferentes* & *arbitrarias*, ad *neceſſitatem juris* retrahunt, *vid.* SCHWED. *d. c.* 32. §. 4.

§. 19. Reſignatio *Caroli V.* fuit *exemplum reſignationis non damnoſæ* adeoque eam, & ſine conſenſu imperii, facere potuit, nec cauſas eo nomine edisserere debuit, & ſatisfecit officio, dum eam Electoribus indicavit. *vid. R. J.* 1559. SLEIDAN. *de ſtat. relig. l.* 26. *in fin.*

§. 20. Exauctoratio eſt *actus*, *quo Imperator, ob graviorem juris Cæſarei neglectum & abuſum poſt fruſtra conſumtas admonitiones, communi Statuum decreto, per modum belli, à ſolio imperiali, excluditur.*

§. 21. Licitam aliquando eſſe exauctorationem, ex natura *delationis*, qua imperium conceditur, utique oſtendi poteſt, cum enim hoc non *ſimpliciter*, ſed *ſub conditione*, *ejus exercitium ad finem Civitatis referendi*, conceda-

cedatur, hinc, ſi hæc plane deficiat, illud quoque negari poteſt.

§. 22. Nam ſicut procul dubio imperium non detuliſſent futuri cives, ſi ab initio Imperans profeſſus eſſet, ſe nolle iſtam ſubire conditionem, ita, ea ex poſtfacto deficiente, imperium datum poſſunt reſumere.

§. 23. Nec minus tamen ex indole delationis patet, imperium non aliter poſſe auferri, quam ſi gravior, ac, morali æſtimatione inemendabilis, juris Cæſarei abuſus & neglectus occurrat, quem tamen, non tantum ex proæreſi, ſed & culpa, oriri poſſe, arbitramur *add.* LEHMAN. *Chr. Spir. l.* 5. *c.* 27. 32.

§. 24. Licet autem deſtitutio aliquando licita ſit, ſi *Imperantis perſonam conſideres*, quod ſi tamen eadem, non niſi cum magno civitatis periculo, fieri queat, ob *reſpectum ad hanc*, eadem erit omittenda.

§. 25. Illud leviuſculum eſt, ſi quis ideo exauctorationem illicitam dicere velit, quod nemo, in propria cauſa, poſſit judicare, nam hoc utique cuivis læſo integrum eſt, in ſtatu naturali, qualis, in caſu diſſidii juſti, inter Imperantem & cives occurrit.

§. 26. Id in ſpecie, quoad Germaniam, obſervandum, ejus Proceres non tam *Subditos*, quam *Coimperantes* eſſe, quamobrem ſi illis, jus exauctorandi aliquando competit,

Nn 4 mul-

multo minus his, poterit idem negari, *add.* CONRING. *de negot. convent. imper.* §. 45. *ſeqq.* Interim alii aliter ſentiunt, *vid.* BOECLER. *in N. J. l.* 4. *c.* 1. KULPIS. *ad Monzamb. c.* 4. §. 6. VITRIAR. *l.* 1. *tit.* 9. §. 4.

§. 27. Hæc de jure exauctorandi in ſe ſpectato. *Cui* autem illud in Germania competat, ſpecialius quæri ſolet? Paucis, non *Pontifici*, non *Electori Pulatino*, *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 7. *c.* 3. non *Electoribus*, ſed *omnibus imperii Statibus*, nam uti penes hos radicaliter eſt, ita cum translatio in illos non poſſit probari, perpetuo jus hoc Statibus erit aſſerendum, *vid.* CONRING. *ad Lampad. p.* 3. *c.* 2. §. 11. ſibi contrarium in *diſſert. de negot. convent. imperii* §. 56. Ex quo liquet, exauctorationis moralitatem, tam ex *cauſa*, quam *perſonis* eſſe judicandam.

§. 28. Exauctoratur Imperator, non per *modum imperii*, ſed *belli*, quod, poſitis genuinis requiſitis, non *ſeditionis cujusdam*, ſed *legitimæ defenſionis* rationem habet. Ex quo liquet, ne quidem, in actu exauctorationis, Imperatorem eſſe imperii Ordinibus inferiorem, in quem, velut ſubditum, à Superioribus feratur ſententia, nec exauctorationem habere rationem *pœnæ*, exquiſite loquendo, ſed *mali* cujusdam, quod hoſtis hoſti infert.

§. 29. Ex his principiis exempla exauctoratio-

rationum ſunt dijudicanda, minime vero ex his, regulæ exauctorationis formandæ, quod inepte contendit HIPPOLYTHUS à LAPIDE p. 1. c. 3. ſect. 2. p. 47.

§. 30. Nec eo profuerint exempla ut *cauſas, utpote certa lege ac regula non definitas, in exemplis & formulis factarum depoſitionum quæramus*, quod vult SCHWED. *ſect. 1. c. 32. §. 6.* nam & hoc, nihil aliud eſt, quam exempla, facere, normam moralitatis, quod abſurdum.

§. 31. Sicut id etiam falſum eſt, quod *cauſæ, certa lege ac regula non ſint definitæ*, utique enim definitio illa, in *ipſa imperii delatione* latet, ut oſtenſum §. 20. *ſeqq.* & ſi talis definitio non adeſt, ex quo ergo fundamento judicavit SCHWEDERUS, depoſitionem *Adolphi & Wenceslai* bene ſe habere? nam eadem res, non potuit eſſe norma ſui ipſius. Hoc verum eſt, definitionem expreſſam, ſpecialem, ac, extra omne dubium, poſitam, hic non occurrere, ſed omnis definitio non ceſſat.

§. 32. Quam obrem in exemplis, omnes quidem circumſtantias, & exauctorationis cauſas, accurate obſervare par eſt, ſed non, ut exinde norma conſtituatur, verum ut exempla, cum norma jam conſtituta, eo rectius conferri, ac eorum moralitas, ſecundum hanc, oſtendi queant.

§. 33. De exemplis factarum, in imperio

noſtro, exauctorationum, circa quorum moralitatem varie ſentiunt, jam, in neutram partem, aliquid pronunciare licet, niſi enim univerſa facti ſpecies, ex teſtimoniis propriis, & veris, adæquate fuerit exhibita, omne, quod hic fertur, judicium, temerarium cenſeri debet, iſta vero accuratius inquirere, jam nec libet, nec licet *conf.* LEHM. *Chron. Spir. l.* 3. *c.* 1. 22. 35. 40. *l.* 5. *c.* 27. 32. 188. *l.* 7. *c.* 59. *ſeqq. c.* 72.

§. 34 De eo etiam dubitandum non eſt, quin Cæſar à ſolio imperiali removeri poſſit, ſi in talem incidat Statum, ut muneri amplius præeſſe nequeat, licet enim nihil deliquerit, attamen cum conditio delationis, fatali calamitate, ceſſet, hinc delatio ultro exſpirat. Poterit etiam, ſi ita viſum fuerit, Adjutor imperii conſtitui.

CAP. VII.

De Auguſta.

SUMMARIA.

Auguſta ad Juris publici diſciplinam non pertinet §. 1. 2. *regulariter ſubeſt legibus privatis* §. 3. *quod exemplo contractuum* §. 4. 5. *teſtamentorum* §. 6. *matrimonii, tutelæ, litium forenſium* §. 7. *declaratur. Imprimis tamen peculiari jure utitur quoad ſucceſſionem ab inteſtato, exiſtimationem, ac prolixiorem œconomiam* §. 8. 9. *limitatio quoad hactenus dicta* §. 10. §. 1.

§. 1.

ANtequam à Juribus Cæſareis abeamus, facienda eſt mentio *Auguſtæ*, ac, contra vulgare præjudicium, quo Illa ad Jus Publicum referri ſolet, *vid.* LIMN. *de J. P. l.* 2. *c.* 14. oſtendendum, quod eadem, ad Juris Privati Diſciplinam, ſit remittenda.

§. 2. Nam non tantum hominibus privatis, ſed & veris ſubditis, illa eſt annumeranda, ſubeſt enim Marito, non tam qua Imperatori, quam potius qua Regnorum Territoriorumque ſuorum Domino, hinc jura fœminarum aliarum, in Jurisprudentia Privata, vel explicata vel explicanda, ad Illam quoq; in quantum illuſtrior Ejus conditio id admittit, applicari debent.

§. 3. Licet igitur non iisdem plane juribus utatur Auguſta, quibus fœminæ plebejæ, vel conditionis inferioris, uti ſolent, attamen omnia illa, privata ſunt, nec adeo Jurisprudentiæ Privatæ ſphæram excedunt. In genere ſic dicendum videtur: Jura divina univerſalia, *communia* ſunt, ſed poſitiva humana, ſæpe *peculiaria* & *propria* eſſe poſſunt: In dubio tamen, quando ſcilicet de alia Imperantis mente non conſtat, conſvetis legibus humanis, Auguſtam quoque ſubeſſe, dicendum eſt.

§. 4.

§. 4. In *Contractibus* igitur Illa utitur jure communi, niſi à ſolennibus, diſpenſatione maritali, liberetur; Sic donatio Ejus, ſine inſinuatione, valere creditur, ex *l.* 34. *pr. C. de donat. vid.* LIMN. *d. c.* 14. *n.* 12. Neque videtur illuſtri Ejus conditioni convenire, ut utatur privilegiis, quæ ob fragile judicium, fœminis concedi ſolent, hinc forte Sctum Vellejanum non recte pro ſe allegabit, *vid.* HERING. *de fide* 517. *ſeqq.*

§. 5 E contrario utilia privilegia alia, Auguſtæ tribui ſolent, nam gaudet privilegiis fiſci *l.* 6. §. 1. *de jur. fiſc.* §. *ult. J. de uſu cap.* Donatio ab Ea in filiumfam: collata, ad hunc pleno jure pertinet, inſtar peculii caſtrenſis *l.* 7. *C. de bon. quæ lib.* tacitam hypothecam quoque in bonis quæſtorum ſuorum Ei forſitan aſſerere licet, *vid.* LIMN. *d. c.* 14. *n.* 13. *ſeqq.*

§. 6. In *teſtamentis* condendis, ad ſolenniajuris poſitivi, Imperatrix erit adſtricta, niſi, re integra, diſpenſatio Mariti acceſſerit. Quæ de *delictis* in Jure privato traduntur, illa etiam ſuo modo huc ſpectant, nec penitus ceſſant exempla Reginarum, atrociter punitarum, *vid.* LEHM. *Chron. Spir. l.* 2. *c.* 39. *n.* 8. *l.* 3. *c.* 9. *l.* 5. *c.* 14. In ſpecie huc pertinet quæſtio; *an in Auguſtam crimen læſæ Majeſtatis committatur?* quæ frigidis rationibus affirmari

ri à nonnullis ſolet, quos refellit LIMN. *d. c.* 14. *n.* 25. *ſeqq.*

§. 7. In *matrimonio* ineundo, utitur jure Mariti, hujus enim libertas, illi neceſſario prodeſt. Quæ de *Tutela materna*, in Jure privato traduntur, ad Imperatricem quoque applicari poſſunt, ſicut etiam non dubito, quin Ejus *lites*, conſvetis *legibus proceſſualibus* regulariter dirigentur. *Forum* autem *competens* Maritus, ut Dominus Territorialis, ei ſtatuet nam vulgaris regula: *quod Uxor ſequatur forum mariti*, in nulla Fœmina, Marito, imperio gaudenti, nupta obtinet, *add.* LIMN. *ad A. B. c.* 5. §. 3. *Obſ.* 4.

§. 8. Inprimis quoad *jura ſuccedendi ab inteſtato*, *exiſtimationem* ac *prolixiorem ſplendidioremque œconomiam*, Imperatrix, ab aliis inferioris ſortis fœminis, diſtingvitur; Neque tamen illa jura Jurisprudentiæ privatæ limites tranſcendunt, hinc ea omnia ſuis locis explicari debent, ſed Diſciplina illa adeo hic deficit, ut quædam ex memoratis juribus, ne quidem quoad fœminas, aliosque homines plebejos, ſatis tradat.

§. 9. In ſpecie igitur, in tractatu, de exiſtimatione, & Oeconomia Imperatricis, agi poteſt de nomine Auguſtæ, *vid.* LIMN. *d. l.* 2. *c.* 14 *n.* 1. *ſeqq.* de ejus coronatione LIMN. *d. l.*

*d.l.n.*19.*ſeqq.* de præcedentia, quoad Regem Bohemiæ, *vid.* LIMN. *d.l.n.*21. *ad A. B. c.* 26. §. 5. *Obſerv.* 2. SCHWED. *introd. ad J. P. p. ſp. S.* 2. *c.*5. §. 2. Non minus etiam Abbas Fuldenſis, qui paſſim, velut Imperatricis Cancellarius, in ſcenam producitur, *vid.* LIMN. *d.l.*2. *c.*14.*n.*22. 23. 24. SCHWED. *d. Sect.* 2. *c.*6. §. 10. tum memorari poteſt.

§. 10. Hactenus dicta tamen non eo pertinent, quaſi nihil, data occaſione, de Imperatrice, in Jure publico adducere liceat. Ejus coronationem *c.* 2. §. 20. tetigimus; controverſia de præcedentia, quoad Bohemum, ad Proceſſionum imperialium ſolennia etiam referri poteſt, imo jura ſucceſſionum ab inteſtato, in Jure publico, etiam tradi poſſunt, & obtinent ea, quæ *l.* 4. *c.* 4. §. 49. *ſeqq.* diximus, nam hic Imperatrix, non ut talis, ſed ut uxor Domini Territorialis, conſideratur.

CAP. IIX.

De Rege Romanorum.

SUMMARIA.

Imperator aliquando dicitur Rex Romanorum §. 1. *ſed & ejus ſucceſſor hoc nomine intelligitur* §. 2. *tractationis capita* §. 3. *Rex Romanus eligitur* §. 4. *eligunt Electores* §. 5. *etiam ſine Cæſaris conſenſu* §. 6. *electioni contradicunt cæteri Status* §. 7. *controverſia a lege*

lege expreſſa non eſt deciſa §. 8. ſententia Electorum bonis rationibus nititur, quomodocunque etiam Status controverſia formetur §. 9. ſeqq. perſonæ eligendæ habilitas, ejusque electio & coronatio §. 15. ex electione conſequitur Rex Romanus jus certæ ſucceſſionis §. 16. 17. 18. & ſummam, poſt Cæſarem, exiſtimationem §. 19. 20. non autem verum & proprium imperium §. 21. ſeqq. jurium acquiſitorum indicia ſunt tituli & inſignia §. 31. 32. tribus modis etiam Rex Romanorum deſinit §. 33.

§. 1.

REx Romanorum aliquando dicitur, Imperator *electus*, ſed nondum à *Papa coronatus*, *vid.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 3. §. 8 quæ appellatio, ſuperſtitione introducta, *v.* RHET. *J. J. P. l.* 1. *tit.* 4. §. 4. hodie rarior eſt, ſi non plane exolevit, *vid.* SCHILT. *de L. E. G. l.* 5. *c.* 8. §. 8.

§. 2. Hoc loco Rex Romanorum eſt *Princeps vivo adhuc & rerum potiente Imperatore, ab Electoribus, nomine Totius Imperii, rite electus, ut, Cæſaris legitime deficientis, certus ſit ſucceſſor, & ſumma interim, poſt eum, exiſtimatione, in imperio, gaudeat.*

§. 3. Ad exemplum tractationis præcedentis, in univerſum tria quoque hic conſiderari poſſunt (1.) *quomodo Rex Romanorum conſtituatur* (2.) *quæ ſint ejus jura ac obligationes* (3.) *quo-*

(3.) *quomodo deſinat*, in quibus quidem tradendis, maximam partem, nuda ad præcedentia remiſſione, nobis defungi licebit.

§. 4. Conſtituitur Rex Romanorum *electione vid. c.* 1. §. 7. 8. quæ præciſe, lege aliqua fundamentali, *præcepta* non eſt, interim *imperio utilis*, nec *Electorum libertati & juribus contraria*, aut *Imperatori indiſtincte ingrata* cenſeri debet, quo vero tempore *cæperit*, id non ſatis liquidum, *vid.* BOECLER. *N. J. l.* 4. c. 2. SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 3. §. 4. *add.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 4. *c.* 10. *in addit. in fin. l.* 7. *c.* 116.

§. 5. Electionem non facit *Imperator ipſe*, nam ſucceſſionem, quæ, hoc admiſſo, introduceretur, ſolenniter ejuravit, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. 4. ſed *Electores*, circa quos ea omnia, quæ *c.* 1. §. 9, *ſeqq.* diſſeruimus, hic ſupponuntur.

§. 6. Licet autem nunquam, ſine *præſcitu* Imperatoris, electionem inſtituere queant, bene tamen ſine ejus *conſenſu* ipſam poſſunt peragere, hoc enim capitulationibus expreſſe cautum *C. L. art.* 36, atque ita dubium, quod, juxta *ordinariam electionis indolem*, alias oriri poterat, ſublatum,

§. 7. Id magis dubium, *an*, *ſine prævia Statuum deliberatione & decreto*, *Electores*, *ad electionem Regis Romani*, *procedere queant?* affirmativam Electores & praxis tuentur, ſed nega-

negativam adſtruunt Status reliqui, ex quorum ſententia, quæſtio *an electio instituenda*, & *quis in Regem eligendus ſit*? diſtingui debet, ita ut poſterioris deciſio, Electoribus, prioris vero, omnibus Statibus aſſeratur.

§. 8. Uti autem Electoribus non patrocinatur *A. B. c. 1.* utpote de electione Regis Romani, exquiſite ſic dicti, omnino non loquens, ita econtrario iis non contrariatur *J. P. art. 8. §. 3.* ceu perperam aliqui putant, *vid.* SCHWED. *d. l. §. 5*, nam controverſiæ hujus disquiſitio, &, ſi fieri queat, deciſio ſaltem *promittitur*, non vero *datur*.

§. 9. Quare hactenus rationibus ſolum, hæc controverſia erit expedienda, & putaverim, ſententiam Electorum, ſolido omnino niti fundamento, nam inter quæſtionem, *an* & *quis*, tanta eſt connexio, ut ei, qui poſteriorem decidere poteſt, prioris deciſio non recte negetur, *an* enim electio utilis & neceſſaria ſit neo ne, ejus æſtimatio ex conſideratione *ſubjecti eligendi* dependet, hinc qui de hoc judicat, ei quoque prioris arbitrium erit aſſerendum.

§. 10. Sed ais, quæſtiones, *an* & *quis eligendus ſit*? omnino ſeparari poſſe, *cum, ſi prior negetur, poſterior plane ceſſet, adeoque illius deciſio, penes omnes Status, eſſe queat, licet Hujus ad Electores ſpectet!* Enimvero ſeparatio

ratio quæſtionum ita eſt intelligenda, ut per eam, jus Electorum non tollatur, quod tamen, juxta hanc rationem, fit, quid enim prodeſt jus decidendi, ſi caſus decidendus per alium ſemper ſubtrahi poteſt?

§. 11. Non minus etiam, pro ſeparatione illarum quæſtionum, hoc urgeri poteſt, *quod, licet Status ignorent, quis præciſe eligendus ſit, attamen ex circumſtantiis probabiliter conjicere queant, in quem electio ſit caſura, ut hæc generalis cognitio ſufficiat, ad quæſtionem* an, *affirmative & negative decidendam.* Verum non ſufficit illa cognitio, qui enim jus decidendi habet, illi exacta etiam ſcientia, aut ſaltem jus eam comparandi, competere debet, alioquin jus illud fere ſine effectu erit. Certum igitur manet, quæſtiones, ſalvo utriusque partis jure, ſeparari non poſſe, adeoque, pro inſeparabilibus, recte haberi.

§. 12. Ita celebris illius controverſiæ Status formari, ac juxta eum, deciſio dari poteſt. Sed fortius forte pro Statibus philoſophandum dicendumque eſt, quod tota electio Regis Romani, ad Eos pertineat, cum translatio hujus juris, in Electores facta, probari nequeat, ſed horum jus, ad ſolum Imperatorem, & caſum vacantiæ, pertineat.

§. 13. Sed ſi ita etiam Status Controverſiæ formetur, Electorum tamen cauſæ non valde metu-

metuendum eſt: Nam jus eligendi Imperatorem, alterum, eligendi ſcilicet Regem, naturali quadam conſecutione includit, cum Rex utique Imperator ſit futurus, & hactenus Statuum nihil interſit, utrum Imperator ſolio demum vacante, an in antecesſſum & eventualiter eligatur; Aut potius; jus electionis unum eſt, ac diverſo ſaltem tempore exercetur.

§. 14. Nec obeſt, *quod intereſſe, Reipublicæ hic ſubeſſe poſſit*, nam exinde non ſequitur, quod Statibus *jus eligendi*, ſed ſaltem *votum negativum*, cujus virtute ob juſtas cauſas intercedere queant, competat, quale etiam, circa Electionem Imperatoriam, ipſis non negabitur.

§. 15. In Perſona *eligenda* requiritur *habilitas c. 1. §. 38. ſeqq.* expoſita: Electio vero *eodem fere modo* in actum deducitur, quo Imperatoris, de quo actum *d. c. 1. §. 50. ſeqq.* Accedit etiam Patris, quem Rex eligendus habet, conſenſus, imo ſolet Ille Filium Electoribus commendare, *vid.* SCHWED. *d. c. 3. §. 7.* GULICH. *ad Capitul. Joſeph. c. 3. §. 4. 8.* Electionem ſequitur *Coronatio*, quam *c. 2.* expoſuimus.

§. 16. Electione rite peracta, Rex Romanorum *eo jure* conſequitur, quæ ex intentione Eligentium habere debet, nimirum (1.)

jus certæ ſucceſſionis v. R. J. 1559. hinc per electionem, ad eam redigitur conditionem, qua, in regnis ſucceſſivis, gaudent Principes ſucceſſores.

§. 17. Cum autem Germaniæ Caput, auguſtiori *Imperatoris* nomine, utatur, in aliis vero regnis, illi ipſi, qui rerum potiuntur, *Reges* audiant, hinc, notandæ ſublimitati & prærogativæ, ad ſucceſſorem deſignatum, nomen *Regis*, in imperio Germanico, translatum videtur.

§. 18. Imperatore autem legitime deficiente, virtute electionis, olim factæ, ſtatum *omne Imperatoris imperium & nomen* conſequitur Rex Romanorum, ſicut, vi legum fundamentalium, in regnis ſucceſſivis, Principes hæreditarii ſuccedunt, *add. Capitul. Joſeph. art. 47.*

§. 19. Deinde ex electione conſequitur (2.) *ſummam, poſt Cæſarem, æſtimationem*, hinc ſine controverſia ſtatim omnibus & ſingulis Statibus præfertur, *vid. R. J. 1555.* §. und im Fall 66. SCHWED. *d. l.* §. 9.

§. 20. Quodſi, cum exteris, Regem Romanorum compares, id evidenti & ſolida ratione utique nititur, quod Ille aliis Principibus, in ſpem ſucceſſionis regiæ natis, præferatur, ſed ulterius progrediuntur Scriptores, eumque Regibus actu talibus, ut Galliæ, prae-

po-

ponunt, *vid.* Schwed. *d. c. 3. §. 9.* Gülich. *ad Capitul. Joſeph. c. 5. §. 10.* id quod Autoribus ſuis defendendum relinquimus.

§. 21. *Verum* autem & *proprium imperium* Regi Romanorum, vivo & rerum potiente Imperatore, non competit, quod vel ſola electionis intentio ſatis oſtendit, quam etiam ſolennes illæ capitulationum clauſulæ, wir wollen uns keiner Regierung unterziehen/ luculenter exprimunt, hinc etiam per Capitulationes actu non *obligatur*, ut jam ſupra *l. 2. c. 7. §. 24.* quæſtionem, de obligatione Regis Romanorum, otioſis annumeraverimus.

§. 22. Suaviter tamen hic multi philoſophantur, quando *veram*, *realem* ac *propriam Majeſtatem* Regi Romanorum tribuunt ceu refert Schwed. *d. c. 3. §. 8.*

§. 23. Poterat ineptias illas, autores ſuos, dedocere ſolum exemplum Regii Succeſſoris, v. gr. Delphini Gallici, cui nemo ſanus hactenus veram Majeſtatem tribuere auſus eſt, & cum eo tamen, Regem Romanorum convenire, quis non videt?

§. 24. Idem præſtare poterat electio, ſine præjudiciis, attentius conſiderata, ſi enim, ex hac, conſequitur Rex Romanorum *jus ſuccedendi* i. e. *jus ſuo tempore imperium conſequendi*, ergo *imperium nondum habet.*

§. 25. Imo ipſi Autores ſententiæ inepti-

tudinem fatentur, quando contendunt, imperium Regi Romanorum, *potentia* vel *actu primo* (quæ duo alias non coincidunt, *v.* KULPIS. *de Legat.c.* 4. §. 8.) ſaltem competere, nam hoc nihil aliud eſt, quam omne imperium negare, quicquid enim habere poſſum, illud nondum habeo.

§. 26. Evidentius vero illi ſibi contradicunt, qui *Majeſtatem Regis Romanorum, cum Majeſtate Imperatoris* numero eandem *eſſe* contendunt, *vid.* SCHWED. *d. l.* nam ſicut impoſſibile eſt, ut *unum*, ſit *duo*, ita quoque impoſſibile eſt, ut *eadem numero Majeſtas*, in duobus diſtinctis ſubjectis, *in ſolidum* (juxta modum ſcil. civitatis germanicæ) eodem tempore exiſtat.

§. 27. Hinc Regi Romanorum, Majeſtatem cum Cæſaris *Majeſtate*, *numero eandem*, tribuere, eſt, *ei nullam* aſſerere, ac contradictione inſuper ignorantiam vel ſtuporem oſtendere; Inſtantiæ, ab *anima hominis*, vel *obligatione correali*, deſumtæ, abſurdiores ſunt, quam ut contradictionem elidere queant.

§. 28. Urgent tamen pro ſua ſententia (1.) *nomen Regis & Majeſtatis* (2.) *ſummam exiſtimationem*, ſed inde nihil ad verum imperium (3.) *exercitium jurium Majeſtaticorum*, verum addunt, competere hoc ex *conſenſu* Cæſaris, adeoque vanitatem argumenti ipſi oſtendunt

(4.) *for-*

(4.) *formulas Receſſuum*, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. *8.*

§. 29. Sed ut taceam, quasdam locutiones, ſimpliciter licet admiſſas, nihil inferre, quod abſurdæ huic ſententiæ faveat, in genere omnes Receſſus, juxta *indolem & ſcopum* electionis, ſunt explicandi, quo facto, verus eorum ſenſus facile apparebit; captatis Receſſuum formulis probare, in genere erubeſcendum argumentum eſt.

§ 30. Poteſt Imperator imperium Regi Romano delegare, quod imprimis quoad delegationem particularem, v. gr. Equitum, in actu Coronationis, creandorum, procedit, nec crediderim opus eſſe conſenſu Vicariorum, *vid.* ARUMÆ *ad A. B. diſcurſ. 3.* §. *31.* vel omnium Statuum, licet quidam hoc velint, *vid.* VITRIAR. *l. 1. tit. 11.* §. *7.* SCHWED. *ſect. 1. c. 33.* §. *6.* BOECLER. *N. J. l. 4. c. 3. n. 2.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 11. n. 3.*

§. 31. Jurium, Regi Romano competentium, indicia ſunt (1.) *Inſignia*, utitur aquila ſimplici (2.) *Tituli*, competit ei titulus *Majeſtatis*, *& Semper Auguſti*, *vid.* SCHWED. *d. ſect. 1. c. 3.* §. *8.*

§. 32. Ex his liquet inter *Imperatorem & Regem Romanum*, eam eſſe differentiam, quæ inter *Regem & futurum regni Succeſſorem*, ex qua, reliqua diſcrimina, quæ vulgo conge-

runtur, *vid.* SCHWED. *d.* §. 8. repeti debent. Qui igitur, à ſolis *ceremonialibus*, differentiam deducere velit, *vid.* BOECLER. *N. J. l. 4. c. 2.* is utique oſtenderet, ſe vim rei non intelligere, ſed circa externa ſaltem hærere.

§. 33. Definit Rex Romanorum (1.) *morte* (2.) *reſignatione*, juxta doctrinam *c. 6. §. 4. ſeqq.* (3.) *exauctoratione*, nam cum Imperator ab *imperio* queat excludi, ſi conditionem, ſub qua idem delatum, penitus negligat, ſecundum tradita *c. 6. §. 20. ſeqq.* multo magis *jus ſucceſſionis*, Regi Romano poterit auferri, ſi conditionem delationis ſe non eſſe ſervaturum, liquido ſatis, factis ſuis, oſtendat.

CAP. IX.

De Vicariis Imperatoribus.

SUMMARIA.

Vicariorum nomen variis tribuitur ſed ſenſu diverſo §. 1. Vicarii Imperatores §. 2. eorum conſtitutio §. 3. habent illi poteſtatem propriam §. 4. 5. & independentem §. 6. 7. pertinet Vicariatus non ad Papam, ſed Principes Germaniæ §. 8. nempe Comitem Palatinum Rhenanum & Saxonicum §. 9. illius tamen jus hodie controverſum §. 10. 11. habent eandem poteſtatem regulariter quam Cæſar §. 12. 13. quæ ſe extendit in cauſa vacantiæ §. 14. juxta certos diſtrictus §. 15.

§. 15. 16. ejus partes §. 17. ſeqq. contraria §. 24. Vicariorum variæ appellationes §. 25. ſeqq. Vicariatuum inſtitutorum finis §. 29 30. ad caſum abſentiæ §. 31. & minorennitatis Vicariorum jus quoque extenditur §. 32. Cæſar tamen in caſu abſentiæ alium conſtituere poteſt §. 33. 34. Præter Vicarios germanicos, alii etiam occurrunt §. 35. in Regno Arelatenſi §. 36. Longobardico §. 37. 38. imperio Romano §. 39. qualis illorum poteſtas §. 40. Vicariorum varietas. §. 41.

§. I.

VIcariorum nomen uti etiam inter privatos obtinet, ita ſi ad Imperatorem noſtrum referatur, varii ſunt, qui illum titulum gerunt, omnes tamen, nomen *Vicariorum Imperatorum*, non æque ſuſtinent. Hinc, evidentioris doctrinæ cauſa, ad eos primo reſpiciemus, qui elogium illud, mea quidem ſententia, merentur.

§. 2. Sunt illi ipſi, qui *Germaniæ* eique *incorporati Regni Lotharingici* intuitu, *Vicarii* audiunt. Hi ſunt *Principes imperii, lege fundamentali conſtituti, ut, ſolio legitime vacante, juribus Imperatoriis, juxta modum & limites præſcriptos fungantur, donec alius Imperator rite fuerit electus.*

§. 3. Conſtitutio Vicariorum, dependet à *lege fundamentali*, nimirum *Aurea Bulla c. 5.*

 nam

nam hac demum Vicariatus legaliter eſſe definitos, quæcunque etiam eorum ſit origo, certum eſt, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 4. §. 8.*

§. 4. Exinde conſequitur, Poteſtatem Vicariorum eſſe *propriam*, non *delegatam*, neque ab *Imperatore antecedente*, quod facile quivis conceſſerit, neque à *collegio Electorali*, aut *toto imperio*, quod utrumque probabilius alias videbatur, *vid.* BOECLER. *N.J. l. 4. c. 3. p. 130.*

§. 5. Nam utut alias, ſublato Imperante, imperium in totam civitatem, velut *ſubjectum commune*, recidat, ab eoque interregibus aliquando ſoleat delegari, id tamen non procedit, ſi in eventum vacantiæ, *ſubjectum vicarium* & *proprium*, legibus fundamentalibus ſit deſignatum, tum enim immediate in hoc recidit, talis autem proviſio, in Germania occurrit, hinc, ejus virtute, imperium ſtatim in Vicarios venire dicendum eſt.

§. 6. Porro inde ſequitur, poteſtatem Vicariorum eſſe *independentem*, ſeu *Majeſtaticam*, nec hic diſſentientis VITRIARII *l. 1. tit. 11. §. 8. l. 3. tit. 1. §. 5. tit. 5. §. 4.* magna erit habenda ratio, ejus enim, in hoc genere, Philoſophia, valde inſulſa eſt, ceu varia ſpecimina oſtendunt, *vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 265. *ſeqq.*

§. 7.

§. 7. Denique exinde fluit, regimen Vicariorum, eſſe *diſtinctum aliquod ſuique velut juris imperium*, quod neque Imperatoris deficientis, neque futuri imperio, velut *pars*, queat accenſeri, quia tamen *temporarium* eſt, hoc reſpectu, futuri Imperatoris imperium repræſentat.

§. 8. Vicariatu funguntur, non *Pontifex Romanus. vid.* LEHM. *Chron. Spir. l. 5. c. 97.* hujus enim conatus à noſtratibus toties falſitatis & injuſtitiæ eſt convictus, ut verbum ei amplius opponere, ineptum videatur, *vid.* ARUM. *ad A. B. diſcurſ. 3. §. 24.* BOECLER. *d. l. 4. c. 3. p. 130.* ſed *Principes imperii.*

§. 9. Nempe *Comites Palatini Rhenanus & Saxonicus;* Videntur autem id muneris, occaſione *Præfecturæ Palatii*, qua olim functi ſunt, accepiſſe, ac aliquamdiu, ex *delegatione imperii*, exercuiſſe, donec *A. B. confirmatum*, in jus proprium abiret, *vid.* SCHWED. *ſect. 1. c. 33. §. 3.* ARUMÆ. *d. l.* HORN. *Jurisprud. feud. Longobardo-Teuton. c. 8. §. 51.*

§. 10. Comiti tamen Palatino Rhenano, à Duce Bavariæ, præcipue poſt obtentum Electoratum, ratione Vicariatus, mota eſt controverſia, cujus hiſtoriam cum ſcriptoribus propriis indicat, SCHWED. *d. l. §. 4.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 4. §. 8.*

§. 11. Bavarus contendit, Vicariatum eſſe anne-

annexum, vel *Electoratui*, vel *Archi-dapiferatui*, adeoque cum his, in ſe translatum, ſed Palatinus eundem *Palatinatui* vindicat, adeoque utrumque ſibi ſupereſſe concludit, lis indeciſa eſt, diverſis diverſum exitum interim hariolantibus, *vid.* KULPIS. *d. l.* BOECLER. *d. c.* 3.

§. 12. In declaranda Vicariorum *poteſtate*, Scriptores variant, cum autem, ipſo nomine ſub monente, Vicarii, Imperatoris vices ſubeant, hinc, ex *natura rei*, fortiſſima oritur præſumtio pro *generalitate* poteſtatis, quare, juxta regulas recte ratiocinandi, pro regula utique ſupponendum videtur: *omnem poteſtatem Imperatoriam Vicariis competere, niſi qua reſtrictio doceatur.*

§. 13. Noſtra igitur ſententia falluntur, qui ex verbis *A.B.* omnem poteſtatem repetunt, nam iſta lex, ob rationem datam, poteſtatem, ex natura rei, Vicariis competentem, per *exempla* ſolum *illuſtraſſe*, ac deinde *reſtrinxiſſe* exiſtimanda eſt, quam ſententiam, ſuis rationibus ſuffultam, praxis etiam approbavit, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. 8.

§. 14. Exſerit ſe illa poteſtas in caſu *vacantiæ*: Nam ſi Cæſar *abſit* vel *minorennis ſit*, Vicarii quidem vices Ejus etiam ſubeunt, ſed, *nomine* illius, omne imperium exercent, adeoque fruuntur ſaltem, iſtis caſibus, poteſtate dele-

delegata, hinc, à caſu vacantiæ, illi debent diſtingui, de quo mox iterum.

§. 15. Exercent autem Vicarii poteſtatem, juxta uſum juris *Saxonici* & *Suevici*. Saxo ſcil. in iis ditionibus, ubi jus Saxonicum, Palatinus Rheni, ubi Suevicum obſervatur, *vid.* VITRIAR. *J. J. P. l. 1. tit. 11. §. 6.* quoddam tamen imperium, non diviſis regionibus, ſed conjunctim exercent, quod per exempla mox illuſtrabimus.

§. 16. De cætero jura illa, hic non ſunt *conditio, exercendis Vicariatibus neceſſaria*, ſed ſaltem *indicium, quo limites, utriusque Vicariatus deſignantur*, hinc licet illorum jurium uſus, in quibusdam ditionibus, hodie ceſſet (quod tamen ſæpe, ex malis hypotheſibus, aſſeritur, *vid.* ARUMÆ. *ad A. B. diſcurſ. 3. §. 28.*) attamen vicariatibus adhuc ſubſunt, *v.* BURGOLD. *ad I. P. p. 1. D. 19. p. m. 329.*

§. 17. His poſitis, Poteſtas Vicariorum, juxta regulam §. 12. per partes erit conſideranda. Habent igitur (1.) *jus exercendi judicia communia*, in quantum hoc Imperatori alias competit, & quidem *judicium aulicum*, in ſuo quisque diſtrictu, exercet, etiam quoad cauſas feudorum Regalium, *vid.* SCHWED. *d. l. & ſect. 1. c. 9. §. 17.* ſed *Camerale judicium* conjunctim, *vid.* SCHWED. *d. c. 33. §. 7. ſ. n. 5.* VITRIAR. *J. J. P. l. 3. tit. 7. §. 1.*

§. 18.

§. 18. (2.) *Jus primariarum precum*, quod etiam *A. B.* Vicariis aſſeri, recte dicitur, ut fruſtra diſſentiat SCHWED. *ſect. 1. c. 5. §. 16.* cujus inſuper ratio, *ſemel tantum hoc jus exerceri, adeoque Vicariis competere non poſſe*, plane non concludit, nam *ſemel* quidem hoc jus tantum locum habet, ſed in *unoquoque regimine*, quale etiam eſt Regimen Vicariorum, ceu oſtendimus §. 7. *h.*

§. 19. Fruſtra etiam IDEM, *Sect. 1. c. 5. §. 7. n. 2.* jus præſentandi ad beneficia Eccleſiaſtica, Vicariis non virtute *juris primariarum precum*, ſed *juris patronatus* competere cenſet, nam in Jure Patronatus, ſive eminenter, ſive vulgariter ſuppoſito, jus primariarum precum virtualiter comprehenditur, hinc etiam ipſe LIMN. *ad A. B. c. 5. §. 1. Obſerv. 11.* ad quem, velut conſentientem, Ille provocat, eo inclinare videtur, jus primariarum precum, Vicariis aſſeri poſſe, ſi ex jure Patronatus, illud repetatur, *vid.* MÜLDNER. *Poſit. inaugur. de jur. natur. primar. prec. &c. poſit. 4. §. 5.*

§. 20. Atque hanc ſententiam confirmat praxis, nam conſtat, Sereniſſimum Electorem Saxoniæ, *Johannem Georgium II.* tempore Vicariatus noviſſimi, perilluſtri cuidam Viro, primarias preces, ad capitulum Magdeburgenſe, conceſſiſſe, illumque, in numerum Canoni-

nonicorum, recipi feciſſe, *vid.* MÜLDNER. *d. l.*

§. 21. (3.) *Jus colligendi reditus imperiales, vid.* ARUM. *ad A. B. diſcurſ. 3. §. 36.* (4.) *Poteſtatem inveſtiendi de feudis*, exceptis Fahn- & Scepter-Lehn. Quibus igitur Vaſallis, annus petendæ inveſtituræ, tempore Vicariatus, eſt exiturus, illi *tenentur* inveſtituram vel dilationem petere, reliqui *poſſunt* inveſtituram renovare, *vid.* LIMN. *ad A. B. c. 5. §. 1. Obſerv. 18. ſeqq.* ITTER. *de F. J. c. 9. §. 8. 9. 10. 11. 12.*

§. 22. Hæc *A. B.* expreſſa ſunt, ſed, vi regulæ datæ, omnia reliqua Imperatoris jura, Vicariis aſſeri debent, niſi doceatur reſtrictio. In ſpecie ipſis competit *jus indicendi comitia*, quod tamen non diſtinctis regionibus, ſed conjunctim eos exercere debere, natura rei ſatis innuere videtur, *vid.* SCHWED. *d. c. 33. §. 8.*

§. 23. Ademta autem eſt Vicariis Poteſtas (1.) *alienandi res imperii*, quam nec ipſi Cæſari, vel olim competiiſſe, vel nunc competere, alibi *l. 4. c. 3. §. 22. ſeqq.* jam diximus. (2.) *inveſtiendi de feudis principum* Fahnen und Scepter-Lehn / *vid.* ARUMÆ. *d. diſcurſ. 3. §. 39.*

§. 24. Definit Vicariorum poteſtas, novo Cæſare electo, à quo, geſtorum ſuorum confirmationem, eos petere ſolere teſtatur, SCHW. *d. c. 33. §. 9.*

§. 25.

§. 25. His expoſitis, judicari poterit, *quænam Vicariorum appellatio, ſit maxime congrua?* dicuntur enim (1.) *Vicarii Imperatoris,* hæc denominatio, ſi de futuro Imperatore intelligatur, hactenus bene ſe habet, quod *imperium temporarium, aliudque reſpiciens* innuat, in eo vero deficit, quod *indolem poteſtatis vicariorum,* non connotet.

§. 26. Audiunt (2.) *Vicarii Imperii,* ſed uti hæc etiam appellatio, indolem poteſtatis non exprimit, ita, ſive imperium *objective,* ſive *efficienter* capias, locutio elliptica eſt, ac ita ſupplenda: *Vicarii imperii* ſcil. *Rectores,* vel *Vicarii Rectores, ab imperio,* lege ſcilicet fundamentali perpetua, *conſtituti.*

§. 27. Quod ſi autem imperium ſumas *ſubjective,* eo cenſu, Vicarios imperii dici, quod, ex temporaria delegatione, *vice* & *nomine* Ejus, poteſtatem gerant, tum appellatio plane fit falſa, nam Vicarios non habere jus ab imperio delegatum, ſed proprium, ſatis forte probatum §. *1.ſ.* *v.* VINDIC. VITRIAR. CASTIGAT. §. *280. ſeqq.*

§. 28. Ergo maxime concinna, perſpicua & adæquata eſt denominatio, ſi dicantur (3.) *Vicarii Imperatores,* hæc enim Vicariorum imperium, & *temporarium* & *independens* eſſe, ſimul oſtendit, hac igitur, non ſine ratione, uſi fuimus.

§. 29.

§. 29. Inſtituti ſunt Vicariatus, ad evitanda interregni incommoda, hinc eorum *neceſſitatem* & *utilitatem*, adductis interregnorum incommodis, oſtendere ſolent, *vid.* ARUM. *d. diſcurſ. 3. §. 24.* SCHWED. *d. c. 33. §. 1. 6.*

§. 30. Quæ etiam non incommode dici videntur, ſi ad antiqua tempora reſpiciamus; Verum ſi, ex præſenti tempore, Vicariatus æſtimentur, nec eorum inſtitutio præciſe videtur neceſſaria, & inſtitutorum utilitatem, incertitudo & controverſiæ, quæ hic ſubſunt, quodammodo impediunt.

§. 31. Hactenus de Vicariis Imperatoribus. Iidem Principes etiam Vicariatu funguntur, Cæſare vivo, ſed *abſente*, tum vero habent ſolum poteſtatem delegatam, nec ſunt Vicarii Imperatores, ſed Imperatoris, *vid.* §. *14. h.* De Saxone quidem multi dubitant, *vid.* ITTER. *de F. I. c. 9. §. 13.* SCHWED. *Introd. ad J. P. p. ſp. Sect. 1. c. 33. §. 6.* ſed vel ex *ratione Aureæ Bullæ*, Vicariatus in caſu abſentiæ, ei aſſeri poteſt.

§. 32. In caſu *minorennitatis Cæſareæ*, iisdem etiam Principibus Vicariatus recte aſſeritur ſed & tum ſolum poteſtate delegata & dependente gaudent. De cætero uti iſte caſus eſt rarior, ita, ſi forte in minorennem electio cadat, Capitulationibus, de iſto Vicariatu, ſpecialius caveri ſolet, *v. Capit. Joſeph. art. 17.*

§. 33. Inprimis etiam ad Vicarios Cæſaris

 perti-

pertinent illi, quos Cæſar abſens vel abfuturus ſpecialiter conſtituit, qualis etiam Vicarius occurrit in *Ordin. Regim. de anno* 1521. §. **und behalten uns bevor** 4. Horum poteſtas ex voluntate Cæſaris dependet, ac latior nulliſque diſtrictibus circumſcripta eſſe ſolet, *vid.* ITTER. *d. c. 9. §. 11. 12. 16.*

§. 34. Videtur autem Imperator, ſine conſenſu Vicariorum Ordinariorum, extraordinarium conſtituere poſſe, ceu jam dixi *c.* 8. §. 30. ſive enim illorum jus, ex *ratione Aureæ Bullæ*, ſive ex *ſpeciali privilegio* repetas, neutra ratio libertatem Cæſaris tollere videtur: Debent enim Reipublicæ præeſſe, ſi Cæſaris imperium deficiat, ſed quamdiu Hic per alium eodem fungitur, tamdiu illud defeciſſe exiſtimari nequit.

§. 35. Præter Vicarios Germanicos, alii etiam, ratione Regnorum, Germaniæ junctorum, nempe *Arelatenſis, Longobardici & imperii Romani ſtricte dicti*, laudari ſolent. Sed propter Regionum illarum exemtionem, plerique illi Vicariatus, dubii ſunt, ac, exiguo vel nullo Germaniæ emolumento, exercentur. Interim, ut priſtini juris indices, recte aſſeruntur, *vid.* BOECLER. *N. I. l.* 4. *c.* 3. *n.* 1.

§. 36. In Regno *Arelatenſi*, excepta Sabaudia, Delphinus Gallicus, Vicarius eſt, *vid.* CONRING. *de fin. Imper. c. 24. p. 600. ſeqq.* qui tamen dubio procul talis amplius videri hodie

non

non vult. In Sabaudia eſt Dux Sabaudiæ, *vid.* Conring. *d. tr. c. 25. p. 632.* Comes etiam Palatinus Rheni, quod regnum Arelatenſe, Vicarius eſſe à nonnullis perhibetur, *vid.* Limn. *ad Capit. Carol. V. verb.* Pfaltz und Sachſen/ *n. 50. 51. p. 147.*

§. 37. In Regno *Italiæ* ſeu *Longobardico*, præter diverſos Vicarios ſpeciales, inprimis Dux Sabaudiæ, Vicarius generalis eſſe dicitur, contradicente tamen Mantuano, *vid. capit. Leopold. art. 4. in fin.* Schwed. *d. c. 33. §. 2.* Schurtzfleisch. *de diviſ. imper. Carolin. §. 78. p. 86. ſeqq.* De cætero, tam vivo quam mortuo Cæſare, Vicariatu illo fungitur Sabaudus, ac ideo perpetuus Vicarius audit, *vid.* Itter. *de feud. imper. c. 9. §. 14. 15. add.* Lehm. *Chron. Spir. l. 7. c. 40.*

§. 38. Fallitur autem Schwed. *d. c. 33. §. 2.* quando Vicariatum Sabaudi Italicum, à Bodino & Caſſano oppugnari putat; nam hi Autores de Vicariatu Arelatenſi loquuntur, nec tam eum oppugnant, quam ejus potius argumento, Sabaudiæ plenam libertatem & independentiam, à Scriptoribus Sabaudis jactari ſolitam, negant *vid.* Conring. *de fin. imper. c. 25. p.* 632. Arum. *ad A. B. diſcurſ. 3 §. 26.*

§. 39. In *Imperio Romano ſtricte dicto*, Pontifex Romanus, Vicarius conſtituitur à Schurtzfleischio *de diviſ. imper. Carol. §. 78. p. 89.* de quo Vicariatu fortaſſis etiam ac-

cipiendus GROTIUS *de J. B. P. l. 2. c. 9. §. 11. n. 4.* qui tamen, cum non ſatis circumſpecte loquatur, cenſuram CONRINGII *de G. J. R. c. 12. §. 10. ſeqq.* incurrit. Hodie, ſine dubio, Pontifex Romanus, Vicarius videri non vult.

§. 40. De exteris illis Vicariis quæri in genere poteſt, *utrum eorum poteſtas ſit dependens an independens?* ſed circa hoc quemvis ſuo ſenſu abundare, facile patiar. Deinde *an Vicariis Germanicis illi ſubſint?* quod non probabile videtur, nam tam *limites illi præſcripti*, quam *Germaniæ reliquorum Regnorum indoles* (juxta quam ſcilicet ſyſtema, ex veriori ſententia, conſtituunt) ſatis videntur innuere, Vicarios reliquos, Germanicis non *ſubordinari* ſed *coordinari* debere, *v.* SCHWED, *d. c. 33. §. 2.* ITTER. *de. F. I. c. 9. §. 15.* De Vicariatu tamen Arelatenſi Sabaudico forte aliud dicendum, *v.* SCHURTZFLEISCH. *d. diſſert. §. 78. p. 88.*

§. 41. Ex his varietatem Vicariorum generaliter ſuppoſitorum facile etiam repræſentare licet. Sunt ſcilicet Vicarii, vel *Germanici* vel *Exteri.* Illi vel *Ordinarii*, qui tam in caſu Vacantiæ, quam abſentiæ ſimilive, jure vel independente, vel dependente ſed juxta certos diſtrictus, Imperio præſunt, vel *Extraordinarii*, quos Cæſar conſtituit, quiq; poteſtatem dependentem quidem, ſed laxiorem habent. Hi vero tam in caſu abſentiæ quam vacantiæ ſimul, vices Cæſaris gerunt, adeoq; ab exercitio juris, *Perpetui* Vicarii audiunt. LI-

LIBER SEXTUS.

CAP. I.

De Jure totius Imperii.

SUMMARIA.

Connexio §. 1. 2. de jure & nexu totius Reipublicæ Germanicæ, Scriptores agere non ſolent §. 3. triplex mutatio Germaniæ accidit §. 4. interna ejus juribus nihil detraxit §. 5. mutavit tamen ſubjectum proprium §. 6. altera mutatio per Papatum facta, Germaniæ jura imminuit §. 7. tractationis capita §. 8. jus Sacrorum debebat, in Germania, eſſe integrum §. 9. 10. ſed per papatum imminutum eſt §. 11. 12. 13. hujus adminicula §. 14. molimina §. 15. 16. per Reformationem ex parte idem eſt expulſus §. 17. Status juris Sacrorum modernus §. 18. 19. tertia mutatio, quæ ad fines pertinet, poſſeſſionem multarum regionum abſtulit §. 20.

§. I.

POſtquam Status imperii, cum ſuis juribus, nec non Caput Eorum, Imperatorem Romanum, ſigillatim conſideravimus, ſupereſt ut penitius inquiramus,

 tum

tum, quæ totius Reipublicæ ſint jura, tum, qua compage univerſum Imperii corpus cohæreat, *vid. l.* 3. *c.* 1. §. 1.

§. 2. Nam licet Status, dum jus territoriale ſibi comparare ſtuduerunt, ſatis eo ipſo teſtati ſint, quantopere iis placeat peculiare regimen, quo ſecum velut habitare, ac res ſeorſim adminiſtrare ipſis liceat, attamen in plenam libertatem evadere nunquam vel voluerunt, vel conſultum duxerunt, hinc quanta etiam gaudeant libertate, certum tamen eſt, quod omnes Status, cum ſuo Capite, certo modo, *Unum Corpus politicum*, conſtituant.

§. 3. Recte igitur tam de *jure* quam *nexu* totius Reipublicæ diſquiritur. De utroque tamen Scriptores Juris publici ſilere ſolent, id quod, ex dubiis falſisque, quas circa formam Civitatis noſtræ fovent, hypotheſibus, originem habet, interim nonnulla, quæ huc merito referas, ſed alia plane intentione, illi proferunt.

§. 4. Primo de *jure* totius Reipublicæ videbimus. Triplicem ei accidiſſe mutationem, diximus *l.* 1. *c.* 3. §. 34. cumque, ſingulis 4. *l.* 1. expoſitis, jura Reipublicæ præſentis, à libro ſecundo, exhibere hactenus conati ſimus, hinc mutationum illarum effectus, etiam quoad totam Civitatem, nunc conſiderandi erunt.

§. 5.

§. 5. Prima mutatio, qua Proceres Germaniæ ad claſſem Imperantium evecti ſunt, totius Reipublicæ Juribus nihil detraxit, hinc dubitandum non eſt, quin etiam hodie Germania ſit *Reſpublica libera & ſui juris, plenoque imperio civili* gaudeat, ſi enim in ſingulis Territoriis imperium aliquod civile occurrit, dubitandum ſane non eſt, quin ex horum conjunctione, ſplendidum aliquod, ratione Totius Reipublicæ, efficiatur.

§. 6. Quia tamen mutatio illa, Subjectum imperii libertatisque civilis *proprium* & *ſpeciale*, valde migravit, ideo eadem effectum eſt, ut à tota Republica omnes imperii civilis partes haut exerceantur, ſed nonnullarum ſolum exercitium ab illa ſuſcipiatur, de quo explicatius agemus, quando totius Reipublicæ nexus exponendus erit.

§. 7. Altera mutatio, quæ per Papatum accidit, ad imminuenda Germaniæ Jura, inprimis tendit, nam Papam Romanum, ut aliis Rebuspublicis, ita in ſpecie etiam Germaniæ, jus Sacrorum, imo per hoc, autonomiam ſeu libertatem civilem, eripuiſſe, vel ſaltem eripere conatum eſſe, ſatis quidem notum eſt.

§. 8. Hujus igitur mutationis intuitu, hæc fere conſiderari poſſunt (1.) quomodo jus Sacrorum in Germania ſe habere debeat (2.) qua ratione per papatum illud ſit imminu

tum & corruptum, hic tamen (3.) per Reformationem religioſam, ex parte iterum excluſus ac (4.) quomodo tandem, iſto rerum Statu, ipſo actu, jus Sacrorum ſe habeat.

§. 9. Primum quod attinet, debebat jus Sacrorum, *integrum* Germaniæ competere, in quantum ſcilicet illud, religionis libertas, leges divinæ generales, & propriæ fundamentales, Rebuspublicis permittunt. Ita porro, juxta præſentem Reipublicæ Statum, diſtributum eſſe debebat, ut ſinguli Status, in ſuis Territoriis eodem eatenus gauderent, quatenus ad regendos ſubditos eſt neceſſarium, de quo dixi *l. 3, c. 6.* illa vero quæ rationes totius Reipublicæ attingunt, ab omnibus Ejus membris, juncto conſenſu, expedirentur.

§. 10. Quodſi cum aliis Rebuspublicis, religionis intuitu agendum ſit, tum Germaniæ eo modo jus Sacrorum competere debebat, ut cum illis, per Concilia, libera voluntate inſtituta, agere, deliberare ac nonnunquam etiam decernere queat, nam jus dirigendi, quod in alias Respublicas, Germaniæ Ejusque Capiti, à nonnullis tribuitur, *vid.* SCHILTER. de *I. E. G. l. 1. c. 1. §. 16. l. 3. c. 12.* facilius aſſeri quam probari poteſt.

§. 11. Sed in eo Statu Jus Sacrorum haut eſt relictum, verum ſecundo per papatum val-

de

de imminutum. Papatus indolem, introductionem, conſervationem, propagationem harumq; omnium injuſtitiam & damna ſatis executi ſumus *l. 1. c. 7.* quæ hic præſupponuntur.

§. 12. Quod in ſpecie Germaniam attinet, nulla Reſpublica magis, quam Germanica, per Papatum fuit afflicta, partim quod Papa ei ſubeſſet, partim quod ejus, velut maxime eo tempore potentis, Majeſtate imminuta, eo citius in cæteras etiam Reſpublicas chriſtianas, dominatum aliquem univerſalem, ſe obtenturum eſſe, Papa non immerito ſperaret.

§. 13. De cætero ſummatim duo egit Pontifex Romanus, primo, ut libertatem in Italia ſeu patrimonio Petri ſibi obtineret, de quo *l. 1. c. 6.* dictum, ſecundo ut dominatui ſuo univerſali ſeu hierotyrannidi Germaniam etiam ſubjiceret.

§. 14. Hujus autem introducendæ adminicula potiſſimum fuerunt (1.) imperium in conſcientias, quod jam tum, velut infauſtus Papatus Prodromus, Germaniam infeſtaverat (2.) Status Clericalis, ſplendide nimis, ad imperii ſecularis regulas, inſtructus (3.) Italiæ & Germaniæ conjunctio (4.) religionis chriſtianæ, Pontificis ope, facta propagatio (5.) præjudicium de controverſiis religioſis, communi Chriſtianarum Rerumpublicarum conſenſu, decidendis. Pp 5 §. 15.

§. 15. His aliisque poſitis, per artes, ſupra *l. 1. c. 7.* expoſitas, in Germaniam etiam Papatus eſt introductus, & usque ad Henrici IV. tempora fere, hierotyrannis & libertas Germanica inter ſe velut luctatæ ſunt, illa nonnulla commoda ſibi acquirente, *vid.* SCHILTER. de *L. E. G. l. 1. c. 10. §. 15. l. 2. c. 6. §. 6. 9. 13.* hac tamen adhuc prævalente, *vid.* SCHILTER. *d. tr. l. 1. 2. 3.* CONRING. *de Conſtit. Epiſcop. §. 10. ſeqq.*

§. 16. Sed auſu Papæ Gregorii VII. res Germaniæ in deterius ruere, papales vero creſcere cœperunt, nam conſtitutionem Epiſcoporum aliasque juris Sacrorum partes ad ſe rapuerunt Pontifices, Germanis amiſſam libertatem, usque ad Maximiliani tempora, fruſtra vindicantibus quam rem *l. 4. c. 3. §. 32. ſeqq.* tetigi. *vid.* SCHILTER. *de L. E. G. l. 4. 5. 6. 7.* CONRING. *de Conſtitutione Epiſcop. §. 50. ſeqq.*

§. 17. Sed ſub Maximiliano I. Reformationis felicioris jacta ſunt fundamenta, hinc tertio, *vid. §. 8. h.* papatus eſt imminutus ac Germaniæ libertas, ex parte iterum aſſerta vindicataque, cujus rei hiſtoriam factique à papatu diſceſſus juſtitiam, pro inſtituti ratione, ſatis expoſui *l. 1. c. 7. §. 48. ſeqq. l. 2. c. 5. 6.* ut iſta hic repetere opus non ſit, *add.* SCHILTER. *de libert. Eccleſ. Germ. l. 7. c. 2. §. 2.* SLEI-

DAN.

DAN. *de Stat. relig. l. 1. p. m. 26.* BURGOLD. *ad J. P. W. p. 1. Diſcurſ. 1.*

§. 18. Ex quibus quarto facile intelligitur, quomodo revera jus Sacrorum ſe in Germania habeat, *vid. §. 8. h.* Non eſt ſcilicet Hæc ſui juris, hinc in Comitiis de rebus religionem concernentibus, deliberare ac decernere & v. gr. Calendarium novum introducere, religionum conciliationem tentare, Nationale Concilium cogere aut cum aliis Rebuspublicis, de religione, agere non poteſt.

§. 19. Non poteſt illa Germania, non quia jus deeſt, ſed quia, ex ſuperſtitione, jure ſuo non utitur, dum multa ejus membra, in ſervitute papali perſiſtunt, quod quam ignominioſum & noxium Germaniæ ſit, cordati & præjudiciis vacui facile intelligunt.

§. 20. Tertia mutatio, quæ ad fines Germaniæ pertinet, poſſeſſionem quidem multarum Regionum intervertit, jus tamen poſſidendi non penitus abſtulit, de quo *l. 1. c. 8.* dictum, hinc hodie etiam Germaniæ, in finitimas illas Regiones, jus aliquod eatenus aſſeri debet, quatenus, poſt legitimam acquiſitionem, illud amiſſum non eſt.

CAPUT

CAP. II.

De Unione totius Reipublicæ Germanicæ.

SUMMARIA.

Ad intelligendum Germaniæ nexum tres periodi diſtinguendæ §. 1. olim fuit Monarchicus, ſed parum adſtrictus §. 2. turbis magis magisque laxatus §. 3. circa nexum præſentem tria ſpectanda §. 4. ejus partes §. 5. connectuntur Proceres Germaniæ, quoad communem amicitiam §. 6. Reſervata Cæſarea §. 7. 8. expedienda negotia communia §. 9. quæ diſtinctius exhibentur §. 10. ſeqq. onera publica ferenda §. 24. quæ itidem tractatione ſpeciali magis illuſtrantur §. 25. ſeqq. quoad appellationes ad Imperii tribunalia dirigendas §. 41. qui nexus amplius exponitur §. 42. ſeqq. & denique quoad judicia Imperii, quibus in caſu neglecti officii, Proceres ſubſunt §. 51. officium Statuum §. 52. 53. 54. ejus neglectus, delictum dicitur §. 55. eſt vel privatum vel publicum §. 56. hujus varietas §. 57. norma §. 58. 59. Status delinquentes ſubſunt Judiciis §. 60. quæ mandatis, actionibus & pœnis eos coercent §. 61. in pœnis definiendis etiam legum humanarum uſus eſt 62. pœna pecuniaria §. 63. banni §. 64. 65. ultimi ſupplicii §. 66. olim ſunt frequenter Proceres Germaniæ puniti §. 67. ſed an hodie gravioribus pœnis ſubſint, dubitatur §. 68 videtur jus puniendi verum, ſed ſæpe inefficax Reipublicæ competere §. 69. 70. commune Germaniæ vinculum, partim ſociale, partim ſubjectionis eſt §. 71. 72. producitur ille nexus electione Cæſarea ac jura-

juratu Statuum promiſſionibus §. 73. 74. *adeoque extraordinarius eſt* §. 75. *an juribus Statuum & Imperii recte applicetur titulus dominii utilis & directi* §. 76. 77.

§. 1.

Poſt hæc diſpiciendum, qua compage totius Reipublicæ Germanicæ corpus cohæreat. Si quis communem illum nexum altius ſcrutari velit, ei diſtinguendæ erunt tres periodi (1.) *Reipublicæ primæ* (2.) *mutantis* & (3.) *præſentis*, quam à temporibus Capitulationum, ac inprimis Pacis Weſtphalicæ, auſpicari licebit.

§. 2. Primis temporibus, in Germania, fuiſſe *Monarchiam*, vel ſolum *Regis* nomen probare videtur, ſed illam, juxta regulas monarchicas, nunquam exacte ſatis fuiſſe compoſitam, verum inter Monarchiam, & plurium Corporum liberorum Syſtema, perpetuo velut fluctuaſſe, non minus videtur aſſerendum & jam *L.1.c.3.* §.32. admonitum eſt.

§. 3. Succeſſu vero temporum, ac inprimis, turbis frequenter ortis, debilis ille nexus monarchicus, magis magisque laxatus eſt, donec Germania in eam, qua hodie conſpicitur, & in quam ſemper fere propendit, formam tandem ſubſederit, ac per leges fundamentales recentiores, prius illud vinculum, valde fuerit immutatum.

§.4.

§. 4. Sed uti facile patet, mutationem aliquam hic accidiſſe, ita dictu tamen non adeo eſt expeditum, quousque illa evaluerit & quo vinculo communi Germania hodie contineatur. Nobis interim, ei delineando, tria expendere placet (1.) in *quo nexus ille conſiſtat* (2.) *qualis ſit* & (3.) *quodnam ejus principium.*

§. 5. In *his* igitur, ni fallor, commune illud vinculum non male conſtituitur (1.) in communi Capitis & Membrorum amicitia (2.) conjunctione quoad Reſervata Cæſarea (3.) conſociatione quoad expedienda negotia, totius Reipublicæ utilitatem concernentia (4.) neceſſitate ferendorum onerum publicorum (5.) appellationibus,ad ſumma Imperii Tribunalia nonnunquam dirigendis (6.) in proceſſu,ob neglectum officium, contra Status,in Imperii judiciis inſtituendo.

§. 6. De ſingulis partibus explicatius nonnihil agendum eſt. *Amicitiam*, communes ſocialitatis leges, ab omnibus hominibus regulariter exigunt: Dubio procul igitur, inter membra unius Corporis Politici, eadem quoque fundamenti loco, eſt ſupponenda, id quod etiam *Conſtitutiones de pace publica* ſatis oſtendunt. Sæpe tamen Status,initis fœderibus teſtati ſunt, ſe plus præſidii, à *ſpeciali aliquo nexu pactitio*, quam *civili hoc amicitiæ*

vinculo,ſibi polliceri, *vid.* Grundſ. *p.* 3. *c.* 9. *p.* 289. Kulpis. *ad Monzamb. c.* 5. §. 8.

§. 7. Recte etiam, *Conjunctio quoad Reſervata Cæſarea*, aſſeritur, cum enim Cæſari nonnulla jura, tam ratione Territoriorum, quam ipſorum Statuum, aut totius Imperii, negotiorum, competant, de quibus *l.* 5. *c.* 3. dictum, merito etiam Territoria Germaniæ, Jurium illorum intuitu, conjuncta eſſe dicemus.

§. 8. De cetero nexus ille nihil aliud fere involvit, quam quod Reſervata illa, non tam ex aliquo Cæſaris imperio, quam conſenſu potius Statuum expreſſo vel tacito, antecedente vel concomitante, exerceri queant, id quod ex inductione, ſi non omnium, certe plerorumque Reſervatorum,facile apparet.

§. 9. *Conſociatio, quoad expedienda negotia, totius Reipublicæ utilitatem concernentia*, eo minus dubii habet, quo magis nexus illius effectus omni die comparet, nam ex eo reſultant *Comitia* decretorumque Comitialium *Exſecutiones*, de quibus ſuo loco videbimus.

§. 10. Id vero diſtinctius oſtendendum, quænam ſint illa negotia, quæ communi conſenſu expediri debeant. Indicat eadem *J. P. art.* 8. §. 2. ſed adæquate non recenſet, quæ autem diſſeruit Conringius *diſſert. de negot.*

got. convent. imper. illa, ad ſtatum præſentem, non indiſtinctè quadrant, ſed ad regnum potius limitatum pertinent, *add.* Lehm. *Chri. Spir. l.7.c.92.*

§. 11. Quo igitur, Statui præſenti accommodate hæc res explicetur, præſupponendum primo eſt, non *omnia Germaniæ negotia,* ſed ea ſaltem quæ ad *communem imperii ſalutem* pertinent, in Comitiis tractari, nam reliqua in ſingulis territoriis, Status, ſuopte arbitratu, definire, experientia teſtatur.

§. 12. Sed contradicit Kulpis. *ad Monzamb. c. 6. §. 5.* contendens, *non* peculiares duntaxat ob cauſas, *comitia convocari, ſed in illis,* de omnibus negotiis, totam rempublicam concernentibus, *diſponi.*

§. 13. Verum luſus eſt in vocula, *totam*; nam ſi ſumatur *collective*, tum inter *cauſas peculiares*, & *omnia negotia*, *totam Rempublicam concernentia*, nulla eſt oppoſitio, quia & hæc, *cauſæ peculiares* ſunt; Si vero ſumatur *diſtributive*, tum falſum eſt, quod *omnia negotia, totam rempublicam concernentia, i.e. in tota republica, & ſingulis territoriis, occurrentia*, in Comitiis tractentur.

§. 14. Neque tamen his poſitis, ſatis liquidum eſt, quæ ergo negotia, communibus aſſignari debeant deliberationibus, nam ſæpe non ſatis conſtat, num negotium, *Cæſareum*,

vel

vel *Cæſareo-Electorale*, vel *Electorale*, vel *Comitiale*, vel *Territoriale* exiſtimari debeat. Conſiderabimus eadem, ratione Status Germaniæ *formandi* aut *emendandi*, ac *jam formati*.

§. 15. Ad primam claſſem pertinent (1.) *Conceſſio vectigalis* (2.) *Stapulæ Geranii & emporii* (3.) *juris monetandi.* Poterant illa negotia, pro *Comitialibus* haberi, ſed magis obtinuit, ut ſint *Cæſareo-Electoralia*, *vid. J. P. art.* 9. SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 20. *§.* 3. 9. 10. 11. 12. *c.* 17. *§.* 19. forte etiam inſtitutio vectigalis, à Statibus Majoribus, habetur pro negotio *Territoriali*, *vid. l.* 3. *c.* 5. *§.* 50.

§. 16. (4.) *Declaratio in bannum.* Hæc quidem, quoad judicium Camerale, ſatis definita eſt, *vid.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 21. *§.* 2. *in fin.* LIMN. *ad Capit. Ferdinand. III. art.* 30. *p.* 722. ſed, intuitu judicii aulici, adhuc definiri debet *conſenſu comitiali J. P. art.* 8. *§.* 3. nec eſt adeo negotium *Cæſareo-Electorale*, ut vulgo putant, *vid.* SCHWED. *d. c.* 21. *§.* 2. nam capitulationes ſaltem accipiendæ ſunt, de *remedio proviſionario*, qvamvis & huic contradicant Status. *vid.* Grundſ. *p.* 3. *c.* 5. *p.* 245.

§. 17. (5.) *Alienatio bonorum imperialium* (6.) *conceſſio feudi aperti* (7.) *Cooptatio in numerum Statuum*, hæc negotia ex mente Electorum ſunt *Cæſareo-Electoralia*, ſed ſenten-

tia Statuum. *Comitialia, vid,* SCHWED. *ſect. 1. c. 23. §. 3. 9. c. 7. §. 5.* VITRIAR. *l. 3. tit. 4. §. 14.* Grundſ. *p. 3. c. 3. p. 197.*

§. 18. (8.) *Electio Regis Romani*, ſed hæc magis eſt negotium *Electorale*, de quo dixi *l. 5. c. 8. §. 7. ſeqq.* (9.) *conceptio perpetuæ capitulationis, vid. l. 2. c. 7. §. 38. ſeqq.* (10.) *emendatio defectuum comitialium* (11.) *Reformatio communium imperii judiciorum* (12.) *Abuſuum, circa executionem, occurrentium abolitio* (13.) *Circulorum & deputationis ordinariæ redintegratio.*

§. 19. (14.) *Determinatio valoris votorum majorum* (15.) *emendatio defectuum monetalium* (16.) *Confuſionis circa poſtas occurrentis* (17.) *reſtitutio finium exemtorum* (18.) *Deciſio controverſiarum inter Status ortarum*, niſi eæ, ad judicia communia, citra controverſiam, pertineant.

§. 20. (19) *Matriculæ emendatio* (20.) *moderatio aut ſublatio vectigalium* (21.) *excluſio à jure Status* (22.) *transpoſitio ſummorum imperii tribunalium*, *vid.* Grundſ. *p. 3. c. 9. ſeqq.* SCHWED. *ſect. 1. c. 25. §. 12. 13. 14.*

§. 21. Dum autem, illa omnia & ejus generis alia, Status expediunt communibus decretis ſeu legibus, hinc liquet, quo ſenſu (23.) *leges ferendæ* ad Comitia pertineant, quarum etiam (24.) *interpretatio* iis adſcribi debet. *vid.* Grundſ. *d. p. 3. c. 8. p. 260.*

§. 22.

§. 22. Ad ſecundam claſſem ſpectat (1.) *negotium legum ferendarum*, quatenus ſcil. in Comitiis leges communes ſubditis feruntur, quod hodie non temere fiet: aut Cæſar & Status, ad quid expediendum, ſe obſtringunt. (2.) *belli decernendi, delectus & hoſpitationis militum.*

§. 23. (3.) *Collectarum imponendarum* (4.) *remittendarum* (5.) *munimentorum, in ditionibus Statuum, exſtruendorum* (6.) *pacis aliorumque fœderum ineundorum* (7.) *Legatorum mittendorum & recipiendorum J. P. art. 8. §. 2.*

§. 24. De *neceſſitate ferendorum onerum publicorum* itidem dubitari nequit, quo nomine *Collectæ* obtinent. In genere Collecta, eſt *onus pecuniarium, pro commodo Reipublicæ ferendum.*

§. 25. Intuitu Germaniæ diſtinguuntur collectæ, in *provinciales* Land-Steuren/ quas Jus privatum explicare debet, afficiunt enim ſubditos, & *imperiales* Reichs-Steuren/ quæ iterum diſtinguuntur (1.) a *modo imponendi* & nonnunquam *fine*, in *univerſales* & *particulares* ſeu *Circulares* (2.) *indigentiæ diverſitate*, in *ordinarias* & *extraordinarias*: Ratione *obligationis*, ſeu *neceſſitatis ſolvendi*, omnes collectæ, ſunt ordinariæ.

§. 26. Antiquos Germanos, ad ferendas

collectas, haut fuiſſe obſtrictos, ex TACITO, annotare ſolent, *vid.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 2. §. 51. ſeqq.* quemadmodum, ſub imperio Francorum, Francos, â neceſſitate ſolvendi tributa, immunes pronunciant, *vid.* CONRING. *de urbib. Germ. §. 61. ſeqq.* neutrum ſimpliciter verum videtur, civitas enim, ſinè obligatione civium, ad onera communia ferenda, contradictionem in adjecto continet. *add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 2. c. 44.*

§. 27. Hodie cum, mutato Reipublicæ Statu, Cæſar autoritate ſua, Proceres ad collectas permovere nequeat, nec tamen, communi Statuum conſenſu, adæquata contribuendi ratio ſit introducta, fatendum omnino eſt, quod communis imperii nexus, hac in parte bene ſe non habeat.

§. 28. Interim dicendum tamen eſt, quod regulariter *omnia imperii membra* ad collectas ferendas ſint obſtricta, *vid.* ITTER. *de F. J. c. 21. §. 15. ſeqq.* nam hæc obligatio eo ipſo exiſtit, dum aliquis Status, membrum imperii eſſe vult, non recte autem à Vaſallagio, obligationis illius origo ab ITTERO. *d. l. c. 20. 21.* repetitur, *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 121.* ARUM. *de Comit. c. 8. n. 59.* MONZAMB. *c. 5. n. 2.* Immunes tamen ſunt Archiduces Auſtriæ, ex privilegio *Caroli V.* & Nobiles immediati, *vid. J. P. art. 16. §. 8.* MAURIT. *diſſertat.*

tat. de nobilitat. §. *51.* ITTER. *d. c. 21.* §. *22.* ſed, quoad hos, forte magis *imago libertatis*, quam *libertas* adeſt, *add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 44.*

§. 29. Facienda autem eſt ſolutio ob *cauſas imperium concernentes*, qualis per ſe non eſt *bellum Turcicum*, *vid.* ARUM. *de Comit. c. 8. n. 45.* MONZAMB. *c. 2.* §. *4. c. 5.* §. *2. 7.* LEHM. *d. tr. l. 7. c. 112. 113. 120.*

§. 30. Cauſæ vero imperii, vel reſpiciunt *Cæſaris ſuſtentationem*, *vid.* RHET. *J. J. P. l. 1. tit. 4.* §. *60. 61.* quæ tamen hodie propemodum ceſſat, *vid.* ARUM. *de Comit. c. 8.* n. *26.* MONZAMB. *c. 5.* §. *7.* vel *judicii Cameralis*, *vid.* MONZAMB. *d.* §. *7.* ibique KULPIS. vel alia *negotia publica*, inprimis *bellum*, hoc enim fere eſt, quod Germanos conſpirare jubet, cum in cæteris plerumque Status ſeorſim agant.

§. 31. Sumtus autem ordinarii, qui manentem habent cauſam, uno velut contextu ſolvendi ſunt, & ea quidem quantitate, quæ in *matriculis* eſt expreſſa; Extraordinarii vero, pro ratione neceſſitatum, penduntur, ubi quidem triplex modus occurrit.

§. 32. Vel enim poteſt ſolutio fieri juxta *modum expeditionis Romanæ*, *vid.* ITTER. *c. 20.* §. *4. 5.* qui ſub *Carolo V.* introductus *R. J. 1521.* *vid.* SCHWED. *ſect. 1. c. 26.* §. *9. 12.* vel juxta

communem denarium. Schwed. *d. l.* §. 10. Arum. *de Comit. c. 8. n. 33. ſeqq.* vel ſecundum *voluntariam determinationem*, *ſeu modum placidæ conventionis* Schwed. *d. l.* §. 11. Limn. *de J. P. l. 4. c. 7. n.* 67. Itter. *c.* 21. §. 8. 9. 10. 27. 29.

§. 33. Duo priores modi, *aliquod fundamentum* reſpiciunt, ultimus vero, à *mera Statuum beneplacito* dependet, hinc niſi ultro rationem audire velint, locum habere nequit. ſi vero, pro ratione virium, quisque Statuum bona fide, ad ferenda onera, ſe obſtringat, tum ſane imperio erit utiliſſimus.

§. 34. Uter autem, ex prioribus, altero præſtet, in comitiis aliquando fuit diſputatum, atque tunc quidem, pro modo *expeditionis Romanæ*, per majora concluſum, pro quo etiam rationes quasdam afferre voluit, Arum. *de Comit. c. 8. n. 38. ſeqq.* cum quibus tamen facile forſitan transegeris, *add.* Schwed. *d. l.* §. 10.

§. 35. Id certum, modum conferendi juxta communem denarium, eſſe, ſi in ſe ſpectetur, omnino æquiſſimum, ſed uti, quoad applicationem, in quavis Republica, ſuas patitur difficultates, ita in Germania longe maximæ, imo inſuperabiles occurrere videntur, ob has igitur, modus expeditionis Romanæ, prævaluiſſe videtur, multis alioquin & diffi-

cultatibus & querelis obnoxius, *vid.* Kulpis. *ad Monzamb. c. 5. §. 7.*

§. 36. Imponuntur autem collectæ *communi Cæſaris & Statuum conſenſu*, qui quidem, quoad onera ſtataria, in perpetuam legem fundamentalem abit, quoad reliqua vero, placiti ſaltem tranſitorii, ac pro ratione neceſſitatis, ſubinde repetendi, rationem habet, *vid.* Lehm. *Chr. Spir. l. 5. c. 117. l. 7. c. 112. 117.* Itter. *d. c. 21. §. 11. ſeqq.*

§. 37. Metu autem banni, & ſolvendi dupli, ad promtam ſolutionem, Status impelli debent *R. J. 1582. vid.* Schwed. *d. l.* §. 15. Itter. *d. c. 21. §. 30.* qui tamen ſubinde ſat languide operatur, & ſolennes hic ſunt Statuum minorum, contra majores, querelæ, *v.* Arum. *de Comit. c. 8. n. 49.* Grundſ. *p. 3. c. 8. n.* 111. *p. 279.*

§. 38. Promovendæ autem ſolutioni, recipiendisq; collectis, certæ civitates Legſtädte dictæ, nempe *Norimberga*, *Auguſta*, *Francofurtum & Lipſia* olim fuere deſtinatæ, *vid.* Schwed. *d. l.* §. 15.

§. 39. Collectarum ſolutarum collocationem, ſuo videtur Cæſar vindicare arbitrio, hinc etiam eas ſubinde remittit, aut aliis cedit, nec penitus, de collectis non recte collocatis, querelæ ceſſare ſolent, *vid.* Arum. *d. l.*

§. 40. Non videtur ratione carere, ſi quis

eundem modum *collocandarum & imponendarum* collectarum aſſerat, *vid.* LEHM. *l.* 7. *c.* 113 licet diſſentiat ITTER. *d. c.* 21. §. 31. Hinc plerumque ipſi etiam Status, malunt mittere milites, quam pecuniam ſolvere, cum illo caſu, arbitrium ad eos quoque ex parte pertineat.

§. 41. Quinta vinculi communis pars, quæ in *Appellationibus, ad Summa Imperii Tribunalia nonnunquam dirigendis*, conſiſtit, non adeo generalis eſt; Ei igitur intelligendæ diſtinguendum eſt, inter cauſas *Eccleſiaſticas* quæ ullo modo, juxta definitionem juris Canonici, tales ſunt, & *ſeculares*.

§. 42. Quoad *illas*, rurſus diſtingui debet, inter *Status Pontificios*, ab his ad Papam appellatur, quovis tamen tempore iis licitum eſt, injuſtum & abſurdum hoc jugum excutere, & *Proteſtantes*, horum intuitu omnis appellatio ceſſat, *vid.* STRYK. *diſſert. de jur. papali Princip. Evangel. c.* 6.

§. 43. Ratio autem ceſſantis appellationis, non ea eſt, quod jus Sacrorum, à *Cæſare* in *Pontificem* ſit translatum, adeoque nequeat appellari ad *Illum*, cum nullum jus amplius habeat, neque ad *Hunc*, quod ejus jurisdictio, per conventiones religioſas, ſit ſuſpenſa, prout quidam philoſophari ſolent.

§. 44. Nam iſta ratione peſſime proſpici

Pro-

Proteſtantibus, jam dixi *l.* 3. *c.* 6. §. 7. *ſeqq.* quare dicendum potius, ad *Pontificem* appellari non poſſe aut debere, quod nunquam juſto titulo imperium, quoad Sacra, habuerit, nec ad *Cæſarem* ac *Imperium*, quod jus Sacrorum, ad Pontificem, pertinere credat, adeoque illud velut derelinquat: Hinc neceſſario Status Proteſtantes, quoad propriam perſonam, *omnimodam libertatem*, quoad ſubditos verò ſuos, *plenum imperium* ſunt conſecuti.

§. 45. Quoad *cauſas ſeculares* diverſa eſt Statuum conditio, nam quidam gaudent *illimitato privilegio de non appellando*, quos paſſim recenſent, *vid.* Schwed. *ſect.* 1. *c.* 11. §. 2. Monzamb. *c.* 5. §. 18. nec valde illi juri obeſt exceptio, qua appellatio admittitur, *in caſu denegatæ juſtitiæ*, nam ejus forſitan ullus caſus, nondum exſtitit.

§. 46. Neque etiam *per modum ſupplicationis*, ſeu *Appellationis politicæ*, *omnes cauſæ jurisdictionis Cæſareæ poſſunt ſubjici*, quod Kulpis *ad Monzamb. c.* 5. §. 18. perſuadere vult, nam ſane ſolidiori fundamento jura Statuum nituntur, quam ut tam levi verborum mutatione queant eludi, *vid.* Carpz. *Proc. tit.* 18. *art.* 1. *n.* 19.

§. 47. Utitur tamen Kulpis. in ſententiæ ſuæ confirmationem, termino *privilegii*, quod talem ſupplicationem admittat; Enim

vero, poſtquam capitulationibus & inſtrumento pacis, libertati Statuum proſpici cœpit, intempeſtive omnino, jus de non appellando, a ſolo privilegio, repetitur.

§. 48. Alii Status *limitatum*, *de non appellando*, *habent privilegium*, cui intelligendo, diſtinguendum eſt inter cauſas *criminales*, harum reſpectu nulla appellatio locum habet, *vid. O. C. p. 2. tit. 28. §. 5.* KULPIS. *d. l.* SCHW. *ſect. 1. c. 13. §. 11.* & *civiles.*

§. 49. Quoad has, iterum intereſt, an ſint *liquidæ*, & ceſſat appellatio *R. J. 1654. §. 107.* RHET. *I. J. P. l. 2. tit. 3. §. 24.* an *illiquidæ*, quoad has generaliter deficit appellatio, ſi ſumma ſit infra 400. imperiales *R. I. 1654. §. 112.* in reliquis cauſis admittitur, *vid.* RHET. *d. l. §. 21.* & *l. 4. tit. 21. §. 2. ſeqq.* niſi quis majori privilegio fruatur, *vid.* SCHWED. *d. Sect. 1. c. 11. §. 3. c. 13. §. 12. Thomaſ. in not. ad Strauch. diſſert. 27. §. 7.* id quod rectius, ex Archivis Statuum, quam libris, didiceris.

§. 50. Ex his ergo liquet, nexum appellationis, quoad Status potentiores, plane ceſſare, quoad reliquos vero, ſæpe deficere; De cetero, ad extendenda privilegia jam competentia, Cæſarem magis proclivem eſſe debere, quam ad ea aliaque, denovo concedenda, ex *R. I. 1654.* §. 115. 116. apparet *add.* RHET. *d. l. §. 23.* Illi autem oppido errant, qui, privilegia

illa,

illa, cum Monarchia, poſſe conciliari, aut huic eſſe utilia, exiſtimant, quorum meminit SCHWED. *d. Sect. 1. c. 11. §. 1.*

§. 51. Denique Germaniæ commune vinculum in eo etiam conſiſtit, quod *Status imperii, ob neglectum officium, Imperio, ejusque judiciis ſubſint.* Hic nexus ut eo rectius intelligatur, *officium* Statuum imperii, ejusque *neglectus* (quæ alioquin univerſam Juris publici & privati Diſciplinam, in actu exercito, perambulant) breviter in actu, quem vocant, ſignato, repræſentanda erunt.

§. 52. De cætero res non adeo involuta eſt, nam Proceres Germaniæ, ut *homines*, Deo, ſibi ipſis & proximo, ex legibus divinis; ut *Status* vero & *Vaſallos*, inſuper, pactis Germanæ fundamentalibus, obligari, manifeſtum eſt.

§. 53. Reſpicit hæc obligatio, ac inde ortum officium, vel *Imperatorem*, cui fidem, honorem & auxilia, vel *Imperium*, cujus commoda promovere ac damna avertere, vel *Conſtatus*, cum quibus pacifice vivere debent, vel *proprios ſubditos*.

§. 54. Hic *ſalus populi ſuprema lex eſſe debet*, adeoque Status non tantum Superioritatis Territorialis, *proprio arbitrio* exercendæ, uſum, ad iſtum ſcopum ſemper referre, ſed & *modum adminiſtrandi*, legibus fundamen-

tali-

talibus præſcriptum, accurate obſervare tenentur.

§. 55. Obligationis officiique memorati Neglectus, *Delicti* nomen aſſumit, cujus conceptus ex Jure privato ſupponitur. Poſſunt autem Proceres Germanici, vel ut *homines* delinquere, dum irreligioſi, inſociabiles imo ſæpe, ex nimio Voluptatum amore, ſui ipſorum parum amantes ſunt; vel ut *Status*.

§. 56. Hinc delicta, peculiari ſenſu, in *privata & publica* diſcerni poſſunt; ut de illis, v. gr. fidei datæ violatione, injuria ſimilibusq; aliqua dicamus, opus non eſt, ſed id omne ex Jure privato repetendum. Hæc vero ſummatim triplicis generis eſſe videntur.

§. 57. Nam ratione *Imperatoris & Imperii*, crimen læſæ Majeſtatis & Felonia, *Conſtatuum*, crimen fractæ pacis, *Subditorum propriorum*, Sævitia, regiminis neglectus & Prodigalitas occurrere poſſunt, & ſæpe ad delicta illa publica, exceſſus privati impellunt, *add.* SCHWED. *introd. ad J. P. part. gen. c. 3. §. 13.*

§. 58. Uti autem horum omnium delictorum cognitio ex Jurisprudentia privata ſupponitur, ita id denuo hic inculcandum, quod Statuum imperii exceſſus, tam publici quam privati, ex ſolis legibus divinis univerſalibus, & fundamentalibus germanicis ſint dijudicandi, id quod *l. 1. c. 1. §. 63. l. 2. c. 9. §. 49.* ſatis probatum fortaſſis eſt.

§. 59.

§. 59. Juxta hæc autem principia, Status imperii, deliĉtorum memoratorum, & in ſpecie, criminis læſæ Majeſtatis, reos poſſe fieri, certum videtur *vid. l.* 1. *c.* 4. §. 4. nam non tantum a ſubditis, ſed & ſociis, in unum corpus civile, perpetuo vinculo conjunĉtis, Reipublicæ Majeſtas violari poteſt, *vid.* OBSERV. *ad Lauterbach. Obſerv.* 1301.

§. 60. In caſu igitur negligendi vel negleĉti officii, Status Imperii toti Reipublicæ, Judiciisque ab Ea conſtitutis, ſubſunt, quæ ſubjeĉtio, ex priſtino Civitatis Statu, ſupereſt, nec licebit ejus *veritatem* in genere, bene tamen *efficaciam* nonnunquam negare.

§. 61. A deliĉtis igitur *ſuſcipiendis*, Status imperii, mandatis Judiciorum, deterrentur, *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 7. *c.* 109. *verſ. fin.* ob *commiſſa* vero, per Eadem, ad damnum, ſi quod dederunt, reſarciendum adiguntur, ipſisque inſuper pœna promerita decernitur.

§. 62. Pœnarum natura & varietas, velut cognita, præſupponitur, id ſolum hic notandum, quod, ſi de deliĉto conſtet, in definiendis Statuum pœnis, etiam legum humanarum ſit aliqua autoritas, nam, poſt deliĉtum, in eos, velut ſubditos, animadvertitur, *vid. l.* 1. *c.* 1. §. 64.

§. 63. Solet autem, in Jure publico, inprimis allegari (1.) *pœna pecuniaria*, quæ uti in

in aliis delictis locum invenire poteſt, ita ad crimen fractæ pacis etiam à nonnullis applicatur, *vid.* SCHWED. *introd. ad J.P.p.gen. c.3.* §. 15. VITRIAR. *J. J. P. l. 3. tit. 4.* §. *6. in fin.* quod tamen improbat ZIEGLER. *de jur. Majeſt. l. 1. c. 33. n.* 40.

§. 64. Porro (2.) *Proſcriptio* ſeu *Bannum, v. D.* BORN. *diſputat. de bannis nuptial. Lipſ.* 1693. *hab.* §. 2. quod hic eſt *pœna, ob crimen fractæ pacis, læſæ Majeſtatis & contumaciam impoſita, per quam quis imperio Germanico expellitur, eique omnia bona auferuntur, ac vita ejus cujusvis offenſioni exponitur.*

§. 65. Debebat igitur nemo bannitum recipere, quidam tamen eo etiam reſpectu, privilegiati dicuntur, *vid.* SCHWED. *Sect.* 1. *c.* 21. §. 6. *add.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 7. *c.* 11. *n.* 2. *in fin.* Cenſetur bannum deportationi Romanæ ſucceſſiſſe, *vid.* OSTERMAN. *diſput. Cam.* 9. §. 1. quæ conjectura forte parum erudita eſt. Alias diſtinguitur in *Primum* & *Reiteratum*, Acht und Ober-Acht / *vid.* SCHWED. *d. c.* 21. §. 1. RHET. *J. J. P. l.* 4. *tit.* 23. §. 16.

§. 66. Denique (3.) *pœna ultimi ſupplicii*; quæ, ſi modo unquam hodie obtinet, ad graviora delicta, nempe læſæ Majeſtatis & forte etiam fractæ pacis, *vid. O. C. p.* 2. *tit.* 9. *R. J.* 1555. §. 48. CARPZ. *Pr. Crim. qu.* 35. *n.* 10. 23. erit referenda.

§. 67.

§. 67. Cæterum uti olim Proceres Germanici, non infrequenter puniti ſunt, & vario quidem ſupplicii genere, nempe carcere, *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 30.* multa, ignominia ID. *l. 4. c. 2. l. 5. c. 4. 63.* banno ID. *l. 5. c. 75. 77. 85. l. 7. c. 11. n. 2.* & ultimo ſupplicio ID. *l. 3. c. 50. conf. l. 5. c. 14. 32.* ita an hodie tam ferales ſententiæ, quæ bannum, aut quod magis eſt, ultimum ſupplicium imponant, per modum imperii, in Status ferri queant, quæri ſolet?

§. 68. Negat hoc FURSTENER. *de jur. Suprem. c* 29. cujus ſententiam ſequitur RHET. *J. J. P. l.* 4. *tit.* 23. *§.* 13. 14. ſed rationibus parum validis, hinc eam doctrinam non immerito refellit KULPIS. *de jur. legat. c.* 20. *§.* 15. & *ad Monzamb. c. 6. §. 4.* 208. Alii magno argumentorum apparatu id adſtruere laborant, ut HENNIGES *de poteſt. Imper. circ. profan. c. 3.* ſed nec horum rationibus temere fides adhiberi debet. Quidam judicium ſuſpendunt, ut ITTER. *de F. I. c. 19. §. 11. in fin.*

§. 69. Ego non dubito, quin *jus puniendi*, Germaniæ, ex veteri formula, adhuc competat, ſed uti vis Judiciorum, quoad Status potentes, in genere nimis languet, ita inprimis puniendi jus, plerumque *inefficax* eſſe, ſimul arbitror, ut jus *verum* & *validum*, hic diſcerni debeat, quemadmodum aliquando actio forenſis, *vera* quidem, ſed *non bona* eſt. §. 70.

§. 73. Quod tertio communis illius vinculi *Principium* attinet, *vid.* §. 4. *h.* non ſane *expreſſo aliquo fœdere*, quale inter Socios iniri ſolet, illud producitur, ſed ex *Imperatoris Electione*, eamque ſecutis *Statuum Homagiis, fidelitatisque juramentis* id reſultat, cum enim illa omnia, ſalva Territoriorum libertate, peragantur, ideo ſub Schematibus illis monarchicis, arctior nexus, quam à nobis antea delineatus eſt, non latet.

§. 74. Oleum igitur & operam eos perdere arbitramur, qui Statuum juratas promiſſiones, ex vulgaribus Homagiorum regulis, æſtimant, *vid.* ITTER. *d. F. l. c. 9.* §. *43. ſqq.* aut qui nexum ſocialem ideo negant, quod fœderis cujusdam expreſſi tabulæ produci non poſſint.

§. 75. Eſſe de cætero communem illum Germaniæ nexum, *extraordinarium*, facile liquet, neque enim temere civile aliquod corpus reperias, in quo plura Territoria libera, partim ſociali, partim ſubjectionis, ſed exilis, vinculo connectantur. Præterea haut dixerim, commune illud vinculum, pro ſcopro Reipublicæ, *adæquate eſſe efformatum arcteque ſatis adſtrictum*, nam cum alia, tum inprimis etiam abigua illa, ac, à nexu producendo, quodammodo abhorrens, conſtituendi ratio, illud impediunt.

Rr §. 76.

§. 76. Quodſi quis nunc ea, quæ hucusque à *l. 3.* de juribus Statuum, Cæſaris, totius Imperii, horumque omnium vinculo communi, diximus, ſerio expendat, is facile judicare poterit, an vel jura Territoriorum, *dominii utilis*, vel Cæſaris totiusque Reipublicæ germanicæ, *directi dominii* nomine recte exprimantur, qui vulgaris eſt ſtilus, ITTERO *de F. J. c.* 19. 22. quoque probatus?

§. 77. Ego non intercedo, quo minus quis terminis illis utatur, modo eos, pro ſubſtrata materia recte intelligat. Alias, nomina illa, vulgari modo accepta, eſſe inadæquata, ambigua & ſolidam cognitionem impedire, certum omnino eſt: Nam in nonnullis Statibus, qualitas feudalis plane ceſſat, in cæteris vero, plus utique quam obligatio ac jus aliquod feudale occurrit, jura quoque Cæſaris totiusque Imperii, ex vulgaribus Dominii directi regulis, æſtimari non poſſunt, denique vinculum Reipublicæ commune, in ſolo nexu feudali non conſiſtit, *add. l. 4. c. 7. §. 18. ſeqq.*

CAP. III.

De Circulis Imperii.

SUMMARIA.

Præter nexum generalem dantur etiam ſpeciales §. 1. *quo inprimis pertinet inſtitutum Circulorum* §. 2. *eorum*

eorum origo §. 3. 4. non comprehendunt totam Germaniam §. 5. illorum materia §. 6. 7. 8. forma §. 9. 10. officiales circulorum ſunt majores & minores §. 11. ad illos pertinent director §. 12. ſeqq. Dux circuli §. 16. ſeqq. adjuncti Ducis §. 23. ſeqq. minores varii ſunt §. 26. circulorum comparatio §. 27. defectus §. 28. 29. commoda vel incommoda §. 30. ſeqq.

§. 1.

PRæter nexum illum generalem, quo omnes Status, ad utilitatem & tranquillitatem communem, ſociantur, occurrunt etiam particulares, qui quosdam Status inter ſe connectunt. Eo pertinent fœdera quorundam Statuum inter ſe, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 3. §. 9.* & imprimis *inſtitutum circulorum*, quod nullibi rectius quam hic proponitur.

§. 2. Circulus, ex factæ inſtitutionis intentione, eſt *complexus diverſorum Statuum eorumque Territoriorum perpetuo ac æquali fœdere, ad tranquillitatem & utilitatem communem, ſalvo nexu univerſali, inter ſe ſociatorum.*

§. 3. Diviſio imperii in circulos, à *Maximiliano I.* dependet, qui primo *ſex* inſtituit, deinde iis *quatuor* adjecit, *vid.* BOECLER. *N. I. l. 3. c. 1. n. 1.* SCHWED. *p. gen. c. 5. §. 3.* CON-

RING. *de fin. imper. c. 28. p. 751. n. 2.* Nominatim hi ſunt (1.) Circulus Auſtriacus (2.) Burgundicus (3.) Electorius Rhenanus (4.) Saxonicus ſuperior (5.) Franconicus (6.) Bavaricus (7) Svevicus (8) Rhenanus ſuperior (9) Weſtphalicus (10.) Saxonicus inferior, *vid. R. Noriмb. 1522. vid.* PAURMEIST. *de jurisd. l. 2. c. 2. n. 116.* LIMN. *J. P. l. 1. c. 7. n. 29.*

§. 4. Alii cenſet, ſex illos Circulos, eſſe ipſam antiquam Provinciarum Germanici juris diviſionem, quam non fecerit, ſed dudum receptam, ex vetuſtiſſimo uſu, recenſuerit Maximilianus, *vid.* COCCEJ. *J. P.P. c. 4. §. 2.* De cætero triplici modo circuli conſiderari poſſunt, vel *ratione totius imperii*, vel *in ſe*, vel *inter ſe*.

§. 5. Primo reſpectu notandum, quod univerſum imperium germanicum circulis non comprehendatur, nam Boruſſia, Livonia (tum temporis partes Germaniæ) Bohemia nulli circulo ſunt incluſa, *vid.* ARUM. *de Comit. c. 2. n. 41.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 2. §. fin. add.* COCCEJ. *d. l. §. 3.*

§. 6. Si *in ſe* circuli ſpectentur, quoad *materiam ſeu partes integrantes* obſervandum, quod non usque adeo liquidum ſit, quænam provinciæ ad unumquemque circulum pertineans, *vid.* LIMN. *1. addit. ad l. 1. c. 7. n. 26. IV. V.* VITRIAR. *J. J. P. l. 2. tit. 6. §. 10. n. IV.*

§. 7.

§. 7. Deinde quoque notant, nec omnes partes, imperio contribuere, aut qualitate Status gaudere, Schwed. *d. l.* §. *8.* Vitriar. *l. 2. tit. fin.* §. *10. n. V.* Limn. *J. P. l. 1. c. 7. n. 36.* quod ob ſummam Status publici incertitudinem non potuit non evenire, hinc etiam à *relatione in circulum*, nulla probatio, pro *qualitate Status imperii*, deſumi poteſt.

§. 8. Illud denique certum eſt, in quovis circulo omnis generis Status, Principes puta Eccleſiaſticos ſeculares & civitates imperiales non occurrere, quod quidam tamen aſſerere ſolent, *vid.* Schwed, *d. l.* §. *8.* Limn. *1. addit. ad l. 1. c. 7. n.* 26. *VI.*

§. 9. *Formam* ſeu *ſtructuram* Circulorum quod attinet, generaliter eadem abſolvitur, *perpetuo & æquali fœdere*, quo plura territoria inter ſe uniuntur, qui nexus, uti univerſali vinculo merito debet ſubordinari, ita hæc fere expoſcere, à Territoriis unitis, videtur.

§. 10. Ut (1.) *inter membra circularia juſtus ordo conſtituatur*, ſed hoc negligi controverſiæ de præcedentia, aliæque colliſiones teſtantur, *vid.* Limn. *1. addit. l. 9. c. 1. n.* 242. Muller. *de conv. circul. c. 14. n. 15. ſeqq.* (2.) *ut ærarium circulare & archivum inſtituatur.* (3.) *apparatus militaris in promtu ſit.* (4.) *ut conſtituantur officiales quorum vel directione vel miniſterio circuli commode operari queant,*

vid. Schwed. *d. c. 5.* §. 18. 25. Vitriar. *J. J. P. l.* 3. *tit.* 19. §. 50. Muller. *d. tr. c.* 3. *n.* 8.

§. 11. Officiales ſunt vel *majores*, quorum munus, cum ſplendore quodam, ac dirigendi facultate conjunctum eſt, vel *minores*, qui miniſteria circularia obeunt.

§. 12. Ex illorum genere eſt (1.) Director Circuli der ausſchreibende Fürſt/ qui eſt primarius Circuli Status, ſub cujus directione & moderamine, reliqua circuli membra, in commune conſulunt & agunt.

§. 13. Cœpit hoc munus, ex voluntaria Statuum electione, deinceps vero certis Statibus eſt velut hæreditarium factum, qui ratione ſingulorum circulorum paſſim recenſeri ſolent, *vid.* Schwed. *d. c. 5.* §. 10. Muller. *de Convent. circular. c. 3. n.* 20. Limn. *1. addit. l. 1. c. 7. n. 32. p. 47.*

§. 14. *Officium* Directorum jure naturali conſtituitur, ac in eo conſiſtit, ut gravamina Statuum circularium aliorumque deſideria audiant, conventus indicant, Statuum ſuffragia exquirant ſuoque voto confirment, circuli receſſus conſcribi faciant, ac archivi & totius conſtitutionis circularis curam gerant. *vid.* Muller *d. c. 3. n. 11. 12.* Schwed. *d. c. 5. §. 10.*

§. 15. Inprimis vero, ne poteſtate ſua, in præjudicum Conſtatuum, abutantur, ac in illos

illos imperium affectent, aut onera circularia declinent, quam in rem non inſolitas eſſe Statuum Circularium querelas annotavit BOECLER. *N. J. l. 3. c. 2.*

§. 16. (2.) *Dux circuli*, **Krayß-Obriſter**, qui eſt *perſona habilis, rei militari circuli legitime præfecta.* Requiſita ejus eſſe perhibentur, ut ſi eminentioris cujusdam dignitatis, ſoli Imperio nexu civili vel Vaſallitico obſtricta, ac conditionis ſecularis, de quo tamen diſputatur, *vid.* SCHWED. *d. c. 5. §. 11. ſeqq.* VITRIAR. *l. 2. tit. fin. §. 12. ſeqq.* LIMN. *1. addit. l. 1. c. 7. n. 32. p. 48.*

§. 17. An de cætero, in circulo, vel extra eum degat, nihil refert, ſicut ipſi etiam circuli Directori, munus Ducis, conferri poteſt & ſolet, non tamen ideo hæc munera ſunt confundenda, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. 13.

§. 18. Dux circuli non *ſuccedit*, ſed *eligitur*, ut tamen plerumque, ad familiam Anteceſſoris, habeatur reſpectus. Fit *electio* vel omnium, vel plurium Statuum circularium conſenſu, ex ſententia SCHWED. *d. l.* §. 11. quæ tamen per *declar. pac. publ.* 1522. *tit. 5.* ad quem ille provocat, non probatur, hodie nihil ominus res certa videtur *R. J.* 1654. §. 183.

§. 19. Electionem factam, Dux electus, præſens vel abſens *acceptat*, ac officio ſuo ſe rite eſſe functurum, ſolenni juramento, vel

ſi Princeps ſit, nuda aſſertione *promittit*, *vid.* MULLER. *d. tr. c. 4. §. 9. ſeqq. c. 14. n. 23. ſeqq.* VITRIAR. *d. l. §. 18.* Cæterum uti ab initio munus Ducis, dubio procul, fuit electitium ita vix dubitem, quin hodie in plerisque, ſi non omnibus, circulis, illud ſit hæreditarium factum.

§. 20. Ducis *officium* ex fine muneris injuncti facile intelligitur, paucis: *non debet abuti ſua poteſtate in damnum Conſtatuum*, *vid.* BOECLER. *N. J. l. 3. c. 2. tenetur vero rei militaris accuratam in circulo curam gerere*, *vid. R. J. 1555. §. 60. ſeqq.* SCHWED. *d. l. §. 15.*

§. 21. De cætero inter Statum circularem & extraneum, hæc cenſetur eſſe differentia, quod ille gratis, hic accepto ſalario munus ſubeat, ille immediate, & mediate, hic tantum immediate, eodem fungi queat, SCHWED. *d. l. §. 14.* VITRIAR. *d. l. §. 19. 20.* de quo hodie fruſtra forte diſputatur.

§. 22. Elapſo anno, Dux munus reſignare poteſt, ut tamen ſex menſibus ante id circuli Directori indicet, VITRIAR. *d. l. §. 21.* MULLER. *d. c. 4. §. 47.* quæ disquiſitio itidem hodie ſupervacua videtur: Poſſe etiam Ducem, male officio functum, eodem à cæteris excludi, ex natura pactorum æqualium certum videtur, licet talis excluſio, ſine circuli periculo, vix fieri queat.

§. 23.

§. 23. (3.) *Adjuncti Ducis*, qui ſunt *perſonæ habiles eo fine legitime conſtitutæ, ut Duci Conſiliis aſſiſtant, eoque officium negligente, aut aliis cauſis impedito, illius vices ſubeant.*

§. 24. Quæ de *habilitate*, *conſtituendi ratione*, *officio* ejusque *duratione* modo diximus, ea quoque hic fere locum habent, *numerus* vero Adjunctorum libertati Statuum circularium relictus videtur, *vid.* LIMN. *1. addit. l. 1. c. 7. n. 32. p. 53.* SCHWED. *d. l.* §. *16.* VITRIAR. *d. l.* §. *24. ſeqq.*

§. 25. Quinam vero, in ſingulis circulis, munus Ducis & Adjunctorum obeant, id perpetua regula definiri non poteſt, cum ea res mutationibus ſit obnoxia, hinc rectius, ex archivis Circulorum, quam libris diſcitur, *vid.* MULLER. *d. tr. c. 4. n. 24.* niſi forte ſucceſſio, alicubi introducta, rem reddidit certiorem.

§. 26. Officiales minorum gentium ſunt *Secretarii*, *Collectores redituum*, *Monetarii* & *Zygoſtatæ* aliique in conventibus, aut collegiis neceſſarii. De eorum *conſtitutione* & *officio* multa dicere, nil attinet, cum *illa* ex generalibus principiis facile intelligatur, *hoc* vero ex fine muneris demandati, appareat, *vid.* MULLER. *d. tr. c. 5.*

§. 27. Quodſi circulos *inter ſe* comparemus, obſervare licet in iis, inæqualitatem

c. 1. n. 11. SCHWED. *d. c. 5. §. 2.* MULLER. *de Convent. circular. præloqu. n. 23.*

§. 31. Optima intentione, dubio procul, circuli ſunt inſtituti, vel reſtaurati, nec negandum, quin, eo tempore, utilitatem aliquam præſtiterint, *vid.* SCHWED. *d. c. 5. §. 1.* ſed ſi, ex præſenti tempore, inſtitutum illud æſtimandum ſit, ejus *neceſſitas & utilitas* forſitan tam facile probari non poteſt, quam aſſeritur.

§. 32. Nam quæ pro *illa*, de *vaſtitate corporis politici, ſubalternam diſtributionem provinciarum neceſſario poſtulante*, dicuntur, VITRIAR. *d. l. §. 8.* MULLER. *d. l. n. 24. ſeqq.* illa, in Monarchia, veriſſima ſunt, ſed ad Germaniam maligne applicantur, utpote quæ ex pluribus Territoriis, ab uno ſummo principio non dependentibus, ſed proprio potius imperio civili animatis, componitur.

§. 33. Quæ vero *utilitates* circulis tribui ſolent, *vid.* BOECLER. *N. J. l. 3. c. 1.* SCHWED. *d. c. 5. §. 2.* LIMN. *J. P. l. 1. c. 7. n. 25.* COCCEJ. *J. P. P. c. 4. §. 8. 10. ſeqq.* eæ vel nullæ ſunt, vel ita comparatæ, ut eas circuli præſtare nequeant, vel ut ſine circulis quoque, & forte rectius, obtineri illæ poſſint, id quod, facta inductione, facile cuivis, debite iſtam rem expendenti, conſtabit.

§. 34. Quod ſi quis inſuper conſideret, ex circulis oriri *diſtractionem*, dum Status, in pecullia-

culiaria corpora, ſeparantur adeoq; plerumque malum, quod unam partem premit, altera, velut alienum & ad ſe non pertinens, conſiderat; præterea expendat *colliſionem quæ inter membra circularia, variis de cauſis, oriri poteſt & ſolet*, aut *quæ inter ipſos circulos exiſtit*, vel *inter circulos & cameram imperialem, Comitia & Imperatorem*, denique apud ſe reputet, quod *ex circulis aliquando executionum faciendarum oriatur impedimentum*, quodque *ii peculiares ſumtus requirant*, is facile exiſtimare poſſet, circulorum inſtitutum Germaniæ quoque eſſe *noxium*.

§. 35. Neque illa dubia ceſſabunt, ſi memorata incommoda, non *ipſi circulorum inſtituto, ſed morbis*, imputanda eſſe dicas, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c.* 2. §. *fin.* nam, illud quoque iis anſam præbere, certum eſt; ſed illa omnia prudentiores accuratius expediant.

§. 36. Certius nonnihil, pro diverſitate hypotheſium, hic pronunciari poteſt; nimirum ſi Comitia univerſalia, bene inſtituta promteque operantia præſupponas, tum Circulorum nulla eſt utilitas, aſt ſi illa vel omnino non, vel negligenter frigideque habeantur, his utilitas abjudicari nequit, cum utique ſatius ſit, rebus germanicis particulariter ſuccurrere, quam eas plane negligere.

CAPUT

CAP. IV.

De Comitiis Imperii.

SUMMARIA.

Operationes Germaniæ §. 1. Comitiorum Varietas §. 2. comitia univerſalia §. 3. eorum origo §. 4. tractandi capita §. 5. indictio §. 6. ſeqq. perſonæ ad Comitia vocandæ §. 13. ſeqq. convocandi modus §. 17. convocatorum comparitio §. 18. ſeqq. comparentium legitimatio §. 22. 23. 24. Viſitationes mutuæ §. 25. Operatio Comitiorum §. 26. ejus initium §. 27. actus præparatorii §. 28. 29. 30. principales §. 31. Statuum congregatio §. 32. habitus collegii Electoralis §. 33. 34. Principalis §. 35. 36. Civitatum §. 37. 38. deliberationum Comitialium ordo §. 39. modus §. 40. ſeqq. collatio votorum curiatorum §. 45. 46. quo ad hæc, majora non valent §. 47. 48. ex votis curiatis fit placitum Ordinum imperii §. 49. 50. quod Cæſari offertur §. 51. 52. 53. oblationem ſequitur Cæſaris reſolutio §. 54. ex cujus conſenſu oritur decretum §. 55. 56. Comitiorum operationes, ſub ſchemate Aſſis, male repræſentantur §. 57. ſeqq. comparatio votorum comitialium §. 65. 66. 67. comitiorum effectus §. 68. 69. 70. 71. operationes Comitiorum ſecundariæ §. 72. Comitiorum duratio otioſa §. 73. neceſſaria §. 74. comitiorum perpetuorum utilitas. §. 75. 76. 77. 78.

§. 1.

EXpoſito nexu, quo totum imperium, aut Status quidam inter ſe, connectuntur, deinceps de *operatio-*

rationibus communibus videndum ; Summatim autem vel *deliberant ac decernunt Germani*, vel *decreta exequuntur*.

§. 2. Illud contingit in *Comitiis*, quæ vel *Univerſalia* vel *Particularia:* Illa iterum, vel *ſimpliciter*, vel *certo modo* talia ſunt, de prioribus breviter hic agemus, nam prolixitatem & ratio inſtituti, & aliorum labor, huic materiæ peculiariter impenſus, vetat, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c.* 5. §. 23. *add.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 7. *c.* 124.

§. 3. *Comitia, vid.* SCHWED. *p. ſp. ſect.* 1. *c.* 30. §. 2. ſimpliciter univerſalia, ſunt *Conventus Imperatoris & Statuum, rite convocatorum, eo fine inſtituti, ut negotia, totum imperium concernentia, Cæſaris ac Statuum vel omnium, vel aliquando plurium, conſenſu deciſivo legitime definiantur.*

§. 4. In Germania ſemper obtinuiſſe comitia, ex ſtudio libertatis, Germanis ſolenni, recte aſſeri videtur, ſed uti indoles Comitiorum ſemper ſequitur naturam Reipublicæ, ita Comitiorum, qualia hodie ſunt, *origo* ab eo tempore repetenda eſt, quo Status in communionem imperii ſunt recepti, de quo dictum, *l.* 1. *c.* 4. 5.

§. 5. In univerſum circa Comitia, quæ hodie ſunt, tria ſpectanda videntur (1.) *Conſtitutio* (2.) *Operatio* & (3.) *Duratio.*

§. 6.

§. 6. Conſtituuntur Comitia, dum ejus membra, in certo aliquo loco rite congregantur. *Indicit* Comitia Cæſar, *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 7. *c.* 113. & ſolio vacante, Vicarii, *prævio conſenſu* Electorum, hic enim à temporibus capitulationum, à *Carolo V.* conſcribi cœptarum, requiri magisque deinde extendi cœpit, adeo ut non tantum ratione τῦ *an*, ſed & *quando* ac *ubi* ſit neceſſarius, *vid.* KULPIS *ad Monzamb. c.* 5. §. 23. Grundſ. *p.* 3. *c.* 3. *p.* 202. *n.* 1.

§. 7. Eſt autem in arbitrio Cæſaris, an *per Legatos*, an *literas* conſenſum Electorum requirere velit, ejus enim libertatem reſtrictam eſſe, oſtendi nequit, cum ſonderbahre Schickung/ de qua loquuntur capitulationes, *vid. C. L. art.* 17. non ſtatim involvant miſſionem per Legatos, *add.* KULPIS. *d. l.*

§. 8. De cætero omnium Electorum conſenſus eſt neceſſarius, quod poſt capitulationes *Leopoldi & Joſephi art.* 16. 17. dubio carere videtur, ut ut forte ante eas aliter videri potuerit, *vid.* VITRIAR. *l.* 4. *c.* 1. §. 7. Imo nihil impedit, quo minus jam, à temporibus Caroli V. omnium Electorum conſenſum, neceſſarium fuiſſe, cum Autore der Grundſ. *p.* 1. *c.* 2. *p.* 13. dicamus, *vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 286. *ſeqq.*

§. 9. Poſſunt etiam Electores Imperatorem,

rem,de habendis Comitiis,admonere, *de art.* 17. 16. eo tamen invito, ſoli illa indicere, excepto neceſſitatis caſu, non poſſunt, id quod ex natura imperii germanici facile intelligitur, *vid.* VITRIAR. *J. J. P. l.* 3. *tit.* 8. §. 5.

§. 10. Videtur autem, maximam partem, arbitrio Cæſaris & Electorum, relicta Comitiorum indictio, nam, ratione *loci*, nihil aliud lege fundamentali cautum eſt, quam ne extra Germaniam Comitia indicantur *C. L. art.* 17. quod vero hactenus eadem fere, in civitate imperiali, fuerint habita, id magis ex *ratione Status* quam *juris neceſſitate* factum cenſeri debet, *vid.* KULPIS. *d. l.* §. 24. Grundſ. *p.* 1. *c.* 4.

§. 11. Neque etiam perpetua loci definitio, *neceſſaria & utilis* exiſtimari poteſt, nam uti, ad conſervandam Statuum libertatem, eadem nihil confert, ita varia incidere poſſunt, quæ ejus obſervantiæ obſtent, ut ſatius ſit, loci definitionem, arbitrio indicentium, utilitati civitatis attemperato, committere, quam perpetua lege eam facere.

§. 12. Porro nec, ratione *cauſæ* vel *temporis* habendorum comitiorum, aliqua reſtrictio occurrit, nam quod, *à frequenti comitiorum indictione deſiſtere*, jubeantur Imperatores, *vid. d. art.* 17. id nullam limitationem continet, cum ſit nimis indefinitum, monitum

tum vero Statuum, de *comitiis quovis ſexennio minimum, ac alias, quoties utilitas imperii id exegerit, habendis*, hactenus capitulationibus inſertum haut eſt, quamvis nec id indiſtincte reſtrictionem involat, nec etiam priori ſanctioni contrarium ſit, quod non ſatis percepit AUTOR. der Grundſ. *p. 1. c. 3.*

§. 13. Convocantur ad Comitia, omnes imperii Status, qui jus ferendi ſuffragii habent. In ſpecie *Principes Eccleſiaſtici*, licet nondum *infulati* & *inveſtiti*, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 4. §. 4.* ſede autem vacante *capitulum*, *vid.* SCHWED. *ſect. 1. c. 30. §. 5.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 113.*

§. 14. Porro *Principes ſeculares*, etiam nondum *inveſtiti*, aut, ſi defectum ætatis patiantur, eorum *tutores*; In caſu factæ diviſionis, omnes, qui de ſua portione ſunt inveſtiti, ac jus voti ac ſeſſionis obtinuerunt, de quo diximus *l. 4. c. 2. §. 15. ſeqq.*

§. 15. Denique *civitates imperiales*, *vid. d. l. 4. c. 2. §. 5.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 116. 118.* non etiam *Nobiles immediati*, nam licet forte olim jus Comitiorum habuerint, hodie tamen eos à Comitiis excludi experientia teſtatur, quæcunque tandem illius rei cauſa ſit.

§. 16. Ut explicatius nonnihil hac de re dicatur, varia quæri ſolent (1.) an Nobiles im-

mediati olim habuerint jus Comitiorum (2.) an adhuc habeant (3.) quomodo illud amiſerint (4.) an illud denuo conſequi laboraverint (5.) an eos admitti æquum ſit? *vid.* LIMN. *J. P. l. 6. c. 3. n. 7. ſeqq.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 2. §. 14.* VITRIAR. *J. J. P. l. 4. tit. 1. §. 34. ſeqq.* Sed, quoad tria priora quæſita, probanda videtur ſententia DATTII *de pac. publ. l. 5. c. 4. 5.* Nobiles immediatos nunquam habuiſſe jus Comitiorum, partem tamen Nobilitatis Svevicæ, occaſione Svevici fœderis ad Comitia, in Svevia præſertim habita, olim nonnunquam fuiſſe convocatam, cenſentis.

§. 17. Olim convocatio fiebat generali edicto, & verbis imperativis, *vid.* LEHM. *d. tr. l. 7. c. 92. 97. 98. 113. 124. n. 2.* hodie vero, ad ſingulos Status, literas dirigit eosque blandiori, ac libertati germanicæ conveniente alloquio, invitat Cæſar, *vid.* Grundſ. *p. 1. c. 2.*

§ 18. Status convocati, virtute nexus, quo imperio obſtringuntur, comparere debent, Rex tamen Bohemiæ, domus Auſtriaca & Status circuli Burgundici, ab illa obligatione ſunt immunes, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 5. §. 25. in fin. add.* LEHMAN. *d. c. 113. p. m. 900.* emanentes, decretis comitialibus nihilominus teneri, obſervat Grundſ. *p. 1. cap. 6. p. 38.*

§. 19. De cætero liberum eſt Statibus, utrum

utrum *in perſona* quod dicitur, an *per Legatos* comparere velint, *illud* vero an *hoc*, ſit conſultius, alia & quidem *prudentiæ* quæſtio eſt, quæ in utramque partem diſputari poſſe videtur, licet alii aliter ſentiant. *vid.* Kulpis. *d. §. 25. add.* Lehm. *d. tr. l. 7. c. 112. 115.*

§. 20. Quo autem, Imperator & Status imperii, commode vivere queant, in loco Comitiis deſtinato, Marſchallus imperii hoſpitia præparare, aliorumque ad victum nec non ipſos conventus pertinentium, curam interim gerere ſolet Grundf. *p. 1. c. 6. vid.* Lehm. *l. 7. c. 123. in addit. p. 953.*

§. 21. Ut autem Status prius, Cæſare, in locum condictum adveniant, ejusque ingreſſum ſuo comitatu ſplendidiorem faciant, id non ex *neceſſitate juris*, ſed *regulis decori*, & *civilitatis* eſt Grundf. *d. c. 6. p. 41.* Olim de inceſſu pompatico, aliisq; ſequioris ævi inventis, non fuerunt ſolliciti Germani, de quo legi meretur Lehm. *Chr. Spir. l. c. 37.*

§. 22. Poſtquam Status, vel eorum Legati comparuerunt, Directorio Moguntino adventum intimare, atque hi, literas credentiales & mandata, ſimul offerre tenentur Grundf. *d. c. 6. p. 51.* Kulpis. *de Legation. c. 12. §. 3.* circa quam oblationem, magna ſatis, in *modo offerendi* occurrit concertatio Kulpis. *d. tr. c. 13. §. 14. 16. add. d. tr. c. 11.*

§. 23. Nimirum quæritur (1.) an *mandati Originalis formula, penes Directorium Moguntinum maneat, copia ejusdem auſcultata vel ſimplici teſtatione Legato reddita*, an vice verſa *Legatus tabulas authenticas recipiat ac mandati exemplum in Moguntina Cancellaria, ad acta publica referatur*? quidam prius, alii poſterius aſſerunt.

§. 24. Deinde (2.) diſputatur, an *tabulas mandati per Secretarium Directorio mittere poſſit Legatus* an vero *Ipſe, præſtita ſimul, ut loquuntur, viſitatione idem offerre debeat*? Illud legati, hoc Directorium aſſerere ſolent. Controverſia aliquando ſic fuit compoſita, ut mandatum, per Secretarium miſſum, Directorium, itidem per Secretarium, addita proteſtatione, reciperet.

§. 25. Uti autem, ex regulis curialibus, mutuæ Viſitationes, ante Comitia, inſtitui ſolent, KULPIS. *d. c. 13. §. 15.* ita, ante publicationem propoſitionis Cæſareæ, fas non eſſe Statibus, inſtituere conventus, annotat, ejusque rationem ex longa obſervantia repetit Grundſ. *d. c. 6. p. 53.*

§. 26. His peractis, Comitia *conſtituta* recte dixeris, deinceps igitur eorum *operatio* conſideranda, quæ variis actibus conſtat, in quibus omnibus fere & ſingulis, varia dubia Statuumque concertationes occurrunt, cum enim,

enim, mutata civitatis indole, antiquus operandi modus amplius locum non habeat, novus vero adæquata conventione non ſit conſtitutus, ejusmodi ſane controverſiæ ceſſare non poſſunt.

§. 27. De cætero operatio Comitiorum, conſiſtit vel in actibus *præparatoriis* vel *principalibus*, & debebat quidem ſtatim elapſo die, in literis convocatoriis expreſſo, operationum initium fieri, ſed, diu ſæpe illud differri teſtatur Grundſ. *p. 2. c. 1.* commemoratis ſimul dilationis illius vel prætextibus, vel veris cauſis.

§. 28. Per actus *præparatorios* intelligimus omnes illos actus, qui Cæſaris Statuumque deliberationem ac decretum antecedunt. Qualis eſt (1.) Statuum convocatio ad audiendam in Curia propoſitionem Cæſaream (2.) Statuum congregatio in aula Cæſaris die condicto facta, non ſine contradictionibus quoad præcedentiam Grundſ. *p. 2. c. 2. p. 65.*

§. 29. Solennis ad templum proceſſio. (4.) liturgia ritu pontificio peracta (5.) pompoſus, à templo ad Curiam, progreſſus, in eaquæ Cæſaris & Statuum conſvetus conſeſſus Grundſ. *d. c. 2.* (6.) Cæſaris gratiarum actio & propoſitionis mox legendæ initimatio, quam excipit (7.) reſponſio Statuum, per Electorem aliquem facta, tum ſequitur (8.) lectio

propoſitionis Cæſareæ, cum adhortatione de maturandis deliberationibus, *vid.* LEHM. *l.* 7. *c.* 120.

§. 30. Poſtea (9.) Electores, Principes & Civitates in ſuas claſſes ſeparati, breviter, de reſponſione Cæſari danda, deliberant, quam (10.) Elector Moguntinus Cæſari reddit, ac ſimul communicationem propoſitionis petit, Grundſ. *d. c.* 2. *p.* 65. Tum ſuccedit (11.) Cæſaris mandatum, de propoſitione concedenda, cum repetita adhortatione gratiæque promiſſione, quibus peractis (12.) conventus ſolvitur, Cæſare, eadem ſolennitate & pompa, in palatium ſuum deducto *add.* KVLPIS. *de Legat. c.* 17.

§. 31. Deinde ſequuntur actus *principales*, qui in deliberationibus ac decretis conſiſtunt. Conſiderabimus *deliberationes ac decreta ipſa*, poſtea *eorum effectum*, nam tractatio *perſonarum deliberantium* nec non *materiæ*, circa quam deliberatur, non hic inſtitui, ſed præſupponi debet, *vid. l.* 4. *c.* 2. §. 3. *ſeqq. l.* 6. *c.* 2. §. 9. *ſeqq.*

§. 32. Propoſitione igitur Cæſarea, ad monitum Moguntini, deſcripta, *vid.* Grundſ. *p.* 2. *c.* 2. *p.* 72. Status, mandato Electoris Moguntini & Saxonis, convocantur, per Vice-Marſchallum, *vid.* VITRIAR. *l.* 4. *tit.* 1. §. 51. Congregati in tria collegia *Electorum, Principum*

pum & civitatum ſeparantur, quæ ſeparatio quo tempore cœperit, non ſatis liquet VITRIAR. *d. l.* §. 54. KVLPIS. *ad. Monzamb. c.* 5. §. 26. *p.* 162. *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 7. *c.* 11. 80. 112. 113. 120. COCCEJ. *J. P. P. c.* 20. §. 21.

§. 33. In collegio Electorali, ea eſt *ſedendi ratio*, quæ Electorum exiſtimationi congruit. *Directorium* eſt penes Moguntinum, ſi cauſa ipſum concernat, Saxo ſibi illud aſſerit, ſicut etiam, illo mortuo, id prætendit, Capitulo Moguntino, Trevirenſi & Colonienſi Electoribus, contradicentibus, *vid.* Grundſ. *p.* 2. *c.* 4. KULPIS. *d. l.* §. 26. *p.* 163.

§. 34. Quæ in hoc collegio aguntur, ſingulorum Electorum Secretarii conſignant, ut tamen maxima fides protocollo Moguntino habeatur Grundſ. *d. c.* 4.

§. 35. In Senatu Principum, tria ſcamna hodie occurrunt, *Eccleſiaſticum*, quod Principes Eccleſiaſticos Pontificios, *Seculare*, quod Seculares, & *Transverſum*, quod Eccleſiaſticos Proteſtantes continet, ſchemata adducit Grundſ. *p.* 2. *c.* 5.

§. 36. Quoad *Directorium*, hodie alternant Archidux Auſtriæ, & Archiepiſcopus Salisburgenſis, ita ut illius ſemper primæ partes ſint; Acta collegii, Directorum Secretarii conſignant Grundſ. *d. c.* 5.

§. 37. Collegium Civitatum, diſtinguitur in Scamnum *Rhenanum & Svevicum*, utriusque membra recenſet, SCHWED. *ſect. 1. c. 30. §. 15. add.* LEHM. *de tr. l. 7. c. 113. 124. n. 7.* Competit *Directorium* civitati, in qua Comitia celebrantur; ſi hæc non ſit imperialis, tum illud pertinet ad primariam civitatem cujusque Scamni Grundſ. *p. 2. c. 6. p. 116.* KULPIS. *ad Monzamb. p. 2. c. 5. §. 2. 6. p. 172.* COCCEI. *J. P. P. c.* 20. §. 26.

§. 38. Geſta hujus collegii, Civitas dirigens, cum Civitatis Ulmenſis & Spirenſis Regiſtratoribus, in protocollum refert, Grundſ. *d. l.* SCHWED. *d. l.* §. 14. reliquis civitatibus privata protocolla habentibus.

§. 39. Deliberationes, juxta *ordinem* propoſitionis Cæſareæ, præciſe inſtitui non debent, *vid.* MONZAMB. *c. 5. §. 26. ibique* KULPIS. nulla enim lex fundamentalis illam neceſſitatem Statibus impoſuit, ergo, pro libertate eorum pronunciandum erit. *add.* LEHM. *d. tr. l. 7. c. 115.*

§. 40. Deliberandi *modus* conſiſtit in expoſitione & collectione votorum, id quod, vel ratione *ſingulorum*, vel *omnium Collegiorum*, expendi poteſt.

§. 41. In collegio Electorali, Moguntinus vota coligit, ſuumque à Saxone interrogatus addit. Grundſ. *p. 2. c. 4.* SCHWED. *d. c. 30. §. 12.*

§. 42.

§. 42. In Senatu principum, Vota alternative, per Scamnum Eccleſiaſticum & Seculare, per Vice-Marſchallum evocantur, ex quibus deinde Directoria concluſum formant Grundf. *p. 2. c. 5.*

§. 43. In Senatu Civitatum per Directorium vota evocantur & colliguntur, ita quidem ut initium fiat, à Scamno Rhenano, ac ad Suevicum tranſeatur, atque ita per alternationem continuetur SCHWED. *d. l.* §. 14. ubique autem vota lingua germanica redduntur ID. *d. l.* §. 16. quæ omnia uſu certius diſcenda ſunt.

§. 44. Quod ſi in ſingulis Collegiis, unanimi conſenſu concludi nequeat, *majora* valere communiter volunt, niſi ſit cauſa *religionis*, *collectarum*, aut in qua *Status ut unum corpus conſiderari nequeant*, v. *J. P. W. art. 5.* §. 52. Grundf. *p. 2. c. 5. p. 100. p. 3. c. 7. p. 255. c. 8. p. 260.* KULPIS. *ad Monzamb. d.* §. 26. *p. 172.*

§. 45. Ex tribus illis collegiis, exiſtunt tria *vota curiata*, quæ deinceps *communi deliberatione* conferuntur. Et primo quidem, quo ſuperiora Collegia, ſententias ſuas ſibi mutuo aperiunt, in loco tertio, plerumque atrio propoſitionis, eoque nomine tamdiu re- & correferunt, donec in eandem ſententiam convenerint vel conjunctio deſperanda videatur

Grundſ. *p. 2. c. 8.* KVLPIS. *de placit. Ordin. imper. §. 4. n. 19.*

§. 46. Tum admittitur Collegium civitatum, ac cum eo, communicatis ſententiis, deliberationes inſtituuntur a Collegiis ſuperioribus Grundſ. *d. p. 2. c. 8.* Poſt *J. P. art. 8. §. 4.* dubio procul Civitates gaudent *voto deciſivo*, de quo olim varie diſputatum, *vid.* KVLPIS. *ad Monzamb. c. 2. §. 13.* & licet, à ſimultanea re- & correlatione, excludantur, non tamen ideo, voti illius effectu privantur, cum inter vota curiata, majora non valeant, ut deinde videbimus. *add.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 116. 118.*

§. 47. Quod ſi, poſt factas deliberationes, Collegia conſpirent, res bene ſe habet, ſed ſi diſſentiant, tum, *majoritatem* quidem attendi, putat VITRIAR. *l. 4. tit. 1. §. 70.* eamque ſententiam, aliquot rationibus & praxi Comitiali, confirmaſſe Autorem der Grundfeſte/ *p. 2. c. 8.* exiſtimat KVLPIS. *de placit. Ordin. imper. §. 3. n. 14.*

§. 48. Sed uti levia ſunt, quæ Autor ille affert, ita, in votis curiatis, majora valere, tam diu negabo, donec eorum autoritas, ex lege fundamentali, probabitur, nam brocardica generalia, de efficacia majorum, fortaſſis etiam ex jure civili deſumta, hic nullius ſunt momenti *add.* FURSTENER. *de jur. ſupre-*

mat.

mat. c. 40. 41. Grundſ. *p. 2. c. 8. vid.* Vindic. Vitriar. Castig. §. 299. *ſeqq.*

§. 49. Ex votis curiatis conſpirantibus, oritur *Placitum Ordinum Imperii* ein Reichs-Gutachten/ quod etiam, licet non ſine controverſia, dicitur ein Reichs-Schluß/ *vid.* Kulpis. *ad Monzamb. c.* 5. §. 26. *p.* 175.

§. 50. Si vero vota curiata inter ſe diſcrepent, tum diverſa placita fiunt, quod etiam contingit, ſi v. gr. Principes Proteſtantes, à Romano-catholicis, Collegio Electorali conſentientibus, diſſentiant, *vid.* Kulpis. *de placit. ordin. imper.* §. 3. *n.* 15.

§. 51. Placitum univerſale, à Moguntino conficitur, confectum in pleno prælegitur, prælectum per dictaturam communicatur, communicatum ac denuo probatum, per Cancellariam Moguntinam, in mundum redigitur & ſignatur, Cæſarique, prævia notificatione, per Directorium Moguntinum facta, de die oblationis, â Cæſare ſtatuendo per Deputatos offertur Kulpis. *d. diſſert.* §. 4. *n.* 20. 21. Grundſ. *p. 2. c. 9. add.* Lehm. *Chr. Spir. l.* 2. *c.* 37. *l.* 7. *c.* 118.

§. 52. Quoad Oblationem, Cæſare abſente, circa ejus Legatos, duo controverti ſolent (1.) An, ſi plures ſint Legati Cæſarei principales, omnium nomina Placitis inſerenda, atq; ita omnibus oblatio facienda (2.) ſi unus ex

iis,

iis, à Comitiis abſiti ac vel in aula Cæſarea, v
alibi degat, abſentis quoq;, in oblatione pl
citorum, facienda mentio? Primam affirma
ſecundam vero, quoad Legatum, extra au
lam Cæſaream degentem, in medio relinqu
Kvlpis. *d. diſſert. n.* 21.

§. 53. Non minus inter ipſos Statuum De
putatos (quorum munus *deputatio nuntiata
ra* dici ſolet) lites quoque agitantur, quibu
præcavendis invaluit, ut, per ſolum Directo
rium Moguntinum, oblatio fiat Kvlpis. *d.
n.* 22. 23. Grundſ. *d. c.* 9.

§. 54. Facta oblatione, Cæſar, per Vice
Cancellarium, *reſolutionem*, quam vocant
mox ſecuturam promittit, quæ deinceps, in
ſcriptis, Directorio Moguntino inſinuatur,
quod, reliquis Statibus, per dictaturam eandem communicat, Kvlpis. *d. l. n.* 24.

§. 55. Cæſaris ſententia, Placito Statuum conſentiende, res confecta eſt, & fit *decretum* ein Reichs-Schluß / ab eodem vero diſſentiente diverſis inſtantiis, conciliario tentatur, quæ ſi obtineri nequeat, nihil actum eſt, Kvlpis. *d. diſſert.* §. 3. *n.* 16. Schwed. *d. c.* 30. §. 17. *vid. ſupr. l.* 2. *c.* 2. §. 9. 10. ad commune etiam concluſum deveniri non poteſt, ſi Statuum vota curiata diſſentiant, ob ea quæ diximus §. 48. *add.* Lehm. *l.* 7. *c.* 118.

§. 56. Ea itaque in univerſum concluden-
di

di ratio in Comitiis obtinet: ſine ſuffragio unius & alterius Status, in quibusdam caſibus, ſtatui poteſt, ſed ſine conſenſu Cæſaris, aut voto Statuum curiato, nunquam.

§. 57. Vulgo Comitiorum ſemis, Cæſari, alter vero, Statibus tribuitur, ita quidem, ut in tres ſexantes iterum dividatur, quorum unus Electoribus, alter Principibus, tertius Civitatibus tribuatur, *vid.* HIPPOLYTH. *à lapid. p. 1. ſect. 2. c. 4. p. 61.* LAMPAD. *de Republ. Rom. p. 3. c. 8. §. 13. 14.*

§. 58. Ex quo enata videtur fabula, de *duobus votis*, collegio Civitatum competentibus, quã ſe non itelligere profeſſus eſt LAMPADIUS *de Republ. Rom. d. p. 3. c. 8. §. 11.* Niſi forte illam doctrinam, ut hoc obiter adjiciamus, ita excuſare velis: Civitatibus competere duo vota, ſi deliberationes totius Imperii, ſine conſideratione Trium Collegiorum, ſive ab His abſtrahendo, ſpectes, quo, neſcio, an reſpiciat doctrina SCHWED. *part. ſpec. ſect. 1. c. 30. §. 14.* ſed ita tamen, neque illius ſuppoſitionis, neque doctrinæ inde reſultantis, aliquis in praxi eſt uſus.

§. 59. Licet autem illa comparatio eatenus admitti poſſit, quatenus æqualitatem, inter vota Statuum curiata, innuit, ea tamen neutiquam eſt neceſſaria, cum iſta proportio, terminis popularibus & perſpicuis, rectius exprimatur.

§. 60.

§. 60. Æqualitatem illam Votorum Curiatorum, non admittit Coccej. *J.P.P. c. 20. §. 37. n. 2.* exiſtimans, *ſextante non recte æquari Civitates toti Principum, Prælatorum ac Comitum Collegio, cum contra ſoli Prælati Civitates ſuffragiorum numero æquent, Comites vero, duplo vincant*, ſed non aſſequor; quomodo, ſtantibus Collegiorum trium diſtinctione, ac inde ortis votis Curiatis, iſta computandi ratio defendi queat.

§. 61. Quando autem Cæſari Comitiorum ſemiſſem tribuit vulgaris illa comparatio, tum penitus falſa eſt, nam, quod ſine Cæſaris conſenſu nihil poſſit concludi, id ſaltem indicat Conſenſus Cæſarei *neceſſitatem*, non ejus *quantitatem*, &, ad reliqua Statuum vota *proportionem*.

§. 62. Nam quis Statui uni, v. gr. in negotio religionis, tribuit comitiorum ſemiſſem, ideo quod, ſine ejus conſenſu, nihil queat concludi? imo, juxta illam philoſophiam, omni propemodum caſu, ſolus Cæſar de ſumma rerum ſtatuere poteſt, admiſſa ſcilicet majorum prærogativa, quam vulgo ſane admittunt.

§. 63. Non tantum enim illud contingeret, ſi Cæſari v. gr. Electores accederent, qualem caſum refert Schwed. *d. c. 30. §. 17.* ſed & ſi Status leviter ſaltem inter ſe diſſentirent,

nam

nam ut ſemis integer, qualis foret Cæſaris, ſemiſſi, per unius aut alterius diſſenſum debilitato, præponeretur, id quidem rationis omnino eſſet.

§. 64. Tota igitur illa comparatio eſt, otioſum inepti gloſſatoris, febriculoſam juris civilis cognitionem ubiq; immiſcentis, commentum, quod velut ambiguum, ex parte falſum, ac in genere non neceſſarium, merito rejicitur.

§. 65. Videtur autem, quoad expoſitam ſuffragandi rationem, magna eſſe, *Statuum inæqualitas*, nam ſi vota viritim data expendas, ex æqualitate illa, qua v. gr. exigua civitas imperialis, perinde ſuo voto gaudet, ac potentiſſimus Princeps, maxima utique exoritur inæqualitas, cum ſuffragia viribus attemperare rationis ſit.

§. 66. Inprimis maligne agi videtur cum Prælatis & Comitibus, ſive, cum Prælatis principali dignitate fulgentibus, ſive civitatibus imperialibus, conferantur, nam illis, in univerſum, ſex vota tantum competunt, iſti vero & hæ viritim in ſuo Collegio, ſuffragia ferunt, *vid.* §. *60, h.*

§. 67. Corrigendæ nimiæ illi inæqualitati, forte ſunt introducta vota curiata, verum & horum æqualitas, magnam utique introducit inæqualitatem, hinc tandem effectum eſt,

ut,

ut, per majora, ultimato plane nequeat concludi juxta §. 48. *h*.

§. 68. Sed pergendum ad deliberationum decretorumque comitialium *effectum*, *v*. §. 31. nimirum ſi plura, Cæſaris Statuumque conſenſu, concluſa ſint, tum decreta illa particularia, in generale placitum, colliguntur, quod dicitur *Receſſus imperii* Reichs-Abſchied/ quem merito Comitiorum effectum dixeris.

§. 69. De Receſſibus imperii in genere hic agere, eſt extra inſtitutum, ſunt enim, maximam partem leges fundamentales, adeoque expoſiti *l*. 2. *c*. 2. Saltem *modus* eos conficiendi hic explicandus eſt, pertinet enim ad *operationem* imperii, quam hic unice ſpectamus.

§. 70. Poſtquam igitur à Cancellaria Moguntina, receſſus conceptus eſt, a Deputatis revidetur & approbatur, tum bis in membrana deſcribitur, Cæſare & quibusdam Statibus, catholicis & proteſtantibus ejusdem numeri, eum ſubſcribentibus & ſubſignantibus, ſolenni iſti ſubſcriptioni, nomina omnium Statuum quoque adjici ſolent.

§. 71. Deinde receſſus, per Imperatorem, Statibus congregatis, publicatur, alterum ejus originale judicio aulico, alterum Cancellariæ Moguntinæ, copia vero fide digna, Cameræ imperiali inſinuatur, *vid*. Grundſ. *p*. 2. *c*. 10.

Vi-

VITRIAR. *l. 4. tit. 1. §. 82.* ſed iſta rectius uſu, quam ex libris, diſcuntur.

§. 72. Præter *operationem* Comitiorum *principalem & univerſalem*, datur etiam alia, quæ vel non ſit *univerſalis ſubjective*, qualis inſtituitur à *deputatione extraordinaria*, *vid.* ARUM. *de Comit. c. 7. n. 119.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 118. c. 124. n. 8.* vel non *principalis*, qualis ſuſcipitur, à *deputatione ſupplicationum* vom Supplication-Rath / *vid.* COMITIOLOG. RATISBON. *p. 3. diſſert. 4. pag. 179.* LEHM. *d. c. 124. n. 8.* vel à *Cæſare & Electoribus*, circa negotia, ad eorum curam tantum pertinentia, *vid.* KULPIS. *de placit. ord. imper. §. 3. n. 17.*

§. 73. Comitiorum *duratio*, *vid. §. 5.* in *otioſam ſeu non neceſſariam*, & *negotioſam ſeu neceſſariam* diſtingui ſolet; illius cauſam à *Statuum Legatis* & *Directoriis* repetendam eſſe cenſet KULPIS. *d. diſſert. §. 5.* ſed alii ulterius progrediuntur, *vid.* MONZAMB. *c. 5. §. 2. 24.* Grundſ. *p. 1. c. 3. in fin. p. 2. c. 1.* Niſi *laxitas vinculi communis* id indulgeret, moræ ejusmodi necti non poſſent.

§. 74. Duratio neceſſaria, hodie negotiis expediendis & neceſſitatibus Reipublicæ, definitur, licet olim menſis ſpatio, comitia fortaſſis fuerint circumſcripta, ut cenſet MONZAMB. *c. 5. §. 24.* imo plerumque triduo, ex

T t ſen-

ſententia LEHMANNI *Chr. Spir. l. 5. c. 32. p. m.* 400.

§. 75. Cum autem moderna Comitia, jam ab anno 1663. *vid.* SCHWED. *p. ſp. Sect.* 1. *c.* 19. §. 2. ducantur, non incongrue quæritur, *utrum in univerſum utilitatibus Germaniæ magis conducant Comitia temporaria, quam perpetua?*

§. 76. Pro his pronunciarem, cum enim Status, non ſine magnis difficultatibus, congregari queant, & tamen ſubito quædam incidere poſſint, quæ comitiali decreto expedienda ſint, hinc utiliſſimum Germaniæ cenſeri debet, ſi commune & adæquatum agendi principium, ſemper adſit.

§. 77. Nec eſt, quod perpetuitati, *magnitudinem ſumtuum* objicias, hoc enim, ad temporaria & frequentia, pertinet, dum impenſæ itineris ſæpius recurrunt, & ipſa diſceſſus recordatio, pretia intendit, ac homines in prodigalitatem magis reddit proclives, ſed perpetua commoratio parſimoniam provocat, ac venditorum avaritiæ modum ponit.

§. 78. Neque *defectus negotiorum expediendorum*, recte allegabitur, nam in Germania non ſolum conſiderandum, *an agant Status*, ſed &, *an agere poſſint*, ſola agendi potentia, quanti vis pretii exiſtimari debet, ut taceam, non temere Comitiis defutura eſſe negotia, ſi

de

de omnibus, quæ ad ea pertinent, ſuſciperetur tractatio.

CAP. V.

De Conventibus Imperii repræſentatitiis.

SUMMARIA.

Conventus imperii repræſentatitii §. 1. dicuntur etiam particulares §. 2. ſub iis comprehenduntur, Regimentum imperii §. 3. 4. 5. deputationes ordinariæ §. 6. ſeqq. conventus Viſitatorum Cameræ §. 16. ſeqq. conventus quivis extraordinarii per deputatos inſtituti §. 20. epicriſis de hujus generis conventibus §. 21.

§. 1.

PRæter Comitia univerſalia, in quibus totius imperii negotia, à Cæſare & omnibus Statibus, tractantur, de quibus hactenus, dantur quoque Conventus, in quibus, de rebus ad univerſum imperium pertinentibus, non tamen ab omnibus, ſed quibusdam, omnes repræſentantibus, tractatio ſuſcipitur; Hos, ſi per Grammaticos licet, recte dixeris *repræſentatitios* i.e. ex *repræſentatione univerſales.*

§. 2. Alii illos dicunt *Particulares*, *vid.* ARUM. *de Comit. c.* 2. *n.* 48. SCHWED. *Sect.* 1.

c.31. §. *1.* VITRIAR. *J. J. P. l. 4. tit. 2. pr.* quæ denominatio etiam admitti poteſt, modo recte intelligatur. Sunt *particulares* ratione *ſubjecti*, ſeu perſonarum deliberantium, *univerſales* vero, ratione *objecti*, *finis* & *effectus*.

§. 3. Sub iis comprehendimus (1.) *Regimentum imperii*, quod erat, *conventus perpetuus, ex Cæſaris & Ordinum deputatis, a Maximiliano I. anno 1500. inſtitutus, ac a Carolo V. 1521. reſtauratus, quo, in loco congruo, negotia ad totum imperium pertinentia, rite expediret.*

§. 4. Deſiit hic conventus 1531. cujus rei cauſam in Carolum V. transfert HIPPOLYTHUS a LAPIDE, *p. 2. c. 4. ſeqq.* ſed alii rectius arbitrantur, ipſorum Ordinum, in ſuppeditandis ſumtibus difficilium, ac religionum diſſidio, in partes ſciſſorum, voluntate, eum exoleviſſe.

§. 5. Magnam, ejus interitu, jacturam feciſſe libertatem Ordinum, HIPPOLYTHUS cenſet, verum alii prudenti conſilio illum eſſe ſublatum opinantur, cum, negotiis expediendis, non ſatis idoneus fuerit deprehenſus. *vid.* D. RECHENBRG. *diſſert. de Regiment. imper. in Volum. diſſert. p. 2. n. 14.*

§. 6. Spectant huc (II.) *Deputationes ordinariæ*, Deputations-Täge/ quæ ſunt *conventus*,

tus, à Cæſaris Ordinumque deputatis ordinariis, ad expedienda quædam negotia, totum imperium concernentia, certis temporibus legitime inſtituti.

§. 7. Inſtitui cœperunt 1555. in Comitiis Auguſtanis, & quidem ad defenſionem & ſecuritatis publicæ conſervationem, cui producendæ Circuli non ſufficiebant, *vid.* **Grundſ.** *p. 3. c. 6. p. 249.* poſtea vero, ad alia quoque negotia, extenſi ſunt.

§. 8. Conſtituunt hos conventus *Commiſſarii Cæſarei*, quos, pro lubitu ſuo, Cæſar deligit, & *Ordinum deputati, ordinarii* i. e. lege perpetua deſignati. Qui vero primo ſint *conſtituti*, qui dein *adjecti*, tum *quo numero*, juxta *J. P.* ſint *conſtituendi*, quæ denique hoc reſpectu, inter Status, vertantur *controverſiæ*, id paſſim traditur, *vid.* **Grundſ.** *d. l.* SCHWED. *ſect. 1. c. 31.* §. 2.

§. 9. Indicit hos conventus Elector Moguntinus toties, quoties utilitas Imperii hoc expoſtulare ipſi videtur. Olim iis deſtinatum erat *Francofurtum ad Mœnum*, ſed poſtea locus utilitatibus reipublicæ definiri cœpit; tam tempus autem, quam locus habendorum Conventuum, mature Cæſari indicanda ſunt.

§. 10. *Jus proponendi* in his conventibus, eſt penes Commiſſarios Cæſareos: Quæ tamen

men *materia* ad eos referri debeat, id non usque adeo liquidum imprimis valde diſputatum, an etiam, de *moderatione matriculæ*, in his comitiis agendum ſit.

§. 11. Deinde ſequuntur deliberationes, a Statibus, in duas claſſes, Electorum ſcil. & Principum, diſtributis, inſtitutæ: quamvis iſtam ſeparationem ægre ferant Principes, ut nec hodie controverſia compoſita ſit.

§. 12. In utraque claſſe, a Directoriis, ad ferenda ſuffragia, Status evocantur, nec videntur majora valere, cum nullibi hoc conſtitutum ſit, quod inprimis tamen hoc caſu neceſſarium eſſet, ubi totius Imperii robur, in paucis deliberantibus conſiſtit, *vid. cap. præc.* §. *48.* Vota omnia, in *duo vota curiata*, deſinunt, quorum alterum Electoribus, alterum reliquis Statibus omnibus competit, his inter ſe neceſſario conſentientibus, accedit votum Cæſareum, alias nihil agitur.

§. 13. Concluſum à Directorio Moguntino, in formam receſſus, redigitur, qui *Receſſus deputationis* dici ſolet, ac ejusdem cum cæteris eſt *autoritatis*, niſi forte deputatis *præparatio* ſaltem, non *deciſio* fuerit delegata, tum enim concluſum, à Comitiis univerſalibus vim demum accipit, *v.* MAURIT. *de Receſſ. imper.* §. *10.*

§. 14. Mortuo Cæſare, conventus deputatio-

tationum non expirant, quia à ſolo Cæſare non dependent, & Ejus vices ſtatim ſupplent Vicarii, aut Rex Romanorum jam electus, quin tamen mors illa *prætextui* ſumi queat ab iis, qui alias à comitiis abhorrent, dubium non eſt, *vid.* SCHWED. *d. c. 31. §. 3. ſeq.*

§. 15. Cum nimis magna, circa conventus deputationum, ſit *incertitudo* ſive *deputatos*, ſive *deliberandi modum*, ſive *materiam*, ſive *durationem* ſpectes, non videntur eam, quæ ſperabatur, præſtare poſſe *utilitatem*, quam etiam non probant tradita VITRIAR. *J. J. P. l. 4. tit. 2. §. 13. 14.* Si comitia univerſalia, quæ hodie ſunt, deinceps non deſinant, illorum *uſus* plane ceſſabit.

§. 16. Ad hanc claſſem referendi (III.) *Conventus Viſitatorum Cameræ*, qui ſunt *Conventus, defectuum Cameralium inquirendorum & corrigendorum, nec non reviſionis peragendæ gratia, ab Imperatoris & Statuum deputatis, ex diſpoſitione legum fundamentalium, habendi.*

§. 17. Poſſunt diſtingui in *Ordinarios*, qui jam olim ſunt inſtituti, *vid.* ARUM. *de Comit. c. 2. n. 48. ſeqq.* & *Extraordinarios ſeu ſubſidiarios*, qui, amovendæ cauſarum revidendarum multitudini, ac in uſum revocandis conventibus ordinariis, introducti ſunt *R. J. 1654. §. 130.*

§. 18. Ordinarii jam ab anno 1582. jacuerunt, *vid. d. R. J. 1654. §. 132.* nec ſubſidiarii unquam habiti ſunt, ceu docet MAURITIUS *de receſſ. imper. §. 12.* an inpoſterum Germania conventum ejusmodi viſura ſit, dies docebit, *add.* SCHWED. *p. ſpec. ſect. 1. c. 31. §. 7. ſeqq. p. gen. c. 3. §. 3.*

§. 19. Spem maximam de iſtis Conventibus concipi poſſe exiſtimat MAURIT. *d. l.* cum impedimenta remota eſſe dicantur *R. J. 1654. §. 128.* Verum non ex verbis legum publicarum ſed Statu Reipublicæ, ac diverſis, quæ hic ſubſunt, Studiis, ſpes in Germania formandæ ſunt.

§. 20. Denique huc pertinent (IV.) omnis generis *conventus extraordinarii, ob negotia imperii evenientia, ſubinde ſeorſim inſtituti,* nam tales, à Germanis, inſtitui poſſe, ex Germaniæ avtonomia liquet. *Modus* autem *agendi*, à libertate Procerum dependet, niſi quod lege fundamentali jam cautum ſit, ut *Deputatorum conſtitutio*, religionis diverſitati, attemperetur *J. P. art. 5. §. 51.*

§. 21. In genere, pro neceſſitate & utilitate Conventuum repræſentatitiorum, afferri poteſt, quod *commune aliquod perpetuumque agendi principium*, in Germania ſit neceſſarium; ſed contra eam, urgere licet, quod conventus illi non exhibeant *principium adæqua-*

qua-

quatum, rebus expediendis per omnia ſufficiens. Sola igitur Comitia univerſalia, eaque perpetua, commune illud adæquatumque agendi principium conſtituunt, quæ adeo Germanis Proceribus debebant eſſe commendatiſſima.

CAP. VI.

De Conventibus Circularibus.

SUMMARIA.

Conventus circulares §. 1. *eorum varietas* §. 2. 3. 4. *perſona convocantes & convocata* §. 5. 6. 7. *modus deliberandi* §. 8. 9. *materia* §. 10. *ſeqq. effectus* §. 15. *utilitas* §. 16.

§. 1.

POſtea conſiderandi ſunt *Conventus Particulares.* Ad eos ſpectant Comitia circularia Crayß⸗Tåge / quæ ſunt *conventus Statuum circularium, eo fine inſtituti, ut negotia circularia debite expediantur.*

§. 2. A *perſonis coeuntibus* ſunt vel *generalia*, quando omnes circuli conveniunt SCHWED. *part. gener. c.* 5. §. 19. vel *particularia*, quando quidam congregantur, exem-

 plum

plum eſt in den Correſpondirenden Creyſ-ſen SCHWED. *d. l.* vel *ſingularia*, quando membra unius circuli conſociantur.

§. 3. Hæc tamen, in ſuo genere, iterum ſunt vel *univerſalia*, dum omnia membra, aut eorum deputati (unde die engere Creyß-Convent) vel *particularia*, dum vel Status Eccleſiaſtici, vel Seculares tantum, vel utriusque generis aliqui, coeunt SCHWED. *d. l.*

§. 4. Deinde *à neceſſitate habendi*, diſtinguuntur in *Stataria*, quæ certo tempore haberi debent, qualia ſunt die Probation-Tåge/ *vid.* VITRIAR. *l. 4. tit.* 2. §. *18.* 19. & *arbitraria*, quæ, juxta utilitates circulorum, inſtituuntur.

§. 5. Jus convocandi conventus circulares *generales*, tribuunt Moguntino, *v.* SCHW. *d.* §. *19.* ſed forte neque quoad conventus *generales*; neque *particulares*, peculiariter Statui alicui competit *jus convocandi*, bene tamen, omnibus *jus*, ſeſe mutuo pro ratione utilitatis, ad *comitia illa provocandi.*

§. 6. Conventus ſingulares indicunt Circulorum Directores, etiam ſine præſcitu & conſenſu Cæſaris, SCHWED. *d. l.* §. *20.* etſi alii diſſentiant, *vid.* MULLER. *de convent. circul. c. 3. n. 14.* per literas, ad ſingulos Status circulares, directas, quæ *tempus*, *locum* & *cauſam* conventus habendi continent, formulam exhibet

hibet

hibet, MULLER. *de convent. circular. c. 14. n. 2. aad.* SCHWED. *p. gen. c. 5. §. 21.* VITRIAR. *J. J. P. l. 4. tit. 2. §. 24. ſeqq.*

§. 7. Neceſſitas comparendi dependet ab illa obligatione, quæ, ex circulorum inſtituto, reſultat, quæ ipſum etiam Directorem ad comparendum movere debet. Civitates per Legatos, reliqui immediate vel mediate comparent, ſi quis non vocetur, is juris tuendi cauſa ultro venire ſolet, *vid.* MULLER. *d. tr. c. 14. n. 13. 14.* Nobiles immediatos non vocari, ait COCCEJ. *J. P. P. c. 4. §. 20. in fin.*

§. 8. Status advenientes nomina ſua, apud Directorium, edunt, ſicut Legati mandata & creditiva, deinde ſtatuto die ad operationes procedunt, *vid.* MULLER. *d. tr. c. 14. n. 6.* ubi quidem prima congregatio, Directorii *propoſitione*, ac *mandatorum literarumq; credentialium lectione*, fere abſolvitur.

§. 9. Poſtea, aliis diebus, de negotiis deliberant, & vel unanimi conſenſu, vel per majora concludunt, *vid. R. J. 1654. §. 183.* MULLER. *d. c. 14. n. 28.* evocante ſingulorum vota Directorio ſuumque addente. Emanentium nulla habetur ratio, *vid.* MULLER. *d. c. 14. n. 6. ſeqq.*

§. 10. Negotia conventuum circularium, pluribus perſequi voluit MULLER. *d. tr. c. 6. ſeqq.* forte non incongrue in negotia *imperii,*

&

& Circuli, eadem diſtingueres, quæ tamen omnia, ſi *jus & neceſſitatem* tractandi ſpectes, ſunt *negotia circularia*, quod vult definitio §. *1. h.*

§. 11. Ad primam claſſem referri debet (1.) *præſentatio aſſeſſorum Cameralium*: Hæc enim tam à *Circulis non congregatis*, quam a *conventibus circularibus*, eo tempore forte habitis, fieri poteſt, quo ſenſu adeo, præſentatio illa, pro negotio circularis conventus, recte habetur.

§. 12. (2.) *Probatio monetæ* (3.) *conſervatio tranquillitatis publicæ*, quam ſæpe etiam Dux circuli ſibi ſoli aſſerit (4.) *collectæ circulares ad utilitatem imperii adhibendæ*, ſed hoc negotium circuli deprecari, ac, ad comitia univerſalia, remittere ſolent, *vid.* Grundſ. *p. 3. c. 3. art. 4. n. 3. p. 202.* CONRING. *de negot. convent. imper.* §. *89. 90.*

§. 13. (5.) *Sententiarum & mandatorum imperialium executio*; Nam hæc etiam, pro caſuum temporumque diverſitate, tam *à Circulis non conſociatis*, quam *conventibus circularibus*, fieri poteſt, (6.) *collectio militum* (7.) *emendatio matriculæ*, præparationem in circulis fieri poſſe, concedo, ſed plenam emendationem, nego.

§. 14. Ad ſecundam claſſem ſpectant (1.) *collectæ circulares*, quæ, ob conſervationem circu-

circuli, exiguntur (2.) *conſtitutio officialium circularium* (3.) *ea omnia quæ circuli utilitatem reſpiciunt*, quæ facilius, ubi evenerint, cognoſci, quam una ſerie recenſeri poſſunt.

§. 15. Deliberationum circularium effectus eſt *Receſſus circularis*, qui à Directorio conficitur, confectus relegitur, &, ſi placeat, à Statibus circularibus ſubſcribitur & ſigillatur, originali in circuli Archivum relato, *vid.* MÜLLER. *d. c. 14. n. 19.* SCHWED. *d. c. 5. §. 23.*

§. 16. Æſtimatio utilitatis Conventuum circularium, ſequitur judicium, de utilitate ipſorum circulorum, de quo diximus *c. 3. §. 30. ſeqq.* *add.* LIMN. *1. addit. ad l. 9. c. 1. n. 242.* ubi plura de conventibus circularibus præcipue Franconicis recenſet.

CAP. VII.

De Conventibus Statuum Imperii.

SUMMARIA.

Sub Comitiis particularibus comprehenduntur Conventus electorales §. 1. horum definitio §. 2. varietas §. 3. fundamentum §. 4. 5. perſonæ §. 6. 7. materia §. 8. 9. 10. modus agendi §. 11. exempla §. 12. deinde Conventus Principum, Comitum, Civitatum imperialium & Nobilium immediatorum §. 13.

§. 13. 14. 15. 16. *denique conventus Statuum inter ſe.* §. 17.

§. 1.

AD Conventus *Particulares* quoque pertinent Statuum Comitia, ex quo genere ſunt (1.) *Conventus Electorales*, Collegial-ſeu Chur-fürſten-Täge / nam qui electionis Cæſareæ cauſa inſtituuntur, Wahl-Täge / huc non pertinent, rectius enim *univerſalibus* annumerantur, diximus de iis *l. 5. c. 2. §. 51. ſeqq.*

§. 2. Illi ſunt *conventus*, *vi ſuperioritatis Territorialis, ab Electoribus, vel proprio motu, vel Cæſaris autoritate, inſtituti eo fine, ut de negotiis, utilitatem propriam ac imperii, concernentibus, deliberent, ac de iis, in quantum leges fundamentales permittunt, decernant.*

§. 3. Sunt vel *Imperatorio-Electorales*, qui à Cæſare & Electoribus, vel *Electorales in ſpecie*, qui ab his ſolis inſtituuntur.

§. 4. Fundamentum horum conventuum, à parte Electorum, eſt *Superioritatis Territorialis*, ex quo facile, de illorum *origine*, judicari poteſt, circa quam alias fluctuant, *vid.* RACHEL. *de Comit. Electoral.* §. 2.

§. 5. Exinde etiam conſequitur, quod Electorales in ſpecie, inſcio Imperatore, indici

dici

dici & haberi queant, nec ejus rei ratio, ab *ambigua conſuetudine*, repetenda cum RACHELIO *d. l.* §. 2. 3. quicquid autem *regulæ decori* hic poſtulant, aut ex *libertate* fieri poteſt, id omne eſt extra *neceſſitatem juris*.

§. 6. Conventus Imperatorio-Electorales indicit Cæſar, Electorales in ſpecie, Moguntinus, non etiam, ob unionem Electoralem Wormatiæ 1521. renovatam, Capitulum RACHEL. *d. l.* §. 6. 7. quin de cætero reliqui Electores, ſeſe mutuo ſubmonere poſſint de habendo conventu, nullum plane eſt dubium.

§. 7. Convocantur omnes Electores, non Capitula, nec Rex Bohemiæ, qui nec ultro accedens admittitur RACHEL. *d. l.* §. 7. *ſeqq.* utrum vero *immediate*, an *mediate*, comparere, tum *quando* & *quo loco*, conventus cogere velint, id omne, à *libertate* Electorum *civili*, dependet, ac in his decidendis, magis ad *J. P.* quam *A. B.* eſt reſpiciendum, contra quod videtur impingere RACHEL. *d. l.* §. 15. *ſeqq.*

§. 8. Materia horum conventuum ſunt (1.) *negotia ad utilitatem Electorum innoxiam pertinentia*, de quo nemo dubitat (2.) *negotia totum imperium reſpicientia*, ſed hic diſtincte pronunciandum.

§. 9. De iis, exemplo cæterorum Statuum, *Ele-*

Electores deliberare poſſe, dubium non habet, ſed *decernere* nequeunt, niſi in quantum cæterorum Statuum conſenſus, cum ratione præſumtus, hoc admittit, quod in exemplis facile cognoſcitur.

§. 10. Nam v. gr. Legationem, nomine imperii, decernere, conventuum horum menſuram excedit, ſi vero imperii hoſtibus, auxilia opponenda decernantur, hoc recte & laudabiliter factum, omnes dixerint, *add.* Rachel. *d. diſſert.* §. 20. 21. 22. Vitriar. *J. J. P. l.* 4. *tit.* 2. §. 3.

§. 11. Modus agendi in his conventibus partim à *libertate*, partim à *conventione* dependet, quæ ſpecialius exequi, nil attinet, cum, poſitis generalibus principiis, facile uſu queant addiſci.

§. 12. Exempla horum comitiorum congeſſit Rachel. *d. l.* §. 23. *ſeqq. add.* Schwed. *ſect.* 2. *c.* 2. §. 7. qui autem eadem hodie ſublata eſſe cenſent, quorum meminit Rachel. *d. l.* §. 45. illi procul dubio falluntur, nam, manente Superioritate Territoriali, conventus deſiiſſe dici nequeunt.

§. 13. Deinde ex hoc genere ſunt (II.) *Conventus Principum* (III.) *Comitum* (IV.) *Civitatum imperialium* (V.) *Nobilium immediatorum, vid.* Lehm. *Chr. Spir. l.* 7. *c.* 107. 113. *p. m.* 900. *c.* 116.

§. 14.

§. 14. Qui ſunt *conventus, à Statibus illis, vi Superioritatis Territorialis, de negotiis, ad utilitatem propriam & imperii pertinentibus, juxta legum fundamentalium permiſſionem, inſtituti.*

§. 15. Quæ de *fundamento, origine, requiſitis, loco, tempore, materia, modo agendi & uſu* modo diximus, intuitu conventuum Electoralium, eadem etiam hic locum habent, nam *ſolo ſubjecto* ſeu *perſonis agentibus*, videntur comitia illa diſcerni.

§. 16. Quoad eas autem velut naturale eſt, ut potentioribus, ac exiſtimatione cæteras antecellentibus, *jus convocandi & dirigendi*, competat, hinc in ſpecie inter civitates occurrunt, quæ ausſchreibende Städte dicuntur, *vid.* SCHWED. *ſect. 1. c. 31. §. 10. ſeqq.*

§. 17. Tandem huc referendi erunt (VI.) *Conventus Statuum inter ſe*, ſi enim ejusdem generis Status convenire poſſunt, etiam v. gr. Electoribus & Principibus integrum erit, conventus cogere, quorum indoles, ex præcedentibus, facile poterit intelligi.

CAP. VIII.

De Executione Decretorum Comitialium.

SUMMARIA.

Executio decretorum comitialium §. 1. fit in ſubditos mediatos §. 2. Status imperii §. 3. ſeqq. & Exteros §. 7. per Legatos §. 8. 9. & bella, quæ in Comitiis decerni debent §. 10. modus gerendi §. 11. 12. 13. 14. exitus §. 15

§. 1.

HÆc ut recte intelligatur, obſervandum, quod decreta comitialia, tam univerſalia, quam particularia, reſpiciant vel *Imperium*, vel *Exteros.*

§. 2. Prioris generis decreta, vel pertinent ad *Statuum Subditos*, dum v. gr. iis commercia quædam interdicuntur, horum executionem ſinguli Status, in ſuis Territoriis, faciunt, quæ etiam ſatis bene ſe habet, certe, ob Statuum imperium, habere poteſt, vel *Status ipſos.*

§. 3. Hic, intelligendæ executioni, diſtinguendi conventus, nam ſi particularis fuerit v. gr. Electorum, tum ſingula membra, *ſimpli-*

plici ſaltem *obligatione*, ad faciendam executionem obſtringuntur, quæ etiam *pœna conventionali* muniri poteſt, & *autoritate judiciorum communium* defenditur.

§. 4. Imo cum ejusmodi conventus non habeantur, niſi ob *ſingularem cauſam*, v. gr. periculi præſentis, ideo quæ cauſa impulit, ad conventus habendos, eadem quoque ad exequenda decreta, efficaciter ſatis inſtigare videtur.

§. 5. Executio decretorum circularium, iisdem momentis niti videtur; nam utrum toti circulo competat poteſtas, membrum contumax, ad implendam obligationem cogendi, adeoque, præter illa momenta, peculiare hic occurrat, mihi non liquet, in negativam tamen ſum proclivior, *add.* Boecler. *N.J. l.* 3. *c.* 1. *n.* 3. *p.* 60. Limn. l. *addit. l.* 1. *c.* 7. *n.* 32. *p.* 45.

§. 6. Denique ſi quid in Comitiis univerſalibus decretum fuerit, tum *pœna & judiciorum conſideratio*, contumaces movere debet, ad faciendam executionem, quodſi *præſens aliquod periculum* concurrat, efficaciſſime Status ad implendum officium compellere ſolet.

§. 7. Poſterioris generis decreta execu-

 tioni

tioni dantur, vel per *Legationes* vel per *bellum*, nam omnes civitates, inter ſe duobus modis agunt, amice vel hoſtiliter.

§. 8. Poſſe univerſum imperium Legatos mittere, dubio caret, & legationum ejusmodi exempla hiſtoriæ quoque ſuppeditant, *vid.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 28. §. 4. Uti autem ipſæ legationes, conſenſu comitiali, decernuntur, *vid.* CONRING. *de negot. convent. imper.* §. 97. 98. ita ſæpe, ſolo Imperatoris nomine, peraguntur, *vid.* KULPIS. *de Legat. jur. c.* 5.

§. 9. De Legatorum indole, varietate, exiſtimatione, poteſtate ac officio cum connexis, multa dicere nil attinet, nam quæ *l.* 3. *c.* 8. §. 7. *ſeqq. l.* 4. *c.* 91. §. 2. *ſeqq.* diximus, ea etiam hic locum habent, nec dubitandum videtur, quin Legationes, à toto Imperio inſtructæ, Germaniæ ſint utiliſſimæ, interim rara vel nulla earum ſunt hodie exempla.

§. 10. De jure belli, toti imperio competente, nemo dubitat, ipſa bella, in Comitiis decernuntur, quemadmodum etiam apparatus bellicus, ac omnia ad bellum neceſſaria comitiali conſenſu definiuntur, *vid.* CONRING. *d. diſſert.* §. 83. *ſeqq.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 26. §. 2. *ſeqq.* certe definiri debebant, *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 7. *c.* 99. 120.

§. 11.

§. 11. Deinde ſequitur decretorum executio ſeu ipſa *belli geſtio*. Circa hanc uti repeti debent, quæ *L. 4. c.* 11. *§.* 35. *ſeqq.* dixi, ita hodierna belli gerendi ratio vel reſpicit *hoſtem*, erga hunc quid liceat ex communibus principiis ſupponendum, vel *Status eorumque territoria*.

§. 12. Per hæc, ſæpe *tranſitus* inſtituitur, qui innoxius eſſe debebat, in abuſum invehitur SCHWED. *ſect.* 2. *c.* 16. §. 12. deinde in iis *munimenta aliquando exſtruenda*, ad hoc conſenſus comitialis requiritur *I. P. art.* 8. §. 2. *vid.* CONRING. *d. l.* §. 93. eo ſcil. ſenſu, quod ſolus Imperator id imperare nequeat, nam alias, conſenſu Domini & vicinorum, munimenta exſtrui poſſe, imo illius ſolo, ſi ſumtus unice ferre velit, certum eſt.

§. 13. Præterea *hoſpitationes militum*, in Statuum Territoriis, fiunt, quæ itidem, conſenſu comitiali, ita definiendæ erant, ut immunium Statuum contributio, onus hoſpitationum reliquis levaret, ſed plerumque bello vicini, onus hoc ſoli ſentiunt, & cum Conſtatibus, non ſecus, ac cum exteris, eo nomine, utcunque paciſci coguntur.

§. 14. Si verus neceſſitatis caſus, in bello, ſe exſerat, *dominium* quoque *eminens*, erga

Statum, locum habebit, ut nimirum à toto Imperio, Statui ea imponi queant, ad quæ ferenda alias non erat obſtrictus, *vid.* BOECLER. *N. J. l.* 18. *c.* 1. *n.* 8.

§. 15. Si quid favente Marte acquiratur, id non ad Imperatorem, ſed totum Imperium, non excluſo tamen Jure Status, pertinet, *vid.* CONRING. *d. diſſert.* §. 93. SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 26. §. 3. *n.* 7. ſi autem regiones amittantur, tum, ad juris translationem, comitialis quoque conſenſus requiritur, *vid.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 23. §. 4.

LIBER

Digitized by Google

LIBER SEPTIMUS.

CAP. I.

De Judiciis Germaniæ.

SUMMARIA

Triplicis generis Judicia, in Germania ſupponi poſſunt §. 1. 2. 3. judicia Regum §. 4. fruſtra aſſeruntur §. 5. ſubditi ſubfuere Gravionum, Epiſcoporum & Advocatorum judicio §. 6. ſeqq. ab his ad judicium aulicum appellatum §. 10. origo judicii Weſtphalici §. 11. indoles §. 12. 13. epicriſis de his judiciis §. 14. iſta judiciorum ratio ſenſim mutari cœpit §. 15. ſeqq. adeo ut jurisdictio propria Statibus acquiſita §. 20. Proceres Regis judicio ſubfuere §. 21. ſed in cauſis gravioribus acceſſit ſenatus Principum §. 22. 23. 24. fuit quoque jus manuarium §. 25. judicium papale §. 26. 27. poſt Maximilianum, Principum Senatus deſiit §. 28. ſeqq. judicium Procerum in cauſis Eccleſiaſticis §. 34. ſeqq. quænam judicia ad Jus publicum pertineant §. 39. 40. 41.

§. 1.

AD communem totius Reipublicæ contextum explicandum, tandem etiam pertinet conſideratio *Judiciorum Germanico-*

rum de quibus peculiaris exſtat diſſertatio Conringii, noſtrum eſt, brevem judiciorum illorum hic texere hiſtoriam, ac ex ea, in quantum eorum tractatio huc ſpectet, deinde oſtendere.

§. 2. A temporibus igitur Francorum, aut in ſpecie *Caroli M.* (nam, ulterius aſcendere, nil attinet) Reges Germaniæ, per Duces, Comites, Epiſcopos aliosque Proceres, rexere ſubditos ſuos, hinc in univerſum conſiderari poſſunt *judicia ipſorum Regum*, deinde *ſubditorum* ac tandem *Procerum*.

§. 3. Et diſtincte quidem judicia illa, a prima periodo, usque ad noſtra tempora, ſpectabimus, non vero eadem, juxta diverſas periodos, conjungemus, quod placuit Conringio, nam ex tractatione ſeparatim inſtituta, & evidentius indoles eorum apparet, & ſimul conſtat, quæ judicia, ad communem civitatis Germanicæ contextum, ſpectent, adeoque hujus loci ſint.

§. 4. Reges igitur, tam quoad cauſas civiles quam criminales, *Concilio Procerum* & *populi* ſubfuiſſe olim, poſtea vero Concilii autoritatem, ad *Electores ſolos*, & *Pontificem Romanum* tranſire cœpiſſe cenſet Conring. *diſſert de judic. Germ.* §. 22. 43. *ſeqq.* cui conſentit Monzamb. *c.* 5. §. 14. 15.

§. 5. Sed uti Pontifex nunquam pro legitimo

timo judice haberi poteſt, utut ſæpius illud munus affectarit, *vid.* LEHM. *Chron. Spir. l. 5. c.* 34. ita, vel olim concilium Procerum & populi, vel hodie Electores, quicquam *pro imperio* in Reges & Imperatores decernere potuiſſe aut poſſe, nunquam probabitur, ſive de cauſa criminali, ſive civili quæſtio ſit, KULPIS. *ad Monzamb. d. c.* 5. §. 14. hinc *vera Regum judicia* nec fuerunt olim, nec hodie ſunt; quare de iis nihil etiam nunc dici poteſt, *vid. l. 5. c.* 4. §. 5. *ſeqq. add.* LEHM. *d. tr. l.* 5. *c.* 28. 32. *l.* 7. *c.* 3.

§. 6. *Judicia ſubditorum* ut recte declarentur, videntur omnes ſubditi, in duas claſſes, diſtinguendi, vel enim occurrunt, in *ditionibus Eccleſiaſticis*, quæ ad Epiſcopatus & Monaſteria pertinent, vel *ſecularibus*, quæ dominio eccleſiaſtico exemtæ manſerunt.

§. 7. In *his* ſubditi, juxta certos diſtrictus, ſubfuerunt *Gravionibus*, qui ſuos *Scabinos* ſeu Aſſeſſores, & *Sculteſios* ſeu ſubſtitutos in vicis habuerunt CONRING. *d. diſſert* §. 25. *ſeqq.* Clerici tamen, Epiſcopis ſubfuerunt, nec non Laici, quoad cauſas Eccleſiaſticas, imo, ſucceſſu temporis, quasvis lites Epiſcoporum deciſioni committere licuit ID. §. 31. 34. 76. 77. *ſeqq.* MONZAMB. *c.* 5. §. 14.

§. 8. Illud autem probabile eſt, Epiſcoporum diœceſes, Gravionum pagis, fuiſſe am-

pliores, aut certe, iisdem plane limitibus, non circumſcriptas; Hinc videntur ſubinde ejusdem pagi ſubditi, ad diverſos Epiſcopos pertinuiſſe, aut multorum pagorum, eundem Epiſcopum, velut judicem, agnoviſſe, juxta modum antea expoſitum. Aliter ſentit Lehm. *Chr. Spir. l.* 2. *c.* 18. ſibi tamen non ſatis conſtans *l.* 4. *c.* 9. & Coccej *J. P. P. c.* 18. §. 36.

§. 9. In *illis*, jurisdictio ſecularis non ad *Graviones*, ſed Eccleſiarum ac Monaſteriorum *Advocatos*, pertinuit Conring *d. l.* §. 35. *Jurisdictio* vero *eccleſiaſtica*, dubio procul Epiſcopis & Prælatis hic quoque eſt aſſerenda.

§. 10. Ab iſtis judicibus fuit provocatum ad *ipſum Regem*, vel Ejus *palatium*, *ſeu judicium aulicum*, non tamen temere Id. §. 38. 39. ſed *Miſſi Regii*, non tam appellationibus recipiendis, ut cenſet Id. §. 36. 37. quam viſitationi potius videntur vacaſſe, niſi appellationis nomine latius velis uti.

§. 11. Hæc judiciorum privatorum ratio, tempore *Caroli M.* & *Ludovici Pii*, obtinuiſſe creditur Conring. *d. l.* §. 40. Ad illius ætatem refertur quoque *origo Judicii Weſtphalici* ſeu *occulti* & *Vemici. vid.* Maurit. *de Judic. Rothwil. c.* 1. §. 3. *ſeqq.* Coccej. *J. P. P. c.* 9. §. 13. *add* Glasen. *ad Nemes. Carolin. art.* 193. aliis tamen ea de re dubitantibus Conring. *d.*

§. 40.

§. 40. & *de O. J. G. c.* 29. GRYPHIAND. *de Weichbild. c.* 54. SCHWED. *ſect. 1. c.* 14. §. 14.

§. 12. Sive autem tempora illa attigerit judicium illud Weſtphalicum, ſive iisdem ſit recentius, judicum ordinariorum jurisdictionem videtur limitaſſe; fuit enim judicium vagum, nulli certo diſtrictui adſtrictum, cognitionem criminum, præcipue religionem reſpicientium, ſibi vindicans, & nulli provocationi obnoxium, adde tamen DATT. *de pac. publ. l.* 4.

§. 13. Uti autem hoc judicium, vel ejus abuſus merito reprehenditur, dum, immani crudelitate ad religionem homines coëgit, ac, modo penitus abſurdo & inhumano, proceſſus contra delinquentes inſtituit, ita, circa reliqua judicia, hoc omnino etiam reprehendi debet, quod quædam Laicorum cauſæ, ſub nomine cauſarum eccleſiaſticarum, Epiſcoporum cognitioni fuerint ſubjectæ.

§. 14. Majorem vero reprehenſionem meretur illa ſuperſtitio, qua tandem, omnes Laicorum cauſæ, Epiſcoporũ judicio ſubmiſſæ fuerunt, nam inde nihil niſi confuſio oriri potuit, quæ etiam hodienum ſuperat, præterea illo inſtituto, Clerici, ad ſtabiliendum imperium ſeculare, ſunt velut invitati, ceu CONRING. quoque agnoſcit *d. l.* §. 34. cujus adeo doctrina, cum epicriſi, quam IDEM de

his

his judiciis dedit *d. l.* §. 41. non ſatis convenit.

§. 15. Ad *Caroli M.* ſucceſſores, illam judiciorum privatorum rationem, fuiſſe transmiſſam, ex communibus præſumtionum principiis, recte aſſeritur, mox tamen fluctuare, ac, admutationem, ſe componere cœpit.

§. 16. Omnis autem mutatio in eo poſita eſt, quod Magiſtratus juriſdictionem, nomine Cæſaris hactenus exercitam, ſibi velut propriam attribuere cæperint, quam etiam per eosdem gradus & iisdem mediis, quibus univerſum jus territoriale, tandem, maximam partem conſecuti ſunt.

§. 17. Nam Epiſcopi & Prælati, excuſſis Advocatis, juriſdictionem Secularem acquiſiverunt, Ducibus & Comitibus juriſdictio hæreditario jure conceſſa, Miſſi deſierunt, per privilegia, de non appellando libertati Procerum amplius proſpectum eſt, *add.* Lehm. *Chr. Spir. l. 5. c. 116. 125. l. 7. c. 13. in addit. in fin.*

§. 18. Conſervandæ tamen juriſdictioni Imperatoris, in certis diſtrictibus, inſtitutum eſt judicium Rothwilenſe, manſit etiam ſuo modo provocatio ad judicium aulicum, imo cum, propter invaleſcentem juris Canonici & Romani uſum, lites & provocationes multiplicarentur, inſtitutum, ob hanc quoque cauſam, fuit judicium Camerale Conring. *d. l.* §. 82. *ſeqq.*

§. 19.

§. 19. Ab iniquitate vero judicii Weſtphalici Proceres & ſubditi Germaniæ liberati ſunt, poſtquam illud penitus à *Maximiliano I.* fuit ſublatum, quod ſi hanc abrogationem admittere nolis, increſcens Statuum poteſtas videtur illud judicium deſtruxiſſe, *vid.* MAURIT. *d. l. c.* 1. §. 7. SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 14. §. 14.

§. 20. Jurisdictio tamen eccleſiaſtica, tum temporis adhuc fuit penes Epiſcopos, Pontifici Romano ſubordinatos, per conventiones vero religioſas, & inprimis inſtrumentum pacis, hanc etiam jurisdictionem, Status proteſtantes nacti ſunt, *vid. l.* 2. *c.* 5. §. 24. *ſeqq. c.* 6. §. 22. *l.* 3. *c.* 6. §. 7. *ſeqq.* §. 63. *ſeqq.* à quo etiam, omnis poteſtatis judiciariæ complementum, ultimato dependet.

§. 21. Superſunt *judicia Procerum.* Nimirum tam Comites quam Epiſcopi, in officio negligentes, ſubfuerunt judicio Miſſorum, in cauſis quoque minoribus aliis, Solius Regis arbitrio fuere ſubjecti CONRING. *d. l.* §. 24. 36. 38.

§. 22. In cauſis autem majoribus, ſo eines Fürſten Leib/ Ehre oder Lehnſchafft betreffen/ ſemper quoque judicavit Imperator, num vero *ſolus*, an *adhibito Principum Senatu* quæritur? quidam illud, alii hoc affirmant, argumenta utriusque partis recenſet quoque SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 9. §. 11. *ſeqq.*

§. 23.

§. 23. Putaverim diſtinguenda eſſe tempora; A Carolinis temporibus, usque ad *Maximiliani I.* ætatem, Cæſarem ſemper adhibuiſſe conſilium Principum, per exempla ſatis probavit CONRING. *d. l.* §. 23. *48. ſeqq.* adjiciens §. 52. controverſias, brevi & ſimplici proceſſu, ac ab ipſo quidem Cæſare Principibusque, fuiſſe terminatas, *add.* LEHM. *Chron. Spir. l. 4. c. 2. l. 5. c. 63. 89. l. 7. c. 11. n. 2. c. 71. 76. 86. 88. 113. 114.*

§. 24. Nec videtur ea res *nudi arbitrii*, ſed potius *neceſſitatis* fuiſſe, quod ex indole *imperii limitati*, ac *libertatis Statuum*, majori gradu deinde ſubſecutæ, inprimis patere videtur: Quod autem Proceres, judicium tale, expreſſe ſibi etiam ſtipulati ſint, ceu nonnulli volunt, id parum probabile eſt, *vid.* SCHWED. *d. c. 9.* §. *12.*

§. 25. Neque tamen unica illa judicandi ratio, per ea tempora, ſemper obtinuit, nam poſt tempora *Friderici II.* præcipue, cœpit *jus manuarium* ſeu *hoſtiles diffidationes*, LEHM. *l. 7. c. 3. ſeqq.* controverſiæ etiam Procerum, in *judicio Auſtregarum*, tractari cœperunt CONRING. *d. l.* §. *53. 54. 93. 94.*

§. 26. Imo Pontifices quoque, cauſas Principum ſeculares, ad ſe traxerunt, nam, imminuta Cæſarum poteſtate, ſæpe vel ſuperſtitio, vel commodi privati ſtudium, Principes com-

compulit, ut Pontificis judicio controverſias ſubmittere non dubitaverint Id. *d. l. §. 55. 56. add.* Lehm. *Chr. Spir. l. 5. c. 121. 122. l. 7. c. 3. 6. 85. p. m. 809. l. 7. c. 109.*

§. 27. Iſta tamen Pontificum Romanorum iniquitas, abrogata quodammodo eſt, ætate *Maximiliani I.* Eodem tempore jus manuarium ſublatum, Auſtregæ limitatæ Idem. *d. l. §. 57. ſeqq.* Inſtituta quoque eſt Camera imperialis, imo, auſpiciis *Caroli V.* poteſtas, de maximis Principum cauſis, cognoſcendi, judicio aulico aſſeri cæpit Idem. *§. 65. 100. add.* Lehm. *l. 7. c. 118. in addit.*

§. 28. Poſt tempora igitur *Maximiliani I.* conſilium principum, das Fürſtenrecht / per judicium aulicum, videtur eſſe expunctum, *proprio Statuum conſenſu*, dum cauſas majoris momenti, ad id judicium vel detulerunt, vel deferri paſſi ſunt.

§. 29. Hæc vera ratio ceſſantis judicii Principum nobis eſſe videtur, quæ adeo ſaltem, quoad tempora recentiora, obtinet. Qui autem ſimpliciter judicium Principum negant, illi aliis rationibus uti ſolent, *vid.* Rhet. *J. J. P. l. 4. tit. 4. §. 11. n. 1.* ſed uti ſententia illa, quoad tempora antiquiora, à veritate omnino abludit, ita rationes etiam non concludunt, inprimis incongruum argumentum eſt, quod ex *1. F. 18.* deſumitur, *vid.* Schwed. *d. c. 9. §. 14.*

§. 30.

§. 30. Qui autem etiam, poſt hæc tempora, judicium Principum aſſerunt, ut poſt alios MONZAMB. *c.* 5. §. 15. SCHWED *d. c.* 9. §. 15. illi ſolum conſideraſſe videntur, quid *Status Germaniæ & libertas Procerum* poſtulet, non etiam, quid juxta *Statuum conſenſum* ſit dicendum.

§. 31. Ob *quas cauſas* vero, Proceres, in jurisdictionem judicii aulici, cum Præjudicio libertatis propriæ, conſenſerint, id cuivis perſpicaci conjiciendum relinquimus; Auſim tamen dicere, *modum procedendi, jure canonico & civili introductum*, & hinc enatum *diuturni proceſſus præjudicium*, quo Germanorum animi ſenſim imbui cœperunt, multum ad hoc contuliſſe.

§. 32. Equidem ſunt, quæ de Statuum *diſſenſu* teſtari, ac adeo, autoritatem judicii aulici, elevare videantur, *vid.* CONRING. *d. diſſert.* §. 63. SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 9. §. 14. *n.* 2. *J. P. art.* 8. §. 2. *R. J.* 1654. §. 188. verum uti non deſunt, quæ ad ea poſſint reſponderi, *vid.* RHET. *d. tit.* 4. §. 11. SCHWED. *d. n.* 2. ita *conſenſum* & verba, *v. J. P. art.* 5. §. 55. *art.* 4. §. 57. & antiqua pariter, *vid.* CONRING. *d. diſſert.* §. 65. 100. KULPIS *ad Monzamb. c.* 5. §. 15. ac recentia exempla, ſatis oſtendunt.

§. 33. Conſenſum tamen, omni exceptione majorem, nolim ego aſſerere; In ſpecie, quo-

quoad infligendam banni pœnam, judicii aulici autoritas, extra controverſiam, non eſt poſita, ſed hujus rei determinatio, ad Comitia remiſſa *J. P. art.8. §. 3.* Electoribus interim modum velut proviſionarium introducentibus *C. L. art. 28.* non tamen, ſine reliquorum Statuum contradictione, *vid.* Grundf. *p. 3. c. 3. art. 28. p. 222.*

§. 34. Hactenus dicta pertinent ad *Proceres imperii, qua tales*, eorumque *cauſas ſeculares*; Cuinam vero judicio, Proceres Eccleſiaſtici, *qua Clerici*, aut Status ſeculares, quoad *cauſas eccleſiaſticas* ſubfuerint, id explicandum reſtat.

§. 35. Olim igitur Monachi, eorumque Præpoſiti & Abbates, ſubfuerunt Epiſcopis, cauſæ vero Epiſcopales, in Synodo, & coram Metropolitano, ſunt agitatæ, ut aliquando, invaleſcente ſenſim hierotyrannide, licuerit ad Papam provocare, niſi ſententia ſynodalis, Regis decreto, eſſet confirmata CONRING. *d. diſſert. §. 31. ſeqq. add.* LEHM. *l. 3. c. 24. in fin.*

§. 36. An ævo Carolingico, cauſæ Eccleſiaſticæ Procerum ſecularium, in eodem judicio fuerint agitatæ, id non ſatis liquet; fortaſſis diſtinctio cauſarum ſecularium & eccleſiaſticarum, tum nondum ſatis invaluerat.

§. 37. Poſtea, artibus aulæ papalis, eo de-

ventum eſt,ut Status Eccleſiaſtici, in *perſonalibus*, ſeu clarius, qua *Clerici*, ſubſint judicio Papæ, in realibus vero, ſeu qua *Status imperii*, communibus Germaniæ judiciis Conring. *d. l.* §. *66. ſeqq.* ad idem Papæ judicium, cauſæ quoque eccleſiaſticæ Procerum Secularium, ultimato tandem ſunt devolutæ.

§. 38. Ab iſto tamen Pontificum dominatu, liberati ſunt Proteſtantes Status, tam Eccleſiaſtici quam Seculares. Ipſi etiam Catholici, procul dubio, à Curia Romana, mitius hodie tractantur, ne forte iniquius habiti, exemplo Proteſtantium, jugum illud injuſtum excutiant.

§. 39. Ex brevi hac judiciorum germanicorum hiſtoria, nunc oſtendendum eſt, in quantum illorum tractatio ad juris publici diſciplinam pertineat.

§. 40. Nimirum, judiciis dudum obſoletis, nec non, quæ ſtatus, in ſuos ſubditos, vi ſuperioritatis Territorialis, exercent, omiſſis (illorum enim conſideratio, ad Jurisprudentiam curioſam, horum, ad privatam, pertinet) ſola illa Imperii judicia, quibus vel ipſi Status ſubſunt, vel, ad quæ, eorum ſubditi, appellant, aut, quæ Statuum poteſtatem judiciariam, ſuo concurſu, temperant, hic conſiderari debent.

§. 41. Quare deinceps agendum erit (1) de

de judicio Rothvvilenſi, ſimilibusque (2.) *Auſtregarum* (3.) *Camerali* (4.) *Aulico Imperatoris*; Cum vero iſta paſſim tradantur, præterea etiam multa hic uſu magis, quam præceptis diſcenda ſint, ideo, quantum fieri poterit, breviſſimi erimus.

CAP. II.

De Judicio Rothvvilenſi.

SUMMARIA.

Judicii Rothvvilenſis definitio §. 1. origo §. 2. perſonæ §. 3. juriſdictio §. 4. 5. 6. quæ valde limitata per privilegia exemtionis §. 7. 8. 9. 10. eſt ordinaria §. 11. ſummis tribunalibus ſubjecta §. 12. eſt hoc judicium primæ & ſecundæ inſtantiæ §. 13. non concurrit cum ſuperioribus §. 14. ſententias exequitur §. 15. 16. præſenti Germaniæ ſtatui non convenit §. 17. ac recte aboleri poteſt §. 18. judicia ſimilia §. 26.

§. 1.

AD judicia Statuum juriſdictionem potiſſimum, concurſu ſuo temperantia, pertinet judicium *Rothvvilenſe*, quod eſt *Collegium Judicis & & Aſſeſſorum, nomine & autoritate Cæſaris, per certas Germaniæ provincias, jus dicentium.*

§. 2. Inſtitutum creditur ab Imperatore

pliores, aut certe, iisdem plane limitibus, non circumſcriptas; Hinc videntur ſubinde ejusdem pagi ſubditi, ad diverſos Epiſcopos pertinuiſſe, aut multorum pagorum, eundem Epiſcopum, velut judicem, agnoviſſe, juxta modum antea expoſitum. Aliter ſentit LEHM. *Chr. Spir. l.* 2. *c.* 18. ſibi tamen non ſatis conſtans *l.* 4. *c.* 9. & COCCEJ *J. P. P. c.* 18. §. 36.

§. 9. In *illis*, jurisdictio ſecularis non ad *Graviones*, ſed Eccleſiarum ac Monaſteriorum *Advocatos*, pertinuit CONRING. *d. l.* §. 35. *Jurisdictio* vero *eccleſiaſtica*, dubio procul, Epiſcopis & Prælatis hic quoque eſt aſſerenda.

§. 10. Ab iſtis judicibus fuit provocatum ad *ipſum Regem*, vel Ejus *palatium*, *ſeu judicium aulicum*, non tamen temere ID. §. 38. 39. ſed *Miſſi Regii*, non tam appellationibus recipiendis, ut cenſet ID. §. 36. 37. quam viſitationi potius videntur vacaſſe, niſi appellationis nomine latius velis uti.

§. 11. Hæc judiciorum privatorum ratio, tempore *Caroli M.* & *Ludovici Pii*, obtinuiſſe creditur CONRING. *d. l.* §. 40. Ad illius ætatem refertur quoque *origo Judicii Weſtphalici* ſeu *occulti* & *Vemici. vid.* MAURIT. *de Judic. Rothwil. c.* 1. §. 3. *ſeqq.* COCCEJ. *J. P. P. c.* 9. §. 13. *add* GLASEN. *ad Nemes. Carolin. art.* 193. aliis tamen ea de re dubitantibus CONRING. *d.*

§. 40.

§. 40. & *de O. J. G. c.* 29. GRYPHIAND. *de Weichbild. c.* 54. SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 14. §. 14.

§. 12. Sive autem tempora illa attigerit judicium illud Weſtphalicum, ſive iisdem ſit recentius, judicum ordinariorum jurisdictionem videtur limitaſſe; fuit enim judicium vagum, nulli certo diſtrictui adſtrictum, cognitionem criminum, præcipue religionem reſpicientium, ſibi vindicans, & nulli provocationi obnoxium, adde tamen DATT. *de pac. publ. l.* 4.

§. 13. Uti autem hoc judicium, vel ejus abuſus merito reprehenditur, dum, immani crudelitate ad religionem homines coëgit, ac, modo penitus abſurdo & inhumano, proceſſus contra delinquentes inſtituit, ita, circa reliqua judicia, hoc omnino etiam reprehendi debet, quod quædam Laicorum cauſæ, ſub nomine cauſarum eccleſiaſticarum, Epiſcoporum cognitioni fuerint ſubjectæ.

§. 14. Majorem vero reprehenſionem meretur illa ſuperſtitio, qua tandem, omnes Laicorum cauſæ, Epiſcoporũ judicio ſubmiſſæ fuerunt, nam inde nihil niſi confuſio oriri potuit, quæ etiam hodienum ſuperat, præterea illo inſtituto, Clerici, ad ſtabiliendum imperium ſeculare, ſunt velut invitati, ceu CONRING. quoque agnoſcit *d. l.* §. 34. cujus adeo doctrina, cum epicriſi, quam IDEM de

his

his judiciis dedit *d. l.* §. 41. non ſatis convenit.

§. 15. Ad *Caroli M.* ſucceſſores, illam judiciorum privatorum rationem, fuiſſe transmiſſam, ex communibus præſumtionum principiis, recte aſſeritur, mox tamen fluctuare, ac, admutationem, ſe componere cœpit.

§. 16. Omnis autem mutatio in eo poſita eſt, quod Magiſtratus jurisdictionem, nomine Cæſaris hactenus exercitam, ſibi velut propriam attribuere cæperint, quam etiam per eosdem gradus & iisdem mediis, quibus universum jus territoriale, tandem, maximam partem conſecuti ſunt.

§. 17. Nam Epiſcopi & Prælati, excuſſis Advocatis, jurisdictionem Secularem acquiſiverunt, Ducibus & Comitibus jurisdictio hæreditario jure conceſſa, Miſſi deſierunt, per privilegia, de non appellando libertati Procerum amplius proſpectum eſt, *add.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 5. *c.* 116, 125. *l.* 7. *c.* 13. *in addit. in fin.*

§. 18. Conſervandæ tamen jurisdictioni Imperatoris, in certis diſtrictibus, inſtitutum eſt judicium Rothwilenſe, manſit etiam ſuo modo provocatio ad judicium aulicum, imo cum, propter invaleſcentem juris Canonici & Romani uſum, lites & provocationes multiplicarentur, inſtitutum, ob hanc quoque cauſam, fuit judicium Camerale CONRING. *d. l.* §. 82. *ſeqq.*

§. 19.

§. 19. Ab iniquitate vero judicii Weſtphalici Proceres & ſubditi Germaniæ liberati ſunt, poſtquam illud penitus à *Maximiliano I.* fuit ſublatum, quod ſi hanc abrogationem admittere nolis, increſcens Statuum poteſtas videtur illud judicium deſtruxiſſe, *vid.* MAURIT. *d. l. c. 1.* §. 7. SCHWED. *ſect. 1. c. 14.* §. 14.

§. 20. Jurisdictio tamen eccleſiaſtica, tum temporis adhuc fuit penes Epiſcopos, Pontifici Romano ſubordinatos, per conventiones vero religioſas, & inprimis inſtrumentum pacis, hanc etiam jurisdictionem, Status proteſtantes nacti ſunt, *vid. l. 2. c. 5.* §. 24. *ſeqq. c. 6.* §. 22. *l. 3. c. 6.* §. 7. *ſeqq.* §. 63. *ſeqq.* à quo etiam, omnis poteſtatis judiciariæ complementum, ultimato dependet.

§. 21. Superſunt *judicia Procerum.* Nimirum tam Comites quam Epiſcopi, in officio negligentes, ſubfuerunt judicio Miſſorum, in cauſis quoque minoribus aliis, Solius Regis arbitrio fuere ſubjecti CONRING. *d. l.* §. 24. 36. 38.

§. 22. In cauſis autem majoribus, ſo eines Fürſten Leib / Ehre oder Lehnſchafft betreffen / ſemper quoque judicavit Imperator, num vero *ſolus*, an *adhibito Principum Senatu* quæritur? quidam illud, alii hoc affirmant, argumenta utriusque partis recenſet quoque SCHWED. *ſect. 1. c. 9.* §. 11. *ſeqq.*

§. 23.

§. 23. Putaverim diſtinguenda eſſe tempora; A Carolinis temporibus, usque ad *Maximiliani I.* ætatem, Cæſarem ſemper adhibuiſſe conſilium Principum, per exempla ſatis probavit CONRING. *d. l.* §. 23. *48. ſeqq.* adjiciens §. 52. controverſias, brevi & ſimplici proceſſu, ac ab ipſo quidem Cæſare Principibusque, fuiſſe terminatas, *add.* LEHM. *Chron. Spir. l. 4. c. 2. l. 5. c. 63. 89. l. 7. c. 11. n. 2. c. 71. 76. 86. 88. 113. 114.*

§. 24. Nec videtur ea res *nudi arbitrii*, ſed potius *neceſſitatis* fuiſſe, quod ex indole *imperii limitati*, ac *libertatis Statuum*, majori gradu deinde ſubſecutæ, inprimis patere videtur: Quod autem Proceres, judicium tale, expreſſe ſibi etiam ſtipulati ſint, ceu nonnulli volunt, id parum probabile eſt, *vid.* SCHWED. *d. c. 9. §. 12.*

§. 25. Neque tamen unica illa judicandi ratio, per ea tempora, ſemper obtinuit, nam poſt tempora *Friderici II.* præcipue, cœpit *jus manuarium* ſeu *hoſtiles diffidationes*, LEHM. *l. 7. c. 3. ſeqq.* controverſiæ etiam Procerum, in *judicio Auſtregarum*, tractari cœperunt CONRING. *d. l.* §. 53. 54. 93. 94.

§. 26. Imo Pontifices quoque, cauſas Principum ſeculares, ad ſe traxerunt, nam, imminuta Cæſarum poteſtate, ſæpe vel ſuperſtitio, vel commodi privati ſtudium, Principes com-

compulit, ut Pontificis judicio controverſias ſubmittere non dubitaverint Id. *d. l. §. 55. 56. add.* Lehm. *Chr. Spir. l. 5. c. 121. 122. l. 7. c. 3. 6. 85. p. m. 809. l. 7. c. 109.*

§. 27. Iſta tamen Pontificum Romanorum iniquitas, abrogata quodammodo eſt, ætate *Maximiliani I.* Eodem tempore jus manuarium ſublatum, Auſtregæ limitatæ Idem. *d. l. §. 57. ſeqq.* Inſtituta quoque eſt Camera imperialis, imo, auſpiciis *Caroli V.* poteſtas, de maximis Principum cauſis, cognoſcendi, judicio aulico aſſeri cæpit Idem. §. *65. 100. add.* Lehm. *l. 7. c. 118. in addit.*

§. 28. Poſt tempora igitur *Maximiliani I.* conſilium principum, das Fürſtenrecht / per judicium aulicum, videtur eſſe expunctum, *proprio Statuum conſenſu,* dum cauſas majoris momenti, ad id judicium vel detulerunt, vel deferri paſſi ſunt.

§. 29. Hæc vera ratio ceſſantis judicii Principum nobis eſſe videtur, quæ adeo ſaltem, quoad tempora recentiora, obtinet. Qui autem ſimpliciter judicium Principum negant, illi aliis rationibus uti ſolent, *vid.* Rhet. *J. J. P. l. 4. tit. 4. §. 11. n. 1.* ſed uti ſententia illa, quoad tempora antiquiora, à veritate omnino abludit, ita rationes etiam non concludunt, inprimis incongruum argumentum eſt, quod ex *1. F. 18.* deſumitur, *vid.* Schwed. *d. c. 9. §. 14.*

§. 30.

§. 30. Qui autem etiam, poſt hæc tempora, judicium Principum aſſerunt, ut poſt alios MONZAMB. c. 5. §. 15. SCHWED. d. c. 9. §. 15. illi ſolum conſideraſſe videntur, quid *Status Germaniæ & libertas Procerum* poſtulet, non etiam, quid juxta *Statuum conſenſum* ſit dicendum.

§. 31. Ob *quas cauſas* vero, Proceres, in jurisdictionem judicii aulici, cum Præjudicio libertatis propriæ, conſenſerint, id cuivis perſpicaci conjiciendum relinquimus; Auſim tamen dicere, *modum procedendi, jure canonico & civili introductum*, & hinc enatum *diuturni proceſſus præjudicium*, quo Germanorum animi ſenſim imbui cœperunt, multum ad hoc contuliſſe.

§. 32. Equidem ſunt, quæ de Statuum *diſſenſu* teſtari, ac adeo, autoritatem judicii aulici, elevare videantur, *vid.* CONRING. *d. diſſert.* §. 63. SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 9. §. 14. *n.* 2. *J. P. art.* 8. §. 2. *R. J.* 1654. §. 188. verum uti non deſunt, quæ ad ea poſſint reſponderi, *vid.* RHET. *d. tit.* 4. §. 11. SCHWED. *d. n.* 2. ita *conſenſum* & verba, *v. J.P. art.* 5. §. 55. *art.* 4. §. 57. & antiqua pariter, *vid.* CONRING. *d. diſſert.* §. 65. 100. KULPIS *ad Monzamb. c.* 5. §. 15. ac recentia exempla, ſatis oſtendunt.

§. 33. Conſenſum tamen, omni exceptione majorem, nolim ego aſſerere; In ſpecie,

quo-

quoad infligendam banni pœnam, judicii aulici autoritas, extra controverſiam, non eſt poſita, ſed hujus rei determinatio, ad Comitia remiſſa *J. P. art.8. §. 3.* Electoribus interim modum velut proviſionarium introducentibus *C. L. art. 28.* non tamen, ſine reliquorum Statuum contradictione, *vid.* Grundſ. *p. 3. c. 3. art. 28. p. 222.*

§. 34. Hactenus dicta pertinent ad *Proceres imperii, qua tales*, eorumque *cauſas ſeculares;* Cuinam vero judicio, Proceres Eccleſiaſtici, *qua Clerici*, aut Status ſeculares, quoad *cauſas eccleſiaſticas* ſubfuerint, id explicandum reſtat.

§. 35. Olim igitur Monachi, eorumque Præpoſiti & Abbates, ſubfuerunt Epiſcopis, cauſæ vero Epiſcopales, in Synodo, & coram Metropolitano, ſunt agitatæ, ut aliquando, invaleſcente ſenſim hierotyrannide, licuerit ad Papam provocare, niſi ſententia ſynodalis, Regis decreto, eſſet confirmata Conring. *d. diſſert. §. 31. ſeqq. add.* Lehm. *l. 3. c. 24. in fin.*

§. 36. An ævo Carolingico, cauſæ Eccleſiaſticæ Procerum ſecularium, in eodem judicio fuerint agitatæ, id non ſatis liquet; fortaſſis diſtinctio cauſarum ſecularium & eccleſiaſticarum, tum nondum ſatis invaluerat.

§. 37. Poſtea, artibus aulæ papalis, eo de-

de judicio Rothvvilenſi, ſimilibusque (2.) *Auſtregarum* (3.) *Camerali* (4.) *Aulico Imperatoris*; Cum vero iſta paſſim tradantur, præterea etiam multa hic uſu magis, quam præceptis diſcenda ſint, ideo, quantum fieri poterit, breviſſimi erimus.

CAP. II.

De Judicio Rothvvilenſi.

SUMMARIA.

Judicii Rothvvilenſis definitio §. 1. *origo* §. 2. *perſonæ* §. 3. *juriſdictio* §. 4. 5. 6. *quæ valde limitata per privilegia exemtionis* §. 7. 8. 9. 10. *eſt ordinaria* §. 11. *ſummis tribunalibus ſubjecta* §. 12. *eſt hoc judicium primæ & ſecundæ inſtantiæ* §. 13. *non concurrit cum ſuperioribus* §. 14. *ſententias exequitur* §. 15. 16. *præſenti Germaniæ ſtatui non convenit* §. 17. *ac recte aboleri poteſt* §. 18. *judicia ſimilia* §. 26.

§. 1.

AD judicia Statuum juriſdictionem potiſſimum, concurſu ſuo temperantia, pertinet judicium *Rothvvilenſe*, quod eſt *Collegium Judicis & Aſſeſſorum, nomine & autoritate Cæſaris, per certas Germaniæ provincias, jus dicentium*.

§. 2. Inſtitutum creditur ab Imperatore

Conrado, anno 1146. *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l. 5. c. 50.* CONRING. *de judic. German.* §. 92. hinc etiam *ſolius Cæſaris judicium* vulgo exiſtimatur, licet hodie quædam occurrant, quæ ejus, à toto imperio, dependentiam partialem, arguant, qualia conſignavit MAURIT. *de judic. Rothwil. c. 2. §. 5. in fin.*

§. 3. *Præſes* judicii, ſub nexu feudali, perpetuus eſt *Comes Sulcenſis*, *vid.* RHET. *J. J. P. l. 4. tit. 5.* §. 5. SCHWED. *ſect. 1. c. 14.* §. 6. qui *Vice-præſidibus* ac *Aſſeſſoribus* ſtipatur, quos paſſim exponunt, *vid.* SCHWED. *ſect. 1. c. 14.* §. 6. Habet etiam hoc judicium, alias *perſonas acceſſorias*, de quibus tamen quædam dicere nil attinet, cum earum *conſtitutio* & *officium* ex principiis generalibus facile intelligatur.

§. 4. Intelligendæ autem judicii hujus juriſdictioni & competentiæ, requiritur, ut ad *certum diſtrictum*, in eo *contentas perſonas*, ac earum *cauſas* reſpiciamus.

§. 5. Pertinet juriſdictio Rothwilenſis judicii, ad circulum *Auſtriacum*, *Franconicum*, *Svevicum* & *Rhenanum*, ut tamen integros non complectatur.

§. 6. Exercetur autem in *omnes perſonas*, quoad *omnes cauſas*, *voluntariæ* & *contentioſæ* juriſdictionis, *civiles* & *criminales*, ad cauſas tamen *feudales* & *ſpirituales* eadem non pertinet, *vid.* MAURIT. *d. c. 2.* §. 7. 9. *c. 3.* §. 1. 2. 5.

§. 7.

§. 7. Sed iſta procedunt, *niſi exemtio doceatur*, quæ hic frequentiſſima eſt, ut forte nullus majorum gentium Status, in diſtrictu Rothwilenſi, occurrat, quin ipſe, & plerumq; etiam ejus ſubditi, exemti ſint, *vid.* MAURIT. *d. c. 2.* §. *9. 10.* SCHWED. *d. l.* §. *4.*

§. 8. Exemtionis vero privilegium Rothwilenſibus eſt inſinuandum, quo facto, cauſæ exemtæ, à judicio illo, avocantur, vel exemtionis privilegium ſtatim opponitur, MAURIT. *d. l. c. 3.* §. 3. c. 4. §. 4.

§. 9. Uti autem iſti privilegio renunciari poteſt (non tamen à ſubditis, in præjudicium dominorum ſuorum, ID. *c. 2.* §. 11. *c.* 3. §. 3.) ita regulariter illud ad *cauſas reſervatas* **Ehhafften**/ non pertinet, ID. *c. 3.* §. 4. *5. c. 2.* §. *11.*

§. 10. Poſſe tamen, etiam contra *caſus reſervatos*, privilegia exemtionis concedi, imo conceſſa eſſe, certum eſt ID. *d. c.* 2. §. 11. nec exciperem *caſum denegatæ juſtitiæ*, quicquid etiam Rothwilenſes, vel alii cauſentur.

§. 11. De cætero juriſdictio hujus judicii dicitur *ordinaria*, i. e. ea intentione conceſſa, ut perpetuo duret, hinc morte Cæſaris non exſpirat, ſed, vacante ſolio, judicium continuatur, & quidem nomine ordinarii judicis, ac ſub ſigillo dicaſteriali, quod quidem, Scriptoribus quibusdam, viſum non fuit, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. 7.

§. 12. A. Judicio Rothwilenſi, poteſt appellari ad Cameram vel Judicium aulicum *R. J.* 1570. §. und nachdem uns 71. *C. L. art. 18.* quodſi, citra appellationẽ, alio remedio cauſa transferenda ſit, ſolum judicium aulicum, competens eſſe, quidam exiſtimant, *vid.* MAURIT. *d. l. c.* 4. §. 1. 5. *add.* RHET. *J. J. P. l.* 4. *tit.* 5. §. 5.

§. 13. De cætero, ad judicium Rothwilenſe, cauſæ deferuntur, vel per *modum ſimplicis querelæ,* (dum vel Status coram eo conveniuntur, *vid.* SCHWEDER. *ſect.* 2. *c.* 17. §. 12. *in fin.* vel id, cum Statuum territorialibus Magiſtratibus, concurrit electivè & cumulativè MAURIT. *d. l. c.* 2. §. 8.) vel *per Viam appellationis* MAURIT. *c.* 4. §. 3. quod ultimum, ad ſolos Statuum ſubditos, videtur reſtringendum.

§. 14. Licet autem, quædam cauſæ promiſcue, ad judicium Aulicum, Camerale & Rothwilenſe, deferri queant, hoc tamen, cum illis, eo reſpectu, *concurrentem habere jurisdictionem,* dici non poteſt, quia judiciis illis Superioribus, cauſas à Rothwilenſi avocare licet, quæ avocatio concurſui contrariatur MAURIT. *d. l. c.* 2. §. 8.

§. 15. Jurisdictionis effectus eſt, *Executio,* quam Rothwilenſes Status imperii, vel aliis, qui iſti judicio obſequium debent, committere

tere ſolere teſtatur MAURIT. *d. l. c. 4. §. 4.*

§. 16. Diſtinctius forte dicendum; ſi cauſa reſpiciat Statum, executionem aliis Statibus, & fortaſſis circulo demandari; ſi Statuum ſubditos, illi Statui, cui reus ſubeſt, quin de cætero tota illa executio frigeat, dubitandum non videtur.

§. 17. Cum autem judicium illud, præſens imperii ſtatus, velut repudiet, ideo ſæpe Ordines imperii, de eo, queſti ſunt, ejusque abolitionem urſerunt, *vid.* MAURIT. *d. diſſert. c. 4. §. 6. 7.* ſed hactenus querelæ effectu caruere, cujus rei ratio, peritis facile ſubolet.

§. 18. Illud certum, regulas juſtitiæ non obſtare, quo minus judicium illud aboleatur, quod tamen Rothwilenſes, *memoriali* quodam, quod per excerpta refert MAURIT. *d. c. 4. §. 7.* perſvadere voluerunt.

§. 19. Nam eſto, *quod, ob bene merita, Rothvvilenſibus judicium illud ſit conceſſum* (de quo tamen dubitant, qui illud, à *Conrado*, inſtitutum negant) facta tamen eſt conceſſio, ſub *conditione Status Monarchici*, qua ceſſante, illa exſpirat.

§. 20. Sub *eadem conditione*, intelligendus eſt *nexus feudalis*, quo Comiti Sulcenſi, munus Præſidis, conceſſum perhibetur; quo facto, nullam judicii perpetuitatem infert.

§. 21. Ex eo autem, quod *tam Comes Sul-*

cenſis, quam civitas Rothwila, judicii nomine, in publicos uſus, aliquid ſolvant, hoc quidem ſequitur, ſublato judicio, ſolutionem iſtam eſſe ceſſaturam, non vero, judicium debere eſſe perpetuum.

§. 22. Nec porro *cum ratione naturali pugnat, ſi Imperator, dum Statuum jura confirmat, propriorum faciat jacturam*, nam iſta potius ſe mutuo conſequuntur, &, ſi Status jure territoriali quiete frui debent, ea utique, quæ illud turbant, tollenda ſunt.

§. 23. Quod ſi autem Rothwilenſes, *limites jurisdictionis, & Reformationem judicii, magna religione obſervant* (de quo tamen aliqui dubitant apud MAURIT. *c. 4. §. 4.*) tum quidem faciunt, quod hactenus eſt ſui officii, ſed inde judicii immutabilitas non ſequitur.

§. 24. Denique *omnia jura & privilegia, civitatibus imperialibus, quidem ſunt confirmata J. P. art. 8. §. 4.* ſed id, procul dubio, intelligendum eſt de juribus, *non controverſis*: aſt controverſa, & quibus, tempore pacis Weſtphalicæ, contradictum eſt, non ſunt confirmata, ſed potius in ſtatu *quo*, ceu loquuntur, relicta, id quod in ſpecie, circa Judicium Rothwilenſe, factum *J. P. art. 5. §. 56. in fin.*

§. 25. Tandem *pactum cum Helvetiis 1463. defendendo huic judicio, à Rothwilenſibus initum,*

tum, *ac poſtea* 1519. *repetitum*, abolitionem non impedit, quod, neſcio, an exiſtimet MAURITIUS *d. c.* 4. §. 7. pertinet enim ad *vim injuſtam*, quæ eo tempore, quo jus manuarium vigebat, inprimis metuenda erat, aſt libertati Germaniæ nec obeſt, obeſſe poteſt.

§. 26. Occurrunt adhuc *alia Judicia*, ejusdem fere, cum Rothwilenſi, indolis ſed nominis obſcurioris. *vid.* SCHWED. *d. c.* 14. §. 11. 12. 13. de quibus, quædam nunc commentari, nec libet, nec licet, maxime cum eorum *indoles* & *Jurisdictio*, nec non utilitas, *in ordine ad totum imperium*, imo etiam Statuum, de iis abolendis, *querelæ* ac *monita*, eorumque *moralitas* & *impedimenta*, ex hactenus dictis quodammodo intelligi queant.

CAP. III.

De Auſtregis.

SUMMARIA.

Auſtregæ §. 1. eorum origo §. 2. 3. 4. tractationis capita §. 5. perſona Auſtregas habentes §. 6. ſeqq. Auſtregarum conſtitutio §. 11. ſeqq. materia §. 15. ſeqq. jurisdictio §. 21. ſeqq. uſus §. 28. Auſtregæ conventionales §. 20. 30. mixta §. 31. faciunt ceſſare legales §. 32. auſtregæ mere arbitrariæ §. 33. 34. 35.

§. 1.

Auſtregæ, à multis expoſitæ, *vid.* Kulpis. *ad Monzamb. c.* 5. §. 19. ſunt *Judices*, *arbitrio quorundam Statuum*, *juxta normam legum fundamentalium*, *eo fine conſtituti*, *ut controverſias quasdam*, *quoad primam inſtantiam*, *ſua ſententia definiant.* Alii, per judicium, hic intelligunt, *diſceptationem cauſæ controverſæ*, eoque ſenſu Auſtregas definiunt, *vid.* Schwed. *p. ſp. ſect.* 2. *c.* 17. §. 4. Sed illa ſuppoſitio, non ad Jus publicum, ſed privatum pertinet.

§. 2. *Origo* Auſtregarum ab interregno, quod *Friderici II.* tempora inſecutum eſt, non tam *teſtimoniis* quam *conjecturis* repetitur, *vid.* Conring. *de judic. German.* §. 53. *add.* Lehm. *Chr. Spir. l.* 5. *c.* 115. 121. *l.* 7. *c.* 6. 12. 48. 85. 108. Poſtea *Maximilianus I.* illas magis efformavit, ſtatuique Reipublicæ attemperavit.

§. 3. Ante Maximilianum, fuerunt *conventionales* i. e. Statuum litigantium voluntate, unice formatæ, poſt illum, *Legales*, i. e. talia judicia, quæ compromiſſo quidem conſtituuntur, ut tamen, juxta præſcriptum legum fundamentalium, illud fiat.

§. 4. Qui igitur *Maximilianum*, eo fine, Auſtregas inſtituiſſe cenſent, *quo Status quoq;*

duas

duas haberent inſtantias, *vid.* OSTERM. *Diſp. Cam.* 6. §. 4. COCCEJ. *J. P. P. c.* 32. §. 24. SCHW. *d. c.* 17. §. 12. *in fin.* illi &, præter fidem hiſtoriæ, unice Auſtregas à *Maximiliano* repetunt, & Cæſari id adſcribunt, quod ejus affectui plane repugnare videtur, niſi forte, laudatam illam cauſam impulſivam, non ad *introductionem*, ſed *confirmationem*, Auſtregarum, referre, eamque non tam ex Cæſaris, quam Procerum *affectu*, repetere velis, *add.* CONRING. *d. l.* §. 61.

§. 5. Intelligendis Auſtregis, hæc potiſſimum conſideranda (1.) *quinam habeant jus eligendi judices Auſtregarios* (2.) *quomodo hi conſtituantur* (3.) *ad quas cauſas, eorum poteſtas, ſe extendat* (4.) *quæ ſit jurisdictionis Auſtregariæ indoles ac vis, in ordine ad judicia ſuperiora.*

§. 6. Circa primum hæc obtinet regula: *omnia imperii membra immediata, ſi reorum partes ſuſtinere debeant, habent, licet non indiſtincte, privilegium Auſtregarum, exceptis civitatibus imperialibus.*

§. 7. Specialem recenſionem, vi regulæ, facile facies, *vid.* SCHWED. *ſect* 2. *c.* 17. §. 7. ubi ſolennes quæſtiones, de Principibus *nondum inveſtitis, de Capitulo, Ducatuum* & *Epiſcopatuum Adminiſtratoribus*, de *Statuum Tutoribus* occurrunt, in quibus affirmativa tenenda eſt.

§. 8.

§. 8. Principibus vero apanagiatis, aut Principum regentium Uxoribus vel liberis, male privilegium Auſtregarum tribui videtur, *vid.* Schwed. *d. l.* §. 8. nam omnes illi juri Territoriali ſubſunt, nec ejus vim poſſunt effugere. Ex quo jactata *O. C. p. 2. tit. 2. ſeqq.* generalitas, facile etiam eliditur.

§. 9. Intuitu autem Auſtregarum, perſonæ indicatæ diſtinguuntur, quod ſint vel *primi ordinis*, quo pertinent Principes, vel *ſecundi ordinis*, quo referendi Prælati ſimplices, Comites, Barones & Nobiles immediati.

§. 10. *Illis* indiſtincte competit jus Auſtregarum ſive ab immediato, ſive mediato, incola vel peregrino, conveniendi ſint. *Hi* vero tum demum illud habent, ſi conveniantur ab actore, Auſtregas habente, *v.* Coccej. *J. P. P. c. 32. §. 30.*

§. 11. *Conſtitutio* judicum auſtregariorum, *vid.* §. 5. fit juxta diverſitatem *ordinis*, modo indicatam. Nam ſi *primi ordinis* perſonæ conveniendæ ſint (1.) ab *actore ejusdem ordinis*, tum Princeps ex quatuor, a reo nominatis, electus, judex eſt, qui, per Conſiliarios ſuos, litem determinat.

§. 12. Si vero (2.) *ab actore ſecundi ordinis, vel qui omnino Auſtregis deſtituitur*; tum octo modi judicem conſtituendi, quos vulgo *vias* appellant, introducti, ac plene deſcripti

ſunt

ſunt in *O. C. p. 2. tit. 4.* paſſim etiam illos recenſet Scriptores, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. *10.* RHET. *J. J. P. l. 4. tit. 2.* §. *15. ſeqq.*

§. 13. Quod ſi autem, *ſecundi ordinis* perſonæ, conveniri debeant, idque (1) à *primi ordinis actore*, tum duplex modus judicem conſtituendi, præſcriptus eſt *O. C. p. 2. tit. 3.* (2) *ab ejusdem ordinis actore*, tum itidem duplex conſtituendi ratio obtinet *O. C. p. 2. tit. 5.* SCHWED. *d. l.* §. *11. add.* COCCEJ. *d. c. 32.* §. *31. ſeqq.*

§. 14. In genere id notant, judices electos, debere munus delatum ſuſcipere; alias vel ab ipſo reo, ſi ei ſubſint, vel à Camera aut judicio aulico, mandatis pœnalibus, ad hoc cogi.

§. 15. Non autem in *omnibus cauſis* Auſtregæ judicare poſſunt, *vid.* §. *5.* nam ab earum jurisdictione excipiuntur (1) *cauſæ feudales* (2) *ſpirituales*, *v.* LEHM. *Chr. Spir. l. 7. c. 105.* & ſpeciatim, *matrimoniales* (3) *criminales* (4) *vectigales*, quæ Electores reſpiciunt (5) *prætendentiæ* (6) *ſævitiæ erga ſubditos* (7) *pacis profanæ & religioſæ* (8) *ex L. diffamari* (9) *poſſeſſoriæ* (10) *pignorationis* & *arreſti* (11) *violati privilegii Cæſarei* (12) *juramenti relaxandi ad effectum agendi* (13) *tutelarum* & *curatorum* (14) *executivæ* (15) *teſtimonii ad perpetuam rei memoriam* (16) *fiſcales* & forte aliæ. *vid.* BECHMANN. *exercit. jur. publ. 10.* §. *32. ſeqq.*

§. 16.

§. 16. Adeo vero has cauſas exceptas dicunt, ut ne quidem *per modum reconventionis*, Auſtregis queant ſubjici, non tamen, omnium ſcriptorum, eadem hic eſt ſententia, in quas otioſas controverſias, multis inquirere, operæ pretium non videtur.

§. 17. Pertinent igitur ad Auſtregas, *cauſæ civiles*, ut tamen, & earum intuitu, jurisdictio auſtregaria aliquando ceſſet. Nimirum (1.) *ob qualitatem actoris*, ſi ſit perſona *miſerabilis*, vel cum actore ad auſtregas adſtricto, concurrat *actor ab iis immunis*, *vid.* OSTERM. *diſſ. Cam.* 6. §. 30. *ſeqq.*

§. 18. (2) *Ex perſona rei*, ſi auſtregis *renunciet*, etiam invito actore, *vid.* SCHWED. *d. c.* 17. §. 15. in *bannum incidat*, aut, in *conſtituendis auſtregis*, ſit *moroſus*.

§. 19. (3) Ob *connexitatem cauſarum*, quæ in caſu *rei Auſtregarii*, *cum non Auſtregario concurrentis*, *in cauſa generali*, nec non *poſſeſſorio* & *petitorio* cenſetur adeſſe.

§. 20. (4) Ob *neceſſitatem reconventionis* ut & forte (5) ob *qualitatem judicii*, *alii ſubjecti*, v. gr. Rothwilenſis *vid.* SCHWED. *d. c.* 17. §. 12. *in fin.* vix autem (6.) ob *factum judicis*, in ſuſcipiendo ſcil. munere auſtregario, moroſi, nam & cogi ſolet, & in caſu perſeverantis contumaciæ, alius eligi poteſt.

§. 21. Ex his *indoles jurisdictionis auſtregariæ*,

gariæ, facile explicari poteſt, *v.* §. *5.* nam manifeſtum eſt, quod eadem, per *compromiſſum,* ſeu *partium litigantium conſenſum*, excitetur, adeoque hactenus Auſtregæ, alia *arbitria* imitentur.

§. 22. Quicquid autem leges fundamentales hic diſpoſuerunt, id non pertinet ad *jurisdictionem actu producendam,* ſed potius, ad *facultatem & modum eligendi* Auſtregas, nec non *earum exercitium;* quæ omnia, non ſolius Cæſaris arbitrio, ſed ejus potius, & Statuum conſenſu, effecta eſſe, ex *conditione civitatis,* facile patet, circa quod caput, perverſe philoſophatur BECHMAN. *d. exercit.* 10. §. 4. *dum judices Auſtregarios, à ſolo Cæſare, habere jurisdictionem,* pronunciat.

§. 23. Juxta leges igitur publicas, judices Auſtregarii, conſenſu partium electi, ſuo nomine judicant, ſuſpenſa jurisdictione Cameræ & judicii aulici, *vid. J. P. art. 5.* §. *56. vid.* SCHWED. *d. c.* 17. §. 12. omnis tamen cognitio, intra ſemeſtre ſpatium, vel, ad ſummum, annum & diem, finiri debet, ex doctrina OSTERMANNI *d. diſp.* 6. §. 28.

§. 24. Deinde ab Auſtregis, ad Cameram, vel judicium aulicum, appellari poteſt, ceſſante vero appellatione, auſtregas ſuam ſententiam exequi poſſe, aliqui volunt, aliis tamen contradicentibus; *vid.* SCHWED. *d. l.* §. 16. COCCEJ. *d. c.* 32. §. 35.

§. 25.

§. 25. Dum itaque Auſtregæ, communibus imperii judiciis, ſunt ſubordinatæ, aliaque, earum intuitu, legibus fundamentalibus conſtituta, eo ipſo, ab aliis *judiciis arbitrariis*, utique differunt.

§. 26. Ex his patet, jurisdictionem Auſtregarum, non eſſe *mandatum*; à nullo enim imperii judicio, eadem auſtregis delegatur, nec *ordinariam*; neque enim, ab Imperantibus, eadem, in uſum perpetuum, conſtituitur; ſed potius, ex *ordinaria & compromiſſoria, mixtam*, nam conventio partium, jurisdictionem actu producit, ſed leges publicæ, illam judiciis communibus attemperant.

§. 27. *Prorogabilem* forte non recte dixeris, jurisdictionem auſtregariam, *vid.* RHET. *J. J. P. l. 4. tit. 2. §. 13.* nam *conventionalis* eſt, quatenus ut actu producta, ſpectatur, circa quam nulla prorogatio occurrere vel ſolet vel poteſt, aut ſaltem illa non eſt neceſſaria.

§. 28. Auſtregas *abrogatas* eſſe, nemo recte dixerit, earum tamen, ob ſcrupuloſa requiſita, jurisdictionisque incertitudinem, aliaque incommoda, non magnam eſſe *utilitatem*, ac ideo *rariſſimum uſum*, non immerito forſitan aſſeri poteſt, *vid.* CONRING. *de judic. German. §. 62.* Exceptio tamen Auſtregarum, Judiciis Imperii, excludendæ, minimum ad tempus, jurisdictioni, non infrequenter allegari ſolet.

§. 29.

§. 29. Præter auſtregas legales, de quibus hactenus, dantur etiam *conventionales*, quæ iterum duplicis generis nobis eſſe videntur, vel enim *pacto perpetuo judices auſtregarii jam in anteceſſum ſunt conſtituti*, vel *orta controverſia, pro lubitu litigantium, eliguntur*.

§. 30. De prioribus vulgo ſaltem loquuntur, easque dicunt gewillkührte Austräge/ vel, ſi certam familiam reſpiciant, Stamm-Austräge/ *vid.* BECHMAN. *d. exercit. 10. §. 5.* eo quoque referunt *auſtregas quarundam civitatum imperialium* ID. *d. l.* licet eas *legalibus* annumeraverit SCHVVED. *d. c. 17. §. 6.*

§. 31. Videntur Auſtregæ Civitatum, mixti generis eſſe, plerumque enim per privilegia, Jus Auſtregarum ad Eas eſt extenſum, ſed modus conſtituendi, earum arbitrio relictus; illo reſpectu, legalibus, hoc, conventionalibus ſimiles ſunt. De cætero, præter Civitates paſſim adductas, *vid.* LIMN. *J. P. l. 9. c. 5. n. 16.* etiam Northuſa Auſtregas habet, Mülhuſam vel Goslariam, utram illa elegerit, ex privilegio Maximiliani I. Friburgi in Brisgovia *d. 28. Aug. 1498.* conceſſo, cuius Originale, in Archivo Northuſienſi, aſſervatur.

§. 32. De conventionalibus auſtregis, porro dicunt, quod faciant *ceſſare auſtregas legales* BECHMANN. *d. exercit. 35. in fin.* deinde *quod ab iis quoque, ad judicia imperii, appellari*

ri queat, vid. Rhet. *J. J. P. l. 4. tit. 2. §. 32.* ſed hoc dubium, nam judicia arbitraria, regulariter judiciis civitatis, non ſunt ſubordinata, hinc niſi ſpeciatim hoc probetur, illa ſeparata, & velut ſui juris, pronuncianda videntur, niſi forte legalium exemplum, probandæ ſubordinationi, ſufficit.

§. 33. Poſterioris generis auſtregæ, plane imitantur arbitria, mera conventione conſtantia, & toties locum habere poſſunt, quoties controverſia incidit, de qua diſponendi libertas Statibus competit.

§. 24. Exemplum eſt, in controverſia Wildſangiatus, Electorem Moguntinum & Palatinum concernente, quæ Arbitrorum ſententia fuit deciſa Heilbronnæ *1667. vid.* Vitriar. *J. J. P. l. 3. tit. 12. §. 27.* Rhet. *d. tit. 2. §. 36.*

§. 35. Uſus auſtregarum conventionalium, prioris generis, videtur eſſe exiguus, & nomina ſaltem, ex antiquo tempore, ſuperare: poſterioris vero generis auſtregæ, cæteris omnibus, fortaſſis ſunt frequentiores.

CAP. IV.

De Judicio Camerali.

SUMMARIA.

Judicii Cameralis §. 1. origo §. 2, 3. perſona §. 4. ſeqq. juris-

juriſdictio §. 21. 22. 23. *perſonæ ſubjectæ* §. 24. *ſeqq. materia* §. 28. *cum judicio aulico concurſus* §. 29. 30. *tarditas* §. 31. *libertas* §. 32. 33. 34. *autoritas* §. 35. *exitus* §. 36. *locus* §. 37. 38. 39. *utilitas* §. 40. 41.

§. 1.

JUdicium Camerale eſt *collegium, a Cæſare & Statibus inſtitutum, ac poteſtate judiciaria inſtructum, ut eorum nomine, inter Status eorumque ſubditos, certis in cauſis jus dicat, vid.* SCHVVED. *Sect.* 1. *c.* 13. §. 1.

§. 2. Inſtitutum eſt auſpiciis *Maximiliani I.* in Comitiis Wormatienſibus 1495. ob multitudinem litium, *vid.* SCHVVED. *ſect.* 1. *c.* 13. §. 2. ex jure civili & Canonico, dubio procul, propullulantium, *vid.* LEHM. *Chr. Spir. l.* 7. *c.* 118. *in addit.*

§. 3. Ante tempora *Maximiliani I.* ſubinde etiam judicium imperii, ſub nomine des Cammer-Gerichts / certis temporibus, & plerumque quidem in Comitiis, fuiſſe exercitum, probabile eſt, *vid.* MAURIT. *de judic. Rothwil. c.* 1. §. 9. LEHM. *d. tr. l.* 7. *c.* 108. 109. 118. *in addit. p. m.* 919. quod fortaſſis de judicio Principum den Fürſten-Rath exponi debet, per ea, quæ *c.* 1. §. 13. *ſeqq.* dixi.

§. 4. Perſonæ, ex quibus collegium hoc com-

componitur, videntur eſſe triplicis generis, vel enim formant (1) *judicium*, vel (2) *Cancellariam*, vel (3) *Juſtentationi perſonarum Cameralium vacant.*

§. 5. Primi generis perſonæ, vel *jus dicunt*, quo pertinent Judex Cameralis, Præſides & Aſſeſſores, vel *jus dici petunt*, ut Procuratores & Advocati, vel in *judicio occupatis inſerviunt*, ut Pedelli, *vid.* OSTERM. *diſp. Cameral.* 3. *concluſ.* 1. *n.* 2.

§. 6. *Judex Cameræ* debet eſſe Germanus, Princeps, Comes vel Baro, religionis catholicæ vel Proteſtantium. *Conſtituitur* ab Imperatore *Salarium* hodie habet 4400. imperialium *R. J.* 1654. §. 11. *Officium* ejus ex generali doctrina facile intelligitur, *vid.* OSTERM. *d. l. n.* 13. *ſqq. ad Thucel. Elect. Jur. publ. c.* 10.

§. 7. *Præſides* hodie, ex *J. P.* ſunt *quatuor*, quorum duo religionis catholicæ, duo Proteſtantium, eſſe debent. *Conſtituuntur* à ſolo Cæſare, ad certam dignitatem non adſtricto, *vid.* KULPIS *ad Monzamb. c.* 5. §. 20.

§. 8. *Salarium* ſinguli Præſides accipiunt 1371. imperialium *d. R. J.* 1654. §. 11. Eorum *officium* eſt, impediti vel abſentis judicis vices ſupplere SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 13. §. 5.

§. 9. *Aſſeſſores*, non conſilii ſaltem ſuggerendi gratia, judici aſſidere, ſed judicandi quoque ac decidendi munere fungi, tralatitium

tium eſt. *Numerus* eorum juxta tempora variavit. Hodie ex *J. P. quinquaginta* eſſe debebant, ſed, ob defectum Salariorum, ne dimidia quidem illius numeri pars, expleta eſt KULPIS. *d.* §. 20.

§. 10. Debent Aſſeſſores eſſe, Germani, legitime nati, juris periti, religionis pontificiæ, & proteſtantium, ita ut viginti ſex illam, viginti quatuor, hanc ſectentur, *J. P. art.* 5. §. 53.

§. 11. *Conſtituuntur* ab Imperatore, Electoribus & circulis, *vid.* SCHWED. *d. c.* 13. §. 6, ita ut, ſi intra ſex menſes utiles, locus vacans non expleatur, ipſi judicio jus conſtituendi competat *R. J.* 1654. §. 22. *ſeqq. vid.* RHET. *J. J. P. l.* 4. *tit.* 1. §. 8. *ſeqq.*

§. 12. *Salarium* mille imperialium, hodie ſinguli habent *d. R. J.* §. 11. Illorum *officium* ſummatim, in juſtitia debite adminiſtranda, conſiſtit, quod fuſius perſequi voluit OSTERM. *d. diſp.* 3. *n.* 40. *ſeqq.*

§. 13. De cætero judex & Aſſeſſores, diverſa ratione objectorum, formant corpora, ſic diſtinguitur judicium *Audientiæ* & *Senatus*, *vid.* SCHWED. *d. c.* 13. §. 13.

§. 14. Procuratorem & Advocatum fiſci Cæſar conſtituit, *v. d. R. J.* §. 11. Reliqui Procuratores & Advocati, à Judice & Aſſeſſoribus, conſtituuntur, *vid.* OSTERM. *diſp.* 4. de Pedellis, eorumque Salario & officio, agit ID. *diſput.* 5. *n.* 1. *ſeqq.*

§. 15. Ad *Cancellariam* referuntur Adminiſtrator Cancellariæ, Protonotarii, Notarii, Secretarii, Lectores, ingroſſiſtæ, *v.* Grundſ. *p.* 2. *c.* 10. *p.* 161. Copiſtæ, Magiſter nunciorum, Nuncii equites & Pedites, famulus Cancellariæ.

§. 16. De iis, & ſi adhuc alii ejus generis ſunt, videnda eſt Ordinatio Cameralis, pluribus quoque illos perſequitur Osterm. *d. diſp.* 5. *n.* 5. *ſeqq.* nobis, minutias illas conſectari, jam quidem nec libet, nec licet.

§. 17. Denique tertii generis perſonæ, *w.* §. 4. ſunt Præfectus rei nummariæ der Pfennigmeiſter/ *vid.* Osterm. *d. diſp.* 5. *n.* 39. *ſeqq.* & *Medicus Cameralis, vid. R. J.* 1654. §. 11.

§. 18. Cum autem omnis judicii conſtitutio, nitatur *præbitione Salariorum*, neque enim gratis operas exhibere ſolent, aut ſemper poſſunt homines, hinc ſemper etiam, hac de re, fuit actum, prout aliquam ejus rei hiſtoriam texere voluit Osterm. *diſp.* 2. *n.* 2. *ſeqq.*

§. 19. Hodie præbitio Salariorum, eſt onus Statuum, qui, juxta definitionem *matriculæ Cameralis*, eadem præſtare debent, quem in finem, varia conſtituta ſunt *R. J.* 1654. §. 8. *ſeqq.*

§. 20. Solennes tamen Cameralium, de tarditate ſolutionis, ſunt querelæ, *vid.* Kulpis.

PIS. *d. c.* 5. §. 20. De cætero partem ſalarii quodam modo conſtituunt, immunitates ab oneribus publicis, quas latius iterum recenſet OSTERM. *d. diſp.* 2. §. 18. *ſeqq.*

§. 21. *Juriſdictionem* habet Judicium Camerale, à *Cæſare & Statibus* ſimul, quod horum *libertas* ſatis indicat. Diſtinctio, quam hic LAMPADIUS *de Republ. Rom. p.* 3. *c.* 16. §. 1. 8. 11. molitur, quaque judicii Cameralis *conſtitutionem & Juriſdictionem* diſcernit, ad illam, à Cæſare & Statibus ſimul, hanc, à ſolo Cæſare dependere, contendit, non *erudita*, ut putat KULPIS. *ad Monzamb. c.* 5. §. 14. 20. ſed *inepta* eſt.

§. 22. Non enim ſubmittunt Status *κοινὰ πλήρωτα*, quæ deinceps, per infuſionem juriſdictionis, à Cæſare animentur, ſed dum ad *conſtitutionem* Cameræ, velut *cauſa coefficiens*, concurrunt, ad *collationem* quoque *juriſdictionis*, eos concurrere dicendum eſt, hæc enim cohærent. Ex quo etiam ratio LAMPADII: *Juriſdictionem Statibus nunquam eſſe communicatam*, facile eliditur, quidni enim communicata eſſet, poſtquam Status facti ſunt, Coimperantes; *add.* VITRIAR. *J. J. P. l.* 3. *tit.* 2. §. 68.

§. 23. An juriſdictio Cameræ ſit *ordinaria* an *delegata*, forte otioſe quæritur, cum ex falſo, de origine Juriſdictionis, præſuppo-

ſito, quæſtio videatur oriri, nam ſi à Cæſare & Statibus, jurisdictionem, prout par eſt, repetas, tum, eam eſſe Ordinariam, dubio caret.

§. 24. Jurisdictioni Cameræ, quoad *primam inſtantiam*, regulariter non ſubſunt *ſubditi mediati*: Excipiunt tamen cauſas ſo ohne Mittel an das Cammer-Gerichte gehören/ quas longe ſerie Camerales enumerare ſolent, *vid.* Schwed. *d. c. 13. §. 12.* id vero haut attendunt, annon Ordinatio Cameralis, per Inſtrumentum pacis, ſit interpolata, *add.* Vitriar. *l. 4. tit. 6. §. 27.* Rhet. *l. 4. tit. 1. §. 29.*

§. 25. Per *modum* vero *appellationis*, ſubditorum mediatorum lites, ad Cameram, deferuntur, juxta jura de non appellando, Statibus competentia de quibus diximus *l. 6. c. 2. §. 41. ſeqq.* neqve enim, iſta tractatio, hic inſtitui, ſed præſupponi debet.

§. 26. *Membra* autem *immediata imperii*, regulariter in Camera conveniuntur vel in *prima inſtantia*, vel *per modum appellationis* ſi Auſtregis gaudeant, vel aliud primæ inſtantiæ judicium, v. gr. Rothvvilenſe, habeant; Quidam tamen Status, à Camerali jurisdictione, plane immunes pronunciantur, *vid.* Schwed. *d. c. 13. §. 10.* Vitriar. *d. tit. 6. §. 9.*

§. 27. Denique *Perſonæ Camerales*, jurisdictioni Cameræ ſubſunt, *vid.* Osterm. *diſp.*

2. *n.*

2. 11. 26.27. 28. quæ juriſdictio, judicii alio fine conſtituti, eſt velut *appendix*, & ejus conſideratio, potius ad jus privatum, quam publicum pertinet.

§. 28. Non tamen membra imperii immediata, quoad *omnes cauſas*, camerali judicio ſubjacent, nam excipiuntur (1.) *cauſæ feudorum regalium*, *vid.* SCHVVED. *ſect. 1. c. 9. §. 10. 15. 16.* ratio autem exceptionis, ineptiſſime, ex jure feudali longobardico, vulgo deſumitur. (2) *reſervata Cæſarea* ID. *c. 13. §. 11.* (3) *cauſæ criminales* ID. *d. c. 13. §. 11. c. 21. ſect. 2. c. 17. §. 17. ſeqq.* (4) *cauſæ Eccleſiaſticæ*, ac in ſpecie *matrimoniales* ID. *d. c. 17. §. 22. ſeqq.* Regulariter *pro competentia judicii Cameralis, erit præſumendum, donec probetur exceptio*, *add.* COCCEJ. *J. P. P. c. 32. §. 23.*

§. 29. Per judicium Camerale, juriſdictio judicii aulici, non eſt ſublata, quod pluribus docere voluit ARUM. *ad A. B. diſcurſ. 3. §. 32.* nec, vice verſa, judicium aulicum, cauſas in Camera pendentes, avocare poteſt.

§. 30. Sed habent duo illa judicia, concurrentem juriſdictionem, ac, inter ea, præventioni locus eſt, in quantum ſcil. indoles cauſarum id admittit *R. J.* 1654. §. 166. *C. L. art. 42.* quidam tamen Status, ſi reorum perſonam ſuſtineant, habent *electionem fori*, *vid.* RHET. *J. J. P. l. 4. tit. 4.*

§. 31. De cætero, exercitium jurisdictionis Cameralis, eſt *tardiſſimum*, cujus tarditatis cauſas, & *a vitio hominum, & laxitate Reipublicæ, & proceſſus, per jus Canonicum & Romanum introducti, ambagibus*, dependere, dicendum eſt, *vid. R. J.* 1654. §. 34. *ſeqq. add.* Osterm. *diſput.* 1 *concluſ.* 34. ſeqq.

§. 32. A Judicio Camerali, *non datur appellatio*, repræſentat enim rempublicam ſui juris, *reſtitutio* vero *in integrum, Reviſio & Syndicatus* locum in eo habent, neque enim illa, autonomiam judicii, offendunt.

§. 33. Reſtitutio in integrum in jure civili explicatur, *vid. Obſervat. ad Lauterb. Obſerv.* 105. *ſeqq.* Reviſio eſt *actus, quo Cæſarei Commiſſarii, Statuumque Deputati, ope Aſſesſorum Cameralium, acta denuo perluſtrant, ac, in cauſa controverſa, deinde pronunciant.* de quo autores proprii Zepperus Benderus conſulendi. De uſu reviſionum diximus *l.* 6. *c.* 5. §. 16. *ſeqq.*

§. 34. Syndicatus, perinde ut reviſio, ad corrigendam iniquam ſententiam, pertinet, ſed inſuper quoque pœnam inique judicantium poſtulat; In eo petendo inſtituendoque, eundem proceſſum easdemque leges, quæ in reviſione occurrunt, obſervari, ex Blumio notat Schweder. *ſect.* 1. *c.* 13. §. 16.

§. 35.

§. 35. Sententiæ Camerales, inter litigantes, controverſiam decidunt, ſed, quoad alios, nullius ſunt autoritatis, inprimis vero Statibus, ob acquiſitum jus legislatorium, liberum eſt, an ſententias illas in ſuis judiciis, obſervare velint, nec ne, quod aliis, ob male applicatum §. *fin. J. de Satisd.* non videtur, *vid.* SCHWED. *d. l.* §. 17. OSTERM. *diſp. 1. n.* 13. 14.

§. 36. Exitus jurisdictionis eſt, *Executio*, de qua multa quidem ſunt conſtituta, ut tamen, de præſentiori & efficaciori exequendi ratione, ſuperioribus & his Comitiis, adhuc fuerit deliberatum, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c. 5.* §. 22. quis interim modus obtineat, breviter oſtendit MONZAMB. *d. c. 5.* §. 22. *v. R. J.* 1654. §. 159. *ſeqq.*

§. 37. *Locus* judicii Cameralis, primo fuit *Francofurtum ad Mœnum*, poſtea diverſis in locis conſedit, donec, in Comitiis Auguſtanis 1530. certa ſedes *Spiræ* ei fuerit conſtituta, *vid.* OSTERMAN. *diſp. 1. §. 15. ſeqq.*

§. 38. Cum tamen iſte locus, omnibus Statibus, non eſſet ſatis opportunus, nec, ob vicinos Gallos, ſatis tutus, ideo à temporibus pacis Weſtphalicæ, ſæpe, de judicio transferendo, fuit deliberatum, ſed, aliis civitatibus, receptionem collegii Cameralis, deprecantibus, deliberationes effectu caruerunt, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c.* 5. §. 20. THUCEL. *elect. jur. public. c.* 9.

§. 39.

§. 39. Spira autem per Gallos excidio deleta, judicium Camerale plane conticuit, ſed *anno 1693. die* $\frac{15}{25}$ *Maji* reſponſa iterum *Wezlariæ* dare cœpit, atque, in iſta ſede, tamdiu commorabitur, donec, comitiali decreto, alia ei fuerit aſſignata Thucel. *d. tr. c. 10.*

§. 40. *Utilitatem* judicii Cameralis, operoſe deprædicare ſolent, *vid.* Osterm. *diſp. 1. n. 4. 5. 11. 23.* Thucel. *d. tr. c. 10. add.* Müller. *de Convent. Circul. c. 7. n. 11.* nec forte ſequius ſentire fas, certe non conſultum eſt; imo nec præciſe neceſſarium, cum cuivis perito, ex *ſtatu Reipublicæ*, genuinum, ea de re, formare judicium, in proclivi ſit.

§. 41. Quod vero jurisdictio Germaniæ, cuicunque demum judicio illa concedi debeat, *non ſit integra*, ſed aliquam ejus partem ſibi adhuc afferat Pontifex, id procul dubio non laudari ſed deplorari debet, *vid.* Conring. *de judic. Germ. §. 102. 103.*

CAP. V.

De Judicio Aulico.

SUMMARIA.

Judicii Aulici §. 1 origo §. 2. perſonæ conſtituentes §. 3. ſeqq. jurisdictio §. 8. 9. 10. materia communis §. 11. & propria §. 12. ſeqq. quædam cauſæ neque judicio Camerali neque aulico ſubſunt §. 16. 17. ut inprimis,

nia cauſæ matrimoniales §. 18. *ſeqq. judicii aulici proceſſus* §. 30. *deſiderata* §. 31. 32. *libertas* §. 33. *duratio* §. 34. *exitus* §. 35. *locus* §. 36. *utilitas* §. 37.

§. 1.

JUdicium aulicum, *vid.* SCHWED. *Sect.* 1. *c.* 12. §. 1. eſt *Collegium, à Cæſare inſtitutum, ac, ejus nomine & autoritate, inter Status eorumque ſubditos, jus dicens.* In eius explicatione, ex profeſſo occupantur diſſertationes MAURITII & SCHEFFERI nec non tractatus peculiaris UFFENBACHII.

§. 2. Judicium aulicum *vulgare*, quod ad cauſſas ſubditorum, aut controverſias Procerum minores, pertinuit, imperio germanico eſt coævum, adeoque judicio Camerali longe antiquius, ſed *eminens*, quod de vita & fortunis Statuum judicet, à temporibus *Caroli V.* repetendum videtur, ſic forſitan diſſentientes circa *originem*, *vid.* SCHVVED. *d. c.* 12. §. 2. MONZAMB. *c.* 2. §. 21. ſententias conciliaveris, *add. c.* 1. §. 27. *ſeqq.*

§. 3. Perſonæ, ex quibus hoc judicium conſtituitur, in *Senatum & Cancellariam* diſtinguuntur.

§. 4. Ad *illum* pertinent *Præſes & Aſſeſſores*, quos omnes conſtituit ſolus Imperator, cui etiam ſoli juramento obſtringuntur, quod male aliqui negant, *v.* KULPIS. *ad Monzamb.*

tamb. c. 5. §. 21. SCHVVED. *ſect. 1. c. 12.* §. 3. RHE
J. J. P. l. 4. tit. 4. §. 6.

§. 5. Quæ autem illorum ſint *requiſita, n meritu, religio, ratio ſedendi, vota ferendi, offi um* ac *ſalarium,* id paſſim traditur, ut, illa qu dem huc tranſcribere, nil attineat, *vid. C. L. a 41.* SCHVVED. *d. l.* §. 3. *ſeqq.*

§ 6. Ad *Cancellariam* ſpectant Vice-Cai cellarius (qui in Senatu ſimul Vice-Præſes *art. 41. C. L.*) Secretarii, Protonotarii, Protc colliſtæ, quorum conſtitutio ad Electorer Moguntinum tanquam Archi-Cancellariun pertinet *C. L. art. 40. verſ. fin.*

§. 7. Idem quoque illos ſibi jurament obſtringit, unde natus eſt eorum error, qu Aſſeſſores, Sacramento obligari Moguntino aſſerunt, quorum meminimus §. 4. An ve to jus Moguntini ſit ſaltem honorarium, ar etiam efficax, noverint ii, quibus, in publico verſari datum eſt.

§. 8. *Jurisdictio* judicii aulici eſt à ſolo Cæſare, hinc illud non *efficienter*, ſed *objective* dici Reichs Hoff-Rath / paſſim admonetur, cujus rei ſeriem & rationem expoſuimus *c. 1.* §. 22. *ſeqq.* ut ſimul, Status, libertatis memores, iſti jurisdictioni ſubinde obniti, adeoque eam quodammodo fluctuare, faſſi ſimus *add. J. P. art. 5.* §. 26.

§. 9. Illud certum, *promiſſionem Cæſaream,*

de

de adminiſtranda juſtitia, quam in Capitulationibus facit, pro defendenda illa jurisdictione, male allegari à LAMPADIO *de R. R. G. p.3. c. 16. §. 12.* cum promiſſionem, juxta ſtatus publici indolem, debere explicari, nemo non præjudiciis vacuus intelligat, *add.* MONZAMB. *d. c.5. § 21.*

§. 10. Utrum *jurisdictio, ſit ordinaria,* an *delegata,* hic etiam quæri ſolet, & putant aliqui, eam eſſe delegatam, *vid.* SCHWED. *ſect. 1. c. 11. §. 13.* quod non temere crediderim, nam licet illa, à ſolo Cæſare dependeat, ſecus ac Cameralis, de qua *c. præc. §. 23.* attamen & animo perpetuæ Jurisdictionis efficiendæ, illa conceditur, & Cæſar non moritur.

§. 11. Omnes cauſas, quæ in Camera tractari poſſunt, etiam, in judicio aulico, tractari poſſe, exceptis ſaltem perſonarum Cameralium cauſis, jam diximus *c. præc. §. 30.* idque teſtimoniis propriis firmat SCHWED. *d. c. 12. §. 6. 7.*

§. 12. Quædam præterea cauſæ judicio aulico ſunt *propriæ,* ex quo genere ſunt (1.) *controverſiæ de feudis regalibus,* quæ inter Vaſallos agitantur. Facultas judicandi, abſurde, ex *jure longobardico,* Cæſari aſſeritur, cum, ex *legibus Germanicis,* deduci debeat.

§. 13. Juxta has, Principum erat adhibendum conſilium, *vid.* SCHVVED. *ſect. 1. c. 9. §. 10. ſeqq.*

ſeqq. ſed illud, per judicium aulicum, expunctum eſſe, jam diximus.

§. 14. Si controverſia *Cæſarem & Vaſallum* reſpiciat, tum *Pares Curiæ*, judicare debere, contendunt, *vid.* Schwed. *d. c. 9. §. 9.* ſed videntur Proceres imperii admitti, non quà *Pares*, ſed quà *Status*, ut etiam Status non-Vaſalli, admittendi forte ſint, hoc enim libertas Procerum, & Status Reipublicæ expoſcit, *vid.* Lehm. *Chr. Spir. l. 7. c. 3. 114.* utut alii vim hujus rationis, nolint agnoſcere, *vid.* Itter. *d. F. I. c. 25. §. 17.* Quod ſi omnino, ſub illa qualitate, eos judices eſſe exiſtimes, veritas tamen illius rei, ex jure longobardico, iterum non dependet.

§. 15. Porro ad illud genus pertinent (2) *Cauſæ vectigales*, quod tamen valde controverſum, *vid.* Schwed. *ſect.* 1. *c.* 10. §. 6. (3) *controverſiæ de jure præcedentiæ* Schwed. *d. c.* 10. §. 9. Kulpis. *de jur. Legat. c. 14. §. 33.* (4) *Cauſæ italicæ* (5) *reſervata Cæſaris* Schwed. *d. c. 12. §. 7.*

§. 16. Denique dantur cauſæ, quæ perinde iuriſdictioni udicii aulici, quam Cameralis, eximuntur, ut tamen illa res non usque adeo ſit liquida.

§. 17. Spectant ad hanc claſſem (1) *cauſa Statuum Criminales*, *vid.* Schwed. *d. c. 12. §. 7. & ſect. 2. c. 17. §. 17. ſeqq.* fluctuare hic juris-

riſdictionem imperii, jam indicavimus *l. 6. c. 2. §. 67. ſeqq.* (2) *cauſæ eccleſiaſticæ, add.* Lehm. *Chr. Spir. l. 7. c. 109.* ac ſub iis, *matrimoniales.*

§. 18. Sed de his diſtinctius videndum, nam ſi ſolum, *occaſione matrimonii, incidat quæſtio* v. gr. *de dote, de ſævitia,* ea ad judicia conſveta pertinet, *vid.* Schwed. *ſect. 2. c. 17. §. 27.*

§. 19. Si autem, *de ipſo matrimonii vinculo, conſtituendo vel diſſolvendo* dubium oriatur, tum Status catholici, ſive circa negotium matrimoniale *conſentiant,* ſive *diſſentiant,* Pontificis judicio ſe ſubmittunt Id. *d. l. §. 22.*

§. 20. Verum Status Proteſtantes in caſu *conſenſus,* nullum habere Superiorem, à quo v. gr. diſpenſationem, circa gradus, jure humano prohibitos, petant, nec etiam præciſe habere debere, vulgo recte agnoſcunt, Id. *d. l. §. 23. ſeqq.*

§. 21. In caſu autem *diſſenſus, de judice competente,* valde ſunt ſolliciti; Quidam, Proteſtantes ſubjiciunt *Papæ & Epiſcoporum judicio,* alii *Auſtregis & judicio Camerali,* quidam *judicio aulico.*

§. 22. Quibus iſta diſplicent, illi Eos ad *arbitros compromiſſarios,* vel *conſiſtorium proprium,* aut *extranei Status,* remittunt, vel *deciſionem decreto comitali* committunt, aut *commune judicium, vi coactiva inſtructum*

Statuum Proteſtantium coſenſu erigendum ſvadent, ceu pluribus recenſet, SCHWED. *d. c. 17. §. 23. 29. ſeqq.*

§. 23. Si de iis ſententiam dicere liceat, *judicium papale* quidem merito exploditur, quia nunquam fuit legitimum, ſed jurisdictio *Auſtregarum*, *judicii Cameralis & aulici*, ſatis fundata videtur, ſive *conditionem objecti*, ſive *ſententiam Proteſtantium* conſideres.

§. 24. Quia tamen judicia ſuperiora, malunt hic perſvaſionem pontificiam ſequi, ac jurisdictionem iſtam ultro à ſe repellunt, ideo hactenus Proteſtantes ab illis judiciis immunes erunt pronunciandi.

§. 25. Qui vero *arbitros compromiſſarios*, vel *conſiſtoria* loquuntur, illi revera nihil agunt, nam judex, qui *jus ſaltem declaret*, nullo negotio inveniri poteſt, ad, de *judicio imperante*, quæſtio eſt.

§. 26. Neque tamen, his ita ſe habentibus, tempeſtive ſatis *deciſio comitialis* poſtulatur, nam quando ex inductione conſtat, quod nullibi Status proteſtantes, in matrimonialibus, conveniri queant, tum quæſtio ſatis deciſa eſt, nempe, *eos nullum habere judicem*, cur igitur, in quæſtione deciſa, deciſionem poſtulemus?

§. 27. Videntur, qui iſta poſtulant, velut indubiam hypotheſin præſupponere, *Status*

in omnibus negotiis, judices habere debere, cujus tamen neceſſitas nullibi comparet, ſed indoli Status magis *libertas*, quam *ſubjectio* convenit.

§. 28. Ex quo etiam liquet, quam inconſultum ſit eorum conſilium, qui, *judicium coactivum erigi*, ſvadebant, nam hoc nihil aliud eſt, quam conſulere, ut Status ſumtus faciant, quo deterioris fiant conditionis, ſeu, ex claſſe Imperantium, ad ſortem ſubditorum, demittantur.

§. 29. Eo igitur res redit, ſicut, in cauſis eccleſiaſticis, Status habent, quoad ſubditos ſuos, imperium ἀνυπεύθυνον, ita ipſi, in iis, plane ſunt ſui juris, hinc, orta controverſia, nihil aliud ipſis agendum, quam ut Viris cordatis, ac non ſuſpectis, litem ſubmittant, quo jus partium declarent; Executio ad ipſum Statum pertinet, *add.* Coccej. *J. P. P. c. 32. §. 8.*

§. 30. *Modum procedendi*, in judicio aulico, definit *peculiaris Ordinatio*, quam hactenus ſolus Cæſar compoſuit, Statibus, ob diſſenſum, libertati ſuæ non ſatis proſpicientibus, *vid.* Schwed. *ſect. 1. c. 12. §. 10.* Grundſ. *p. 3. c. 5. p. 243.* de cætero, Camerali procedendi modo, ille cenſetur eſſe celerior, quod, inter commoda, refert, cum aliis, Kulpis. *ad Monzamb. c. 5. §. 21.* id quod admitti poteſt, ſi modo cætera eſſent paria.

§. 31. Ne autem, odio religionis, iniquis gravarentur ſententiis Proteſtantes, aliquot ſuæ religionis aſſeſſores aſſumi deſiderarunt, quo judicantium paritas haberi queat, cui etiam deſiderio partim reipſa, partim per fictionem ſatisfactum eſt, *vid. J. P. art. 5. §. 54. 56.* dum ſcilicet vel æquali numero deputatis, negotia expedienda committuntur, vel in pleno Senatu, Proteſtantes, in unam conſpirantes ſententiam, Pontificiis æquales habentur. Interim iſta multis non ſufficere videntur, *vid.* Grundſ. *p. 3. c. 5. p. 241.* Schwed. *d. c. 12. §. 5.* Fritsch. *ad Limn. l. 9. c. 4. n. 5. p. 397. ſeqq.*

§. 32. Aliquando etiam ſententiæ, in judicio aulico ferendæ, prius, in judicio Cæſaris ſecretiori & proprio, juxta *reſpectus utilitatis* ſeu *conſiderationes politicas*, expendi ſolent, quod inſtitutum *plenam prudentiæ laudem habere* cenſet Boecler. *N. J. l. 13. c. 4.* ſed ſine ſuffragio Statuum, qui adeo Cæſari id voluere prohibitum, *vid. Cap. Leopold. art. 42. add.* Burgold. *ad J. P. W. p. 2. Diſc. 20. p. m. 212.* Monzamb. *c. 5. §. 21.*

§. 33. A judicio aulico nulla permittitur *appellatio*, *vid.* Schwed. *ſect. 1. c. 11. §. 5.* Gravatis tamen datur *remedium ſupplicationis*, cui etiam effectus ſuſpenſivus videtur tribuendus *J. P. art. 5. §. 55.* Schwed. *d. c. 11. §. 4.*

§. 34.

§. 34. Juriſdictio judicii aulici eſt *perpetua*, nam mors Cæſaris, non tollit *ipſum judicium*, ſed ſolum *externum ejus exercendi modum*, in cujus locum, ſub imperio Vicariorum, novus velut intercalatur, *vid.* §. 10. *h.* SCHWED. *d. c.* 12. §. 13.

§. 35. Sententiæ latæ *executioni* mandantur, juxta ea, quæ indicavimus *c.* 4. §. 36. An tamen Cæſar præciſe executionem Circulis committere debeat, gravis quæſtio eſt, *vid.* CONRING. *de judic. Germ.* §. 64. SCHWED. *p. gen. c.* 5. §. 15. quæ tamen poſt *J. P. art.* 16. §. 2. *R. J.* 1654. §. 86. 160. 162. omnino affirmanda, *vid. Diſſertat.* THOMAS. *de Offic. Director. & Duc. Circular. in execution. Sententiar.* quam Scriptori anonymo oppoſuit *Hall.* 1697. *add.* BURGOLD. *ad J. P. p.* 2. *Diſcurſ.* 8.

§. 36. Sequitur judicium, *Cæſaris aulam*, ut tamen huic integrum ſit, id quoque ab aula ſeparare, dummodo, extra Germaniam, Status in jus non vocentur, omni tamen caſu, citationes, ad aulam Cæſaream fieri, exiſtimant, *vid.* SCHWED. *ſect.* 1. *c.* 12. §. 9. *ſect.* 2. *c.* 17. §. 3.

§. 37. *Habitudo* & *utilitas* judicii aulici, partim rationibus, judicio Camerali communibus, partim propriis æſtimanda eſt, ſed id omne cordatorum judicio ſubmiſſum eſto.

CAP. VI.

De Actionibus, in judiciis Germaniæ, inſtituendis, earumque proceſſu.

SUMMARIA.

Ex juribus germanicis oriuntur actiones §. 1. quibus jus aſſeri debet §. 2. earum nomina ſunt arbuaria §. 3. iis quoque denominationes Romanas applicare licet §. 4. 5. 6. 7. proceſſus judiciarius, in Jurisprudentia privata, explicandus eſt §. 8. 9.

§. 1.

DUm Status, erga ſe invicem, jura acquirunt, ac ſibi mutuo, ad aliquid præſtandum, obligantur, eo ipſo quoque conſequuntur *actiones*, hæ enim ſunt, *juris competentis allegationes*, adeoque, cum jure quæſito, naturaliter connectuntur.

§. 2. Cum porro judicia, in Germania ſint conſtituta, hinc *actionibus*, non *propria autoritate*, jus aſſeri debet, ob illorum quoque autoritatem, iſtæ ſunt *remedia coactiva*, ſed, pro ratione præſuppoſitæ autoritatis, non usque adeo valida *add. l. 3. c. 8. §. 31. 36.*

§. 3. Quomodo autem, actiones illas, appellare velis, id perinde eſt, nam ſive hoc, ſive

alio

alio nomine, eas efferas, aut nomen plane omittas, rei ipſi nihil detrahes: Ut tamen apte, perſpicue & rotunde mentem explices, id utique prudentia requirit, adeoque negligendum illud haut eſt.

§. 4. Poſſumus etiam, nomina juris Romani, his actionibus applicare, dummodo puerilis error evitetur, quo veritas actionum germanicarum, á nominibus illis, dependere, aut illarum appellationum, magna neceſſitas eſſe creditur.

§. 5. Non enim vivimus, in ſeculo Romanorum formulario, in quo magna ſollicitudine, actiones directæ & utiles, & quicquid ejus generis ars rabularia amplius introduxerat, diſtingvi debebant.

§. 6. Videntur ſane illo errore laborare, qui tantopere deprædicant operam Hugonis, qua uſum actionum Romanarum in controverſiis Statuum oſtenderit, *vid.* Vitriar. *l. 4. tit. 9.* nam alias modica videri poterat ei, qui, eam omnem, ad macilenta actionum vocabula, pertinere, expenderit.

§. 7. Non eſt ſermo, de *ipſis actionibus*, quas neceſſarias eſſe, facile liquet, ſed de *actionum nominibus*, præterea, quoad hæc, non improbatur *congrua reique conveniens appellatio*, ſed *ſuperſtitio* ſolum, qua nomina Romana præciſe adhibenda eſſe exiſtimantur, explodi-

 tur,

tur, *vid.* VINDIC. VITRIAR. CASTIG. §. 306. *ſeqq.*

§. 8. Datur etiam, in judiciis Germaniæ, peculiaris *Procedendi modus*, qui in Ordinationibus judiciorum, prolixe deſcribi ſolet, ac ex Scriptoribus practicis, imo ipſo uſu, optime addiſcitur.

§. 9. Pertinet ejus explicatio, non ad diſciplinam juris publici, ſed privati, nam illa ſaltem oſtendit, *an & in quantum* Status imperii, judiciis ſubſint, *v. l. 6. c. 2.* §. *51. ſeqq.* de qua ſubjectione poſtquam conſtitit, proceſſus, in jure privato explicatus, aut explicandus, ad Eos quoque applicatur; quæ igitur, quidam juris publici Scriptores, de *proceſſu*, pluribus recenſent, ea, limites ſtudii hujus turbatos, arguunt, quod SCHILT. *J. J. P. l.* 4. *tit.* 5. §. 5. etiam agnoſcit, *v. ſupr. l. 1. c. 1.* §. 57.

CAP. VII.

De Principiis, ad Jura Statuum imperii, habitum Territoriorum, ac totius Reipublicæ formam, dijudicanda, neceſſariis.

SUMMARIA.

Jura germanica ad regulas politicas expendere §. 1. *eſt difficile* §. 2. *utile* §. 3. 4. *at ultimo loco peragendum*

dum §. 5. 6. materia tractanda §. 7. ſeqq. Structura Civitatum §. 12. ſeqq. civitatis ſimplicis definitio §. 19. perfectio §. 20. ſeqq. unitas §. 26. ſpecies §. 27. 28. affectiones §. 29. ſeqq. civitas compoſita §. 34. ejus varia ſpecies §. 35. 36. 37. oritur aliquando ex Monarchia §. 38. quæ plenius exhibetur §. 39. ſeqq. comparatio, Syſtematum tam inter ſe, quam tum Ariſtocratiis §. 51. civitas regularis & irregularis §. 52. 53. 54. ſimplex & mixta §. 55. ſeqq. monita quoad has ſpecies §. 61. 62. 63. modus applicandi principia generalia ad certas Reſpublicas §. 64. ſeqq. quæ ut eo rectius procedat, vulgaria quædam præjudicia ſeponi debent §. 73. ſeqq. Majeſtatis indoles 94 95. ordo dicendorum §. 96. Majeſtati non obeſt diverſa acquirendi ratio §. 97. inveſtitura & nexus feudalis §. 98. 99. 100. 101. nec indiſtincte homagium §. 102. 103. 104. judicium ejus acquiſitionem antecedens §. 105. Majeſtas non eſt indiviſibilis §. 106. ſeqq. exiſtimatio, libertas alienandi, aliæque obligationes ei ſunt accidentales §. 110. 111. nexus Syſtematicus eam imminuit §. 112. 113. non vero modus agendi præſcriptus §. 114. nec judicium, in caſum delicti, conſtitutum §. 115 ſeqq. bene vero alius imperium §. 118. Majeſtas non requirit perpetuitatem §. 119. ſeqq. monitum generale quoad hactenus dicta §. 122. jus dependens §. 123. idem jus eodem reſpectu non poteſt eſſe dependens & independens §. 124. 125. modus applicandi principia generalia §. 126.

§. 1.

IMenſi ſumus Imperii noſtri ſtructuram, quatenus, legibus Germanicis, eadem formata nobis videtur.

 Super-

Supereſt, ut Jura Statuum imperii, ac hinc ortam Eorum conditionem, nec non Territoria Germanica, imo totius Reipublicæ corpus ad regulas politices, expendamus, ac, quæ prædicata, ex his, illa ſortiantur, diſpiciamus.

§. 2. Eſt iſta disquiſitio, ſatis *difficilis*, cum & juris germanici. & principiorum jurisprudentiæ univerſalis, peritum eſſe oporteat, qui eam debite velit exequi. hinc locus hic ſolennis eſt, in quo ſcriptorum vulgus, infantiam oſtendere ſolet.

§. 3. Non minus tamen eadem eſt *neceſſaria & utilis*, nam vis legum germanicarum, juriumque hinc dependentium natura, magis apparet, ſi cum principiis generalibus, conferantur, cum ſine reſpectu ad hanc normam, leges publicas conſiderantibus, rei imago, ac externa ſpecies, facile imponat.

§. 4. Non immerito igitur, in ſpecie, quæſtionem, de forma imperii, *quæſtionem juris publici capitalem* dixit Boeclerus, teſte Kulpisio *ad Monzamb. c. 6. §. 3.* qui & ipſe, in eadem *univerſum juris publici argumentum, velut in centro, confluere* contendit, *d. c. 6. §. 1.*

§. 5. Id autem operoſe probandum non eſt, disquiſitionem hanc non antea eſſe inſtituendam, quam tota imperii noſtri ſtructura, ex legibus propriis, fuerit exhibita, quomodo

enim

enim rem aliquam, ad normam, expendere, ac de ejus habitu ac forma disquirere poteris, niſi eam in anteceſſum adæquate habeas cognitam.

§. 6. Uti autem, de Juribus Statuum imperii, Eorumque conditione civili, nec non habitu Territoriorum germanicorum, vulgo fere non ſunt ſolliciti, ita oppido quoque in regulas ordinate ratiocinandi, impingunt, qui ſtatim, de forma imperii diſquirunt, antequam vel leviter jura civitatis noſtræ ex legibus propriis declaraverant, quam confuſionem, frigida & inſufficiens tractatio, neceſſario ſequitur.

§. 7. Sed ut ad rem veniamus, ſi generalis, de formis rerumpublicarum, ac indole imperii civilis ſive Majeſtatis, philoſophia, extra controverſiam, poſita eſſet, hic quidem nihil agendum eſſet, quam ut, ſub præſuppoſita generali propoſitione, qualitas Jurium Statibus competentium, habitus Territoriorum ac Imperii noſtri forma, brevi ſubſumtione, ex præcedenti tractatu probanda, oſtenderetur.

§. 8. Verum cum, generalia illa principia, aliquo modo fluctuent, ideo non minus, de norma ipſa, quam de re, ad illam expendenda, laborandum eſt.

§. 9. Ergo (1.) ex jurisprudentia univerſali de formis rerumpublicarum tantum erit ſuppo-

ſupponendum, quantum, rei huic dijudicandæ, videbitur neceſſarium.

§. 10. Deinde (2.) in genere oſtendendum, quomodo ea, ad quodvis Reipublicæ individuum, applicari debeant, poſtea (3.) indicandum, quæ præjudicia, circa faciendam applicationem, debeant ſeponi, Denique (4.) indoles imperii civilis in genere repræſentanda erit, quibus ad liquidum deductis, (5.) applicatio ad Jura Statuum, Territoria Germanica, totiusque Reipublicæ Corpus, expedite procedet.

§. 11. Nos iſta exequemur, non prout rei dignitas id exigit, ſed ingenii tenuitas permittit, ac ratio inſtituti poſtulat, præterea generalia principia magis præſupponemus, quam prolixe demonſtrabimus, hoc enim alio pertinet.

§. 12. Primum igitur quod attinet, unaquæque Civitas *conſenſu* ſeu *pactis* conſtruitur, quæ ſuam efficaciam ſortiuntur, à lege naturali, iisque mediis, quæ firmandæ hujus divinæ legis autoritati, ſolertia humana adinvenit, qualia ſunt jusjurandum, ſpes lucri, &, quod cæteris efficacius eſt, repræſentatio malorum.

§. 13. Circa pacta autem, in genere, obſervandum, quod ſint duplicis generis; vel enim *paciſcentes manent æquales*, ac omnibus,

bus, de mediis, ad finem facientibus, ſtatuendi competit, arbitrium, vel *fiunt inæquales*; adeo ut, in unum, aut quosdam, dirigendi jus & autoritas, transferatur, eique integrum ſit, reliquos, repræſentatione malorum, cogendi.

§. 14. Ex primi generis pactis, nexus *non adeo firmus* oritur, quia ſola lege naturali, & aliquando jure jurando, vel ſpe lucri defenditur, ſed ex ſecundi generis, *arctiſſimus*, qualis quidem ingenio humano effici poteſt, nam quibusdam ex paciſcentibus, competit jus, mala reluctantibus, infligendi, quibus efficaciſſime homines moveri, jam diximus.

§. 15. Doctrinæ gratia, prior nexus, *ſimplicis obligationis*, poſterior, *imperii* vocari poteſt. Homines *pacto & imperio* connecti dixerat PUFENDORFIUS. *de J. N. G. l. 7. c. 4. §. 9.* non ſatis accurate, quia, inter duo illa, non eſt oppoſitio.

§. 16. Jam ut conſtet, quo nexus genere, civitates conſtituantur, præſupponendum eſt, eas eſſe *ſimplices & compoſitas*.

§. 17. Civitas *ſimplex*, ſeu *una*, (hæc enim promiſcue nobis ſumere liceat) non conſtituitur *duobus pactis*, quod aliqui volunt, ſed *unico* ſaltem quo futuro Imperanti imperium defertur, & reliquis parendi neceſſitas imponitur, *v.* OBSERV. *ad Pufend. Obſerv. 555.*

§. 18.

§. 18. Eſt illud pactum *reciprocum*, & ſubditos, *nexu imperii*, Imperantem vero, *ſimplici obligatione* obſtringit.

§. 19. Eſt igitur civitas ſimplex, *cœtus multorum hominum peculiaris, ad obtinendam felicitatem civilem, pacto ita conſociatus, ut unus aut quidam, omnium nomine, quosvis actus, intuitu finis intenti, cum exteris ſuſcipere, omniumque, de illo cœtu, actiones & vires, ſummo imperio, ad eundem finem, dirigere queant & debeant.*

§. 20. Civitas itaque *vera & perfecta*, tunc demum exiſtit, ſi in cœtu ſui juris, *ſubjectum proprium* conſtituatur, eique *imperium civile*, ſeu *Majeſtas* deferatur, parendi gloria reliquis relicta.

§. 21. Ergo in limine ſtatim impingit philoſophia Kulpisii, doctrinam Monzambani jugulatura, qua *civitatis* formam eſſentialem *adeſſe, ſi magna multitudo, pacto æquali, conſocietur: ſi autem ille vel illi conſtituantur, penes quos ſumma poteſtas eſſe debeat, tum ei* formam accidentalem *ſuperinduci*, contenditur *in commentat. c. 6. §. 7. p. 226. n. 2.*

§. 22. Nam ejusmodi pactum æquale, quod ex philoſophia Pufendorfii aſſeritur, revera non datur, dein admiſſum, facit ſaltem civitatem *imperfectam* & naſcentem, non, ad *perfectionem deductam.*

§. 23.

§. 23. Si enim, forma civitatis eſſentialis, conſiſtit in *ordine imperandi & parendi*, quod ipſe Kulpisius rectiſſime docet, is ſane, inter æquales, non occurrit, ſed, translato, in ſubjectum proprium, imperio, demum oritur.

§. 24. Nimirum prætervisa eſt diſtinctio, inter *exiſtentiam imperii, in ſubjecto proprio, & exiſtentiam, in hoc ſubjecto proprio*, hæc quidem, ad formam accidentalem, pertinet, ſed illa, ad eſſentialem, nec poteſt, ſine ea, concipi civitas.

§. 25. Niſi malis dicere, laudatum Autorem, conſulto iſtam hypotheſin aſſumſiſſe, quo ita *unitatem Reipublicæ*, ibi intentam, eo citius perſvaderet, ſi enim civitati imperfectæ, civitatis perfectio & unitas tribui poteſt, non temere, ulli corpori politico, eadem deinceps negabitur.

§. 26. Uti autem civitas *perfectio* adeſt, ſi, *in ſubjecto proprio, Majeſtas exiſtat*, ita ejus *unitas* in eo conſiſtit, quod *ab eodem ſubjecto, imperium civile, quoad omnes partes, per veram poteſtatem ſubordinationem, in eundem cœtum, aut nomine ejus, erga exteros, exerceatur.*

§. 27. Subjecti proprii *diverſitas*, civitati in genere, *accidentalis*, diverſas facit Reipublicæ ſimplicis *ſpecies*, nempe *Monarchiam, Ari-*

Ariſtocratiam & Democratiam, totuplex enim ſubjectum proprium eſſe poteſt.

§. 28. Monarchia (Ariſtocratia) (Democratia) *eſt civitas*, *in qua Majeſtas* (*ſubjecto phyſice uni*.) (pluribus) (majori multitudinis parti) *inhæret*, &, *ab eodem ſubjecto, quoad omnes partes, in eosdem ſubditos, exercetur.*

§. 29. Quoad iſtas ſpecies notandum, (1) quod aliquando bene, aliquando prave adminiſtrentur, hinc invaluit diſtinctio, inter respublicas *ſanas & morbidas*.

§. 30. Deinde (2) quod modus exercendi imperium civile, aliquando, arbitrio imperantis, relinquatur, aliquando, juxta ſcopum civitatis, legibus fundamentalibus, determinetur, inde orta eſt diſtinctio imperii *abſoluti & limitati*, in utroque *eandem eſſe poteſtatem* Imperantis, *modum ſaltem eam exercendi* differre, apud peritos, ſatis conſtat.

§. 31. Tandem (3) quod, pro diverſo conſtruendi modo, civitates ſimplices ſint vel *adſtrictæ*, in quibus tota Majeſtas, Subjecto, vel phyſice uni, vel nexu imperii, unito inhæret, vel *laxæ*, in quibus Majeſtas, pluribus, ſimplici ſaltem obligatione connexis, diviſim vel indiviſim competit.

§. 32. Reſultat adeo *arctitudo & laxitas*, ex diverſa ſubjecti Majeſtatis proprii habitudine: De cætero, civitas laxa, nihilominus

una

una eſt, nam in ea eſt totius Majeſtatis ſubjectum *unum*, licet *non ſatis unitum.*

§. 33. Differt laxitas à morbo, vitiis perſonarum generato, illa enim legibus publicis approbata, palam faciem exhibet, hic vero legibus improbatus, adeſſe debeat; In *ſe* tamen *ſpectata laxitas*, utique *morbus* eſt, & *vitium Status.*

§. 34. *Civitas compoſita*, ſive *Syſtema civitatum*, eſt *corpus civile, ex pluribus civitatibus, ita compoſitum, ut unaquæque Civitas, ſummum, ac plerumque etiam, pelnum imperium habeat, ſed ita limitatum, ut, quædam ejus partes, conjunctim, ab omnibus, ſint exercendæ.*

§. 35. Coaleſcunt autem *plures civitates*, vel *ſub uno Rege*, de quo caſu quædam dicere, jam nihil attinet, vel *plures civitates, proprio regimine ac Imperante gaudentes*, conjunguntur.

§. 36. Hoc duplici modo contingit, vel *dum plures civitates ſeparatæ, expreſſo fœdere, juxta modum, in definitione indicatum, connectuntur*, vel dum *magnæ cujusdam civitatis vinculum, ita laxatur, ut ejus provinciæ autonomiam conſequantur, juxta indolem tamen nexus Syſtematici, adhuc utcunque cohæreant.*

§. 37. Priora recte dixeris, *adſtricta*, de quibus quædam hic commentari non opus, cum ad ſcopum noſtrum, iſta diſquiſitio nihil

 faciat,

faciat, interim *vid.* Pufend. *de J. N. G. l.* 7. *c.* 5. §. 18. *ſeqq.* Poſteriora vero, *laxa*, ſeu *remiſſa*, circa quæ, aliqua notari debent, cum vulgo fere negligantur, & eorum tamen explicatio, inprimis hic ſit neceſſaria.

§. 38. Poterit autem quævis reſpublica ſimplex, plures complexa provincias, in Syſtema degenerare. In ſpecie, talis mutatio, accidere poteſt *Monarchiæ*, quæ diligenter expendi meretur, cum non unum ſit, quod novam civitatis conditionem, velut abſcondat.

§. 39. Ad duo autem ſummatim reſpiciendum (1) *quomodo vinculum unius civitatis tollatur, ac provinciæ autonomiam conſequantur* (2) *qua compage univerſa moles deinde cohæreat.*

§. 40. Tum provinciæ fiunt ſui juris, quando res ſuas ſeorſim, jure proprio ac independente, habere incipiunt, ita quidem, ut, iſta conditio, non *uſurpatione* ſed *legitimo pacto*, nitatur.

§. 41. Sicut autem ejusmodi mutationes ſolenni aliquo decreto, non incipiunt, ſed tacite, temporum caſuumque impetu, fiunt, ita manifeſtum eſt, provincias modo plenam, modo reſtrictam ac quodammodo mancam, poſſe acquirere libertatem.

§. 42. Poſſunt enim quædam jura penes antiquum Monarcham, remanere, aut, alia

adhuc

adhuc ratione, ſingulæ provinciæ, Ei reliquoque Corpori, ſubeſſe, quo caſu, unitas civitatis, certo modo adhuc ſupereſt, ſed alio reſpectu ceſſat.

§. 43. Quoad compagem autem, qua Monarchia degenerans cohæret, non exiſtimandum eſt, quaſi ſingulæ provinciæ, in plenam antea evadant libertatem, ac deinceps in Syſtema, fœdere expreſſo, recolligantur, hoc enim ſi fieret, nova conditio civitatis, non eſſet obſcura.

§. 44. Sed dicendum potius, quod, ſicut unitas & vinculum veræ ſubjectionis, aliquando ex parte, manere ſolet, ita etiam nexus ſyſtematicus, ſub antiquis ſubjectionis formulis & ſchematibus, revera conſtituatur & deliteſcat.

§. 45. Hinc *pactum*, quo ille nexus producitur, non alibi quærendum, quam in *ipſa priſtini Monarchæ, vel electione vel ſucceſſione, mutuisque, quæ ſibi invicem Imperans ac provinciæ præſtant, juramentis*, dum enim illa omnia fiunt, *ſalva provinciarum independentia*, utique, in effectu, plus continere nequeunt, quam, maximam partem, fœdus aliquod ſyſtematicum.

§. 46. Non tamen, commune illud Monarchiæ degenerantis vinculum, ejusdem plane indolis ac efficaciæ eſt, cujus eſſe poteſt

& ſolet nexus, expreſſo pacto, in vero ſyſtemate conſtitutus, longe laxius illud cenſeri debet, & talis Monarchia, deterioris conditionis, quam Syſtema verum.

§. 47. Oritur laxitas illa (1.) à *defectu Statutorum ſyſtematicorum*, nam utcunque quidem plures provinciæ conſociantur, ſed *modus agendi*, in tali corpore neceſſarius, non eſt adæquate definitus, hinc laxitas, imo propemodum anarchia, ubique apparet.

§. 48. Auget eam (2) *vinculi & indiciorum externorum, ſub quibus latet, contrarietas*, hæc enim vinculum abſcondit, adeoque impedit, ne ejus defectus emendari queant.

§. 49. Non minus ad laxitatem aliquid confert (3.) *corporum, in quæ Monarchia dilabi ſolet, inæqualitas, tam quoad vires, quam Statum*, hæc enim nunquam ſatis bona fide coaleſcunt, ſed perpetuis æmulationibus colliduntur.

§. 50. Quod ſi his accedat (4) *mutua antiqui Imperantis, & provinciarum renitentia*, qua in has, ad priſtinam conditionem, revocare, Hæ vero, in libertatem, tendere ſolent, tum ea, procul dubio, laxitatis cauſis debet annumerari.

§. 51. Quoad *eſſentialia* tamen, Syſtemata laxa, cum adſtrictis, conveniunt, ſicut etiam utriusque generis ſyſtema, quandam

cum

cum Ariſtocratiis convenientiam habent, dum utrobique, *peculiaris Senatus* ſeu *Concilium procerum*, occurrit, verum diſcrimen concilii Ariſtocratici & Syſtematici, ex *objecto*, ſeu *negotiis tractandis*, facile patet.

§. 52. Hæc, de formis rerumpublicarum, breviter noſtra eſt ſententia, ſupereſt, ut, ei illuſtrandæ, pauca, ex aliorum placitis, addamus.

§. 53. Nota eſt diſtinctio reipublicæ *regularis & irregularis*; hæc coincidit cum noſtra diſtinctione, in civitates *adſtrictas & laxas*, ſive eam, ad civitates ſimplices, ſeu compoſitas referamus.

§. 54. Uti autem diſtinctionis memoratæ Autores, *regularitatem & irregularitatem*, perſpicue ſatis non expoſuerunt & applicaverunt, *vid.* Obſerv. *ad Puſend. Obſerv. 580. 581. 586. 587. 588. 591.* ita, cum neque *natura rei*, neque *conſenſu gentium*, aliquam reipublicæ formam, *regulæ* loco conſtituerit, hinc *regularis & irregularis appellatio*, inconcinnitatis quid habere videtur: Neque tamen termini illi, etiam valde improbandi ſunt, cum *uſus Gentium*, regulæ vicem quodammodo ſubeat, ac *regulare*, idem ſit, quod *ordinarium* aut *conſvetum*.

§. 55. Tritiſſima quoque eſt diſtinctio, qua civitas, in *ſimplicem & mixtam*, diſtin-

guitur, quam à multis aſſeri, à multis negari, contendit Kulpis. *ad Monzamb. c. 6.* §. 7. *p. 225. Colleg. Grot. diſſert. 2.* §. *10.*

§. 56. Sed forte pauci ſunt, qui eam negant, cum omnes potius, Reipublicæ mixtæ *utilitatem*, ab ineptulis tantopere laudatam, vel, *quædam mixturæ exempla*, ſaltem inficientur, aut terminorum *ambiguitatem* accuſent, de quo tamen multis disquirere, jam non attinet.

§. 57. De ſenſu ſolum diſtinctionis diſpiciendum. Notat igitur potisſimum civitas *ſimplex & mixta* (1.) rempublicam *unam & compoſitam*, quem ſenſum, ni fallor, ſectatur Conring. *ad Lampad. p. 1. §. 61.*

§. 58. Sed frequentius diſtinctio illa, refertur ad *civitatem unam*, & tum (2.) diverſitatem *formæ & modi adminiſtrandi*, ſignificat, ut civitas *ſimplex* ſit, ubi forma & modus adminiſtrandi conſpirant, *mixta*, ubi differunt.

§. 59. Aut notat (3.) *peculiarem ſubjecti Majeſtatis proprii habitudinem*, ut *ſimplicitas* innuat eam affectionem, quam diximus arctitudinem, alii autem regularitatem vocant, *mixtura* vero eam, quæ, laxitatis aut irregularitatis nomine, venit.

§. 60. Non me latet, eos, qui mixturæ termino valde delectantur, oppido contra hanc ſuppoſitionem proteſtari, *vid.* Kulpis.

ad

ad Monz. c. 6. §. 1. ſed ſive velint, ſive nolint hoc fateri, identitas à nobis aſſerta, ex exemplis, *vid.* Thomas. *Ph. Pr. tab. 43. n. 3.* Pufendorf. *de J. N. G. l. 7. c. 4.* §. *13.* Kulpis. *d. l. c. 6.* §. *7. p. 233.* ſatis cognoſcitur.

§. 61. Ex his liquet, MONZAMBANUM non mereri cenſuram KULPISII *in not. ad c. 4.* §. *1.* quod, *rempublicam* ſimplicem & unam, *ſolerter ſubinde confuderit;* Nam utut aliquando ſimplicitas, non *unitatem,* ſed *unitatis affectionem quandam,* notet, attamen & proprius vocabuli ſignificatus, & libertas academica, & bonorum Scriptorum conſenſus, permittit, ut eodem, ipſam unitatem, quoque ſignificemus.

§. 62. Apparet quoque, quod IDEM non recte rejiciat civitates *regulares & irregulares d. l. c. 6.* §. *9. p. 240. ſeqq.* *Si terminorum inconcinnitatem* ſaltem notare voluiſſet, tum ſpeciem haberet doctrina v. §. *54. h.* ſed cum *ipſum nexum, terminis illi notatum,* negare quoque ſuſtineat, *vid. Colleg. Grot. exercit. 2. ad c. 3.* §. *11. lit. b.* veritati utique, imo ſibi ipſi, videtur contrarius.

§. 63. Nam non tantum diverſum illum nexum, ſub terminis civitatis *ſimplicis & mixtæ,* admittit, ſed & plus vice ſimplici, ſub ipſa PUFENDORFII notatione, cum agnoſcit, *d. c. 6.* §. *1. 9. p. 245. &c.*

§. 64. Poſtea videndum, quomodo generalia illa principia, ad hypotheſin ſint transferenda, o. §. 9. Id igitur (1.) vulgo notant, *majorem* eſſe deſumendam, ex placitis generalibus politicis, *minorem*, ex legibus civitati propriis, hoc facto, formam reipublicæ, in *concluſione* oſtendi.

§. 65. Quoad autem diverſas ſæpe formas, circa eandem rempublicam, obſervata eadem procedendi ratione, Scriptores aſſerant, id ex eo eſt, quod neque, in principiis generalibus, conſentiant, neque eodem modo, ex legibus propriis, ſubſumant: hinc, ut alibi, ita hinc etiam, de bonitate Concluſionis, ex præmiſſis, judicandum erit.

§. 66. Ulterius (2.) *in quavis applicatione facienda, primo diſpiciendum, ſitne civitas, ſimplicibus an compoſitis, annumeranda.* Contra hoc peccant Cenſores Monzambanei, dum MONZAMBANO, conditionem ſyſtematicam, imperio noſtro, tribuenti, *mixturam*, quæ quidem reipubl. *unius* affectio ſit, opponunt.

§. 67. Nam qua ratione ille negat *unitatem*, eadem quoque negabit *omnes unitatis affectiones*, quare, juxta leges genuinæ contradictionis, non *mixtura*, ſed *unitas* ſolide erat adſtruenda.

§. 68. Eodem præpoſteræ ratiocinationis vitio

vitio laborant, qui ſine reſpectu ad MONZAMBANUM, in imperio noſtro, *mixturam* afferunt, &, de *prærogativa Monarchiæ* vel *Ariſtocratiæ*, quærunt, antequam vel leviter *unitatem*, demonſtraverant, nam, hac non demonſtrata, illæ quæſtiones ſunt ineptæ.

§. 69. Idem propemodum dicendum de quæſtione, *an Capitulatio futuræ Cæſaris Majeſtati deroget?* nam & hæc incongrue movetur, niſi antea unitas oſtendatur. Negata enim unitate, non tantum Cæſaris Majeſtas imminuitur, ſed & imperium Civile in Germania, revera multiplicatur.

§. 70. Quando autem, de *unitate* vel *compoſitione* civitatis, conſtat, tum (3.) *habitus unius cujusque accuratius inveſtigandus.* Hinc in republica *una*, ſubjectum Majeſtatis proprium, probe erit expendendum, ac, ex diverſa ejus habitudine, judicandum, ſitne civitas *adſtricta* vel *remiſſa*, ſeu *regularis* aut *irregularis*, ſtilo aliorum.

§. 71. In civitate vero *compoſita*, conditio ſingularum Corporum, nec non nexus communis, ſollicite erunt conſideranda, quo facto, patebit, num, ad perfectum ſyſtema, illa accedat, an, inter civitatem unam & compoſitam, velut fluctuet.

§. 72. Cæterum hactenus dicta non ita ſunt accipienda, quaſi ſemper ſeorſim de *uni-*

tate & compoſitione, ac poſtea de *earum affe-ctionibus*, ſit diſquirendum: Nihil vetat, quo minus, conjuncta tractatione, in certo aliquo exemplo, oſtendatur, Civitatem eſſe v. gr. & *unam, & Monarchiam*: Id igitur monita allata ſaltem exigunt, ne affectiones Unitatis vel Compoſitionis aſſeramus, antequam hæ ſint probatæ, inprimis ſi de his ſit controverſia, contra quod ſane vulgo impingere ſolent.

§. 73. Ut illa eo rectius procedant, *quædam præjudicia ſeponi debent*, de quibus tertio dicendum, *vid.* §. 9. Nempe (1.) cavendum eſt ne *habitum reipublicæ ex titulis ac ſchematibus externis æſtimemus*, v. Kulpis. *ad Monzamb. p.* 2. *c.* 6. §. 6. *n.* 4. *p.* 218.

§. 74. Puerile præjudicium diceres, niſi, Viros eodem laborare, certum ſit, rectius TACITUS *annal.* 1. *Fuere tunc* (Auguſti tempeſtate) *eadem Magiſtratuum vocabula, at, verſo civitatis ſtatu, nihil nunquam priſci & integri moris*, id quod, ad Germaniam, non male applicaveris.

§. 75. Abſtinendum (2.) ab inſigni illo præjudicio, quo *invictum argumentum, ipſaque naturali ratione*, *munitum* creditur: *in omni bene conſtituta republica, de forma & ſtatu reipublicæ, nemini licere debere aliter loqui, quam leges publicæ loquantur & decernant*, v. Bœcler. *N.* I. *l.* 22. *c.* 2. *p.* 575.

§. 76.

§. 76. nihil nunc dicam, quanta hic opus ſit cautione, circa ſuppoſitionem legum publicarum, ne quasvis *orationes*, in Comitiis forte habitas, in hunc cenſum referamus, aut, ex antiquo ſeculo, obſoletas leges repetamus.

§. 77. De eo quoque nihil dicam, locutiones publicas, ſæpe ita eſſe comparatas, ut varios ſenſus recipere queant, nec ſtatim inferre id, quod volunt, argumento illo utentes.

§. 78. Dabo & leges publicas recte ſupponi, & perſpicue Civitatis formam exprimere, nego tamen illicitum eſſe, aliter loqui, quam leges publicæ loquuntur: Nam, omnis quidem civitatis forma, dependet à legibus fundamentalibus, ſed hoc, ad *vim & ſenſum* earum, non *verba*, referendum eſt.

§. 79. Hinc vel locutiones cum *ſenſu conveniunt*, tum forma, non ob *illas*, ſed *hunc*, aſſerenda erit, vel *ab eo diſcrepant*, hoc caſu, eas ſequi non licebit, niſi, falſam normam conſulto ſequendam eſſe, quis velit dicere.

§. 80. Sane à locutionibus, hinc inde velut inſidioſe captatis auxilium petere, paupertinæ philoſophiæ certisſimum eſt indicium, qui enim rationibus ſententiam ſuam tueri poteſt, is, autoritatis μοϱμολύκειον objicere, ignominioſum putat.

§. 81.

§. 81. Illud non nego, poſſe lege publica decerni, ut non aliter, de forma civitatis, loqui liceat, quam leges publicæ loquuntur, ſed talis lex non temere præſumenda eſt, neque ejus ferendæ tanta eſt neceſſitas, quantam ſibi ſæpe Heroes togati, in Scholis, imaginantur.

§. 82. Ex his ſequitur (3.) non ſimplex præjudicium, ſed propemodum etiam calumniam eſſe, quando illi, qui aliter, quam fortaſſe leges publicæ loquuntur, formam civitatis explicant, *legibus publicis bellum indicere, ac contra officium boni civis peccare* dicuntur, *vid.* Bœcler. *d. l. 22. c. 2. p. 372.* Kulpis. *diſſert. de Unitat. Reipubl. in S. R. I. c. 2. §. 12. in fin. c. 3. §. 4.* quod adeo vitare debet, qui, veritati unice ſtudere, intendit.

§. 83. Porro hoc agendum eſt (4) *ut animum, ad omnes formas, velut indifferentem, ad hanc disquiſitionem afferamus,* nam ſi quis odio vel amore, erga certam formam, ſit occupatus, ei, veritatis inquiſitio, non recte procedet.

§. 84. Contra hoc monitum, certa ratione ſubnixum, impingunt operoſæ declamationes, quibus ſententia MONZAMBANI perſtringitur, *vid.* Bœcler. *d. l. 22. c. 2.* Kulpis. *d. diſſert. in præloqu.* Nam in iis, maximam partem, non quæritur, an *falſa ſit illa ſententia*, ſed hoc, ei improbandæ, ſatis eſſe puta-

putatur, quod *formam ſyſtematicam* Imperio noſtro tribuat.

§. 85. Cum iſto præjudicio regulariter connectitur alterum, quo honori & ſecuritati Imperii noſtri, non aliter proſpici poſſe exiſtimatur, quam ſi *mixtura* in eodem aſſeratur, quo quid magis ridiculum ſit, non facile dixeris, Nam vel mixtura jactata, revera non datur, ſed. *ſimplex ſaltem regimen polyarchicum* exhibet, *vid.* Vitriar. *J. J. l. 1. tit. 2. §. 3. tit. 7. §. fin.* Vindic. Vitriar. Caſtig. §. *16. ſeqq.* vel in *irregularitatem*, aut *conditionem ſyſtematicam* incidit, ceu §. 57. *ſeqq. h.* eſt oſtenſum, talem vero formam, mixturæ Patroni, nolunt admittere: Vel admiſſa, *formam Germaniæ ſaltem particulariter* ſiſtit, *v. infr. c. 9. §. 26. ſeqq.*

§. 86. Id procul dubio (5.) vitandum præjudicium eſt, *quo illi, qui formam civitatis ita delineant, ut, ſive Monarchiam in ea declarare, ſive mixtum, ex Monarchia & Ariſtocratia ſtatum, probare velis, non ſis habiturus eas adverſarios, caute, ſobrie eruditeque incedere* exiſtimantur, *vid.* Bœcler. *d. l. 22. c. 3. in fin.*

§. 87. Cum enim, Monarchia & ſtatus mixtus, plane differant, hinc manifeſtum eſt, philoſophos illos, non ſobrie & erudite incedere, ſed potius contraria loqui, aut, verbis nihil ſigni-

gnificantibus vel ambiguis, lectori illudere.

§. 88. Plane quoque exiſtimandum eſt (6) *morbos & vitia civitatum, non eſſe variis coloribus diſſimulanda*, nam tale diſſimulandi inſtitutum, quoad homines privatæ ſortis, *ineptum & injuſtum* eſt, falſitas enim per ſe expeti nec ſolet, nec debet, hinc, in homine privato, pravum animi ſtatum, neceſſario arguit.

§. 89. E contrario hominibus, priuatam vitam agentibus, licitum quoque cenſeri debet (7) *morbos Reipublicæ palam oſtendere ac remedia recenſere.*

§. 90. Nam, ad hoc, ſola rationis humanæ participatione autorantur, cum enim hæc, eo fine, data ſit, ut veritatem inquirat, hinc iſta inquiſitio etiam circa peculiare hoc objectum, civitatem ſcil. tamdiu licita dicenda erit, donec prohibitio oſtendatur.

§. 91. Neque hac ratione *Civitas Exteris proſtituitur*, quod aliqui in contrarium opponunt, nam Exteris vitia illa, ex infirmitate operationum, quas ejusmodi Corpus edit, plerumque notiora ſunt, quam ut nunc demum ipſis innoteſcere debeant, aut, dilutis coloribus, eorum notitiæ, ſubtrahi poſſint.

§. 92. Sed tamen ineptum eſt, *conſilia ſua publico obtrudere!* ſit ita, non tamen injuſtum erit! quamvis &, ab ineptitudine, hoc inſtitutum, facile queat abſolvi, nam veritas etiam per ſe poteſt expeti, ſecus ac falſitas. §. 93.

§. 93. Hinc quæ privatus hic meditatur, non eo pertinent, quaſi curis publicis, inepto faſtu, ſe immiſcere velit (ſaltem ille faſtus, non eſt neceſſarius) ſed ut ſolum, naturali ductui, quo in veritatis inquiſitionem propendet, ſatisfaciat.

§. 94. Denique, juxta monitum §. 10. quarto etiam de *indole imperii civilis*, ſeu *Majeſtatis*, explicatius non nihil agendum eſt. Majeſtas eſt, *ſumma & independens poteſtas, ob mutuum futuri Imperantis & Subditorum conſenſum, lege naturali Imperanti tributa, qua, ad obtinendam beatitudinem civilem, quosvis actus, cum exteris ſuſcipere, ſubditorumque actiones & vires dirigere poteſt.*

§. 95. Conſiſtit adeo Majeſtatis eſſentia in duobus (1) in jure dirigendi actiones ad finem civitatis (2.) in independentia, quæ in eo poſita eſt, quod quis jus, alterius nomine & loco, non exerceat, & nemo actus, ex illo jure profluentes, velut ſuperior, poſſit reddere irritos, aut jus pro lubitu avocare.

§. 96. Sed paulo diſtinctius oſtendendum, quid cum Majeſtate conſiſtere poſſit, necne; Qua in re, ut aliquem ſervemus ordinem, conſiderabimus Majeſtatem *conſtituendam, conſtitutam & tollendam.*

§. 97. Primum quod attinet, id utique Majeſtati perinde eſt, ſive *electione* ſive *ſucceſ-*

ſione

ſione acquiratur, quemadmodum etiam nihil refert, *ſimul* an *ſucceſſive* quis eam obtinuerit, aut quæ ejus acquirendæ fuerit *occaſio & initium;* hinc, ex *privilegio* quoque, Majeſtas originem ducere poteſt, licet diſſentiat Kulpis *ad Monzamb. p. 2. c. 5. §. 28. & de unitat. Reipubl. c.* 2 §. *16.* non omnia illa eam præcurrunt, nec adeo ejus eſſentiam attingunt.

§. 98. Neque etiam Majeſtati nocet *conceſſio feudalis & inveſtitura*, nam uti hoc certum eſt, ſi ſaltem ea, *ſolennis inaugurationis* inſtar ſit, per quam jus non *conferatur* ſed jam competens *agnoſcatur & confirmetur*, ita item dicendum, licet *vim veræ collationis*, habeat.

§. 99. Nam conceſſio extra rem eſt, hinc non magis nocebit iuveſtitura juri Vaſalli, ſi modo de ejus independentia, ex genuinis principiis, alias conſtet, atque non obeſt Majeſtati Imperantis, quod eam, ex pacto & vera collatione ſubditorum, habeat.

§. 100. Porro nec *nexus feudalis*, imperio civili, oberit, hoc enim, cum obligatione ad fidelitatem, optime conſiſtit, hinc ſæpe, ſuperiores inferioribus, eo nexus genere obſtringuntur.

§. 101. Hæc ſi vera ſunt, *jus beneficiarium & dependens* pro iisdem haberi non poſſunt, ſeu, ab *inveſtitura & vaſallagio*, nullum plane pro

pro *dependentia* argumentum deſumi poteſt, fruſtra diſſentiente KULPIS. *ad Monzamb. d. c. 5. §. 28.*

§. 102. *Homagium* quidem, quatenus veram innuit ſubjectionem, cum Majeſtate conſiſtere nequit: Sed ſi, de hac, iterum, ex propriis principiis, conſtet, & tamen homagium præſtetur, quis tam pervicax erit, ut, ob ſolum homagii nomen, illam negare velit?

§. 103. Quod igitur KULPIS. *ad Monzamb. c. 5. §. fin.* cenſet, *ſi forte exemplum alicujus fœderis afferri poſſet, cujus partes, homagiali juramento, connecterentur, in vocabulo luderemus, abuſive* fœdus *appellaretur, quod revera* Reſpublica *eſſet.*

§. 104. Id tum demum verum erit, poſtquam immutabili decreto ſancitum fuerit, ut homagium ſemper, veram ſubjectionem & unitatem civitatis, arguat, alias, ſi conſvetas ſaltem verborum leges ſequamur, eadem facilitate, *luſum* ad *vocabulum homagii* referre licebit, qua idem, ad *nomen fœderis*, refertur, ut amplius, in tali caſu, ex genuinis fundamentis diſpiciendum ſit, utri ille ſit adhibitus.

§. 105. Id quoque Majeſtati nihil detrahit, ſi, ante ejus acquiſitionem, alicui ſtatus quæſtio moveatur, ac is, eo reſpectu, alterius judicium pati teneatur, nam ſi, in regno uſufru-

ctuario, inter plures ſucceſſores, lis oriatur, deciſio ad populum pertinet, quam ſecutæ Majeſtati non obeſſe, omnes concedunt. *add.* Kulpis. *de Unitat. Reipubl. c. 3. §. 4. n. 7.*

§. 106. Pergimus ad Majeſtatem *conſtitutam*. Hæc, per eſſenriam, non eſt *indiviſibilis*, cum enim, ad exemplum aliorum jurium, conſenſu, quoad plura objecta, excitetur, utique illius partes, juxta hæc, ſeparari poſſunt.

§. 107. Hinc vel ita partes dividi poſſunt, ut diverſis ſubjectis independenter compétant, vel poſſunt quædam partes plane tolli, ut manca ſit Majeſtas, ac aliquando, in locum partis deficientis, poteſtas ignobilior & dependens ſubſtitui. *add.* Pufend. *de J. N. G. l. 7. c. 4. §. 9. ſeqq.*

§. 108. Imprimis igitur vitandum opinionis monſtrum, ex ignorantia rerum moralium enatum, quo *indiviſibilitas Majeſtatis* jactatur, nam ex eo, quicquid hic occurrit ineptiarum, fere propullulavit, *vid.* Vitriar. *J. J. P. l. 1. tit. 7. §. 5.*

§. 109. Quod ſi autem Majeſtas, velut *Totum*, ſupponatur, tum utique, ad ejus eſſentiam, pertinet *plenitudo & univerſalitas*, ſed hoc indiviſibilitatem, abſolute eſſentialem, non probat.

§. 110. Majeſtatem ſumma quidem comitatur *exiſtimatio*, ſed hæc, illi, non eſt eſſen-

tialis

tialis, quod, exemplo ſummorum Imperantium, patet, qui *eodem imperio civili*, ſed *diverſa exiſtimatione* ſæpe gaudent.

§. 111. Majeſtas non requirit libertatem alienandi, aliud enim eſt *imperare*, aliud *imperium transferre*, nec ei obeſt *fœdus inæquale*, aut *Vaſallagium*, *imperare* enim & *obligari*, inter ſe conſiſtunt.

§. 112. Nexus ſyſtematicus, accurate loquendo, quasdam imperii partes, imminuit, quoad ſingula membra; Nam, alias partes, totum ſyſtema ſaltem habet, ergo, ſingula membra, integras habere non poſſunt.

§. 113. Quod ſi, in deliberationibus communibus, majora valeant, tum membrum victum, in illo caſu, parte aliqua imperii, plane deſtituitur, vincentia vero, ratam velut conferunt, ſi majora non præponderent, omnia membra ad communem partem, ſymbolas contribuunt, *add.* Pufendorf. *de J. N. G. l. 7. c. 6.* §. *2. 12.* Kulpis. *ad Monzamb. c. 6.* §. *7. p. 222.*

§. 114. Cum Majeſtas non notet jus vagum, ſed fine & utilitate civitatis, circumſcribatur, hinc ei non obeſt, ſi, *modus agendi*, expreſſa lege fundamentali, definiatur.

§. 115. Ex his ſequitur, Majeſtatis indelebilem characterem, non eſſe *inviolabilitatem abſolutam*, cum enim ille non notet jus, quæ-

vis flagitia patrandi, *vid.* Lehm. *Chr. Spir. l. 5. c. 25.* igitur ſi quis imperanti, enormiter flagitioſo, reſiſtat, Majeſtatem eo ipſo non lædit, utpote, iſto reſpectu, non occurrentem.

§. 116. Hinc porro, ſalva Majeſtate, Imperans, in *caſu delicti*, judicem habere poteſt, quod etiam dicendum de *exiſtimatione*, cujus intuitu, judicem quoque poteſt pati, nam & illud, & hæc, à Majeſtate, ſint diſtincta.

§. 117. Interim fatendum eſt, quod, in *Rebuspublicis ſimplicibus*, ac præcipue potentibus, morali æſtimatione, non occurrat *Subjectum*, cui munus judicandi conferri queat. Alia ratio eſt *Civitatum Sociarum*, nam in his, Totum Corpus, ratione ſingularum Partium conjunctarum, Judicis autocratici perſonam ſuſtinere poteſt, de quo diſtinctius actum in Diſſert. *de habit. Territor. German. hab. Lipſ. 1704. §. 61. ſeqq.*

§. 118. Si quis vero, ob contractum, coram alio, *conveniri* queat, aut alterius *imperium*, in ſua ditione, aliquo modo *pati* debeat, vel, ab *ipſo*, ad *alium*, certo reſpectu, poſſit *appellari*, id utique Majeſtatem imminutam arguit, omnem tamen non negat.

§. 119. Supereſt Majeſtas *tollenda*. Certum eſt, quod ejus eſſentia non requirat *perpetuitatem*, aliud enim eſt, *eſſe*, aliud *continuari*, aut aliud, *vere*, aliud, *diu* vel *perpetuo imperare*.

§ 120.

§. 120. Male igitur *irrevocabilitas*, Majeſtatis *naturale internum* ac *inſeparabile* eſſe, à quibusdam creditur, *vid.* Ekholt. *diſp. de Jur. Majeſt. Imper. Rom. hab. Lipſ. 1687.* §. 10. Quod ſi dicas, excludi *revocationem*, quam *Superior, per modum imperii*, faciat, tum fallacia cauſæ, fit manifeſta, non enim *revocabilitas*, ſed *dependentia* tum deſtruit Majeſtatem.

§. 121. Exinde ſequitur, poſſe vel, ab initio, terminum Majeſtati præſtitui, vel eam, ſub clauſula commiſſoria, deferri, ut ob delictum amittatur.

§. 122. In genere, quoad ea omnia, quæ hactenus adduxinus, dicendum, eadem vel omnino non afficere imperium civile, vel id ex parte ſaltem imminuere, vel ejus ſplendori officere (qualia ſunt homagium, Vaſallagium, judicium de delictis & exiſtimatione, definitio modi agendi, & temporalitas) adeoque abſurde, negandæ omni Majeſtati, adduci.

§. 123. Juri independenti, ſeu Majeſtatico, opponitur *dependens*, quod *quis*, *nomine & loco Superioris, exercet, & plerumque, pro illius lubitu, avocari poteſt*, quamvis hoc ultimum, præciſe non requiratur, cum *modus exercendi*, reſpectum ad Superiorem, adeoq; *juris dependentiam*, ſatis inſinuet.

§. 124. Uti autem dubium non eſt, quin, inter varii generis jura, quæ hominibus competunt, hoc, *independens*, illud, *dependens* eſſe queat, quemadmodum etiam certum, quod nonnunquam, jus iudependens, & dependens in eodem ſubjecto concurrere, ac Totum aliquod compoſitum, efficere poſſit, *v.* §. *107. h. ſupr. l. 3. c. 9.* §. 3. ita nihilominus etiam certisſimum eſt, quod idem Jus, eodẽ reſpectu, non poſſit eſſe ſimul Dependens & Independens.

§. 125. Nam hoc reſpectu, termini illi non notant *duas qualitates contrarias*, ex quarum commixtione, *tertia intermedia* oriri queat, ſed ſunt ſaltem *termini contradictorii*, quorum alter dependentiam aſſerit, alter negat. Hinc perinde impoſſibile eſt ex dependenti & independenti, formare tertiam ſpeciem, atque impoſſibile eſt, ex calido & non calido tertium producere; quomodo enim ex uno tertium fieret? aut quomodo idem, ſimul eſſet et non eſſet?

§. 126. De applicatione doctrinæ generalis, ad hypotheſin, ſeu ad certum aliquod jus, ac in ſpecie, Supertoritatem Territorialem, non operoſa ac difficilis eſt diſquiſitio. Nimirum id, quod nodo diximus: *idem jus eodem reſpectu, non poſſe ſimul pependens & independens eſſe, ſed, alterum prædicatum, ſolum admittere,* pro certo principio ſupponendum

dum erit, quo facto, diſpiciendum ſaltem, utrum juri controverſo, definitio juris independentis ex §. *94. 95.* an dependentis ex §. *123.* magis conveniat, ubi quidem removendis objectionibus, inſervire poſſunt dicta §. *96. ſeqq.*

CAPUT. VIII.

De Jurium, Statibus imperii competentium, ut & Territoriorum Germanicorum habitu civili.

SUMMARIA.

In applicatione dictorum ad Germaniam, quæ conſideranda §. 1. à qua parte incipiendum §. 2. de juribus imperatoriis, Regis Romani & Vicariarum agi non debet §. 3. ſeqq. bene vero de jure Territoriali & ſuffragii Statuum §. 6. 7. hæc jura non debent ſeparari §. 8. ſeqq. Status controverſiæ §. 11. jus ſuffragii eſt Majeſtaticum §. 12. ſed circa territoriale vulgo fluctuant §. 13. recte tamen pro Majeſtatico idem habetur §. 14. quo cum temperamento §. 15. ſeqq. non obeſt aſſertioni nexus feudalis §. 19. homagium §. 20. appellationes §. 21. 22. judicia imperii §. 23. Status imperii male pro Subditis ſimpliciter habentur §. 24. 27. regulariter ſunt coimperantes & Socii, aliquando vero ſubditi §. 26. quid de nomine Vaſallorum §. 27. & Civium ſentiendum

 §. *28.*

§. 28. ſubditorum nomen raro Statibus competit. §. 29. Territoria Germanica quid §. 30.

§. 1.

SUpereſt, ut, ex monito §. *10. cap. præc.* generalia illa principia, ad Germaniam applicemus. In univerſum quatuor conſideranda veniunt (1.) quæ, juxta regulas politicas, ſit indoles jurium Proceribus Germanicis competentium (2.) quæ Statuum imperii conditio civilis (3.) quis Territoriorum Germanicorum habitus & (4.) quæ totius Reipublicæ forma.

§. 2. Illud autem facile liquet, hæc omnia ita, inter ſe, eſſe connexa, ut ab unius deciſione, reliquorum etiam deciſio dependeat. Interim natura rei exigit, ut, ex cognitione Territoriorum Germanicorum, in notitiam totius Reipublicæ provehamur, non autem ab hac, ad illa digrediamur: Tria priora igitur hoc, & ultimum, ſequente capite, expediemus.

§. 3. Quod igitur primo *Jura Procerum Germanicorum*, attinet, poteſt quidem de Cæſare, Rege Romano, Vicariis & Statibus imperii quæri, ſed in his fere quæſtio ſubſiſtit: Nam jura Cæſaris, *Majeſtatica* eſſe, ab omnibus fere conceditur, certe, à nemine, cum ratio-

tione, negari poteſt: hinc ſupra, in loco proprio, ſtatim prædicatum illud, juribus Cæſareis, adjecimus.

§. 4. Nec, quoad regem Romanum, peculiari hic opus erit diſquiſitione, nam Eum actuale aliquod jus, vivo Cæſare, non habere, itidem ſuo loco oſtendimus, hinc de ejus indole, diſputari nequit.

§. 5. Jura autem Vicariorum, eſſe *Majeſtatica*, operosè itidem probandum non videtur, licet id negare ſuſtineat VITRIARIUS, quamobrem prædicatum non adeo controverſum, juribus illis ſtatim addere, ſupra non dubitavimus, *vid.* Vindic. Vitriar. caſtig. §. *265. ſeqq.* §. *315.*

§. 6. Alia ratio eſt jurium, Statibus competentium, quorum indoles, juxta regulas politicas, valde controverſa eſt, hinc ſupra, verbis popularibus, illa declarare, à prædicatis vero, eorum indolem, juxta regulas politicas, notantibus, abſtinere voluimus, de qua re nunc diſquirendum.

§. 7. Id præmoneri debet, eſſe ſaltem quæſtionem, de *Superioritate Territoriali & jure ſuffragii*, nam jura, quæ reſpiciunt functiones imperii, vel vicinos, v. gr. jus protectionis Wildfangiatus, *Majeſtatica* non eſſe, facile liquet.

§. 8. Nolumus autem variorum ſenten-

 tias

quæ ſententia etiam veriſſima eſt. Aſt circa jus Territoriale plerique fluctuant, cumque hoc facile liqueat, pro nudo Magiſtratus jure, illud haberi non poſſe, attamen, nec ad jurium independentium claſſem, idem aſcendere, putant.

§. 13. Hinc plerumque dicitur eſſe *dependens ſed Majeſtatis æmulum, cui quædam, è viſceribus Majeſtatis, progreſſa virtus, ſe velut inſinuet, vigoremque Majeſtati cognatum conciliet, vid.* Kulpis. *diſſert. de Unitat. Reipubl. in S.* R.I. *c.* 2.§. 13. *de jur.* Legat. *c.* 6.§. 11. Schvv. *introd. ad J. P. part. ſpec. Sect.* 1. *c.* 4. §. 4. *Sect.* 2. *c.* 10. §. 3. 4. Vitriar. *J. J. p. l.* 3. *tit.* 1. 5. 15. §. 6. *ſeqq.* Furſtner. *de Jur. Supremat. c.* 26. Verum cum impoſſibile ſit, ut idem jus, ſit dependens & independens, ceu *cap. præc.* §. 125. oſtenſum, hinc ſine ſcrupuloſa inquiſitione, patet, doctrinam illam ſibi ipſi contradicere, ejusque Autores, inanibus verbis, ſibi lectoribusque incautis, imponere.

§. 14. Non poteſt igitur, ex monito §. 126. *cap. præc.* Jus Territoriale, ſimul dependens & independens dici, ſed alterum prædicatum ei ſolum eſt aſſerendum. Nihil autem obſtat, quo minus, pro *Jure independente & majeſtatico*, idem habeatur; exercent enim illud Status, proprio nomine, ac in ejus exercitio, à nemine, velut Superiore, dependent, quæ ſatis

ſatis certa Juris independentis ſunt Criteria, *vid. cap. præc.* §. *94. 95. add.* Grot. *de J. B. P. 1.3.7.*

§. 15. Illud tamen adjiciendum, non involvere Superioritatem Territorialem, *independens aliquod jus omnibus numeris abſolutum*, ſed potius aliquando *ſatis exiguum, non valde ſplendidum, nec, per omnia, integrum.*

§. 16. Eſt aliquando Superioritas T. *jus independens ſatis exiguum*, ob defectum ſcilicet virium & potentiæ, in Statibus minoribus, adeo, ut illa, inter Gentes ambitioſas potentesque, fere nullo in numero, ſed ludibrio potius contemtuique paſſim ſit expoſita: Interim, exiguam quantitaten, rei eſſentiam non deſtruere, ſatis alias in confeſſo eſt.

§. 17. Deinde quoque illa exhibet *jus independens, non valde ſplendidum*, id quod tam, à virium exilitate, in nonnullis, quam ob nexum, quo ſingula Territoria, toti Reipublicæ, connectuntur, in omnibus, accidit, iſta enim ſplendorem minuere, certum eſt, ut Territoria Germaniæ, in iisque contentum imperium civile, cum Rebuspublicis plane liberis, comparare non liceat.

§. 18. Denique *nec per omnia, integrum*, nam non tantum quædam imperii civilis partes, in Statibus minoribus deficiunt, aut exigua in quantitate, occurrunt, ſed & in gene-

re,

re nexus communis, modo laudatus, illud, in omnibus, quodammodo imminuit.

§. 19. Cum his reſtrictionibus ſi Superioritatem Territorialem, jus independens dicas, aſſertionem, contra diſſentientium objectiones facile quoque ſuſtinueris: Nam (1.) *nexum feudalem, quo Status Cæſari totique imperio obſtringuntur*, independentiæ non obeſſe, *cap. præc.* §. *98. ſeqq.* §. *111.* oſtenſum *add.* Grot. *de J. B. P. 1.3.23.*

§. 20. Majori quidem cum effectu urgeri poſſe videtur (2.) *homagium, quod à Statibus Germaniæ quoque præſtari dicitur*, ſed præſtatur illud, ſalva libertate, juxta hunc autem ſenſum, independentiam id non deſtruere, ex *cap. præc.* §. *102.* patet, ut omnino oleum & operam perdant, qui juratas Statuum promiſſiones, ex vulgaribus Homagiorum regulis æſtimant, *vid.* Itter. *de F. I. c. 9.* §. *43. ſeqq.* *v. ſupra. l. 6. c. 2.* §. *74.*

§. 21. Sed tamen (3.) *appellationes, ad ſumma Imperii tribunalia, directæ, independentiam tollunt!* minime vero: neque enim, à Superioritate Territoriali, ſed jure aliquo ignobiliori, quale in Magiſtratum cadit, appellationes fiunt, hinc Juris territorialis independentiam non deſtruunt, ſed, id non per omnia eſſe integrum, ſive, non omni reſpectu, Germaniæ Proceribus competere, ſaltem oſtendunt. §. 22.

§. 22. In nonuullis enim Statibus, eſt velut mixta conditio, dum ex parte libertatem ſunt conſecuti, ex parte etiam in priſtino Statu, quem olim habuerunt, remanſere: primo ſenſu ſaltem ipſis Superioritas territorialis tribui poteſt, eaque ſemper eſt libera, utut, juxta alterum reſpectum, Superiorem illi habeant, *v. cap. præc.* §. *118.*

§. 23. Inprimis vero (4.) *independentiæ obeſſe videtur, quod Proceres Germaniæ, in Tribunalibus imperii, conveniri queant*, ſed, iſtam etiam ſubjectionem, cum Juris Territorialis independentia, poſſe conciliari, ex *cap. præc.* §. *116.* liquet, de quibus omnibus etiam prolixius nonnihil actum in Diſſert. *de Habit Territor. Germ. hab. Lipſ. 1704.* §. *58. ſeqq.*

§. 24. Atque ex his ſecundo *conditio Statuum imperii ciuilis*, v. §. *1. h.* facile explicatur. Nimirum id quæritur *an Status imperii ſint ſubditi vel Cæſaris, vel Hujus & Imperii ſimul?* circa quam quæſtionem, plerumq; vel nihil, vel nimium dicunt, *vid.* Rhet. *J. J. P. l. 1. c. 3.* §. *4. junct. l. 4. tit. 23.* §: *13.* Schvved. *introd. ad J. P. p. ſp. Sect. 1. c. 32.* §. *4. c. 9.* §. *8.* Kulpis. *de unitat. Reipubl. in S. R. I. c. 3.* §. *4.*

§. 25. Inprimis falſa, ac, ad Statuum injuriam, compoſita cenſeri debet ſententia, qu æ eos, *ſimpliciter Subditos* pronunciat, licet eam firmiſſimis rationibus, à *juramento ſubjectio-*

jectionis, *formulis legum publicarum imperioſis*, *modo procedendi in ſummis Tribunalibus uſitato*, *crimine læſæ* Majeſtatis, *quod Status*, *in Cæſarem ac Imperium*, *committere queant*, *propria Ordinum confeſſione*, ac denique à *nexu feudali ligio*, deſumtis, probari poſſe cenſeat, Itter. *de F. I. c. 19.* §. *ſeqq.* nam, iis nihil roboris ineſſe ex dictis *cap. præc.* ut & *l. 6. c. 2.* §. *59*-conſtat.

§. 26. Dicendum igitur eſt: Status, ratione Superioritatis Territorialis, juris ſuffragii & nexus æqualis, quo toti Reipublicæ conjunguntur, *vid. l. 6. c. 2.* §. *73.* non eſſe *Subditos*, ſed *Imperantes & Socios*; verum ratione arctioris vinculi, quod ex prima ſubjectione, in nonnullis caſibus, adhuc ſupereſt *d. c. 2.* §. *72.* eos pro *Subditis* poſſe haberi.

§. 27. Primo reſpectu, etiam poſſunt dici *Vaſalli*, quamvis illa appellatio, nec omnibus Statibus competat, nec eorum, quibus competit, conditionem, perſpicue & adæquate ſatis exprimat, ut cum nomine *Imperantium & Sociorum*, neutiquam comparari poſſit, utpote quod conditionem Statuum, tam ratione Territoriorum, quam totius Reipublicæ, perſpicue exhibet.

§. 28. Alii, Status, dicere malunt *Cives*, *vid.* Kulpis. *de jur. Legat. c. 4.* §. *2.* Schvved. *Sect. 1. c. 9.* §. *8.* ſed uti, vel ob ineptam Philo-

ſophiæ

ſophiæ græcanicæ imitationem, cordatis iſta appellatio diſplicere poteſt, ita incongrua quoque videtur, nam, communi loquendi uſu, *Civis* notat *ſubditum*, ſenſu vero Ariſtotelico, *Concilii Ariſtocratici*, vel *Democratici membrum*, hinc neuter ſignificatus huc quadrat.

§. 29. Nomen *Subditorum*, quod, ſecundo reſpectu, Statibus tribuimus, in ſe perſpicuum eſt, & itidem ſtatum Procerum, hac parte, ſatis innuit, ut adeo, ſi iſta conjungamus, *conditio Statuū imperii civilis* ſufficienter doſſit intelligi. Calculo etiam rite ſubducto, ſimul conſtabit, primum reſpectum, ſecundo, longe eſſe frequentiorem, imo Status potentiores, magis Subditos videri, quam eſſe.

§. 30. Denique tertio, *habitus Territoriorum germanicorum*, verbo etiam, ex hactenus dictis, inferendus eſt, *vid.* §. *1. b.* Nimirum Territoria Germaniæ, ſunt *Corpora libera, imperio proprio ac independente velut animata, toti tamen Reipublicæ, nexu ſociali, ac, in caſibus nonnullis, vinculo ſubjectionis conjuncta*, ſeu breviter: *ditiones, jure Status poſſeſſæ.* *add.* Diſſertat. *de Habit. territor. german.* §. *67. 68.*

CAPUT

CAPUT. IX.
De Forma Imperii Romano Germanici.

SUMMARIA.

In Germania eſt plurium Corporum ſociorum Syſtema §. 1. 2. qua ratione hoc probandum §. 3. 4. eſt Syſtema extraordinarium §. 5. quod cum aliis, quoad eſſentialia, convenit §. 6. quoad accidentalia differt §. 7. id quod diſtinctius oſtenditur §. 8. 9. 10. ex quo objectiones facile diluuntur §. 11. Autores, quibus hac ſententia placuit §. 12. cur iis acceſſerimus §. 13. aliis diſplicuit §. 14. ſententia oppoſita quomodo refellenda §. 15. multis illa placuerunt §. 16. refutantur rationes, quæ pro unitate Reipublicæ in genere, afferuntur §. 17. 18. 19. Monarchia abſoluta abſurde aſſeritur §. 20. nec limitata defendi poteſt §. 21. 22. Ariſtocratia videri poteſt probabilis §. 23. ſed attenta Germaniæ conſideratio, ejus ſimulacrum facile diſſipat §. 24. 25. plerique mixtura delectantur §. 26. ſed oritur doctrina ex falſa hypotheſi §. 27. ac particulariter ſolum formam Germaniæ exhibet §. 28. 29. forma democratica, Germaniæ applicata, refutationem non meretur §. 30.

§. I.

DE hac etiam nunc videndum eſt: Putamus autem, Germaniam pertinere ad Reſpublicas compoſitas, ac eſſe adeo *plurium Corporum ſociorum Syſtema.* Hæc ſententia, ex totius Diſciplinæ noſtræ contextu, apparet.

Quæ de mutatione interna diximus *l. 1. c. 3. §. 32. ſeqq. c. 4. 5.* originem Corporis Syſtematici exhibent. Leges fundamentales, *l. 2.* explicatæ, ſunt pacta Sociorum: Libertas Statuum, in *l. 3. 4.* inculcata eſt: Jura Cæſarea, *l. 5.* tradita, Caput Corporis Syſtematici, repræſentant: Nexus denique communis, quo Corpora libera connectuntur, in *l. 6. 7.* explicatus eſt.

§. 2. Quæ autem proxime, in *c. præc.* de Juribus Statuum, & habitu Territoriorum, juxta regulas politicas generales, diximus, illa memoratam Reipublicæ formam, neceſſario expoſcunt, niſi præcedentem doctrinam iterum deſerere, vel nobis ipſis contradicere velimus.

§. 3. Quomodo igitur, doctrinæ præcedenti convenienter, Forma Germaniæ, modo laudata, probanda, ac aliæ, aliis probatæ, refellendæ ſint, id, in *DISSERT. de Habit. Territor. German. c. 2.* ſatis eſt oſtenſum, ſed inſtituti præſentis ratio exigit, ut hic etiam ſumma capita legantur.

§. 4. Quodſi adeo, ſepoſitis præjudiciis, *c. 7. §. 73. ſeqq.* notatis, juxta, recte ratiocinandi ordinem, *d. c. 7. §. 64. ſeqq.* exhibitum, generalia principia, ad Germaniam applicemus, tum, ſub definitione Reipublicæ Compoſitæ, *d. c. 7. §. 34.* tradita, quoad Germaniam, valide ſubſumi, minoremque propoſitionem, ex legibus fundamentalibus germanicis, probari

bari poſſe, certum, ac, in toto tractatu præcedente ſatis probatum eſt, hinc maxime probabilis erit Concluſio, quæ Germaniam, *plurium Corporum ſociorum Syſtema* dicit.

§. 5. Cum vero Sociorum Syſtemata, non unius generis eſſe ſoleant, ceu dictum *d. c. 7. §. 35. ſeq.* ideo ex monito *d. c. 7. §. 70. 71.* amplius inquirendum, quale in Germania occurrat, paucis: *Extraordinarium, ex conſvetis regulis ſyſtematicis, per omnia, non æſtimandum*, quale *d. c. 7. §. 38. ſeqq.* delineavi.

§. 6. Sed explicatius nonnihil hac de re agendum eſt: Convenit Syſtema germanicum, cum aliis, expreſſo fœdere conſtitutis, quoad *eſſentialia*, dum in Eo, plura Corpora libera, ac res ſuas, ſeparatis rationibus, expedientia occurrunt, quæ tamen, quoad negotia, totam Rempublicam concernentia, in commune deliberare ac decernere, nec non onera communia, conjunctim ferre debent.

§. 7. Sed in aliis, quæ *accidentium* rationem habent, ab illis differt. In ſumma, diſcrimen, occurrit (1.) ratione *Originis*: Syſtemata ordinaria, deliberato conſilio, iniri ſolent, ſed Germania, in talem conditionem, variis mutationibus, eſt velut provoluta.

§. 8. (2.) *Conſtitutionis*: In Syſtematibus ordinariis, diverſa Corpora libera, expreſſo fœdere, ad defenſionem communem, coaleſcunt, ſed in Germania, & libertas ſingulo-

-rum Corporum, & communis Eorum conjunctio, per electiones Cæſareas, iisque ſurrogatas Capitulationes, nec nõn juratas Statuum promiſſiones producitur.

§. 9. (3.) *Corporum conjunctorum:* Syſtemata ordinaria, ex membris non adeo multis, quoad vires ac conditionem civilem, fere æqualibus, imperio, ad regimen territorii neceſſario, ſufficienter inſtructis ac, nullo caſu, toti Syſtemati ſubjectis, conſtare ſolent, quæ omnia in Germania, inprimis quoad Status minores, ſecus ſe habere, manifeſtum eſt.

§. 10. Denique (4.) *nexus communis:* Ordinaria Syſtemata, nexu ſociali conjunguntur, ac ſingulorum membrorum officia, expreſſo pacto, accurate & adæquate determinantur, ſed commune Germaniæ vinculum, uti, nonnullas priſtinæ Reipublicæ reliquias, adhuc continet, quod Reſervata Cæſarea aliquo modo, inprimis vero ſumma Imperii Judicia oſtendunt, ita, maximam partem, ſociale quidem eſt, ſed nec adæquate ſatis efformatum, nec arcte ſatis adſtrictum, ceu ex dictis *l. 6. c. 2.* apparet.

§. 11. Atque ex his facile objectiones diſſentientium dilui, ac in ſpecie, ad macilentas illas quæſtiones, quas PACIFICUS *à* LAPIDE *in not. ad Monzamb. Diſcurſ. 12. §. 10.* non ſine proprio applauſu, propoſuit, ſine hæſitatione, reſponderi poterit: Omnes ſcilicet *di-*

ſcri-

ſcrimen aliquod accidentale argunt, *fundamentum* vero & *eſſentiam* non deſtruunt.

§. 12. Sententia hactenus defenſa, placuit CONRINGIO, *vid. Diſſert. de Duc. & Comit.* §. *23. 31. 41. Not. ad Lampad. ad Libr. tit. p. 5. 6. ad præfat. p. 10. part. 1. p. 12. in fin. part. 2.* §. *12. p. 93. de Negot. Conv. imper.* §. *24. add.* KULPIS. *de unitat. Reipubl. in S. R. I. c. 3.* §. *3.* ſed velut in transcurſu, eam ſaltem Ille attigit, nunquam autem, ſtudio ſatis profeſſo, eam excoluit. Plus præſtitit MONZAMB. *de ſtat. imper. germ. c. 6.* quem ſequitur RACHEL. *in diſſert. de Capitul. Imper. c. 6.* §. 7. ut & in *Otio Noviomag. c. 18.*

§. 13. Nos, ad eam amplectendam, non autoritatis cujusdam præjudicio, multo minus aliquo Partium ſtudio, ſed veritatis evidentia, ſumus permoti, ſperamusque, qualibuscunque noſtris Obſervationibus, eam ita ad liquidum eſſe deductam, ut ſolido alicui dubio amplius locus non ſit.

§. 14. Sed non minus ſententia illa multos nacta quoque eſt adverſarios, quibus, maximam partem, reſpondit PUFENDORF. *in diſſert. de Republ. irregul.* Inprimis etiam, graviter, ut ſibi videtur, contra eam declamat BOECLER. *N. I. L. 22. c. 2.* cujus veſtigiis inhæret KULPIS. *de Unitat. Reipubl. in S. R. I.* Sed rationibus ſolidis, non anticipatis declamationibus, hic agendum, ac, illis deficien-

 tibus,

tibus, incommoda, quæ Structuram Germaniæ comitantur, non Scriptoribus, ſed morbo Reipublicæ, imputanda erant, v. DISSERT. *de Habit. Territor. Germ.* P. 73. *ſeqq.*

§. 15. Sicut autem, juxta principia, *c.* 7. inculcata, veritas noſtræ ſententiæ oſtenditur, ita non minus ſententiarum oppoſitarum falſitas, ex illis demonſtrari poteſt & debet: Nam ſi quis, ex monito *d. c.* 7. §. 64. *ſeqq.* definitionem vel *Reipublicæ unius in genere*, vel in ſpecie, *Monarchiæ*, *Ariſtocratiæ*, *Democratiæ* aut *Reipublicæ mixtæ*, quatenus hæc, unius civitatis ſpeciebus, accenſetur, juxta doctrinam *d. c.* 7. § 26. 28. 58. *ſeqq.* loco *Majoris propoſitionis*, præſupponat, tum, quoad Germaniam, ſubſumi, ac *Minor*, ex legibus fundamentalibus, probari non poterit, hinc nec *Concluſio*, aliquam, ex memoratis Formis, Germaniæ tributura ſubſiſtet, *v.* DISSERT. *de hab. Territor. germ.* §. 81.

§. 16. Interim multi formas illas, in Germania, non tantum quærunt, ſed & ſe reperiſſe arbitrantur, imo, illarum defenſione, officium boni Civis, vana omnino, hæreſi, metiuntur, quæ philoſophandi ratio, ex ſtudio adulandi, rerum politicarum ignorantia, ac involuto Germaniæ Statu, ſummatim reſultare videtur, *vid. d.* DISSERT. §. 82.

§. 17. In genere, pro *Unitate Reipublicæ*, quædam afferuntur in *diſſert. hab. ſub præſid.* LYNC-

LYNCKERI Jen. 1686. de form. S. R. I. pag. 31. ſed laudantur *quædam jura Majeſtatica,* quæ, à quovis Corpore fœderato, exerceri poſſunt & ſolent, *unum* vero *principium, a quo per omnia Germaniæ Territoria, imperium civile diſpenſetur,* nullibi probatur.

§. 18. Multa deinde, pro deſtruenda Territoriorum libertate & Independentia, accumulantur, *p. 31. 32.* ſed quæ ex iis, quæ *c. 7. h.* præſuppoſuimus, ac ad territoria Germaniæ *c. 8. h.* applicavimus, ſine ulla difficultate dilui poſſunt: ut, illa ſpeciatim refellere, opus non ſit, *vid. DISSERT. de Habit. territor. germ. § 83. 84.*

§. 19. Non melioribus rationibus Unitadtem efendit *KULPIS, in differt. de Unitat. Reipubl. in S. R. I.* nam *locutiones legum publicarum* captat, aut *exercitium imperii civilis, à toto Corpore germanico, particulariter ſuſceptum* allegat, vel *judicia imperii* urget, quæ omnia qua ratione elidi poſſint, ex ante dictis ſatis conſtat.

§. 20. In ſpecie a nonnullis defenditur *Monarchia abſoluta,* quæ ſententia *Reinkingio, Wizendorfio, Schützio, Stamlero & Schookio* tribuitur, ſed diu exploſa, ac in aula quoque Cæſarea, minus grata eſſe perhibetur, teſte *KULPIS. ad Monzamb. p. 2. c. 6. §. 6.* Pedantiſmus utique & adulandi Studium, in ea, nimis elucent.

§. 21. Sententia, de *Monarchia quadam limitata*, probabilior videri poteſt, cenſuram tamen non ſuſtinet: In Monarchia limitata, omne imperium eſt penes Regem, ab eoque quoad omnes partes, in omnes & ſingulos ſubditos, per veram poteſtatum ſubordinationem, exercetur. Proceres vero, ad ejus exercitium, nonnunquam, voto ſaltem conſultativo concurrunt, præterea in ditionibus, quas poſſident, vel quibus præfecti ſunt, proprio quodam imperio non gaudent.

§. 22. Sed in Germania, Status imperii, cum Cæſare, in Comitiis congregati, voto deciſivo, velut Coimperantes, negotia expediunt, ſed ea ſaltem, quæ totius Reipublicæ rationes attingunt, cætera vero, in Territoriis ſuis, proprio imperio, ſinguli determinant, ex quo Regni limitati & Germaniæ differentia, eſt manifeſtiſſima.

§. 23. Ut *Ariſtocratiam* nonnulli, in Germania, aſſererent, inter quos *Bodinus & Hippolythus a lapide* præcipue numerantur, *vid. KULPIS. ad Monzamb. d. c. 6. §. 4.* negligentior Comitiorum germanicorum, conſideratio facile efficere potuit, *vid. c. 7. §. 51.* Verum ſi attentius libertatem Territoriorum expendamus, Ariſtocratiæ ſimulacrum ſtatim diſparet.

§. 24. Nam Status imperii, in Territoriis ſuis, proprio ac independente imperio gaudent,

dent,

dent, ditioneſque ſuo nomine gubernant: Sed Optimates Ariſtocratici, domi ſuæ, privatam agunt vitam, ac, extra Comitia, omni imperio civili deſtituuntur, & non minus addicte, Singuli Concilio Ariſtocratico parent, quam cæteri ſubditi.

§. 25. Atque ex eo notabile etiam Conciliorum Ariſtocraticorum. & Comitiorum Germanicorum, diſcrimen emergit: In illis, omnia Reipublicæ negotia expediuntur, in his ea ſaltem, quæ totius Corporis rationes attingunt: In illis, totius Imperii civilis, in his, nonnullarum ſaltem partium exercitium occurrit, pleraque vero in Territoriis, proprio imperio, à Statibus definiuntur.

§. 26. Plerique *mixtura* delectantur, adeoque, in Germania, cenſent eſſe *Rempublicam, ex Monarchia & Ariſtocratia, mixtam*, imo parum abeſt, quin, in aſſertione & defenſione hujus Formæ, ſalutem Germaniæ, poſitam eſſe exiſtiment, *vid.* KULPIS. *ad Monzamb. c.6.§.7.p.224.* Admiſſa autem illa mixtura, amplius diſputari ſolet, utrum *Monarchia* an *Ariſtocratia in ea prævaleat? vid LIMN. J.P. l.1.c.10. n.12.* BOECLER. *N. I. l. 22. c. 3.* LYNCKER. *diſſert. de form. S.R.I. p. 50. ſeqq.*

§. 27. Enimvero mixta illa forma, ex falſa hypotheſi, quaſi in *Reſervatis Cæſareis & Communicatis*, quæ vocant, univerſum imperium civile germanicum conſiſtat oritur,

cum maxima ejus pars, quod, ſine calumnia, negari nequit, in regimine Territoriorum ſingulari occurrat.

§. 28. Jam eſto, quod circa Reſervata & Communicata, mixtum aliquod regimen detur, liceat etiam, inventi hujus Autoribus, ſenſu ſuo abundare, ac prout viſum fuerit, vel Monarchiæ, vel Ariſtocratiæ, prærogativam decernere, attamen hoc omne pertinet ſaltem, ad commune totius Corporis germanici regimen, ad adminiſtrationem vero Territoriorum ſingulorum non pertingit, nec adeo totius imperii civilis germanici habitum exhaurit, & ex hoc tamen, de forma Reipublicæ, ferendum eſſe judicium, quis non videt?

§. 29. Callide igitur vel etiam imperite, in iſto mixturæ invento, particulariter ſolum, Forma Reipublicæ Germanicæ exprimitur, & eo quidem reſpectu, quo quævis Syſtemata, unam Rempublicam imitantur: Habitus vero Territoriorum ſingulorum, ex quo Civitatis noſtræ forma potiſſimum dependet, omittitur, *add. c. 7. §. 85.*

§. 39. Qui Germaniæ *formam Democraticam* attribuerit, ſe non vidiſſe, dicit *MONZAMB. de Stat. imper. german. c. 6. §. 3.* quædam tamen, eam in rem, propoſuiſſe *Relfendſo*, ſive *Roſenfeldium*, refert *KULPIS. ad Monzamb. d. §. 3.* in quæ inquirere, aut ipſius formæ, ad Germaniam applicatæ, abſurditatem oſten-

oſtendere, operæ non eſt pretium, cum hæc ſit manifeſtiſſima, *vid.* DISSERT. *de Habit. Territor. German.* §. 85. *ſeqq.*

CAPUT. X.
De Ratione Status germanici.

SUMMARIA.

Diſquiſitioni de juſto, non male adjungitur tractatio, de utili §. 1. *Ratio Status* §. 2. 3. *notat utilitatem* §. 4. *ac prudentiam* §. 5. *eſt noxia & innoxia* §. 6. 7. *ejus objectum* §. 8. 9. *alii eam ſtrictius ſupponunt* §. 10. 11. 12. *ejus differentia a Politica* §. 13. *legibus* §. 14. 15. *Ratio Status germanici* §. 16. *diſquiſitionis hujus habitus* §. 17. *objectum* §. 18. *quæ circa Rempublicam formandam attendenda* §. 19. *vitia civitatum* §. 20. *ſeqq. quæ civitates ſanæ aut morbidæ* §. 24. 25. *Monarchia degenerans morbidis annumeranda* §. 26. 27. *quod ſpecialius oſtenditur* §. 28. *ſeqq. ex morbo oritur imbecillitas* §. 33. 34. *vitiorum emendatio hujusque impedimenta* §. 35. *Monarchia degenerans quomodo emendanda* §. 36. *emendationis impedimenta* §. 37. *ſeqq. applicatio dictorum ad Germaniam* §. 43. *ſeqq. quænam in civitate conſtituta, circa ſtructuram, ex prudentiæ regulis obſervanda* §. 46. *ſeqq. quæ circa ipſas regiones* §. 52. *Germania natura felix eſt* §. 53. *inter ſubditos ſocialitas conſervanda* §. 54. 55. *bello illi aſſvefaciendi* §. 56. *literatura* §. 57. *& commerciorum habenda ratio* §. 58. *diciones colendæ* §. 59. *opes conſervandæ & recte collocandæ* §. 60. *Exterorum imita-*

imitatio omittenda §. *61. Viri probi & prudentes in conſortium regiminis admittendi* §. *62. praeceptorum generalium applicatio, cum epilogo* §. *63.*

§. I.

HActenus, quid, circa publicum Germaniæ ſtatum, nobis *juſtum* videatur, expoſuimus; per modum appendicis, ex *prudentia* preſſe dicta, addendum, quid, circa illum, *utile* ſit, quæ tractatio vulgo, ſub nomine *Rationis ſtatus*, inſtituitur.

§. 2. Sed, quid iſto nomine proprie veniat, illud ipſum ſolicitius paulo, ſub initium, eſt inquirendum, ſine prolixa tamen, in aliorum ſententias, digreſſione, quam inſtitutum non adeo fert.

§. 3. Res vulgaris eſt & paſſim obvia, ac nulla, circa eam, niſi forte ex nomine, intelligendi difficultas, *vid. HIPPOLYTH. à LAPID. de Ration. Stat. Germ. in proleg. ZUCCOLI diſſertat. de Ration. Stat.* quam latine edidit *JOH. GARMERS Hamburgi 1663.*

§. 4. Breviter: Ratio Status in genere, notat *utilitatem*, quæ vel in mali averſione, vel boni procuratione & conſervatione, ſita eſt, nam ſi quid, utilitate exigente, factum ſit; Rationem ſtatus id poſtulaſſe, dicimus.

§. 5. Deinde Ratio Status, pro ipſa *prudentia procurandi, conſervandi & promovendi utilita-*

litatem, ſumi poteſt; de cætero, duo illi ſignificatus, ſibi invicem ſubordinantur, quicquid enim utilitas poſtulat, id quoque prudentia, circa hanc occupata, neceſſarium eſſe dictitat.

§. 6. Supponitur autem vel utilitas & prudentia *noxia*, quæ leges ſpernit, ac cum aliorum læſione injuſta, eſt conjuncta, vel *innoxia*, quæ limites, à legibus poſitos, non excedit.

§. 7. Hinc Ratio ſtatus, eſt vel *perverſa*, quam boni omnes merito deteſtantur, vel *licita*, cui prudens quisque ſtudet & ad quam, illius odium, abſurde transfertur.

§. 8 De cætero Ratio ſtatus, vel refertur ad *ſingulos homines*, nam unusquisq;, per rationē Status ſui, quædam facere vel omittere debet, vel ad *integras civitates*, nam quid, in his utilitas ſeu ratio ſtatus poſtulet, ſæpe disquiritur.

§. 9. His poſitis, intelligimus hic, Rationem ſtatus licitam, ad civitates relatam i. e. *omnem civitatum utilitatem innoxiam, & prudentiam, eandem procurandi, conſervandi ac promovendi.*

§. 10. Aliqui ſaltem intelligunt utilitatem, quæ in *averſione periculi magni, per damnum rei minoris facta*, conſiſtat, hinc Rationem Status tantum, in *caſu neceſſitatis*, ſe exſerere exiſtimant, quam in rem, BOECLERI ſententiam, laudat KULPISIUS *ad Monzamb. c. 8. §. 1.*

§. 11. Uti autem quivis ſuo ſenſu abunda-

re

re poteſt, ita fatendum omnino fuerit, reſtri-ctæ illius ſuppoſitionis, nullam eſſe neceſſitatem, nam qua facilitate quis dixerit, rationem ſtatus poſtulare, ut, *ob metum obſidionis, ædes privatæ dejiciantur*, eadem quoque contendam, illam exigere, ut v. *gr. leges ferantur, milites conſcribantur*, nec temere quis probaverit, *rationem Status & dominium eminens*, iisdem limitibus, eſſe coercenda.

§. 12. Adhuc magis inuſitata & cerebrina eſt reſtrictio ZUCCOLI *diſſert. de ration. ſtat. p. 21.* qua rationem ſtatus explicat, eam *utilitatem & prudentiam, quæ, in certæ civitatis formæ introductione & conſervatione*, conſiſtat, quam, ex illiquida cognitione, profectam eſſe non dubito.

§. 13. Ex his patet, *Rationem Status & politicam* preſſe dictam, pro iisdem poſſe haberi; Utraque enim notat prudentiam, civitatis commoda promovendi; poſſe etiam velut *objectum & habitum* diſtingvi, dum, circa rationem ſtatus, ſeu utilitatem, Politica verſatur.

§. 14. *A legibus* differre *Rationem ſtatus*, manifeſtum eſt; illæ, hujus ſunt *media*, ſed non *ſola*, nam pro ratione utilitatis publicæ, leges ferri & abrogari notum eſt; quemadmodum etiam certum, quod aliis mediis, commerciis ſcilicet artibus mechanicis agricultura ſimilibusque, eadem promoveatur.

§. 15. Legibus civilibus aliquando repugnat

gnat Ratio ſtatus, & tum illæ, huic cedere debent; legibus vero divinis, quatenus hic ſupponitur, nunquam contraria eſt, apparens tamen contrarietas, in caſu neceſſitatis, occurrit.

§. 16. Jam, ut ad ſcopum veniamus, ex dictis liquet, rubricam, de *Ratione ſtatus germanici*, innuere diſquiſitionem de eo, *quod, ſalvis legibus, Civitati germanicæ, juxta regulas prudentiæ politicæ, utile aut inutile ſit.*

§. 17. Hæc Philoſophia, uti invidiæ & periculo facile obnoxia eſt, teſte *KULPISIO ad Monzamb. c. 7. §. 1.* ita propter lubricam utilitatis æſtimationem, difficillima quoque exiſtimari debet, quæ nobis, in excuſationem tractationis conciſioris & parum accuratæ, proficient.

§. 18. In univerſum, præſens utilitatis disquiſitio, vel ad ſtatum Germaniæ *conſtituendum*, vel *conſtitutum* pertinere videtur.

§. 19. Prior tractatio expendit, *an & quænam vitia*, in ſtructura imperii germanici, hæreat, dein, *quibus remediis*, eadem tolli queant, tum, quid horum uſum & applicationem, *impediat*.

§. 20. Quo autem illa, eo rectius, inſtitui queat, in theſi rem iſtam breviter prius expendemus. Vitia in republica duplicis generis eſſe, vel *Hominum* vel *Status*, notum eſt.

§. 21. *Illa* in genere oriuntur, ab Imp...antibus

tibus & Subditius, officia ſua negligentibus, *hæc* vero deſcendunt ex pactis fundamentalibus, male temperatis, quibus Civitas, finis intenti procurationi, inidonea redditur.

§. 22. Videtur autem id triplici modo contingere (1.) ſi pactis efficiatur, ne Civitas ſui juris ſit, ſed, ab extero capite, in multis dependeat (2.) ſi internus nexus non ſatis adſtringatur (3.) juſtis exterorum odiis, Civitas exponatur, quod ultimum, etiam leges poſitivæ, aliaque inſtituta, præſtare poſſunt.

§. 23. Illud tamen in genere præmonendum, nullam ſtructuram civilem, adeo perfecte ingenio humano effici poſſe, ut nulla plane incommoda eam comitentur, quare ea, pro perfecta, haberi debet, quæ minimis, aut non adeo magnis urgetur, & vitia, magis per comparationem, quam ſeorſim æſtimanda ſunt.

§. 24. Juxta hæc, ex Civitatibus *ſimplicibus*, eæ, quas *adſtrictas* diximus, regulariter, pro rebus publicis *perfectis*, haberi debent, licet, inter ſe ſpectatæ, commodis vel incommodis diſtingvantur, *laxas* vero, *vitiis ſtatus* laborare, dicendum eſt.

§. 25. E Repuspublicis *compoſitis*, illas quoque, menſuram *bonæ Civitatis* implere, exiſtimandum eſt, in quibus ſingula corpora ſui juris ſunt, habentque omne jus, provinciarum regimini neceſſarium, inter ſe vero, nexu

xu adæquate & accurate compoſito, connectuntur, ubi iſta deficiunt, ibi, *vitia ſtatus* agnoſcere par eſt.

§. 26. In ſpecie igitur, in *Monarchia degenerante*, talia occurrunt, quæ ſummatim in eo conſiſtunt, quod tale corpus, *neque ad regnum ſimplex*, *neque ad ſyſtema ſociarum civitatum, exacte quadret.*

§. 27. Etſi vel maxime excipias, *nec tale corpus ad ea quadrare debere*, *probibentibus id legibus*, *ſuper ſtatu Reipublicæ latis*, v. *KULPIS. ad M. c. 7. §. 8.* non tamen, aſſertio præcedens, ideo dubia redditur, nam qui vitia ſtatus allegat, is, eadem opera, leges ipſas vitii inſimulat.

§. 28. Quod ſi ſpecialius vitia explicanda ſint, tam ad *ſingula corpora*, quam *nexum communem*, reſpiciendum erit, neque tamen eadem ſemper allegare licebit, cum, pro ratione mutationis diverſæ, illa varient.

§. 29. Poſſunt tamen, primo reſpectu, hæc occurrere v. gr. quod Imperantes ſingularum provinciarum, ſubditis ſuis, non ſatis obſtringantur, quod iidem, ab externo capite, dependeant, quod imperio, regendis provinciis neceſſario, per omnia, non fruantur, quod ipſarum provinciarum nimia ſæpe ſit infirmitas, aut multitudo.

§. 30. Secundo autem reſpectu, laxitas vinculi communis, procul dubio vitiis erit annumeran-

meranda, & eo majus vitium illa cenſeri debet, quo plura reperiuntur, quæ vinculum illud magis magisque laxare poſſunt & ſolent.

§. 31. Nec eſt quod excipias, tale corpus ſatis bene ſe habere poſſe, *ſi ſecundum præſcriptum legum fundamentalium, eo quo debebat modo adminiſtretur*, v. KULPIS. d. c.7.§.7.

§. 32. Nam ipſa laxitas, obſervantiæ obſtat, hinc fruſtra exigimus & expectamus effectum, quem leges illæ præſtare nequeunt; ſi magna hominum multitudo, pacto æquali, prolixe & accurate deſcripto, coaleſceret, non tamen inde orietur corpus validum, licet, obſervantiam pacti fundamentalis, ſingulis inculces, nam illud, connectendis hominum, ad validam operationem, voluntatibus, in ſe inſufficiens eſt.

§. 33. Ex iſtis autem vitiis, non poteſt non maxima ejusmodi corporis imbecillitas oriri, quam eleganter repræſentat PUFENDORF. *de republ. irregular.* §. 27.*in publicum*, inquiens, *lenta & frigida ſunt conſilia, dilatandæ Reipublicæ nulla facultas, imo defenſio, adverſus invaſionem Exterorum, hic fere languet, dum, qui ab hoſte paulo remotior eſt, iſtas clades, velut alienas, adſpicit, & tarde demum, ac, poſt longas ſollicitationes, maligna auxilia molitur.*

§. 34. Hinc utut forte tale Corpus, ingruente & impellente magno periculo, utcunq; ſe defendere queat, ad omne tamen facinus ma-

magnum gloriæque capax, idem eſt inhabile. Singula vero iſtiusmodi corporis membra, pro diverſitate ſitus, potentiæ ac obtenti imperii civilis, vel bene, vel male ſe habent, nam de morbo, ex Perſonarum vitiis orto, jam non agimus.

§. 35. Iſta igitur vitia, reipublicæ noxia, tolli jubet Ratio ſtatus, certis *mediis*, & cum illa, a *pactis male ſe habentibus*, dependeant, hinc manifeſtum eſt, *conſenſu meliori*, omnem emendationem eſſe peragendam, huic tamen varia obſtare ſolent *impedimenta* quæ rectius, in hypotheſi, quam, in tractatione generali, cognoſcuntur.

§. 36. In ſpecie Monarchia degenerans, in nullam aliam formam, facilius reformari poteſt, quam *ſyſtematicam, vid. MONZAMB. c. 8. §. 4.* cujus doctrinæ, nullo cum effectu ſe oppoſuit *KULPIS. d. l.* Talis igitur emendatio ſi ſuſcipienda ſit, conditio ſingularum provinciarum accuratius erit definienda, dein vinculum commune, arctius adſtringendum, prout id leges ſyſtematum exigunt.

§. 37. Licet autem iſta emendatio, omnium ſit facillima, ſi comparate eam ſpectes, attamen in ſe conſiderata, ſatis difficilis, imo propemodum impoſſibilis, ob maxima, quæ ei obſtant, *impedimenta*, cenſeri debet.

§. 38. Nam provinciarum multitudo, inæqualitas, & nimia quarundam imbecillitas

impediunt, ne tale corpus in concinnum ſyſtema digeri queat: Non injuſtum quidem, mea ſententia, fuerit, imbellia ejusmodi corpora potentioribus ſubjicere, nam quæ hic ſubeſſe videtur iniquitas, ea, conſiderata utilitate publica, diſparet, attamen & ſpecies juſti, & commodi privati ſtudium, talem reformationem facile impediet.

§. 39. Id tamen etiam addendum, talem reformationem non aliter defendi poſſe, quam ſi bono fine, ad ſalutem Reipublicæ, ſuſcipiatur, nam ſi ex mera ambitione & avaritia, ad luxum magis inſtruendum, vanitatesque intendendas, fiat, tum neque juſta, neque Reipublicæ utilis, illa dici poteſt. Inprimis igitur non invaſionibus, ſed legitimo totius Civitatis conſenſu, hæc res expedienda fuerit, *add. l. 4. c. 8. §. 15.*

§. 40. Deinde, omnia ejusmodi corporis membra, ſuis quæque rationibus, ab emendatione, abhorrere, ac, in communis vinculi laxitate, & ſtatu præſente, intereſſe ſuum quærere ſolent, quod ſpecialius exponere, jam non attinet.

§. 41. Denique ſæpe morbi ignorantia, emendationi obſtat, quæ uti facile, ob mutationis incertitudinem, ac ſuperſtites priſtini ſtatus reliquias, obrepere poteſt, ita ab iis, qui morbi diſſimulatione, officium boni civis metiuntur, ac vinculum unius Reipublicæ, dudum

dudum amiſſum, inanibus ſemper verbis deprædicant, ſtrenue conſervari ſolet.

§. 42. Quod ſi religionum diverſitas, in tali corpore, quoque occurrat, &, religionem mentiens, ſuperſtitio, nec non peſſimum illud, de diſſentientibus odio habendis, præjudicium dominetur, tum ad efficaciſſima impedimenta, hæc merito retuleris.

§. 43. Hæc ſi, ad hypotheſin, traſferenda ſint, ac ſecundum ea, *vitia ſtatus*, eorumque *remedia*, horumque *impedimenta*, in Germania, oſtendi debeant, id primo præſupponendũ, quod homini privato, etiam, de his omnibus, diſſerere liceat, ceu diximus *c. 7. §. 89. ſeqq.*

§. 44. Poſtea id manifeſtum eſt, disquiſitionem hanc, ſequi ſententiam, de forma imperii germanici, nam, prout hanc, civitati germanicæ, aſſignaveris, ita etiam, de vitiis ſtatus, eorumque emendatione, judicabis.

§. 45. Quid alii hinc ſenſerint, id prolixe referre ac expendere, ratio inſtituti non fert. Interim multi frigide nimis philoſophantur, v. BOECLER. *N. I. l. 24. c. 2.* VITRIAR. *J. J. P. l. 4. tit. 11. §. 6. l. 1. tit. 18. §. 14.* rectius, quoad pleraque incedit MONZAMB. *c. 7. 8.* Quid mihi, ex hactenus dictis, Germaniæ applicandum videatur, Capita proxime præcedentia, ſatis oſtendunt, ut nihil amplius jam dicendum ſit.

§. 46. Poſtea expendamus, quid Ratio ſtatus, circa imperium Germaniæ *conſtitutum*,

 vid.

vid. §. 18. obſervari jubeat, ubi quidem, communia omnibus civitatibus præcepta, occurrunt. Nimirum, ex generali utilitatis regula: *de bonis conſervandis & malis avertendis*, hæ fere fluunt concluſiones.

§. 47. *Vinculum commune, quo Germania cohæret, hactenus eſſe conſervandum, ne in deterius ruat magisque laxetur,* nam utique præſtat, aliquod, quam nullum vinculum, habere.

§. 48. Iſti autem dictamini, tria cumprimis obſtant vitia, *luxus, ſtudium commodi privati & perverſum, de hominibus diverſæ religionis odio habendis, præjudicium*, quæ adeo vitanda ſunt.

§. 49. Porro, *vires eſſe comparandas, quibus ſtatus Germaniæ integer, cum inſigni illa prærogativa, quà Cæſar, omnibus Regibus, præſtat, contra exterorum machinationes, queat conſervari.*

§. 50. Denique, *ſingulorum etiam Territoriorum ſtatum, à ruina, eſſe præſervandum,* hinc inconſultæ diviſiones, & omnia, vires ditionum deſtructura, vitari debent.

§. 57. Poſtea, ſepoſito ſtructuræ communis reſpectu, circa ipſa territoria, ex regulis utilitatis innoxiæ varia obſervari debent, quæ quidem magis, ad Status, ſigillatim, quam conjunctim ſpectatos, pertinent.

§. 52. Germaniam natura ſatis eſſe felicem, adeo ut illa ſive homines, ſive res ipſas ſpe-

ſpectes, nulli civitati concedere debeat, poſt alios, breviter & eleganter oſtendit MONZAMBANO *c. 7. §. 1 ſeqq.*

§. 53. Quo igitur illa omnia, ad utilitatem civitatis, dirigantur, hoc agendum, quo, inter ſubditos, ſocialitas conſervetur, hinc, vera pietate & juſtitia, eorum animi imbuendi.

§. 54. Lites vero exortæ, quam celerrime terminari debent, ſed hoc forte magis optare, quam ſperare licet, poſtquam Jurisprudentia Germaniæ, hybrida eſſe cœpit.

§. 55. Bello quoque ſubditi aſſveſaciendi ſunt, ac inſtituta, civitati neceſſaria, introducenda, ſimulque proſpiciendum, ne alterum, in reliquorū perniciem, nimium intumeſcat.

§ 56. Inprimis literaturæ eſt habenda ratio, quantum enim, barbaries ac ſuperſtitio, civitatibus noceat, vel ſola hierotyrannis Pontificia, illis obſtetricantibus introducta, ac hodie quoque Imperantibus gravis, docuerit.

§. 57. Non minor tamen commerciis eſt adhibenda ſollicitudo, nam uti genuinus eorum uſus, civitatibus eſt utiliſſimus, ita, niſi accuratiſſima cura ſemper eadem proſequatur Imperans, in furta facile illa degenerant.

§. 58. Quæ autem territorium fert, ad uſum rite applicari debent, hic non ſolum, externa ſoli facies excolenda, ſed &, divitiæ ſubterraneæ, eruendæ ſunt, imo ditio, ubi natura negavit, arte formanda eſt, quo uberiorem utilitatem præſtare poſſit.

§. 59.

§. 59. Opes vero partæ, prudenti frugalitate ac parſimonia, conſervandæ ac collocandæ ſunt, hinc luxus vitandus, ac ineptæ circumcurſitationes ſubditis prohibendæ, v. *MONZAMB. d.c.7.§.3.*

§. 60. Inprimis cavendum, ne Exteros, in veſtibus ſimilibusque actibus, imitemur, nam uti omnis imitatio, quandam ſtuporis proprii habet confeſſionem, adeoque ignominioſa eſt, ita, dum Exterorum admirationem, animis Germanorum, tacite ingenerat, imo, commerciis inutilibus ac peregrinationibus, anſam præbet, propriæ civitati, ſumme noxia etiam cenſeri debet. Sed hic Autore opus eſt, quo, deficiente, privatorum facta merito excuſantur.

§. 61. Quo autem illa, & ejus generis plura alia, ab Imperantibus, præſtari queant, Viros probos & prudentes in conſortium curarum ac regiminis, admittere, eorumque conſiliis uti debent; probitas vero & prudentia, nulli inſtituto humano, alligata cenſeri debet.

§. 62. Sed præcepta genaralia, plana ſunt, concluſiones vero ſpeciales, nemo recte formare, objectisque ſuis rite applicare poterit, niſi qui, ſingulorum objectorum, exactam habet notitiam, *uſu* potiſſimum, ac *experientia* acquiſitam. Manum igitur de tabula! nam *philoſophari quidem hic licet, ſed paucis.*

S. D. G.

516367 D

B.N.C. - FIRENZE
B.10.5.436

Digitized by Google